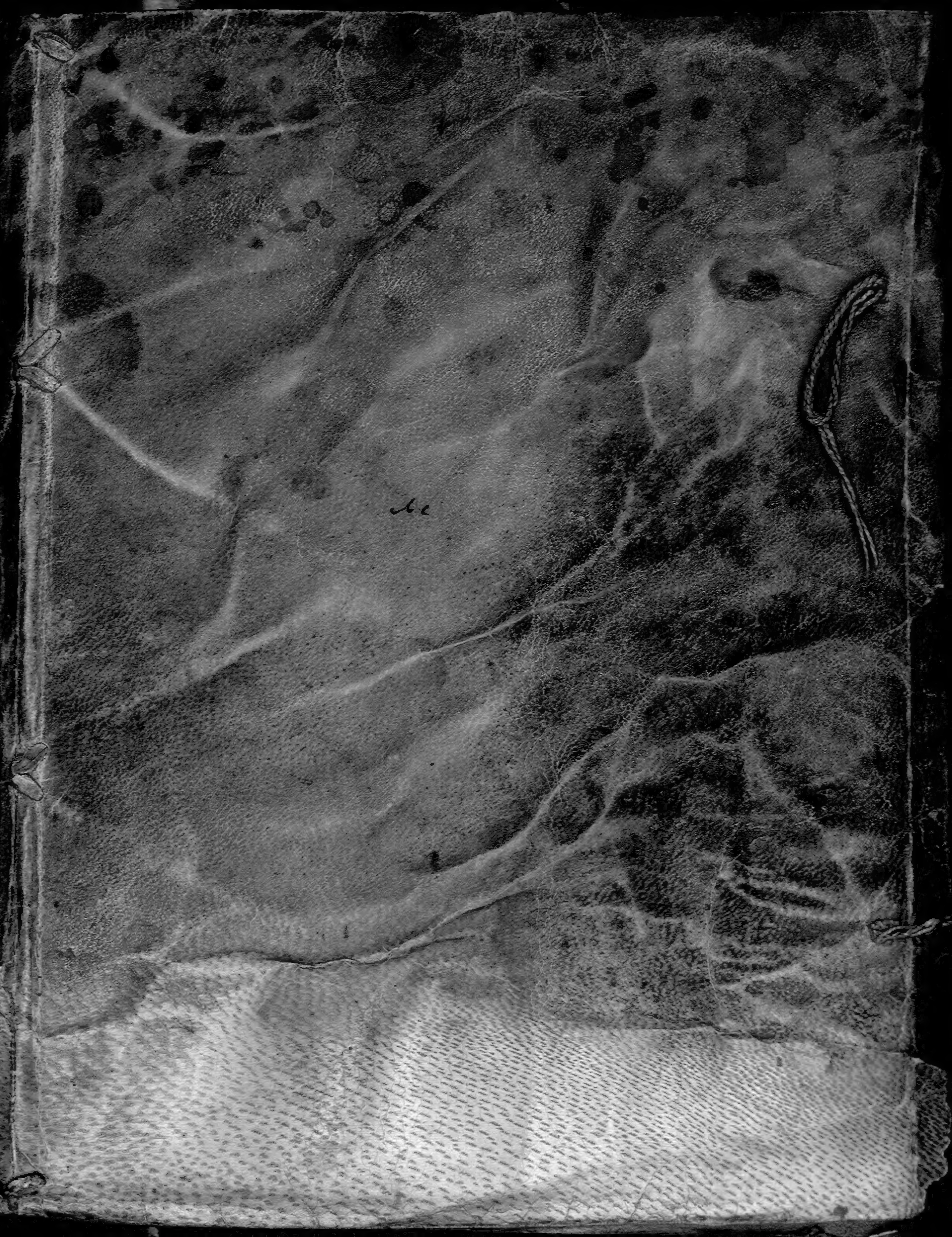

1

Diolo al Collegio este año de 1702
el Sr. Dn. Xptobal de Henestrosa Afan de
Riuera natural de Xerez Collegial de esta
Sta. Casa siendo Pres.te de la Inqq.on de esta Ciu.d
y electo en este año Reg.te del supremo Consejo
de Nauarra q. azepto y por auer tenido
vn achaque al tiempo de executar su viage
se excuso de la Plaza

Xpobal de Henestrosa

t

... de N.º 2

...osa Afan de

... Collegial de esta

...on. de esta Ciu.

...99

... supremo Consejo

... auer tenido

...ecutar su viage

...neslora

...Cab. E

Relecciones Salmanticenses. El índice está al principio.

MS. 4.º pergamino, foliado hasta 262. completo, bien tratado.

R = can = Relecc. Salmantic. 4 C.

Indize de las materias, tratados, y leyes de este libro

folios

1 Hontiberos

TRACTATus.

DE IVRE ET LEGIBVS.

ad explicationem decisionum, & authoritatum, quas Gracianus inseruit in prima parte sui decreti dist. 1. 2. 3. & 4. cum sequentibus.

TRACTATIO I.

DE IVRE ET LEGE IN COMMVNI

legisque nomine, diffinitione, & diuissione, ad explicationem cap. 1. cum alijs distinct. 1. cap. primo. distinctione 2.

Doctus Gracianus Ordinis S. Benedicti monachus religiosissimus, sacris ac prophanis literis eruditissimus, ut predicat Sarmiento de redit. lib. 9. cap. 1. nº. 2. & cap. 4. nº. 9. Dilligentissimus fuit in referendis Sanctorum Patrum auctoritatibus. secundum Cobarr. de sponsal. 2ª. p. cap. 6. § 11. nº. 2. ut actum Ambrosij. Nec non in colligendis Romanorum Pontificum & Conciliorum decretis & in comendandis Sacrorum antiquorum canonum sanctionibus, qua fuit eius precipua cura in compillatione sui decreti, quod composuit tempore Eugenij 3. anno Domini 1150. circam glossa in cap. post apellat. 31. § forma. 2. q. 6. notant Felinus cap. 2. nº. 43. de rescriptis. Sebastianus Medices. in tract. de legibus p. 1. q. 3. nº 4. Belarm. de scriptoribus Ecclesiasticis circa illa tempora et ideo illud inscripsit concordia discordantium canonum. In cuius exordio per viginte quinque dist. agere instituit, tum de iure innato, seu mentibus hominum insito, quod naturalis nomine designat in summa, & cap. 1. cum alijs huius dist. & in summa dist. 5. Tum etiam de iure constituto seu positivo humanam

1 De Graciani & huius libri inscriptio

1

aut introducto sermone cap. 2. cum seqq. eadem dist. 1. et patet ex [illegible]

Ubi in si[illegible] dist. [illegible] et is [illegible] cap. [illegible] [illegible] colligit [illegible] 1.a

distinctionem in Vulgatis Codici deesse [illegible] divini et humani instituti

[illegible], [illegible] auctoris mens [illegible] legitur in nonnullis antiquioribus

de iure naturae et constitutionis, ut notat [illegible] Aug. in lib. de emendatione [illegible] Grac.

lib. 1. dialogo [illegible] [illegible] divina de iure naturae, et humanae constitutionis, ut

observat Geminianus in proem. n. 10.

2

Nos autem in hoc titulo [illegible] iuris partes

de iuris et praecept. legis quae sequuntur ut comprehendamus, [illegible] [illegible] de iure et legibus; nam ius no-

men generale est, lex autem iuris species. Sic habent Isidori transcripta in cap. 2.

haec [illegible] dist. 1. et quae ut [illegible] [illegible] docemur, [illegible] cap. 3. statim se-

quenti, ius dicitur quia iustum est; lex vero quidquid scripta constitutum obtinet.

[illegible] Ulpianus [illegible] in l. 1. ff. de iust. et iure; [illegible] docet ius a iustitia

appellatum esse, [illegible] [illegible] difficilis cognitu [illegible] Videantur aliis

[illegible] [illegible] in l. 1. ff. cod. [illegible] [illegible] ambiguitate nominis, secun-

dum quam potius iustitia a iure derivatur, sicuti a [illegible] [illegible], ut considerat Donel.

lib. 1. [illegible] cap. 4. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Sion.

Ubi iustitia vocatur dicit quasi iuris status. [illegible] interpretari solent ita ut ius

ab Ulpiano in d. l. 1. [illegible] [illegible] [illegible] est, ut in cap. 2. de pro[illegible]

arte, seu professione, et praecepta [illegible] [illegible] iustitia prior est quam ius

sicuti [illegible] prius quam astrologia. [illegible] [illegible] post alios

[illegible] nobiles et doctus [illegible] lib. singulari animadversionum

cap. 1. n. 7. Conanus. l. [illegible] cap. 1. n. 2. Colasius in d. l. 1. n. 3. [illegible]

[illegible] [illegible]; maxime in [illegible]. nam ut elleganter satis colligitur [illegible]

Interpretant. l. 1. cum leg. 10. de iusta et iure

[illegible] interpretatio, secundum quam minime repugnat eadem d. l. 10. ubi iustitia

describitur; quatenus significat habitum ius suum unicuique tribuendi, ut

omnes agnoscunt, et ad [illegible] interpretatum attendens Leander Galganetus

in tit. de iure publico lib. 1. tit. 1. de iure et legibus in genere n. 10. [illegible]

animadvertit ius et leges inter se differre quemadmodum ars, et praecepta.

Quasi ius nihil aliud sit quam ars boni et aequi habens sua, in quibus

consistit praecepta, quae leges vocamus. Caeterum, ut sententiam Ulpiani in d. l. 1.

[illegible] ad rem ipsam, seu ipsius iuris essentiam, oportet intelligamus

ius appellari, seu derivari a iusto, idest, a eo quod iustum est, ex [illegible] de

[illegible] arte. tit. 10. de iure. axiomate 5. quo sensu Cicero de legib. 3. &

Aug. lib. 3. de civit. Dei. cap. 27. elleganter scribunt ius de iusto fonte

manasse

Manasse, siquidem [illegible] divina mentibus hominum insita, quae fons est omnis boni & aequi [illegible], [illegible], [illegible] intelligendus in l. ius [illegible] [illegible] ff. de iustitia & iure, [illegible] Clamanius lib. 1 [illegible] [illegible] de iustitia & iure n.° 3 [illegible] tom. 2 [illegible] 2. n.° 1

3 Nec praedictae acceptioni [illegible] esse [illegible] repugnat quod [illegible] Paulus [illegible] l. penult. ff. de iustitia & iure. ubi sic scribit: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dicendum est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quasi ius dicens populo, [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] notat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quae quod fieri debeat [illegible] ut [illegible] dicebat in l. [illegible] 12 ff. de [illegible] [illegible]. Unde [illegible] [illegible] [illegible] legibus [illegible] [illegible] [illegible] L. [illegible] ff. de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pronuntiet, valida quidem erit sententia [illegible] habebit l. [illegible] ff. de [illegible] [illegible] magistratus authoritate, [illegible] pro eo existente, [illegible] [illegible] appellationis remedium oportet confugere. l. [illegible] ff. [illegible] l. 1 [illegible] ff. quae sententiae sine appellatione rescindantur [illegible] [illegible] [illegible] explicat latius per antiquiores. Benedictus Pinellus lib. 1. Var. cap. 19

4 [illegible] nomine [illegible] Videndum est [illegible] de lege [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] a legendo dicta, quae scribi [illegible] publice [illegible], [illegible] legitur. [illegible] Isidoro in cap. 3 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] legis non sit [illegible] ad scripturam [illegible] [illegible] pertineat, ut docent Abbas & [illegible] in rub. de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] lib. 3 cap. [illegible] n.° 6. & [illegible] a [illegible] colatanea [illegible] [illegible] n.° 4. [illegible] [illegible] [illegible] legem [illegible] Isidorum intellexisse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] legis deducuntur [illegible] [illegible] cum Cicerone lib. 1. de legibus admittit legem ideo a legendo dictam

Interpretatio l. pen. ff. de iustitia & iure.

de legis nomine & descriptione.

q.o de lege prudentes fiunt, & dant leges; quod legibus praescribitur quid diligendum sit l. 1. tit. 1. § 1. Legum enim ideo nomen fiunt, quod diligere, seu colligere, ut in l. qui pendentes ff. de act. empti. l. in fructu 42. ff. de usufructu legato. l. inde ff. de usufructu. ff. tit. de legandi [illegible]. Ulterius non intelligenti legis a legendo derivari existimat D. Th. 1. 2. q. 90. art. 1. & ibidem Corea & Gregorius de Val. tomo 2. disp. 7. p. 1. Aug. lib. 4. super Leviticum q. 2. nam leges ligant & obligationem gerendi inducunt. Hieremiae cap. 2. ibi: fregisti iugum meum, rupisti vincula mea. & psalmo 2. ibi: disrumpamus vincula eorum, quibus in locis vincula pro legibus ponitur, nam homines legibus vinciuntur, ligantur, & adstringuntur eo quod [illegible] q. [illegible] Cobb. in rep. [illegible] § 5. n. 3. ad faciendum scilicet quod praecipiunt, & ad non faciendum quod vetant, aut prohibent. arg. legis. [illegible] ff. de legib. cap. fin. 3. dist.

§ Interpretatio l. obligamur §. 5. de A. & Ob.

Unde intelligere debes quod Modestinus scribit in l. obligamur § 5. ff. de act. & oblig. ubi explicans, quod initio proposuerat, ita scribit lege obligamur, cum obtemperantes legibus aliquid secundum praeceptum legis, aut contra facimus. Quasi diceret lege obligati sumus, cum obtemperantes legibus aliquid secundum praeceptum legis, aut contra secundum eam prohibitum non facimus quod lex prohibet. Dictio enim, contra, ibi non est praepositio, alias idem diceret quod in § speciali statim sequenti, sed est adverbialis & sine casu proponitur, ut in l. qui venit 64. l. fideiussor 39. ff. de rei vindicatione. L. 2. § ult. ff. de l. 2. Ob. probat ex Cicerone Turselinus de particulis cap. 39. de adverbio contra. Quae interpretatio est planior quam alia excogitata. Cuiac. lib. 17. observ. cap. 16. & quas alii, qui tradiderunt [illegible] Interpretes, & Doctores ibidem.

6 De diffinit. legis.

Legis essentiam & naturam ut comprehendant Doctores aliique varias excogitarunt diffinitiones. Videre est in cap. lex est. haec [illegible] Aug. in cap. [illegible] 42. in [illegible]. Pag. in l. 1. ff. de legib. Marcellus in [illegible] ubi ex Demostene & Philosophis non nulla, reperient. Iustinianus in § Lex est. instit. de iure naturali. & ex Cicerone, Platone, Aristotele, & aliis alias tradidit Soto de iustitia lib. 1. q. 1. art. 1. Didacus Perez in proemio legum ordinamenti cap. 1 q. Menochius de praesumpt. lib. 2. cap. 1. n. 6. Conanus lib. 1. comment. cap. 6. Vald. 2. tomo tract. de legibus disp. 7. p. 2. Sairus in Clavi regia lib. 3. de legibus cap. 1. Suar. Salas. & alii novissimi in tract. de legibus. Qui si recte expendantur, non omnino rem declarant, nec qualitates legis, seu definitiones plene comprehendunt.

Sunt. Quippe cum ipsa humanam legem, aliasque leges ipsius definiat, & nulla tacuant quae sunt de essentia, & de intrinseca rat. legis. Quare D. Thomas q. 90. art. 1. legem diffinit: ut sit quaedam regula & mensura, secundum quam inducitur aliquis ad agendum, vel ab agendo retrahitur. Quod fulciri potest ex his quae supra tradidimus n.° 4. insup. & exinde canon. 3 dist. l. Unica. ubi Gotofridus. Vo. forma. C. de Vendit. rerum fiscalium. lib. 10. ubi lex dicitur canon, regula, forma, seu mensura; quae aptius definivit. idem Angelicus Dor. ibidem art. 4. dicens, quod lex nihil aliud est quam quaedam rationis ordinatio ad bonum commune ab eo, qui curam communitatis habet promulgata. Quae diffinitio licet non arrideat Greg. de Val. ubi sup. approvatur tamen a fere omnibus Theologis & iuris peritis, & a nobis defendenda est, non solum in vim descriptionis, sed proprie & quiditativae diffinitionis, a qua in effectu parum aut nihil differunt aliae excogitatae a Clemente Alexandrino lib. 1. Stromatum sub fine. Toleto de sept. peccatis mortalibus cap. 17. =

Itaque diffinit. omnis legis qualitates explicantur. Enim vero illa ordinatio rationis, quae loco generis sunt, denotant legem esse quandam directionem, seu regulam, qua subditi recta rat. dirigantur ad agendum recte; Regulare autem humanorum actuum praescribere munus est rationis practicae, atque ideo observandum est legem esse actum intellectus, cui etiam adiungitur voluntatis actus antecedens, quatenus scilicet id legislator praecipit, quod fieri vult, & ius ita accipiendum in l. 1. ff. de iustit. Principium. § . Sed & quod Principi. inst. de iure naturali. l. benignius ibi. l. si ambigua. 19. ff. de legibus. notant Azor lib. 5. tomo 1. moralium cap. 2. q. 2. P. Aug. lib. 1. de legibus in prooemio n.° 15. in Comp. iuris. facit quod legitur psalmo 39. ibi: in initio libri scriptum est de me, ut faciam voluntatem tuam: Machab. cap. 1. Deus det vobis cor, ut faciatis eius voluntatem. at tamen lex non est essencialiter ille actus voluntatis, ut minus recte existimavit Castro lib. 1. de lege poenali cap. 1. sed potius actus rationis practicae ut docet D. Th. d. art. 4. Quapropter rectius opinantur qui docent in lege concurrere utrumque actum voluntatis & intellectus, atque in hoc ultimo esse eius visitorem; sequuntur Suar. lib. 1. de legibus cap. 5. & 6. Lorca ubi sup. dis. q. 1. Ferre estimata in cap. Consuetudo. n.° 9. dist. 1. Sayrus d. lib. 3. cap. 1. n.° 3. Medina ad D.m Thomam q. 90 artic. 1. ubi recte inquit, quod quamvis sciremus voluntatem superioris esse ut quid faciamus non obligabimur, nisi id praecipiat, nam legis officium est praecipere, permittere, & punire, ut tradi-

7 explicatur diff.°

dimus & prouenimus, Sic qui regulares rat.e Voti obedientiæ n. tenentur exe-
Sciunt — qui ea, quæ sciunt prellatos velle, ni audiat externu præceptu, quoipsu in-
timetur Prelati voluntas, & obligandi intentio, ut docet Silb. V.bo obedientia
§ 12. Miranda in manuali Prelatorum tomo 1. q. 26 art. 4 =

8 — Debet esse in bonu comune. — Secundo Vba illa definitionis, in bonum comune, exprimunt finem legis, qui est comune bonu, n. vero priuata alicuius utilitas. cap. erit aut. ibi: nullo priuato comodo, sed pro comuni utilit.e conscripta, & dist. 4. L. 1. ibi: comune præceptu. ubi notat Glo. L. 2. ibi comunis ciuitatis sponsio. ff. de legibus: facit q. de suis legibus expressit Alfonsus Rex in l. 9. tit. 1. part. 7. ibi: & a pro comunal de todos, & extruit & aliis probat Soto lib. 1. de iustit. q. 1. art. 2. nec est contrariu, quod passim in iure inueniatur per leges disposita circa contractus minoru; circa donationes coniugu, circa alienat.s rerum dotaliu, & circa milites & nobiles aliasq. personas, quæ specialiter & priuatiue comodu ex legibus obuenire V.; nam & si leges quandoq. de certo genere personaru loquantur, & earu comodu proxime respiciant nihilominus tamen in comune bonu feruntur, & referuntur, quatenus v.g. circa illas personas recte agitur redundat in bonu totius comunitatis, ut post alios notat Ferd. de Castro in opere morali tract. 3 de leg. cap. 3 disp. 1. punct. 1. n. 7. ut q. lex pro bono comuni dicatur constituta, sufficit q. proxime, & remote comune bonu respiciat. Suar. de lib. 1. cap. 7. n.o 6. Laym. tomo 1. tract. 4. de legibus cap. 1. n.o 5. =

9 — De priuilegio. — Cæteru si dumtaxat consuleret priuato alicuius utilitati, ita ut nihil reipub. conferat, nec in publicu comodu resultare posit, iam n. Lex, sed priuilegiu esset; nam priuilegiu dicitur quasi priuata lex, cap. priuato textus. cap. priuilegia. 3 dist. Legem priuat leges, hoc est eximit priuatam personam a legis obligat.e facit bonu textus, & predicta animaduersis e intelligentius in l. ius singulare ff. de legibus. Vbi Paulus sic scribit: ius singulare est,

in herzetate l. ius singulare ff. hoc tit. — q. contra tenorem rationis propter aliquam utilit.s authorit.e constituentiu introductum est. hoc est propter utilit.s singularis personæ, causa tamen aliqua, boquit.e, & rat.e deiuus. Vba enim illa contra tenorem rationis, accipienda sunt de rat.e generali qua lex in comuni lata fuerat. notat ibidem Glo. fedus. & expendi potest textus in l. generali & so ff. de regulis iuris. Vnde potius priuilegiu a lege differre. 1.o in eo, q. priuilegiu n. respicit bonu comune. 2.o q. n. in dicit & comunitati, sed conceditur priuatæ personæ. 3.o q. n. imponit necessit.s agendi, sed potius concedit libert.s = Conuenit autem cum lege in authorit.e constituentis; nam qui potest condere leges, is dum-

taxat

taxat privilegiis certa pna decerne valet. d. l. ius singulare. l. i. § plane ff. de ex- hibit. Principij. Ubi privilegia merito vocantur constitut. spales, q̄ recedunt ab eo, qui iura constituit. Et q̄ pnae impetrantis minime reducuntur, nec ad reg. trahuntur, alias enim leges, aut constitut. vim legis obtinentes n in singulas pnas sed generalit. statuuntur. l. iura 8. ff. de legibus. ubi Ant. Fab. in rat. Cuiat. lib. 15. observat. cap. 6. quo loci bene interpretatur Rug. in l. post liminij § in fine. ff. de captivis. l. fin. ff. de legation. quid in hanc rem maxime conducunt, & de quo nos latius fortasis infra.

10 De legis latore.

Tertio. Ex illa definitionis: ab eo qui curam comunitatis habet. posita sunt, ut denotent inter alia, quae ad legem requiruntur, necessarium esse, ut qui legem condit publicam habeat potestatem gubernandi, obligandi, & coercendi comunitatem, & iuris dictionem supremam praecipiendi q̄ faciendum erit, & n faciendum sit, requirit D. Th. d. q. 90. art. 3. dott, & eius comment. DD. Lex habere debet vim coactivam efficaciter inducentem ad opus. l. i. ff. de legibus. Ubi hac de causa iuris consultus legem appellat coercitionem: hanc autem vim n quilibet pna privata imponere potest, sed is solummodo, qui totius comunitatis politicae curam gerit, seu dominium iurisdictionis habet. Dixi dominium iurisdictionis. ut excludere iudices ordinarios; qui quamvis iurisdictionem habeant, leges tamen ferre n possunt, & ad excludendos eos, qui duntaxat habent dominium proprietatis, cuius meminit Cov. R. in reg. peccatum. 2. p. § 9. n. 6. q̄ n sufficiens est ad leges condendas. cap. certa. S. Maria de constit. ubi DD. & in cap. certae. cap. solitae. de maiorit. & obed. Bart. in l. imperium. n. 8. ff. de iurisdict. Salas de legib. disp. 7. sect. 9. in princ. ubi expresse concludit praedictam iurisdictionem supremam, & potestatem ferendi leges eminenter habuisse Christum dominum; cum ut homines eam habere summum Pontificem; imperatorem, Regem, nec n remp. quae superiorem careat, ut Veneta, & Genuensis, aliae similes, prosequitur Rebuffus ad leges Galicas in prooemio. Didacus Perez ad leges ordinamenti in prooemio q. i. P. Aug. in emp. tr. de legib. in princ. n. 20:

11 Proponitur difficultas.

Dicitur quam doctrinam n levis insurgit difficultas ex dicto Pauli ad R. cap. 2. ubi sic Apostolus loquitur: Cum gentes, quae legem n habent naturaliter ea, quae legis sunt faciunt, eiusmodi legem n habentes ipsi sunt lex. Quibus verbis deducitur q̄ omnis cuiuscumque ratio est effectiva legis, & q̄ quilibet potest facere sibi legem: igitur conditio illa: q̄ ferat a publica potest. habente. n est de rat. legis, ut talis; nam q̄ n est de rat. Unius speciei, n est de rat. generis. Qua difficult. n obstante. Verior est superior doctrina D. Tho. comuniter Theolog. nostri & iuris peritorum, n tamen declarata pari

formis in omnibus legibus. in lege quidem humana nuper Vidimus, in lege autem diui-
na (sicut presenti est) deriuatio eiusdem est, et a Deo procedat, tanquam a proximo legisla-
tore, qui non solum habet publicam potestatem, verum supremam, & quidem perfectam. Deo enim na-
turaliter competit supremum dominium rerum omnium, & eorum omnium, tam nominandi, quam
regendi, & gubernandi; atque illi naturaliter homines sunt subjecti, in qua subjectione
ex parte hominis & suprema potestate ex parte Dei, fundamentum habet diuina lex iuxta illud
Isaiae cap. 33. Dominus iudex noster, dominus legifer noster, dominus rex noster. Item lex naturalis
quia ab ipsa Dei potestate dimanat, utpote qui naturam gubernat, eique dominatur,
promulgatur autem lex naturalis per naturae communitati hominum, quibus naturali rationis
lumine insinuatur & promulgatur. Et propterea Paulus ad Rom. 2. cap. 2. v. 14.
loquens de eadem lege naturali, & de hominibus, qui naturaliter ea faciunt, quae legis
sunt, postquam dixit eosdem sibi esse legem; statim subiungit his verbis. Qui ostendunt
Paulus ad Rom. cap. 2. intelligitur. opus legis scriptum in cordibus suis testimonium reddente illis conscientia ipsorum. Procu-
rus loci planiori intelligentia ex praedictis Vbi obseruat D. Th. 1. 2. q. art. 3 ad 1m. legem
naturalem considerari posse, et prout est in Deo summo legislatore, et prout est in subditis
& hoc 2o modo lex naturalis insita est ipsis hominibus, qui prorsus gubernantur
eidemque obedire debent. Vnde quatenus illam in suis mentibus scriptam habent
dicitur Vnusquisque sibi ipsi lex; sicuti alias Codex legum inscribendus solet vocari
lex, ut cum D. Hieronimo notat Suar. de lib. 1. de leg. cap. 3. n. 10. imo in homine pro-
prius hoc contingit; nam liber mortuus non potest dici esse sibi lex, cum non possit se
per legem in ipso scriptam gubernare, liber autem hominis est liber Viuus, in
quo est naturalis lex scripta, atque ideo quatenus homo illa regitur dicitur a Paulo sibi
ipsi esse lex. ita Damascenus lib. 4. de fide cap. 3. Ferrer Cum. in cap. 1. n. 1. dist. 2.

Ad adhuc 2o

12

oppinio 2. cap. 1. dist. 2. eandem doctrinam traditam n. 10. quatenus habet legem humanam constitui oportere a sum-
mo Pontifice, Imperatore, Rege, et Reip. libera habente legem publicam totius com-
munitatis ostare V. Hus in cap. 1. 2 dist. Cuius loci ex D. Isidoro lib. 5. cap.
10. dicimus legem esse constitutionem populi, qua maiores natu simul cum plebibus
aliquid sanxerunt. Cui, quamuis quae tradixerit, maiores natu, illos, qui nobilitate
antiquitate, & dignitate, & scientia et tempore antecedunt, & sequatur Tiraquellus in
tract. de nobilitate cap. 37. n. 27. non tamen ideo magis a praedicta difficultate liberamur,
nec eandem profecto tollit Ferrer Cum. ibidem n. 12. existimans in eo loco mini-
me proponi legis diffinitionem, & descriptionem, quae multiplex esse potest omnis rei, & si
neutra eius comprehendat essentiam, nec demum plene satisfaciunt difficultati Ar-
chidiaconus. & Bellamera n. 1. Geminianus n. 2. dicentes ibi ab Isidoro legem

n.
humanam

humanam in genere, et tandem legem populi Romani quatenus jus civile et civis civiliter diffinire.

13 Legis condendae potestas in hominum coetu.

Quare probe ea illustrius intelligentia supponendum est cum D. Thom. 1. 2ae q. 2 art. 3. ad 2m et q. 97. art. 3. ad 3. potestatem condendi leges humanas existere eminenter in hominum collectione, non in aliquo singulari homine, nam cum lex principaliter ordinat ordinem ad bonum commune totius collectionis, seu multitudinis hominum, ordinare autem in totius communitatis bonum sit munus totius communitatis, aut gerentis, cui cura et regimen eius ab ipsa communitate commissa sit; hinc est, quod potestas condendi leges (quas politicas, seu civiles vocamus) pertineat ad ipsam collectionem, seu multitudinem, et ad publicum gubernatorem, cui societas, et communitas hominum curam et regimen commisisset, quod quidem sine hac commissione nullus homo potuisset habere politicam iuris dictionem in alios, qui naturaliter liberi et sui moderatores, idest cum facultate se gubernandi, et iuribus contrariis resistendi, notat Covarr. in practicis cap. 1. n. 2. Quapropter Gubernator ius a populis societatis, seu hominum suffragia pertinere refert Abbas in cap. per venerabilem. ex fin. de elect. et in cap. dilecto de iure iurando, et alii et DD. in cap. maiores 7. dist. nisi lege iam a populo lata, recepta, aut consuetudine legitime introducta defferatur Principatus iure hereditario alicui familiae, et genti, nam tunc tacito saltim consensu populi firmari censetur. arg. cap. 1. de consuetudine. l. de quibus ff. de legibus:

14 De lege Regia.

Secundum quod animadvertendum intelligi solet antiqua lex, quae apud Scriptores regia nuncupatur; de qua in l. 1. ff. de constit. Principum. § sed et quod Principi. inst. de iure nat. l. 1. § sed et hoc. C. de vet. iure enucleando. et lex Imperii dicitur in l. ex imperfecto 3. C. de testam.; quaquidem denotatur pactum societatis humanae, per quod populus in principem transtulit omnem supremam potestatem, et maiestatis iura, cum onere et obligatione gerendi curam reipublicae et iustitiae administrandae. l. 2. § novissime. ff. de orig. iuris, ut notant Petrus Ramirez in tract. de lege regia § 3. n. 14. Joannes Salgado de Araujo in libello de lege regia Lusitana discursu 1. n. 15 et 213, nec dissentit Bovadilla in politica lib. 2. cap. 2. n. 152. et seq. nec enim insolens est in iure, quidquid in pactis, seu conventionibus deducitur leges appellari. l. hanc legem. 22. et l. 33. et passim in tit. ff. de contrah. empt. l. contractus 23. ff. de reg. iuris. Textus difficilis sic intelligendus. in l. 1. C. de fideicommissis dum dicitur in illis verbis: sive ex iure, sive ex consuetudine lex proficiscatur. iuncta interpretatione Caringii de fideicommissis. cap. 6. n. 105. et omissa verborum transmutatione tradita a Fabro lib. semestrium cap. 24. Quamvis aliud probetur in d. l. regia fuisse cautum, statutumque mihi persuadeam ex l. 2. ff. de mortuo inferendo, et ex capitulis e

cuiusdam legis, & ex Codice Romana transcriptos ab Ant. Aug. in tract. de legibus ad legem Vizig. quid quid aliud sentiant Goti. Hispan. in notis ad dictam lg. 23 demonst. inferendo Amaya lib. 1. observat. cap. 1. Carranza de partu. cap. 2. §. 1. illat. 13. sect. 2. n. 246. et deinceps.

15 *De tribus speciebus reipub. gubernandae.*

Secundo supponendum est populos hominumque societatem potuisse pro sui arbitrio in constituenda sibi gubernatione elligere unam, aut alteram de tribus regiminis speciebus, scilicet, Monarchia, aut Aristocratia, aut Democratia, ad quas omnis politica gubernatio, ut in pluribus reddicitur. Monarchia est quae regitur per unum principem, regem, et imperatorem. aut quo alio nomine vocetur. Aristocratia, quae gubernatur per paucos, optimos, & eximios. Democratia quae per plures, et omnes cives, hoc est simul cum plebeis; notat post Platonem, Aristotelem, Herodotum & alios Nab. in cap. nullus n. 15. 1. q. 2. Bovadilla cum rellatis lib. 1. cap. 1. ex n. 13. Joannes Choquier in thesauro aforismorum politicorum lib. 1. cap. 3. Suar. de legibus lib. 3 cap. 4. Et licet Monarchia melior & perfectior censeatur reipub. administratio, nam sicut in homine cor unum in familia unus dominus, in mundo unus Deus, sic unum imperium unius animo regendum, ut scribit Tacitus lib. 1. annalium, & probat elleganter D. Hieronimus in cap. in apibus. 7. q. 1. (pro cuius intelligentia & exornatione videri possunt Turrecrem. in suma decclaes. lib. 2. cap. 2. & 3. Azor tomo. 2. moral. lib. 4 cap. 12. & lib. 11 cap. 1. Nicolaus Sanderus de visibili Monarchia lib. 3 cap. 9. Belarm. de summo Pont. lib. 1. cap. 1. Bulingerus contra Casaubonum ad Baron. diatriba 5. & seq. Simancas de repub. lib. 3 cap. 2. & 3. Bobadilla cod. tract. lib. 5. cap. 3 & 4. Lipsius in exemplis politicis lib. 2. cap. 1.): Attamen caeteri gubernandi modi non sunt mali, nec improbati, sed quidem boni et utiles, ut experientia docet, dummodo in contraria vitia non declinent. Sane respub. Romana his tribus gubernationis speciebus pro diversitate temporum & rationum usa fuit, ut notat Ventura Cocus in l. 2. de orig. iuris, ubi nos tradedimus, dum illam legem exponeremus, atque ibi in §. 1. cum tribus sequentibus & §. deinde. 9. §. novissime. 11. & §. exactis, cuius lege mentio fit legum, quas tulissent reges, seu principes, & quas constituisset senatus, sancisset quoque populus, & recensuit Franciscus Balduinus in Chronologica historia iuris.

Exornatur cap. in apibus. 7. q. 1.

16 *Traditur intellectus de cap. 1. distinctione 2.*

Quibus suppositis facile rem percipitur doctrina dicti cap. 1. dist. 2. ubi Isidorus non solum legem populi Romani, verum etiam alterius cuiuslibet reipub. quae democratica gubernatione regatur, quippe in libero populo, qui nec in principem, nec in optimates suam transtulisset potestatem, verum est dicere legem esse, quod maiores natu simul cum plebibus

bibus sanxerunt; nam quemadmodum in ecclesia maiores natu apellati significant presbiteros. cap. ministri, & seq. 21. dist. cap. gubernandum 16. cap. criminationes 52. q. 7. Concilium Cartaginense sub Grato celebratum anno 347. can. 11. ibi si quis ... in maiores natu, aut in episcopos, si diaconus est arguatur. notat Christophorus Justellus de ... ecclesia Africana. cap. ... pag. 16. ita etiam extra ecclesiam maiores natu dicuntur primi & meliores populi. Greg. Turonensis lib. 4. historia ... 38. de Virgilio quodam archidiacono loquens, inquit: pro quo nunquam obtinere potuerunt, nec episcopi, nec cives, nec illa ... nisi ipsa vox totius populi acclamantis. & lib. 7. ... 30. ibi: postea ... quatuor ... episcopis, necnon & maioribus natu laicorum. Unde merito Isidorus in dicto cap. 1. nobis proponit ad legem ... populus condendi oportere plebem cum maioribus natu, idest patritijs & sublimioribus concurrere. nam populi apellatione universi cives significantur connumeratis etiam patritijs & senatoribus. §. plebs. instit. de iure naturali ... §. 7 & 9. ... iuris. Hostiensis ... de ... cap. sedes de rescriptis ...

Quibus addi potest, quod licet in monarchia Rex, imperator, aliusve Princeps, corpus quod sit caput & gubernator reipublicae, aut ex ... electi, aut ex legitimo alio titulo habeat monarchicum regimen, & ... communitatis, & per consequens plenam facultatem condendi leges l. fin. C. de legib. l. 12. tit. 1. p. 1. quod si tamen ... potest ... condere legis absque consensu procerum, aut magnatum, vel etiam procuratores civitatum, & tunc regimen in hac parte censetur mixtum ex monarchia, & aristocratia, quod si alioquin unus ille non potest condere legem absque consensu populi, tunc regimen illud mixtum erit ex monarchia, & democratia, ut notat Montesinos ... tomo 2. disp. 20. de legib. q. 3. n. 59. Quod autem in Hispania ... in ferendis legibus tribuatur constat ex l. 1. cum seqq. tit. 7. lib. 6. recopilat. ubi ... de Burgos ... n. 447. Castro de lege poenali cap. 10. ... lib. 1. rerum quotidian. cap. 3. Cordoba casu 115.

Sane quamvis n. 10. ... potestas ferendi leges humanas, mentionem fecimus Summi Romani Pontificis ... animadversione quod licet verum sit Romanum Pontificem posse in Universa Catholica ecclesia leges condere, ut cuius caput & supremus ... gubernator, longe tamen distat a secularibus ... monarchijs, qui cum & regimen communitatis, legislativam potestatem ab eadem communitate mediate, vel immediate receperint, Papa enim ... ab hominibus, nec ab ipsa ecclesia, sed a Christo dno immediate ... potestatem & gubernationem accepit, ... novit.

quid dicantur maiores natu.

17 de legibus ferendis in regimine mixto.

18 De legislatore ecclesiastico.

ibi: ~~[illegible]~~ potestas nra est ab homine, sed ex Deo. de iudicijs. cap. i. & per tot. de translat. Epi. cap. quanuis. 21. dist. & constat ex promiss. quae Xpus fecit Petro. Math. cap. 16. dicens: tu es Petrus, & super hanc petram, &c. Apocalipsis cap. 3. quodcumque ligaueris. &c. quam adim. gloriose probatur. Joannis cap. 21. ibi: pasce agnos meos. pasce oues meas: ubi verbum, pasce, proculdubio significat regendi, atque imperandi potestatem. iuxta illud dni ad Dauid 2. Regum cap. 5. Tu pascis populum meum Israel, & verbum oues meas aperte denotat omnes fideles ad Xpi ouile pertinentes, atque adeo ipsos quoque reliquos Apostolos Eppos, Reges, ac Principes Xpianos D. Petro, eiusque legitimo successori tanquam pastori & capiti suo subiectos esse, legibusque ecclesiasticis ab eo latis teneri cap. i. de homicidio. lib. 6. ubi Innocentius 4. de regno Xpi dni scribens ait: ne absque pastore desereret ecclesiam Beato Petro Apostolo commisit, actuum Apostolorum cap. 20. ibi: posuit vos spiritus sanctus Eppos regere ecclesiam Dei, quam adquisiuit sanguine suo. Verum constat Pontificis potestatem, & iurisdictionem non conferri a Cardinalibus, seu clero Romano illum elligentibus, nec illi namque non habent talem potestatem, quam transferant, sed tantum designant personam, cui ex vi promissionis & institutionis a Xpo factae Petro, eiusque successoribus conferatur suprema iurisdictio dictae ecclae. notat Paulus Laym. tract. 4. de legibus cap. 4.

19 — Utrum Pp. possit leges ciuiles in uniuerso orbe condere.

Sed disputatur a Doctoribus grauiter & utiliter an Ro. Pontifici competat potestas non solum ferendi leges canonicas, seu ecclesiasticas in uniuersum orbem Xpianum, sed etiam ciuiles & politicas. in qua quaestione partem affirmatiuam tenent Pelagius de planctu eccle. lib. i. cap. 13. & 41. Antoninus 3. par. summae tit. 22. cap. 5. §. 7. Silv. in summa. verbo infidelitas q. 7. n. 10. cum segg. Hostiensis in cap. quod super his de voto. Abbas in cap. nouit de iudicijs, & alij relati a Nab. ibidem notabili 3. an. 19. ubi tamen partis decem & septem fundamenta recenset. pro qua facit quod Nicolaus Pp. in cap. i. 22. dist. de Xpo dno dixit ibi: qui beato Petro, aeternae vitae clauigero terreni simul & caelestis imperij iura commisit. Lucae cap. 22. ibi: ecce duo gladij. ex quo loco deduxit Pp. Bonifacius 8. in extrauaganti Unam sanctam de maiorit. & obed. Rom. Pontificem duos gladios ex Xpi institutione habere. scilicet potestatem temporalem & spiritualem. consequens quod est easdem exercere posse & leges spirituales et temporales condere.

20 — Tradita resolutio.

Negatiua vero, quae verior proculdubio est opinio, sequuntur plures grauissimi DD. Turrecrem. in summa de eccla. 2 p. lib. 2. cap. 113. cum segg. Nab. ubi supra. Victor. in relect. i. de

potest.

potest^te cit. q pinult. Coll. in rep. penalt. 2 p. 9. q. n° 7. Card. Scti. Bellarm. Molina & alij, quos refferunt, & sequente Salas de legibus disp^o 7. sect^e 4. n. 30. Suarez de leg. tract. lib. 3 cap. 7. Lorca, Montesinos, & recentiores. Sic de dictis. [illegible]

in orbe Xptiano, duas sint potest^s distinctas, scilicet temporalis a d[illegible] Principibus regibus supremis, & spiritualis sanctissimo Pontifici cap. duo sunt 96 dist^e cap. Quoniam 23 q. 8. cap. solitae de maior. & obed. Quarum neutra ab alia dimanat. ut bene pro integritat^e d. cap. solitae considerat Salas d. n° 20. nec [illegible] alteri praeiudicare [illegible] quin iam debet, cap. imperium, cap. quoniam in dict^s cap. cum ad verum, cap. si imperator, 96 dist^e. [illegible] Reges temporales nequeunt legibus suis disponere circa res spirituales, ita nec [illegible] debet aut valet circa temporales in terris. [illegible] [illegible] leges dicente ferre ar. [illegible] cap. novit [illegible] ubi [illegible] [illegible] intendimus. cap. causam quae, cl. 2°. qui filij sint legitimi. cap. inter haec 33. q. 2. ibi: sancta Dei ecclesia gladium n habet nisi spiritualem. Nec obstant authoritates n^o praecedenti relatae, quae utrumque gladium penes Pontificem indicant: [illegible] sunt, eo enim intelligi habere spiritualem gladium directe, temporalem vero indirecte. Nec magis obstant verba, quae ex Nicolao Pontifice refert Grat. in d. cap. 1. dist^e 22. nam praeterquam quod interpretibus [illegible] testetur Bellarm. lib. 5. de Pont^e cap. 5. [illegible] [illegible] Dominus Petro dedit, & ubi ille solvit [illegible] esset solutum in coelo, ex verbis Xpi Math. cap. 16 =

Diximus Pontificem non posse leges temporales condere in rebus secularibus directe, nam in terris illis, [illegible] temporalem etiam potestatem obtinet, cap. si duo, q. denique ibi in his, quae sunt temporali [illegible] eius ditioni subiecti de appellat. lib. 6. potest equidem leges civiles condere imperialiter. Sebast. Medices de legibus 1. p. q. 7. in fine. Diximus etiam in dominiis [illegible] circa temporales res directe ferre, nam indirecte, in ordine ad finem spiritualem seu supernaturalem, ut relati ad cultum Dei, & salutem animarum licite & valide potest R^s Pont^x illas condere, utpote summus in ecclesia spiritual. & animarum pastor, fatentibus DD. communiter & scribentibus in d. cap. solitae, Aguiano de legibus lib. 2 [illegible] 2 n° 6. & 30. & [illegible] Tesemit. cap. 1. [illegible] 10. Cum tribuit supra gentes, & regna, ut evellas, & destruas, aedifices, & plantes, quo movetur Innocentius 3 in d. cap. solitae. Sic de [illegible] in cap. per venerabilem in illis verbis in alijs regionibus ratione de patrimonio eccl^e certis causis inspectis &c. qui filij sint legitimi. Deinde suadetur ratio, nam ut supremus Pontifex aliquid statuere circa temporalia in ordine ad spiritualia, sequentur ex favere parte ex iurisdict^e a Xpo instituta & Pontifici data. arg. l. 2. ff. de iurisdict^e. [illegible] celebris in cap. grandi.

de supplenda negligentia prelatorum lib. 6. alias enim non esset cautela sufficienti provisum =

22 Illatio ex predicta doctrina.

Unde primo dignoscitur optime Alexandrum 3um in cap. vigilanti. Innocentium 3. in cap. fin. de prescript. attendentes bonum spirituale, et ut fraudibus et peccatis obviam irent statuisse possessorem male fidei nullo tempore prescribere, quamvis aliter cautum sit in l. male fidei. C. de prescript. longi temporis, et in plerisque iuris civilis legibus. 2o dignoscitur leges civiles approbantes usuras, et ad illarum exactionem iuris remedia concedentes. l. eos. C. de usuris. cum similibus. iure optimo abrogatas et extinctas potuisse a Clemente 5. in Clement. 1. de usuris. notat Anguiano ubi s. nº 35 =

3o eadem doctrina fulcitur quod Clemens 3. A. P. decrevit in cap. cum haberet 5. extra de eo qui duxit in matrimonium, ut scilicet filiis spuriis etiam adulterinis teneantur parentes necessaria subministrare, secundum quod eius suppetunt facultates, nam licet iure civili, legibusque Imperatorum filii habiti ex nefario, aut incestuoso complexu careant omni substantia paterna indigni, adeo ut nec alantur a patre. auth. ex complexu inf. C. de incestis nuptiis. auth. licet. C. de naturalibus liberis. auth. quibus modis naturales efficiuntur sui § penult. collat. 7. pietatis tamen pietatis et equitatis ratio, et naturalis obligationis virtute Pontificium statuit in cap. cum haberet. ita Molina de iustit. et iure. disp. 138. concl. 1. Ant. Gomez in l. legum Tauri nº 37. Covarr. in 4. decret. 2 p. cap. 8. § 6. n. 7. et 9. Matienco glo. 1. n. 1. tit. 8. lib. 5. recopil. Suar. de legibus. lib. 3. cap. 6. nº 9. Fellucius tract. disp. 7. sect. 5. nº 35. ubi cum multis aliis constanter affirmat decisionem d. cap. cum haberet procedere et observandam esse non solum in terris temporalibus Papae subiectis, de quibus supra mentionem fecimus. et de quibus videndi sunt DD. in cap. Alexander, Innocentius 3. dist. cap. ego Ludovicus. 63 dist. cap. futuram de electione lib. 6. sed etiam in universo Christiano orbe, quamvis aliter sentiat Felinus in cap. causa S. Mariae nº 47. de rescript. Medina lib. un. animadversionum cap. 32. Ioannes Dominicus lib. 2. Baez cap. 6. nº 4 =

23 Interpretatio cap. cum haberet. de eo qui duxit in matrimonium.

Ingeniosus autem qui difficile valde subtiliter. pro interpretatione d. cap. cum haberet distinguendum censeo inter filiorum educationem quae necessaria est ad vitam conservandam l. victus 43. l. quod nos. 242. § fin. ff. de verb. sig. et alimenta requisita ad commodam sustentationem vitae. l. legatis. 6. ff. de alimentis et cibariis leg. sane obligatio educandi filios descendit a lege naturali. l. si. § iure naturale. ff. de iustitia et iure. cap. ius naturale 1 dist. cum similibus. l. 9. tit. 19. part. 4. obligatio autem alimentandi secundum qualitatem et facultates parentum provenit ex iure positivo, aequitate tamen fundato. l.

Siquis

si quis a liberis ff. de liberis agnosc. Quare dicta propositio si attendamus sera- mus sententiae existimantis Pontificis in d. cap. cum haberet. Leges quidem illis, quibus [illegible] [illegible] sunt, [illegible] coheret dictis Felini, Mader, Joannis Dominici, [illegible], quate- nus docent illa Pontifici dicisione operari [illegible], aut in foro ecclesiastico, aut in terris eidem Pontifici temporaliter subiectis, nam si in terris, aut provinciis quae subditae Imperatoris sunt, aut Regum supremorum, nec tunc Pontificia lex non [illegible] [illegible] [illegible]. Caeterum si dicamus, prout examini sententiae, dicimus hanc illam loqui tan- tummodo de educatione, et subsidiis necessariis ad substentationem dictorum filiorum, consequenter attendere debemus eius decisionem servandam esse ubique terrarum universi christiani orbis. 24

Nec his sen- tentiis repugnant verba finalia d. cap. cum haberet ibi: utrique liberis [illegible] [illegible] secundum eius suppetunt facultates necessaria subministrat. Quibus indicare videntur potius obliga- tionem alimentandi, quam educandi arg. text. in l. ius alimentorum in princ. & §. i. ubi pupillus educari debeat, & eorum quae scripsit Alvarez de Velasco in tract. de privi- legiis pauperum q. 4. n. 23. nam si hypothesim illius textus, factique circumstantias attenda- mus, facile deprehendimus Romanum Pontificem propterea ibidem utrique parenti iniunxisse acci- piendum esse de educatione necessaria ad servandas filiorum vitas. Cum enim parentes illi per decennium adulterine [illegible] moraverunt, decemque filios [illegible]. Verosimile est vitam longi temporis luxuria, et in tanta multitudine filiorum alenda omnino patrimonium, quamvis fuisset amplissimum, [illegible], nam ut [illegible] Plautus scribit in prologo [illegible] inopia est luxuriosi [illegible], eamque [illegible] introducit [illegible] [illegible] [illegible] ei, qui mi alcuit; nihil video esse reliquum, [illegible] [illegible] [illegible] scribit [illegible] [illegible] [illegible], utrumque parentem teneri ex legis naturalis dictamine liberis suis praestare necessariam educationem, et praesertim videram parentibus inopiam, non esse simpliciter addendum, [illegible] [illegible] quod [illegible] eorum de facultatibus [illegible], quod [illegible] si pater filios alere sufficienter non possit, pertinet obligatio etiam ad matrem. docent [illegible] [illegible] ibi in l. si quis a liberis. ff. de lib. agnosc. Aniarranus in d. cap. cum haberet n. 6. praeque [illegible] satis deducitur patrem qui filiis etiam illegitimis neces- saria praestare nequit ad vitae conservationem pauperem iudicari. ut videat Alva- rez de Velasco. d. q. 4. n. 68. 25

Vidimus de suprema legislatrice potestate civili competen- ti Imperatoribus, Regibus, et supremis Principibus atque de spirituali et ecclesiastica competenti Romano Pontifici, nunc tamen animadvertere oportet ab eis alios derivari de [illegible] inferioribus dominis, aut iudicibus, quales sunt in Hispania Duces, Marchiones, et Comites [illegible] [illegible] subditi regi nostro nequeunt [illegible] leges. l. 12 tit. 1 p. 2.

De Ducibus, Marchionibus, & Comitibus.

potuerunt tamen quando dicti absque rege decreta fecerit, tali facultas per specialem aliquam
sanctionem. Avendaño de exequendis mandatis cap. 5. Mas la in comm. tit. de legibus in proemio
n. 23. Greg. Lopez in l. 2. tit. 1. part. 1. ubi tantum admittit quod populi assensu accesserit, quasi
sit tune possint leges, aut statuta condere, quae spectent ad populi ornatum, et regimen
dumtaxat civici communis adducens textum, in legibus a rege latis. arg. cap. cum inferior. de maior. et obed. Sequitur Salas de legibus disp. 7. sect. 13. Sed a praedicta Greg. Lopez sententia merito recedit Vazquez l. 2. tomo 2 de legibus disp. 153.
cap. 3. n. 36. ex eo quod duces, comites, barones et populos dominii regi nostro subiectos, cum
non habeant supremam potestatem leges ferendi, nec ea hodie sit penes populum, ut aiunt
communiter pluribus probatur cap. 16. l. 3. tit. 1. lib. 7. recopil. l. 19. tit. 6. lib. 3. eiusdem. Sequitur
etiam eosdem, nec populi accidente consensu posse condere leges perpetuas, licet praecepta, seu mandata temporalia per exiguitatem duraturam imponere valeant. Accedit Vela in proemio tit. 1. n. 11. lib. 2. recopil. Soto l. de iustitia q. 1. art. 3. Nec
obstant verba dictae l. partitae ibi: *Fuera ende que non pueden legitimamente facer ley; mas fuero nuevo, si no con otorgamiento del pueblo.* Quibus contrario sensu sumpto argumento movebantur Greg. Lopez. Respondetur enim pro nobis potius stare, nam sententia et clausula finita in illis verbis: facer ley: ubi sunt
duo puncta. Cetera vero, quae sequuntur pertinent ad aliam sententiam; quasi dicatur non
solum non possunt isti domini facere leges, sed neque possunt facere forum, aut ordinationem aliquam sine assensu populi; atque ita assensus populi non exigitur ad hoc ut
faciant leges, cum eas nullo modo condere possint, sed requiritur ad hoc, ut faciant ordinationem aliquam in suo populo. Notat Avendaño ubi supra. Monterinos d. dec. p. 20. q. 3. n. 62. nempe quod ordinatio sit circa aliquid concernens populi propria, ut circa nemora, venationes et. nam si concernat merum imperium aut
Ditio, aut Marchionis non requiritur assensus populi veluti ad nominandos magistratus et similia, quoniam videndo sunt leges compilationis Regni et illas
communicantur praeclaudat. DD.

26

Cap.i an possint leges condere Regno iure?

Capitulum autem posse iis ad capitulum condere leges, quia iurisdictionem defuncto, Episcopo vim suam retinuisse, iure compertum est. cap. 2. de maior.
et obed. cap. ut animarum de constitut. lib. 6. cap. 2. de Locato. cap. Catholica 11 dist.
cap. nullus. 3 q. 4. cap. 1. de sacr. dist. 3. Cap. fin. de ferijs. DD. incap. cum
omnes. cap. cum accessissent. de constitut. Berta cum mas de capitulo p. 2. lib. 4. Barbosa
eodem tract. 2 p. in compendio n. 29. Rota Romana apud Farinacium. decis. 787.
p. 2. Sed utrum potestas hoc legislativa competat capitulo iure proprio, idest a Deo
immediate tributa, an vero illam recipiant a R. Pontifice sicuti duces, et similes

a Rege

a Regi solent aut possunt reintegrari vrgens & vexata est quaestio. Pro vtraque enim parte grauissimi sunt assertores, & adeo validissima fundamenta, ut illis proponsis neutra elligat. Salas sect. 4. Lorca [illegible] disp. 12. de legibus. Mihi autem verior & probabilior est sententia existimantium episcopos non a Christo immediate habere, sed a Romano Pontifice potestatem iurisdictionis & legislatiuam. nam regimen ecclesiae Monarchicum est, ut supra diximus, atque ideo tota authoritas regiminis residere debet in vno, & ab illo in alios deriuari. facit textus in cap. decreto. cap. qui se scit. 2. q. 6. ubi docemur quod Romana ecclesia vices suas ita alijs impertita, ut in partem sollicitudinis vocatis, non tamen in plenitudinem potestatis. cap. ita dominus 19 dist. et docet tenens hanc sententiam D. Th. in 4. dist. 25. q. vna art. 4. quaestiuncula 3. idem Angelicus Doctor lib. 4. contra gentes. cap. 36. rat. 4. prouant & late alijs respondent. Soto in 4. dist. 20. q. 1. art. 4. Turrecrem. in summa. lib. 2. cap. 54. per vers. sequentes. Belar. lib. 4. de Pont. cap. 24. Suar. de legibus lib. 4. cap. 4. ex n. 3. Castro [illegible] peccat. 20. p. 6. 9. an. 6. =

Vnde deducitur 1. quod licet Rex Papa possit praecipere & statuere, ut nullae leges pro singulis dioecesibus fiant nisi in concilio nationali, prouinciali, & synodali factae, non tamen eum de iure totam conscientiam faciendi, ipsas leges latiuam omnino episcopis auferat, nam certum est de iure diuino & Christi institutione esse, ut in ecclesia sint episcopi. actus Apostolorum cap. 20. ibi: in quo vos Spiritus Sanctus posuit episcopos regere ecclesiam Dei. Math. cap. 18. ibi: quaecumque ligaueritis &c. Joanis cap. 20. ibi: ego mitto vos. Docent Cyprianus lib. 3. epist. 9. ubi scribit episcopos a Christo fieri, atque Apostoli creati sunt atque eo iure teneri Pontifices ad communicanda illis iurisdictionem necessariam episcopalem ad munus conueniente exercendum, qualis est communiter potestas legislatiua. Belar. lib. 4. cap. 25. & 25. explicat Suar. de cap. 4. n. 23. = | 27 Illatio prima.

2. deducitur episcopos non posse leges & decreta iure communi, aut supra leges a Pont. latas. cap. 2. de electo, ubi glossa [illegible]. Barb. in eodem cap. 2. &c. n. 1. glossa verbo &c. in cap. cum dilectus de electione. cap. inferior 9. cap. cum inferior 16. de maior. & obed. cap. cum inferior. 21. cap. [illegible] 25. dist. [illegible] in Clem. ne Romani, ubi Clemens 5. specialiter diffinit leges a superiori per inferiorem tolli non posse. Graecianus in cap. ita dominus 19 dist. Barb. [illegible] 36. allegat. 93. | 28 Illatio secunda.

3. deducitur episcopos non posse condere leges in rebus, quas sibi Papa specialiter reseruauit. cap. 1. de translat. episc. cap. 1. & 2. de reliquijs & veneratione sanctorum. circa consequens, nec in grauioribus causis, quae per generales regulas sedi Apostolicae sunt reseruatae. cap. maiores. de baptismo. cap. quanto translatum de off. legati. cap. multi. 17 dist. | 29 Illatio Tertia.

ca enim, quo inspecie n exstit verisimilit. credenda n consentr in generali sud. Venite. ut l. insinuat in cap. fin. de off. legati. & probat Barb. in cap. ult. de off. Vicarij. Grauiora autem dicuntr, quae ad nouam fidei declarat. pertinent. cap. quotiis. 24. q. 1. & quae concernunt Statum vniuersali eccl., ut continentia sacerdot., diuisio vnius episcopatus in duos, & similia tradita a Salas disp. 7 sect. 5. Bonacina de leg. disp. 1. q. 1. §. 3. n. 22. Angui ano eodem tract. controu. 4. n. 15. extra quos sane casus dicendum est epum posse condere statuta, aut leges sinodales, absq. firmas & validitas, nec egere nouo aliqua per viam approbat., & confirmat. Pontificis, cum haec potestas ei ut ordinario iure canonico conueniat, & perq. diuturna consuetudine firmita, atq. ideo n tenentr ante publicat. sinodi illam mittere ad Romanam Vrbem, ut sacra Congregatio rescripsit Epo Ostiensi, testante Quaranta in summa Bullarij. Verbo, sinodus diocesana in f. Barbosa de potest. Epi. 3 p. allegat. 93 n. 25 =

30

Epus n eget consensu capituli.

Sed an ad predicta statuta leges vel condendas Epus egeat consensu capituli aut Cleri, solet dubitari, & quamuis n nulli DD. id affirment arg. c. cap. nouit. cap. quanto. §. de his, quae fiunt a prelatis. cap. Epus 24 dist. Barb. vota in cap. siquis de maioritate & obed. Contrarium tamen verissimum iudico cum gta. bone intellecta in d. cap. siquis Felino in cap. eg omnes n. 11 de constitut. Archidiacono per text. ibi in cap. 1. de consecrat. dist. 3. & alijs plerisq. nam Epus n habet hanc potest. a capitulo, nec a clero, sed a Pont. qui nullo iure, nullaq. lege ita illam limitauit epis, atq. ideo consensus capituli, aut Cleri necessarius n est, imo nec consilium, nisi q. epus disponere voluerit circa alienat. bonorum eccl., & circa res, quae pertinent ad capitulum & clerum iure proprio, priuilegio, aut consuetudine, Quibus in casibus accipiendi sunt Barb. in d. cap. nouit. de cap. quanto, cum Suar. d. lib. 4 de leg. cap. 5. n. 2 & Barb. in cap. Epus 24. dist. procuius intelligentia obiter aduertere iuuat in eius originali, q. est in concilio Carthag. 4. sub Anast. anno Xpi 398. cap. 22. in hunc modum: Epus sine consilio &c. Sed hoc quidem consilium n debet necessario per Epum sequi, sed peti dumtaxat. arg. cap. et olim de arb. docent Ostiensis in d. cap. quanto. n. 1. Abbas n. 4. & 5. de his quae fiunt a prelatis. Salas d. sect. 7. Mandosius de inhibitionibus q. 192. n. 2. Aguilis de Grassi decis. 57. Rota. Sub. ut diuisio. 2. Sub. tit. de off. ordinarij: Sanchez in opere morali lib. 5. cap. 4 =

31

De alijs legislatoribus ecclesiasticis.

Tamen ex ijs, quae proxime resoluimus, circa personas ecclesiasticas, sacra canonica condere posse leges apparet colligitur quid dicendum sit de cardinalibus, & de hoc ut Pontificiis, de Patriarchis, archiepis & alijs prelatis religionum, rectoribus Congregationum & Vniversitatibus

tibus

libris scholarum, de quibus sigillatim pertractat Salas d. lib. 4. cap. 5. & 6. Salas d. disp. 8.
sect. 6. usque ad 22. Bonac. de vectigalibus d. q. 1. p. 9. Laiman in summa d. tract. de leg. cap. 3.
per plures §§. & alii recentiores laudati, qui ab hoc munere ... liceret
istam omnino potestatem insignem nostram Universitatis Salmanticensis proinde dict. sibi compe-
tenti posse non solum statuta, quae vim legis ecclesiasticae obtinent condere, argumento text. in cap.
exitoris, de constitut. & eorum, quae DD. ibi de scripsere. Salas d. disp. 2. sect. 17. et
potest communitas viae, & absolute ecclesiastico, ut docte & elleganter probat, & pro in-
dubitato docet Brito in cap. 1. de locato 2 p. n. 12. Deinde potest authoritate Apostolica
constitutiones & statuta semel facta, etiam a Romano Pontifice ordinata, & approbata mutare, co-
rrigere, cassare & alterare, & alia de novo condere ex privilegio sibi indulto
a Paulo 3. Pont. Romano.

Ultro loci in desfinitione nostra extat legem promulgatam, ad de- 32
notandum de ratione legis esse ut promulgetur. docet D. Th. 1. 2ae. q. 9. art. 4. & cum eo omnes De promulgat. legis.
expositores, & probatur, nam cum lex sit communis regula vivendi, atque index demo-
strans quid faciendum, & fugiendum sit manifestari, & publicari debet, ut secun-
dum illam possint omnes instituere suas actiones. Deinde probatur authoritate Iustiniani
in authent. ut facte novae constitut. §. 1. collat. 5. ubi legis extremum valere censentur
ex quo in communi facte sunt manifeste, ut scilicet praescripto earum manifestius
cognito, homines inhibita declinent, & permissa sectentur. l. leges. 9. C. de legib.
Unde merito Gratianus noster scribit post cap. in istis dist. 4. leges tunc instituuntur, cum pro-
mulgantur. Promulgatio autem publice fieri debet, ita ut communitati manifes-
tetur, ut notant DD. potius ibi in cap. erit autem lex. 4 dist. n. 8. singulis subditis
ut optime docet Ex. Innoc. 3. in cap. 1. de postulat. prelatorum, in illis verbis; nec
necessarium, cum constitutio solemniter edita, aut publice promulgata ipsius notitiam sin-
gulorum auribus per speciale mandatum, & literas inculcare, sed id solum sufficit, ut Innoc. in cap. 1.
ad eius observantiam teneatur, qui noverit eam solemniter editam, aut publice pro- de postulat. prelator.
mulgatam. huiusque Ex. Innocentius. Et illa est animadvertendum pro illa repetita
dict. aut, unaquaeque & alterum dictis extare expositivum, pro, seu, & pro, idest, & sig-
nificare ad observantiam legis oportere, quod solemniter edatur, seu publice promul-
getur, quod idest. Qua expositio suadetur in simile gratiam in l. si servum. iuncta
glossa. 1. ff. de reb. & auth. uid. possid. glossa verbo, aut, in l. debitoribus 3. ff. de re iud.
notat Mandosius in Leg. facultatum §. sane, verbo, aut, fol. 74. & de notatio sin-
gulari 6. n. 9.=

Sed adhuc ex eodem cap. 1. minuagit difficultas; nam ibi probatur ad 33
legis obligationem observantiam non sufficere quod promulgata sit, nisi ad notitiam singulorum Expenditur difficultas
c. capituli. 1.

perueniat publicatio legis. Pro cuius intelligentia dicendum est legem rite publicatam requirere denuo sui notitiam in subditis, sed ad hoc tantum modo, ut illis applicetur effectus obligationis; nempe ut non operetur excusatio in foro exteriori ex cap. ignorantiae, ad quem tollendum institutus est universalis terminus duorum mensium a publicatione. D. auth.o ut facto. Cuiat. de proscript. et terminis. cap. 13. exceptis tamen quibusdam casibus, in quibus diversis leges assignari placuit relatis a Barzo lib. 3. cap. 5. n.o 8. De qua re videndi sunt Marcus ... in institutionibus maiorum lib. 1. tit. 3. n.o 16. Menochius de arb. casu 185. Farinatius fragmentorum criminalium. Theo. institutio n.o 636. Soto de iustitia lib. 1. q. 1. n.o 4. Bonac. cum relatis ... q. 1. p. 4. a n.o 7. Suar. de leg. lib. 1. cap. 11. et lib. 4. cap. 19. Salas eodem tract. disp. 1. sect. 10. et ... 12. post alios. Diana 1 p.te tract. 10. de legibus resolut. 8. et 9. qui plures huius aet. qui disputant et examinant. praesertim an Pontificiae leges obligent ante duos menses a publicatione, et an hoc fieri debeat in singulis dioecesibus, an sufficiat Romae facta, quae sunt adeo nota, ut pro utraque parte stent assertores numero et authoritate validissimi.

34

Resolutionis huius materiae.

Apud omnes tamen frequentia placuerunt sequentes resolutiones. 1.a minime peccare, qui non obtemperat legi humanae non dum promulgatae, etiam si superior intenderet obligare. arg. ... in l. 1. de ... Oblig. 2.a eum, qui ante duorum mensium tempus scit legem promulgatam in locis provinciae, teneri in conscientia ad illius observantiam. arg. cap. 1. de postulat. praelatorum. 3.a eum qui post duorum terminum invincibiliter ignorat legem sufficienter promulgatam, adhuc excusari si contra illam faciat. 4.a huiusmodi terminum duorum mensium militare in legibus universalibus et praeceptis supremorum Principum, aut Romanorum Pontificum, non vero in legibus inferiorum veluti Episcoporum, aut Ducum (quibus potestas legis condendae fuerit concessa) quae statim a publicatione in populo, 1 die cum subditos adstringunt.

35

De publicatione, quae datur in lege aeterna et naturali.

Ulterius circa requisitum hoc promulgationis legis, quod generaliter ad eius essentiam et naturam desiderari diximus, illa se nobis offert difficultas, quod lex aeterna, et lex naturalis sunt, et dicuntur verae leges, et tamen obligant absque eo quod promulgentur, quod tamen est de ratione et substantia legis promulgatio. Cui difficultati, ut satisfaciant diversimode se gerunt DD. et 1.us admittentes legem aeternam esse ab aeterno legem, et essentialiter completam ratione legis. fatentur in ea dari etiam ab aeterno promulgationem, non vero externam, aut temporalem. Nam licet promulgatio sit de substantia legis, non tamen eodem modo data in omnibus legibus. Quippe legem aeternam.

nam (quod lex aeterna est diuinae mentis, quo libere statuit modum gubernandi homines, ad finem naturalem et supernaturalem) Deus promulgauit ab aeterno creaturis rationabilibus, ut ex mente D. Tho. tradit Val.o de leg. disp. 7. q. 1. art. 2. pag. gen. ult. Suarez lib. 1. cap. 11. n.o 2. et latius lib. 2. cap. 1. n.o 8. quamuis enim creaturae non extiterint ab aeterno, Deus tamen in priori rationis signo intelligit eas habere praesentes in aeternitate, ut explicant Theologi laudati, et Montesinos de leg. disp. 20. q. 4. n.o 83. Ergo creaturae in tempore habent esse et vim rationis, et legem audiunt sine noua diui promulgatione, participant obligationem effectum a lege aeterna per lumen naturale iuxta illud psalmi 4. signatum est super nos lumen vultus tui domine. Eodem fere modo dicimus in lege naturali dari promulgationem eorum mentibus hominum, dum enim veniunt ad usum rationis inscripta lex naturalis cognoscenda, ut scribit D.or Angelicus 1. 2.ae q. 90. art. 4. ad 1.m lex enim naturalis non est nobis essentialiter tamquam habitus, et obiectiue, ut propositiones, quae naturali lumine cognoscuntur; atque adeo inest participatiue in intellectu hominis, in eoque habet vim suam coactiuam sub reatu culpae, cum reus nascentis, quamquam legem fecit, quicumque mortaliter peccat. prosequitur latius Soto. lib. 1. de iustitia q. 1. art. 4. ad 2.m

Denique pro complemento eorum, quae in huius art.i initio promisimus, superest adnotare legum diuisionem, quae multiplex fieri potest pro diuersitate eorum, quae legi intrinseca sunt, etenim sumi potest distinctio ex parte legislatoris, ex finibus, subiectis, materia, et rebus, quae legibus praecipiuntur, aut prohibentur, atque adeo plures et varias legis diuisiones omnes insinuant Philosophi, Patres Theologi, et Iurisperiti, ut considerat Marsilius in argumento ad dialogum Platonis de lege, Suarez in tract. de leg. lib. 1. cap. 3. Salas disp. 2. sect. 2. Val.o disp. 7. q. 2. p.to 1. Azor. 1. tomo lib. 5. cap. 1. q. 1. Sayrus. Vazquez, Valenzuela, et alii ex his, quos Gratianus scribit in prim. dist. distinctiones colligit in cap. 1. cap. sequens 6. cap. 10. et 11. eadem dist. et ex multis dist. 2. Iuris consulti in l. 1. §. 2. ff. de iust. et iure, et institut. de iure nat. Omnium tamen a theologis recepta diuisio legis, quae ex scriptura sacra tradit D. Th. 1. 2. q. 91. ut scilicet lex diuidatur in aeternam, naturalem, diuinam, et humanam. Aeternam vocant rationis ordinationem, quae mente diuina ab aeterno manet iuxta illud prouerb. cap. 8. ibi: ab aeterno ordinata sum et legem ponebat aquis, ut sic differat a temporali, quae humana potestate statuitur. Naturalem intelligunt lumen rationis humanae, quod Deus naturae Conditor. Una eum natura mentibus hominum impressit, quo naturaliter cognoscunt quid faciendum, et non faciendum iuxta illud psalmi 4. signatum est super nos &c. et de qua cit. ad Rom. cap. 2. dicit: gentes, quae legem non habent (scilicet scriptam) naturaliter quae

36 de Diuis. legis

legis sunt, faciunt. Divinaq; quae in sacra scriptura traditur, & specialis lex est, atq; immaculata iuxta illud psalmi 18. Lex divina immaculata, quae subdividitur in veterem, & novam, hoc est Mosaicam, & evangelicam utrobique ad Hebraeos cap. 7. ibi: translato sacerdotio, necesse est, ut legis translatio fiat, quae respicit in cap. translato de testibus. Humanam appellant legem, quae ab hominibus secundum potestatem, quam habent condita est, iuxta illud Luc. cap. 10. qui vos audit, me audit, & ad Rom. cap. 13. omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. respicitque in cap. omnis anima de censibus. Et humana lex etiam subdividitur in civilem, & ecclesiasticam. Civilis est, quae pertinet ad laicos, & ex principijs solius naturae deducitur. Ecclesiastica autem hoc est, quae ecclesiam & cuncta atque legi divinae supernaturali:

Sane, etsi

37
Interpretatur cap. i dist. i

praedictae legis quadripartita divisio vera & aptissima sit, atque a theologis communiter admissa tamen respicit eadem quae venit legentibus Isidori relatis in cap. i. hac eadem dist.ne i. qui summam legis divisit constituens, ita inquit: omnes leges, aut divinae sunt, aut humanae. Divinae natura, humanae moribus constant. Nam Isidorus ibidem divinae nomine denotat omnes leges, quae divinitus, & absque humana promulgatione aliqua ordinatae sunt mentibus omnium hominum in corde, ut lex aeterna, lex naturalis, & divina positiva (Quam ob rem Grat. in procemio praedictae distinctionis Isidorij vestigijs inhaerens, docet ius naturale esse quod in lege & in evangelio continetur, idest per actus morales tum in nova, tum in veteri testamento contenta, ut notant Turrecrem. & Barb. ibidem. P. Aug. in comm.o dicto de leg. in prin.o n.o 29) Humanarum vero appellatione comprehendit Isidorus omnes leges, quae auctoritate humana feruntur, sive scripto, sive moribus constant. atque cap. ius naturale eadem dist.ne i. l. 6. § ult. l. omnes populi 9. ff. de iust. & iure § constat. institutionum de iure naturali. Quae omnes moribus constare dicuntur ab Isidoro, tanquam ab humana potestate dependent, tamquam humanae leges quae non receptae moribus evacuantur, ut in sequenti tractatu dicemus:

38
prima objectio.

Contra praedictam divisionem obstare videtur, quod praeter leges specialiter superius denotatas est & alia, quae dicitur ius aut lex gentium ut constat ex l. 1. in l. i. § huius studij de iust. colleg. ff. de iust. & iure. § fin. instit. codem. Isidorum in ius autem 6. hac dist.ne i. Cui difficultati ut respondeant DD. reducunt ius istud ad ipsam legem naturalem, quam illud homines naturali ratione ducti constituerint. l. omnes populi infra ff. de iust. & iure. cum Azor. i. p. lib. 5. cap. i. q. 5. & alij apud Salas disp. 2. sect. 2. n.o 11. Rectius tamen sentiunt, qui gentium ius ad legem humanam & positivam referunt, nam ius istud non est in natura, sed ab homi-

nibus.

nibus necessitatibus exigentibus constitutis. E contra vero multa de sacramentali dispensatione loquuntur negant Cajetanus loco citato, Valentia tomo 2. disp. 7. q. 5. puncto 4. D. Thomas 1a 2ae q. 93. art. 3. Soto lib. 1 de justitia q. 5. art. 4. Salas de legibus tract. 14. disp. 17. Aragon 2a 2ae q. 60. art. 2. ubi bene expresse dicit nihil quod in jure gentium dicitur contra humana potestas, vitandi que ex lege naturali, ... humano, quasi tanquam conditore prodiit.

Secundo objicies: Praeter easdem species legum est alia lex, quae dicitur lex membrorum, Paulus ad Romanos cap. 7. alia lex spiritus, cujus meminit idem Paulus ad Romanos cap. 8. et lex perfectae libertatis, de qua Jacobus cap. 1. Respondeo tamen legem, quae dicitur membrorum a Paulo, esse potius pravam inclinationem appetitus ad bonum sensibile contra rationem, propterque vocari legem peccati, aut fomitis, quae ad agendum allicit, ut docet ... in decreto de peccato originali cap. 5. nec proprie legem esse, sed metaphorice ita appellari. Ceterum lex quae dicitur spiritus et lex perfectae libertatis est lex Evangelica, ut recte post alios advertit Montesinos disp. 20. q. 5. n. 112 et seq. ideoque non constituit diversam speciem legum praeter traditas. 39 Secunda objectio.

3o objicies: Lex aeterna non distinguitur a divina, eo quod utriusque sit legislator Deus, immo videtur distingui ab aliis legibus, cum transgressio cujuscumque legis sit transgressio contra legem aeternam, ut docet Augustinus lib. 22 contra Faustum cap. 27. ubi peccatum definit quod sit factum, dictum, vel concupitum contra legem Dei. Respondeo Deum non eodem modo dici legislatorem respectu legis aeternae et divinae, nam per legem aeternam ab aeterno ordinavit omnia in suos fines, per divinam autem dumtaxat homines ad finem supernaturalem, et proinde nulla lex divina est aeterna, sed temporalis, nam ex tempore fuit data hominibus. Ulterius quod lex omnis derivatur ab aeterna D. Thomas 1a 2ae q. 93. art. 3. unde provenit, quod transgressio cujuscumque legis vero sit peccatum contra legem aeternam, ut Augustinus docet. 40 Tertia objectio.

Et haec de hac tractatione dicta sufficiant. Utinam
ad laudem omnipotentis Dei Patris, et Filii
et Spiritus Sancti, cedant, et in
honorem Beatae Virginis
Mariae absque labe peccati originalis
conceptae.

Margin (left): perfecta

TRACTATIO SECUNDA DE ACCEPTATIONE LEGIS HUMANAE. AD EXPLICATIONEM CAPITULI. IN ISTIS. DISTINCTIONE 4.

1 Expenditur nr textus.

Celebris & notabilis est D. Aug. sententia relata in cap. in istis 3. hac dist. ubi
scribit quod quamquam de legibus temporalibus homines iudicent cum eas instituunt,
tamen cum fuerint institutae & firmatae non licebit iudici de ipsis iudicare, sed se-
cundum ipsas. & Aug. explicans Grat. in hoc verba subiungit, leges instituuntur
cum promulgantur, firmantur cum moribus utentium approbantur. Ex qua doctrina &
authoritate communiter DD. deducunt leges humanas robur & firmitatem non habere
nisi postquam publicatae fuerint a subditis acceptatae, atque ideo acceptationem populi

2 De efficatia legis citra acceptationem.

esse necessariam, ut lex habeat statum & efficaciam legis. Pro qua opinione est decisio Iul.
in l. de quibus 32. ff. de leg. ubi I. C. docet, quod ipsae leges nulla alia ratione nos tenent,
quam quod iudicio populi receptae sint. Aristot. lib. 2. politicorum cap. 6. in fine. ubi lex
nullam vim obligandi habet nisi ex more. Persuadetur ratione, nam leges a populo ex-
pressa vel tacita consensione fuerint acceptatae, sed non receptae. hoc omnino
conforme legislatoris benignae voluntati, nam nimis suis subditis onerosae videantur
quod nisi acceptentur leges subditos non tenerent, cum nullum aliud maius signum esse possit an
lex bono populi conveniat. arg. cap. erit autem 4. dist. 2. nam lex humana, etiam si
fuerit iam acceptata & recepta potest abrogari per contrariam consuetudinem cap. cum digni-
tatis cap. fin. de consuetudine cum similibus. quod a fortiori potest enervari opinio,
quod numquam recepta fuit, aut moribus confirmata. ita sentiunt Archidiaconus. Fe-
lin. Card. & ceteri in dicto cap. in istis. Abbas. Felinus, Decius in cap. 1. ubi
etiam Dec. plura congerit de consuetudine. Silv. verbo. lex q. 6. Saa eodem verbo. in princ.
Iason post eos. ibi in l. cum novus C. de iud. Nav. in man. cap. 21. n. 41. & consilio 1.
de constitut. q. 3. art. 25. Covarr. 2. var. cap. 26. n. 6. vers. sequent. Azor. 1 tomo lib. 5.
cap. 4. q. 1. Rodriguez. 1 tomo regularium q. 6. art. 10. Bonac. de leg. disp. 1. q. 1.
p. 4. art. 27. Enriquez. lib. 7. de indulgentiis cap. 20. § 1. cum multis aliis
ab eo relatis, quorum nonnulli hanc etiam opinionem admittunt in legibus canonicis
ab ipso R. Pontifice latis, propter iura & rationes numquam proponendas. & tenent in d. cap. fin. de
consuetudine, qui loquitur in Pontificiis legibus. notat Ferdinandus de Castro

in opere

in opere morali. 1 tomo. tract. 3. disp. 1. § 13. nº 1. =

Itaque tamen omnino sententia mat- 2

[illegible] etiam placuit Doctoribus Theologis & iurisperitis. Suar. de leg. lib. 1. cap. 11. opinio contraria

nº 7. & lib. 3. cap. 19. anº 4. Vazq. [illegible] eod. tract. disp. 156. cap. 8. Salas disp. 1. sect. refellitur

10. anº 71. Medina & alij per Laim. tract. 4. de leg. cap. 3. nº 1. Basilio de Leon

lib. 5. de matrimonio cap. 7. nº 2. Burgos de Paz in proemio legum Tauri. nº 193. Zaua-

rela in proemio Clementinarum [illegible] Vniversitati q. 2. Marc. Ant. lib. 1. institutionum ma-

ior. cap. 3. nº 31. existimantibus humanam legem a legitimo legislatore latam & sufficienter

promulgatam de ratione sui valoris perfectam institutam essentiam, & obligationem non indigere

acceptatione subditorum, mouenturque, quia alias non tam ipsa lex obligaret subditos,

quam subditi voluntarie se submitterent, & proinde illa propria redderetur supre-

ma legislatiua potestas, quam in Monarchica gubernatione obtinet Princeps, non solum

ecclesiasticus, qui illam a Christo domino accepit, sed etiam secularis, qui a populo, ut ostendimus tractatu 1.

Quae scribentium diuersitas mirum in modum grauis [illegible] ponendo [illegible] distinctione 3

inter esse & propriam obligationem legis, quam habet de ratione sui, & inter dissimulationem legisla- Concordia opinionum.

toris, qui quasi conniuentibus oculis (ut talem dicitur in l. 4. ff. de manum.) legis obseruan-

tiam & obligationem negligeret, imo populo non recipienti legem annueret. Ex primo

membro procedit sententia Francisci Suar. Vazquez. Salas, & reliquorum, quos

nuper laudauimus. Ex 2º vero sententia Archidiaconi & Doctorum in d. cap. in istis.

& in d. cap. 1. de treuga & pace, Nau. Cobb. & caeterorum. Certum enim est legem acceptione

subditorum & vim intrinsecam obligandi subditos a promulgatione, & Principem ad legis ascultationem, acceptationem, & obseruantiam populum adstringere, & coercitio-

ni subditos eandem sufficienter promulgatam perfrangentes animaduertere, alias

enim illusoria fuisset eius potestas. Caeterum si de facto, nec populum non acceptantem

cogat, nec in transgressores animaduertat, tunc lex ipsa vim & potestatem amittit, non

tamen ex non usu, quam ex Principis scientia & tollerantia. Ut sentire videtur Silu. Doct. dum

docet non usum non tollere legem nisi per modum consuetudinis, quando Princeps scit, &

tollerat. Greg. Lopez. in l. 16. tit. 1. p. 1. glossa 4. Castro, si attente legatur, lib. 1. de

lege poenali cap. 1. =

Quibus animaduersis atque resolutis iam illis non obstat, imo mi- 4

rum in modum deseruit [illegible] dicit Aug. in d. cap. in istis (seu Isidorus, quem intelligitur [illegible]

tanquam authorem existimat Medina 1. 2. q. 9. art. 3.) & quod [illegible] exponit in titulo legis. in cap. in istis.

supponitur enim ibi leges institui, [illegible], cum promulgantur, quod idem est ac dicere

ex promulgatione acquirere essentiae vim, & potestatem obligandi subditos. & quod inme-

immediate addit.; nempe firmari cum moribus utentium comprobant. Intelligendum est
non de firmitate authoritatis, de stabilitatis, et permanentiæ, non ut inquit Archi-
diaconus ibi leges moribus firmantur de facto; nondum ea ratificata sunt ob
ipsa institutione. Notant Rodericus a Cuna ibi n.o 5. Barb. n.o 6. post Suar. de cap.
19 n.o 4. et 9. Laim. d. cap. 3. n.o 1. quo etiam sensu accipiendum est ipse Grat. in scho-
lijs ad cap.m denique eadem dist. 4. et decisiones traditæ a Ricio collectanea ibi.
et authoritates Doctorum congest. a Salgado de potest. regia 1. parte cap. 1. preludio 5.
n.o 322.

5 Interpretatur l. deg. ff. de legibus.

Nec magis obstat lex in l. deg. ff. de legibus, pro contraria opinione expensa
n.o 1., nam quod Iuris multus ibidem scribit, protergum quod intelligi possit et interpretatus
ne per traditum ad Grat. non procedit in legibus reipub. Romanæ ut notat An-
dreas ab Exea in rub. de constitut. n.o 209. Cuius regimen magna ex parte democra-
ticum fuit, et in qua iussu dictatoris, aut Consulis, aut prætoris lex ferebatur ad
populum, qui ea approbat. author eius fiebat. § lex est. inst. de iure naturali, ubi no-
tant Cifanius et alij expositores. Budeus per hunc ibi in l. 2 § Nojo lavisset 24 ff. de
origine iuris Alexander ab Alexandro Lib. 2 dierum genialium cap. 23 et 24. Salas d. disp. 2.
sect. 7. atque ita prodierunt commitiorum nomina accipiebant leges, Veluti Centuri-
atæ, Curiatæ, Tributoriæ. Ioannes Mercerius lib. 2 opinionum cap. 3.

6 Ex rationibus contrarijs.

Nec denique urgent
rationes quibus nituntur adversarij. n.o 1.o, nam absurdissimo fundamento supponitur Voluntas
Principis, in iure tacita consuet. acceptationis obligare volentis, cum nullatenus de
tali voluntate constet, imo legitimo iure presumatur contraria ex absoluto precepto
legis a se latæ, nam imperium inducit necessitatem, et est signum sufficiens voluntatis obli-
gandi. cap. addit. cap. postaqua. 2 q. 2. cap. de liguribus. et nobile 23 q. 5. cap. dilecti-
ssimi 2 q. 2. alias enim frustra præcipiunt, et iniuste punirent transgressores, nec
ipsi peccarent, quod falsum est, ut statim dicemus. Nec urget ratio 2. desumpta
ex cap. fin. de consuetudine, nam aliud est legem in recepta derogari per contrariam
consuetudinem, quod fieri potest in cap. cit. est, aliud vero a principio non recipi a subditis. 1.o
casu, id est derogatur, aut tollitur lex per posteriorem consuetudinem, quod hæc ratio
nobilis est et legitime præscripta habet vim legis. l. deg. ff. de leg. cap. consuetu-
do. 1.a dist. ubi contra illa, cum deffuit lex. pro inde habenta accidere, cum lex
extinguitur, et quasi modum antiquatur, seu victa a posteriore consuetudine ra-
tionabili quemadmodum vincitur ab alia lege posteriori scripta, sic in l. 2.
C. quæ sit longa consuetud., ubi dicitur consuetudine vinci legem. Gre. Lopez Made-
ra lib. unico animadversionum. cap. 5. Cuiac. in cap. 1. de cognit. feudi in Verb.

feudorum

feudor. 2° cum n'est consuetudo contraria, sed potius desuetudo, quae vim legis n'obtinet. ut notant DD. sup. citati, praecipue Azor ubi sup. q. 4. novissime noster Magister Franciscus de Araujo. 2 tomo in 1.2. q. 97. disp. 3. sect. 3. dificult. 3. in fin.

Ex quibus infero procedere nostram sententiam non solum in lege Canonica lata per Pontificem maximum ut caput eccl., cui a Xpo dno potestas & gubernatio fuit data. Ioannis cap. 21. pasce oves meas. sed etiam in lege civili per Regem, & alios supremos legislatores seculares lata habentes liberum & absolutum imperium, a populo mediate, & immediate plene tamen tributum, ut docent frequenter DD. Caeterum si rex, aut alius gubernator ita fuisset electus, ut non posset nutu suo nisi consensu regni in comitiis congregati, & alio modo leges ferre, tunc sane non solum non obligabit, deficiente acceptatione populi, verum nec ab initio si non consensu condita fuit, aut promulgata, neque actus agentium non debet ultra consensum operari. l. non omnis ff. de reb. credit. ex traditis a Fabro in suis jurisprudentia libro primo 6. docent etiam Vazquez de cap. 5. n° 37. & 39. Suarez lib. 1. cap. 11. n° 7. Araujo sup. n° 7. & 8. ubi meminit legum Hispanarum et tributa, quae ferri debent accedente consensu civitatum per procuratores in comitiis congregatos. l. 1. 2. & 4. et aliis tit. 7. lib. 6. recopilat.

7
Superior doctrina in canonica & civili lege.

2° infero eos qui legem iustam rationi consentaneam a sum. Pont. & rege latam non acceptant, peccare mortaliter; nam ut ostendimus ex ipsa promulgatione sufficienter instituuntur leges virtute sui, & accipiunt vim obligandi subditos, qui propterea illis humiliter parere debent. lorca de leg. disp. 20. in fin. nisi quis sit de iniustitia, aut inutilitate legis evidenter constaret ex illud Apostoli ad Corint. cap. 13. non in destructionem, sed in edificationem. Considerat optime Gab. Vazquez de cap. 5. n° 4. aut si non sit acceptata a parte maiori communitatis in qua invenitur. Fiet enim quamvis primi pro licito non recipientes peccassent, tamen successores non peccabunt legem non servantes in eo in quo acceptata non est. Quippe cum esse potest quod lex acceptetur quoad unum [illegible] & non quoad aliud, veluti quo ad dispositionem irritantem aliquorum contractuum, & non quoad poenam, & e contra acceptetur quo ad poenam, non autem quoad culpam mortalem. ut post Nab. de cap. 2. n° 62. tradit Valent. 2° tomo disp. 7. q. 5. p. 5. in princ. pag. 6. Bonac. et aliis de disp. 1. q. 1. p. 4. n° 30, & 31. Ubi recte observant ex quibus ultra terminos locat bona eccl. non fuit poena excommunicationis lata in extravag. Pauli 2. incipit Ambitiosae. sub tit. de reb. eccl. non alienand. ea quasi in viridem usu recepta in hac parte quoad poenam excommunicationis.

8
non acceptantes legem iustam peccant.

Sed si quaeratur qua ratione sit intelligenda communitas in proposito, cuius maior pars oportet legem

9
Cuius communitatis dicatur maior pars.

recipere illa approbando verbo, scripto, et facto, respondendum est non solum intelligi uni-
versam communitatem, cui lex praescribitur, sed etiam aliquam eius partem late patentem, prout viri sa-
pientes attenta ratione legis et conditione communitatis iudicaverint per illam talem partem
communitatem censeri, qualem expediat pro maiori parte acceptasse legem, ut ad eius
observantiam maneat obligata; quam in re probabiliter circumstantiae et
rationis negotii, aut legis poterunt in particularibus casibus diversa pro-
dire sententia, ut videatur Vata d. parte 5. q. 5. Communitatem in proposito cen-
seri posse communitatem unum regimen partiale, una provincia, una dioecesis,
et quandoque civitas una insignis, in quibus peculiaris ratio necessitatis, utilitatis, et po-
ssibilitatis daretur. Videndus Salas de leg. disp. 13. sect. 2. n. 10. Unde ut
lex Pontificia obtineat in hispania satis est, quod sit iusta, et in hispania re-
cepta, licet non sit in Galia talibus, ut obstat decreto. quoad decreta de reformat.
Azor d. lib. 5 cap. 4. q. 3. Nab. d. consilio 1. de constitut. et contra si in hispania non sit re-
cepta non obligabit, quamvis in alijs provincijs recipiatur; sic vidimus multos
proprios motus receptos in Italia, non in hispania, qui propterea hispanos non
ligant, homo enim conformare se debet cum membris proximis et immediatis
communitatis suae, non cum remotis, et cum hominibus sui generis, aut professio-
nis, non cum alijs laim. d. cap. 3. n. 5. recte advertens contingere quandoque legem in una
communitate esse receptam, et in una parte eius a bono genere hominum, non ab alio, ut
a clericis, non a laicis, et a solis regularibus=

10

De prelatis, qui non curant leges recipi.

Tertio infero minime excusandos esse Episcopos,
prelatos, et superiores, quorum negligentia fiat, ut a subditis lex non acceptetur vel
re servetur, si scilicet, prout debent, non curant, ut leges pia superiorum authoritate
late ad notitiam subditorum perveniant, nec eos urgent monitis, et poenis ad observan-
tiam ita Bal. 5. q. 9. Nab. d. cap. 23. n. 67. Salas d. disp. 13. sect. 1. n. fin. idem dico de
provincialibus Ducibus, et gubernatoribus, postquam lex Imperatoria, aut regia
fuerit eis transmissa. laim. d. cap. 3. n. 2. Ceterum illud etiam in hac re meminisse
oportet negligentiam imputari solummodo Episcopis, prelatis, aut gubernatoribus
qui vivunt tempore, quo lex Pontificia, vel Regia primum promulgatur, namque sicuti
tunc legem non recipientes, aut a subditis recipi non curantes minime excusentur
a peccato; tamen eorum successores excusatos habent, ut post alios DD. resolvit
Diana 1. parte moralium tract. 10. de leg. resolut. 5. ubi videndum deduxit Episcopos, et
Principes, qui hoc tempore vivunt, de quorum antecessores non receperunt Decreta Tridentina publi-
ce, tamen esse dicendum liberos esse in conscientia, multo quoque magis eorum subditos. Adeun-
dus idem Diana in 4. parte tract. 4. resolut. 177=

4 infero

4.° Infero eum, qui iuravit servare leges, aut statuta, non teneri servare ea, quae vel recepta non sunt, ut recte docet Menochius de praesumpt. lib. 2. cap. 2. num. 1. Alderinus Mascardus in tract. de interpretat. statutor. concl. 6. num. 77. nam quoad modum iuramentum illud non extenditur ad observantiam legum & statutorum, quae contraria consuetudine abrogata sunt, ita neque ad ea, quae moribus utentium non sunt recepta. Tiberius Decian. respons. 24. num. 42. Azor 1. tomo moralium lib. 5. cap. 5. q. 7. & 8. Lessius, quia statutum non acceptatum vires amisit, sicuti consuetudo, & dissimulatione, & conniventia superioris ex 1. tradita n.° 3., & proinde habetur quoad effectum obligationis, ac si promulgatum non esset, statutum autem non editum tempore iuramenti interpositi non comprehenditur in iuramento servandi statuta, nisi mens iurantis ad futura se porrigat, docent Abbas, Butrius & alii per textum ibi in cap. Clericus penult. de iureiurando, quem explicat Sanchez in praecepta decalogi lib. 3. cap. 14. n.° 1. & adsuper positis in n.° 7. cum seqq. ubi etiam examinat obligationem Decurionum, Doctorum & Scholarium, qui iurarunt servare leges, & statuta suae communitatis, & praecepta rectoris imposita sub poena periurii iuramenti, quod proculdubio obligant in conscientia, nisi ex levitate materiae obligare aliter esse praecipientis mentem. Sequitur Salas de leg. disp. 10. sect. 9. n.° 63. & disp. 15. sect. 1. An autem semper obliget ad mortale praedictum iuramentum, utilis in quaestio est. Probabilitamen dicas cum Sanchez ubi proxime iuramentum intelligendum esse ita obligare, ut res illa servanda contineatur in statutis, ac proinde si statutum tanti momenti ut obliget ad mortale, obligabit iuramentum ad mortale, si vero sit leve, ita ut ad veniale solum obliget, iuramentum ad veniale obligabit, quod si iuramentum, seu statutum ad nullam culpam obliget, sed tantum sub poena sit, iuramentum ad nullam obligabit culpam, ut satis probatur ex Clement. 1. §. cum igitur in primis. vers. declaramus. de V. Sig. ubi hoc quidem definitur de voto servando regulae fratrum minorum; ratio autem eadem est in proposito de voto & iuramento. Docent ita Suarez, Sanchez, [illegible], Gomez & alii per Padillam in l. cum proponas n.° 2. Cod. de [illegible]. DD. in cap. si vero & in cap. 2. de iureiurando.

44.

De iurantibus servare leges.

5. Infero legem editam a legitimo legislatore promulgatam, etiamsi quis dubitare contingit, sit ne vero recepta necne, praesumi receptam a subditis, vel a maiore parte communitatis, nam cum ex iuris censura, eo ipso quod lex promulgata a legitimo superiore habeat perfectam obligationem legis, & vim obligandi subditos, uti ostendimus; consequens est pro lege stare praesumptionem, nisi constet de non acceptatione, quod in facto consistit, ita Salas de legibus q. [illegible] tract. 14. sect. 5. n.° 22. & communiter DD. Vero qui legem promulgatam in suum favorem allegat, dicitur habere intentionem fundatam; qui vero allegat non esse receptam, tenetur illud probare. cap. 1. 2.

45.

An leges in dubio praesumantur receptae.

l. verius. 21. ff. de probat. & post Bart. in l. illa n.° 5. ff. de V. ob. tenent Rolandus à Valle consil. 90. n.° 53 & 54. Bonac. cum relatis disp. 1 de leg. q. 1. p. 4. n.° 44. In hac etiam cadendum existimo sic resolut. Azorii. 1.ª p. lib. 2. cap. 19. q. 12. dicentis eum, qui dubitat, an lex pœnalis imponens excommunicationem, suspensionem, aut irregularitatem sit vere recepta, eam posse amplecti, quod negat legem usu esse receptam. In quam opinionem se inclinaverat ipse Salas disp. 1. 2. q. 21. tract. de leg. post multa Dub. 1. n.° 169. & sequitur probabilem dicens Diana 1. p. tract. 10. de leg. resolut. 3. & novissime alijs relatis Doctoribus 4. p. tract. 3. de scientia dubia resolut. 19. Contrarium enim procul dubio verius est, & in praxi sequendum cum Th. Sanchez in suma lib. 1. cap. 10. n.° 35. Bonac. de leg. disp. 2. q. 4. p. 7. n.° 21. Filiutio tract. 21. cap. 4. n.° 169. & alijs Doctoribus, eo quod suadent ex rigore a nobis traditis, & praecipue ex eo, quia cum praesumptio & possessio stet pro lege, quam constat esse latam, eam non tingit dubitari de eius receptione, sed de executione, quod in facto consistit.

13 Contrarijs rationibus fit satis.

Nec obstant rationes, quae pro sententia Azorii & sequacium considerari solent. Et quod in lege pœnali, utpote odiosa benignior pars sit amplectenda. Ex quo odia restringi, favores ampliari. 2.° quod possessio stare videatur pro subditis, sua libertate possidentibus. Nam ista dubio similiter satis minime adaptantur ad casum, de quo agimus, quod clare & perspicue constat de lege pœnali promulgata, & de pœna poenitus imposita, tum enim pro illa eius obligatione stat praesumptio, atque possessio, non pro subditis, ad quam sane obligationem tollendam, neque ad exactionem eiusdem legis minime requiritur acceptatio, sed ad hoc ut permaneat & vires non amittat, atque ideo cum in dubio proposito solum de acceptatione dubitetur constat praesumendum esse pro obligatione legis clare & manifeste statuentis quid faciendum sit & sua cum pœna.

14 Scientia Legislatoris tacita, aut expressa.

Sexto ex ante superioribus doctrina traditam n.° 3. infra ad hoc ut lex solemniter lata non obliget et obligationem necessario desiderare consensum saltem tacitum legislatoris, quod scilicet nesciat legem usum recipi ab initio & tamen tolleret, aut non observantiam subditorum urgeat, tollerantia enim & dissimulatio Principis in actu lege prohibito inducit dispensationem 2.m glos. ubi iterari in fine. cap. Vir, de secundis nuptijs. glos. etiam in cap. quoniam de consanguinitate & affinitate. glos. & DD. in cap. 1 de treuga & pace, sane lex non solum tunc videtur usu recepta, quando Principe sciente per aliquot actus contrarios occluditur, sed etiam quando eo ignorante per decennium aut aliud tempus legitimum fuit neglecta, seu omissa, nec ullo pacto fuerit admissa, ut post Imolam & Felinum, aliosque DD. resolvit Cov. lib. 2. var. cap. 16. n.° 6. vers. Quinto sunt.

Nal.

Nab. sitho. i de obitat. q. 5. n. 25. quippe virg[illegible] surrexere contra rectam regulam, tacitus Principis volenti leges suspendere, cuius obligatus tollere, quae & alijs rationibus resolutis huius [illegible] tenent [illegible] ultra [illegible] laudatos Silb. in summa v. lex. q. 6. [illegible] ct hic. Reginaldus in praxi fori poenitentialis tomo. i lib. 13. cap. 16. n. 162. Emanuel Rodriguez. 1 tomo regularium q. 6. art. ii. Azor i tomo moralium lib. 5. cap. 4 q. 2. 4. & 6. Aug. Barb. in [illegible] cap. in istis n. ii. & alij plerique abunde relati, quamquam contra [illegible] quidquid alij censeant Suar. lib. 4 de leg. cap. 16. n. 10. Salas eodem tract. disp. 13. sect. 2 n. 12. Filiutius d. tomo. 2. tract. 21. cap. ult. n. 429. quos sequitur Diana d. tract. 10. resolut. 4. ea sola ratione ductus, quod lex humana censeatur ferri tacita conditione si acceptata a populo, quamque nos satis reijcimus.

Ceterum videlicet quando non acceptatur contra rior, & pro firmiendo tempore certo, cuius transcursu lex in desuetudinem abire, & neglecta arbitrio censeatur, etiam legislatore ignorante, varie quoque sunt multiplices sententiae, probabilius dicendum erit. 1. ut lex censeatur [illegible] minime sufficere nica[illegible] quod casus non venerit, [illegible] casus acciderit, & nihilominus lex exequatur. Felinus in d. cap. 1. de treuga & pace. n. 10. & 14. Gabriel [illegible] q. 4. [illegible] Bonac. d. § 3. n. 48. 2. dicendus est actus contrarios legi nocitura promulgatae, pauciores sufficere principe sciente & dissimulante, [illegible] [illegible] catholicae [illegible] legem revocare voluisse tamquam [illegible] deficiens [illegible]. Abbas [illegible] cap. q. [illegible] n. 6. Paulus Laim. d. cap. 3 n. 3. [illegible] [illegible] & prudenti arbitrio diffiniendus sit. Sicuti scientia [illegible] aut prudentia Principis [illegible] [illegible], tunc maiori, diuturniori [illegible] [illegible] [illegible] lex enervabitur. 3. dicendus est legis enervatae [illegible] minori tempore perfici, quam abrogatae legis, [illegible] firmatae, quapropter [illegible] ad legis canonicae abrogationem requiratur tempus 40 annorum, ut notant DD. in cap. fin. de consuetudine, & in cap. de 4. [illegible] [illegible]. Tamen ad exterminandam, [illegible] legem [illegible] non [illegible] [illegible] sufficere decennium placuit communiter Doctoribus, ut Alexander, Iason, & alijs tradit Cardinalis Tuscus lit. L. [illegible] 257. n. 15 & 20. Azor d. § 1 lib. 5 cap. 4. q. 4 & 6. Lessius de iustitia lib. 2 cap. 6. dub. 14 n. 96. Salas d. sect. 2. n. 14. Attamen in hac doctrina plausibilior mihi est sententia Felini d. cap. 1 n. 13. quem sequitur Suar. d. cap. 16 n. ii, nempe ad [illegible] deficientis obligationis legis non acceptatae, [illegible] certum aliquod tempus, sed dumtaxat requiri populi repugnantiam, seu desuetudinem per actus contrarios [illegible] & sufficienti [illegible] prudentis utcumque [illegible] in leg. fin. de consuetudine [illegible]. Innocentius in cap. [illegible] de fide

25 Explic. doctrina.

inhumitoy. Dominicus in tractatu cap. in 1515 vs. legi, quatenus scribit sufficere habitualem voluntatem Principis in obligando communis. arg. cap. 1. de consuetudine in 6. Accedendo authenticae de fidiciis sacribus in primo, quamvis enim Princeps ignoret subditorum consuetudinem semper retinet, & retinere contra talem voluntatem. Salas 5. n.º 15. atque adeo non requiritur novus Principis consensus, nec scientia, dummodo non detur expressa repugnantia, quod consequens est Principe sciente expresse repugnante nullam esse in populo potestatem encetandi legem iustam, quin potius obtemperandi necessitatem, quamvis discrepare Communitatis auctoritatem, neque rationalis patebat, ut in schismate ... membrum separata sui capitis imperium, potius quam religiosorum membrorum ductum. Larim de cap. 3. n.º 3 in fine.

16
De suplicat.ᵉ a lege.

His ex difficultatibus acceptionis legis solemniter latae, poscillat.ᵘ resolutis, requirit examinare affine, nec minus difficilem quaestionem, ut excogitatam. an scilicet a lege rite, recteque promulgata subditi valeant suplicare ad Principem & maxime ad Pontificem, & ita teneatur suspendere legis executionem. Et videtur dicendum, constitutiones licere, neque alium non dari appellatio, nec provocatio, ut colligitur in l. ult. ibi etiam si ex capite iuris dicto alioquin declarati. ff. de appellat. l. si quaecumque 4. ff. de leg. Signum sufficiat, ubi alios refellatur tradidit Rebufus, quod eque tam in lege civili a Rege sancita, quam in canonica a Pontifice facta, alitor ad quod a sententia, & remedio. Sententia enim fertur in particulari, & ex partium probationibus fit, in militis reformari sententia. l. 1. ff. de apelat. & relat. in rescripto etiam quod fertur super facto singulari, unico dato posset Princeps decipi ab importune, appellatio solet admitti. cap. significavit. 36. ubi DD. de rescriptis. Lex vero cum fertur in generale pro universali legislatoris scientia, si quam non ad meliti particulari scientia subditorum, ideo a lege appellare minime licebit, atque consequenter nec suplicare, neque obligatur eius suspendere, quamvis a sententiis, & rescriptis suplicatio interponatur. l. rescripta 7. C. de precibus Imp. offerendis. quibus rationibus hanc sententiam tenet Vazquez. 1. 2.ᵃᵉ tomo. 2. disp.º 156. cap. 7. n.º 9.

17
proposita vera senta.

Nihilominus verius dicendum est suplicationem ex causa rationabili posse licite fieri a legibus etiam Pontificiis, eumque rationi consentaneum esse, neque sicut licitum est iusta causa exigente non exigi rescripta Pontificis, donec ipse plenius informetur. cap. significasti de rescriptis cap. cum teneamur de prebendis, cum iis, quae latius tradidi in tract. de benef. patrimonialibus cap. 7. dubitationem, Virgo bulla, & litterae Apostolicae, quod de beneficiis patrimonialibus providetur, possint licite per senatores regios capi, & detineri, Deinde, quod nullo iure expresse prohibetur, quin a lege suplicari valeat.

quando

quando iusta subsit causa supplicandi ea, tum, si ob obscuritatem, & incertitudinem indigeat declarat.e, et si in patria aliquius provintia, et regni sit inconveniens, aut valde dissentiens a moribus, & consuetudinibus eius, quam non solent Pont.es velle mutare. cap. 1. de consuetudine in lib. 6. cap. certificari de sepulturis. poterit ergo supplicari, ut legislator legem revocet aut moderetur, quam sententiam tenent & probant Abbas, Felinus & alij in d. cap. 1. de treuga & pace. Alf. de Castro lib. 1. de lege poenali cap. 1. Suar. d. lib. 4. cap. 16. n.o 6. V.a lobos, & Granados. quos sequitur Diana d. tract. de leg. resolut. 6. Lorca disp. 20. V.e extraordinarie. Bonac. loco in forum citando. Vide dns Emanuel Rod.z 1. tomo regularium q. 6. art. 7. Salas disp. 13. de leg. sect. 4. per totam, quamvis in hac difficili q. alius etiam adiungi non renunciat cum plus in hac lege afirmari videatur.

Nec obstantibus in d. l. fin. ff. de appellat. recipiendis. & L. sig. qua poena ff. de V. Sign. quibus convenit tibus en cap. q. n.o 32. de appellat, nam in illis solum cavetur non licere privato apellare a poena imposita secundum prescriptionem legis universaliter receptae, vel a sententia data secundum legem, et per consequens de ne iniqua & frivola est talis provocatio; in nostro autem casu agimus de iusta & rationabili [illegible] supplicat.e a lege, sive executione legis nondum recepta, & quae intra posita a communitate, et nomine eius, ab eo, qui [illegible] authoritatem habet, inter quos casus longum est discrimen, ut notant ubi s.a & Madrus. in 1.a 2.ae q. 9. art. 3. dub. 2 pag. 841. atque ideo a tali lege potest ita interponi supplicatio, ut docent s.o laudati DD. 18 R. adiecta in contrarium adducta-

Ex quibus animadvertere licet s.o Vazquez superiorem doctrinam eque procedere in legibus civilibus, & ecclesiasticis, quod autem non tam ordinarie hoc supplicatio fiat ab illis, quam ab istis. Inde provenit, quod civiles leges, non sunt tam generales, quam plerumque non ferantur pro regno, et provincijs minoribus civilibus multum similibus. Ecclesiasticae vero, ut in plurimum imponuntur universo orbi christiano, tot tamque distantia regna, provincias, et ditiones in diversas gentibus & moribus continenti, atque ideo nihil mirum si frequentius Pontifici Ro.o tales supplicationes porrigantur a provincijs, & regnis longe a sede Apostolica distantibus, quorum proprias consuetudines, & speciales rationes convenientiae facilius poterant ignorari. 19 procedit in civilibus & ecclesiasticis legibus.

Sed an interposita ad Principem secularem et ecclesiasticum huiusmodi supplicat.e a lege noviter promulgata, suspendatur vis, effectus, seu obligatio eius ita ut liceat contra eam licent operari? Quaestio est in anceps. negant Vazquez. Lorca, & Emanuel Rodriguez ubi s.a Suar. lib. 5. de legibus. cap. 33. n.o 9. Salas disp. 16. sect. 20 Utrum suspendatur executio post supplicat.em

11. nº 46. Garcia de beneficijs pº 11. cap. 2º nº 272. & n̄ nulli alij; affirmant Alfonsus de Castro ubi s. Molina de iustitia tract. 5. disp. 69. nº 1. cui adhaerent Suarez & Salas, quodque modo Sbi. Otraxij, ille lib. 16. nº 2. iste disp. 13. sect. 1. nº 6. dicitque licitum tolerari ex omnium consensu populi, & Principis inferioris suspendere aliquantulum executionem legis animo supplicandi apud legis latorem, sequuntur Laim. d. cap. 3. nº 7. Bonac. disp. 1. q. 1. p. 4. nº 41. Anguiano de legibus lib. 1. controversia 5. Quorum opinio verior & receptior est; & suadetur, ex eo, quod posita iusta & rationabili causa revocandae legis, vel contra rationi, & moralitati necessariam, ut subditis pateat aditus ad legis latorem, pro legis revocatione, & interea legis non promulgantur, donec legis lator mentem suam magis explicet, atque ex verisimili interpretatione voluntatis eius censetur pro tunc lex non obligare. Poterit ergo eius executio suspendi, maxime quando observantia esse non posset, absque magna rerum mutatione & periculo alicuius scandali:

Attamen si Princeps cognitis rationibus supplicationis, sententiam persistat in sua sententia, sive praecepto, obediendum est illi, nisi liquido constet legem esse iniquam. Ut notat Laim. d. nº 7. quod si consultationi & supplicationi non respondeat, res per indicia est terminanda. Si enim evidens est id facere quod noluit obligationem legis tollere, nec suspendere, sed ut omittatur, vel minoris offensi, aut damni rei fiat supplicationem non debebit suspendere amplius executionem legis; Cuius autem si evidens sit eum tacere, quando munit. rego viris, qua cautum, qui tacet, &c. Salas de legibus tract. 4. ms. & hoc de hac tractatione.

Tractatio

TRACTATIO TERTIA DE OBLIGAtione legis humanæ in foro conscientiæ ad explicationem capituli 1 dist. 4 & cap. si quis autem distinctione vndecima.

Conditæ sunt leges, ut earum metu humana coerceatur audatia elleganter scribit Isidorus 5 etimologiarum cap. 20. Cuius verba referuntur in cap. 1. 4 dist. & alia similia ex Aug. in epist. ad Macedonem. transcripta a Ferrerum. in prol. q. 1. in quibus non 1

solum causa & necessitas ferendarum legum designatur, sed etiam effectus earum & obligatio proponitur. dum docemur a prædictis Doctoribus improuos refrenari formidine pœnæ; quod satis demonstrat legum transgressorum committere culpam, ut considerat in præs. Doctissimus Azor. n. 1. Pœna enim præsupponit culpam, cap. quæ sunt culpæ. 2. dist. cap. non[illegible] innocentia 23 q. 5. cap. quis autem. 11. dist. 10. & tanto scelerationem, quanto grauior fuerit vindicta. cap. nos [illegible] 21. dist. 24 q. 1. Circa propter diligenter, atque subtiliter disputant DD. Vtrum humana lex obliget subditos in foro conscientiæ, idest an illos ligare valeat ad culpam theologicam, quæ est deuiatio voluntaria a recta ratione & distinguitur in lethalem & venialem. Dicimus theologicam culpam ad differentiam culpæ iuridicæ, quæ denotat factum in culpa, ut considerat Donel. lib. 16 com. cap. 7. quæ quidem iuris periti diuidunt in latam, leuem, & leuissimam. glossa magna per[illegible] ibi. verbo exactam. in l. contractus. 23. ff. de reg. iuris, & ibidem explicant Martinus Azpilcueta cap. 1. de culpa D. Ioseph. Vela cap. 2 n. 14. Bart. & omnes, in l. quod nerua 32. ff. depositi Molina de iustitia tomo 2. tract. 2. disp. 293. n. 4. Frequenter quis solet etiam latam incidere homo potest absque ulla prorsus Theologica culpa, quæ absolutione sacramentali indigeat, aut aboleri valeat, sicut si liber commodatus dimissus extra domum super banco [illegible] aliquis furto abstulit, latam habuisti culpam, & tamen si id præ oblivione feceris a culpa theologica eris immunis. ut notat Sylv. in summa verbo culpa q. 1. n. 20.

De culpa Theologica, & eius diuisione

Pro quæstionis intelligentia prius quam ex Catholicis discedamus supponendum est contra hæreticos infra memorandos, in Principibus tam secularibus, quam ecclesiasticis potestatem esse condendi leges humanas, quæ vere & propriæ legis vigorem habeant, & subditos ad implementum obligent. Quæ doctrina vera & de fide certa est, probatur 1 ex scripturæ authoritate. prob. cap. 13. ibi, omnis 2

de potestate leges humanas condendi.

Reges regnant, & iusta legum conditores decernunt. & ad Hebraeos cap. 13. ibi: obedite praepositis vestris, & subiacete illis. & 1.ª ad Thessalonicenses cap. 4. Scitis quod praecepta dederim vobis. & Actuum Apostolorum cap. 15. ibi: praecipiens eis custodire praecepta Apostolorum, & seniorum. 2.º ex diffinitionibus eccl.ae quae hanc veritatem diffiniuit in Concilio Constanciensi contra Wicleph. & Joannem Hus sess. 15. & relatis ibi in Concilio Trid. contra sectarios recentiores. sess. 7. can. 13 de sacram. in genere, & can. 8. de baptismo, & in bulla Leonis 10. contra Lutherum. 3.º ex perpetuo usu & observat.e eccl.ae, quae semper Ecclesiasticis & civilibus legibus usa est, tamquam necessarijs ad spirituale, & temporale hominum regimen, ut considerat D. Th. 1.ª 2.ª q. 95. art. 1. quibus & alijs authoritatibus & rationibus, veritatem hanc tenent, docent atque defendunt, & haereticorum infirma mea fundamenta rejiciunt Castro contra haereses verbo lex. haeresi 3 & 4. Soto lib. 1. de iustitia q. 6. art. 4. Belarm. lib. 4. de Rom.º Pontifice cap. 15. & lib. 1. de membris eccl.ae cap. 9. Vazquez ad D. Thomam ubi s.ª q. 152. cap. 1. Suar. lib. 3. cap. 5. & 6. Salas disp. 7. sect. 1 & disp. 8 sect. 1. Azor 1.º tomo lib. 5. cap. 6. q. 1. cum seqq. Granados & recentiores qui de legibus scripserunt.

3 Explicantur Deuthe- ronomij cap. 4. & 12.

Inter alias authoritates, quas male pro se perpendunt haeretici, est illa Deuthoronomij cap. 4. in principio ibi: *non addetis ad verbum, quod vobis loquor, nec minuetis ex eo.* Similia verba stant in cap. 12. in fine ibi: *quod praecipio tibi, hoc tantum facito domino, nec addas quidquam, nec minuas.* Deducunt itaque haeretici ex his authoritatibus, quod si dominus prohibuit ne aliquod novum praeceptum adderetur ijs, quae ipse populo Judaico tradiderat, multo magis credendum voluisse, ut nullum praeceptum Evangelicis adderetur, sed perperam profecto, namque ibi dum non prohibetur quaecumque additio, sed dumtaxat, quae adderet legi veteri aliquid contrarium, vel tolleret per diminutionem. Utrumque enim significant illa verba, non addetis ad verbum, nec minuetis ex eo; alioquin plures leges superadditas legi Mosaicae fuisse datas populo Israelitico a brevis regibus [illegible] accepta approbando eas scriptura 1. regum cap. 30. & citra cap. 9. considerant Vazquez ubi s.ª cap. 4. n.º 39. Araujo in tract. de leg. nouiter ex curso q.e 97. disp. 3. art.e 3. Ut tertio denique igitur post legem gratiae multo magis licebit Principibus Ecclesiasticis, & secularibus condere humanas leges prout ipsi videbunt expedire, sine contravent.e tamen, sive transgress.e divinae legis

4 Gersonis negativa sententia.

Quo supposito discurrendum nunc est cum Catholicis pro solut.e propositae quaestionis. Sane Gerson in tract. de Vita Spirituali 2 p.te lect.e 4. alphabeto 62

Litera R.

litera R. — vnica senta. est, ut afirmet legem humanam, ecclesiasticam, seu ciuilem quatenus humana est, & a solo legislatore humano profecta, non habere vim obligandi ad aliquid in conscientia, quoad culpam, dicit autem proeuisse quatenus humana est, quoniam siquae sunt leges humanae, quae in conscientia obligent non imponunt huiusmodi obligationem, quatenus humanae sunt, sed prout habent aliquid legis diuinae, praecipiendo, aut prohibendo ipsum quod lex diuina. Gersonis sententia, quatenus ad leges ciuiles sequitur Amainus in tract. de potest. eccles. ecclesiastica cap. 12. nam de ecclesiasticis oppositum tenet. quam Gersonis sententiam in prodducto sensu intelligunt. Castro de lege poenali. lib. 1. cap. 4. Soto, Azor, & alij ubi sup. Balmeria de leg. q. 5. a. 6. Lorca disp. 29. Montesinos disp. 23. q. 5. Quibus aptius credendum est, quam Gabrieli Vazq. 1. 2. disp. 154. cap. 1. & 2. Salas disp. 10. sect. 1. qui voluntarie & sine fundamento aliter cum importantem Commentar. authoris, & intentum, quod probare conatur multis rationibus & fundamentis, quae ad sequentia reduci possunt —

Primo ex difinitione peccati tradita ab Aug. lib. 22. contra Faustum cap. 27. docente peccatum esse dictum factum, & concupitum contra legem Dei: ergo factum contra legem hominis ut sic, non est peccatum. Confirmatur. Ostenditur ex eo, non seruare diuina mandata sufficit ad vitam aeternam consequendam. Math. cap. 19. ibi: <u>si vis ad vitam ingredi, serua mandata</u>. nempe diuina; ergo qui seruauerit illa, quamuis non seruet leges humanas salbabitur: ergo signum est illas non obligare in conscientia. 2º confirmatur exemplo medici, qui nihil praecipere in conscientia potest infirmo, quia natura sua absque medici praecepto non sit medicinale, & maxime vitae conseruandae conducens adeo, pro inde infirmus ex lege naturali non teneatur: ergo similiter nec humani legislatores poterunt aliquid praecipere ad mores pertinens, quod non sit iure diuino constitutum.

Secundo probatur quia potestas legislatoris non potest inducere obligationem in eo foro, in quo iurisdictionem non habet. cum nemo obligari valeat ubi contra est non posse cognoscere, nec iudicare. l. ult. ff. de iuris dict. omnium iudicum. cap. 2. de constitut. lib. 6. Petrus in l. siquis exationem ff. de iudicijs, ita Iulianus eiusdem l. fin. ex Duareno ad tit. de iuris dict. cap. 6. Donel. lib. 17. comment. cap. 9. ubi Osualdo lit. E. cum sequentibus. Baron. cont. Commthiofanion contraria l. as ext. 13] sed forum conscientiae est forum, seu iudicium Dei, forum enim ubi primaeua significatio denotat locum, in quo iudicium exercetur. cap. forus. de V. S. tamen per translationem significat iudicium, & est in duplici differentia, aliud externum, & aliud internum.

5 Probatur primo

6 probatur secundo.

de exteriori fit mentio in cap. dum spius de off. ordinarij lib. 6. Interius autem atque intus in mente hominis, ubi conscientia residet exercetur, ideirco forum conscientiae dicitur, & a D. Aug. forum vocatur Dei, sive conscientiae non potest legislator humanus per suas leges obligare

7 probatur Tertio.

Tertio probatur ex eo quod nemo ligari valet in eo foro, in quo non potest solvere, namque haec duo connexa sunt, & quasi correlativa. ex text. in cap. quod autem 3. de poenitentijs & remissionibus, sed legislator humanus, aliusque quilibet homo, non potest in foro conscientiae absolvere, nec remittere veram culpam, quae sit vera culpa coram deo, (nisi absolvendo sacramentaliter speciali dei authoritate) ergo non potest obligare sub reatu verae culpae coram deo, ac per consequens neque in conscientia. Confirmatur, namque solus deus potest infligere poenam aeternam, non homo. iuxta illud Math. 15. ostendam vobis quem timeatis, timete illum, qui potest & animam, & corpus mittere in gehennam. & Jacobi. cap. 4. ibi. Unus est legislator, qui potest perdere, & liberare: ergo solus Deus potest obligare ad peccatum mortale, ac per consequens non lex humana.

8 probatur quarto.

Quarto, ut alia omittam suaderi potest Gersonis & Almaini sententia, respectu legislatoris saecularis, ex eo, quod nemo potest obligari ad poenam, quam infligere nequit. potestas enim nulla est obligandi, aut praecipiendi, absque moderata coercitione. l. fin. in fine ff. de off. eius, cui mandata est iurisdictio, sed iudex saecularis non potest obligare, seu praecipere, sub poena excommunicationis, nec ecclesiasticus sub poena mortis. cap. sententiam sanguinis, ne clerici vel monachi. ergo legislator saecularis non potest obligare non potest sub poena privationis gratiae, vel sub poena inferni, aut purgatorij, quia non potest illam infligere. Sed obligare in conscientia, est obligare sub tali poena, ergo non potest obligare in conscientia. Confirmatur, namque obligatio in conscientia est valde spiritualis, sed in legislatore civili, seu saeculari tantummodo est potestas politica, non vero spiritualis, quae residet privative penes ecclesiasticos: ergo civilis legislatoris potestas leges, non habent effectum potestatis in conscientias subditorum.

9 Vera sententia traditur.

Contraria tamen sententia, nempe leges humanas, non solum ecclesiasticas a vera & legitima potestate legislativa emanantes, posse subditos obligare in foro conscientiae coram Deo, & quantum ad culpam, nedum venialem, sed etiam mortalem veram, & receptior est multorum.

Doctores eam tenentes

quam tenent D. Th. 1a 2ae q. 95 art. 2. & q. 96. art. 4. Molina, Valentia & communiter expositores ibidem. Soto, Azor, & alij. item Vazquez disp. 156. art. 2. Lorca disp. 21. Montesinos disp. 23. q. 5. n. 6. Araujo d. disp. 3. sect. 3. n. 14. Belarminus tomo 2. lib. 3. de laicis cap. 11. Suar. lib. 3. de leg. cap. 21. & 22. & lib. 4. cap. 17.

cap. 13. Salas. disp.e 10. sect.e 1. n.o 5. & sect.e 2. n.o 38. Alf. de Castro. de lege pœnali cap.
4. Ferdinandus de Castro in opere morali tract. 3. de leg. disp.e 1. n.o 19. Bonac. de
leg. disp.e 1. q.e 1. p.to 7. n.o 1. & 2. Paulus Laim. cap. 19. n.o 2. Silb. v.o lex. q.o 8. Nab.
in manuali cap. 23. an.o 54. Cobb. in reg. peccatorum 2 p.te § 5. Firagulus de V...
in tractu præfact.e n.o 74. Gutierez. 2. canonicarum. cap. 27. n.o 11. Sanchez in opere
morali lib. 3. cap. 9. n.o 34. post glossam verbo iudicis in cap. Mathæus de simonia. glossam
verbo constituerunt in cap. quo in ecclesiarum de constitut. ibi: in repoli. Abbatem
Imolam & alios in cap. 2 de maior. & obed. cap. quoad plerisque de immunitate ecclesiarum
P. Aug. Marla in tomo.o iuris tit.o de leg. q. 7. & plures ab eisdem rellatis quarum
nonnulli censent esse doctrinam certam secundum fidem, alij saltem esse fidei proximam. 10
Suadetur hoc
sententia ex Paulo ad Rom. cap. 13. ubi Apostolus ait. quod omnis anima sublimioribus potestatibus Suadetur primo.
subdita sit; & inferius. qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit. & inferius
infert ipse Apostolus in hæc verba: qui autem resistunt ipsi sibi damnationem adquirunt
& præterea scribit docendo in hæc verba: ideo necessitate subditi estote, non solum pro-
pter iram, sed etiam propter conscientiam. idest non solum propter pœnam á iudice humano
infligendam, sed etiam propter culpam, quæ committitur in foro conscientiæ. & ex 1.o
P.o dat cap. 2. vers. 13. 14. & 15. ibi: subditi estote omni humanæ creaturæ propter
Deum, sive regi, quasi præcellenti; sive Ducibus, tamquam ab eo missis. Et
actuum Apostolorum cap. 15. ubi Apostoli scripserunt ad gentes nuper ad Deum conversas
in hæc verba: Visum est spiritui Santo & nobis nihil ultra imponere vobis
oneris, quam hæc necessaria, ut abstineatis vos ab immolatis simulacrorum
sanguine, & suffocato. &c. quibus authoritatibus constat humanas leges rite
recteque prolatas subditos abstringere etiam in conscientia =
Suadetur secundo, nam 11
~~leges~~ humanis legislatores, legitimique superiores in decernendis legibus utuntur Secundo suadetur.
potestate data sibi a Deo. sapientiæ cap. 6. ibi: audite Reges, quoniam data
est a Deo potestas vobis. & ad Romanos. cap. 13. non est potestas nisi a Deo.
proverb. cap. 8. ibi: per me reges regnant, & iusta legum conditores decernunt.
Cuidemque legibus Deus parere præcipit. 1.o regum. cap. 8. ubi ait Dominus ad
Samuelem, non te abijcerunt, sed me. Lucæ cap. 10. qui vos audit, me audit.
& qui vos spernit, me spernit. Math. cap. 18. si eum non audierit sit tibi
tanquam ethnicus & publicanus, cum igitur eo ipso, quod legibus humanis non obtem-
peretur, non solum humana maiestas, sed etiam divina offensa, aut contempta vi-
deatur. arg. l. si familia q. ff. de diversi tit.e omnium iud. Dicendum est casus legum

transgressores fieri reos in foro conscientiae coram Deo, cuius praecepti obtemperare tenentur. Neque vim huius fundamenti removebis si dicas potestatem humanam limitatam esse, ut possit dumtaxat coercere vel adstringere poenis, non autem ita, ut obligare valeat ad culpam; nam potius affirmare debemus ad utrumque se extendere: nam alias sequeretur, reges imperfectos, et mutilos constitui in potestate, si non possunt obligare in conscientia ad sustinendam poenam, vel non ad faciendum quod legibus praecipiunt.

12

Suadetur tertio. Tertio, suadetur, nam lex humana ecclesiastica, atque civilis derivatur ex fontibus legis naturalis et divinae ex quo iure. D. dist. 4. l. in re claras. C. de summa Trinit. l. 1. et 2. C. de det. iure emphiteusi authent. quomodo oporteat. epis. in pr. Item, nam lex divina dictat servandas esse leges iustas a legitimis principibus positas, ut constat ex authoritatibus traditis. quod qui illas non servat, agit contra legem et voluntatem divinam iuxta illud 1. Petri cap. 2. hoc est enim voluntas Dei, ergo contra sequens humanarum legum transgressio est vera culpa, et peccatum coram Deo. atque ita in foro conscientiae. In quo sensu scripsit D. Th. 1. 2. q. 96. art. 4. leges hominum iustas obligare in conscientia, quatenus participant legem aeternam, et naturalem, id est quatenus nituntur in voluntate Dei, et in dictamine rationis naturalis. Hoc enim est naturale principium obediendum esse iustis praeceptis principum. Nec tamen ex hac doctrina inferas cum adversariis leges ab humano magistratu latas, non esse appellandas humanas, sed potius divinas, naturales etc. Aut saltem transgressores humanarum legum non esse reos culpae, quatenus humanas leges violant, sed quatenus violant legem divinam ibi inclusam. nam haec consequentia illegitima omnino est. Cum ipse lex Dei de servandis legibus humanis non nabeset, nisi humanae praecurrente, ideireo non intelligi non potest peccare contra legem divinam nisi humanas violando, atque ideo utramque legem inseparabiliter violat. quin immo ut considerat Suar. de lib. 3 cap. 21. n.º 7. leges humanae se habent, ut causa proxima, quae vocant causa 2.ª quae nititur in lege aeterna tanquam in causa 1.ª Effectus autem qui proxime est a causa 2.ª, ita ut a 1.ª non fieret, nisi per illam 2.ª, attribuitur simpliciter causae 2.ª, atque ideo obligatio haec etiamsi sit in conscientia, dici potest simpliciter a lege humana. sequitur lucem. ubi supra n.º 1 in fine.

13

Suadetur quarto. Quarto suadetur nam legislatorem obligare posse suis legibus in conscientia est maxime necessarium gubernationi reipublicae, et bonis moribus subditorum; et probatur, nam etiam in aliis communitatibus inferioribus et imperfectis, necessaria est vis praecipiendi

obligando

obligando in conscientia, ut patet in praecepto patris obligat filium. Deuteronomii cap. 21. vs. 18. ubi dignus morte iudicatur filius non obediens praecepto patris. & ad Colossenses cap. 6. & ad Ephesios cap. 3. & in praecepto domini erga servum 1. Petri cap. 2. Id. fert ibi in cap. 2. de dirigio Tertiaci. heri erga famulos ex officio aliquid facere tenentes. cap. 11 dominus 11. q. 3. mariti erga uxorem iuxta illud Pauli ad Ephes. cap. 5. mulieres viris suis subditae sint, sicut domino. & praelati erga subditos religiosos. Sine hac enim obligatione in conscientia non posset dari bona, perfecta gubernatio quae multo magis necessaria erit in principibus & communitatibus perfectis, veluti in provinciis & regnis, ang. legis ut dicitur ff. de iust. & iure, Tunc si Principes non possent unquam in conscientia obligare esset imperfectissima gubernatio, maximeque si tantum timore poenae deterrentur subditi, nullo legem perfecte servarent, & solum attenderent illius observationi, quando viderent esse iudicibus manifestandos, ponendique illis imponendos, quae esset aperire fores hipocrisi & simulationi.

Denique suadetur atque probatur ex cap. violatores 25. q. 1. ubi damnatur dicere paratus esse in spiritu non obedire canonibus etc. quae signum est leges ecclesiasticas obligare in conscientia. & confirmatur ex usu & consuetudine ecclesiae ferentis novas leges, & ad earum observantiam compellentis subditos per excommunicationes & alias censuras, veluti in praeceptis de ieiunio. toto tit. de observatione ieiuniorum. cap. denique 4. dist. cap. si quis 3. dist. 30. cap. ieiunium 5. dist. & in praecepto annuae confessionis. cap. omnes utriusque sexus. de poenitentiis & remissionibus. & de servandis festis. toto tit. de feriis, & de contrahendo matrimonio talibus conditionibus, & requisitis. toto tit. ff. de sponsalibus. tit. de consanguinitate & affinitate. Sed cap. 24. de infamat. in 11. cap. 1. de excommunicatione facta, nec incurrit nisi pro gravi culpa. cap. nullus. cap. plerumque 11. cap. quae cum similibus. 11. q. 3. quae tamen ecclesiasticae leges in conscientia obligant. eandemque obligationem legis saecularis reduci posse, pariter ex superioribus convincitur, ut proinde minus recte non nulli DD. dixerint non esse dicendum leges civiles obligare in conscientia, atque idem certum est de ecclesiasticis.

Ex qua certa resolutione satis superque a nobis probata plures illationes sparsimque ampliationis, & restrictionis confecit Aug. Mala d. q. 7. Utraque assertio infra asserta namque non solum habere locum in lege humana a summo ecclesiae pastore lata, & a principe saeculari fideli tam in ordine ad subditos fideles, sed etiam in lege humana principis ethnici in ordine ad subditos ethnicos, namque sicut inter fideles praeceptum parentum obligat filios

14
Suadetur plenius.

15
De legibus infidelium.

utiq; tenentur in conscientia obedire, & uxor obedire viro, & subditi suis legitimis superi-
oribus, sic etiam inter fideles subditi in conscientia obligantur Principis, & filij pre-
ceptis parentum, & uxores precepti virorum, idq; quod dicendum est de legibus Princi-
pum quatenus Ethnici, & in ordine ad subditos fideles, dummodo Princeps
sit legitimus, & non precipiat aliquid contrarium naturale, & divinum, sicenim servi
fideles tenentur obedire dominis, etiam discolis. quod docuit Petrus in sua canonica
1.a cap. 2. multomagis tenentur obedire subditi fideles Principi Ethnico ha-
benti legitimam potestatem imperandi. fides enim & gratia non destruunt naturam
sed perficiunt. & confirmatur ex Math. cap. 22. ubi Xpus dominus ad fideles lo-
quebatur, cum dixit reddite quae sunt Caesaris Caesari. Cum tamen Caesar eth-
nicus esset, docet & erudite prosequitur Montesinos de disp. 23. q. 6.=

46
R. ad nullas authoritates=

Nec in contrarium
moveri debet quod habetur Deuthoronomij cap. 17. ibi: non poteris alterius
gentis hominem regem facere, qui non sit frater tuus. & aliquid Pauli 1.a ad Corin-
cap. 6. ubi reprehendit fideles cum lites & causas habuerint coram iudice
infideli, nam ex his locis perperam colligant haeretici non teneri fideles
obedire Principibus Ethnicis. tamen dicendum & respondendum est. 1.o
in id cap. 17. deuthoronomij Deum non prohibuisse fideles habere regem infi-
delem. aut obedire illi, si tales habuissent legitime prepositum. sed tantum pro-
hibere propria illicita & spontanea voluntate eos subijci regi Ethnico, &
infideli. 2.o ex Apostolus in id. cap. 6. minime reprehendisse, aut
prohibuisse, quominus subditi fideles obediant superioribus suis
Ethnicis aut coram illis, ut iudicibus compareant si alicuius vocentur
sed tantummodo, quod propria sponte & voluntate adeant iudicem infidelem,
& coram eo contentiones cum fidelibus habeant, ut recte docet D. Thomas
in illius loci expositione. pro qua faciunt alia eiusdem cap. verba ibi: se-
cularia igitur iudicia si habueritis contemptibiles, qui sunt in ecclesia illos con-
stituite ad iudicandum. quod nihil aliud est quam dicere potius ad
catholicos insipientes, & contemptibiles in divitijs recurrendum esse, quam
ad ethnicos quantumvis sapientes. Pro quorum verborum quae alias difficillime
ma sunt expositione, multa ex sanctis Patribus cumulat Simancas in tract.
de republica cap. 19.=

47
Illatio secunda.

2.o infero cum Lorca de disp. 21. membro 1. et hoc omnia
& cum alijs doctoribus supra laudatis obligationem legis humanae in foro conscientiae
provenire ex vi & virtute legis, & obedientiae, quae illi debetur, non autem ratione dum-

taxat

duntaxat scandali, quatenus in obedientes legibus pacem reip. perturbant, & scandalo sunt alijs, ut pergirant Sectantes hæretici, qui hac fabula Caiet. ostendunt se liberare ab authoritatibus sacræ paginæ, & doctis pro nra verissima senta. adductis, in quibus n reddita ratio huius obligationis propter scandalum, sed propter debitum obedientiæ, & voluntatem Dei ordinantis. Quippe ad vitandum scandalum sufficeret obtemperare legibus ad oculum, & quasi hominibus ... praecipimur obedire superioribus legibus, sicut Deo, & ex animo, & bona voluntate, ut constat ex Paulo ad Ephesios cap. 6. ibi: obedite dnis carnalibus cum timore, & tremore, in simplicitate cordis vestri sicut Xpo: non ad oculum servientes, quasi hominibus placentes, sed ut servi Xpi facientes voluntatem Dei ex animo, & bona voluntate servientes; & humanæ legis obligatio in conscientia est, & subditos adstringit, etiam seclusio scandalo; ut proinde cavendus sit a senta, immo magis cum stringat de iure iurando, ut ... Felini in cap. 1. n. 17. de sponsalibus, asserentis, leges humanas quatenus humanæ sunt n habere per se vim obligandi in conscientia ad peccatum mortale, secluso contemptu, & scandalo, ita post alios notat Nav. in man. d. cap. 13. n.° 55. Sayrus in clavi regia lib. 3. cap. 6. n.° 12. ... ex quibus omnibus.

Unde etiam ... rejiciendus est Caiet. vir alioquin doctissimus in summa vbo clerici & ... ubi affirmat clericos n deferentes habitum, & tonsuram, artes mercenarias, aliaque off.a secularia exercentes, laboraque frequentantes contra precepta eccles. secluso contemptu, & scandalo n peccare mortaliter, quantum ex precepto iuris positivi pendet. Item idem Caiet. vbo ieiunium § quo ad quartum, existimans quantum est ex iure scripto n esse peccatum mortale frangere ieiunia eccles. si desit contemptus, nec se audere aliud affirmare, cum nullibi sciat scriptum esse tale preceptum obligans ad mortale n ieiunantem. Hinc contra Caiet. sententiam communis Theologi, & Canonistæ tenentes preceptum ieiunij ita obligare, ut quicumque absque legitima causa n ieiunaverit peccet mortaliter. Azor. 1. tomo moralium lib. 7. cap. 2. q.e 2. & ex communi Gabriel in 4 dist.e 16. q.e 3. art. 1. notabili 3. Paludanus & alij ibid. Abbas in rubrica de observat.e ieiuniorum n.° 11. Archidiaconus in cap. Viring 76 dist.e Cobb. 4. Vas. cap. 20 n.° 10. ad probandum ex cap. n licet 7. cap. n oportet de consecrat.e dist.e 3. cap. 4. de consecrat.e dist.e 4. Clem. 2.da ex ... de Vb. Sig. & Sayrus d n.° 12. ubi in hanc ... expendit canonem 69 Apostolorum ubi iubetur clericus huiusmodi ieiunia frangentes deponi, & laicus excommunicari. Deinde Gangrensis can. 19. & Toletanum 8 can. 9. ubi ieiunia violantes absque necessitate excommunicat, alijsque pœnis afficiuntur; Unde liquet eos ex vigore precepti ecclesiastici

a senta

16

Improbatur Caietanus

obligari in conscientia & sub mortali. Fagundez in praecepta eccl.ae praecepto 4. lib. 1. cap. 3 n.o 6. Greg. de Val.a tomo 2. disp. 7. q. 5. p.o 6. § 3. & alii ex hoc.

19 R.o ad fundam.ta sent.e Gersonij. Quibus resolutis atque explicatis iam facile occurri ad fundamenta sententiae Gersonis & sequatium indicatis supra n.o 5. Inprimis enim 1.o fundamento dicendo ex diffinitione peccati tradita ab Aug. R.o inde colligi peccatum sit dictum, factum, et concupitum contra legem Dei in forma posse factum contra legem hominum, ut sic non esse peccatum, nam cum vis legis humanae obligandi subditos in conscientia proveniat, & nitatur lege aeterna, atque divina praecipientibus obediendum esse praepositis nostris, & sublimioribus potestatibus humanis, ut supra ostendimus. Inde est transgressores legis humanae violare virtualiter & consequenter legem divinam. Licet enim humana lex praecipiat, aut prohibeat quae alioquin lex divina non prohibuerat. vide Ferdin. de Castro d. tract. 3 disp. 1. p.o 4. n.o 3 ad 2.m Montesinos disp. 23. q. 5. n.o 81. ad 1.m V.o R.o ad confirmationem eius de primi fundamenti ex Math. d. cap. 19. is qui non servat legis humanae iustas, non ideo servat omnia mandata Dei; ideircoque transgressores eorum incurrere possunt damnationem, et privari aeterna vita. Uba enim illa de cap. 19. intelliguntur de omnibus legitimis mandatis, tam divinis quam humanis, ut ibidem expositores animadvertunt. Denique ad exemplum medici R.o valde esse dissimile casui nostro; nam medicus nullam habet potestatem iurisdictionis in infirmum, sed tantum habet munus magistri, atque doctoris, attendentis quid infirmo ad sanitatem expediat. In principibus autem humanis est potestas praecipiendi & ferendi leges, atque ita, non solum se habent ut magistri atque D.D. sed tanquam ut Reges, praepositi, atque praelati.

20 R.o ad secundum. Fundam.to V.o 2.o supra n.o 6. proposito R.o dicendo quod quamvis verum sit forum conscientiae esse forum Dei, & solius Dei esse obligare in conscientia sub poena peccati, maxime mortalis, tamen humani praelati, et principes ecclesiastici, et saeculares possunt subditos legibus suis obligare in conscientiae foro, non alia authoritate propria, sed authoritate ipsius Dei, quae hoc illis tanquam ministris commissa, atque per eos est acceptata iuxta illud Pauli ad Rom. cap. 13. non est potestas nisi a Deo, & ibi: qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit, & ibidem: Dei enim minister est, nec est inconveniens, quod inferior obliget in foro conscientiae, quoniam potestate sibi a primo et superiori data operatur tanquam eius minister, tunc enim superior vult, ut illi obediant. iuxta illud Math. cap. 10. qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit.

21 proponitur quaedam instantia. Quod si adhuc insistes dicendo humanas leges non posse obligare ad actus pure internos, quia est non subdunt humano iuris-

nori iuri ditioni; q° nequiverunt obligare sub mortali, nec ad penam eternam. Res-
pondeo humanum legislatorem non posse cognoscere actus internos, nec directe ad illos
obligare, precipiendo, et prohibendo, nec illos punire, q[uia] sunt insensibiles, et qui
cognosci nequeunt: qui per operam sensibilia precipiuntur, ideo Deus actus pure inter-
nos ab humani legislatoris dictis et iudicio exemit, sibique soli reservavit corda intueri
et perscrutari. 1 Reg. cap. 17. n. 7. Nihilominus legislator humanus legem po-
nere potest, que in conscientia obliget ad culpam et penam eternam, ita ut Deus conscien-
tiam violantes transgressores punire, q[uod] ipse legislator iudicare valeat, sicut a-
mo legem tulit in materia gravi et in conscientia obligavit, nemini requirit, q[uod] ipsa
pena sit sub potestate legislatoris proximi, sed sufficit q[uod] media rei, aut ex genere Dei instituto
supposita sequatur obligatio ad talem penam ut ostendat Montesinos dq. 5. n. 29 =

Tertio fundamento 22

R. ad Tertium.

R. obligare, et remittere non esse parem necessaria et absolute [illegible], nam unusquisque
potest se obligare, et tamen non potest obligatus sibi auferre, q[uod] maxime currit, q[uia] obligatio
non nihil dicitur, [illegible] procedit aliunde, ut videtur in obligatione legis humane.
[illegible] obligatio [illegible] a potestate legislatoris proximi [illegible]
ex iustitie [illegible] Dei. Non tamen negamus q[uod] in legibus proprie respectu legislatoris po-
sit habere [illegible] proposito [illegible] legis [illegible] po-
test et auferre, q[uod] [illegible] voluntas [illegible] ponendo, et auferendo leges
[illegible] pars, atque ita, sicut humanus legislator potest ponere obligationes in conscientia ferendo
legem, ita etiam obligationes auferre tollendo legem, aut in illa dispensando, q[uod] procedit
ante transgressionem ipsam: nam dicta transgressio legis, vel pena in foro conscientie commissa
a solo Deo remitti valet, cuius [illegible], et legi eterne repugnans, q[uod] diversi,
imo altioris ordinis est, quam sit potestas legislatoris humani, notant Suar. lib.
3. de leg. cap. 11 n. 6. [illegible] tract. [illegible] 10. sect. 1. n. 9 ad [illegible] =

Ad confirmationem 23

Solutio ad confirmationem tertii fundamenti.

tertii fundamenti. R. ex premissis dictis [illegible] Montesinos, et aliis [illegible]
dicendo posse aliquem legislatorem obligare ad penam, quam nequit per se ipsum infli-
gere. Nam infligendo per superiorem legislatorem, sicut inter homines potest Princeps
delegare potestatem condendi leges obligantes ad penas temporales, etiam ad penam mor-
tis, ita tamen executio talis pene non fiat per delegatum, sed reservata supremo Prin-
cipi in republ. atque ideo legislator humanus ex potestate sibi a Deo commissa potest
suis legibus obligare ad peccatum mortale, ac per consequens ad penam eternam, nam
Deus est qui proprie illam infligere convincitur =

Cadem animadverte R. ad ultimum fundamentum 24

R. ad ultimum.

quamvis tamen propositiones contraditae sint generaliter verae; non tamen procedit legitima sequentia, neque inferior legislator, v. g. vicarius & alius ditione propria imponere nequeat poenam, quae non habetur in sua potestate, bene tamen potest in virtute superioris, ut nuper dicebamus, quod etiam contingerit quando rex statuisset poenam aliquam arbitrio in fligendam contra eos, qui legem & praecepta ipsius ministrorum transgrederentur. Ita cum D. Thoma 1. 2ae q. 96. art. 4. ad 3. tradunt DD. ibidem, & Suarez disp. 97. disputat. 3 sectione 3. n. 26

at tertius

TERTIÆ NOSTRÆ TRACTATIONIS PARS SECUNDA.

Quæ, & quando lex humana obliget in consciencia ad culpam, & unde dignoscatur?

1

Manet ex superioribus firma & inconcussa sententia, quae habet legem humanam potestatem obligandi in foro conscientiae ad culpam aliquando mortalem, aliquando venialem. Caeterum quia compertum sit humanas leges non semper vi ipsa adstringere conscientias, nec semper sub mortali peccato, ut notat Soto lib. 1. de iustitia q. 6. art. 4. operae pretium erit signa tradere, quo dignoscamus quando lex humana obliget in conscientia. Inquam igitur omnibus variis sententiis, & explicandi modis, ad duo reducenda censeo, nempe ad materiam legibus contentam & intentionem legislatoris.

2

De materia legis.

Quoad 1. Materia rei, vel peccati, seu praecepti per legem debet esse gravis, ut tantae obligationis inductiva censeatur, ut colligitur ex cap. 1. ubi glossa verbo ordinamus de testamentis: glossa verbo ordinamus in Clem. 1. de testibus. glossa

in cap.

in cap. rogo. 11 q. 3. neq. si leuis sit & exigua materia, non potest legis violatio letalis esse, quia nisi legis lator velet, ut qui non parit committat actuale peccatum, ergo. Verum 25. dist. Ex quibus. Cuius ibi sequuntur Graec. & Docet Soto in relect. de secreto membro. 2. q. 1. Valent. 2. Malder in cap. ult. n. 13. de poenitentia dist. 5. P. Aug. Mala d. q. 7. n. 16. inde deficientes Caiet. ad D. Thomam 1a 2ae q. 69. art. 2. existimantes, mendacium in re leui ab aliquo coram superiori, non videri esse mortale peccatum, sicuti iuramentum in re leui contra postulatum facit transgressorem reum periurii.

Sane grauitas, vel leuitas materiae metiri potest ex ratione quae re forte ad modernior. communi, sicuti si fame vigente, eo magis locupletibus annona abundantibus, lex ferat praecipiens, ut ciues, qui abunde suppetit annona, vendant iusto pretio, ne populus fame pereat, tunc enim materia legis huiusmodi reputabitur grauis; sicuti qui lege cauetur, ne medium iacente peste absint a oppidis, & cum hoste premente velo ciuitati caueti per legem ne arma, vel qui a prouincia extrahant. item cum lex fertur de his, quae ad iustitiam, pietatem, & religionem fouendam atque seruandam, ut docent Abbas in cap. clerici off. de vita & honest. clericorum, Ioannes Andreas in cap. relatum, ne clerici, vel monachi, legis enim natura non nade, ex alteris circumstantiis expectanda est, ut notat Medina 1a 2ae q. 96. art. 4 ad 2m. Salas disp. 10. sect. 6. Suarez lib. 3. cap. 7. n. 4. neque interdum accidit, ut quod praecipitur, & prohibetur leue sit materiale, & quod relatum ad communitatis pacem, & disciplinae seruandae atque scandalum cauendum graue sit. 3 Consideratur ratione communi.

Ex qua ratione recte Paulus Laim. in tract. de leg. cap. 14. n. 2. defendit consuetudinem ducum militum, qui furta exigua, propter militarem disciplinam grauiter prohibitum morti supplicio afficientium, nec non consuetudinem multorum magistratuum seuere summe punientium eos, qui arma prohibita in ciuitatibus deferunt quod procedit ad iustificationem poenarum pragmaticae sanctionis hispaniae, de los pistoletes anno 1613. promulgatae, ceterum quoad quae attinet ad forum conscientiae videas Diana tract. 10. resolut. 26. & quae nos infra dicimus. 4 resolutio ex praedicta doctrina.

Merito deducit Greg. de Val. d. p. 6. § 2. vers. tertio colligitur, deceptos non nullos existimantes non posse praelatos ecclesiasticos (quantumcumque velint) obligare subditos sub peccato mortali, ut seruent silentium hoc, vel illo tempore, vel ut faciant aliquid, quod ex genere suo non sit magni momenti, nec fieri potest, quod circumstantia addat huiusmodi materiis grauitatem, ut recte considerat Caiet. in summa verbo praeceptum. Th. Sanchez in praecepta decalogi lib. 1. cap. 4. n. 3. & 4. Valentia ... quare licet verum sit deficiente grauitate materiae ex suo genere, vel per accidens attentis circumstantiis non posse superiorem ad mortale obligare debet tamen certum & indubitanter constare leuem undequaque esse materiam, ut iudicemus

preceptum quod alias ex verborum tenore ad mortale obligaret, ut bene probat Sanchez d. nº 3.

5 De intentione legis latoris.

Quoad 2m signum obligationis legalis, quod est intentio legislatoris; dicimus legislatoris intentum declarare debere eius grauitatem materiae ad inducendam, et imponendam mortalem culpam transgressori, nam si legislator eius legis licet etc. materia grauis existenti non nisi obligationem leuem, nempe sub veniali culpa imponere velit, non obligabit amplius, neque actus agentium non operantur ultra eorum intentum. vide textus in l. nemus ff. si certum petat. cap. ult. de postul. cum traditis ab Ant. Fabro in iuris prudentia tit. 4 prin. 6. tenent ita Panormitanus magis de iuris iurandi nº 2 de restitut. Butrius ibidem n. fin. Castro de lege penali lib. 1 cap. 5. Salas disp. 10 sect. 7. Suar. Sayrus Laim. et alij ubi praxime Sanchez plures referens, in praecepta decalogi lib. 6 cap. 4 nº 25. ubi hanc sententiam defendens respondet fundamentis aliorum doctorum, qui asserebant non esse in potestate legislatoris posito praecepto distinguere differentiam obligationis sub mortali et veniali.

6 Verba legis consideranda.

Ad colligendam vero huiusmodi legislatoris intentum, alias clare non constantem, consideranda sunt verba, quae in legis tenore vtitur. Quaedam enim sunt verba communia, quae per se obligationem grauem non inducunt, sicuti decerno, statuo, ordino; Nec illa quae magis consilij, exhortationis, et dispositionis signum significant, quam praeceptum, ut hortamur, monemus et similia. Alias in rub. de obseruat. ieiuniorum prope finem. Azor tomo 1 moralium lib. 5 cap. 6 q. 5. Saa in summa verbo lex nº 6. Marta de iuris dict. cap. 65 n. 11. quaedam verba quae praeceptum continent, ut praecipimus, imperamus, iubemus, mandamus, prohibemus, teneantur, et alia et quae potentiae sunt verbo, de mora, in Clem. pastoralis de re iudicata. Clem. final. verbo iubemus de censibus 69. Archidiaconus in cap. introduxit n. 2 dist. 32. Butrius ubi supra et Sanchez d. lib. 6 cap. 4 nº 30. quod verbis materiae grauitas subsit, obligare solent sub mortali: ad textus in clem. exiui § ex quibus verbis declaramus de V. S. maxime si addatur, et praecipi in virtute sanctae obedientiae. Clem. eludendum de religiosis domibus, aut sub obtestatione diuini iudicij. Clem. 1 de immunitate ecclesiarum, aut virtute praestiti iuramenti, aut sub poena maledictionis aeternae, et sub poena indignationis Dei, aut sub indignatione Apostolorum Petri et Pauli, ut contingit frequenter in legibus et mandatis Pontificum, et superiorum regularium et iudicum ecclesiasticorum, ut explicant patres nuper laudati. Molina de iustitia 2 tomo disp. 344 ad finem et alij apud Bordon. de casto. d. lib. 15 n. 4. quod si ambigua verba sint, ita ut ex illis non appareat an dictum tantum, aut simplicem viuendi ordinationem an vero praeceptum continent, qualia sunt verba oportet, debet, caueant etc. tunc inspicienda erit materiae grauitas et adiectio poenae, aliaeque circunstantiae

praecipue

praecipue, &c.

Poenae autem additio in ciuilibus spiritualibus si sit grauis, veluti excommunicationis maioris latae sententiae, praecedens induuit in transgressore letale[?] 7 De additione excommunicationis latae.
pg. Suar. de leg. lib. 4. cap. 17. nº 4. Salas eodem tract. disp. 10. sect. 9. & alij, quos refert & sequitur Bonac. disp. 1. de leg. q. 7. § 2. nº 30. quod si excommunicatio non sit lata, sed ferenda. Verius existimo non satis esse ad inducendam obligationem sub mortali, quia non omnino intenditur praemissa excommunicationis existentia, sed minatio ferendae, ita cum Enriquez in summa lib. 13 de excommunicatione cap. 17. § 2. Alf. de Castro lib. 1. de lege poenali cap. 5. documento 4. Ferdin. de Castro d. p. 13. nº 3. Sanchez, & alij communiter, etiam in instituentibus de legibus imponentibus poenam suspensionis, interdicti, & irregularitatis. Itaque negatiua pars communior & probabilior est. ut ait Lugo de Iust. & alios, notat Diana d. tract. 10. resolut. 21. Certum quod transgressori praecepti imposita est poena minoris excommunicationis non videtur signum obligationis sub mortali, nisi aliunde constiterit, ut bene tradit Vazquez 1. 2. q. 96. art. 4. disp. 158. nº 4.

Verum cum de sola temporali poena legum 8 De obligatione legis poenalis transgressoribus imposita. Difficilis disputatio est, an ita obliget ad obseruantiam ut eius obligatio sit culpa mortalis, quae grauitate materiae. Negant Iason in § item si quis postulante nº 72. instit. de actionibus. Matth. & Lanus singulari 78. Nau. in man. cap. 23. nº 55. Villalobos in summa tomo 1. tract. 2. dub. 22. nº 2. Affirmant autem Silvester verbo gabella 8. q. 8. § 22. Soto lib. 1. de iust. q. 6. art. 5. Azor ubi supra q. 4. Emanuel Rodriguez 1 tomo regul. q. 6 art. 7. Suar. Salas, & alij nouiores. Sed non nulli DD. distinguunt inter leges mere poenales, quae nihil expresse statuunt praeter poenam, veluti si dicatur, qui arma portauerint subeant talem poenam, alio modo, ut in l. 1. C. de mendicantibus validis lib. 10. & leges poenales mixtas, quae aliquid prohibent & simul poenam infligunt, veluti si dicatur iubemus, aut prohibemus ne quis arma portet sub tali poena. & 1. contendunt legem non obligare ad culpam grauem, sed solum ad poenam subeundam, arg. huius in l. 1. ff. de effractoribus. 2º vero etiam ad culpam grauem propter indicium intentionis legislatoris. ita Lessius in 2. peccatis 2. 2. § 5. nº 2. Cordub. in reg. S. Francisci cap. 10. q. 3. p. 3. Vazquez ubi supra disp. 159. cap. 2. & 3. Castro, Angelus, Armilla, & alij summistae, quos refert & sequitur Sanchez in summa lib. 6. cap. 4. nº 60. Quorum sententiae libenter adhaereo. nam in legibus mere poenalibus non vtitur legislator verbis praecepti, aut prohibitionis, & ideo non inducunt obligationem in conscientia ad obseruantiam, nisi aliunde constet de voluntate legislatoris, sicuti alias contingit in voto poenali. At vero in legibus Tradita vera sententia.

mixtis extant ultra poenam etiam praeceptiua, quae denotant intentionem Principis obligare volentis, nec enim appositio poenae demonstrat contrariam intentionem, quin potius eniixe volentis prohibendi, & culpam interueniente cum poena apponat. ut docet D. Th. 1. 2. q. 102. art. 4.

9 explicatur sententia. Quo tertia distinguentium sententia si vera & sequenda sit, tamen, ut exacte explicita temperanda est, & limitanda. Primo quoad primum membrum, quod sit, quod lege mere poenali stinctum fuerit interdictum alia lege naturali, aut humana, canonica, aut ciuili obligante ad culpam, tunc enim lex poenalis non tollit praeceptum illius legis obligantis, quae animaduersio utilis erit ad leges tributorum & alias. hae enim leges statuunt simul tributum Principibus iure diuino & naturali debitum, ad eorum sustentationem. 2° limitatur quod, quando materia valde utilis reipublicae foret, nam tunc lex illa indicaret directam intentionem legislatoris, & interpretatiuam eam, qui poenam legem mere poenali apposuit, ut videatur loco ubi citato. Alterum vero membrum limitandum uel restringendum quod lex poenalis mixta, in graue delictum, mutilationem membrorum, aut infamiae poenam imposuerit. Si leuiorem aliam, tunc quidem huius modi lex leuem etiam obligationem obseruantiae imponere censetur, quin imo casu, quo poenam imponeret grauem, si ex circumstantiis aliis ad minorem adiici sentiremus, idem dicendum erit, post Suar. Salas & alios videatur Bonac. d. 1. q. 4. n° 29.

10 De consuetudine & hominum iudicio. Circa, quid dicendum sit dubium in his omnibus, seu in differentibus, ne quidem expressam materiam, & adiectam poenam aliquid obstare an legis lator ad culpam leuem, uel grauem obligare intendat. Respondeo recurrendum esse ad id, quod consuetudine, & prouidentia hominum persuaserit, nam consuetudo est optima legum interpres. l. cum de interpretat. l. minime ff. de leg. cap. cum dilectus de consuetudine. Paulus Laym. de cap. 19. n° 9. Sed si in ex his consuetudo ex qua tale iudicium desumi valeat, probabilius existimo nullam ex ea lege obligationem oriri in conscientia saltem de mortali, nam cum legis lator potuerit sufficienter intentionem suam obligandi declarare, & non fecerit, praesumptio est non habere talem intentionem, cum praesumptio benignior & subditis fauorabilior est, ac [illegible] sequenda, post [illegible] Th. Sanchez. Suar. Azor. Bonac. Fagnan. & alios, qui [illegible] obiicientes & obseruantes in hoc casu intelligendum esse textum Nab. [illegible] n° 26.

11 an dubium deponere possint subditi? Caeterum si attentis praedictis regulis & adhibita etiam debita diligentia dubium perseueret. an scilicet sub mortali, uel veniali lex obliget, potuerunt subditi dubium deponere & sustinere existimando legem obligare tantum sub veniali. arg. text. in l. [illegible] ff. de reg. iur. cap. in obscuris. de reg. iur. in 6. Deinde nam sicut in poenis benignior pars

accipienda est.

benignior pars eligenti dact. cap. in pl̃nis eodẽ tit. lib. 6. ita et eg. in alijs. Ulterius qui in dub. melior est Ɔditio possidentis, scilicet libertatis. Sane in dub. nulla est probata potestas obligandi sub mortali. Quibus et alijs rationibus ita tenent Suar. de leg. lib. 3. de leg. cap. 15. n.º 10. ad fin. Nab. de cap. 23. n.º 50. Sayrus in claui regia lib. 3. cap. 7. n.º 29. Sanchez d. lib. 6. cap. 4. n.º 66. Bonac. d. § 4. n.º 31. Antoninus Diana d. tract. 10. resolut. 29. et ita tenendum existimo, quidquid alij doctissimi Viri d. Caruz censeant, quorũ sententiã posset procedere, q.do quis in deposito dubio operaturus esset.

12
An obligent leges cũ periculo vitæ?

Quibus explicitis ex potest. legis humanæ obligandi in Ɔscientiæ foro, oportet disquirere, vtrũ huius modi potestas obligandi Ɔscientia tanta sit, vt etiã cũ dispendio vitæ subditos adstringere valeat. In qua re tres diuersæ sunt Doctorũ opiniones. 1.a asserit obligare posse etiã cũ mortis periculo, quã tenent Ostiensis, Abbas, Ancaranus, et alij iuris professores ordinarij in cap. sacris de his, quæ vi, per illũ text. ubi aperte docetur non excusari eũ, qui cũ excomunicato sermonẽ Ɔmercium habuerit, quocumq̃, etiã graui, intrauenienti metu, cuius doctrinæ ratio tradita ibidẽ, q. nullo metu nullo modo mittendũ est peccatũ mortale. Preterea etiã sententia fuit, q. Princeps, aut res p.ca potest aliquid iubere etiã si in eo adimplendo sit periculũ mortis, sicut in dies, vt patet in militaribus et aliis præceptis, quo cũ tali periculo obligat milites fatentur DD. Pret. fuit q. aliqui sunt gradus Ɔsanguinitatis sola humana lege prohibiti, ut in aperto est, et tradunt DD. in cap. non debet de consang. et affinit. et tamẽ si quis sine legitima dispensatione in huiusmodi gradibus Ɔtraheret, mortis timore, non teneretur contra Ɔiugali procedendũ, peccatũ mortale Ɔmitteret. Ɔsequens q. est humanas leges in Ɔscientia obligantes, obligare cũ mortis periculo.

a firmatiua sent.a

13
Negatiua sent.a

2.a opinio Ɔtraria eorũ, qui asserunt leges humanas minime obligare in Ɔscientia cũ tanto periculo, amplectitur Sylb. in summa verbo excomunicatio 9. q. 14. et aliqui iuris interpretes, et communiter a Theologis, quos refert, et sequitur Azor. tomo. 3. moral. lib. 1. cap. 11. q. 1. Ɔsuadetur 1.o nã si quis extremæ famis necess.e laboraret, posset alios quoscumque etiã in tã homines excomunicatos, vno si excomunicatis tanta inedia premeretur, possent ceteri eidẽ ministrare alimenta, ne periret, ut tradunt DD. per tex. ibi in cap. si quis propter necessit. de furtis. 2.o nã si quis occulto excomunicationis vinculo teneretur, et esset occulte irregularitatis affectus, posset tuta Ɔscientia semel, aut iterum missæ sacrificium facere, ut manifestum, et probabile, aut notabilis infamiæ periculũ euitare posset, ut scribit Nab. in man. cap. 27. n.º 289. 3.o nã præcepta obseruandi ieiunia, et dies sacros, et festos, non habent vim obligandi in instanti mortis periculo, et adimplendi cũ tanta difficult.e cap. Ɔsilij. de obseruat.e

uat. iejunia. Quippe, q. valde impossibile est, moraliter impossibile. l. 3. ff. de Statulib. Ad impossibile autem nemo adstringitur per legem. cap. exit autem. 4. dist. cap. nemo. de reg. iuris in 6.

14 Concordia opinionum. Hæ diversæ Doctorum sententiæ, quæ aliquibus Varie iudicanda parent, nisi fallor ad concordiam reduci, dicendo Verum quidem esse leges humanas obligare posse aliquando ad actum, cui sit periculum mortis annexum, ut 1.a continet sententia, non regulariter cum tanto periculo obligare, imo nec cum periculo amissionis membri, honoris, aut cum magna bonorum iactura, ut ex secundo fundamento suadetur. Primum asserti declaratur observandum est quotiescumque ex legis, aut præcepti humani observantia maius reip. incommodum exponatur, aut ex illius neglectu maius incommodum timeretur, quam sit imminens periculum Vitæ alicuius, aut famæ, aut bonorum amittendorum, tunc aequum, et iustum est legem cum tali periculo obligare, atque ita poterit superior exponere periculo singulares pro communi bono statum, alias enim non produceretur efficacia communitati, ut notat Soto lib. 1. de iust. q. 6. art. 4. Suar. d. lib. 3. cap. 30. assert. 2. Vazquez 1. 2. disp. 161. cap. 2. Lorca disp. 23. Laiman. d. cap. 14. n. 5. Sayrus, et alij novissime; procedit quamvis ante illud præceptum legis humanæ nullus esset qui speciali obligatione ad actum non posita illius assignatione obligatus, ut docet Cobo in cap. Alma mater 1. p. §. 3. n. 9. de sententia excommunicationis. Ea propter Princeps obligare poterit milites, ut pugnent, et dux belli imperare illis, ut statum servent cum periculo Vitæ, et R. P. præcipere sacerdoti, ut simili periculo Christi fidem paganis prædicet, et Episcopus præcipere parocho, ut in parrochia sua maneat, ministretque Sacramenta tempore pestis.

15 Casus, quibus non obligat cum periculo Vitæ. Idem est observandum, quotiescumque legis positivæ transgressio cederet in detrimentum fidei, aut religionis, aut in contemptum legislatricis potestatis servanda lex erit cum dispendio Vitæ, aut alterius gravis nocumenti, Veluti si communicatio cum excommunicato, aut Violatio ieiunij, aut festorum ecclesiasticorum tenderet in detrimentum religionis Christianæ aut in detrimentum ecclesiasticæ potestatis, sicuti insinuat d. cap. sacris. Cuius decisio accipienda est in prædicto casu cum Covarr. in summa lib. 13. cap. 23. §. 4. quamvis alij DD. illam intelligant, si communicatio est in crimine ipso, talis quando metus illatus gravis non est. Videndus Val. disp. 7. q. 6. §. 4. nec non exemplis, atque rationibus 2.a in 1.a opinione relatis, et tradita a D. Aug. in cap. sanctus 32. q. 4. ubi docet Sanctus esse fame mori, quam Idolothitis Vesci, quorum abstinentia lege ecclesiastica præcipitur Actuum Apostolorum cap. 15. Vers. 19. Unde plerique in honorem animadvertunt factum Hermenegildi, qui potius mortem subire Voluit, quam Eucharistiam ab heretico sumere. cap. superveniente 1. q. 1. cap. fin. 2. q. 1. et quod legitur

2. Machab.

Machabeor. cap. 6. ubi cum Eleazar cogeretur in odium legis comedere carnes porcinas, elegit potius mortem quam comittere. Contra vero Machabaei ubi supra lib. 1. cap. 2. pugnarunt in Sabbato, ut se ab inimicis defenderent, quia timor necat [illegible] in odium legis. Vel etiam quod quis gravi morbo [illegible] habere, eum sanguinem si ranita [illegible] quantum in se est [illegible], et nihil aliud obstet, nec in [illegible] faciat, licite hoc est sine peccato [illegible], non tamen licite [illegible] ante impetratam a Pont. dispensationem, nisi tunc esset in mortis [illegible] Sanchez lib. 7. de matr. disp. 5. n. 9. Salas disp. 11. sect. 1. n. 9. Quibus resolutis facile patet responsio ad utriusque opinionis fundamenta quae DD. sigillatim enervare contendunt.

Quod excipi solet a Doctoribus diligenter distinguendum. 16 De lege Carthusianorum.

Utrum Carthusianorum praeceptum de abstinentia a carnibus obliget illos etiam cum dispendio vitae, ita ut in eo periculo possint tuta conscientia a carnibus abstinere. Et quamvis [illegible] in [illegible] n. 26. teneat posse tunc Carthusianos a carnibus abstinere. Verius tamen existimo illius ordinis religiosum in vitae periculo constitutum si non habeat alios cibos, ita ut carnes sint necessariae [illegible] vitae, posse, imo debere illas comedere, nisi peccare velit, ut docent [illegible] 1. Vasq. cap. 2. n. 1. Azor tomo 1. moral. lib. 5. cap. 6. q. 7. Salas disp. 11. sect. 2. n. 23. et 27. Laiman cap. 19. n. 11. adeo, ut si tunc a carnibus abstineret peccaret mortaliter, ut recte notat Iacobus Maior in 4. dist. 36. [illegible] disp. 162. cap. 4. licet Suarius [illegible] Lessius [illegible] dub. 2. n. 12. et ratio est, quia lex naturalis dictat vitam alimento servandam, contra quam facit qui in eo casu non vescitur, quo alium illi non suppetit quo sustentetur. Nam si quis non pasceret proximum ex tunc indigentem, ideo censetur illum occidere. l. necare 4. ff. de lib. agnosc. l. 5. C. ad l. Aquil. ergo si quis non pascat seipsum extreme indigentem, eo occidit seipsum, quod est gravius peccatum. 17 De eodem.

[illegible] Carthusiano [illegible] graviter aegrotanti alii cibi suppeterent, quibus vita conservari posset, tunc [illegible] Victoria ubi supra n. 20. dicentem Carthusianos posse obligari abstinere ab esu carnium. Quia laudabilis illius ordinis consuetudinem ita [illegible] interpretantur, et ratio est, quia cum alii possunt habere cibi quibus vita conservetur, non est carnium esus medium absolute necessarium ad vitam servandam, sed ad prorogandam. Diutius autem vitam prorogare delicatiori vivendi modo nemo tenetur, imo nec licite facere potest, et se obligare ad illud, ex quo sequitur abbreviatio vitae (dummodo hoc non per se intendat) alias enim non esset licitum ieiunare, nec diebus festis vacare, pietatis opera exercere [illegible], qualia exercent religiosi ex suo vitae instituto, et maiori virtutis bono, ex quo probabiliter sequitur abbreviatio vitae. Quibus et aliis rationibus [illegible]

& dilligenter explicant, atq; defendunt Salas, & alij ubi s. Lorca d. disp. 23. § 4. Araujo q. 94. disp. 2. sect. 3. dificult. 2. in qua huc se inclinat Montesinos d. disp. 23. q. 10. an. 175. ubi existimat, nec enim probabiliter, quod adhuc stante predicta sententia & consuetudine religionis statuto eius in te gravitante, & in conscientia obligante posset sine peccato Carthusianos in predicto casu necessitatis extreme ob non esum carnis, quamvis alios cibos habeat comedere carnes seclusso scandalo, & contemptu. Id ad illam esum non teneri, quamvis medici periti testarentur vitam eius pendere a comestione carnis, & ex consequenti ait, nec peccare ministros carnes illi apponentes, sicut neque ad id obligentur, id possent ex statuto religionis obligari, ne data lege, aut occasio relaxandi regulam.

48
Debet esse iusta & rationabilis.

Utrumque pro exacta legalis obligationis [illegible] cognitione meminisse oportet legem humanam, ut rigorosius effectus obligandi in conscientia producat debere esse iustam, & rationabilem, alias enim non obligabit in conscientia, nec lex erit, nec legis nomen merebitur. cap. erit autem lex. 4. dist. ubi notant DD. cap. iulianus 94. cap. qui resistit. 97. 11. q. 3. cap. quae contra mores. 8. dist. Aug. lib. 1. de libero arbitrio cap. 5. ubi scribit iniustas leges non esse proprie leges, Bart. in l. si quis pro eo ff. de fideiuss. Greg. lopez in l. 16. tit. 1. p. 1. Molina de iust. tract. 5. disp. 73. Iniustitia autem legis multis ex causis considerari valet, scilicet ex parte materiae, ex parte finis, ex parte agentis, hoc est legem ferentis, ex parte formae, ut tradunt post alios Suar. lib. 1. de leg. cap. 9. Bonacina eodem tract. 8. q. 1. p. 7. § 3. post alios Ferdin. de Castro ubi s. p. 14. n. 7. qui omnes iniustitiam legis, aut praeceptorum ad tria capita reducunt, aut enim provenit ex parte rei praeceptae, aut ex parte legis latoris, aut ex parte subditorum. atq; ideo de singulis his capitibus breviter dicemus.

49
Lex iniusta, an & quo obliget in conscientia?

Ex parte rei praeceptae lex iniusta est, veluti cum praecipit aliquid rationi, & equitati, & bonis moribus contrarium, procul dubio non obligat in conscientia, quia esset obligatio ad peccandum contra legem naturalem, aut divinam, quibus derogandum non est. Legibus enim non est parendum si tales sunt, ut absque culpa etiam veniali servari nequeant, atq; in illis locum habet quod legitur actuum Apostolorum cap. 5. obedire oportet magis Deo, quam hominibus. Coeterum quando lex iniusta est ex parte legislatoris, veluti quando in eo non fuerit potestas legis ferendae, certum etiam est, non obligare; nam deficit legis fundamentum, quod est fieri ab eo, qui publicam potestatem habeat gubernandi, obligandi, atq; coercendi communitatem, seu ab eo qui supremum iuris dictionem, id est cuius dominium in communitate obtinet, qua ut legis praeceptiva valeat, quid faciendum, vel non faciendum sit, ut latius probavimus s. in

n̄ra

nostra 1.a tractatione.

Cum autem lex excede subditos iniusta fuerit scilicet in malitia, vel utique deficit in ea ratio, ob quam lex, aut preceptum subditis imponeretur. Resolvunt DD. omnium non obligare illos in conscientia, quod doctrina magnopere prodest ad [illegible] de obligatione legis, quod fundatur in presumptione, cum ipsi rei veritas cum presumptione non conveniat, nulli quoque lex obligabit in conscientia, neque tunc presumptio cedit veritati. ac idcirco in cap. super hoc de renunciatione docent in terminis Silb. verbo lex n. 9. Nab. in man. cap. 17. n.o 24. et cap. 23. n.o 62. Abb. in cap. cum esses. n. 9. de testis Azor 1.a p. lib. 5. cap. 6. q. 4. Sayrus in clavi regia lib. 3. cap. 7. n.o 8. Suar. alios referens lib. 4. cap. 23. a n. 1. et lib. 3. cap. 27. Salas disp. 10. sect. 4. Vazquez 1.a 2.ae disp. 163. cap. 2. et 3. Basil. de Leon lib. 5. cap. 5. n. 6. Greg. de Val. et alii relati a Bonac. disp. 1. q. 3 n.o 1. et 10. Diana resolutionum moralium 1. p. tract. 10 de lege resolut. 25 et 26 =

20 De lege mali iniusta.

De lege in presumptione fundata

Verum tamen circa hanc in parte, quae difficillima sane est, plures considerantur casus, quibus deficit presumptio et finis legis, et nihilominus obligat lex in conscientia. Quapropter pro vera cognitione dictorum et aliorum, praeque huius modi casus sunt definiendi, an [illegible] laborant DD. tam Theologi, quam iuris periti, et [illegible] distinguere videntur, qui distinguunt duplicem legis presumptionem. Alia quae fundatur in aliquo facto, seu delicto, alia vero, quae fundatur in periculo illius, et ut in multis dicunt, alia sit presumptio iuris de eo quod dicit actu singulari, alia autem de communiter in illo contingentibus, ergo et quidem lex aut preceptum imponitur ob presumptionem alicuius facti, seu delicti, haec et ideo presumptio iuris adest de aliquo singulari casu, tunc si presumptio non conveniat veritati cessat obligatio legis. Cum in contra procedit, et accipienda est communis sententia non procedenti tradita. Doctrinis legem in iustam excedere subditos vel ubi quo falsa presumptione fundatur non obligare in conscientia, et tribuit, neque tunc totaliter cessat adequatus finis legis, seu precepti, a quo requirens debet lex ipsa cessare, et quamvis superior quod veritatem ignorat, in istis in exequenda lege, adhuc subditus non erit obligatus obedire in conscientia, neque lex illa, non in veritate sed in presumptione fundata =

21 Casus quibus deficit presumptio.

Unde infero deduci heredem, qui non confecit inventarium non teneri in foro conscientiae solvere legata, nec debita defuncti, quae excedunt vires hereditarias, non obstante decisione legis fin. C. de iure deliberandi, nam presumptio delicti, seu facti occultationis bonorum defuncti, in qua illa fundatur deficit in hoc casu. ut bene considerat ita tenentque Sayrus lib. 3. [illegible] cap. 7. n.o 7. Suar. de lib. 3. cap. 23. n.o 9. Nab. [illegible] lib. 3. cap. 4. dub. 9. n.o 137. Sanchez in summa lib. 4. cap. 16. n.o 37. Bonac. Diana et-

22 De herede non faciente inventarium.

alijs; quibus addo Socin. cons. 214. Valencia 1. Cobb. in cap. 1. dicti n. 10. Ceuallos in practicis q. 31. n. fin. Man tam de uiris dict. casu 75. n. 6. quorum sententia Vera et sequenda est, quidquid Reginaldus, Molina, et alij Moraries [illegible] sentiunt.

Secundo de-

23 De matrimonio [illegible] cum impedimento.

ducitur, quod sicuti [illegible] matrimonium cum impedimento dirimente, et [illegible] impedimentum ignorante cogatur [illegible] reddere debitum [illegible], non tenetur imo nec potest obedire, ut probatur in cap. tua nos cap. si quis de sponsal. cap. [illegible] de sententia excommunic., nec [illegible] praesumptio valoris matrimonij, qua [illegible] super [illegible] probatione.

24 Decisio quod [illegible] non obligat in conscientia.

Tertio deducitur, quod [illegible] Trid. sess. 25. de regul. cap. 19. [illegible] audientiam professi, qui transacto quinquennio reclamare volunt, et allegare nullitatem professionis, non adstringere eum, qui inualide professus non ratificauit professionem, nam illa decisio fundatur praesumptione ratificationis professionis, cessante ea decisio non remanet religiosus in foro conscientiae, arg. tex. in cap. 2. cap. de vidua de regular. ita Nau. lib. 3. [illegible] de regular. consil. 23. n. 6. [illegible] n. 6. et 7. Sanchez de matr. lib. 7. disp. 37. n. 9. Stephanus Grat. disceptationum forens. tomo 3. cap. 413. n. 3. et n. 12. [illegible] late prosequitur, et [illegible] animaduertit non teneri in conscientia ratificare suam professionem, etiamsi [illegible] fuerit [illegible] [illegible] cum [illegible] scandalo.

25 De quadam bulla Sixti Quinti.

Quarto deducitur bulla Romani Pontificis Sixti Quinti de anno 1587. anullantis professionem [illegible] omnibus prius in [illegible] facta non fuerit, [illegible] illius constitutionis [illegible] non obligare in conscientia [illegible] eum, qui professionem emisit absque tali praeuia cognitione, dummodo in [illegible] non patiatur defectus, [illegible] inquirendis [illegible]. Cum per legislatorem illius constitutionis [illegible] fuit [illegible] quod multi criminosi, suspecti, aere alieno, et rationibus reddendis obligati, qui [illegible] in saeculo viuere non poterant, ad religiones confugiebant, et [illegible] habitu professionem emittebant; idcirco eos ipsos ad religiones inhabiles declarauit, et Praelatis absque inquisitione eos admittentibus poenas indixit. Ergo dicta decreta ad professionis anullationem fundatur praesumptione, ut [illegible] contra satis apparet, praesumptione cessante, et [illegible] qui professus est, non patitur illos defectus, manebit adstrictus et obligatus religioni, ut tenet Ludouicus Vega in responsionibus casuum conscientiae [illegible] casu 12. Emanuel [illegible] quaest. regul. q. 54. art. 4. Antoninus Diana [illegible] 27. Quorum sententiam veram existimo quamuis contraria non careat probabilitate attentis [illegible] productae bullae Sixti Quinti, quae postea Clemens 8. moderatus est circa valorem professionis. tametsi

quoad

quoad poenas recipientis illorum reliquerit, ut videat Sanchez in praecepta decalogi. lib. 4 cap. 19 n. 21.

Quinto ex dictis deduci potest, quod si quis privatus fuerit officiis, muneribus, et honoribus, eo quod descendat a patre criminoso, et damnati per falsos testes, si per confessionem ipsius patris, qui metu mortis, aut timore tormentorum crimen confessus fuit, et filius dicit veritatis in contrarium, poterit in conscientiae foro uti officiis et muneribus, et exercere acta legitima illis competentia, quod sententia illa fuit, quasi quaedam particularis lex, quae fundamentum habuit in praesumptione veloci in hoc singulari casu, atque ideo ea deficiente corruit eius conscientiae obligatio; ut videt Basil. de matr. 5 de matrimonio cap. 5 n. 10. Emanuel Rod. tomo 1 regul. q. 67. art. 3. ex dictis. 26 De privato falsis probationibus.

At vero quando lex fundatur in praesumptione fraudis, ut in plurimis contingentis, et in periculo illius, tunc quidem et si legis praesumptio cesset in materia casu, quod tamen generaliter et absolute cessat in intentio legislatoris, vis et obligatio non solum in foro exteriori, sed etiam in conscientiae foro. Castro. lib. 1 de lege poenali. cap. 5. documento 3. et alii supra laudati. 27 De lege fundata in periculo fraudis.

Unde infertur 1o contractus minoris et pupilli, et ad donationem uxoris factam marito, atque ad alienationem bonorum ecclesiae sine solemnitate requisita, et ad alios actus prohibitos a iure, eo quod absque solemnitatibus iuris gesti sint, iudicante habere periculum fraudis, tunc enim cum prohibeantur et annullentur ob vitandum huiusmodi periculum, non tenent in foro conscientiae, licet fraus cesset in aliquo casu, nec ex natura rei periculum adesset. 28 De donatione uxorum et contractu caeteris.

2o infertur matrimonium clandestinum, quod sine parrocho et testibus prohibentur, et irritantur a Concilio Trid. sess. 24 de reformatione cap. 1 ad evitandos dolos, et incommoda, quae maiora ex illis matrimoniis oriuntur, esse etiam irrita et inefficacia in foro conscientiae, quamvis in aliquo casu videatur quis contrahere sine fraude et damno, quod ratio inductiva, et praesumptio, qua fundatur illud decretum de fraudis prohibendae finem tempore [illegible] atque ideo non potest cessare in foro conscientiae. Contra est alia matrimonia, quae propter omissionem denunciationum solent nuncupari clandestina, cum mandatum Concilii praecepit, quod licet regulariter sint mortalia, qui illis praemissis, nec legitime dispensatis, contrahunt matrimonium, et parrochus illi assistens, ut post decretum cap. fin. de clandestina desponsatione statuit Trid. sess. 24 cap. 1 de reform. ibi: praecepit sancta synodus etc. videat Sanchez lib. 3 de matrimonio disp. 5 n. 6. Aug. Barb. de potest. episcopi allegat. 32 n. 2. tamen in articulo mortis sine spe copia ordinarii, ut dispenset, et in mora etiam magnum aliquod 29 De prohibitione matrimonii clandestini.

periculum, veluti ni filij maneant illegitimi, & femina inhonorata, poterit licite in utroque foro absque denunciationibus mat. celebrare, perinde ac si dispensatio illas praecederet, ut bene resolvit Sanchez. de matr. lib. 3. disp. 10. n.º 26. cum seqq. Gutierrez. eodem tract. cap. 57. n.º 5. Barbosa n.º 53.

30 De praecepto Praelati. 3.º infertur praecepta religiosis imposita, quibus ob obedientiam virt. prohibent ingressum in cellas aliorum ob vitanda aliqua incommoda, sive pericula obligare, etiam si quis certo sciat se non ingredi cum gratia, cuius vitandi causa praeceptum, sive lex fuerat imposita, atque ideo nihilominus ingredientes peccare, neque lex illa non fundata in praesumptione in modo, t[illegible] alicuius singularis casus, de quo in pluribus praesumens, & agnoscens esse incommoda, quas periculosas generaliter intendit evitare, ideirco que nulla adhuc viget praeceptio [illegible] & obligatio eius.

31 De test.º minus solemni. Ad hanc obligationem legis humanae in praesumptione fundatae pertinet etiam nobilis alia & vexata quaestio de valore test.i minus solemnis, sive de obligatione eius in foro conscientiae. Pro cuius resolutione dissentientes sunt DD. illam pertractantes, alij enim negant minus solemne test.m obligationem inducere in foro conscientiae, etiam factum alio, qui capax erat disponendi. Alij vero firmant huiusmodi test.i vigore posse haereditatem retineri, & legata, atque fideicommissa in eo scripta praestari. Et utraque sententia plures, & validissimos habet assertores, atque gravissima fundamenta, & quamvis negativa sententia probabilissima quidem sit, potest tamen probabilior esse ultima opinio affirmativa, scilicet obligationem naturalem inducere, si aliquid de de volunt.e deliberata defuncti, & perinde non obstitisse quominus solemnit.es adhiberentur, nam leges humanae, quae solemnitates requirunt in testamentis aliisque ultimis dispositionibus illas decernunt inutiles, ad hoc, scilicet, ut test.a minus solemnia fidem non faciant in iudicio, & ad hoc, ut ex illis aliquid peti, aut exigi non valeat. l. 2. & l. ult. C. de test.is l. 3 Tauri ibi no valga, ni faga fee, non vero ut tollerent ab huiusmodi test.is naturalem, seu moralem obligationem adimplendi voluntatem defuncti, ut mihi probat text. in l. fin. ff. de aud. cap. Cuius auctoritate & alijs multis fundamentis hanc sent. tenent Abbas, & alij magis plures. de immunit.e eccles. Medina de restitut.e q.e 23. Sylb. in summa. Soto de haereditas. 3. q.e 7. Molina, Tuleu, Clavig, Mantica, Lessius, & alij relati a Sala, de leg. disp.ta 10. sect. 4. n.º 21. & disp. 16. sect. 12. in princ. Bonac. de matr. disp. 3. p.to 3. n.º 5. sequitur etiam Basilius Legionensis. & lib. 5. de matr. cap. 5. n.º 13. Antonin. Diana resolut.e 27. in fine.

32 Chocolatia. Huic resolutioni consequens est haeredem ab intestato, cui sibi

persuadit

persuadit, aut merito persuadere debet testatoris voluntatem esse illam, quod tenetur in minus solemni testamento teneri ex obligatione naturali restituere hereditatem, et solvere legata aut facere quod possit iuxta qualitatem dubii cum herede, vel legatario; Item heredem scriptum, seu cuius aliquid relictum fuit in testamento minus solemni posse uti occulta compensatione, vel eam clam surripere, quando eam alia ratione recuperare non valet ut docent plerique ex Doctoribus nuper a nobis laudatis. Et hoc de hac secunda parte tractationis nostrae tertiae, ad laudem omnipotentis Dei.

TRACTATIO 4

DE LEGE POENALI. AN & quatenus obliget ad poenam in foro conscienciae. pro explicatione aliquorum iurium in nostro decreto, & extra illud.

Aliquae legem mere poenalem, quae nihil expresse statuit, praeter poenam, aliquo poenalem mixtam, quae aliquid prohibet, aut praecipit, et simul poenam infligit. ostendimus in tractatu 3. n° 7. et 6. ubi cum communi Doctorum placito resolvimus, quod huiusmodi leges obligent ad culpam in foro conscientiae. Nunc autem operae pretium duximus, an legum poenalium violatores ita in foro conscientiae ligentur, ut ad poenam earum, cuius sunt capaces teneantur absque ulla iudicis sententia, aut declaratione? Cuius inspectio adeo utilis est, ut Alfonsus de Castro (vir sane doctissimus) propter materiae tantum gravitatem duos libros ediderit de lege poenali. Cumque Theologi, atque Iurisperiti eiusmodi resolutionem diligenter laboraverint. Ex quorum scriptis hunc tractatum breviter confecimus.

1 Proponitur quaestio status.

2
Negativa senta.

In qua q.e diversæ inveniunt sent.e 1.a Doctorum negantium posse legis latorem humanum obligare in conscientia subditos delinquentes ad prestandum, seu exequendum pænam ante sententiam iudicis. ita Soto lib. 1. de iustit. q. 6. art. 6. & lib. 4. q. 6. art. 3. excepta pæna excommunicationis, & aliarum censurarum post sententiam, quo ad id pr. suadere potest, ex eo q. contra iustitiam est aliquem non auditum, & convictum condemnari prius, quam audiatur. cap. 1. de cau. possessionis. ubi R.us P.x scribit nec ipsum posse contra inauditam partem aliquid definire: l. eius, qui delatorem. ibi: Verum oportet prius cognoscere, & de crimine pronunciare ff. de iure fisci. At si quis obligaretur ante sententiam iam tunc censeretur damnatus inauditus, nec iudicis, atq. sic taceret contra iustitiam [illegible] excederet omnem potestatem. Deinde non cogere ad observantiam legis est officium iudicis. l. congruit. ubi notant DD. ff. de off.o de off. præsidis. obligare autem reum, ut ipse exequatur officium iudicis & q. sibi infligat [illegible] & coactum, videtur contra naturam. arg. [illegible] l. Princeps ff. de leg. ubi DD. ergo similiter contra naturam est obligare reum, ut ipse in se exequatur pænam [illegible] fiat [illegible]. Ulterius suadetur ex celebri doctrina D. Chrisostomi, relata a Grat. in cap. quis aliquando [illegible]. n. tibi dico desperitas. dist. 1. ibi: n. tibi dico, ut te prodas in publicum, nec apud alios accuses. ubi docemur, q. nullus tenetur se ipsum prodere, aut infamare: q. n. teneretur exequi pænam contra se ipsum, & fisco tradere, aliis ipse se ipsum absq. indiciis, [illegible] infamaretur. Denique, nam ut elleganter ab Isidoro traditum est, in cap. erit, autem lex. 4 dist.e leges humanæ debent esse faciles, & tollerabiles, ita ut regulariter ab hominibus observari valeant, n. enim præcipiendum est, q. pauci possunt efficere, sed exequi pænam ante iudicis sententiam est valde difficile, q. moraliter loquendo pauci adimplebunt. ergo n. est mat.a accomodata legi humanæ. Quo ad secundum v. pr. scilicet quo ad censuras privat ante dictam sententiam. Sotus & sequaces, ex eo, q. certa pæna censuras privat fideles quibusdam bonis communibus, q. fieri potest quoticumque ex parte illorum defectus causa fuerit, nullo expectato eorum consensu, aut aliqua interveniente actione præter ipsam sententiam legis. sicuti potest (inquit Sotus) lex non admittere ad usum divitiarum de bonis suis. cum, qui hanc, vel condit non habuerit absq. interveniente sententia iudiciales, sed ipso facto.

3
Displicet plerisq.

Sed hæc sententia quamvis a multis sequuta sit displicet tamen aliis existimantibus eam minime probari saltem prodictis rationibus & fundamentis, nam quo 1.o & 2.o loci retullimus & similes aliæ procedunt respectu condemnationis, & iudicis sententiæ, illis q. commo

dantur.

danda. nam cum quis per legem pœnalem ipso facto obligatur, nequaquam damnatur
in foro exteriori, sed in foro conscientiæ, atque ideo in illo dumtaxat debet accu-
sari, audiri, atque convinci, hoc autem modo contingit eum, qui sibi conscius est delicti
contra legem commissi in sua conscientia accusari, ac audiri si aliquam habet excusationem
& demum convinci. quod hoc rationabilius apparet, ut constat ex D. Paulo ad Rom.
cap. 2. ibi: testimonium reddente illis conscientia ipsorum. & inter se invicem cogi-
tationibus accusantibus, aut etiam defendentibus: quod non concedo. nam ut tunc quis
in conscientia obligetur ante externam pronunciationem iudicis, & per consequens nec
inconveniens ut in foro interiori idem iudex & reus, seu agens & patiens ma-
xime cum lex ipsa in omnibus casibus conscientia gerat vices iudicis & agentis.
Deinde nec licet regulariter iudex cogat ad regulæ observantiam tamen
legislator etiam potest adhibere aliquam coactionem, præsertim pro his casibus
pro quibus viderit officium iudicis non sufficere. Nec magis convincit præ-
dictam sententiam tertium fundamentum de doctrina Chrisostomi, nam recte potest quis
teneri ad solutionem pœnæ in foro conscientiæ absque eo quod se infamet, ut infra vide-
bimus. Neque denique resultat leges humanas aliquin esse intolerabiles
ut superavit contra humanam, eum certum sit posse humanum legislatorem obli-
gare in foro conscientiæ ante iudicis sententiam, si id apertis verbis expresserit. imo
secundum moralem æstimationem tolerabilius est sicut sollicitudine constat per se proprio
qui excommunicari, aut voce activa privari. & nihilominus ad istas & alias
pœnas homo obligatur ante sententiam ut fatentur fere omnes DD. quo insistendum
non est in legis pœnalis rigore & intolerabilitate, quod autem doctor excipit de
pœnis excommunicationis, & censuras diminuta etiam vera cum pœna ir-
regularitatis per legem humanam posita incurratur ante sententiam ut dice-
mus infra, & tamen non est excommunicatio ante sententiam necessaria. cap. cum quæ-
renti. de verb. signif.

Quare succedit alia superiori contraria, quæ habet in
distincte legem humanam posse obligare in conscientia transgressores ante
sententiam iudicis ad omnem pœnam quantumcumque gravem exequendam etiam si actum
ipsius rei requirat. illa tamen actione accepta, quæ maliciam intrinsecam in-
dicaret, si ab ipso met delinquente exerceretur, veluti occidere, vel mutilare
se ipsum. ita Sylb. Tholos. Cordoba lib. 1. late Alf. de Castro de leg. pœnali
lib. 2. per totum, maxime cap. 4. §. 6. & 10. & lib. 2. de iusta hæreticorum punit.
cap. 6. ubi resolvunt legem obligare posse ad quamcumque pœnam etiam gra-
vissimam, qualis est omnium bonorum amissio, & teneri delinquentem omnia
ea

Affirmativa sententia. 4

ca fisco traddere ante sent.am declaratoriã. Ex quo satis colligitur generalis regula ĩ proposita, pro extinguo ad pœnã n corporalis. Tenent atq sequuntur Abbas, Felinus, et alii in cap. 1 de constitut. relat atq sequitur Fragos. lus in l. si unquam. Ubo revertatur n.º 191. C. de revocandis donat. et alii plures relati etiã a Sayro in thesauro Casuũ conscientiæ lib. 3 cap. 9 n.º 29. in quã p.s se inclinat Salas de legibus disp. sect. 2 n.º 25. post glã. Ubo corpore in cap. quaniã de elect. in 6. glã. Ubo uisto in cap. omissa eod. tit. in 6. glã ult.a in clement. multorũ. Separatiã.

5 cuiꝰ fundamta. Pro qua sent.a faciũt fundamenta superiori rã impugnatiuniã ex Castro et aliis adducta, et diligenter examinata à Salas et Molina et de lege q. 9. post Alf. de Castro d. lib. 2. et procedunt q.d sicuti iudex potest reum condemnare ad aliquã pœnã, et reus tenetur illã soluere in foro conscientiæ, ita etiã lex potest condemnare ad pœnã, quæ solui debeat attento conscientiæ foro, q.d lex n minoris est authoritatis, quam iudex, atq ideo quemadmodũ certũ est legislatorẽ posse facere legem, per quã præcipiat aliquid sub pœna peccati mortalis, poterit etiã condere legem, quæ sub pœna peccati mortalis præcipiat reo reddere pœnã aliquã. Deinde, nã sicut homo potest se ipsũ obligare ad pœnã in foro conscientiæ soluendã absq aliqua iudicis sent.a, ita certe et legislator ecclesiasticus, et ciuilis poterit obligare hominẽ ad pœnas in ferendas, q.d plus potest superior erga inferiorẽ, quã inferior erga seipsum.

6 Displicet etiam. Sed et illa fundamenta à Castro, et aliis adducta refutanta sigilatim à Simancas de catholicis institutionibus tit. 9. ex n.º 192. Suar. et Molina ubi s.a considerantes demũ, id q.d Alfonsus de Castro dicit de reo, q.d se teneatur expoliare bonis in conscientia nec uerũ, nec ferendũ esse, tum q.a scrutator contrariũ ostendit, nec ullus uir, aut saltem doctus obligabit huiusmodi delinquentes ad se expoliandũ proprijs bonis, priusquam condemnetur. Item etiã q.a hoc n præcipit Rom. Pont. in cap. cum secundũ leges de hæreticis in 6. ut infra uidebimus. Cuius præcipue decissione mouentur Castro, et sequaces.

7 Fortia sententia distinguens. Quapropter fortia alia inualescit sent.a eorũ, qui adhibita distinct.e rem explicant, distinguentes inter legem humanã infligentem pœnam, quæ nullã postulat executionẽ, sed in sola priuatione consistit, ueluti in suspensione pœnæ priuatiõnis uocis actiuæ, excommunicatio, atq inter legẽ imponentem pœnã, quæ requirat executionẽ aliquã, qualis est solutio pecuniæ

Et quid

& quid simile, dicunt pœnam prioris ita posse per legem infligi, ut nullâ transgressor expectata iudicis sententia obligatus maneat ad illam seruandam, secus vero posterioris pœnæ ad cuius præstationem desideratur quod iudicis pronunciatio sequatur. ita Caiet. quæst. 62. art. 2 ad 2um. Bart. in l. quod pauperius. C. de epis. & clericis Joannes Andreas in cap. 1. de homicidio in 6. Nau. in man. cap. 23. num. 63. & cap. 25. num. 127. Bal. de legibus disp. 7. cap. 5. § 6. q. 3. prope finem. Simancas tit. 9. nº 199. et segg. Azor. 1. tomo cap. 7. q. 1. & 2. noster Araujo 2. 2. q. 97. disputat. 3. sect. 6. difficult. 1. qui dicit hanc sententiam iam in scholis communiter esse receptam.

8 Probatur dubium

Suadetur ex rationibus, quibus 1a & 2a sententia probant earum auctores, & prioris quoad 1um membrum, namque pœna ni requirit executionem, sed solam possessionem decreti legalis transgressionis illam patitur ipso facto, & eidem obligatus manet, atque adeo frustra expectaretur sententia iudicis, ut ostendit inobedientia in legibus pœnalibus excommunicationis, suspensionis, irregularitatis, & interdicti has pœnas imponenti ipso facto incurrendas, quas nemo negauit incurri ante iudicis sententiam in foro conscientiæ, & externo, ut in cap. prœpositus. cap. super hoc. de eo qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium. cap. quæ situm. de cohabitat. clericorum. Trid. ses. 25. de reformat. cap. 19. & alibi passim. Quoad 2um vero membrum distinctionis suadetur etiam prædicta sententia, nam pœna, quæ postulat executionem consistit in sola passione, seu patientia dependente à iudice, quo ex vi huiusmodi legis pœnalis nullus obligari valet, nisi ut patiatur pœnam inflictam à iudice per eius sententiam, et nemo iure possit, aut debeat sui esse vindex, aut executor pœnæ in se ipsum nec talis censeatur legislatoris intentio, maxime in pœnalibus grauibus, arg. l. nimis graue 7. C. de testibus. & quæ sapiunt atrocitatem =

9

Quæ tamen sententia tam quo ad 1um, quam quo ad 2um vera est & plausibilior, tametsi aliquas patiatur exceptiones, seu limitationes in quibusdam casibus, propter speciales rationes à Doctoribus traditas, ob quas nimium prædicta generalis regula vera reputatur, quas ut singulatim discutiemus. Videndum nunc est, an quando quis per legem pœnalem, & statutum Vniversitatis, aut collegij priuatur ipso facto voce actiua, & passiua, teneatur in conscientia hanc pœnam subire ante iudicis sententiam. In quo casu negatiue resoluit Soto. lib. 1. de iustitia q. 6. art. 6. & lib. 4. q. 6. art. 3. Lidesma in 4. 2. p. q. 1. art. 2. nº 3. Azor. d. lib. 5 cap. 7. q. 3. Granados infra referendus. Inde dicendum est Scholasticum qui ob aliquod crimen, aut ambitum

in cathedram, priuata iure ferendi suffragium, posse elligere atque suffragium ferre nisi iudicis sententia fuisset secuta.

20
Fundamenta negatiuae Sententiae.

Mouentur 1º quia haec poena quodammodo priuat rebus suis viribus proprijs & per consequens non debet afficere ante iudicis sententiam. aliter atque poena excommunicationis quae idio ante declarationem iudicis incurritur, quia priuat bonis communibus. ut Soto considerat. 2º quia plures sunt leges & statuta huius modi, quae sententiam ferendam indicant potius quam latam, ut in statutis nostrae Vniuersitatis titulo 33. § 30. oponiendoselo, y constando dello. Sed contra statuta circa hanc rem poenam priuationis voti actiui & passiui censentur similes maioris efficatiae: quia ea requirunt, quod transgressores sint accusati, conuicti, atque condemnati de delicto, ut tales poenas patiantur. 3º ex iure dictae statutis consuetudine diuturna approuante dominus rector Vniuersitatis petit prius iuramentum ab scholasticis suffragaturis, quo iurent se non fuisse transgressores talia statuta, & solos eos remouet a suffragando, qui aut propria confessione aut testibus conuincuntur: ergo illi, qui nec confessi, nec conuicti fuerint de violatione statuti non sunt repellendi, prout de facto non repelluntur. Consequens itaque est in foro conscientiae non esse inhabiles ante sententiam saltim declaratoriam criminis & inhabilitatis. 4º denique, quia ut diximus ex D. Chrisostomo cuius verba stant in d. cap. qui aliquando est. de poenitentia distinctione 1. nullus tenetur se prodere, atque in scholasticus suffragium daturus, & candidatus ad cathedram statuti violator manere inhabiles ipso facto virtute legis: ergo teneretur ante ullam sententiam iudicis se abstinere, tunc utrique censeretur se prodere sibi que infamiam irrogare maxime quando crimen est occultum & iudicio improbabile.

21
Sed quamuis haec resolutio speculatiue & practice sit satis probabilis ex sententia Soti, & aliorum sententia dicatur ab Azoro. tamen probabiliorem, & iuri conformiorem sententiam dicentium huiusmodi leges, & statuta poenalia academiarum & collegiorum obligare in conscientia ante ullam iudicis sententiam, ita ut violator statuti imponentis poenam inhabilitatis ipso facto incurrendam teneatur se abstinere, ab oppositione, non suffragio, & interrogatus a iudice, fructore teneatur similia impedimenta detegere, ne electio fiat contra iustitiam. ita Medina 1ª 2ª q. 96. art. 4. Vide 3. Vazquez disp. 162 cap. 2 nº 12. & cap. 6 nº 42. Salas disp. 15. sect. 2 nº 29. Montesinos disp. 29 q. 2. dub. 7 nº 109. Suarez de leg. disp. lib. 5. cap. 9 nº 5. Corduba lib. 1 q. 36. Ant. Gomez. in l. vlt. Tauri

nº 15.

n.º 15. Araujo d. disp.º 8. sect.ª 6. difficult.ª 3. n.º 24. Laim. tract. 4. cap. 15. n.º 5. Villa Lobos in suma. tomo 1. tract. 2. dub. 25. n.º 4. Bonac. de legibus. disp.º 1. q.ª 1. p.º 7. n.º 9. & 10.

12 Cius fundamenta

Probatur q.º 1.º doctrina a nobis tradita & sideita s. n.º 7. & 8. nq haec pena privationis vocis activae, & passivae consistit in sola privatione, nuspassione & proinde ad eius executionem non indiget actu hominis, q.º obligat in foro conscientiae absque alia declaratione, ut DD. contingere dicunt in cap. ex singula de quibus in b. ibi: ex hinc, eo ipso efficiatur inhabilis ipso iure. ut notant gloss. in cap. 1. de postulat.ª praelatorum. cap. cum inter. 6. de elect.ª cap. postulasti. 7. in quo de clerico excommunicato. cap. q.º de iuris dictionis. de scit.º prohibenda. cap. fin. de excessibus praelatorum. cap. unico. § 1. ne sede vacante. lib. 6. Clem.ª omnes qui de etate & qualit. & in Statuti nro almae Universitatis. tit. 33. § 15. & 17. cum aliis in nova addit. 2.º nq huiusmodi leges & statuta generalia Universitatis, & collegiorum sunt conventionales, cum de crimen tractat, quidquid de illis dici soleat, tamen isti semper obligant transgressores ad subeundam poenam impositam antecedente ad omnem sententiam iudicis. Azor. d. cap. 7. q.ª 3. Talis enim pena se habet tanquam conditio, factum seu qualitas, quia deficiente non momentanea iura & munera communitatis. q.º in foro conscientiae obligant ante iudicis sententiam.

13 Illatio

Unde venit studentem minorem 19 annis completis esse facto ipso inhabilem ad suffragium, ut in § eq. nrae Universitatis cavetur, & similiter oppositores ad Cathedram, qui si non fuerit Licenciatus, aut Saltim bachalaureatus, gradum quinque peractis cursibus non acceperit, ita tamen, ut a tempore susceptionis gradus tres anni praeterierint, tex quo cursus fuerint peracti. iuxta § 324. nouiter decreta. quae inhabilitas non indiget sententia declaratoria, nq est veluti quaedam irregularitas contracta propter aetatem, aut tempus.

14 alia illatio

Inde etiam deducitur obligari in foro conscientiae ante iudicis declarationem alia statuta 17. & 41. edita contra candidatos Cathedrae, qui pecuniis datis, aut commodatis, aut conviviis, aut quavis alia re, per se, aut per alios corruperit suffragatores, & contra istos alias penas. de quibus in § 15. nq expresse his statutis cavetur, quod pena inhabilitatis, & restitutionis fructuum ibidem posita locum habeat ipso facto & obligat in utroque foro ante condemnationem, aut declarationem iudicis ita Salas. Vazquez. & Araujo & alii ubi s.ª –

15 Ad 2.ª ad fundamenta negativae sententiae.

Nec obstant fundamenta negativae sententiae supra propositae n.º 10. nq ad 1.ª R. quidquid sit de iure in legibus

seu statutis imponentibus pœnam inhabilitatis, et privationis Vocis activæ et passivæ, cum ex huiusmodi pœna privari delinquentes bonis, et muneribus a republica, seu communitate acceptis, vel accipiendis, atque ideo potest virtute ipsius legis incurrere, si vitata obvidendantibus sententiam latam, ut supponimus. Ad 2um respondeo negandam consequentiam propositam, cum repugnet omnibus hucusque traditis, et probatis = Nec obstat tertium nam negatur antecedens, nec enim rector petendo illud iuramentum utitur sententia condemnatoria, et declaratoria iuris, sed solum intendit, et merito, removere a suffragio transgressores statutorum, eo quod iam sint antea inhabiles, atque ideo tenentur veritatem dicere: arg. cap. ult. de clandestina desponsat. maxime in habilitationibus ex defectu qualitatis substantialis, prout in his, quæ incurrunt ipso facto in utroque foro, de quo late, et accurate, ut solet, ratiocinatur Suar. de cap. 9. an. 11. Nec denique obstat 4um, nam violatores statuti se abstinendo a suffragando non se produnt, sed legem adimplent, quia coguntur pœnam inhabilitatis, et privationis subire, quod ingrediantur, et se præsentent ad suffragandum; nec imputarent infamiam quam incurrunt ex exceptione, cum possint non ingrediendo, aut si ibi non immiscendo illam evitare, ut videant Suar. et Barbosa ubi proxime Bonae d. §. 2. n. 10. ubi et Severeandus dicit eas pœnas privationis huiusmodi, cum qui illas ipso iure incidit non teneri se privari officio nec voce activa, et passiva quatenus hoc facere nequit sine infamia nota, nam ius ad propriam famam conservandam pendet a iure humano indicenti illam privationem, et cum humana lex tam gravidam non videatur petere dispensationem, aut aliter de remedio caveri =

16 alia inspectio,

Ulterius ad proditam sententiam traditam et sequutam supra n. 7. dubitari contingit an qui irregularitatem incurrit, vel inhabilis efficiatur ad beneficia obtinenda; eaque obtinendos, percipiendosque fructus, ut in foro conscientiæ, et absque iudicis sententia nequeat illos retinere? In quo dubio, et nostra quæstione affirmative sentiunt Covarr. in cap. alma mater. 1. p. §. 7. Nav. in man. cap. 27. n. 251. Enriquez. lib. 14. cap. 2. n. 5. Sayrus plures referens lib. 6. thesauri cap. 2. n. 11. Lessius de iustitia lib. 2. cap. 34. dub. 22. n. 120. Alda de censuris 7. p. disp. 2. dub. 7. n. 3. [illegible] Villalobos tomo. 1. tract. 2. disp. 2. n. 12. qui moventur, nam irregularitas est pœna, quæ ad exequutionem nullam requirit actum hominis sed passionem. ergo in foro conscientiæ incurritur ipso facto. quam ob rem irregularitati similis esse pœna inhabilitatis, et privationis

Vocis

Voces actiua. Diximus s. n°. 13. inf. atq. adiu inefficaces parere debent. Deinde
mouentur ex cap. 2. de clerico non ordinato ministrante, et ex cap. 2. de clericis pug-
nantibus in duello. cap. Ludy. 54 de elect. cap. ex bonis 2. de aetate et qualit.
quibus priuatur etiam obtenta dispensatione super irregularitate non posse benefic. ob-
tinere sine noua collatione, ideo nec aliud valide recipere de nouo. quam solent
ducere omnium sententiam.

Sed negatiua multis etiam placuit doctoribus statim laudatis. Tamen pro vera resolut. supponimus eum, qui post legitimam collationem beneficij 17 Resolutio quaestionis.
incurrit irregularitatem, non priuari ipso iure beneficio, et dignitate quaecumque illa sit
ut docuit Innocentius in cap. cum vestris de decur. praebendis, et in cap. in tanta
de excessibus praelatorum. Nau. d. n°. 251. et seq. Suar. de Censuris disp. 40. sect.
2. an°. 10. nam talis priuatio non reperitur in iure lata quin potius cautum est quod irre-
gularitate ob homicidium orta non induci priuationem ipso facto, sed mediante sententia eius iis
cita. Tho. priuatur in cap. clericis. ne clerici et monachi. aeque irregularis
fuit interim fratribus suis, ut 2° Villadiego notat Torres de censuris lib. 7.
disp. 58. dub. 2. Caeterum quod irregularitas incurritur ante rescriptum beneficij in ipsi-
ciendum est an remaneat inhabilis omnino ad illud accipiendum, ita ut collatio
facta irregulari sit nullius momenti? et quamuis affirmatiua sententia placuerit
Cobo Couarruu. Sairo, et alijs Doctoribus relatis, et omnimis sit. Tamen Silb. Tho.
ex communicat. 4. n°. 4. Felinus in cap. in quisitionis n°. 6. de accusat. Nicolaus
Plouius de irregularit. n°. 39. et 40. negatiuam tuentur opinionem ex eo quod licet pro-
hibitum sit homicidij taliter irregulari beneficium conferri d. cap. 2. de clericis pug-
nantibus. Trid. sess. 14 cap. 7. de reformat. non tamen decernitur, nec alibi esse nullam
ipso iure collationem, nec id probatur ex cap. 2. de clerico non ordinato, nam non loquitur
de beneficio obtinendo, nec probatur ex cap. 2. de clericis pugnantibus. nec
in d. cap. 2. de elect. nam hoc vera dictarat prohibent, non vero annullant electionem
aditum vel approbatam =

Hoc breuiter dedidimus ex obligatione legis poenalis, cuius exe- 18 Expositio sententiae.
cutio non requirit actum. Caeterum quod poena consistit in actu, tametsi regulariter non ob-
liget in foro conscientiae ante iudicis sententiam, ut s. diximus n°. 7. tamen omnino ne-
ganda est legislatoris potestas, quo possit non velit obligare in conscientia per legem
poenalem ad soluendam poenam ante omnem sententiam iudicis, si aliunde concurrat
aequitas, et poenae sint moderatae, nam cum legislator procul dubio possit suo prae-
cepto obligare non solum ad sustinendam poenam, sed etiam ad aliquid agendum
dum modo poenalis actio licite ab ipso reo exerceri valeat, erit nimis aequa

et in humana poterit similiter hoc ipsum per legem prohiberi pene, ita ut statim obliget absque alia declaratione, quippe nulla diversitatis ratio est inter utrumque casum. Deinde fuit neque 2.am moralem stimatum potius elligere dno certam pecuniae quantitatem solvere, quam privari voce activa et passiva, ad hanc privationem poenam poterit porse lex inducere, ut nuper ostendimus: ergo poterit et illam, etiam si sequenti, et quitas ita Nab. in man. cap. 23. n.o 67. Cobb. de sponsal. 2 p.te cap. 2. §. 3. n.o 10. Suar. d. lib. 5. cap. 5. n. 15. Salas, et abcorellati. d. sect. 2. n. 25. et 40. Vazq. disp. 163. cap. 2. Salcedo in praxi cap. 68. et 136. Bonac. d. p.to 7. § 2. n.o 3. Ferdinand. de Castro tomo. 1. tract. 2. disp. 2 n.o 1. et alij recentiores.

19 Deductio d. munis

Cuidextio optime convenire deliunt DD. q. loquuntur in cap. licet canon. de elect. in 6. ubi recipiens beneficium parrochiale sine sacerdotio, si intra annum non ordinetur sua culpa obligatur in conscientia illud dimittere etiam non expectata senta. iudicis, ut satis constat ex illis verbis; si ille intra tempus promotus non fuerit cetera sibi commissa nulla etiam promissa monitione sit praesenti constitutionis authoritate privatus, et quod dicitur de Epis, qui intra sex menses a confirmatione sua non acceptant, neque privantur ipso iure authoritate legis Episcopalibus adeptis, ut in Trid. s. 23. cap. de reformat. Unde dicunt de beneficiarijs percentibus tempus non residentibus in suis ecclesijs pro rata absentiae fructus non faciunt suos, nec tuta conscientia etiam declarat. iudicis non sequta illos detinere possunt. ut habetur in Trid. s. 23. de reformat. cap. 1. vs. si quis autem. Idemque etiam dicunt, et resolvunt de Beneficiarijs non recitantibus horas canonicas, neque non faciunt fructus suos, et illos tenentur pro rata restituere si acceperint ex Institut., et motu proprio S. Pij 5. edito anno Xpi 1571. incipienti ex proximo Lateranensi. ita Nab. in man. cap. 25. n.o 122. quamvis Steph. de Castro. disp. 2. p.to 2 n.o 7. existimaverit in praedictis casibus et alijs a se congestis iudico subditos adstringi in foro conscientiae ante iudicis sententiam, quia lex ante ea possit obligare ad praestandam poenam, et propterea quod leges istae subditis fuissent latae hoc tamen evasio neutiquam placere potest, neque enim d. iuribus privatur quis in conscientia beneficijs et fructibus iam semel adquisitis vi ut legis poenalis quae vacatur beneficijs inducere potest, et ab ijs privat mediante iudicis senta. aliquo vero solo ipsius legis ministerio, ut constat ex cap. si quis. de praescript. lib. 6. cap. literas. de rest. spol. et notat Montesinos disp. 29. q. 2. n.o 12. et ibi n.o 26. improvat et merito Nab. existimantem poenas d. cap. licet canon. et similibus esse conventionales, et hac de causa obligare in conscientia.

20 Deductio ad cap. 1. de homicidio in 6.

Ulterius deducitur intellectus ad legem ab Innocentio 4. in concilio generali Lugdunensi latam quae stat in cap. 1. de homicidio

micidio. in 6. ubi cavetur, quod quolibet poena, cuiuscumque dignitatis saecularis, aut ecclesiasticae, qui per assasinos interfecerit, aut interfici mandaverit (quamquis mors sequuta non sit) fecerit assasinos receperit, occultaverit, aut defenderit excommunicationis, et depositionis a dignitate honore, officio et beneficio poenas incurrat ipso facto. et quod illa alijs conferantur. Poena enim huius canonis obligat quidem in foro conscientiae ante sententiam iudicis, ut supponit Cordoba d. q. 36. et indicat Nab. d. cap. 23. nº 67. Unde immerito Silb. in summa. Ubo. Assasinus. in quo scribit huiusmodi poenas incurrari ante sententiam iudicis, deceptus levi fundamento; quod textus indicat omitti aliquam declarationem. nam satis sufficienter dicit excommunicat ipso facto, sine sententia. qui xpianos per infideles occidi

21 obiectio contra doctrinam

Sed huic intellectui obstare videtur finalis verba d. cap. i. ibi: postquam constiterit probabilibus argumentis aliquem scelus tam execrabile commisisse nulla alia omnino alia excommunicationis et depositionis, et difamationis adversus illum sententia requiratur: quod requiri ad incurrendam poenam aliqua sententia saltim declaratoria post crimen commissum. Sed non videtur procedere ratio. nam in eo textu non dicitur requiri sententiam aliquam declaratoriam; sed quod probabilibus indicijs constet de crimine, et hoc quidem non desiderari ut delinquens poenam incurrat amissionis beneficij in foro conscientiae, sed hoc, ut in externo foro Episcopus, aliquod alius, ad quem collatio pertineat possit illud conferre. Videlicet quod licet transgressor huius canonicae legis ecclesiastici beneficij absque alia sententia iudicis amittat incurratque alias poenas ibi propositas; attamen ille, ad quem pertinet collatio beneficij non potest illud conferre, nisi prius eidem constiterit probabilibus saltim indicijs de transgressione legis, quod statuit in d. cap. i. de homicidio. ita sane intelligendus sicuti alias, qui emit beneficium simoniace, ipso facto sit in eo privatus illius sed episcopus non potest beneficium alteri conferre, nisi in iudicio illi constiterit de simonia.

22 Deducitur intellectus ad extravagantem Ambitiosae de reb. eccl.

Tertio eadem doctrina deducitur intellectus ad extravagantem ambitiosae de reb. eccl. ubi cavetur quod clericus bona eccl. alienaverit, prout ibi refertur ipso facto privatus existat beneficijs ecclesiasticis, illaque vacent absque declaratione aliqua vacare. Sed licet enim et incurratur in conscientia privatio illa ante ullam iudicis sententiam, et declarationem vacare concedant alienantis beneficia; non autem vacarent, si quibus illa habeant non essent illis privati. Notant Granad q. 2. de lege tract. 3. p. i. disp. i. sect. i. nº 5. et communiter DD. quorum intellectum ex illius canonis et eius censura deduci licet. licet Nab. d. cap. 27. n. 150. dicat illam extravagantem quoad praedictam poenam non esse usu receptam, de qua recepta latius ambobus dictum est. s. tractat. 2. de acceptatione legis humanae nos. et nunc addimus.

Bonacina in tract. de alienat. bonor. eccles. q. unica p. 5. n. 4. pag. mihi 1058 addimus etiam prodire ex extravaganti ad finem decisionis in L. milites. C. de locato & conducto ubi dicitur quod milites, qui res alienas alienaverint eo ipso absque sententia cadant a militia, & sint infames =

23 Intellectus ad cap. Statutum de rescriptis in 6.

4.º deducitur intellectus ad cap. Statutum de rescriptis in 6. § insuper, verum siquidem ubi Pontifex Bonif. 8. praecipit iudicibus delegatis a summo Pontifice ne accipiant nec munera in cibo & potu causa munera liberaliter oblata, & quae intra paucos dies consumi possunt, & si contra fecerint ad restitutionem teneri. Cuius textus verba aperte significant transgressores illius legis teneri ad restitutionem ante iudicis sententiam, nam Pontifex ibi perspicuis verbis declarare videtur talem obligationem indicere voluisse, ut notant DD. ordinarii ibidem & alii ex. Laudatis: quippe quod decernit modi voluntate legislatoris constat, obligat procul dubio in conscientia ante iudicis declarationem [illegible], quod superius resolvimus, & in terminis tenet Molina tomo 1. de iustitia disp. 88. n. 11. & posthumus =

24 Intellectus ad cap. Romana § procuratores de censibus. libro 6.

Quinto deducitur intellectus ad aliam Innocentii 4. constitutionem, quae stat in cap. Romana § procuratores de censibus lib. 6. ubi excommunicant archiepiscopos, qui visitatione provinciae aliquid muneris receperit haec verba subiungit: non possit absolvi quousque restituat, nam ex illis verbis satis colligitur hanc poenam obligare in foro conscientiae ante iudicis sententiam, nam ut DD. communiter fatentur lex poenalis praecipiens quod reus non absolvatur antequam poenam praestiterit excludere censetur sententiam iudicis. Nec ferenda est in hac re disp. de Castro, qui existimabat hanc doctrinam habere locum duntaxat in legibus ecclesiasticis, non autem in civilibus, eo quod civilis potestas non habeat iurisdictionem super spiritualia, nam licet hoc verum sit, tamen recte potest civilis lex obligare in conscientia ad poenam praestandam ante iudicis sententiam, ut probationes. atque adeo in tali casu nullus confessor potest absolvere transgressorem quousque poenam solvat, in qua iure dictio civilis extendatur ad confessores. Sed etiam reus ligatus manet poenam in conscientia solvere, ita Montesinos disp. 24. q. 2. n. 21. quod adiungere potest in terminis legis hispaniae lib. 6. tit. 5. lib. 2 novae recopilat. L. 2 tit. 2 eiusdem lib. quae stant lato de ministro iustitiae accipientes aliquid ultra praescriptam taxam & de quibus Sanchez de sponsal. 2. to. cap. 6. n. 3 & 10. dicit has leges non esse revestitas tantum ad hoc quod est obligare ad poenam, quantum ante declarationem iudicis. tamen verba earundem legum aperte significant sententiam latam, quantum est de se (ut supra fatetur) atque ita possunt civiles leges obligare in conscientia ad poenam praestandam, si talis illis causa & legibus regni & obligat. iudices & ministros munera recipientes videndus est Th. Sanchez tomo 1. consil. lib. 4. cap. un. dub. 1. ubi late & diligenter examinat.

Sexto.

Sexto ex ead. doctrina venit intellectus ad difficilem decisionem textus in cap. cum secundum leges 19. de haereticis in 6. ubi Pontifex Bonifacius 8 meminit quod de criminibus, 25
quibus imponitur poena amissionis omnium bonorum, veluti crimen laesae maiestatis, exportandi merces debitas ad alias provincias, et regna, et mulierum, quae trahit viros eius ratione (quamvis nomine iure fundo. tit. 24. cap. 6 iamsit nullius ipsius mulieri non extrahatur apostolicae rationis) quorum exempla proculdubio ponit, ut decidat haereticorum bona ipso iure confiscata censeri, sed executio confiscationis ipsorum bonorum occupatio fieri non debeat per fiscum antequam sententia super eodem crimine fuerit per legitimum iudicem promulgata. Procuius intelligentia dubitatur a quibusdam doctoribus, an in huiusmodi poena amissionis bonorum, an incurratur ante iudicis sententiam. Sane Alph. de Castro lib. 2. de iusta haereticorum punitione et lib. 2 de lege poenali cap. 10. cum multis iuris peritis asserit haereticos, atque alios criminosos, de quibus in cotextu, ante iudicis sententiam carere dominio et iusta possessione bonorum, ita ut teneantur illa tradere fisco statim post commissum crimen.

Intellectus ad cap. cum secundum legem de haereticis in 6.

Movemtur ex eo, nam cum bonorum dominium amiserint consequens est iniuste illa detinere, ut pote contra voluntatem domini. Deinde, non licet fiscus accipere nequeat possessionem bonorum ante sententiam iudicis, non ideo tamen constat posse haereticos in conscientia retinere et possidere bona, eo quod proiectam rationem quia fiscus ante sententiam suscipit bona ab huiusmodi criminosis, quasi evidentia sint crimina ante sententiam nihil tenetur illis restituere arg. l. quod a quo quaeque ff. de reg. iuris in illis verbis, quod a quoque poenae nomine exactum est, id eidem restituere nemo cogitur, quod criminosi non licite possident bona ante sententiam iudicis =

26 *Alia sententia.*

Alij vero DD. in ea sententia sunt, ut existiment huiusmodi criminosos ante sententiam iudicis perdere dominium, non vero possessionem bonorum, ita Caiet. 2a 2ae q. 62 art. 3. Ioannes de Medina de restitutione q. 1. § post iuris divini. Bart. de Medina 1a 2ae q. 96. art. 4. Conradus de contractibus tract. 1 cap. 7. Cordubensis lib. 1. q. 36. et moventur nam respectu amissionis dominij ipso facto videlicet, congruenter decisio in cap. cum secundum leges, cuius potestas imposita est, declaratur resoluta, maxime in poenis existentibus ex privatis, de quorum numero censetur haec privans proprietatem bonorum, respectu vero possessionis [illegible] et dicunt ex eodem textu ubi fiscus prohibetur occupare delinquentis bona ante sententiam iudicis quia ante illam habet delinquens iustam possessionem =

27 *Vera sententia et interpretatio textus.*

Altera vero est haereticos carere dominio, nec licita parte rerum bonorum ante sententiam iudicis, ideoque

posse illa retinere et administrare, immo valide alienare tanquam propria
nec teneri fisco tradere, aut desistere tanquam sui juris auersatores, prodi-
tores, aut vindicem sui, tenent Silb. verbo haeresis 1. q. 8. & verbo pena q. 29.
Angelus verbo pena n. 3. Simancas de catholicis institu. 9. n. 147. Anton. Gomez
Vittoria Suar. Vazquez. Laim. & alij infra ius laudandi, quorum sententia apte
optimeque conuenit cum verbis, & mente legislatoris in d. cap. cum secundum leges, ubi
cauetur bona haeretici a die commissi criminis esse confiscata ipso facto, et est ante
iudicis sententiam; nam hoc nihil aliud est, quam quod ab ipso die bona delinquentis
sint ipso facto obligata, ut reali obligatione constricta, ita ut ad quemcumque pos-
sessorem, quocumque titulo, siue contractus, siue haereditatis, siue legati perueniant,
maneant cum tali onere & obligatione, quae propter sequentem in reum sententiam
condemnatoriam, tunc demum executioni contrahi, & ita a die haeretico facto erant fisco
obligata, simul cum fructibus extantibus, saltem, quibus possessor factus fue-
rit locupletior. arg. l. post contractum. l. donationis in concubinam. § ult. ff. de donat.
l. quisquis § emancipatio. & l. fin. C. ad l. Juliam maiestatis, quibus decernitur
sententiam super his grauioribus, & capitalibus latam fieri quando retrotrahi ad diem
commissi criminis, & executioni fieri perinde ac si tunc lata fuisset sententia, ut no-
tant, & latius explicant Suar. d. lib. 5. de leg. cap. 5. n. 9. Vazquez. 1. 2. disp.
190. cap. 3. Vittoria in relect. de Indijs n. 8. Ant. Gomez. 3. Var. cap. 14.
Laim. alijque referens d. tract. de leg. cap. 15. n. 4. Montesinos disp. 24. q. 3.
n. 49. Lorca disp. 24. membro 2. Th. Sanchez & alij, qui hanc sententiam tenentes
respondent fundamentis contrarijs.

27 Chorolaria. Verum obseruant quod si haeretici resipiscant ante sententiam
iudicis, ita ut propterea illi non sint damnati amissione bonorum, poterunt illa retinere
adeo, ut si fisco illa haud dederunt, non potest fiscus in conscientia recipere illa
bona ante sententiam, ut prohibitum sit illa ante iudicis sententiam occupare. d. cap.
cum secundum leges. de haeret. in 6. & indubie leges poenales non sunt in tantum
[illegible], ut eorum transgressores obligent ad poenam in conscientia percipiendam sol-
uendo, seu actiue exequendo, antequam super crimen sententia secuta sit
Sanchez lib. 2. moral. cap. 22. n. 7. Lessius lib. 2. cap. 29. n. 26. quamuis verius
sit delinquentem in conscientia teneri ad non dilapidanda bona, ut tradit Suar.
d. n. 9. Ceterum cum fiscus debeat restituere pretium possessori illorum bonorum qui
bona fide emerat post commissum crimen a venditore. examinat Simancas de ca-
tholicis institutionibus d. cap. 9. n. 32. cum seqq. Laim. ubi supra Sanchez. d. cap. 22. n.
23. 28. & 30. & 74. cum seqq. & cap. 23. postea ubi late examinat articulum & mag

d. capituli

d. capituli cum secundis leges =

Septimo in fin intellectus ad legem 97 & 98. del quaderno de las alcavalas, qui hodie sunt leges 13. 14. 15. & 16. tit. 19. lib. 9. recopilat. 29 Deleyibus imponentibus gabellas =
quibus cauetur sub certis penis, quod qui exportauerint panes, aut semina, ut vendagia illaque introducant per quasdam ciuitatis portas, vendantque in loco deputato, & quod nequeant intromittere, aut educere intus aliquas merces, itaut de omnibus fiat certus publicanus. Pro quarum praxi, & intelligentia dubitatur apud DD. an qui occultat se aut merces venales eas quod transit sit occulte, teneatur in conscientia restituere hoc tributa, siue vectigalia, & poenas antequam petantur. & licet respectiue poenarum communiter placeat non teneri ad earum prestationem ante sententiam iudicis, cum nulla lege id caueatur expresse, & per grauiores verbis, tamen respectu prestationis, & solutionis gabellae non est concors apud omnes sententia. Nonnulli enim affirmant in conscientia teneri. qui mouentur ex eo, quod l. 120. del quaderno. l. 31. tit. 19. lib. 9. & in vectigalibus, quae vernacula lingua vocantur, portazgos, est l. 7. tit. 11. lib. 6. noua recopillat. tenet Cobb. in reg. peccatus. 20. § 5. n. 3. Alf. de Castro d. lib. 2. de lege poenali cap. 2. circa fin. Nab. in man. cap. 17. n. 200, & si gabellae debitor tenetur ad solutionem ante iudicis sententiam, sicut alius alterius quantitatis debitor, ut probant multi DD. relati a Sanchez lib. 2. consilior. cap. 4. dub. 1. quod multo magis tenebitur venditor, qui se, aut merces fraudulenter occultat, cum fraus, & dolus nemini debeat patrocinari. alij vero DD. oppositum omnino sentiunt in propositaque quos longum esset recensere =

Nos autem breuiter quod sequitur resoluimus, quasi 30
duabus delusionibus. I. sit illi, qui bona fide sine fraude, & dolo vendunt merces Prima delusio.
suas in absentia publicanorum, seu exactorum, etiamsi ipsi non petunt ab illis hoc tributum, seu gauellam minime tenentur ad restitutionem illius, licet res, quae vendita sit magnae quantitatis, nam ita habet vsus & receptio horum tributorum, & predicta leges 31. tit. 19. lib. 9. recopillat. esset quippe res dura nimis, ut teneretur quis inquirere publicanus, ut illi traderet vectigalia, ut docent Arrendario, in dictionario vbo. alcauala. Palacios in suma. vbo. vectigal. Soto de iustitia lib. 4. q. 6 art. 4. vs. dubbio autem. Ledes ma in 4. p. 2. q. 18. art. 3. fol. 253. Angeles in a p. q. de restitut. vectigalium. fol. 234. praesertim quam in gauelis. vulgo encauençadas ad quarum prestationem fuerint per scientiam sue pactum obligati ciues. Falcinus populi mercatores. ut recte desiderat Sanchez d. cap. 4. dub. 10. n. 6. = Secunda delusio. Qui abscondite trans portant merces, aut illas non vendunt in 2 delusio
Loco distinato, id occulte ad defraudandum gabellam, tenentur restitutionem facere pro

blicanis, ut illi gabellas solvant, ut colligitur ex d. legibus hispaniis sic intelligendis, quas nuper meminimus, tenent & latius probant Cobb. Angeles, Sanchez. & alij DD. laudati. Medina de restitut. q. 13. ad fin. Ver. & sequitur Menchaca lib. 4. Illustrium frequentium cap. 10. nº 43. & accedit ex rationibus perpensis. Ideoque dicendum est quando publicani mittunt vendentibus, seu vino mittentibus merces, ut dicant sub iuramento quantitatem mercium, seu valorem, licet non teneant iurare, sed satis sit quod dicant, quod videant ipsi quantitatem, & ipsi solvant, si vitam iuraverint, tenentur totam veritatem manifestare, alias peccabunt mortaliter, & manebunt obligati restituere id, in quo publicanos defraudant, ratio est, quia tunc petit ab illis, & cum rigore sit sub iuramento merces, seu valorem manifestare teneantur, sed quod gabella, & alia iusta tributa percipiuntur a publicanis debentur in conscientia, ut omnes agnoscunt: quod & in nostro proposito ut docet Nab. vid. cap. 17. nº 202. Medina de restitut. q. 13. in fine =

31 Ceterum quando publicanus non exigit iuramentum, sed illis committit, ut in conscientia dicant veritatem, si ipsi aliquas merces celaverint probabilius est debere restituere id, in quo ipsum defraudant, nam vere dicitur defraudasse, qui publicano iuxta conscientiam interroganti, falsum petenti iuste fraudem fecit negavellam consequi posset, ita Nab. Medina, Avendaño Sanchez. sed quamvis gravius authores contrarij cauta probabilitas, se oportet valeat ad excusandos eos, qui huiusmodi fecerunt, maxime quando ab illis simpliciter dumtaxat loquelam declarationis mercium exigeret publicanus. qui merces venales non discooperuerit quia tunc non intelligitur intendere totam debitum recipere, sed aliquid condonare fratribus amicitiae, sed quia mercatores vigillam frequentant, unde frequens lucrum publicano accresit, & nulli peralteram viam adsportent =

32 Quaestio practicabilis circa gabellas. Ulterius circa praedicta cum sese offert resolvenda quaestio frequentissima, an scilicet in casu, quo venditor occulte, & secrete fraudulenter vendit merces, & perinde ad restitutionem teneatur gabellae iuxta dictam secundam conclusionem teneatur similiter emptor qui illas secreto emit, nec gabellam retinuit. Affirmativam sententiam absolute tenent non nulli doctissimi viri, propter quod facit 1º. quod occulte emens videtur cooperari iniustitiae venditoris occultantis gabellam; quia ut verus fraudator tenetur illam restituere = 2º facit l. 120. del quaderno, quae est hodie l. 32. tit. 19. lib. 9. recopillat., ubi qui emit merces ab altero, tenetur apud se retinere summam gabellae a venditore debitam, alias ipse venditor tenetur

solvere

solvere debet cum remissit rat.ᵉ pone. Idem fere suo dupli pena statuta in carnificibus ementibus carnes etiam a Rheinis in l. 6. tit. eod. & lib. quamuis etenim quod attinet ad duplum, & remiss. Legis ista panales sint, & prouideant iudicis sent. non obligent, tamen in dispositᵉ soluendi gauellam n. retentam ipso iure obligari censentur ipsiusmet legis authoritᵉ.

Verum enim vero huius modi n. huius Vera existimo, sed tantummodo quando emptor vere cooperatus fraudi, & occultationi gauellae, veluti si diceret venditori, ingredere huc ne videaris a publicano, aut aliis directe curauerit ad occultandum, tunc enim deberet restituere gabellam, quam venditor non soluisset, cum iste ad eam teneretur; Cæterum si circa viscente domi, extorris ingrediatur interrogans eum, num vellit emere ab illo aliquot Bombicis maniculos, etiam si ita agnoscens illum intendere fraudare gabellam & nihilominus maniculos emat, non tenebitur restituere, nam emptor hic nihil operatur ad decept., seu occultat., sed mere passiue se habet; Quippe ille dicitur cooperari, qui eius peccati causa est, aut melius, ut post Sotum notat in praesenti Sanchez. de lib. 2. Siliz. cap. 4. dub. 12. n.º 13. Venditor autem iam motus & paratus ad occultandum veniebat, neque iudicium intrest huius modi emptorem non retinuisse gauellam, ut praecipitur in d. l. 32. hispanae, namque lex illa in vsu recepta non est, ut testatur Sanchez ubi proxime, immo censetur dura: nimis dum intendebat obligare emptorem, ut esset quasi Economus publicani nullo alio recepto stipendio, & fortasis magno cum detrimento illius ex eo dumtaxat, quod nemo vellet illi vendere =

Octauo ex iisdem infertur intellectus ad l. 35. tit. 6. lib. 3 recopillat. ubi cautum penas fiscales Regiæ cameræ, & aliis piis operibus applicatas non esse exigendas ante iudicis sent. condemnatoriam quamuis contraria statuit consuetudo. & ad l. 2. tit. 26. lib. 8. recopillat. ubi statuitur, ne iudices ordinarij penas suis mandatis inditas, nec partem earum sibi aplicent, sed fisco, & operibus piis, & publicis, & etiam istis applicatas non prius exigant, quam senta lata sit, & in rem iudicatam translata habent enim locum etiam in foro conscientiæ, namque cum pena regularis non debeatur in conscientiæ foro ante declarat. iudicis, ut supra diximus consequens est, nec iudicem illam praecipere posse, prius quam lata fuerit senta, imo nec post sentam, si ab ea fuerit appellatum, quippe prouocatio in remedio condemnationi extinguitur pronunciatio. L. 1. § fin. ff. ad Turpilianum. cap. cum inter de appellat. & altem suspendatur attento effectu scilicet futuro euentu

33 Vera resolutio

34 Intellectus ad l. 35. tit. 6. lib. 3 recopillat.

l. finti. 6. §. i. ff. de his, qui notantur infamia. cap. i. de sententia & re iudicata, quas resolutiones, & predictorum legum intellectum reddunt & prosequuntur Aviles in capitulis praetorum. verbo camara. n.º 2. Avendaño de exequendis mandatis lib. i. cap. 48. an.º i. Didacus Perez. in l. 49. tit. para si. lib. 8. ordinamenti. Cetera lata iam sententia, & appellatione iudex super dicta pena sibi debita transigere, illamque recipere. Tum quia dictae leges reprobant transactionem & concordiam super poenis intelligenda quando nulla sententia super ea pena procedit. Tum etiam quia eo casu quo agitur de concordia, & assentitur condemnatus concordiae, & solvere vult videtur consentire condemnationi adversus eum factae, & ita sicut solvendo totam condemnationem vigore sententiae iudex tutus est in utroque foro eodem modo, si mediante concordia solvitur condemnationi pars l. absolutum. C. de iudiciis videndus Avendaño ubi proxime n.º 3.

35 Ex his eisdem deducitur legem poenalem
delictis inducentibus obligationem. tunc demum obligare in conscientia ad praestationem poenae ante declarationem iudicis quando verba legis poenalis continerent sententiam latam, veluti si imponunt poenam ipso facto incurrendam & absque declaratione, & quando adhaeret obligari transgressorem in conscientia, & illum absolvi non posse non soluta poena, & quando ad poenam fictam utuntur verbo praesentis temporis indicativi modi, & aliis dictionibus seu clausulis, quae omnem obligationem excludant, ut colligitur ex his, quae hucusque resolvimus, & late prosequuntur multis regulis ad hoc discernendum propositis Suar. disp. 3. Reginaldus, Azor. Nav. & alii, quos sequitur Araujo q. 9.º 97. disp. 3. sect. 6. difficult. 2.

36 Prot.ª eo loci illationis vires addendum
De poenis conventionalibus & testamentariis censemus principalem doctrinam n.º 7. explicatam & n.º 48. procedere etiam in poenis conventionalibus positis in contractibus ad eorum observationem, quippe huiusmodi poenae, nec attento iure, nec consuetudine solvendae sunt in foro conscientiae non procedente iudicis sententia, ut bene docet Lessius de iustitia cap. 20. dub. 15. n.º 1. 63. Sanchez de matrimonio lib. i. disp. 24. n.º 4. Vazquez 2.ª 2.ª tomo 2. disp. 173. a n.º 2. Item si quando imponuntur non tanquam merae poenae, sed in satisfactionem interesse, aut damni emergentis, tunc enim in foro conscientiae solvendae sunt, etiam ante iudicis sententiam. Sic dicti DD. testantur, idemque regulariter tenendum est in poenis positis per testatorem, qui reliquit aliquid sub conditione certa, quam quidem non adimplente legatario, non sequitur legatum, imo & acceptum tenetur restituere; veluti si foeminae relictum fuerit sub conditione si honeste vivat, & turpiter vitam duxit, ut post alios resolvit Diana de tract. iode

legibus resolut^e 23. ubi cum Granad. Salas. Lesio & alijs dicit probabilem
& valde stabilē opinionem existimantiū eum, qui fuerit causa, ne quis con- a lege n̄ teneri
demnetur ad pœnā iustā impositā a lege teneri restituere, ei, cui applican-
da foret, veluti si fiscus n̄ accusarit, ut iudex n̄ condemnet ad pœnā legi praescrip-
tā, si custodes siluarū ciuitatis n̄ manifestent crimina, propter quod esset
imponenda pœna pecuniaria, si testis, & reus iuridicè interrogatus celauerit
aut negauerit crimen, ex cuius manifestat^e sequeretur condemnatio ad pœnā
& multā. Mouentur ex eo, q̄ pœna illa n̄ debetur in conscientia ante, & delin-
quente ante quā condemnatio secuta sit, q̄ nec ab eo, qui fuerit in causa ne
condemnetur; sed mihi contraria opinio, iudicio meo, probabilior multo vi-
sa est. nā iudex, fiscus, custos, testis, & alij similes, quos sup. meminimus
hi n̄ accusando, condemnando, aut manifestando crimina delinquunt
contra officium, & immediatè, directeque impediunt ne iusta condemnatio sequatur
in fauorē alterius & alij. ita Reginaldus in summa libro 10. n° 293. Mo-
lina de iustit^a tract. 2. disp^e 95. quam accipio in pœnis pecuniarijs
n̄ arbitrarijs necessario a iudice infligendis, & tamē hijs & alijs reum
ipso facto in conscientiæ foro adstringunt custodes siluarū, & alios simi-
les, ad quorū munus, seu officium ex iustitia n̄ expectat accusare, ut dn̄us
siue ciuitas locupletetur, sed solū curare, ut damna impediantur.

Vndecimo. 37

infertur post sententiā iudicis condemnatoriā teneri reum in conscientia ad praes- De obligat^e soluen-
tationem pœnæ pecuniariæ legitimè sententiâ ipsa indictæ, & indicatæ sal- di post sententiā
tim per declarationē delicti, si tamen sententia remedio appellationis in-
firmari nequeat, ut recte inferunt, & docent Vazquez. de legibus disp^e 173.
Suar. 5. lib. 5. cap. 7. n° 7. Salas disp^e 15. sect^e 7. n° 82. & n° 166. Ferdinandus
de Castro, tract. 3. disp^e 2. p^te 4. Granados, Bonacina, Laiman, & alij infra.
& est communis doctorū sententia, quorū plerique requirunt, ut etiā post sententiam
pœna petatur ab eo, cui soluenda est, ita se habet grauis, & valde communis
doctrina quod dum n̄ petitur potest condemnatus illā retinere, & sufficientem prae-
sumere sibi remitti, aut condonari, & consequenter per triginta annorum
spatium eam praescribere valebit, ut post Thomam Sanchez. Vazquez
Reginaldum, Azorium, & alios viros insignes resoluit Bonac.
5. disp^e 1. de legibus q^e 1. p^to 7. § 2.

38

Sed quaestio est, & quidē grauis, quid dicendum de De obligat^e exequendi
in pœnis corporalibus, an scilicet criminosus post sententiā, qua condemnatus pœnam corporalem.

fuit teneatur in se exequi pœnam, sed solum illam pati? Atque quamvis in hac re Doctores, imo adversa regerianta sententiæ, ut constat ex traditis a Montesinos de leg. disp. 24. q. 5. communior tamen et verior est, quod habet reum non teneri per se executioni mandare sententiam mortis, et mutilationis, et verberationis gravis, et famosæ; aliisque similis pœnæ acerbam, sed tantum obedire, seu non resistere iudici, et ministro exequenti, et ratio est nam bono communi non expedit delinquenti habere obligationem ita graviter imponere ut ipse sui ipsius vindex sit sufficienter enim satisfit bono communi per pœnam debitam pro delicto, si eam ab alio impositam sustineat. Docent Lessius de Iust. 15. cap. 17. ad finem et cap. 20. n. 12. Grafi. 1. p. decisionum lib. 2. cap. 1. n. 40. ac proinde reum non poterit per se ipsum obligari sumere venenum, intrare in flumen, nec ignem, nec abstinere a cibo oblato extremæ necessitatis tempore, quia nunquam hoc necessarium est bono communi, ut ipse sit directe suæ mortis executor, ut tenent Vazquez, Salas, Lessius, Aragon, et alii quos refert et sequitur Ferdinandus de Castro. de p. 4. n. 2. Montesinos. d. disp. 24. q. 5. n. 128. Laiman. cap. 15. n. 8 et 9. Diximus directe executor, nam indirecte poterit, ne legitimæ potestati resistere videatur. atque ideo poterit ascendere scalam, preparare collum ad suspendium aut guttur adaptare. ut considerant Sanchez. Suar. Salas. Sayrus Laimann Bonacina, et alii ubi proxime.

39 Cæterum si pœnæ corporales non sint nimis acerbæ, nec inhumanitatem contineant, poterit huiusmodi reus obligari ad illas actiones, quæ necessariæ sunt, ad pœnas patiendas, seu exequendas et poterit licite in se reus in se exequi illas. Veluti in peregrinationem ieiunare, et privatæ se ipsum moderate flagellare, quæ pœnæ quandoque solent ab Inquisitoribus et aliis iudicibus ecclesiasticis imponi, et superius a prelatis religionum. docent Soto Vazquez. et alii. fatentur communiter DD. post D. Thomam 2a 2ae q. 96. art. 1. ad secundum. Castro de lege pœnali lib. 1. cap. 3. observantes reum a iudice in iudicio condemnari ad agendum nempe in minoribus pœnis, ut pecuniam soluant, aut in carcere cant, in maioribus condemnari ad faciendum Velluti graves pœnas mortis, mutilationis &c.

40 an liceat sit reus fugere.

Denique proœmio de huius tractationis Videndum est Utrum Reo capto licitum sit fugere, sive se vulnerare quod dubium diligenter examinant Theologi, et DD. iurisperiti, apud quos communiter obtinuit ante

iudicij

Montiberos.

iudicis sententiam semper licitum esse reum fugere, nisi promississet, et iurasset se permansurum in carcere. Covar. lib. 1. Vaz. cap. 2. nº 11. Nabarus comentario 4. de regularibus nº. 64. ad 43. Lessius de iustitia lib. 2. cap. 31 dub. 5. Vazquez. disp. 157. cap. 2. quia ante sententiam nullus reo praeceptum manendi impositum est, atque ideo carcer in hoc casu non se habet per modum pene, sed solum per modum custodie, quare si negligenter custodiatur culpa erit custodum, reus autem iure suam quaerit libertatem. Maior est difficultas, an id etiam procedat post latam sententiam mortis, et mutilationis, et quamvis Ioanes maior Henriquez et alij non improbabiliter negent, tamen multo probabilius plerique affirmant posse reum fugere a carceribus, proprij gravissimi [...] periculi declinandi causa, nam tunc nulla lege tenetur in carcere manere, nec agere quidquid ex quo sequatur mors, sed tantum a iudice illatam mortem pati, et inferenti non resistere = Deinde id suadetur ex celebri decisione Bocii in l. 1. ff. de bonis eorum. qui ante sententiam mortis sibi consciverunt, ubi caveturi iure unicuique sanguinem suum quolibet redimere. ubi in cap. inocens 1. q. 4. tenent Caietanus, Aragon, et alij quos sequitur Covar. et alij Laiman cum recentioribus cap. 15. nº 10. nec quidquid refert quod custodi ex tali fuga damnum immineat, nam id debetur ex culpa negligentie sue, cum male carcerem custodierit, atque ideo damnum hoc fugienti non impetratur.

quaestiones finitae hoc modo de loci G...

Finis Laus Deo.

Tractatus de ss.mo Eucharistiæ sacramento

a D. D. Fran.co Sanchez Randoli, hoc anno 1648. perutiliter enucleatus.

Ad explicationem Tituli in decretis de consecratione dist. 2.

Articulus 1.us de excellentia huius sacramenti.

Ad explicationem cap. cum omne. 7. cap. nihil 8. cap. Et = 11. dixit. 26. cum alijs hac nostra distinctione. ~

n.o 1. de excellentia s.mæ eucharistiæ supra reliqua sacramenta.

Ex omnibus sacramentis, misterijsque, quæ nobis tamquam diuinæ gratiæ certissima instrumenta, Dominus saluator noster commendauit, nullum est quod cum s.mo eucharistiæ sacramento comparari queat; ut in Catechismo romano Pij V.i initio de sacramento eucharistiæ in principio expresse habetur. Nihil enim in sacrificijs maius esse potest, quam corpus et sanguis Christi, nec ulla oblatio hac potior est, sed hæc omnes praecellit ut Alexander I.us in epistola relata a Gratiano in nostro cap. nihil affirmat. Namque hoc commune sit s.mæ eucharistiæ cum cæteris sacramentis, symbolum esse rei sacræ; et inuisibilis gratiæ formam visibilem. Verum illud in ea excellens et singulare reperitur, quod reliqua sacramenta tunc primum sanctificandi vim habent cum quis illis utitur; at in eucharistia ipse sanctitatis auctor ante usum est: non dum enim eucharistiam de manu Domini Apostoli susceperant cum vere tamen ipse affirmaret corpus suum esse quod praebebat ut in Concil. Trid. sess. 13. cap. 3. expresse notatur. Et quia sacramentum hoc in se vere et realiter continet ipsum Christum viuum, et Deum et hominem verum sanctitatis auctorem, nostro cap. nihil 8. cap. in quo 38. cap. Ego verengarius 42. cap. primaquidem 44. cum alijs multis hac nostra dist. Cl.a unica de reliquijs et veneratione Sanctorum. Concil. Trid. sess. 13. cap. 3. et can. 1. 2. et 3. alia uero sacramenta reliqua tantummodo continent virtutem quandam a Christo Domino deriuatam ad sanctificandos homines ut in dicto cap. 3. Concilij supponitur. ~

N.o 2. Varijs nominibus hoc excell.a significatur.

Vnde sacramentum hoc varijs nominibus suæ excellentiæ designatiuis nuncupatur, veluti, Sanctissimum, Augustissimum, admirabile, venerabile, de quibus et alijs in dicta cl.a unica et in alijs iuribus nostræ distinctionis passim mentio fit, cum alia sacramenta non his sed alijs nominibus minorem excellentiam designantibus nuncupare soleant. Sed D. Thomas 3.a parte q. 73. art. 4. quinque tamen nomina huius sacramenti explicat, eaque distinguit ex diuersis eius proprietatibus et significationibus, namque quia hoc sacramentum significat praeteritam

Christi

Xpi passioq; presentem gratiam et unitatem corporis Xpi in se et cum suo capite coniuncti: et futurae gloriae: et haec omnia non poterant convenienter uno nomine explicari ideo plura sunt illi imposita. Et quatenus significat passionem dicitur sacrificium, ut vero significat unitatem ecclesiae dicitur communio; quatenus vero praeparat ad gloriam, dicitur viaticum, et sub eadem ratione quatenus realiter continet Xpum qui est plenus gratiae, dicitur eucharistia, id est bona gratia: ac denique metalepsis id est assumptio, eo dicitur quia per hoc Sacramentum filij Deitatem assumimus, et horum nominum ratio late copiosius explicatur a Suario de Sacramentis ad 3am partem D. Thomae tom. de Sacramento eucharistiae q. 73. ar. 4.

nº 3. de significatione vbi eucharistia.

Vnum imprimis tamen de nomine eucharistiae ex quo nomine titulus ponitur et frequentius Sacramentum hoc denominatur, ut tractandum est: quia nomen eucharistia id est bona gratia D. Thomas loco citato sumptum est, pro ex significatione futurae gloriae quae gratia Dei, vita aeterna; pro ex praesentia eius Xpo qui est summa gratia affirmat. Irenaeus vero lib. 6. cap. 34. significat ita appelari quia in gratiarum actione consecratur et offertur Deo. Eucharisteo enim verbum graecum latine gratias agere significat, et ita idem est quam gratiarum actio. Et idem sentit Iustinus apologia 2a pro Xpianis circa finem. et colligitur ex D. Hieronymo exponente verba illa Amos. 4. sacrificate de fermento laudem; qui sic optime facimus quando ex pane Xpi corpus conficiendo illud Deo Sanctificamus; pro eo quando illud in gratiarum actione sumimus Xa illud quid retribuam Domino? calicem salutaris accipiam. quod confirmari potest ex cap. 22. Lucae et ex Paulo 1a ad Corinthios. 11. ubi dicitur Xpum confecisse hoc Sacramentum gratias agens. Et potest denique hoc Sacramentum eucharistia appelari, ab effectu quia magnum gratiae cumulum confert; pro certe quia ipsummet magnum donum Dei est magnaque gratia, de qua non nulli exponunt illud Pauli ad Hebreos. 12. habemus gratiam per quam seruiamus Deo, ut videre est in Turriano in libro de eucharistia cap. 13. et 19. Suar. ubi supra et Guillelmus Durandus in rationali divinorum lib. 4 cap. 41. nº 3. Stephanus Durantius de ritibus ecclesiae catholicae lib. 2. cap. 38. nº 24.

nº 4; argumenta contra hanc excellentiam ponderantur.

Ceterum contra hanc Sacramenti eucharistiae excellentiam graviter urgere videtur, quia digniora Sacramenta esse videbantur, quorum maiores ministri conferuntur, Sacramentum confirmationis et ordinis non confertur nisi per Episcopum qui est maior minister Sacramentum confertur eucharistia Sacramentum sic illa sanariter quem simpliciter sacerdos per quem confertur eucharistia Sacramentum sic illa ministra sunt potiora. = Vlterius quia illud videtur esse potius ex quo alia dependent et non econuerso, sed ex baptismo dependet eucharistia quae est ianua aliorum Sacramentorum cap. maiores. 3. de bapt. cap. 1. de presbytero non baptizato ministr. cum similibus, non enim potest aliquis eucharistiam accipere nisi fuerit baptizatus ut supponitur in Concil. Trid. sess. 7. de bapt. canone 14. ergo baptismus est potior eucharistia.

3.º etiam augetur dificultas ex effectu Sacramenti; quia Sacramenta tanto sunt potiora, quanto
maiorem virtutem habent, sed quaedam Sacramenta imprimunt caracterem, ut baptismus, nº 5.
confirmatio et ordo, quod non facit eucharistia, ergo illa Sacramenta sunt potiora. dificultas 3.ª

Sed his non obstantibus, pro tradita doctrina de
excellentia huius Sacramenti, omnino defendere debemus ex rationibus iam adductis, et ex
alijs argumentis traditis a D. Thoma 3.a parte q. 65. ar. 3. maxime ex eo quod in eo
continetur; nam in Sacramento eucharistiae ipse Christus substantialiter continetur,
in alijs vero Sacramentis tantum quaedam virtus instrumentalis participata a Christo
ut idem D. Thomas advertit q. 62. ar. 3. et 4. semper autem quod est per essentiam,
potius est eo, quod est per participationem. Et quia ad hoc Sacramentum omnia alia Sacramenta
ordinantur; aliorum autem Sacramentorum comparatio adinvicem potest esse mul
tiplex; nam in via necessitatis baptismus est Sacramentorum potissimum; in
via autem perfectionis Sacramentum ordinis; medio autem modo se habet Sacramentum
confirmationis. Sacramentum vero poenitentiae et extremae unctionis sunt inferioris
gradus a praedictis Sacramentis, quia ordinantur ad vitam Christianam non per se, sed quasi
per accidens scilicet in remedium supervenientis defectus. Unde ad argumentum 1.um
ex ministro ordinis et confirmationis compositum, respondendum est quod per or
dinem et confirmationem deputantur fideles Christi ad aliqua specialia
officia quae pertinent ad officium Principis, et ideo tradere huiusmodi
Sacramenta pertinet ad solum Episcopum qui est quasi Princeps in ecclesia; at vero per Sacramentum
eucharistiae non deputatur homo ad aliquod officium, sed magis hoc Sacramentum est
finis omnium officiorum ut advertit Divus Dionisius cap. 3. de ecclesiastica hy
erarchia. 2.º a principio. Sicut non baptismus cum sit maximae necessitatis
est potissimum Sacramentorum, sic ordo et confirmatio habet quandam excellentiam
ratione ministerij, nihilominus non prohibet aliquid esse simpliciter dignius, quod tamen non
est dignius simpliciter ita D. Thomas dicto ar. 3. ubi Pater Suarez, et nº 6.
ceteri, et ultra eos Bonac. in tractatu de Sacramento eucharistiae q.e 2. puncto 1. §. amplius haec excellentia ex figuris testamenti veteris confirmatur.

Ulterius haec Sacramenti eucharistiae excellentia prae aliorum Sacramentorum
ex figuris testamenti veteris comprobatur; cum omnia apud veteres Patres
in figuris contigerint ut D. Paulus notat 1.a ad Corinthios cap. 10. Patres
nostri sub nube fuerunt et Haec autem in figura facta sunt. et Haec autem
in figuris contingebant illis. Congrue et decenter apud ipsos in veteri tes
tamento eucharistia praefigurata fuit, ut habetur in Bibl. Trid. fol. 22. cap. 1. maxime
in illis verbis, haec denique illa est, quae per varias sacrificiorum naturae, et legis
tempore, similitudines figurabatur, ut pote quae bona omnia, per illa signi
fica

ficaā velut illorum omnium consumatio, et perfectio complectitur. Bellarminus
lib. 1 de eucar. cap. 3. et lib. 1. de sacrificio missae, cap. 8. ut ita intellectus
Nº 7. agnus pascalis. noster ad tam difficile mysterium capescendum facilius disponeretur. =

1º igitur figura huius sacramenti fuit agnus pascalis de quo
exodi cap. 12. cap. quisit sanguis 73. in principio hac nra dist. ita ecclie
PP. max.e Hieronimus in cap. 26 Mathei. Chrysostomus homilia de pro-
ditione Iudae. Cyprianus lib. de unitate ecclie. Augustinus lib. 2. contra literas
Petiliani cap. 37. Tertullianus lib. 4. in Marcionem. D. Thomas dta q.e 73. ar. 6.
Bellarminus ubi proxime et inde lib. 1. de missa cap. 7. nam ut inquit Apostolus
1ª ad Corinth. cap. 5. pascha nostrum immolatus est Xpus itaque epulemur in
azymis sinceritatis ubi pascha significat agnum pascalem, et ex ipso
evangelio Mathei cap. 26. et Lucae cap. 22. manifeste colligitur, non na-
lla de causa Dnus post agnum pascalem ritu iudaico manducatum, continuo Sa-
cramentum hoc instituit, nisi ut significaret ut ait Leo sermone 7. de passione
Domini, antiquam observationem novo sacramento adimpleri et tolli: et si consideramus
circumstantias utriusque celebrationis videbimus nullam figuram a Xpo manifes-
tius impletam quam istam. 3ª agnus pascalis decimo quarto die primi mensis
ad vesperam immolari debuit, dto cap. 12 exodi, et fuit hoc circumstantia
sume necessaria ut ex dto Jesu sacro colligitur, et eucariam Xpus instituit hoc
ipso tempore ut notum est, et vespere immolabatur denotabatur quod Xpus qui verus
est agnus ad occisionem ductus qui in speciebus huius sacramenti continetur de quo dictum fuerat
os non minuetis ex eo. dto cap. 12. exodi versu 46. iuncto evangelio Ioann-
Nº 8. Ulterius haec figura agni pascalis explicatur. is cap. 19. versu 36. = 2º agnus immolabatur in memoriam transitus do-
mini, et liberationis populi de Egypto, et eucaria celebratur in memo-
riam transitus dni per passionem ex hoc mundo ad Patrem et nrae liberationis
de potestate Sathanae quae per ipsam Xpi mortem facta est. 3º Panis azymus
quo agnus manducabatur, significabat visibiles species panis et vini quae
constituunt hoc Sacramentum. 4º agnus immolabatur ut manducaretur, et erat quasi
viaticum peregrinorum, nam ideo manducabatur a Iudaeis habitum peregri-
norum ipse ferentibus cum baculis et calceis; et eucaria nequit esse aliud ni-
si refectio et viaticum peregrinantium ad veram et caelestem patriam. et
ita hoc Sacramentum viaticum appelatur in Concilio Niceno 1. canone 3. cuius verba ex-
tant in cap. de his qui recedunt 26 q. 6. et in Concil. Agathensi cap. 15 relato in cap.
poenitentes 63. 50 dist. et in cap. is q. 8. 26. q.e 6. namque admodum in huma-
nis viaticum est apparatus ad viam, Seneca epistola 77. Sidonius epist. 10. lib.
6. et lib. 7 epistol. 2. Agelius lib 17. cap. 2. ita in divinis eucaria quae pro ae-
gris fidelibus morti proximi ministratur viaticum proprie dicitur. = 5º agnus
non poterat manducari nisi a circumcisis et mundis, et in Ierusalem,
ita eucaria non potest sumi nisi a Baptizatis et mundis et intra ecclesiam Catholicam
exi-

existentibus, allegato cap. 2. de subit. non baptiz. ministr., sequuntur singulos
agni paschalis ritus Christi Domini in eucharistia ostentum figurantes Bellarmi.
dicto cap. 7. et dicto cap. 3. Valentia tomo 4. disp. 6. de euchar. q. 2. puncto 2. Vecanus
in anologia veteris et novi testamenti cap. 13. ex nº 23. doctissimus Pater Ma-
gister Basilius Pontius in tractatu de agno typico varijs in locis maxime cap. 38. = nº 9. difficultas ponderatr.
Sed 2ª hanc eucharistiæ figuram ex celebratione et immolatione
agni paschalis desumptam urgere vr quia ad agni immolationem necesse non erat sacer-
dotes vocare, de unusquisque familiæ suæ non expectatis sacerdotibus mactabat
hostiam ita disserte Philo libro 3. de vita Moysi et in libro de decalogo. Iosephus libro
2. antiquitatum cap. 6. et colligitur expresse ex dicto cap. 12. exodi ibi ite tollentes animal
per familias vras et immolate phase. quibus verbis praebetur (ut apparet) facultas
ut unusquisque sine sacerdotibus agnum mactare posset. et ex alijs authorita-
tibus hanc sic confirmauit Basilius ubi supra cap. 37. igitur non est vera ergo secta figu-
raquæ Smti, siquidem consecratio eucharistiæ tantum sacerdotibus est permissa ut habetur
in Concil. Trid. sess. 13. ca. 10. et sess. 22. de sacrificio missæ cap. 2. = Ad ratiunem cum
Bellarm. dicto libro 2. de missa cap. 7. vero denique quod hoc sacrificium agni paschalis
fuit institutum antequam familia Aaron determinaretur ad sacerdotium et ideo
quatenus ad hoc sacrificium mansit antiquum priuilegium ut omnes patres familias sa- nº 10. de manna, figu-
cerdotio fungerentur. 12. raquæ Smti.
2ª figura huius Smti est manna quod iudæis in de-
serto fluebat exodi cap. 16. fuisse nunc manna eucharistiæ figuram patet ex verbis
Christi Ioannis cap. 6. ibi patres vri manducaverunt manna in deserto et mortui
sunt, qui manducat hunc panem viuet in æternum, idque praeterea colligitur ex Apostolo
quod 1ª ad Corinth. cap. 10. mare rubrum comparat baptismo, et manna euchari-
stiæ idem ecclesia Chrysost. Cyrill. Theophilact. et August. in cap. 6. Io-
annis. et praeterea Ambrosius libro 5. de sanctis cap. 2. et in libro de ijs qui mysterijs
initiantur cap. 8. et 9. cuius verba refert in cap. revera 69. et in cap. commo-
reum 92. hac nostra dist. 2. de consecrat. Unde tanta est inter Manna et eucha-
ristiam similitudo ut res ipsa clamet illud huius fuisse typum: Manna
datum est in deserto diis filiis Israel in transitu maris rubri ad terram pro-
missionis pergens, ita est ut notat August. tractatu 11 in Ioanne eucharistia da-
tur in ipsius vitæ deserto diis post baptismum tendimus ad nostram patriam nostram quæ
est vita æterna. Deinde manna id habuit singulare ut in parua quanti-
tate satiabat, et qui alius multum alius parum collegisse viderentur, omnes
eandem mensuram invenirent dicto cap. 16. exodi quod certe aptissime quadrat
in eucharistia cum idem sit Smtum, eadem virtus idem fructus in magna parte sig- nº 11.
norum et in parva cap. ubi pars 78. hac nostra dist. 2. de sanguine
Altera figura est sanguis testamenti testamenti.
nunc in cap. 24. exodi et apud Apostolum ad Hebreos cap. 9. describitur testa-
menti

mentum vetus, ut legimus Moysem nomine Dei mandata legis proposuisse deinde aspersisse sanguinem in populum et dixisse hic est sanguis testamenti quod misit ad vos Deus, impleta est autem haec figura in institutione huius Sacramenti quod facile probari potest 1° quia Lucae cap. 22. disertis verbis Dominus ait hic calix novum testamentum est in meo sanguine. igitur in ipsa cena testamentum institutum fuisse probatur. 2° quia videtur Dominus de industria uti voluisse iisdem fere verbis quibus usus fuit Moyses, nam apud Matthaeum cap. 26. ita legitur eum dixisse, hic est sanguis meus novi testamenti. 3° quia tunc Dominus proposuit eis legem, ut antea fecerat Moyses cum ait Ioannis cap. 13. mandatum novum do vobis ut diligatis invicem et aspersit sanguinem in pectora discipulorum, quibus et aliis circumstantiis hanc esse figuram huius Sacramenti tradit Bellarminus tomo 2. de eucharistia. cap. 3.

N° 12. De oblatione Melchisedech.

Ulterius propria figura huius Sacramenti fuit panis quem obtulit Melchisedech genesis cap. 14. eum enim fuisse figuram eucharistiae docet Hieronymus cuius verba referuntur in cap. accipite 88. hac materia dist. Chrysost. homilia 35. in genesim. Cyprianus lib. 2. epistol. 3. Ambros. lib. 4. de Sacramentis cap. 3. Damascenus lib. 4. cap. 14. et alii, sicut etiam per panes propositionis qui coram Domino sabbato ponebantur exodi cap. 40. vers. 21. Levitici cap. 23. et 24. de quibus soli mundi poterant comedere ut habetur 1° regum cap. 21. vers. 4. quae figura eucharistiae fuisse testantur Hieronymus in cap. 1. epistolae D. Pauli ad Titum, Damascenus loco citato. Cyrillus Katechesi 4. mystagogica. item panis primitiarum Levitici cap. 23. ad quem attendens Irenaeus lib. 4. cap. 32. vocat eucharistiam primitias divinorum munerum in novo testamento. Denique panis ille angelicus quo Elias roboratus 40 dierum spatio ambulavit usque ad montem Dei Oreb ubi et Deum quodammodo vidit 3 regum cap. 19.

N° 13. De tempore institutionis huius Sacramenti.

Denique nonnumquam excellentiam huius Sacramenti eucharistiae deducere possumus ex tempore in quo fuit institutum, etenim supposito quod institutum fuit a Christo Domino ut habetur Ioannis cap. 6. cap. cum Marthae de celebr. miss. cap. in Sancto hac materia dist. Trid. sess. 7. cap. 5. et sess. 13. cap. 1. et 2. in quorum fine sequitur nunc breviter de tempore institutionis disputare in qua parte dicendum est quod in ultima cena fuit institutum hoc Sacramentum. haec propositio est de fide in evangelio, et definitum in Clem. unica de reliq. et veneratione Sanctorum et in dicto cap. cum Marthae et in dicto decreto Concilii sess. 13. cap. Unde sequitur institutum fuisse in ultimo anno vitae Christi incognito, qui fuit trigesimus tertius, ut probabilius est ut advertit Suarez tomo 2. disp. 40 sec. 1. Bilius in tractatu de eucharistia cap. 1. vers. 9 quamvis cum aliis traditur a Leandro eodem tractatu disp. 1. q. 5. trigesimus quartus. Praeterea fuisse institutum in mense lunari qui secundum iudaeos incipiebat in 1a luna post aequinoctium vernale et apud nos est mensis martii complectens aliquam partem aliquam mensis aprilis decima quarta luna illius mensis ad vesperam nam in illa ex lege iudaeorum

imme-

comedendus erat agnus paschalis ut superius dicebamus et notat eleganter Basilius Pontius in titulo de agno typico cap. 1. cum seqq. cum alijs relatis á Leandro ubi proxime. n.º 14.

De eádem ré

Sed difficultas est in qua parte coenae ultimae fuerit eucharistia instituta? Et respondet supponendum est triplicem coenam Christum egisse illa nocte cum discipulis. 1.º legalem agni quae erat vetus et figurativa ut dictum est. 2.º mysticam sui corporis et sanguinis quae fuit nova et figurata. 3.º vulgarem seu communem in qua Iudas intinxit manum cum Christo in paropside ita et plura de lotione pedum discipulorum tradit Enriquez in summa cap. 58. de euchar. §.3. ad finem. His ita suppositis dicendum est lotionem pedum praecessisse institutionem huius Sacramenti ita plures relati á Silverio ubi proxime, ratio autem ex praedictis doctoribus est quia ita requirebat mysterium ipsum et figura quam in lotione illa significare voluit animi mundationem et paenitentiam ideo debuit illa praecedere sicut animi emundatio et paenitentia praecedit usum huius Sacramenti et fuisse institutum ante coenam vulgarem ut ipsi doctores profitentur et patet ex praecedenti quia sic convenientissimo ordine connectuntur, ut primum quidem incoatum sit á legalium observatione praecepti et praemittendo figuram veritati quae proxime sequi debuisset, sed interponenda fuit lotio pedum ut ita significaretur quanta reverentia hoc Sacramentum sumendum esset, postea expletis mysterijs ventum est ad communem coenam. Congruunt etiam haec cum ijs quae narrant Evangelistae et maxime colligitur ex cap. 22 Lucae. 14. Marci, 26. Mathaei et ex Trid. dicta sess. 13. cap. 1. et 2. et ex pluribus notat Enriq. cap. 58. tit. 8. de euchar. §.3. Suarez disp. 41. s. 1. Vasq. disp. 172. Granados controversia 6. titu. 1. dist. 5. Egidius q. 74 art. 4 dub. 1. n.º 64 cum alijs traditis á Leandro ubi proxime q. 7. n.º 15.

De convenientia temporis institutionis.

Utrique haec excelta ex convenientia temporis huius institutionis deducitur, nam secundum doctrinam D. Thomae super Mathaeum cap. 26. Eutimij, Lyrani et aliorum quos refert et sequitur idem Silverius dicto cap. 1 n.º 39. convenientissime hoc Sacramentum in tempore illo fuit institutum, nam non decuit institui ante incarnationem, siquidem eucharistia significat Christum praesentem, non futurum et non decebat prius Christi corpus sacramentaliter existere quam naturaliter, deinde decuit ante passionem ut exiberet tunc maximum amoris signum. Item etiam ut ipsa oblatio sacrificij incruenti meritoria esset et satisfactoria quod non successisset post resurrectionem. = 2.º ut more amantissimi patris in fine vitae pretiosiorem haereditatem filijs relinqueret = 3.º ut invisibiliter se omnibus daret quando visibiliter ab eis recedebat. = 4.º ut post legalem coenam novi Sacramenti excelta ex mutua comparatione magis innotesceret. = Denique quia noluit Dominus ecclesiam eo Sacramento uti antequam esset glorificatus, sic non decebat magestatem tanti Sacramenti, ideo oportuit institutionem fieri immediate ante passionem hoc

Hec ex Chrysostomo homil. 83. in Matthæum et 28. in 1ª ad Corinth. August.^s epistola 118. ad Ianuarium, Cypriano in sermone de cœna Dni et D. Th. 3ª p.^te q. 76. ar. 5. et 6. et 70 omnes Thomistæ et ita finit art. 1.

„ Articulus. II.^s „

De essentia huius Sacramenti: ubi de Difinitione propria et De partibus ex quibus componitur agitur. Ad explicationem capituli 1. cap. non oportet. 4. cap. Didicimus. 6. cap. cum omne. 7. cap. comperimus. 12. cap. quia corpus. 35. cap. quia passus. 36. cum alijs hac nostra de consecratione distinctione 2. „

Nº 1º De difinitione eucharistiæ.

Essentia huius Sacramenti prius ex eius intrinseca natura, ex vera eius difinitione quoad singulas eius partes singilatim explicata, deducitur et cognoscitur. Unde ad exordium huius articuli veram eucharistiæ difinitionem proponere debemus. Et omissis varijs huius Sacramenti difinitionibus quas recensent interpretes maxime Sotus in 4 dist. 8. q. unic. Scotus et Gabriel quos refert Fagundes ad 3um præceptum ecclesiæ cap. 2 n.º 1. Vivaldus in candelabro tt.º de Sacramento eucharistiæ cap. 1. nº 11 dicendum est quod Eucharistia est Sacramentum corporis et sanguinis Christi sub speciebus panis et vini certa formadiuinitus institutum quo vita spiritualis nutritur. Circa quam difinitionem notare debemus quod in ea, vox illa Sacramentum obtinet locum generis, reliqua particulæ differentiæ locum; et ideo in eo quod est Sacramentum conuenit cum alijs novæ Legis Sacramentis. „

Nº. 2. Eucharistiam esse verum Sacramentum.

Unde de fide est quod eucharistia est verum Sacramentum novæ legis. quod propositio adeo certa est ut paucissimi heretici multarum veritatum huius Sacramenti impugnatores, illam impugnare audeant, itaque de fide difinitur in Trid. ses. 7 can. 1. et s. 13. cap. 2. 3. et 6. et in alijs locis, et in Decreto Florentino in decreto Eugenij 4.i et in c. firmiter de summa Trinitate et in cap. ad abolendam. quod de hereticis et in cap. cum Marthæ. 6. de celeb. missa, et id sentiunt omnia scholia et Patres qui hac de re scripserunt. D. Th. 3ª

parte

parte qe 73. et 6 suits ces Bellarm. lib. 2. de Smtis cap. 24. et lib. 4 de eucga.
a cap. 2. Deinde hac oclus radibus ybr sigus de remediu ordinatu a xpo
sub signo sensibili principaliter ad subsidium spuale et collatus grae est
Smtu ut ex difinitione Smtorum patet et probatur in cap. sacrificium 32. qae in a dist
2. Sed eucgaria talis est ex illud Ioannis cap. 6. q manducat hunc panem
viuet in aeternum, et 6 q manducat meam carnem et bibit meum sanguinem in
me manet et ego in eo igitur eucgaria Smtum est. Deinde probatur clarius q est,
signum sensibile rei sacrae, seu est invisibilis grae visibilis forma sed est
Smtum. Deinde probatur ex ratione D. Thomae ubi proxime art. 1. in corpore nempe q
Smta eccliae ordinatur ad subveniendum homini in vita spuali, vita autem
spualis vitae corporali conformatur, eoque corporalia, spualium similitudi
nem gerunt, manifestum est autem q sicut ad vitam corporalem requiritur gene
ratio per quam homo vitam accipit, et augmentum quo homo conservatur in vita, et
ita sicut ad vitam spualem oportuit esse baptismum qui est spualis generatio
et confirmationem quae est spuale augmentum, ita oportuit esse sacramentum eu-
cgaristiae quod est spuale alimentum. ??

Ceterum contra hanc oclusionem obstat primo ad probandum eucgariam
non esse Smtum, q Smta novae legis habentia materiam, in usu materiae per
ficiuntur, sicut baptismus in ablutione, et confirmatio in Chrismatis consig
natione; si igitur eucgaria esset Smtum perficeretur in usu materiae non in consecratione
ipsius materiae, q non est verum qa forma huius Smti sc. verba quibus consecra-
tione materiae dicuntur ut infra patebit quod non est Smtum. = Augetur difi
cultas qa solum est Smtum panem et vinum dicendum erat dum consumitur ex fi
bitis, sicut aqua baptismi tunc solum est Smtum cum abluit, igitur, eucgaria tan-
dem Smtum quando sumitur non vero quando servatur in pixide debet dici Smtum
respectu rei transeuntis non vero permanentis. Sed his et alijs non obstantibus sem-
per defendere debemus eucgariam verum Smtum esse. Et ad solutionem dificultatis
animadvertere debemus, q Smtum dicitur ex eo q continet aliquid sacrum
potest vero aliquid esse sacrum dupliciter scilicet absolute et in ordine ad aliud,
hoc autem est diferentia inter eucgariam et alia Smta habentia materiam sen-
sibilem, q eucgaria continet aliquid sacrum absolute scilicet ipsum Xpum, aqua
vero baptismi continet aliquid sacrum in ordine ad aliud, scilicet virtutem ad sanc-
tificandum; et eadem ratio est de Chrismate, et de similibus: et ideo Smtum
eucgariae perficitur in ipsa consecratione materiae, alia vero Smta perficiuntur in
applicatione materiae ad hominem sanctificandum, ita D. Thomas ubi proxime
in solutione ad primum argumentum. ??

Non minus obstat illa consideratio ex qua.

No 3. dificultas contra hanc oclusionem.

No 4. Eucgariam esse rem permanentem.

probari vr Sacramentum hoc non esse rem permanentem sed quae sistit in actione transeunte, contraria est doctrina catholica, nempe panem rite consecratum sive corpus Domini sub specie panis contentum verè et proprie esse Sacramentum, sive sumatur, sive servetur in pyxide ita in Concil. Trid. sessione 13. cap. 3. et .6. et can. 4. et 7. et probatur 1º ex verbis Domini in institutione Sacramenti prolatis, Verba enim Domini hoc est corpus, hic est sanguis principaliter dicta sunt, quam fieret actio manducandi, et bibendi, ergo ante illam actionem fuit corpus Domini praesens in cena, et proinde atque Sacramentum eucharistiae confectum; consequentia duplicitur probatur. 1º quia ex doctrina Augustini tractatu 80. accedit verbum ad elementum et fit Sacramentum, sed ante actionem comedendi et bibendi, verbum ad elementum accessit, ergo ante actionem comedendi et bibendi factum fuit Sacramentum. = 2º quia verba Domini mox atque fuerunt prolata vera fuerunt, sed prolata sunt ante illam actionem manducandi et bibendi, ergo ante illam vera fuerunt, ergo fuit ibi corpus Domini et proinde sacramentum ante illam actionem. Vrº Scriptura et Patres corpus Domini non solum in ore fidelium sed etiam in altari et vasis sacris agnoscunt, ut constat ex illa authoritate Pauli 1ª ad Corinthios cap. 10. panis quem frangimus nonne communicatio corporis Domini est? et calix cui benedicimus nonne communicatio sanguinis Domini est? hic enim aperte Paulus indicat panem prius consecrari et mutari in corpus Domini, quam frangatur et distribuatur, Vrº Optatus Milevitanus libro 6. contra Parmenianum vocat altare sedem corporis Christi, et calices Christi sanguinis portatores, et Chrysostomus homilia 24 in priorem ad Corinthios dicit eundem Christum nunc in altari consistere qui olim in praesepi a Magis fuit adoratus, sicque ex alijs rationibus et testimonijs hanc veritatem probant Bellarminus libro 4 de Sacramento eucharistiae cap. 2. per totum et alij. ::

Nº 5. difficultas 2ª Gravis ponderatur. Verum contra hanc catholicam doctrinam obstare vr authoritas Clementis epistola 2. relata in cap. tribus 23. dist. hac nostra de consecratione 2. ubi iubet ut tot ponantur in altari holocausta, quot populo sufficere posse videntur, siquid autem superfuerit post communionem non servetur in crastinum sed a clericis absumatur, Vrº Origenes in homilia ad cap. 7 leuitici sic ait Dominus panem quem discipulis dabat non distulit, nec differri iussit in crastinum. et Hesiquius libro 2. in leuiticum cap. 8. dicit morem esse ecclesiae comburendi id quod superest ex Sacramento eucharistiae. et Nicephorus libro 17. historiae cap. 25. morem fuisse in ecclesia graeca refert ut reliquiae eucharistiae darentur pueris innocentibus manducandae, quod anteà scripserat Evagrius libro 4 historiae. cap. 35. et Gregorius Turonicus, libro 1. de gloria martirum cap. 10. unde in Concil. Toletano 1º. can. 14. ita constitutum erat, si quis autem acceptam

a-

à sacerdote eucharistiā non sumpserit, tamquam sacrilegus propellatur. ergo constitutum est in Concilio Cæsaraugustano. can. 3. etc.

n.° 6. Ad dificultatem.

Ad quam dificultatem singulas ex quibus componitur autoritates sigillatim explicare debemus. et in primis non obstare Textum in dicto cap. tribus ex autoritate Clementis desumptum, dicimus non intelligendum esse prohibitionem illius servandi quod superest, exceptis particulis quæ servandæ erant pro communione infirmorum, nolebat non nimis multam eucharistiæ conservari; immò hæc conservatio expressè deducitur ex ipsa autoritate Clementis, si attendimus literam prout in originali legitur ita tribus gradibus etc.a ne qua putredo in sacrario inveniatur, ne cum negligenter agitur portioni corporis Domini gravis inferatur iniuria, at quæ custodia adhibenda esset? ergo quamvis periculum putredinis timeri potuisset? similiter servandum fuisset. unde in Concilio Wormasiensi, ut habetur in cap. presbiter. 93. hac nostra dist. 2. legitur, presbiter eucharistiam semper habeat paratam, ut quando quis infirmatus fuerit statim eum communicet, ne sine communione moriatur. et in Concilio Arelatensi relato in cap. qui bene 94 dist eadem, pœnitentia imponitur ei qui non bene eucharistiam custodit. — Et minus obstare Origenis autoritatem supra relatam, quia respondendum est, verum esse Dominum non iussisse eucharistiam à consecratam de ferri in crastinum, sed non potest inde colligi, non debuisse unquam postea eucharistiam conservari; multa non Dominus ipse non iussit quæ postea per Apostolos iussit etiam circa Sacramentum eucharistiæ, ut testatur Augustinus in epistola 118. nec intentum tamquam argumentum Origenis erat probare, non posse eucharistiam conservari, ut ex contextu literæ expressè colligitur et notat eleganter Bellarminus dicto lib. 4. de eucharistia cap. 7. quoque etiam ad autoritatem Hesiquij supra adductam respondet nempe non prohiberi asservationem Sacramenti primum, duos, tamquam plures dies, sed conburi debere, id quod tamquam obtemporis diuturnitatem, tamquam alia de causa per manducationem sumi nequit, id quod expressè etiam cautum est in Concil Aurelianensi, testibus Ivone 2a parte decreti, et Burcardo lib. 5. decreti, statuit non Concilium ut species corruptæ duntaxat comburerentur, non autem id quod per manducationem absumi potest. etc.

n.° 7. Prosequitur solutio dificultatis.

§. 11. Et minus obstat consuetudinem ecclesiæ a Nicephoro et Gregorio traditam contra hanc Sacramenti eucharistiæ asservationem inducere, nam hi autores loquuntur de reliquijs quæ nimirum superabundabant, nam ut supra diximus non debent nimis multæ particulæ Sacramenti conservari, sed quot ægrotorum necessitatibus requiruntur; quare non quotidie fiebat illa reliquiarum consumptio, sed solum feria IIII. vel VI quando videlicet renovabatur Sacramentum in pyxide, ut colligitur ex Concilio Matisconensi, can. 6. ubi statuitur ut feria quarta et sexta ad-

advocentur innocentes parvuli et in dicto eis ieiunio detur ipsis siquid ex Sacramenti particulis sumendum est. "

Nº 8. fideles secum eucharistiam deferre.

Maior difficultas in decretis Concilij Toletani et Caesaraugustani, nam ibi fidelibus prohibetur ut eucharistiam secum asportent, quod permissum reperitur et sequentibus exemplis demonstratur, nam 1º saeculo post Apostolos, post annum scilicet Domini centessimum Iustinus martir in apologia 2ª prope finem scribit post sacra peracta in ecclesia dari consuevisse eucharistiam diaconis deferendam ad absentes fratres qui aliqua de causa impediti fuerant ne interessent celebrationi mysteriorum; et Romanus Pontifex in saeculo illo eucharistiam mittere solebat ad alios Episcopos in signum pacis ut tradit Irenaeus in epistola ad Victorem Pontificem, Eusebius lib. 5 hystoriae ecclesiasticae cap. 24, et post annum Domini ducentessimum Tertulianus in lib. 2 ad Uxorem testatur consuevisse suo tempore Christianos deferre eucharistiam ad domos suas ut tum eam opportuno tempore sumerent, et postea eodem tempore et saeculo Basilius affirmat in epistola ad Caesariam patriciam Anachoretas qui non poterant commode saepius ecclesias frequentare consuevisse eucharistiam secum in heremum deferre: et tempore Sancti Ambrosij ut ipse affirmat in oratione de obitu Satiri fratris sui cap. 7 eum in orario involutam eucharistiae particulam suspendisse ad collum suum in periculo naufragij, eoque auxilio fretum se deiecisse in mare ac liberum ad littus evasisse, et in alijs exemplis hystoriae ecclesiae primis quoque illis temporibus singulos diem communicaturos ad suas eucharistiam detulisse domos planum est et optimo consilio factum cum non persecutione Tirannorum vigente minime liceret ad sacram eucharistiam percipiendam fideles convenire, cum quotidie de vita periclitarentur, ut quotidie sumerent corpus Domini concessum fuit, ut cum in ecclesia et alijs locis sacrae peragerentur missae qui ad eas occurrebant fideles non tantum de ea quae oblata erat eucharistia participarent, sed ex eadem, particulas a Sacerdote acceptas domum ferendas sumerent, quas reverenter asservatas singulis diebus summo mane, ... communicarent ut ex multis traddit Basilius Pontius legionensis, 1ª parte variarum disputationum quaestione 2 capite 3. " "

Satira

Nº 9.

Admiçao di fied...

Sed in Sacdi[illegible] aiadvertendu e q Decil. Tolet. et Caesar Augusti n [illegible] — nº 9
aseruari in ecclia eucharistia id iubent fidelibus omnibus ut in ecclia sumant — Agitur de iniij parte
et n secum asportent Venerabile Eucharistie Sacramentum — decreti Decily Tolet.
ut [illegible] exemplis [illegible] tradit fiebat [illegible] prohibicio redditur Decilio
Lateranensi sub Innocen 3 cap 20. ne videlicet abutantur aliqui
[illegible] Smto ad venefica et alia [illegible] scelere et [illegible] consuetudo primus
[illegible] persecutionis tyrannica permissa fidelibus [illegible] consuetudo cessauit
Decilia igitur quod tam seuere [illegible] pericula sacrilegiorum prohibent Smti as
portatione manifeste indicant extra usum cenae sacrificii verissime
permanere tam corpus Dni [illegible] Smtu. Vnde in decretis Decily Tolet.
et Caesaraugustani accepta a Sacerdote eucharistia supponitur, neque antiquus
ecclie mos fuit dari fidelibus eucharistia in manus et sic accepta ad ora
uebant omnes ita Nicephorus lib 12 cap 41. Eusebius lib 7 historiae
ecclesiae cap 83. let 34. Vnde in Decil. Antisiodorensi cap 36. legitur
n liceat mulieri nuda manu eucharistiam accipere. et apud Balsamon
ne sup Canones sextae synodi cap 38. quomodo in manu accipiebatur,
explicat Cyrillus Hierosol. catechesi mystagogica 5. [illegible] sinistram
veluti sedem quandam subijcies dexterae quae tamen regis susceptura
e, et [illegible] manu suscipiebat corpus Xpi dicens amen. postea
uº ut aduertit Basil. Pontius ut [illegible] fraudes impiorum hominum
cautum e ut mos mutatur ut constat ex [illegible] decreto Decily Toletani et
ex Decil. Rotomagensi cap 2. et hoc tempore nante q accedebat ad sumend
manus in formam crucis figurabat ut ex 6ª synodo cap 102 et aliis
aiaduertit Garcia de Loaysa in notis ad decretum dictum 4ᵐ Decily Tolet. — nº 10.
Illud tamen aiaduertendum e q n eodem modo viri et femina — Interpretatur Decily
accipiebant eucharistiam sed viri nuda manu, femina vero in [illegible] — Antisiodorensis de
[illegible] vnde [illegible] interpretatur decretum Decily Antisiodorensis cap 42 — creto. [illegible]
le amine, vnde [illegible] sumat dominicale suum [illegible] si quae n [illegible]
[illegible] ut unaquaeque mulier quando sumat dominicale suum habeat q si qua n ha
buerit usque ad aliud die dnicum n sumat, id p dominicale intelligi de
beat accepte ex D. Augustino q de [illegible] sermone 252 de tempore [illegible] ait
oes viri quando sumare desiderant, lauent manus, et oes mulieres nitida
exibeant linteamina ubi corpus Xpi accipiant. — nº 11.
Nunc ad alia vba quae in nra [illegible] continentur loco difficiendo de explicando — de presentia corporis
Xpi in eucharistia

83

sz univoce et essentialiter suis smtis quatenus ab alijs distinguitur accedamus. Itaque illa vba Corporis et Sanguinis Xpi in diffinitione posita denotant smtum eucaristiae post consecrationem esse vere et realiter atque substantialiter corpus et sanguinem Xpi Dei et hominis veri quae doctrina est de fide et regulis autoritatibus et rationibus fundata et 1o ab autoritate probatur ex decretis Conciliorum, referam tamen solum ea neque hoc definitum est 1o in Concil. Alexandrino cum Cyrilo in epistola ad Nestorium quae recipitur et probatur in Concil. Ephesino tom. 1. cap. 14 = 2o 7a Synodus actione 6a damnat sententiam Iconomacorum qui eucaristiam dicebant tantum esse imaginem seu figuram Xpi quam sententiam abominandam et extremae dementiae esse dicit et traditioni apostolorum et omnium Patrum ac veritati et pietati [illegible] Xpi et [illegible] = 3o Concil. Vercellense presidente Leone 9o Berengarij et Ioannis Scoti (non ille doctor subtilis, sed alius antiquior) sententiam et scripta damnavit = 4o Idem praestitit Concilium Turonense sub Victore 2o presidente Ildebrando Cardinali eius legato qui postea fuit Pontifex Greg. 7us et eandem veritatem definivit = 5o Concil. Romanum tempore Nicolai 2 in quo eandem haeresim congregatum est in quo Berengarius suam haeresim abiuravit ut habetur in cap. ego Berengarius. 42 Concil. dist. = 6o Cuius Berengarius in sua abiuratione mentionem fecisset celebratum est Concil. Romanum tempore Gregorij 7i in quo veritas catolica iterum definita est et Berengarius iterum eam accepit et iuravit in qua [illegible] usque ad mortem perseveravit ut animadvertit Gerson sermone de cena Dni Waldensis tom. 2o de smtis cap. 43 = 7o Concilium Constantiense ses. 8. et 15. damnavit [illegible] rum errores in Ioanne Hus et Ioanne Wicleff quae postea Martinus 5 confirmavit = 8o Concil. Lateranense sub Innocentio 3 et habetur in cap. firmiter de summa Trinit. = 9o Concil. Viennense sub Clemente 5 in Clementina unica de reliq. et vener. ss. = 10. Concil. Florentinum in decreto Eugenij = 11. Copiosius autem caetera Trid. ses. 13. [illegible]

nº 12. Amplius confirmatur hoc veritas.

Ulterius hoc catolica doctrina de vera et reali praesentia corporis Xpi in eucaristia probatur ex varijs testimonijs PPum et PPum ecclesiae a temporibus apostolorum et per aetates usque ad presentem quae ubi et quomodo notatas diligenter notavit sicut Bellarm. tom. 2. de smto eucaristiae [illegible] tus Pater Layman tom. 2 lib. 4 tract. 4 de smto eucaristiae cap. 1. atque in nostro decreti corpore optime extant testimonia maxime D. Ambrosij lib. 4. de smtis cap. 4. in cap. panis 55. et in cap. revera 69. hac dist. Augustinus lib. [illegible] Prosperi cap. [illegible] 41. et in cap. quid est 46. cap. hoc est 48. cap. utrum 72. eadem dist. Hieronimus epistola

fo

Ca. D. Pauli ad Ephesios cap. 2. in cap. duplicem. 49. eadem dixit Beda
ad cap. 10. 1ª ad Corinth. in cap. 9ª parag. 36. Idem m[ihi] dixit Eusebij Emi-
seni in cap. 9ª corpus. 39. eadem dixit et alijs locis parag. 77. Nº 13

Vlterius Pr. ex sacra scriptura testimonijs exceptis fi- Idem amplius ex
damus ex ipsa sacra scriptura ex qua quod praesenti instituto deseruire pot[est] scriptura
ad duo capita reducitur, alterum est institutio seu exhibitio huius S[acramen]ti,
alterum est promissio siue quaedam praedictio seu adumbratio huius S[acramen]ti [illegible]
di pot. Et in exp[ro]missio ibidem huius S[acramen]ti per v[er]bum realis praesentia Christi et hac
parte omitto argumentum ex figuris quae in veteri testamento excelsa huius S[acramen]ti
indicata est de quo mart. ante quam addi possit nulla Verba prophetarum in quibus tanta
indicatur excellentia huius S[acramen]ti, et sacrificij, ut ad meritum parum et diuinum accom-
modari non possit, veluti illud Malachiae 1 ab ortu solis etc. et Zachariae 9 [illegible] bibens et inebriabit et illud psalmi 110
mirabilium suorum misericors et miserator Dominus escam dedit timentibus se. quae dicta memoriam fecit
de S[anctissi]mo Eucharistia declarantur ab Ecclesiae patribus ut aduertit Suarez ad S[anctum] mirabilium etc.
D. Thom. q. 73. art. 1. disp. 46. sec. 2. Et afferre possumus noui testamenti
promissiones in quo duas praecipue, altera est Ioannis cap. 6. illud Verbum panis
quem ego dabo caro mea est pro mundi vita ubi clare constat Christum promisisse Eu-
charistiam id est S[anctissi]mum corporis et sanguinis sui per v[er]bum 2º q. antiqua Concilium
hoc sensu usa [illegible] ut videre est in Concilio [illegible] et 7ª Synodo
[illegible] citatis et ex Concilio Lateranensi 2º cap. 46. et Trid. ses. 13. cap. 1. et in
dox. ª citatis et ex Concilio [illegible]
hoc sensu utitur ecclesia illo evangelio in festo corporis Christi et ita explica-
tur et accipitur a Patribus Ecclesiae max[im]e Hilario 8. de trinitate columna
9. Ambrosio lib. de diuinis mysterijs cap. 8. ad finem et lib. 4 de fide
cap. 9. et lib. de S[acramen]tis cap. 1. Hieronimo ad Matthaeum cap. 6. Grego. lib. 7º
moralium cap. 4. August. epistola 98. cum alijs traditis a Bellarm. ubi supra
et omnes fere Scholastici cum Magistro [illegible] in 4. dist. 40. Sumi sensum com- Nº 14
probetur ut tradit Suar. ubi supra est vi 4. 33 [illegible] fundatur

Altera promissio noui testamenti est illa Matthaei cap. 28. Et ecce ego
vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi quae Verba probabiliter in-
telligi possunt de praesentia qua semper se habiturum in ecclesia sua per hoc S[acramen]tum
Christus promisit ut exponit [illegible] in allegata Clementia de rellig. et v-
[illegible] Sanctus Innocentius lib. 4 de hoc misterio cap. 44. Laurentius [illegible]
tinianus sermone de eucharistia. Non ignoro tamen cum Parisiensi cap. 149. [illegible] 149
dio quod hoc expositio probabilis sit et propria tamen est efficax ad probandum
intentum quia Sancti [illegible] ad Eph. exponunt hunc locum de praesentia diuinita-
tis, aut [illegible] singulari Christi prouidentia erga ecclesiam ut haeretici hunc lo-
co nobis alium opponunt Matthaei 26. ubi Christus dixit me autem non sem-
per habebitis, quod intelligendum (inquiunt) est de praesentia corporali. [illegible]
tamen

tn intelligi qd de psentia corporali id visibili et p modu quatita
tis ut patet ex vbis antecedentibg; Pauperes habebitis vobiscu
Nº 15. Pr. ex institne huig Smti. etc.a; Deinde pbr hoc veritas apertis ex vbis qq Xpi dns
instituit hoc Smtu Math. ci cp. 26. vº 28. Luce 22. vº 29.
Marci cp. 14 ↄ hoc ē corpus meu q pro vobis tradetr. et ↄ hic ē sg
quis meg novi testamti q pro vobis effundetr. Paulg 1.a ad Corinty.
cp. 11. vº 24. ut eadg vba refert vnde dmē in illis vbis sacris ap
te Xpu dnu docuisse id q in suis manibg hebat discipulis q ddbat
ēt suu corpus et ita ad illay vborn veritatg necessariu fuit ve
re et realitr corpus illud sub spebg panis ↄtineri et hoc modo
ex illis vbis ↄuincitr hac psentia sine qua illoy veritas ↄsistere
n pot. tota hoc assertio ē de fide quia pbr. ex dictis ig. a nº 11.
traditis, vnde Trident. dta ses. 13. cp. 1. disertis ac gravissimis
vbis docet illa vba pprie et n p tropu ēe intelligda et Pr. ex PP.
in locis ig traditis et in aliis relatis a Suar. dta. q. 75. art. 1. disp.
Nº 16. 46. sec. 3. et hetr in dto cp. qa corpus cu silibg ig traditis hac nra dist.
1.a dificultas ↄa Ceteru ↄa hanc catholicq veritatg psentia corporis Xpi in
hanc catholicq ve Smto Eucharie 1º obstare vr q in hoc Smto n sit corpus Xpi sm ve
ritatg. ritatg id solu sm figura, Nā sicut in signio qa dir Joannis dto cp.
6. q cu dns dixisset nisi manducaveritis carnē filij hoīs et bibe
ritis eig sanguinē etc.a multi ex discipulis eig audientes dixerunt du
rus ē hic sermo. qq ipse dixit spiritg ē qui vivificat caro n pdest
qdqua; q si diceret sm expositiog Augustini ad psalmu 98. seu
in epistola ad Ireneu relata in cp. n hoc 45. hac nra dist. ↄ spi
ritualiter intelligite q loquutg sum n hoc corpg q videtis manduca
turi estis et bibituri illu sanguinē que fusuri st q me cruci figent;
Smtu aliqd vobis ↄmendavi spiritualiter intellectu vivificabit
vos caro autem n pdest qdqua; augetg dubitandi rao ex alia autho
ritate eigdē August. ad psalmu 3 ↄ Xpi ad hibuit judā ad ↄuiuium
in quo corporis sui figurā discipulis ↄmendavit. g n ē realis
Nº 17. dificultas. R. psentia. " Veru in hac dificultatē rndu ē cu D. Thoā
dta qe 75 ar. 1. ad 1m q ex dta authoritatē D. August. relata in dto
cp. n hoc heretici occasog errandi sumpserunt male vba D.
Aug.

Augusti. intelligentes, cum non Augustinus dicit, non hoc corpus quod vide tis manducaturi estis, non intendit excludere veritatem corporis Christi sed quod erat manducandum in hac specie in qua ab eis videbatur, ut hoc aut quod subdit Sacramentum quod vobis commendavi spiritualiter intellectum vivificavit vos, non intendit quod corpus Christi sit in hoc sacramento solum sub mystica significatione, sed spiritualiter dicit, id est invisibiliter et per virtutem Spiritus Sancti, unde idem Augustinus tractatu 27 super Joannem exponens id quod dixit, Caro non prodest quidquam; dicit Sed quomodo illi intellexerunt carnem quippe sic intellexerunt manducandam, quomodo in cadavere dilaniatur, aut in macello venditur, non quomodo spiritu vegetatur, accedat spiritus ad carnem et prodest plurimum; nam si caro nihil prodesset, Verbum caro non fieret ut habitaret in nobis; ita etiam videt Belarm. dicto lib. 2. de sacramento eucharistiae cap. 25. n. nº 18

Et minus obstat illa auctoritas eiusdem Augustini ad psalmum 3. ubi Christus adhibuit Iudam etc. ubi videtur eucharistiam figuram corporis et sanguinis Christi appellare. nam in primis videtur idem Belarm. ubi proxime loqui Augustinum de figura corporis in cruce suspensi, id est de repraesentatione dominicae passionis, secundum Gregorio de Valentia de sacramento Eucharistiae disp. 6. §. 22. in responsione ad patres, figura pro signo intellexisse Augustinum non rei absentis sed praesentis idem una cum re significata, atque ita idem doctor quaestione 57. in leviticum explicans quomodo sanguis dicatur anima; ait animam dici quia continet animam, et facit illud Pauli ad hebreos cap. 1. ubi Christus dicitur figura substantiae Patris, et ad Colossenses cap. 1. imago Dei et tamen sua natura est Deus. "

[imago Dei et tamen sua natura est Deus] "

Aut. praes. D. Augustini declaratur

2ª ratio dubitandi contra hanc catholicam veritatem deducitur ex eo quod verbum illud hoc est corpus meum etc. ex quo praecipue fundatur fides realis praesentiae corporis Christi in sacramento eucharistiae verum non significat illud esse vere et proprie corpus Christi sed tantum figurative quia verbum est in sacra pagina saepius pro verbo significat accipitur, sic Geneseos cap. 41. ubi septem boves pulcrae et septem spicae plenae septem nº 19. 2ª et 3ª difficultas.

Uber

Vbertas annis id est significant et Lucae 8. semen est verbum dei
idem significat et Ioannis cap. 15 ego sum vitis vos palmites et
1a ad Corinthios cap. 10 petra erat Christus id est significat Christum. et alijs
locis, quo eodem modo hoc est corpus meum idem erit atque hoc significat corpus
meum. Vlterius auget difficultatem nam magis quadrat cum evange
lio esse corpus Christi in hoc sacramento velut in signo significante verum
corpus Christi oblatum in cruce quam esse realiter vere et substantialiter
idemmet corpus quod in sacrificio cruento Crucis fuit oblatum nam Lu
cae 22. Dominus iubet hoc sacramentum confici in sui commemorationem et Paulus 1a
ad Corinthios cap. 11. quotiescumque enim manducabitis etc. mortem Domini
annuntiabitis. quo satis est hunc panem esse figuram corporis Christi et non requi
ritur vere et realiter continere ipsum corpus Christi.

N.o 20. difficultatibus R.

Verum his non obstantibus ad 1am difficultatem vere possumus
cum D. August. lib. 83. quaestionum q. 64. et 69. saepissime sacram
Scripturam metaphorice loqui ex antecedentibus tamen et consequentibus
verborum esse quando verba propriam sensum limitanda sit et quando me
taphorice sit amplianda verbi gratia Dominus dixit ego sum vitis
ex verbis sequentibus et vos palmites apte colligitur se vitem me
taphorice appellare quia Apostoli per metaphoram palmites erant
verum illis verbis hoc est corpus meum corpus necessario sumendum est
in significatione propria ut patet ex verbis sequentibus quod pro vobis tradetur
nam quod pro nobis tradendum erat verum corpus Christi erat, non figura cor
poris eius alioquin enim si non consideratis atque inspectis antecedentibus et
consequentibus haeretici voluerint dare trahere scripturam ad sensum
metaphoricum nihil ex ea firmum colligetur ut aiad vertit Belar
minus tom. 1 lib. 3. de verbo Dei interpretatione cap. 2 = Ad ultimam di
ficultatem vere possumus esse hoc sacramentum memoriale passionis Domini non
derogare virtuti corporis Christi in eo existentis quemadmodum non
derogat sanctum hoc esse mysterium eo quod multo melius sit repraesentatio
passionis Christi per verum corpus Christi quam per solum panem, dicitur autem hoc sacramentum
mysterium quia aliud videtur et aliud creditur, nam videtur species panis ac
vini, creditur autem verum corpus ac sanguis Christi. ::

Sto

Statuta ac confirmata hac veritate verum esse corpus Xpi vere realiter ac substantialiter adesse praesens in eucharistia inquirendum est quae sit causa efficiens huius praesentiae et quod certum in primis est Verba consecrationis esse causam effectivam huius praesentiae, sed instrumentalis; quod autem verba consecrationis virtute propria fisice efficiant corpus Xpi praesens in hoc sacramento et fisice illius praesentiam attingant per aliquam qualitatem supernaturalem creatam illis superadditam; quod vero virtute propria efficiente sine ulla qualitate creata illis superaddita dubitabit aliquis. Sed ex tum est ex resolutione D. Thomae 3. parte q. 78. a. 4. et 6. et bene multi ex suis praecipue Suarez sect. 1. et 2. non per qualitatem aliquam superadditam sed virtute propria fisice illius praesentiam efficere et corpus Xpi attingere. Illud tamen notandum est cum D. Thoma ubi proxime in solutione ad 2um. nullam creaturam posse efficere opera miraculosa quasi agens principale, posse tamen elevari tanquam instrumentum a Deo ut ea opera miraculosa fisice et instrumentaliter efficiat sic Xpus Dominus per tactum suae manus leprosum sanavit Matthaei cap. 8. Tetendens manum suam tetigit eum. tanquam per instrumentum et ipse tactus fisice et instrumentaliter fuit causa efficiens illius sanitatis, ad hunc ergo modum Verba Xpi et consecrationis hoc est corpus meum panem in corpus Xpi convertunt et efficiunt illius praesentiam in eucharistia fisice illam attingendo assumitur non Deus et elevat illa verba tanquam causam instrumentalem ad efficiendam illam conversionem et sui praesentiam in hoc sacramento. Verum quando aliqui patres dicunt sola virtute Spiritus Sancti panem in corpus Xpi converti ac transsubstantiari loquuntur de virtute principali non excludunt tamen virtutem instrumentalem fisicam et obedientialem quae inest verbis formae huius sacramenti et reliquorum omnium in suis formis, qui non dicit solum fabrum facere ex trunco opus non excludat virtutem instrumentalem seu instrumentorum ut ait D. Thoma ubi proxime. n.º 21. quae sit causa efficiens huius praesentiae.

Hic poteram disputare utrum hoc sacramentalis praesentia corporis Xpi specie differat a naturali seu quantitativa et cum Xpus Dominus in eucharistia habeat figuram situalem et existat sub speciebus non solum quoad substantiam verum etiam quoad quantitatem et alia accidentia quae ipsam sequuntur sed quia haec late a Theologis tractantur et potius ad eorum quam ad nostram scholam pertinere videntur omitto disputationem quam videre potes apud D. Thomam in 4. dist. 10. q. 1. a. 3. D. Bonaventuram art. 1. q. 4. et latissime disputavit Suar. ad 3am partem D. Thomae disp. 48. sec. 1. cum sequentibus n.º 22 de forma huius praesentiae remissive.

Granados q plures citat ttt. 4 disp. 3. Ledesma in suma 1ª tom. ttt. de smto eucar. cp. 7. Pertotu Sot. Henriq. Vt. et alijs relati a Leandro in eod. ttt. disp. 10. q. 2 et 3. Belarm. de smto eucar. ttt. 3. p totu.

nº 23. De conversione panis et vini in corpus et sanguinem Xpi.

Postquam diximus de forma corporis Xpi quae e veluti totius ad quam consecrationis huius smti, ad explicationem nrae definitionis, in illis verbis corporis et sanguinis Xpi sequitur nunc illa verba sub speciebus panis et vini explicare quae verba ponitas ad denotandam materiam proximam huius smti nam materia remota id e in fieri sit panis et vinum cp. nº oportet. 4 cp. in smto. 9. cp. eiusdem 7. hac nra dist. de quamvis inferius materia tria proxima smti eucar. id e in facto esse sunt species consecratae Xpi dominus continentes, vnde quod erat panis ante consecrationem iam post consecrationem e corpus Xpi et quod antea erat vinum cum aqua in calice mixtum consecratione verborum Xpi eius sanguis efficitur ita ex in cp. panis. 55. dist. 2º. si q cp. revera 69. cp. ole. 74. hac nra dist. Vnde recte in nra difinitione dictum e sub speciebus panis et vini. nam post consecrationem substantia panis et vini iam non remanet in hoc smto sed illarum remanent species et similitudo seu accidentia quae propositio e de fide et sequentibus probatur. 1º ex concilijs congregatis contra Berengarium de quo sup. diximus e, solum e in eis considerandum in prioribus contra Berengarium de quo 1ª diximus e, solum e in eis considerandum quod Berengarius non dummentis fuisse hoc ta aute declaratum quod Berengarius non dummentis fijs non fuisse hoc ta aute declaratum quod Berengarius edixerat, postea vero adre retractandum hunc errorem et errorum hunc satis dediderat, postea vero adre retractandum hunc errorem re coactus e in concil. Romano sub Greg. 7. conversionem substantialem ex esse confiteri ut notarunt Vualdesius tom. 2. de smtis cp. 43. Surius tom. 3. concil. in notis ad concil. Romanum sub Nicolao 2. asserens hanc tradidit veritatem concil. Lateranense sub Innoc. 3. et habetur in cp. firmiter de summa Trinit. Deinde in constantiensi ses. 8. ubi damnantur errores Vuiclephi dicentis manere in eucaristia substantiam panis et vini et accidentia panis non esse sine subiecto, et in concil. Florentino in Tris unione et denique in Trid. ses. 13. cp. 4. et can. 2.

nº 24. Pr. ex Patribus ex expressioribus test.

2º probatur ex Patribus omnibus non q nomine conversionis transmutationis transsubstantiationis vsi sunt hanc veritatem supponunt ex expressiora verba testimonia sunt sequentia Irenei lib. 4. cp. 34. Chris homil. de eucharistia. Greg. Niceni tt de baptº in principio Greg. magni cuius verba referuntur in cp. species 34. hac dist. Ambrosij in dicto cp. panis et

et in d.to c. re vera, et in d.to c. o[mni]a. et in c. mealiq 83. vi
dixi nobis hoc dist. August. in d.to c. corpus. 60. et ex c. vere
72. eadq dist. Eusebii Emiceni in c. q.a corpus. 35. vi ng in visibi
lis eadq dist. plures referunt Belarminus lib. 3. de eucharis. c. 18. et
seqq. Suar. ubi s.a disp. 49. sec. 2. vo dico 2. leg disp. 50 sec. 1. n. n.o 25.
3o hoc verat rationib. prob. 1a e illa que nutr. deducit ex verb. Pr. radibs.
Xpi hoc e corpus meum ut videre est in D. Thoa. 3. p.te q. 75. a. 2 et
5. et 2a gentes c. 63. et in 4. dist. 11. q. 1. et omnes Interpretes q.a si
remaneret panis finito consecrade n. posset vere dici hoc g. in manib.
bq. hetr. ee corpus Xpi. sed solum dicere potuisset Xpus hic e corpus
meum illud. n. pronomen hoc quod substantiale e, p ser tam substantive
sumptum n. potest p ad verbum locale explicari q.a n. eet ex pro
sito sed corruptio pprie significadis vocis [sic] q.o n. designat loci sed
substam psentis et sub accidentib. contentam igr. si ibi maneret
substa panis ex vi sua significadis designaret illam, q. redderet
substa panis ex vi sua significadis designaret illam, q. redderet
tota ppo falsa q.a fallax e dicere panis ee corpus Xpi, sola n.
intima psentia satis n. e ut unum possit de alio vere pdicari = 2a rao
ex conveniencia radis deducitr q.a congruum fuit ut substa panis abeet
q.a si cum corpore Dni maneret substa panis, tunc duae substae
haberent ordinem ad eadem accidentia et ab eisdem accidentib. tan-
qm extrinsecis signis demonstrarentr et q.a substa panis informare-
tr illis accidentib. n. aut corpus Xpi primarius ordo ad illa accidentia
eet substa panis secundarius uo corporis Xpi et consequenter ipsa
accidentia per se 1o demonstrarent et significarent panem, secundario
aut corpus Xpi q. sane absurdum eet, nam si quis peteret quid sit quod e
altari, oporteret respondere e panis triticeus et e corpus Xpi et
si quis quaereret quid significant illa accidentia, resp.ndum eet substam
panis illic ee et sic corpus Xpi perfecto igr multo conveniens fuit ut
solum Xpi corpus ad illa accidentia ordinem haberet et illa soli Xpi corpo n.o 26.
ri deservirent. n. 3a rao e q.a si panis substa adeet n. posset Amplius Pr.
corpus Dni sumi qn solveretr ieiunium ex quo sequeretr ut nemo posset
eodem die saepius communicare, si q.de ex decreto Apostolorum (teste August.o
in epist. 118. c. 6.) n. nisi a ieiunis corpus Dni rite sumi pot-
est

hetr in eq liquido. q̃a hac nrã distt. cq. smta. 19. de cõsecr. dist. 2.ª
fenuerunt et Epifanig lib. 3. cõtª hereses ad fing. Nazianzeng
oraõe 40. de baptismo ad fing. Chrysost. homil. 27. in 1.ª ad Co
rinth. cũ alijs relatis á Suarez ad 3.ª partẽ D. Thõe q. 68. sec. 3.
Durantis de ritib. ecctiæ lib. 2. cq. 7. n.º 9. et testat antẽ mille
annos fuisse in ecctia morẽ ut sacerdotes ter sacra celebrarent
in die natalis Dni ut patet ex Greg. homilia 8. in euangelia
et q̃ tercio extra eũ diẽ certis de causis permittunt canones ut v
nus presbiter sæpiq eodẽ die sacrũ faciat et corpus Dni sumat.
4.ª ratio de venerãoẽ smti, nã si una cũ corpore Dni
substãa panis sub ijsdẽ accidentib. cõtineretr periculũ ẽẽt ne
simpliciores adorarent panẽ, q̃ illi n. n. distinguunt id simpli
citr adorant q. sub illis spẽb. cõtinetr ita D. B. Thõ q. 75. a. 2.
in corpore. ///

Nº 27. Argmtã hereticorũ cõtª hanc veritẽ.

Cæterũ q̃mplures obiectiões heretici dirigunt cõtª
han catholicã veritẽ cõtendentes, substãã panis et vini permanere
post cõsecraõẽ meritoq transubstantiaõẽ ẽẽ inventũ D. Thõe et
Scholasticorũ opinioẽ ut aduertit Belarm. lib. 3. de smto eucaristiæ
cq. 20. in prin.º qd varijs validissimis argmtis cõprobauit et ad hoc inq
Patrũ refellendũ adducit testimonia Patrũ ab a Postolorũ tpore
usq ad tpora Innocentij 3.i in quo celebratũ fuit Conc. Lateranense
cũius verba referuntr in allegaõe cq. firmitr de suma Trinit. q̃m igr
mentio de transubstantiade fit, cõtª igr argmtũ desumitr á raõe
smti nã sm scripturã eucaristia smtũ ẽ sicut baptismg, at si deesit
substãa panis tollitr raõ smti q̃ n. ẽ scripturis cõformis ista trãssubs
tantiatio = Discursg. ybr. ex sequib. 1.º q.ª in smto requiritr ut sint
duæ res mãa et forma, res terrena et cælestis, Verbũ n. accedẽs ad ele
mtũ n. annihilat elemtũ id facit smtũ et transubstantiaõ tollit mag
et rẽ terrenã et annihilat elemtũ q̃. = 2.º q.ª smta si instituta
ad cõfirmandã fidẽ rerũ inuisibiliũ p signa visibilia ideo n. abluimur
in baptismo ut credamg nos ita vẽ et certo interig lauari p gratiã uti ex
terig lauamur p aquã et eodẽ modo, panẽ manducamg in Eucaristia ut cre
damg nos ita vẽ et certo accipere corpus Dni ut accipimg panẽ exterius
id si ille n. ẽ panis sed representaõ panis decipimur in symbolo externo
quo modo fides rerũ cælestiũ cõfirmabitr? = 3.º q.ª debet ẽẽ anallo
gia intr smta et rẽ cuius smta sit q̃ doctrina Augusti. Epist. 23.
et

Et in smto eucharistiae duplex analogia est una qd sicut panis materialis alit et sustentat corpus animale ita corpus Xpi est cibus nutriens et sustentans novum et intimum hominem: Altera qd sicut panis triticeus est quaedam substantia ex multis granis coacta ita unum corpus efficiuntur qui de uno illo pane eucharistiae participant, quae significationes periret si substantia panis tolleretur. n° 28

Respondetur in primis qd substantia panis non pertinet ullo modo ad rationem smti eucharistiae, sed sola accidentia externa ut late probat Bellarminus lib. 2 de smto euchar. cap. 29. Unde et substantia sensibilis sit per accidentia tamen significatio est magis conveniat accidentibus quam substantiae quae significat quia ipsa et immediate sensibus percipitur et smtum cum sit signum sensibile per accidens est ut teneat substantiam annexam tamen. Et ad 1m fundamentum contrarium respondetur est rem terrenam in eucharistia esse species illas sensibiles quae terrenis sensibus percipiuntur magis autem ex qua smtum conficitur dico esse verum panem triticeum qui in smto tum confecto remanet quantum opus est, id est remanet quantum ad id quod smtum id est signum sensibile est et verum ad elementum accedens non annihilatur elementum sed tamen mutatur eo modo quo opus est ut fiat hoc magnum smtum qd autem nulla sit in hac mutatione annihilatio est communis doctrina theologorum et maxime eam defendit Magister sententiarum in 4. dist. 11 D. Thomas et communiter ibidem. 3ia p. q. 75. art. 3. refert plures Suarez to. disp. 50. sec. 7. = Bellarminus

Obstat 2m fundamentum nam ad fidem confirmandam verum invisibilium sufficienter satis est hoc externum signum vere percipiatur etiam si non sequatur effectus eius qui non ut est rei naturalis, velut in baptismo in quo spargimur aqua ad significandum internum honorem animae, et tamen non est opus ut re ipsa sordes corporis aqua illa purgentur, id satis est si leviter ab illa aqua aspergamur non non spargimur ut lavemus corpus id solum gratia significationis et ideo satis est si ita ab aqua attingamur ut est signum interna ablutionis, sic igitur in eucharistia qua non sumimus cibum corporalem ut caro inde nutriatur id solum gratia significandae internae refectionis, unde sufficit si vere corporali ore sumamus panem quatenus significare potest significat autem panis ratione accidentium quae sola sunt signa sensibilia, unde sufficit si panis sumatur quoad accidentia = soluti est significatio

Et eodem modo ad 3m fundamentum analogiae vidente panem qd non sequitur nec requiritur ideo ut panis vere nutriat et ex multis granis constet sufficit non si naturaliter repraesentet eam rationem quae vere nutrit et ex multis granis constet, nam Spiritus Sanctus apparuit in specie columbae ob analogiam inter columbam et Spiritum Sanctum et tamen non fuit opus ut illa vere

41

illa columba eet uo columba quoad substag id satis fuit ut exte riorz spa columba Seret et eodz mōo in alijs exemplis. &c

N.o 29. 2.z argmtz Sereticorum.. 2.z argmtz Sereticoz ꝯ ficit ex vbis dni Ioanis cap. 6. dicentis ego sum panis etc. vnc sicut qnō ꝯ dixit ego sum panis n̄ se mutauit in panē eodz mōo qnō p. Matzen. cap. 26. dixit hoc ē corpg meū n̄ mutauit panē in corpus suū; augetr q difficultas ex mente ipsoz hereticoz q n̄ pōt panis totalitr desinere ēe qn annihilaret at q annihilatr n̄ pōt dicere transire ī aliā substā et ꝯ inde nec transsubstantiari nisi vocabulis ab uti dicamq qd ē imposibilis transsubstantiatio q pbr q a panis erat aliqd et iā ē nihil qd ē annihilatg, q aut sit nihil pbr. q a nusq ē, nullg ē nulla panis ei remanet, nec pōt vndere n̄ anihilari q a succedit ei res nobilior ng qnō cibg in stomacho vertitr in carnē humanā succedit ei res nobilior et tn̄ dir corruptio, vnde peracta ꝯsecratiōe eucharistia in euangelio et apud ecclesiae Patres vocatur panis simpliciter et absolute Lucae cap. 24. ibi cognouerunt eū in fractione panis, et 1.o ad Corinthios cap. 10. panis quē frangimg et cap. 11. et sic de pane illo edat et in cinqua passus 36. cap. panis 39. cap. panis 55. hac nostra distinctione Clem. unica de reliquijs et veneratione Sanctoz, et in alijs pluribus, igitur substantia panis non abest in sacramento eucharistiae. &c.

N.o 30. Argmto Rx. In qua difficulte rndz ē ad 1.m fundamtz ex vbis Ioannis cap. 6. desumptz qn̄ ꝯ olo rtes illa dua n̄ ng eē Dng ait ego sum panis n̄ loquebatr de pane triticeo, sd de pane caelesti nunq. n̄ dixit absolute ego sum panis, sd ego sū panis viuz aut panis vitae aut aliqd huiusi, qren̄ fuit opus ulla mutatione ut illa sitē vbe eēnt cū pro eodz Xpo supponerent, tā pnomē ego, q nomē panis. = Et minq obstat 2.z fundamtz, neq. igr panē annihilari atq asserendū ē verissime dicerti, ē ad illā pbaōz panis aliqd erat et nunc nihil ē, nullus ē, nusq ē, etc. rndere debemg n̄ propterea ēe annihilatg nā etsi panis nihil sit tn̄ id in quo ipse conuersg ē n̄ ē nihil nec nullū, nec nusq, n̄ n̄ dr annihilari q remanet nihil in se, sd q termi

minatr in nihil ita ut terms actionis qua ipsu desinit esse nihil sit
alioquin aqua quae a Dno versa est in vinu anihilata fuisset, nam
post conversionem nihil illius fuit, nulla fuit, et nunquam fuit. Et ad exemplum
de cibo admitto cibum vere corrumpi, ut caro humana generetur et
eodem modo admitendum est panem per consecrationem interire ut ei succedat corpus
Xpi; sed aliud est corrumpi et interire, aliud anihilari, corrumpi-
tur, et sive interit quod desinit esse; at non anihilatur nisi quod ita desi-
nit esse ut nihil ei succedat, ita ut eius desitio terminetur ad
nihil; itaque cibus corrumpitur quidem quia desinit esse, sed non anihila-
tur quia non desinit in nihil sed in carne humana. etc. n.º 31.

Nec minus obstat ultimum fundamentum Guigarguit. quare panis eucha-
ex quo probatur quod eucharistia panis simpliciter et absolute vocatur. q[uia] ristia vocatur.
respondetur quod ex variis racionibus hoc fit. 1.º quia ex pane fit ut habetur ex reg.
.... et quia ... doctrina Hieronymi, in Ma-
... 32. ... saepe in scriptura vocantur res nominibus earum
rerum ... ita ut post mutationem etiam nomen retineant.
... Adami facta fuit.
ut geneseos ... Eva dicitur os, quia ex costa
et exodi c. 7. serpens dicitur virga, quia ex virga Aaronis ini-
tium habuit. et Joannis c. 2. in nuptiis Cana Galileae vinum dici-
tur aqua ex qua factum est. et ita Sanctum eucharistia panis appellatur
quia ex pane confecta est. ita Suarez d. 49. sec. 2. vi. ad fundamentum
... dist. 9. q. 2. art. 2. ... disp. 2. 80. ... n.º 32.
... ad q. 75. ... art. 2. ... 2.a raõ.
... q. 6. ... disp. 2.

Quod eo panis dicitur quia in scriptura sacra
dicitur cibus pertinens ut solidus ac perfectus hoc nomine solet appellari, quomodo
... ut constat ex contraditis pa-
nis vocatur psalmo 77. v. 24. et 25. et pluit illis manna ad
manducandum et panem caeli dedit eis et panem angelorum manducabit
homo, cibaria misit eis in abundantia. et Sapientiae. c. 16. v. 20. et
panem de caelo praestitisti illis sine labore omne delectamentum in se habentem.
quamquam non absolute panis sed cum addito panis angelorum dicatur quod etiam
in hoc sensu observandum est notavit Suarez proxime quod cumque non
vocatur panis aliquid additur quod excellentiam huius panis indicet et ita

fiet

het in cap. dict. 7A. hac dist. notat eleganter Belarm. lib. 2. de eucar. cap. 7. ad 7. et cap. 14. ad 13. Suar. et alij citati. ∴ 3.

3ª razão ideo species panis dicitur quia talis apparet idem quia panis speciem et figuram habet ut aduertit Belarm. dicto cap. 14. allegão cap. g manducat. 36. cap. panis 39. cap. utrum 72. cap. similibus in nº 29 ad finem adductis et ita genesis cap. 18. angeli dicuntur viri quia in forma humana apparuerunt et simulacrum Samuelis mortui suscitatum a Pithonisa appelatur Samuel 1º regum cap. 28. et habetur in cap. illud. 6. 26. q. 2. cap. nec mirum 14. in nº ptereà 26. q. 5. ∴

nº 33. 3m argumentum hereticorum. 3º urgent heretici quia Evangelistae dicunt, cenantibus eis accepit Iesus panem et benedixit ac fregit dedit que discipulis suis, ut quatuor ponunt verba, accepit, benedixit, fregit, dedit, sed tria priora referuntur ad verum ac materialem panem quia et ultimum, sic que semper remanet substantia panis = in qua difficultate respondetur, si verbum benedixit significet consecrationem, falsum est asumptum, sed sensum est accepit panem consecrauit, idest corpus suum mutauit et hinc fregit ac dedit, deinde si accedamus benedictionem illam non est consecrationem sed aliquid præuium, et sic iter fractio illa facta est in materialem panem, dicendum est verbum illud dedit positum est per anticipationem priusquam non dixit, accipite et comedite hoc est corpus meum, tunc esse tamen reddit id est dedit panem, non qui antea erat sed consecratum et ad Christum materialem verum prolatum; sicut genesis 18. legitur Abraham tulit vitulum dedit que puero et coxit illum et posuit coram eis. ubi constat non fuisse eundem vitulum quem tulerat, et quem posuit coram eis sed substantialiter mutatum nec, quia primo modum vnum et una veluti continuata actione illa dicta fiebant, et ideo Scriptura eum exterminans sensit eadem continuata serie verborum narrantur = alia de erroribus hereticorum contra hanc transubstantiationem videre potestis apud Belarm. et Suarez ubi supra. ∴

nº 34. Cousa huius sacramenti in que consistat? — Ex his vbiq in hac quaestione huius sacramenti duobus constat visibili elementorum specie et invisibili domini nostri Iesu Christi carne et sanguine. ita August. cuius verba referuntur in cap. hoc. 48. hac nota dist. et Irineus lib. 4 ad versus hereses cap. 34. scribit eucharistiam ex duabus rebus constare, terrena et celesti; idest

id e corpore Xpi et accidentibus panis, nā cum hoc duo tm permaneāt utiq dictū ē) et sacramtū eucharistiæ cōstitat in rebus permanentibus ut ē ex iis dictis manifeste pbr et de sacramtu reperit in quit. illi. ses. 13. c. 4. et 7. et can. 4. sequenter vr essā eius in speciebus panis et vini et corpore sanguineo Xpi intrinsice cōsistere atq ex illis unum fieri sacrmtū ita D. Th. in 4. dist. 8. q. 1. ar. 1. questiuncula 1. ibiq Ghamesius grauissimis rōibus pbat in allegā q. 73. ar. 1. et eā defendunt Belarm. lib. 4. de euchar. cp. 6. Vecang. de sacrmtis cp. 19. q. 2. cōclusione 3. Egidius in eodē ttu. q. 73. ar. 1. dubio unico. cōclue 9. Valen. dp. 6. q. 1. pto. 3. Suar. dp. 42. sec. 3. vr dicendū ii. Vasquez dp. 267. cp. 5. Laimā ttu. de sacrmto eucharistiæ cp. 1. assertione 2. Fillucius 1o tomo ttu. 4. cp. 1. no. 29. Ocagauia de sacrmtis ttu. 1. de euchar. q. 2. cōclusione 9. cum aliis, q oēs contra alios grauissimis argmtis et rōibus defensa dixit solas species panis et vini n habere integram rōem sacrmti, itemq solum corpus et sanguinem sine ordine ad species minime habere sacrmti rōem cum ordine uero ad illas adhuc n integre cōstituere sacrmti essā atq ideo cōstanter affirmant sacrmtū hoc intrinsice et essentialiter cōpositum ē ex speciebus et ex Xpi corpore. v. no 35.

Ex qo intelligit lex in cp. cum Marthæ. 6. vi dictum intra partes lex in eo quendum de celebratione missarum ubi in sacrmto eucharistiæ sicut in aliis sacramentis tria cōsiderantur nempe sacrmtū tm, res tm, et res et sacrmtū, et ita species panis et vini ē sacrmtū tm, gratiā uero sanctificans ē res tm, corpus et sanguinem Xpi ē res et sacrmtū sut, et ita dicuntur Theologi in hac mā q ideo species Xpm cōtinentes vocat sacrmtū quia ipsæ species ss [sut] signum sensibile gratiæ significantis et significat corpus et sanguinem Xpi quæ sub illis cōtinentur tanq spirituale alimentum quo aīæ nutriuntur, et ideo vocat res sacrmti effectus gratiæ sanctificantis quæ est res sacra significata per species ipsas quæ n solum significat gratiā sed et Xpi corpus et sanguinem et ita sequenter ē corpus et sanguinem Xpi ē res et sacrmtū sut, ita Suarez ubi supra dp. 42. sec. 4. ad finem Laiman ubi supra cp. 1. no 2. Ledesma in eodē ttu. cp. 1. cōclusione 6. et etiā probatur ex allegato cp. hoc ē 48. hac n[ost]ra dist. q etiā aduertit q in hoc differt hoc sacrmtū ab aliis in quibus res et sacrmtū sut. semper ss in suscipiente ut vr in baptismo in quo character ē in baptizato, id n ita in hoc

euch.

Eucaristiæ Sacramento in quo res et sacramentum sunt non est insistendum sed in ipso Sacramento quia corpus et sanguis Christi quæ est res et sacramentum sunt includitur et continetur in speciebus Sacramentalibus.

nº 36. Verba illa nostræ diffinitionis Divinitus institutum explicatur. — Verbis in diffinitione superius tradita apponuntur illa verba Divinitus institutum ad significandum quod sacramentum hoc fuit a Christo Domino institutum et in ultima cœna ut ex traditis in 1º articulo ex ipse Apostolo et etiam apud Lucam cap. 22. Marcum cap. 14. Matheum cap. 26. dicto cap. et Martha de celebratione. Concilium Tridentinum dicta ses. 13. cap. 1. et cap. 2. in principio et ses. 21. cap. 1. Catechismus Romanus 2ª parte cap. 4. § 2. nam potestas instituendi Sacramentum soli Deo pertinet non vero personæ mortali. Tridentinum dicta ses. 21. cap. 2. et ex doctrina D. Thomæ et aliorum apud a Sairo de Sacramentis in genere lib. 2. cap. 1. quæstione unica propositione 1. Unde Auctor omnium Sacramentorum novæ legis fuit Christus dominus ut in Concilio Tridentino. Vetere ses. 7. de Sacramentis in genere ca. 1. et ses. 14. ca. 1. ″

nº 37. Verba illa certa forma explicatur. — Verum etiam in nostra diffinitione ponuntur illa verba certa forma nam Sacramentum legis gratiæ panis ministrari debet forma a Christo Domino præscripta ut colligitur ex auctoritate D. Augustini relata in cap. detrahe verbum 54. 1. q. 1. Concilium Tridentinum ses. 7. de Sacramentis in genere ca. 13. D. Thomas 3ª parte q. 60. ar. 6. ubi vide. Unde mutata forma præscripta nullum est Sacramentum ut confirmari potest ex Concilio Niceno ca. 19. relatus in cap. siquis 52. 1. q. 1. ubi baptismus quem heretici Paulianistæ dabant indicatur nullus non quia ab hereticis daretur (hoc enim non est contra substantiam baptismi) sed quia mutabant veram et essentialem formam ut constat ex Innocentio 1. Epistola 22. cap. 5. relata in cap. Paulianistæ 53. eadem causa et q. atque sic etiam est quod in Concilio Laodicensi cap. 8. dicitur baptismus Cataphrigarum esse nullum quia viceversa mutabant formam ut etiam colligitur ex dicto cap. siquis 52. Animadvertit Sanderus heresi 32. Suarez ad 3ª parte disputatione 2. sec. 4. in principio. Enriquez in summa lib. 2. cap. 28. § 1. Grafeolus verbo Cataphrigæ.

nº ultimo. Finalia verba nostræ diffinitionis explicantur. — Denique in nostra diffinitione illa verba ad alimentum seu refectionem spiritualem animæ proponuntur ad denotandum hoc Sacramentum per modum cibi et potus institutum esse iuxta illud Joannis cap. 6. Caro mea vere est cibus et sanguis meus vere est potus. et illud qui manducat hunc panem vivet in æternum. quod etiam animadvertit D. Paulus ad Corinthios 1. cap. 10. et 11. Unde ut superius dicebamus Panis vocatur non solum ex eo quod ex pane conficitur et

Cu qa spe et vel extrno figuram retinet panis secqa spualis aie panis e per quam mens et aia spualiter reficitur, nutritur, et impinguatur ut ait Clemens in c. dedit igitur de reliq. et vene. Sanct. Vnde ut ex iam dictis in art. 1 colligitur in Manna figuratum qa e spualis refectio cap. ubi pars. 78. cap. inquit 81. cap. corporem 92. hac nra dist. notat Suar. dta q. 73. art. 4. et ex alijs raoibus de quibus in art. de maa huius sacramenti agendum erit et ita finitur Articulus.

Articulus iii.us de maa Eucharistie:

ad explicaoem tx in cap. panis 1. cap. sic sanctificando 2. cap. scriptura 3. cap. non oportet 4. cap. in Sacramento 5. cap. didicimus 6. cap. cum omne 7. cum alijs hac nra de consecraoe distinctione 2.a

Ut singulatim et methodice disputaoem huius arti prosequendamus operepretium erit, ita distinguere et agere de his que circa ipsam vtriusque maae que quidem sunt quinque. 1um. quod panis et vinum sint maa necessaria. 2m. quod debeat necessario coniungi sub. 3m. quod debeat vtraque presens esse et quomodo. 4m. quod debeat esse definita in particulari. 5m. quod sit eius certus terminus in magnitudine et paruitate. In sexto que sito agendum e de his que sunt propria maae panis et sunt tria 1m. ex quo grano constare debeat. 2m. quomodo debeat panis confici. 3m. qua panis qualitate azymus an fermentatus. Deinde dicentur de vino in particulari duo 1m. quale vinum debeat esse, 2m. an debeat esse aqua mixtum et quomodo. — n.o 1. dicitur dispositio huius articuli.

Quoad 1m notare debemus quod maa ex de maa panis qua hoc Sacramentum conficitur e panis et vinum ita in Concil. Lateranensi de et vini. ficitur ut habetur in cap. firmiter 5. una re de summa Trinitate et in Concil. Flor. in decreto Eugenij Papae quinti 5. tertium e. et in Concil. Bracar. relato in nro cap. non oportet 4. et in Carthagin. 3. relaoem in nro — n.o 2.

cap.

cap. 5. et in 6a synodo cap. 28. ut habetur in nostro cap. iudicium. et in Concil. Bormaciensi relatum in nostro cap. cum omne. 7. et in Concil. Altisiodorensi cap. 8. et in Matisconensi 2. cap. 4. et in cap. cum Marthae. 6. de celebratione missarum et in Trid. ses. 13. cap. 4. et ses. 22. cap. 1. et ses. 22. cap. 1. quod etiam constat ex facto Christi Domini quod habetur apud Mattheum cap. 26. accipiens panem consecravit in illo et similiter postea accepit calicem, quod in calice illo fuerit vinum videtur colligi ex verbis illis non bibam a modo ex hoc genimine vitis: quae Mattheus dicto cap. 26. et Marcus cap. 14. statim post consecrationem calicis referunt et ita esse dicta de illo calice consecrato indicant Chrysostomus ad Mattheum dicto cap. 26. D. August. lib. 3. de consensu Evangelistarum cap. 1. Lucas vero cap. 22 aperte distinguit duos calices alium scilicet quem fecerit in coena legali et alium consecrationis, et refert illa verba ante consecrationem, unde indicat dicta esse de priori calice ut declarat D. Hieronym. in Matth. Theophilactus et alij in Lucam. Quidquid vero de hoc sit ecclesia tamen semper intellexit utrumque calicem fuisse vini quod ipsum textus evangelicus ex ipsa voce calicis colligi potest, significat enim ut recte Caiet. vertit Suarez ad 3. p. disp. 43. sec. 1. vas potiones sive aptum ad bibendum vinum, sive dari potum vini in vase continentem iuxta illud psalmi. 22. calix tuus inebrians quam praeclarus est et constat post illis locis veteris testamenti ingg. sub pane et vino hoc Sacramentum praefiguratum esse quae 3a art. 1. retulimus. n

nº 3. amplius probatur hoc assertio. Ex hoc autem facto Christi colligitur necessitas huius materiae quam ut 3a vidimus art. 1. ostendimus in illo facto hoc Sacramentum instituit unde subdit hoc facite in meam commemorationem in quo notare debemus facere idem esse quod sacrificare ut frequenter in sacris litteris maxime Levitici cap. 23. versiculo 19. ibi facietis et hircum pro peccato, duosque agnos anniculos hostias pacificorum. et lib. 3. Regum cap. 18. ibi ego faciam bovem alterum et imponam super ligna. Concil. Illiberitanum ita intelligendum in canone 1. de his qui post baptismum idolis immolaverunt ubi sic legitur qui post fidem baptismi ad templum idolatraturus accesserit et fecerit id est sacrificium fecerit ut notat ibi Gabriel Albaspinus et ex alijs auctoritatibus traditis a Serda in adversarijs sacris cap. 36 nº 9. de

idq collegitur. Vnde cum Christus dominus fuerit sacerdos secundum ordinem Melchise-
dec, iuxta illud psalmi 109. et Pauli ad Hebreos cap. 29. non debuit animalium victimas offerre sicut Aaron, sed panem et vinum ut Melchise-
dec. ...

Vt ceterum multis rationibus hoc veritas probatur ex congruentia sacri eruitur quae convenientissimum est hanc materiam ad hoc sacramentum eucharistiae plures refert D. Th. ad 3 partem q. 74. art. 1. ubi videri potest. Filliucius tractatu 4 de sacramento eucharistiae. cap. 3. vide congruentia. Henriquez lib. 8. summae cap. 9. Vivaldus in candelabro aureo, tractatu de sacramento eucharistiae art. de materia nº 2. et alij in ferme laudandi; inter quas illas ... numerare possumus 1ª est sensibilitas specierum continentium Christi corpus accommodata statui sensibili et convenientia subalterna specierum tum ad fidei exercitium, tum ad decentiam. 2ª maxima commoditas huiusmodi specierum tum propter facilimum usum, tum propter decentiam et reverentiam tum propter significationem corporis Christi veri quam mystici. 3ª necessaria expressio distinctionis corporis Christi ab anima ut ita etiam significaretur integra refectio animae quae representatur per integrum convivium ex cibo et potu. Hoc ubi manifeste hoc exhibetur alijs rationibus traditis a D. Thoma ubi supra. ... varium sensere diversi haeretici contra quos veritas probatur ... erroficit veritas ecclesiae catholicae in ... citatis exposita, errores refert D. Th. ubi supra et Pater Suarez disputatione 43. sec. 1. in principio, sed huiusmodi errores nullum habent fundamentum ... solvere oporteat ut idem Suarez ... advertit. ...

Vnde sequitur ad 2am disputationem huius articuli transire an utraque haec species debeat necessario simul iungi, quam quaestionem disputarunt D. Th. et alij iam relati, in qua difficultate ... sit quod non est de necessitate sacramenti, ut utraque species coniugatur, vnde una ex his materijs potest tempore consecrari quam alia, statim non ac sacerdos absolvit verba consecrationis panis, adest ibi corpus Christi antequam sanguis consecratur, quod ex nostris verbis expresse colligitur, et hanc doctrinam defendunt D. Bernardus epistola 69. ad Guidonem. Innocentius lib. 4 de officio missae cap. 23. D. Th. q. 78. art. 6. et in 4. dist. 8. q. 2. ar. 2. quaestiuncula 2. et definitum est in Concil. Trid. ses. 13. cap. 3. et can. 4. ex-
presse

nº 4. rationibus haec veritas probatur.

nº 5. an utraque haec species debeat necessario simul iungi?

consuetudine ecclesiae statim non ac perficitur corporis consecratio proponitur populo ad adorandum ut habetur in cap. sane de celebr. missar. et denique pr. efficacissima ratione est quia antequam Christus calicem consecraret dixit hoc est corpus meum et verum dixit ergo iam illud erat corpus Christi.

nº 6. 2ª conclusio in hac quaestione.

2º dicendum est in sacramento de necessitate praecepti esse ut una materia non conficiatur sine altera. ita D. Th. et omnes theologi ubi supra et alij inferius referendi et in nostro iure constitutum reperitur, in cap. comperimus 12. de consecratione dist. 2. ubi dicitur non posse absque gravi sacrilegio dividi misterium, et ratio est quia utraque est de necessitate sacrificij est non sit de necessitate praecepti sumere utramque speciem, hoc premittitur ex eo quia non est par ratio de sumptione et de consecratione, nam sumptio est usus sacramenti quoad effectum est integer in una tantum, at consecratio est sacrificium quod ad integritatem requirit utramque speciem; ut vero omittam etiam sumptionem usu praeteriti offerentis sacrificium deberent esse sub utraque specie.

etc.

nº 7. Utrum sit de iure divino sacrificium hoc conficere ex utraque specie.

Verum ex necessitate speciem ad sacrificium integrum requisita oritur dubitatio, utrum haec necessitas sit de iure divino vel ex humano praecepto: in qua difficultate multi tenuerunt hoc solum esse praeceptum ecclesiasticum non vero divinum quod sic ex seqq. fundatur. 1º quia multi probabiliter existimant Christum Lucae cap. 24. confecisse hoc sacramentum post resurrectionem quando cognitus est a discipulis euntibus in Emaus, in fractione panis, et non constat tunc unam tantum speciem panis esse, confecisse, nulla non tunc mentio vini fit; illud vero sentit D. Augustinus lib. 3. de consensu evangelistarum cap. 25. et epistola 99. quaestio 6. in fine, et significat Chrysostomus homilia 27 imperfecti in fine ubi de hoc etiam mysterio interpretari videtur locum actuum apostolorum cap. 27. ubi Paulus sumens panem gratias egit Deo in conspectu omnium et cum fregisset coepit manducare et distribuere ergo non fuit praeceptum divinum = 2º nam si hoc praeceptum esset divinum vel esset extrinsecum institutioni huius sacramenti et post illam specialiter positum, vel intrinsece in illa contentum. 1um horum non videtur dici posse probabiliter nec tale praeceptum scriptum est, nec aliqua apostolica traditione constare potest. 2um vero refellitur 1º quia de institutione huius sacramenti solum legimus factum Christi qui in utraque materia confecit et postea subdidit illa verba hoc facite etc. sed in neutro horum continetur intimatione

sece tale præceptum, et 2º de facto Christi patet, q[uia] ætum Christo non solum confecit utramque materiam, sed etiam ex utraque omnes circumstantes communicauit, ex quo facto non sequitur esse præceptum confirmandi sumendi sub utraque specie, et communicandi circumstantes, quando hoc Sanctum confecit, sed nullum præceptum diuinum in institutione. = Denique q[uia] Sanctum hoc potest conservari et sumi sub una tantum specie et uerum gratiam recipiunt debet confici sacrificando immo potest confici ex[tr]a sacrificij specie et spiritus uirum sancti ueluti ad summos infirmi [illegible] non est de præcepto diuino ut sub utraque specie conficiat, uerum his et alijs argumentis hæc defendunt sibi Adrianus q. 5. de eucar. Fabiena in suma. Verbo eucar. 1. nº 20. Suma Pisana in eodem Verbo. 2. § 12. et in eandem sibi inclinare uidetur Nauar. in manuali cap. 29. nº 92. explicari uidetur ex auctoritate D. Thomæ q. in 4. dist. 12. q. 2. art. 1. quæstiuncula. 1. ad 4m. negat consecrandum esse alterum speciem solum, et radit praeter Scholasticis tradit q[uia] est contra morem ecclesiæ. "

Datur uero sit a q. hoc esse necessarium ex præcepto diuino ex se quibus fundatur, 1º q[uia] hoc sacrificium est unica quædam et expressa repræsentatio Sacrificij crucis, hoc autem non fit sub una tantum specie sed in utraque sunt ut recte aiunt uerti. D. Th. 3. parte q. 74. art. 1. et 2. et q. 80. art. 12. ad 3m. Illa non repræsentatio quod fieri dicitur per unam tantum speciem solum est implicita et quasi ex discursu intelligentis, integra uero et expressa repræsentatio fit nisi per consecrationem utriusque speciei q[uia] sicut illud sacrificium perfectum non fuit sine effusione sanguinis, ita nec hoc erit integrum et perfectum nisi sacramentaliter in eo sanguis effundatur idem separatim a corpore consecretur et e contrario sicut Christo non fuit sanguis effusus nisi a corpore nec sacrificium perfectum fuit nisi per mortem corporis, ita nec hoc perfici potest sine corporis consecratione et oblatione. = 2º q[uia] licet quidam obligatio haec consecrandi in utraque specie sit inter alios omnibus, ut obligatio communicandi ante cibum et potum, non conficiendi bis eodem die, et similia quæ sunt de iure humano signum sit esse illa esse de iure superiori atque adeo diuino. = 3º q[uia] in Concil. Trid. ses. 22. cap. 1. dicit non conficientes non teneri ad utramque speciem sumendum et clarius ses. 22. conficientes teneri ad utramque speciem sumendum [illegible] Apostolis præcepisse ut afferret. = in primo Christum utramque obtulisse et [illegible]. Denique hoc ex traditione ecclesiæ manifeste patet. et ex decretis conciliorum maxime ex Concil. Tolet. 7. cap. 2. et Tolet. 11. cap. 24. habetur in cap. illud [illegible] cap. nihil. 16. 7. q. 1. q[uia] prouidetur ut si eventu consecratio integre perficiatur etiam si necessarium sit ut unus minister perficiat quod alter inchoauit et in ma dist. a cap. 1. usque ad 12. hoc aperte traditur tanquam a Christo institutum nº 8. Quaa uerº sit de iure diuino fundatur.

fiz. = Unde hac ratione ut verius defendunt D. Th. dicta q. 78. ar. 1. et 2. et q. 80. ar. 12. ad 3m. Palud. in 4. dist. 11. q. 1. ar. 1. conclusione 3. Caieta. in dicta q. 80. ar. 12. Siluest. in suma verbo eucgar. 1º q. 5. Scotus dist. q. 1. ar. 1. Biluerus titu. 4. de Eucgar. cap. 3. nº 64. Suar. dicta q. 43. sec. 3. q alios referunt. quos sicut ut verius et nos defendere debemus. =

nº 9. argumentis contrariae sententiae Rx. . . Unde non obstant fundamenta contrariae partis, nam ad primum ex facto Christi cum discipulis in Castello Emauis respondere possumus 1º quod multi dixerunt tunc non fuisse factam consecrationem a Christo Domino in illo casu nec discipulos non satis dispositos nec in fide constantes communicare quia tunc nulla mentio consecrationis fit. Unde Eusebius Emisenus homillia in feria 2ª paschae dixit tunc Christus fecisse solum id quod facere solebat cum inter discipulos suos versabatur. addit vero D. Thomas in 4. dist. 21. q. 2. art. 4. quaestiuncula 1. ad 3m. et Alexandrus 3 parte q. 22. membro 2. ar. 1. ad finem. Lira in Lucam Christus fregisse panem manibus, ac si cultelo incidisset, quod non tantum affirmant quam ab aliis dicitur testatur. 2º modo respondere possumus cum Silusio ubi supra nº 69. vel Rx. quod etiam si ibi vera fuisset consecratio panis non possumus factum illud Christi ad consequentiam hodie trahere quia illud fecit per potestatem excellentiae. = Et minus obstat 2m fundamentum contrariae partis, nam respondendum est hoc praeceptum intrinsece contentum esse in institutione huius sacrificij et Sacramenti, haec autem institutio ex factis et verbis Christi colligenda est non utcumque illa considerando sed contemplando eorum materiam subiectam et adiuncta per ipsam traditionem et intelligentiam ecclesiae; et verum est non omnes circunstantias accidentarias quae in caena contigerunt esse praeceptas, nihilominus tamen substantiam et integritatem sacrificij praeceptam esse quae partim ex ipsis rebus partim ex traditione ecclesiae discernenda sunt. = Et ad argumentum seu similitudinem de sumptione in una specie Rx. non esse eandem rationem de sumptione in una specie quia hoc Sacramentum non consistit in usu et ideo necessarie non est ut utraque species sumatur per se certum cum sub singulis totus Christus accipiatur, at vero Sacrificium consistit in ipsa consecratione et ideo eius integritas requirit ut utraque species conficiatur, et eadem ratione non potest una species sine alia confici sic pariter una sine alia conservari, quod etiam ad reverentiam et dignitatem huius Sacramenti pertinet ut saltem cum sit integra et expressa representationem habeat. = Ad

3m fundamentum contrariae partis Rx. non esse certum quod liceat conficere Sacramentum per necessitatem communicationis in firmi sub una tantum specie, imo contrarium defendere debemus ex iam traditis et in terminis defendunt contra Maior relati à

Le

Ledesma in suma ttu. de Smto eucar. cy. 4. dema difficultate 1ª. Suar. dta q. 43. sec. 4. Bonac. de Smto euca. disp. 4. q. 2. p. 3. nº 10. ubi alios refert. — nº 10.

Ex qua resolutione oritur gravissima difficultas, an scilicet ex dispensatione Romani Pontificis liceat, in una specie tantum conficere Smtum eucaristiae. in qua difficultate non nulli dixerunt apud Enriquez in suma lib. 8. cy. 18. nº 1. Summus Pontifex iusta de causa posse dispensare: quod 1ª ex reg. suadet. 1º quia dispensatum alias fuisse ab Innocentio 8. seu ut alij dicunt ab Innocentio 4. cum Norvegis referunt Eusebius et alij apud Enriquez ubi supra et a Philusio ubi supra nº 69. Bonac. dto puncto 3. nº 13. Suar. dta q. 43. sec. 4. vers. 2ª ratio. ad finem quia in ea regione propter nimium frigus vinum non servatur, ut in solo pane posset consecrare. — 2º quia Pontifex in multis dispensare consuevit quae sunt de iure divino ut in voto iurato et matrimonio rato. — 3º quia est de iure divino ut consecrans sumat utramque speciem et nihilominus in ordinatione Sacerdotum unus tantum communicat sub utraque specie licet omnes concurrant ad consecrationem. — 4º quia in Concil. Trid. sess. 21. cy. 2. dicitur in ecclesia residere potestatem statuendi, et variandi ea quae expectant ad Smta salva Smtorum substantia, ergo si concedatur facultas consecrandi sub una tantum specie ad quam salva remanet substantia huius Smti, ergo licebit ex dispensatione Pontificis sub una tantum specie consecrare; unde hanc sententiam defendunt Albertus Magnus lib. de corpore Dni Gabriel lectione 53. dub. 3. Alang. lib. 2. de euc. cy. 20. Angelus in suma. verbo euc. 1º nº 20. Enriquez qui alios citat dto cy. 18. nº 2. Camerota. ttu. de euc. cy. 6. in dicto 3. Philusius ubi supra nº 66. et denique omnes qui dicunt posse praeceptum humanum frequenter hoc sub opinatum, nam illa sententia admissa et ista ex ipsis sequitur. — expresse.

Caeterum contraria sententia verissima est et ex nostris iuribus suadetur ubi tenet contra necessarium conficiendi Smtum hoc sub utraque specie imponitur et ex argumentis contrariae sententiae — nº 11 negativa fundatur.

dictis deducitur ex qq. defendimus necessitatem ad praeceptum divinum expectare, et ulterius seq. rationibus fundatur destruendo fundamenta contraria. 1º ex eo quia est non necessitas aliqua rationis admittamus, in hoc Smtum non est necessitas vel utilitatis et ideo sine dubio magis bonum ecclesiae est ut ritus sacrificandi Deo in tota ecclesia sit unus et idem perfectus et integer, qua ut mutari possit propter unius alteriusve provinciae utilitatem, unde factum Innocentij 8. suspectum semper fuisse et non certum eleganter notat Bonacina dto puncto nº 14. Suar. ubi supra sec. 4. et alij. 1º quia si res non esset cum non sit

sit admodum antiqua, extaret aliqua eius vestigia vel aliquis huiusmodi
usus. — 2º quia cum eadem necessitas nunc esse possit in illis regionibus
sicut prius, et cum illis fuisset dispensatum durante necessitate duraret
usque usus talis dispensationis, certum autem est nullibi nunc esse talem
usum, maxime quia non debemus totam vini penuriam in aliqua regione
considerare ut non possit ex ea integrum sacrificium confici, quod potest aliunde
nº 12. asportari et quod diu non conservetur, potest saepius ac frequentius portari. —
3us fundatur Ex. 6. Secunda quia ecclesia non potest dispensare in his quae
hoc sicut erat proprie sunt de iure divino, ut expresse habetur in c. non quod 6. c. 2ª statu
argumentis contrarii ... ta 7. 25. q. 1. et habetur communiter omnes quia inferior non potest dispensare
in lege lata a superiore, et quod sit de iure divino consecratio sub utra-
que specie constat ex iis traditis, in quo etiam antiqui non potest Romanus Pontifex dispen-
sare. Et non obstat quod dispensat in voto et iuramento, nam ut recte
ad id advertit Lessius ... dicto c. 4. maxima differentia constituitur in
dispensatione voti, quia votum pendet ex voluntate hominis, quae superiori
subiicitur, unde ipse Papa potest in voto dispensare. Ad integritatem
sacrificii ubi Sacramentum hoc conficitur pendet ex voluntate Christi, unde
Romanus Pontifex eam non potest mutare, et dispensatio voti versatur circa materiam
eius, illam mutando, nam ex iure divino tantum est ut quod votum habet
illud impleat, et hoc semper manet integrum, tamen quod debeat vo-
tum non est iure divinum, sed pendet ex voluntate voventis, et
ideo proprie dispensat Pontifex auferendo vel mutando votum, et
idem proportionaliter est in iuramento, quatenus humana voluntate
nº 13. contrahitur dispensari vel dissolvi potest. —
idem fundatur 3º fundatur hoc, nam quia ecclesia non potest facere ut vel hoc Sacramentum
conficiatur non offerendo sacrificium Deo, vel ut sacrificium non offeratur integrum et
perfectum ex omnibus quae ad illius substantiam et essentiam pertinent, et in pane et vino
perficitur, ut ex iis traditis constat. Unde non obstat 3um argumentum contrarii partis,
ex permissione communicandi in functione ordinationis presbyterorum, nam ut recte
ad id advertit Boniac. ubi supra nº 14. et ante eum Nuñez ad 3am partem D. Thomae
q. 74. art. 1. conclusione 3. vers. ad 4um argumentum, solum est de iure divino perfe-
ctum ut ille qui tanquam principale instrumentum consecrat, recipiat Sacramentum
sub utraque specie. — 4. quia ecclesia non potest dispensare in his quae pertinent
ad substantiam Sacramentorum, ut ex Concilio Trid. insinuatur sess. 21. c. 2. expresse de-
du-

Quia utraq aut spes ptinet ad substaq Smti, cu Smtu n sit pfectum sine utraq spe, ex noie substa, in Trid. dto c. 2 intelligi etiam id q e de integritate sicut bracchiu dr ptinere ad substa hois, cu igitur utraq spes dicatr de integritate seu substa Smti, sequitr qd potius argmtu hoc contra oppit pntra valet retorqueri. Vnde hanc sntam ut pote verisimam defendere debemus. quam defendunt oes q dicunt ee de iure diuino p[rae]ceptu ut sub utraq spe pficiatr hoc Smtu et ultra eos Silvest. in suma. Vbo euch. q. 3 no 3. Soto in 4 dist. 9 ar. 1 ad 3m. Nuno ubi px. Bonac. dto pto 3 no 23. Ledesma ubi px et alij. = no 24.

Nunc ad 3am ptem nra disputaois accedamus ubi disputandu e mda consecranda debet esse psens.
3 debeat mda consecranda ee psens in qua dificultate 1a conclusio sit. q mda consecranda debet ee psens et sensibiliter moralitr. Haec veritas pbatr 1o. ex institutione Xpi quam pter ecclia tradit fundatr in Vbis formae, 2o. qa illa pnomina hoc, et Sic, posita in forma ex vi subsignificaois, designant rem psentem aliquo modo sensibilem = 2o qa Smta n signa sensibilia et ideo n tm intellectu, sed etiam aliquo modo sensibus significant, qui p[rae]terea cuique tri in formis Smtoru positi indicant rem aliquo modo sensibiliter psentem, ut patet in oibus quae sunt similes sive aequivalentes tio, ut baptizo te. signo te. p hanc sacram unxionem = 3o pbatr. ex usu et tradione eccliae, in qua facto Xpi fundata ille n nisi mam sibi psentem cosecravit et hoc semp ecclia observavit. Vnde his et alijs raoibus hanc ntam defendunt D. Th. in 4 dist. 11 q. 2 art. 1 Durandus q. 6 no 6. Paluda. q. 1 art 3. Sotus dist. 9 q. 1 art 2. Bonac. ubi sa pto 6 no 1 et 2. Philiarchus allegato c. 3 no 67. Enriq. li. 8 c. 14. Suar. dp. 43 sect 9. Vasq. 3 p. dp. 71 c. 4 cu alijs relatis a Leandro tr. de Smto euch. dp. 8 no 54 = no 25. declaratr haec conclusio

Sed hanc conclusionem declarare debemus ex duas conditiones servandas ee asserimus. 1a igitur conditio huius psentiae e ut mda sit aliquo modo coram hoie et n oio a tergo ita ut digito vel alio simili signo indicari possit ita oes sa citati rao e qa res quae nullo modo e coram hoie n pot commode et pprie designari pnomine hoc, psertim si pluriter et substantive sumatur. 2a conditio e ut n sit nimis distans etiam si occulis videri possit, ita fere oes sa citati rao e qa res valde distans pprie designatur, pnomine illud quam hoc. = difficultas tm e quo oporteat ee hanc pinquitatem n nulli dicunt necessariu ee ut manibus teneatr qa ita videtr qd Xpus fecit, ita relati a Granados tr. 2 dp. 6. sed certissime dicendum e n ee necessariu qa sine tanta pximitate dr panis aut vinum sufficienter psens ut pnoie hoc significetur. nec

fac-

factum a Xpo Dno quantum ad hoc non inducit necessitatem sicuti nec levare occulos
in cælum, aliquos potest consecrationem iudicare, lavare pedes, et alia ita
sa citati max.e Bonac. nº 7. et ultra eos Egidius q. 74. a. 2. dub. 1.
Unde etiam colligitur non requiri ad validitatem materiae consecrationem ut sonus vocis
attingat materiam consecrandam, cum materia possit esse sufficienter praesens etiam si so
nus vocis ad ipsam non pertingat ita Enriq. loco citato nº 2. Bonac. dicto pº 6.
nº 3. Philiarq. n. 69. et alii relati a Leandro ubi sº q. 58. Fagundez ad 3um
praeceptum de calogi to 2. cap. 6. nº 7. quia nec ex vi significationis vocis hoc est nece
ssarium ut distat, nec de materiali efficientia. deinde quia ex usu ecclesiae distat a
altari si aliquis copertus, et forma sub aliis existens consecraretur, et si sacer
dos submisse loqueretur et materia aliquantulum, verbi gratia per duos passus distaret, ni
hil fieret quod plane est absurdum. //

Nº 16.
quomodo hec propinquitas consideretur.

Unde ut recte animadvertit Suarez d. 5. s. 9. nulla certa regu
la praescribi potest, qua haec propinquitas necessaria definiatur. Unde Durandus
Palud. et alii dicunt solum Xpum qui hoc sacramentum instituit posse huius praesentiae
certum terminum designare; a nobis autem moraliter diiudicandum esse quomodo maxime
fiet usum ecclesiae servando, unde ut animadvertit Bonac. d. pto. 6. nº 11.
non est usu receptum ut sacerdos consecrandum faciat in materia quae coram ipso non
existit in altari, imo si consecrat aliquam materiam extra corporale et altare
positam videtur graviter peccare, cum faciat contra usum ecclesiae unum in materia gravi
seque periculo exponat non consecrandi, quam opinionem etiam tenuerunt Filliucius
Reginal. et alii quos refert idem Bonac. dicto nº 11. Verum tamen ego non nulli
hanc materiae distantiam ad certos limites reducunt ut idem Bonac. ad decem passus
quam opinionem antea tenuerat Soto in 4. dist. 9 ar. 2. alii vero ad viginti ut
Enriq. dicto lib. 8. c. 24. nº 2. alii vero ad triginta passus se extendunt ut
fuerunt relati a Leandro dicta disp. 8. q. 67. sed ut recte animadvertit Sua
rez ubi proxime in praxi observandum est ut pars secura et certa semper
eligatur, ita ut dubitari non possit quin veritas et proprietas formae re
tineatur quo maxime fiet, usum ecclesiae servando. //

Nº 17.
materia consecranda debet a ministro definiri et determinari.

Sequitur nunc quarta pars huius articuli dicens peccare nempe
de necessitate determinandi et definiendi materiam ad consecrandum consecranda quam certissime
conclusio est, quod ad hoc ut consecratio fiat necesse est ut materia definiatur per
intentionem consecrantis. ita Silv. verbo eucharist. 2. q. 6. Suarez disp. 4. s. 3.
s. 6. Enriq. lib. 8. c. 24. nº 5. Toletus in summa lib. 2. cap. 25. nº 6. Vasquez
ad 3. p. disp. 71. c. 1. nº 6. Filliuc. tract. 4. c. 3. q. 4. nº 70. refert alios
Bonac. de sacramento eucharist. disp. 6. q. 2. pto. 5. nº 3. ratio est quia actiones circa parti
cularia versantur, unde nisi in particulari definiatur materia, nihil ergo
consecrari possit, ergo quia ad consecrationem requiritur intentio consecrandi quae non potest esse circa

4

qui a cognitione cum in eo sit voluntatis deliberatio quae non fit nisi in eo cog-
nitis, et cognitio non est sine aliqua determinatione, ergo materia determinata et n° 18.
definita requiritur." Ex qua solutione sequitur sufficere intentionem vir- Declaratur praedicta doctrina.
tualem ad hanc definitionem et determinationem materiae, ut si sacerdos habeat coram se
hostias quas detulit consecrandas, et tempore consecrationis earum non recordetur,
sed tantum eius quam habet in manibus, consecrat tamen per intentionem virtualem omnes, quia
moraliter et regulariter intelligendum est dum minister omnes illas hostias habet illas
praesentes quas iuxta morem ecclesiae et debitam intentionem ministri habere debent,
hoc autem est ut sint super altare sacrificii, id est super aram, ut etiam si
extra illas relinquantur ex propria oblivione tradantur regulariter non existi-
timarentur esse consecrandas, et ut minimum est valde dubia res, et ita in-
telligendum est, si intra hanc difficultatem maxime quae traditur relati
a Diana 3. parte tract. 6. resol. 203. et a Leandro dicta disp. 8. q. 73=
ut etiam si duas vel tres hostias post coniunctionem reputet unam, omnes consecrat ex
virtuali intentione consecrandi quidquid coram se habet nisi contrarium explicite inten-
deret ita Summa angelica, verbo euch. n° 27. Silvester ubi supra q. 6. Na-
varrus in manuali c. 25. n° 91. Filliucius ubi supra n° 72. Suar. dicta sectione
6. Vedesma dicto c. 4. de eucar. pag. 63 solutione Bonac. ubi supra
cum aliis relatis a Leandro dicta q. 74. et 72." n° 19.
2° sequitur ex tradita solutione intentionem in confuso non sufficere amplius declaratur praedicta doctrina.
cere, ut si sacerdos ex decem praesentibus hostiis tantum intendat octo consecrare
non determinando illas, nullam ex eis consecrat, neque non est maior ratio uni-
us quam alterius, nec possumus dicere quod ille omnes consecravit quia hoc non in-
tendit et ita materia definita et determinata non reperitur, in intentione
consecrantis, ita omnes supra citati, et idem est dicendum de eo qui intendit consecrare
dimidium illius hostiae, sed in confuso non determinando quam earum, quia nihil fa-
cit. Sed si vult si determinate vellet consecrare hanc partem hostiae nullam, graviter peccet hoc modo consecrando, et non esset
est in illa gravis irreverentia quia vix poterit postea separari pars consecrata
a non consecrata, nihilominus tamen consecratio valida est quia illa materia certa est et de-
finita, et res una est panis et continuatio cum aliis partibus non impedit essentialiter
sicut etiam post consecrationem potest vinum non consecratum consecrato misceri et non propter-
ea tollitur consecratio ita Philiucius dicto n° 72. Suar. dicta sectione 6. Bonac. dicto
puncto q. n° 3. = Denique in hac parte sequitur illas hostias quas quis in eo sacer-
dote consecrandas apposuit non remanere consecratas quia illas apposuerit
in corporali, ratio est quia illae hostiae non censentur determinatae in mente

Sacerdoti et voluntas ut iā dictū ē n̄ fr̄r in incognitū ita 9ª Nūnij
q loco citato d̄ facultate vlt. vī pp hoc defendit c̄rariū tenuerūt
relati a Bonac. dc̄o p̄to 5 nº 8. et nouissime á Leandro dy. 8. in
ttu de smto euchar. q. 74. ..

nº 20.

q requirat certū trū magnitudi nis t paruitatis.

Deinde ad 93 disputatioē nri articuli accedim, q sit requi
rati certū trūs magnitudinis t paruitatis z mat̄ ɔsecranda ī quātū
cultāq ut cognoscam, aiaduertere dem q dupliciter possum hāc paruj
tatē t magnitudinē ɔsiderare t pr̄e separatū, t ɔiunctā alijs partib
totiq, in quo dupliciter pōt intelligi ɔsecrari pars, 1º sola ipsa, 2º
simul cū toto, hocq posteriori mōd si pars existēs in toto simul cū
tōo ɔsecretr, nulla erit adeó modica ut minor ɔsecrari n̄ possit qª
sicut ex philosophia ɔstat in toto n̄ dari partē minimā ita certū ē
theologicē, ɔsecrāo tota hostia ɔsecrari omnes et singulas partes, nec
signari pōē quātitatē minimā ɔsecratā qn sub quacumq minori
totū Xp̄us existat = Vnē 1º dubitatr ū panis pr̄e separatū pos-
sit in quacumq minima q̄titaē ɔsecrari = 2ª dubitaō erit ū pars

de minima q̄titaē mat̄.

existens in toto possit in illo ɔsecrari in quacumq minima quantitaē
n̄ ɔsecrato toto pane. = 1ª 1ū dubiū sit eū minima soluō q pa
nis pōt in quacumq minima ɔsecrari q̄titaē, quā humanis sen
sibq obijci possit, hōc ē doctrina D. Thoē 3 apte. q. 74. ar. 2. et
in 4 dist. 11. q. 2. ar. 1. quesiū 3. et 4. Durandq Gabriel, et cā
teri, raō ē qª ū q̄titas sit minima tn̄ panis ē verq et pōt obijci
sensibq et pōt eē signū sensibile. Deinde qª sacerdotibq ē data
potestas sine vlla limitaoē et paruitas q̄titais n̄ obstat quomi
nq sub illa totq Xp̄us existere possit ut de facto ɔstat in paruibq
ɔiunctis in toto, t in separatis post ɔsecraōē totiq. Tcil Trid. ses. 13.
can. 3. et 4. et in Florentino. in decreto Eugenij. = Vnē Sic alijs ra
tioibq hāc defendūt sic quo ad valorē ɔsecraois, n̄ vero quo ad excusā
dū sacerdotē á culpa, ut pote qª in rē graui ɔª formā ecctīe facit ptā
minimam ɔsecrando; Filiuciq dc̄o cp. 3. nº 73. Toletq in suma lib.
2. cp. 25. nº 9. Vā. disp. 212. Valā. dy. 6. q. 1. p̄to 2. Bonac. dy. 4.
q. 1. p̄to. 5. n. 1. et 2. Cornejo ad 83 ptē q. 74. dy. 2 dub. 2. cū alijs re
latis á Leandro dc̄ā dy. 8. de smto euch. q. 80. et á Bonac. ubi sup. nº 1 = Vnē
solub ad 2ū dubiū ex resoluoē ista mani feste sequitr, pars igitr paruis
tōo existēs si ipse sola ɔsecretr ɔ ficit pōt in quacumq minima q̄titaē quā
sensibiliter designari possit, et ut dictū ē et recte aiaduertit Suarez

dta disp. 43. vel dico 2°. tractamq quis sit de necessitate sacramenti, non qd liceat
ig. h. diximq non licere partem in toto consecrare, tn si fiat, factum tenet
q illa pars et si minima e panis. "

Idem asseritur ibi rep. 4°, ubi liter magna quibus usus est
pot. vald. fut licite consecrari. Prob. 2a assertio ex rationibus non ante traditis
quibus consecratio ptis minimo et ea defendit 1a citati eo tractatu
Gig. to 8. cap. 24. n° 4. Vivaldus tit. de euch. cap. 3. n° 24. Camerata in eodem
titu. cap. 6. dub. 3. Ledesma in eodem titu. ubi q. 4. dub. 6. et dicunt quia
licet non licite fit consecratio in hoc casu qd sicut consecret in tanta qntitate quid non
posuit competenti tpore sumi gravius peccatq qa facit ptr finem secundarium
huius Sacramenti et facit iniuriam tanto Sacramento. "

Sequitur 6a pars nost. disputationis ubi de his quae pertinent quae sit ad ppriedatem panis. n° 22.

Ut mater panis agendum erit; cuius 1° inquirendum e ex quo grano constare panis
debeat; inquaque 1a conclusio certissima e qd materia huius Sacramenti e panis triticeus. Panis triticeus.
eq. ita Theologi omnes nostra definitione in epigrafe nostri articuli posita, et
pari etiam pbt ex c. panis 55 c. in calice 83. eadem dist., ubi ratio huius
Sacramenti dicitur panis quotidianus et usualis, vnde euch. dicitur panis quotidia-
nus Augustinus cap. 6. ser. ex ponende Cypriani de oratione dnica et non pot ni
quia panis cotidianus et usualis hominibus accommodatus e triticeus
Osee cap. 14. v° 8. ibi Vivent tritico et germinabunt quasi vinea.
ipsi illo ad eucharistiam requiritur. = Deinde pbr. ex concil. lateran. in cap. fir-
miter de summa trin. et in Flor. in decreto Eugenij vi testiz. et in trid.
sess. 13. et in catechismo Romano. cap. 4. § 22. de Sacramento euch. et ex alijs
cum pritibus relatis a Suarez disp. 33. D. Th. art. 3. q. 74. ar. 4. in arg.
44. sect. 1. Enrriq. lib. 4. c. 9. n° 1. Valentia tomo 4. disp. 6. q. 2. p. 1. Bonac.
disp. 4. de Sacramento euch. q. 2. de mat. p. 1. n° 1. Sylve. in eodem titu. cap.
3. n° 76. Saima. tomo 2. titu. 4. de Sacramento euch. cap. 2. n° 2. cum alijs re-
latis a Leandro disp. 8. q. 1. = Ulterius ad hoc confirmandum adducitur omnia quae
1a probavimus panem esse materiam huius Sacramenti et testimonia sanctorum cum citata
et figurae adductae quibus e illa qa panes propositionis qui fuerunt figura
huius Sacramenti ex farina tritici conficiebantur Leuitici cap. 24. exodi cap. n° 23.

Deinde haec veritas rationibus pbr. 1a quia conveniens e Panibus hac veritas.
materia huius Sacramenti qd simpliciter dicitur panis, sed panis triticeus e simpliciter panis
nam ut hic ordinarius sit ad reficiendas vires, caeteri vero non simpli-
citer panes, sed appellantur panes cum addito, vnde dicitur panis ex ordeo et ea
ut Joannis cap. 6. et numerorum cap. 5. v° 15. Et potius dicuntur panes

animaliu q solu ut ait D. Hieronymus ad 4m Ezechielis = 2o q.a hoc fuit Xpi institutio quod q n sit expssu verbis in euangelio declarata colligi tn pot ex facto Xpi adiuncta eccliae declaraoe p traditioem ab observatioe, p petrus nos Xpus dnus in pane triticeo confecit ut oes admittunt q.a n e verisile panem azymum q ad pascale festum et ad esum agni cofiiebatr ex alia maa q triticea fuisse. Vnde hanc veritatem defendunt D. Th. ubi p xe, ibi in 4. sentes. cap. 69. et in 4 sentes. dist. 22. q. 2. ar. 2. D. Bonau. 2a pte ar. 1. q 4. Ricardus ar. 2. q 2. Durandus q. 4. Palud. q. 1. ar. 4. Scotus q. 6. tenent q recentiores theologi maxe sa citati et oes Sumistae. =

No 24 rao dubitandi 2a cotra veritm doctrinam.

Caeterum haec doctrina difficilis redditur ex sequenti rao de institutio huius Snti recurramus solum legimus Xpm accepisse panem et ex illo confecisse et si ad eccliae traditioem solum docet panem e maa, ideo cap. frumentum cap. cum Marthae. 6. de cel. missi. et in nro cap. 1. cum sequ. sacra dixit. nu mentio panis fit q n licet nobis hanc maam restringere maxe q.a Xpus ex pane ordeaceo usus fuit, refert Joannis dcto cap. 6. et in aliis locis = 2o q.a in dicto cap. 3o cap. 24. ut habet in nro cap. in Snto q. sacra dixit dnr in Snto nihil aliud e offerendum q. de ubi et q de frumentis q.libet, q frumentum sufficit = 3o q.a maa huius Snti debet ee communissima ut in oibus regioibus facile possit repiri ne beneficio huius Snti priventur fideles, huiusmodi aut e frumentum maxe q.a triticum multis in regioibus n reperitur ut notat Plinius lib. 18. cap. 10. q sufficit q in frumento fiat. =

No 25 difficultatibus

Verum sa tradita conclusio ut pote certissima retenta ad 1m rao dubitandi, rete possumus q q n sit expssum verbis declaratum in euangelio Xpum hoc Sntum in pane triticeo instituisse colligi tn pot ex facto Xpi adiuncta declaraoe eccliae p traditioem et observatioem ex ratioibus n. 23. traditis et q in pane ordeaceo miraculum fecit Joannis cap. 6. n vocatr panis absolute sed cum additio ordeaceus, ut ex ipsomet textu, p. q quo panis absolute dr ut in institutioe huius Snti de pane triticeo debemus factum Xpi intelligere = Nec obstat 2a rao dubitandi ex decreto Eugenii cit. ad Armenos 2i cap. 24. relato in nro cap. in Snto q. ubi solum dr, in Snto nihil aliud offerendum ee q q ex ipso dnus tradidit et ita ibi panis necessitas et q sit ex tritico n ex alio declaratur immo cur declaratr sicut n tangendo in baptismo suo naalis aqua Xpus dnus illam ad Sntum baptismi destinauit, ita accipiendo

panem

panẽ triticũ in manũ suas et iviũ consecrando ipsũ in mã huius Smti instituit, sicut etiã dicendo talia vba instituit illa ut est forma ex vi sequentiũ vboz hoc facite in meã commemoraoẽ, et q sub noie frumenti seu frumtoz varia grana intrdũ comprehendantr tñ frequenter frumenti nomẽ absolute dictũ soliũ triticũ significat x^a illud ge-neseos cap. 44. nº 26 ubi reverti mini et emite nobis panẽ tritici. Et illud deuteronomij cap. 8. ubi Dñs deus tuus introducet te in terra bonã, terrã rivoz aquaz et fontiũ, terrã frumenti, ordei, ac vineaz, et subdit infra ubi absq ulla penuria comedas panẽ tuũ. Et citra loca si Joelis 1. et Hieremiae cap. 4. Vnde cũ in veteri testamto noie frumti adumbrati hoc Smtũ x^a illud psalmi 80. Cibabit eos ex adipe frumti. et psalmi 147. Qui posuit fines tuos pacẽ et adipe frumti satiat te. noie frumenti triticũ intelligit, et deniq ñ obstat, 3ª dubitandi rao q^a ut s^a nº 11. iã advertimus etiã q in necessitate alicuius regionis ad mittamus ñ debemus mã adipe Smtũ requisitã mutare, et quia fortasse in aliqua regioe ñ generetur triticũ facile asportari pot. nº 26 Vnde ex iã traditis veluti ex principio certissimo. Annus 26 Hac mãa panis declaratur.
deducitr panẽ ex leguminibus et ñ poẽ mã huius Smti, legumina autẽ vocantr quae ñ producunt ex spica ut panis q fit ex fabis, lentibus, ciceribus, etc^a et panis q fit ex fructibus quarũdã arboruñ sicut ex amigdalis, castaneis etc^a immo nec ex quolibet grano spica producto nisi sit triticũ aut spes tritici, ita s^a citati past. D. Thom. 3 parte q. 74. ar. 1. et ultra eos Sotus in 4. dist. 9. qunic. ar. 3. q^o 3. Hurtado de eucar. disp. 2. difficult. 2. Fagundez praecepto. 4. lib. 2. cap. 1. nº 7. Ledesma dto. cap. 4. conclusoe 20. cũ alijs relatis a Leandro dta disp. 8. q. 2. = Vnde et panis q fit ex ordeo ñ e mã huius Smti ita D. Gabriel et alios resolvunt post D. Thom. ubi supra. Suar. dta disp. 44. sec. 1. et caeteri iã citati = difficultas tñ e de pane q fit ex siligine, seu sentenio; q sit mãa consecraoĩs, in qua difficultate affirmatiuã tenuerunt Caiet. Gabri. et alij relati a Leandro ubi supra. Sotus ubi supra ar. 3. Moure in suma 2 parte cap. 4. § 2. nº 2. Armilla in suma verbo eucar. 2º nº 1. Enrriq. lib. 8. de eucar. cap. 9. § 1. Ledesma dto cap. 4 post. 10 3 conclus. Bonac. q alios refert de Smto eucar. disp. 4. q. 1. p. 1. nº 2 et Regahuigu p. 2, tenuerunt lib. disp. 170. cap. 3. nº 2. Suma Ba-

pestica verbo euch. q. 3. n. 2. ... eodem loco cit. Hurtado ubi supra disp. 2. difficult. 2. Fagundez praecepto 3. lib. 2. cap. 1. n. 8. Bazaquia de Sacram. tract. de Sacram. euch. q. 5. cum aliis relatis a Leandro ubi supra quaest. 4. = Sed quamvis contradicunt ipso Leandro dicendum est rem hanc esse valde dubiam et ita graviter peccaret conficiens hoc Sacramentum in typha seu secala, seu senteno quae valde dubium est typham esse verum speciem tritici, sic Suar. citata disp. 44. sec. 1. ubi supra cum aliis Granados controversia 6. de euch. tract. 2. disp. 1. n. 6. Egidius q. 74. ar. 1. 3. n. 25.

n.° 27. de aliis speciebus panis.

Eodem modo dubium est an panis factus ex spelta sit materia sufficiens ad consecrationem in qua difficultate dicendum est quod si nomine spelte significetur avena ut voluerunt citati apud Moure in suma tract. de Sacram. euch. cap. 4. § 2. n. 2. aut hec vox respondeat alteri voci quae hispane alverjas ut alii affirmant nullomodo panis ex ea factus potest esse materia consecrationis quia nec panis factus ex illis est simpliciter panis bonus, nec illo pane

arvejas

quivis utitur sed potius ad sustentationem bellvarum, quamvis ... indigentius in aliquo provinciis hoc pane homines vibentur, ita Suar. Egidius Hurtado Fagundez, Bazaquia, Moure, Enriquez et alii supra citati, si vero nomine spelte significetur aliqua vera species tritici, ut alii voluerunt erit vera materia consecrationis ut ex iis traditis ex ipsis colligitur = Eodem modo intelligo quod de pane ex siligine confecto etiamsi nomine siliginis intelligatur triticum selectum hispane candeal, o flor de arina ut considerant Ambrosius Calepinus verbo siligo, et Granados tract. 2. de euch. disp. 2. n. 6. Pesantius in 3. par. q. 7. ar. 1. disp. 1. cum aliis, ubi est materia sufficiens, si vero nomine siliginis significetur typha seu senteno ut alii voluere dicendum est illud quod de pane illo dictum fuit n.° ante, ita supra citati. = Similiter dubium tatur de pane confecto ex maizio hispane mais o trigo de las indias de quo quamvis dubitaverint Victoria in suma tract. de euch. q. 55. Enriquez lib. 8. c. 9. Angeles q. 1. de euch. ar. 3. certius tamen est non esse materiam sufficientem quia panis ex maizio apud indos sit usualis non tamen simpliciter nec panis triticeus qui ut supra dictum fuit duntaxat est materia euchar. sic Suar. Fagund. Granad. Hurtado et alii supra citati et ultra eos Lugo disp. 4. de euch. n.° 2.

n.° 28. quomodo debeat panis confici

Ut legi ad 2.um membrum nostre sexte partis huius articuli accedimus ubi agendum erit quomodo debeat panis hic confici ad eucharistiam in qua parte 1.° dicendum est de necessitate huius materiae esse ut sit panis ex farina triticea et sola naturali aqua coagmentatus ita D. Th. dicta 3. parte q. 74. art. 1. et art. 7 ad 3.um. Paludanus dist. 11. q. 1. n.° 53

Sic

ficatio q. art. 2. q. 2. Soto in 4. dist. 9. q. 1. art. 6. ad 3m. Suar. qui in re est
cit. q. 44. sec. 2. Filiucius de Smo Euch. cap. 3. de mat. n.o 78. ratio est quia pa
nis usualis et usualis quo utuntur homines semper fit ex materia triticea et aqua na-
turali et utraque est aeque necessaria ut huiusmodi panis coalescat sicut dictum est materia
huius Smti est panis triticeus et usualis ergo = Unde panis confectus ex farina
lacte, oleo, aut simili liquore non est materia huius Smti quia revera non est panis
sed aliud genus massae, quod intelligendum est si tota vel maior pars aquae non sit
naturalis, nam si parva aliqua quantitas misceatur alterius aquae non mu
tabit substantiam ita s.a citati. = 2.o ad advertendum est in hac parte
quod necesse est ut hic panis sit calore ignis decoctus, unde cruda massa non
est sufficiens materia, ratio est quia massa non est panis, nec cibus aut alimentum
hominis per se loquendo et non refert quod panis in furno torreatur, aut sub ci
neribus aut intra aliquod vas ferreum aut fictile dummodo puro igne
coquatur quia illis modis non fit mixtio alicuius liquoris ut s.a citati re
solvunt. ".

Deinde ad 3m membrum nostrae sextae — n.o 29. de pane azymo et fermentato.
ubi accedere debemus ibique de qualitate panis azymi et fermentati
deliberetur disputandum erit. In qua parte 1.o notandum est panem
triticeum tam fermentatum quam azymum esse materiam huius Smti. hec propositio
est de fide ut constat ex decreto Concilii Florentini in decreto Euge
nii. Trid. ses. 13. et ex textu in cap. ad abolendam de haereticis ubi damnan
tur qui dicunt ecclesiam Romanam errare in ritu Smtorum quod etiam ex nostris iuri
bus colligitur et defendunt D. Th. dicta q. 74. ar. 4. et omnes scholas
tici expositores late. Suarez dicta q. 44. sec. 3. Vasq. disp. 174. cap. 3.
Granados tract. 2. disp. 4. n.o 9. Filiucius dicto cap. 3. de mat. euch. n.o 84.
Bonac. q. plures refert disp. 4. q. 1. puncto 1. n.o 8. Laimann. in eodem tract.
cap. 2. n.o 4. cum aliis iam citatis. et ultra eos doctissimus Bellarm. lib.
4. de Smto euch. cap. 7. et quod panis azymus sufficiat ex sequentibus probatur.
1.o quia etiam agnus paschalis qui erat figura huius Smti comedebatur cum azymis
mihi quod significat incorruptam veritatis fidei ac morum sinceritatem
quibus maxime in evangelio locum habet et doctrina apostolica ad Corinth. — n.o 30. quae sit materia panis azymi et ferm.
cap. 5. ".

2.o probatur efficaciter quia Christus in huius Smti institutione pa
ne azymo usus fuit, institutum non tamen ultima die 14. primi mensis de vespe
re ideo est 1.o die azymorum quo Iudaei immolabant, constat Matthaei cap. 26.
et 1.o die azymorum quo pascha immolabant a quo solemnitas et magna
festivitas diei sequentis 15.a incipiebat, sicut habetur Levitici cap. 23. et

ingressu 14ª die mensis ad vesperam phase domini est, nam dies festus a vespera incipiari solebat ut constat ex eodem capitulo Levitici versu 32. et 15ª die mensis huius solemnitas azymorum est, incedens die a precedente vespera eam incipiando prohibitum fuit iudaeis quodque panis fermentati in domibus habere. exodi cap. 12. versu 7. servabitis agnum usque ad 14 quam diem mensis huius immolabitque eum universa multitudo filiorum israel ad vesperam; et versu 26. celebrabitisque eum diem solemnem domino in generationibus vestris cultu sempiterno: septem dies azymos comedetis, in die 1. non erit fermentum in domibus vestris, dies autem 2ª erit sancta et solemnis. et eam colligitur ex auctoritate Marci cap. 14. et Lucae cap. 22. venit autem dies azymorum in quo necesse erat occidi pascha. et notat ex pluribus Bellarm. dicto cap. 7. quem cap. 8. ad contraria argumenta graecorum in hac parte doctissime respondet maxime ad illud Ioannis cap. 13. ante diem festum paschae, et ad illud eiusdem Ioannis cap. 18. ubi dicitur iudaeos non introisse in praetorium ne contaminarentur sed ut manducarent pascha, et ad illud Matthaei cap. 26. non in die festo ne forte tumultus fieret in populo, notat Laiman ibi 1ª nº 4."

nº 31. Altera pars assertionis quae respicit materiam panis fermentati habetur in decreto scil. Florent. in litteris unionis ubi sic habetur: in azymo sive fermentato pane triticeo corpus Christi veraciter confici sacerdotesque in alterutro ipsum domini corpus conficere debere unumquemque scilicet iuxta ecclesiae suae sive occidentalis sive orientalis consuetudinem. ratio est quia in his accidentalibus ritibus non extat praeceptum Christi et utriusque panis conficitur farina triticea, et naturali aqua subacta et puro igne coquitur, haec enim habet substantiam panis. = nec obstat si dicatur quod modicum fermentum totam massam corrumpit iuxta illud Pauli 1ª ad corinth. 5. et in materia corrupta non potest consecrari; quia sensus est totam massam fermentat ut habetur in graeca lectione non in substantialiter corrumpit sed alterat et disponit ut talis modus fiat."

32. Ex quo iam deducitur convenientissime Latinos ecclesiam in pane azymo usam esse habet non hoc miciores consequentia rationes, 1ª ex auctoritate ecclesiae Romanae quae summa est et a Beato Petro accepisse creditur hanc consuetudinem ex continua traditione tenuisse ut ex multis contra hereticos nostri temporis acciditur Bellarm. dicto cap. 7. et 8. Suarez disp. 44. sec. 3. 2º probatur ex facto Christi qui ut iam ostendimus in azymis consecravit eorum luna 14. consecraverit. 3ª ratio consequentia sumitur ex significatione, nam panis azymus significat ut antea dicebam

(margin:) 2ª 1ª pars solutio de pane fermentato.

(margin:) de materia panis azymi in ecclesia latina.

Bang puritas et sanctitas corporis Xpi, et puritas quae fieri debet in ijs qui ad hoc Sacramentum accedunt, iuxta illud Pauli 1 ad Corinth. 5. Itaque epulemur non in fermento veteri, sed in azymis sinceritatis et veritatis. 4a ratio sumitur ex Angelico doctore in loco praecitato in solutione ad 2m. panis etiam azymus magis communis est ab omni corruptione et ut Anzelmus dicebat facilius panis azymus purus acceptus ijs conficitur ita sanctitati interpres. "

Unde sequitur tam graecos quam latinos teneri adservandum suae ecclesiae ritum, unde sacerdos latinus in ecclesia latina conficiens tenetur sine dubio in azymo consecrare non solum ratione sacramenti sed etiam quia ecclesiae consuetudo obligationem inducit. Unde in cap. literas de celebratione missarum punitur ad sacerdos qui in fermentato consecrasset. Et eodem modo graeci ad observationem panis fermentati tenentur iuxta consuetudinem ecclesiae graecae. ita colligitur ex decreto Concil. Florent. relato supra et ex epistola Leonis 9i et ex auctoritate Innocentij tertij 4. de hoc mysterio cap. 33. notat D. Thomas dicto ar. 4. et ibi communiter omnes quod adeo verum est ut nec in casu necessitatis si aegrotus absque viatico decederet, licebit latino in pane fermentato consecrare, nec graeco in pane azymo ita contra Molinam et alios resolvunt Laiman dicto tractatu 4. cap. 2. n. 4. circa finem. Suarez ubi praecitato Enrriq. Bonac. et alij apud Leandrum dicto tractatu 7. q. 20. Diana 3 p. tractatu 6. res. 99 = Difficultas modo est an sacerdos graecus qui peregrinatur per ecclesias latinas et latinus per graecas possit pro libito celebrare in azymo aut fermentato in qua difficultate a fratribus sic verissimum esse dicere debemus eam quae dedit Fenoyt Bonac. dicta dp. 4. q. 2. p. 2. n. 20. Suar. dicta dp. 44. sec. 3. vide illud ibi. Lederma allegatus cap. 4. solutione 23. Egidius q. 74. a. 4. n. 117. Diana ubi praecitato cum alijs relatis a Leandro dicto tractatu 7. dp. 8. q. 23. "

33. Doctrina quae ex dictis traditis sequitur.

Hisita materia panis promotatis admodum vini quam necessarium est ad sanguinis consecrationem ut dictum fuit, accedimus, et in 1a parte quale vinum debeat esse breviter disputandum venit; Unde conclusio sit vinum ad consecrationem debere esse ex vite ita definitum est in Concil. Florent. praeallegato decreto unionis et in Concil. Lateranensi sub Innocentio tertio est in cap. De summa Trinit. nostra cap. in Sacramento. Et habetur in cap. firmiter. § una vero de consecr. dist. 2. cum alijs. ratio est quia illa est materia huius Sacramenti quam Xpus instituit, Xpus autem pro materia instituit vinum ut patet apud Matthaeum cap. 26.

Nº 34. De materia vini.

Lucæ cap. 22. Marci 14. ubi appelatur generatio vitis, de ratione autem huius institutionis late dictum fuit in principio huius articuli, ita defendunt D. Th. dicta q. 74. ar. 5. ubi dicunt interpretes, maxime Vasq. q. 175. Nuñ. q. 64. ar. 1. et 5. et ultra eos Philusius ttu. 4. cap. 3. q. 7. Valentia tomo 4. dp. 6. q. 2. puncto 1. Bonac. quam plures refert dicto puncto 2. nº 1. cum aliis et dicitur sumitur verbo euch. cap. de materia. ,,

Nº 35. Declaratur quæ sit materia. — Unde 1º sequitur sacramentum sanguinis confici posse non solum in vino nigro sed etiam in albo, nam utrumque vere est vinum ex vite ita docent supra citati = 2º sequitur mustum esse aptam materiam huius sacramenti sanguinis quia vere est vinum ita definitum est in nostro cap. cum de 7 hac ma. de consecr. dist. 2. et defendunt supra citati = 3º sequitur vinum satis decoctum vulgo arropem esse materiam consecrationis sanguinis quia mutavit speciem ita dicta glossa in cap. sicut hac ma. dist. defendunt dicunt docentes post D. Thom. dicto ar. 5. Enriq. lib. 8. cap. 12. nº 1. ubi Suar. Nuñ. et alii ubi proxime Philusius dicto cap. 3. nº 85. Bonac. quam plures refert dicto puncto 2. nº 3. cum aliis relatis á Leandro ubi proxime q. 27 = 4º sequitur acetum non esse aptam materiam huius sacramenti quia est vinum corruptum ita dicta glossa in cap. 2. hac ma. dist. et contra aliosquos refert Bonac. ubi proxime defendunt D. Th. et alii contra citati et ultra eos Laimn. ttu. 4. cap. 2. nº 5. Facund. præcepto 3. cap. 3. nº 3. Moure sacramentis cap. 4. § 3. nº 5. Magado ttu. 6. documento 2. nº 7. cum aliis citatis á Leandro dicta q. 34 = 5º sequitur ubera non posse consecrari, nam potius consecrandi dicitur quod potari et bibi ex materia et non fideratur res potabilis ita in nostro cap. ubi dicimus hac ma. dist. 2. et ita docent proxime citati. ,,

Nº 36. Dificultas proponitur contra sic traditum sic. — Dificultas inerit an mustum recenter á razemis expressum sit materia sufficiens consecrationis sanguinis. Negarunt olim non nulli apud Vivaldum ttu. de eucar. nº 40 et nunc tamen simpliciter non negent valde tamen dubitat Moure dicto cap. 4. § 3. et alii recensiores apud ipsum et apud Ioannem de Lugo dp. 4. nº 9 = sed dicendum est validam esse consecrationem quia mustum vere est et dicitur simpliciter vinum et sic in scriptura vocatur actorum 2. et docet expresse in nostro cap. cum de 7. ubi Iulianus Papa eo promittit in casu necessitatis et in aliquibus ecclesiis est consuetudo ut in die transfigurationis Domini 6º augusti consecrat mustum ex uvis recenter expressis in calice ut refert Petrus de Ledesma dicto cap. 4. conclusione 19. dificultate 2. Vivaldus de euch. nº 41. Moure loco citato et in terminis defendunt D. Th. dicta q. 74. ar. 5. Suar. Egidius, Lugo, Enriq. Bonac. et alii proxime citati et novissime á Leandro in dicta dp. 8. q. 32. Unde extra casum necessitatis tamen est mortale consecrare mustum, tum propter [illegible]

in Sto cap. cum omnium tum quia consuetudini contrarius, tum quia contra mixtio fieret irre
verentia Sancto sic Suarez disp. 45. sec. 2. Villalobos in summa tract. 1
difficult. 7. n° 2. Bonac. Fagund. Laimam et alijs citatis. n° 37.

Visita materia vini et notatis que materia consecrationis sanguinis debet — de mixtione aquae cum vino.
tum quartus nostri articuli accedimus ut de mixtione aquae cum vino operis
tum agendum erit circa quam disputationem 1° suppono esse hanc mixtionem non esse ita
de necessitate Sacramenti an sicut aliquis tentet consecrare in solo vino vere conficiat
et consecrat illud in sanguinem Christi. hoc est contra omnes theologos excludo
cum D. Thoma dicta q. 74. ar. 8. ubi citantur omnes et cum Magistro in 4 dist. 11. quod
1° colligitur ex Concil. Florent. loco citato in quo 1m. simpliciter dicitur materiam
esse panem et vinum de vite, postea vero subiungitur cui (scilicet vino) aqua ante
consecrationem misceri debet. in quo dicendi modo satis significat hanc ce-
remoniam non pertinere ad ipsam substantiam materiae Sacramenti. Deinde ex Concil. Trid.
dicta ses. 13. ubi de hoc Sancto agens nihil ipse de aquae mixtione dixit
postea vero ses. 22. agens de sacrificio solum dixit ecclesiam hanc mixtionem prae-
cepisse indicans non esse de necessitate Sacramenti sed esse ritum quemdam et cere-
moniam Sacrificij missae, ratio vero a priori est quia Christus Dominus non instituit hanc
ceremoniam ut essentialem hoc autem ex ecclesiae traditione et authoritate semper quae
simpliciter docet vinum esse materiam sufficientem. Unde in evangelio vini tantum fit
mentio in illis verbis non bibam amodo de hoc genimine vitis. sed vinum
purum est simpliciter vinum, ergo in rigore est sufficiens materia. Unde haeresim ut
certissimam defendunt contra D. Thomam, Magistrum et ceteros expositores
ut sunt Summista verbo eucharistia cap. de materia max. Ledesma dicto cap. 4. con-
clusione 16. Bellarm. libro 4 de eucharistia cap. 10. et 11. Bonac. dicta q. 2. puncto 4.
n° 1. Gamerota cap. 6. de euch. dubio 18. Philiarch. tract. 4. cap. 3. q. 10. Lai-
mam tract. 4. cap. 2. n° 7. ubi plures refert disp. 276. Suar. dicta disp. 45. n° 38.
sec. 2. cum alijs citatis.

Unde 2a conclusio sit quamvis aqua — mixtio aquae cum vino est necessaria ex praecepto.
non sit de necessitate Sacramenti nihilominus convenienter fuit ei vino misceri
ante consecrationem. Quam conclusionem 1° probatur ex authoritate Alexandri Pa-
pae relata in nostro cap. 1. et ex epistola Cypriani lib. 2. epistola 2. re-
lata in nostro cap. sic in sanctificando. 2. et in nostro cap. 3. et ex Concil.
Bracar. relato in nostro cap. non oportet. 4. et ex Carthaginensi 3. cap. 24.
relato in nostro cap. in Sancto. 5. et in nostro cap. cum omne 7. haec nostra de consecr.
dist. 2. cap. in quadam. cap. cum Marthae de celebr. miss. in Concil. Afric.
cap. 4. et in Concil. Wormaciensi cap. 4. Triburiensi cap. 19. et in Florent.
Loco

loco citato. et in Trid. dta ses. 22. et ex ectis patribus S. Ambro lib. 4 de Sacris cap. 4 n.a fine. Isidorus lib. 2. de officijs eclesiasticis cap. 28. August. tttu. 220 in Ioannes. Anselmus. Matthei 26. Beda Marci. 14. et Luce 22. Clemens lib. 8. institutionum apostolicarum cap. 17. Cyprianus lib. 2. epistola 3. Irineus lib. 4 cap. 57. Basilius in sua liturgia et alij relati a Baronio dto cap. 20. ==

n.o 39 rationes huc veritatis probatur.

Rationes etiam probant hanc veritatem 1.a et potissima quia Dominus ita fecit in institutione huius Sacramenti, hanc rationem reddunt plures patres et decreta recentiora Florent. et Trid. = 2.a ratio quia de latere domini exiuit sanguis et aqua Ioannis cap. 19. non. ni representamus in calice Christi sanguinem ut e fusus sicut in pane consecrato representamus Christi corpus verba S. Chrysostom. homilia 24. in priorem ad Corinthios quod est inquit in calice? quod ex latere fluxit quod etiam profitetur D. August. lib. 3. de trinitate cap. 21. quam rationem attingunt Alexander in ordo cap. 1. Ambros. et alij ubi supra et ultra eos Eusebius Emicenus in sermone quodam de pascate. Rabanus Maurus lib. 1. de institutione clericorum cap. 31 = 3.a ratio est quia in mysterio eucaristiae significatur unio Christi cum ecclesia id aut aptissime fit cum admiscetur aqua vino, vinum ni Christum aque populos significant ut etiam idem significatur ex admixtione farinae cum aqua in pane conficiendo hanc rationem habent Cyprianus Eusebius Isidorus Rabanus et alij iam citati, et decreta Bracarense et Triburiense citata = 4.a ratio est quia calix eucaristiae non solum figuratus fuit in testamento veteri per vinum quo utebantur Hebrei in varijs sacrificijs et in vino quod cum pane protulit Melchisedec genesis 14. sed etiam in aqua quae fluxit ex petra ut Beatus Paulus docet 1.a ad corint. 10. hanc rationem attingunt Ambrosius et Eusebius locis citatis. = 5.a ratio est quia eucaristia est cibus ac potus spiritualis et inde dari debuit sub specie cibi et potus corporalis: porro corporalis potus maxime conveniens naturae humanae est vinum aqua mixtum ut docet Gregorius Nicenus in oratione cathecethica apud Euthimium 4.o 21. et ante eum Clemens Alexandrinus lib. 2. pedagogi cap. 2. = Ultima ratio est quam ponit Nicephorus lib. 18. cap. 53. ad significandam duarum naturarum in Christo iunctionem, quam etiam rationem tradit Guillelmus Durantus lib. 4. rationalis cap. 30. ==

n.o 40. argumenta hereticorum contra hanc veritatem.

Sed non defuerunt olim qui praetextu sobrietatis solam aquam in calice offerendam dixerunt ut Hebionitae apud Epiphanium heresi 30. et Tatiani apud eundem heresi 46. Aquarij apud Augustinum in lib. de heresibus cap. 64. sed cum haec opinio non habet fundamentum

ritus merito ab omnibus fuit explosa, sicut constat Dnum non aquam solum
sed vinum etiam in sacro calice posuisse et ponendum docuisse cum dixit hoc
facite in meam commemorationem. Nec defuerunt rursus qui solum vinum
offerendum esse dixerunt ut fuerunt Armenij ut patres Trullani
Concilij confirmarunt. can. 32. cap. aut cur Armenij in eum ritum des-
cenderint refert Nicephorus dto cap. 53. ne scilicet significare videre-
tur unionem duarum naturarum in Xpo quam unionem ipsi non credunt. Lute-
rani vero et Calvinistae Armenios imitantur nam absque aqua
vino utuntur ut constat ex traditis apud Baronium dto cap. 20. et hanc
consuetudinem seqq. fundamentis defendere conantur 1. ex illa au-
toritate Isaiae cap. 1. to vinum tuum mixtum est aqua, quae significat tes-
te Hyeronimo in eum locum Scripturae et Verbi Dei sinceritatem corrup-
tam fuisse a Phariseis per admixtionem humanarum traditionum. = 2m
fundamentum hereticorum paratio illa de sanguine et aqua quae fluxe-
runt ex latere Xpi dirigitur, dicuntque non fuit aqua illa mixta cum
sanguine sed seorsim per se fluxit nam alioquin quomodo discerni potuis-
set? ergo non pertinet ad istam mixtionem aquae cum vino. = Deinde per hoc
argumentum quia illa effusio sanguinis et aquae significabat duo
Sacramenta diversa. nimirum baptismum et eucharistiam ut Augustinus dto
tractatu 120. in Ioannem et alij PP. dicunt igitur illa aqua ad eucha-
ristiam non pertinet.))   Sed 2a traditio sit ut pote verissima et ab   nº 41. argumentis heret. contra PP.
ecclesia catolica definita semper obtenta et a tempore institutionis huius
Sacramenti recepta ut probatur ex iis traditis et ex Liturgia Iacobi quam refert
Concil. Trullanum dto can. 32. to sicut postquam cenavit accipiens cali-
cem et permiscens ex aqua et vino et benedicens dedit etc. non obstant contraria
hereticorum argumenta. nº 1m ex autoritate Isaiae dto cap. 1. to vinum
tuum mixtum est aqua, desumptum, nam in scripturis una et eadem res alio
et alio modo considerata nunc bonum, nunc malum habet significationem Leo enim
per fortitudinem Xpum significat, genesis 46. Catulus leonis Iuda et
Apocalipsis 5. vicit leo de tribu Iuda. et idem leo per crudelitatem diabo-
lum significat psalmo 90. conculcabis leonem et draconem et 1a epistola Pe-
tri cap. 5. tamquam leo rugiens, sic etiam mixtio vini cum aqua si similitu-
do sumatur ab iis qui vinum vendunt significat fraudem et corruptionem
decipitur. nam qui pro vino mero emit vinum mixtum aqua et decipi-
tur

sup Isaia dto cap. 1. ubi Hieronymus legit caupones tui miscent vino aquam. = Nec obstat 2um quod, licet sanguis et aqua inpermixta fuerint, dum fluxerint, tamen si in vasa aliquo recepta fuissent non nisi permixta in eo vase exstitissent; nos autem repraesentamus in calice id totum quod ex latere fluxit non autem modum quo fluxit, et ideo vinum aqua mixtum in calice ponimus = Et minus obstat 2a consideratio dicti 2i argumenti, nam aliud est significari et repraesentari, aliud repraesentare et significare, haec enim non sunt diversa nec se invicem impediunt; nos igitur non dicimus sanguinem et aquam significasse mixtionem vini et aquae in calice, sed e contrario significari et repraesentari per hanc mixtionem calicis quod quidem tandem significaverit illa effusio sanguinis et aquae. gratia D. Augustinus et Theophilactus qui dicunt sanguinem et aquam significare Orbis Sanctam, idque affirmant verba Concilii miscendam esse aquam in calice eucharistico et ita intelligere etiam debemus decretum Concilii Tridentini dicto sessione 22. cap. 7. ubi de mixtione ista et significatione et repraesentatione sanguinis et aquae agitur. "

N° 42.
Utrum haec mixtio aquae sit de iure divino.

Verum ulterius de aqua insuper dubitatum fuit, quod haec aquae mixtio quae in consecratione sanguinis desideratur sit de iure divino, sive ex praecepto ecclesiastico tantum. affirmativam namque hoc esse de iure divino esse tenuerunt non nulli maxime Alfonsus de Castro adversus haereses verbo eucharistia haeresi 7a. Henricus dicto libro 8. cap. 12. § 4. Ledesma in summa dicto cap. 4. conclusione 26. Alanus libro 1. de eucharistia cap. 13. Granados ... 2. disp. 3. n° 9. Alensis q. 32. ar. 2. membro 3. § 6. Orig. in ... sione catholica cap. 40. in principio n° 14. Valentia loco citato et alii = fundantur haec sic primo in dicto Concilio Aurelianensi et in dicto Concilio Africano quae vocant sacratissimum mandatum et Salvatoris institutionem, et in dicto decreto Concilii Carthaginensis relato in nostro cap. in Sancto § et Iuliano dicto can. 32. quae vocant divinam Christi traditionem et adiungi potest ... quia nisi Christus praecepisset non esset ausa ecclesia miscere aliquid materiae Sancti quod ad perfectionem Sancti non expectat, in nullo non Sancto hoc fecisse legimus et quod hoc fuisset ... Christi factum esse ... sic ... ex traditione liturgia Iacobi minoris de ... et etiam ex liturgia D. Marci quae habetur 6 tomo bibliothecae et in dicto cap. 7. Concilii Tridentini ubi dicitur ita creditur Christum fecisse, et ad illam ... in sensu saltem spirituali verba illa proverbiorum cap. 9. Sapientia aedificavit sibi domum miscuit vinum etc. et constat ex traditione. "

N° 43.
an sit de praecepto ecclesiastico fundatur.

Sed potius dicendum esse non esse de iure divino sed de iure et praecepto ecclesiastico ut colligi ex(p)resse ex Trid. in dicta ses. 22. cap. 7. de mixtione aquae ubi dicit hoc esse praeceptum ecclesiae. Deinde probatur ratione quia id quod est de iure divino pertinet ad magis Sacramenti et est de necessitate Sacramenti ut est communis Theologorum et Canonistarum sententia at mixtio aquae non est de necessitate Sacramenti ut iam dixi sup. n.º 37. ergo non est de iure divino. Adiungi etiam potest decretum Concilii Tridentini loco citato, quod non reprehendit Armenos omittentes mixtionem aquae eo quod agerent contra divinum praeceptum sed quia a communi ecclesiae consuetudine discederent unde tota ratio huius praecepti videtur niti in consuetudine et usu communi. Et hanc opinionem insinuat D. Thomas dicta q. 74. art. 6. et eam defendunt Scotus in 4. dist. 11. q. 6. Suar. disp. 45. sec. 2. Vasq. disp. 177. cap. 2. Egidius q. 74. art. 7. Sayrus de praecepto 3. lib. 2. cap. 4. n.º 11. Hurtad. disp. 2. difficult. 11. Villalobos in suma tract. 7. difficult. 7. n.º 3. Bonac. et Laiman ubi supra cum alijs multis novissime relatis a Leandro disp. 8. q. 41. Nec factum Christi obstat quia non fuit ad substantiam Sacramenti vel quia posita haec mixtio ut isti resolvunt et constat ex iam traditis. = Unde quamvis haec doctrina defendi utrinque defendendum esse dixerunt Romanum Pontificem posse dispensare in hoc ecclesiastico praecepto cum legitima tamen et necessaria causa quae vix potest occurrere ut aiunt ad verbum Suar. Egidius et alijs citati. =   Haec aqua quae miscenda est vino debet esse naturalis ex modo eo inquantum decelebr. missarum. defendunt D. Thom. dicta q. 74. 8. et ibi omnes Ledesma dicto cap. 4. conclus. 27. Granad. et reliqui iam citati. ratione probant plures Suar. disp. 45. sec. 3. ex rationibus aliis. so traditis 1.ª est ecclesiae tradic. et consuetudo. 2.ª quia Christus hanc aquam miscuit vino quod consecravit. 3.ª quia haec sola est accommodata ad significationem huius mixtionis Unde sine gravi culpa nequit apponi aqua artificialis, si tamen de facto apponatur et misceatur peccet mortaliter consecratio tenebit ut supra citati resolvunt = Quantitas aquae varij inveniuntur modi et opiniones sed omnes conveniunt quod debet esse in parva quantitate ut constitutum fuit in Concil. Triburiensi cap. 19 vel duae partes sint vini tertia aquae quia maior est maiestas sanguinis Christi. aliter in Florent.º vel paululum aquae et aqua modicissima quae ubi multo minorem quantitatem indicat Concil. et hoc etiam videtur quod ex usu ecclesiae observatur, unde haec minorem quantitatem relinquendum esse arbitrio prudentis sacerdotis considerata vi- ni

n.º 44. quae circumstantiae servandae sint in mixtione aquae.

nigritate secura regulae quae docuerunt Suar. ubi supra Guillelmus
Durandus lib. 4. cap. 30. Fagund. dicto lib. 2. cap. 4. nº 25. Moure loco cit.
Gaspar de Gamaia tit. 1. de euch. q. 10. nº 23. et alii. = quod vero pertinet cer
tum est faciendam esse hanc mixtionem aquae tempore sacrificii et in ipso sacro calice
ita D. Bonav. et dignitati et Rubr. in missali romano, illud inadvertenter
dicitur. Sane mixtio ita facienda est ante consecrationem ut postea nullo modo fiat
quamvis oblivione vel alia quavis causa fuerit omissa, bene tamen ante conse
crationem calicis si ante sane omissa fuit."

nº 45. aqua vino admixta quomodo convertitur in sanguinem Christi. Denique ad formam conversionis aquae mixtae exigit dicti accedendum quae definitur. De controversia 1ª animadvertendum est de hac re consultum fuisse
Pontificem Innocentium 3um in allegato cap. cum Marthae 6. vº quaesivisti
tit. ex in cap. in quadam 8. de celebr. miss. ubi refert et ut opinio falsa rep
batur sententia Illorum qui dixerunt aquam converti non in sanguinem sed in quandam hu
morem aqueum seu phlegma unde et 2ª sententia refert ab Innoc. scilicet ex
timantium aquam vino mixtam non converti sed manere in propria specie
nam admixtam speciebus vini post consecrationem nec in sanguinem Christi conver
ti quam sententiam Innocentius relinquit ut minus probabilem et ita est ab omnibus
scholasticis rejecta cum D. Thoma dicta q. 74. ar. 8. quae descendunt aquam
in fundo calicis ut convertatur in sanguinem Christi ipse Pontifex in dicto cap. cum
Marthae amplectitur ut veriorem aliquem scilicet aquam simul cum vino in san
guinem transmutari idque docet Pontifex in nostro cap. non oportet. 4. haec de
nº 46. Gravissima difficultas in quaest. diff." Exigit subortitur alia difficilior sane quo et valde a
pud interpretes agitata. Scilicet haec conversio in sanguinem Christi fiat immedia
hoc est antequam vino apposita convertatur aqua in ipsum vinum. In qua di
fficultate affirmativam quae est quod immediate aqua convertitur in sanguinem
Christi tenuerunt multi max. Alanus lib. 2. de euch. cap. 23. Lanssenius
in concordia cap. 131. Psalmeron tomo 9. tract. 14. Toletus in summa lib.
2. cap. 25. Aegidius q. 74. ar. 8. dub. 1. Scortia lib. 4. de sacrificio cap.
3. nº 14. Vazquez q. 74 ar. 8. disp. 2. Laimus tract. 4. cap. 2. nº 9. Suarez
disp. 4. sec. 3. Pasqualigus verbo euchar. 1. nº 14. Diana Galior refert. Regin. tit.
4. resolutione 49. fundatur quae sententia ex variis argumentis et rationibus traditis
a Suario dicto disp. 45. sec. 4. et potest confirmari ex dicto q. 2. dicto cap. cum
Marthae et etiam ex nostro cap. non oportet. 4 = Ceterum contraria sententia ut magis certa
et rationibus confirmata nititur defendere nempe quod nullo modo aqua convertatur in
sanguinem Christi nisi prius in vinum transmutetur, eamque tenuerunt D. Th. dicto ar.
8.

8. et in 4. dist. 11 q. 2. ar. D. Bonau. 2. dist. 1. q. 3. Scotus Enrriq. ... Suar. Fagund. Sotus Valbo. Ledesma. Bonae. Hurt. et alij citati, refert plures Diana. dta. resol. 49. et nouiss. à Leandro. dta. ... 8. q. 52. latissime Basilij legionensis in peculiari ... de conuersione aquae. ex breui dto. ... Martij et in dto. ... n. oportet 4. et in Kathecismo rom. ... Eleazar. ... de mixtione aquae. Quaestio solidissimis fundamentis et raonibus fundatur max. quia ... aquae mixtio sit de praecepto ecclae ... de mada ... consecraonis quia ... est vinum et aqua manens ... aqua non pot. conuerti in sanguinem Xpi ... mentio huius conuersionis fit nullo modo de aqua mentionem faciunt sacri canones sed de vino ut in ... omne ... Trid. ses. 23. cap. 4. et can. 2. et ses. 22. passim max. cap. 3. et 4. et can. 2. Florent. in dto. decreto ... et ad argumenta sane ... Suar. dta. ses. 4. et ita finitur articulus 7. ... Martij anno 1649.

Articulus 4. de forma Smti. Eucaristiae

... in cap. quia corpus ... ... cum alijs ...

n.o 1.

Veritas huius formae ex facto Xpi Dni. sumenda est; ... huius Smti. formam cognoscamus ... Xpi factum in hac ... requirere debemus. ... quia non nulli dixerunt Xpus non consecrasse ... sola voluntate ... alio signo ... pro ut voluit ... sub excellentia potestatis ... innocentius ... 4. de ... mysterio cap. 6. ... in cap. ... Guilelmus Durandus in rationali ... 4. cap. 44. n. 15. Catharinus opusculo de ... edito in Tridentino. Ioannes Maior, ... Picus mirandulanus et alij apud Psalmeron tomo 9. ... 27. ... Suar. ad ... 58. sec. 1. ... Bellarm. ... 4. de Smto. Eucar. cap. 12. fundamentum huius n. ... quia ... Xpus protulit illa Vba hoc est corpus meum ... consecrauerat ... ex contextu euangelistarum, accepit Iesus panem benedixit fregit dedit discipulis suis dicens accipite et manducate hoc est corpus meum. Quod prius benedixit ... consecrauerit et illa benedictio ... Hoc argumentum max. ... textu Marci cap. 14. n. 23. in illis Vbis et accepto calice gratias agens dedit eis et bibe-

... Xpus ... consecrauerit. 1. 2. ...

runt

Berunt ex illo oes et ait illis hic e sanguis meq ut sq prig dicitr apostolos bibisse sanguine q Xpus dixerit illa Vba hic e sanguis meq. Et ideo sfr. hoc sia qa illa Vba hoc e corpus meu ut vera sint supponunt ssecraoe factz, alias n si q n fuisset factz ex pane corpus ideo sficiendu eet p Vba n dixisset Xpus hoc e sed hoc fit corpus meu. Deniq qa Xpus pmisit accipite et comedite que Vba supponunt ip habuisse cibu in manibq que ad comedendu dabat. Et sidicas idq argmtu fieri poe in ssecraoe que nunc a Sacerdote fit, Rt Innocentiq ubi sa, n ee eandz raoz, qa nunc pfertr recitative tm et maaliter. ,,

n.o 2.
2a sse.o Alia sa fuit Xpu ssecrasse illis Vbis hoc e corpus meu ita tn ut bis ea ptulerit, semel secreto ante q panz acciperet daretq discipulis, iteru publice ut Evangelista refert que sia fu datr ex raoibq iqtraditis ad sfirmaoez ho sid exqq pbare desiderant autores illi q qno Xpus ptulit illa Vba iq ssecrauerat ergo nulla alia Vba posiut ee smodiora, et qa alia sine ullo aut Scripture aut raois fundamto fingere tur. Rn et sunicitr alias asserentis Xpu Vbis ssecrasse se aigi qno falsu e qa sportuit ut ea forma Xpus uteretr que erat eccle tradituq Vnde qno dixit Apostolis hoc e corpus meu ac postea hoc facite in meq memoriaoe illis mani festavit et q ipse fecerat et ipsos facturos statuerat. ,,

n.o 3.
Ha et 1.a sse.o Ceteru hic et alijs opinioibq reiectis verissima sa e Xpu ssecrasse pdictis Vbis hoc e corpus meu et hic e sanguis meq semel platis pout ab evangelistis referutr. hoc sia pbar autoritatibq et raoibq et 2a et 3a, e expssa autoritas Innocentij 3. in allegato cp. cu Marthe. 6. de celeb. miss. ptre capituli qa corpus. 35. hac ura dist et suly Florent. sub Eugenio 4. ub in decreto de unioe Armenoz de finitr forma huiq Smti ee Vba salvatoris qq hoc Smtu sficitr et Tridentini dta ses. 13. cp. 2. ub Xpus in cena hoc Smtu instituit et e. a sicq tunc instituit, tuc et ssecravit qa n aliter instituit quq efficiendo ssecraoz ritu et Vbis qq nos postea uti voluit ut illis Vbis declaravit hoc facite et. ut satis indicavit Pelly cp. 3. et 4. sentiqs illoz Vboz plationz fuisse panis et vini ssecraoe et in Catecismo Roma. 2a pte cp. 4. de Smto Eucar. § 28. Deinde autoritas eccle sfr. que in canoe mi

ssa ... Vbis q ordine ō pateretur cum seqq. ... sicut Xpus
eisdem Vbis eodem modo solitis consecrasse. Vt Iren. lib. ex patribus evide
Irenaeus lib. 4. c. 32. Tertullianus lib. 4. in Marcionem ... Vbis
a Sac. Xpus accepto pane corpus suum fecisse dicendo hoc est corpus
meum. Cyprianus ... veritate in sermone in cena Dni Greg.
Nissenus in oratione catechetica apud Cuthimium; Ambrosius lib. 4. de Sacris
cap. 4. & 5. Chrysost. homilia 2. ad 2. Timothei, August. sermone
28. de Vbis Dni cum alijs relatis a Bellarm. lib. 4. cap. 13. de Sacris.
eius. D. Th. 3. p. q. 78. art. 1. ad 1. D. Bonav. Scotus, Durandus, Gabriel
Henriq. & alij quos citat et sequitur Suarez. disp. 58. sect. 1. Vt disp. 287.
Valentia q. 6. punct. 1. Vegaquemada ... 1. de Eucharist. q. 2. n.° 2. Hurtado
disp. 3. difficult. 2. cum alijs in ferijs referendis.

Deinde ratio q. pr. difficult. 1.ª est q. Apostoli et eorum suc- n.° 4. ratio probat. ... ultimam ... rugit ... &c.
cessores fecerunt illud q. ex forma accepto acceperint et n. legitur
eos consecrasse alijs Vbis q. illis hoc est corpus meum, nec ex auctori-
tatibus Evangelistarum colligit alia forma, cum q dictis Vbis consecra-
q. ista ut a Xpo dno tradita retinere debemus. Vnde Chrysostomus
homilia 83. in Mattheum inter alia dicit sacerdotes nunc eisdem Vbis
conficere quod Xpus proferendo illa in persona illius, facto suo fac-
ta illius representando, quare ut imago respondeat prototypo necesse
est dicere Xpum ita consecrasse sicut nunc representatur et in canone
missae redditur. Vlterius accedit congruentia quae decuit ut Vba illa
ex Xpi facta solemniter ritu huius Sacrmti vel transsubstantiandi ac-
cesserent. Vnde vel alia opera sine fundamento Scripturae, traditionis
aut ecclesiae loquuntur et alia ut formae diversae ex evangelijs de-
ducere est divinare, nec minus voluntarie et sine fundamento alia formae
dicere Xpum bis dixisse illa Vba praesertim cum n fuerit necessarium
nam semel dicta erant satis efficatia et ad nostram instructionem
sufficientia q. hoc est vera huius Sacrmti forma. ...

Sed contra ... Gonesius obstat q Xpus n ... illis hac doctrina. n.° 5. difficultas contra
Vbis in consecratione, nam antequam proferret illa Vba hoc est cor
pus meum iam consecraverat, et illa Vba protulit post consecrationem dum com-
municaret Apostolos, ut colligitur ex Vbis canonis ... gratias agens
benedixit, idem consecravit, deinde subiungit dedit q discipu
lis

his suis dicens accipite et manducate hoc est corpus meum = Ideo tota
hac difficultas est in inquirendo quomodo illa verba canonis
gratias agens benedixit fregit etc. coniungenda et connectenda
sint. In quo Enriq. de euchar. cap. 16. n.° 4. et alij apud eum
Litera Q. ita esse iungenda asseruit gratias agens benedixit
id est consecrauit dicens hoc est corpus meum. deinde facta consecratione
fregit dedit que discipulis suis dicens accipite et comedite = sed
hac verborum coniunctio merito reprobatur a multis maxime a Bonac.
disp. 4. de Smo euch. q. 4. p. 1. n.° 2. tum quia variat ordinem na
rrationis ab Euangelistis, tum quia supponit benedictionem non esse distinc
tam a consecratione quam re ipsa distinctam esse colligitur tum ex Trid. dicta
ses. 13. cap. 1. ubi dicitur asserere Xptum instituisse hoc Smtum
post panis et vini benedictionem ut ex multis observat Suar. disp. 58. sec.
2. Lugdig. disp. 78. n.° 24. et alij, tum ex rituali romano in quo hac
tria distinguuntur, gratiarum actio quae proprie refertur ad Deum et ob id sa
cerdos oculos ad caelum eleuat, benedictio materiae et ideo sacer
dos eam cruce signat, et forma refertur ad consecrationem quam sacerdos
postea perfecit. = Pro decidendo est cum D. Bonau. dist. 8. q. 3. ar. 2.

n.° 6. Verba canonis misse explicantur.

et alijs quos refert Enriq. loco citato in commentario litera Z. eos
que sequitur Suar. ubi proxime Lugdig. dicta q. 78. ar. 1. dubio 2. n.° 14.
et 16. Xptum post gratiarum actionem et benedictionem fregisse panem et illum
consecrasse illis verbis hoc est corpus meum, illudque tradidisse Apostolis
dicendo accipite et comedite, et potest hoc probari quia fere verisimile
est Xptum dominum ante operationem tanti mysterij preparasse animos discipulo
rum illosque eleuasse promittendo in signum aliquam orationem ex quo recte
intelliguntur illa quatuor verba quae ab euangelistis ponuntur consequenter po
ne videlicet, accepit, benedixit, fregit, dedit, et eundem ordinem in
re tenuisse quem sequuntur in ipsa narratione quamvis non omnia antecedere
potuerint prolationem verborum consecrationis, nam unique consecrauit quod daret
panem fractum ut recte dixit D. Th. dicta q. 78. ar. 1. simul potue
rit dare et verba consecrationis proferre, id tamen verum est morali non me
taphisica concomitantia quia est sat cepit porrigere et qui offerre
panem ac verba proferre, si mysticam autem durationem verum est prius absol
uisse verba consecrationis quam panem et vinum discipulis dederit ut expresse docet
Trid. dicta ses. 13. cap. 4. in illis verbis non dum enim eucharistiam de manibus do

mini

Dni. dixerit si recesserit cuius [illegible] tamen esse affirmaret corpus suum esse quod
videbat. nec timendum est quod dixit Soto in 4. dist. 13. q. 2. ar. 2. ad 3.
ne nempe multitudine actionum Christus impediretur, neque perfectissima
attentione potuerat sui has actiones exercere, quoniam eius sensus plane
faciendo ex ponitur quod dictum est in canone accepit, benedixit, fregit et
dedit dicens accipite. ›› n.° 7 V. illa verba recitatiue et significatiue dicuntur.

Ir. 2 et [illegible] descendit a quo sacerdos dum re
citat, proferat illa verba solum recitando, id est referendo quid Christus dixit
cum [illegible] et verbis significando et [illegible] exercendo quod dominus fecit. in
qua difficultate non nulli dixerunt solum proferre et [illegible] recitando ita [illegible]
[illegible] Innocentius 4. de [illegible] mysterio c. 17. Durandus
in 4. dist. 8. q. 2. ad 4. Maior ibidem ad 2. 3. et alijs relatis a Leandro de sacr.
[illegible] q. 19. fundamentum istorum est quod Sacerdos non potest significatiue vere
dicere hoc est corpus meum quia illud nullo modo est corpus Sacerdotis, et augetur di
ficultas quia ideo ut advertit Durandus ubi supra subiungit verbum de futu
ro q. pro vobis effundetur vel pro vobis tradetur ut graeci addunt, quod [illegible]
formaliter prolata falsa esset quia iam nunc non est effundendus sanguis Christi
sed est tota illa materialiter tantum recitatio. Alij et relati a leandro et a
Suario ubi supra 2a [illegible] tenuerunt quos videre potestis apud Vaz
disp. 200. c. 2. Psalmeron tomo 9 tract. 13. Gabriel in canonem missae 13.
lectione 48. Inter quas inter [illegible] quod dominus est utroque modo proferre recita
tiue videlicet et significatiue simul, ita ut omnia verba canonis incipiendo a qui
pridie usque ad Unde et memores domine, dicuntur a Sacerdote, historice seu
recitatiue sola autem verba quae utriusque formae essentialia sunt videlicet hoc est cor
pus meum. hic est calix sanguinis mei, dicuntur, non tantum materialiter et recitati
ue sed etiam formaliter significatiue et assertiue ita D. Th. 3 p. q. 78. ar. 5
[illegible] D. Chrysostomus exposuit homilia 83. in Matthaeum. et homi
lia 2. in 2a ad Timotheum. D. Ambros. de [illegible] 4. de Sacramentis c. 4. [illegible]
quo [illegible] Sacerdos adeo faciendum Sacramentum iam non suis utitur sermonibus sed Christi. n.° 8. Amplius hec doctri

Ostenditur Sacerdos finitis [illegible] referat quod Christus in coe
na ultima fecerit et dixerit a [illegible] patentem et [illegible] cum verbo na exornatur.
[illegible] Sacramentum conficit non simpliciter refert quod Christus dixerit
sed [illegible] personam Christi dicit et facit [illegible] in memoriam
sui ac [illegible] Sacerdotes facere praecepit, quod dixeritis verbum docet [illegible]
rent. Ill. in decreto Eugenij 4. tertio [illegible] forma qua [illegible] verba
Saluatoris ad hoc conficit Sacramentum Sacerdos in persona Christi loquens hoc
conficit Sacramentum [illegible] verborum virtute substantia panis in corpus Christi [illegible]
substantia vini in sanguinem conuertuntur, et enim nisi Sacerdos [illegible]

ii

rioq ac imitaoq Xpi. Uta osecraois fortitrae signi ficatia offerret, o firmando et asserendo hoc qui minoq tenet el corpus, et sanguinem Xpi tqe virtute Vboq n fieret osecrao siue quersio qa ela sint n e li tingt nisi qui signi ficant et in forma Sati necessario signi ficari debet actio ministri ut ex varijs autoritatibq de forma Baptismi ex doctrina Q. Hoc resoluit Laimq tomo 2. ttu. 2. de bapto cp 4. nº 2. Idaut n fieret nisi sacerdos tanquq Xpi psong representans signi ficaret pthacriq ministeriale Vboq osecratoriq formq querti panq incorpq Xpi et vnu in sanguinq = Vn Hic et alijs fundamentis hanc siq defendut D. Th. q. 78. ar 5. Alexandr. 4a pte q. 33. membro 3 ar. 2. Bonau. in 4. dist. 8. pte 2. ar. 1. q. 1. Ltq. Inrriq. Suar. et Valen quos citat et seqtr Granad. ttu. 8. dp. 6. n. 6. Cordq. Bellar. Angles, et Vezanciq quos citat et sequitr Bonac. dp. 4. q. 3. pta 3. Hurtado dp. 3. difficultate q. Vezaquiq q. 33. Lugo dip. 11. nº 110 Laiman dto nº 3 et alij. ...

Nº 9. Argumentis contrariis respondetr. Unde ita sia ut verissima retenta nobstant argumta contrariae partis nq ad 1q. Dr negdo assumptu qa illud pnome meq n refert sacerdos sed Xpus in cuiq persona ministr loquitr et qa oio fieri pot ut aliqs dictu referam tanq alterig et sit idq quoq a me assertu veiz. (velut) Aristoteles dixit q et ego dico celq suapte naa incorruptibile e, sicq sacerdos Xpus accepit panq et dixit pet ego psong eiq sapiens similitr facio et dico hoc e corpus meq. in qua oratoe demonstrativq hoc in primis materialiter ponitur tanquq ax Xpo platq deinde etq fortitr ad denotandq id q psentibq spebq panis otinetr ita sa citati maxe Laima dto nº 3. = Eminq obstitat 2q fundamentq Durandi et alioq pi as si sequitr relaa ex illis Vbis q pro vobis e fundetr desumptum in quo diuersa fuit interptq ex positio n nulli diverint Vba illa n signi ficare effusioq cruentq quo facta e in passioe dni sd incruentq qua fit in Smto ut sensq sit q pro vobis e fundetr, id e ad bibendq dabitur separatim a corpore ex vi Vboq, alij uo dicunt q refertq bitur ad effectq qa cq sanguine Xpi abluamur qno celq suscipimus merito p nobis effundi dici pot. hoc ex positio colligir ex autoritate D. Ambrosij dto tto 4 de Smtis cp ult. relaa incq. si quoties cumq 14 hac nra de oseer. dist 2. et eq tenuerut Cano tto. 12. de locis cp 12. Janseniq in ocordia cp 131. Vne effundi in Smto e offerri et libari Deo in sacri ficium cui exponi fauet q in graecis codicibq de psenti legitur e funditr et psertim apud Luca cp 22. n illud sanguis effundi sd calix q proprie indicat e fusioq Smtalq = alia expositio quo uideor magis q tt erat e Xpu fuisse loquutq de cruenta

etc

l'fussioe sue q^a ig pxime instaret de psenti signi ficari potuit itavre
lati à Suar. dto dq. 58. sec. 4. v.º ad fundamta, vnde defectus virgdi
fundamti aliis omnin vdze illa vba de fatu vondz secesa formo et ideo
vs feri fortitr et madlitr tn, sicutr vba qud pxe pcedut accipite et madite
q^a n ii de essa pferunti tn madlitr et immediate post illa sacerdos indu-
it psong Xpi, q^a iq expleuit murg qsubea rade exercebat et madlitr tn
tensz recitaog a proseguitr. ,, Ex qa sequitr mani festé sola illas dia vba n ce go n.º 20.

quatuor voces, hoc, ē, corpus, meu, eē desenda, necesitae et forma huig smi, forma secrasois.
ita ut sigs illas solas debita intice pferat sup debitu maz sine dubio p-
ficiat smtu q peccet ex alio. cp. q^a id facit ectia vni ptermisso ita D.
Th. Bonau. Alexandr. et ceteri iqcitati et expsse colligir ex st.º D.
Chrysostomi in gomilia de pdioe Juda dicens hoc ē corpus meu hoc vbu
res ppositas trans mutat, et Damascenq lib. 4. cp. 14. b dixit Deg hoc
ē corpus meu et donec ipse veniat hoc efficitr. Itaqz ex iq traditri = Vnde De partaa Enij
et sequitr partag illg. n n eē de essa ẑuig forme et ssequenti nec
de necesitae smti ita D. B. et ceteri iqcitati et pbr. q^a illa partaa
Enim n sducit ad signi ficaoz forme sq nec scurrit ade fficientiz
suersiois q^a ybo forme efficiut qsigni ficant ut aduertit idq Ange
lieg pceptor. dta q. 78. ar. 2. ad 5m. Bonac. dto punto. 1. nº 3. et q
illa parta a Xpo Dno dicta fuerit ut ex canoē misse colligitr in quo
nullg error ē, ut traditr in Conc. Trid. ses. 22. cp. 4. et cano. 6. et
ideo credendu sit ex Apostoloz tradioē additu eē ut colligir ex allegato
cp. cu Marthe. de celeb. miss. tn cu Euangelistē et Paulg illg pter-
misserint n Leue inditiu ē n eē necessaz et ex aliis raoibg traditis nº 21.
à Suario dq. 59. sec. 2. v.º dico 3. ,, Vz sit peccatu mor

Sed q n sit hoc particula de necesitae forme sse tale partaa Enim
craois corporis dni, difficultase qz sit pcatu ectiu, peccatu morte illg omittere? omittere.
affirsiz, tenuerut multi, maxe Gabriel in 4. dist. 8. q. 3. sclusioe 2. et lectioe 38. in canoz, suma
Moure 2. pte cp. 4. § 6. n.º 1. v.º dist. 199 cp. 4. n. 25. Ocgagamia q^e Eangelica vbo
32. Faguno pcepto 3. lib. 2. cp. 6. n.º 1. et 27. Valobos in suma ttu. 7. de Eucgaria 2. § 22.
ficult. 22. n.º 5. Ledesma in suma ttu. de smto eucgar. cp. 9. sclusioe 2. Moure dto.
et alij. fundatr hoc sio q^a ē facere sa ppcptug et vnu ecclā sneting
in re graui. = Alij tn, qz tenuere siq negne tn eē veniale q^a hoc
omissio ē q^o leue q n erit morte illg partag omittere, ita Enriq.
lib. 8. cp. 26. n. 4. Sotg dist. 2. q. 1. ar. 8. Bonac. dispt. 9. 3. pt. 1. nº 10.
Diana q alios refrt 2. pte ttu. 17. et 3. miscellaneaz. resol. 26 et 5.
pte. ttu. 14. resolutioe 78. Egidig. Granados. Magado. et alij re
lati

lati a Leandro. dict. tttu 7. q. 9. q. 5. qetz hanc sig defendit. = In
ter quas intrinsitz opiões dicendz e verisz eē sig illoz q̄ dixerūt q̄ veniz
mortale ē si ex contemptu fiat seu Sac partaa omissa fuerit q̄a talis
contemptus et ecclie et eig instituti iniuriosus ē ita Ledesma ubi s. 7. e
et Suarz. dta s. 2. vo sequentes, et in hoc casu verisimg eē ig affir
matiug sig. Si vo ex negligēa, f in aduertēa hoc pveniat tunc pcede
re 2a sig, dicendz erit. ››

nº 12. forma Smti sanguinis

Nunc ad formz consecrādis Smti sanguinis accedamus in qua
parte certissima sīa ē q̄ forma Smti sanguinis sī hæc vba hic ē ca
lix sanguinis mei. ē n. eadz ratio quæ de illis hoc ē corpus meuz. que
vba tn sī de essēa ut pt. ex ig dictis & etz in Smto sanguinis hæc ē for
ma q̄a illa vba significant conversioz vini in sanguinz. = Sed difficul
tas 1a ē grē in ecclīa Latina nō dicuntur p forma illa vba hic
ē sanguis meg sicut apud Evangelistas Matheus et Marcus hēr
ille cp. 26. vo 27. iste cp. 14. vo 24. q̄a his vbis sufficienter signi
ficatur conversio vini in sanguinz Xpi et clariora erūt et sine figu
ris ac metaphoris et vni formitas inter utramq formz constitueb.
Sed tz vera consecrāo ex illis vbis scz hic ē sanguis meg, fiet tn nō debe
mg a forma ecclīe recedere 1o q̄a sufficit Romanæ ecclīe autoritas
ut credamg convenientius fuisse uti his vbis, deinde q̄a in cp. 22. vo 20.
Luce et Paulg 1a ad Corintg. cp. 11. vo 25. nomz Calicis posuerūt et veri
sile ē Petrz huigōi vba romanæ ecclīe tradidisse et congruentia adiungi pot
q̄a illa vox pprie significat sanguinz ut potabilz et ita in voce sanguinis
nulla ē metaphora et accommodatē significatur put ē subalterna spē hug
Smti. Deinde vox Calix quqz uis metonimicē possit exponi ut accipiatr
p re contenta in Calice ut idz sit Calix sanguinis q̄ potg sanguinis, seu San
guis in calice contentg, tn hæc acceptio tz usitata ē et frequens ut oio clara sit
et ppria significaōi æqvaleat et hæc ē cōis expositio theologoz cz D. Ts. dta
q. 78. ar. 3. et in. 4. dist. 8. ubi Bonau. 2a pte ar. 1. q. 2. Ricardg ar. 3.
q. 2. ad 5m. Palud. q. 1. Gabriell lectiōe 52. in canonz. Antoninus. 3. pte 4o
13. cp. 5. § 4. novissime Laimg tttu 4. cp. 3. assertiōe 2. vo ›› hæc. ››

nº 13. q̄ liceat mutare formz ordinariz ecclesiæ.

Sed adhuc quærendz ē q̄ nunc liceat mutare illa vba hic ē
calix sanguinis mei in hæc hic ē sanguis meg. et vr q̄ sic 1o q̄a hæc nō ē muta
tāo substāelis, et consecrāo sanguinis fit ut oēs s a citati resolvunt, 2o tz q̄a mul
ti pp ea formz tradunt ut ipsi aiād vertunt. 3o tz etz q̄a apertissime significat
hæc forma consecrāoz et in re eūdz hēt sensum, et denig q̄a hæc forma ut
37

.f.

Propria Xpi exprimitr a Mattheo et Marco locis citatis. Unde quamvis ab ecclesia Latina facienda non est hanc mutationem sine gravi peccato dni, non solum propter scandalum sed etiam propter ecclesiae consuetudinem et traditionem a qua ut diximus non est in re tam gravi discordare. De Xpi aut facto non satis constat quo ipse usus fuerit uno vel altero dicendi modo quia in sacra Scriptura utroque refertur quamquam non ipse alterutro tantum dicendi modo usus fuerit, nec cum hoc sit servatur salva historiae veritate potuit illius factum utroque modo referri, verisimile aut est usum fuisse voce calicis quia per Lucam et Paulum traditio apostolica hoc magis indicat ut citati maxime Suarez disp. 60. sec. 2. resolvunt."

Ex his dictis sequitur quod forma quidem consecrationis sanguinis illa in qua examinatur verba hic est calix sanguinis mei, vel hic est sanguis meus. nunc dificultas est quomodo mutatio formae sit de verbis sequentibus novi et aeterni testamenti &c. de quibus prima sententia est haec omnia esse de substantia et essentia huius Sacramenti, haec est opinio D. Thomae q. 78. ar. 3. eamque defendunt Capreolus. Palud. Antonin. Silvestr. et alij relati a Suarez ubi proxime sec. 2a. et ultra eos novissime Cornejo q. 78. ar. 3. dub. 1. et in Catechismo Rom. loco citato omnia illa verba dicuntur esse formam huius Sacramenti. Fundamenta huius sententiae tria insinuantur a D. Thoma. 1um quia apud Lucam dicto cap. 22. haec posteriora verba interponuntur prioribus sic enim dicitur hic calix novum testamentum est in meo sanguine ex quo signum est omnia esse essentialia. 2um est ex consuetudine ecclesiae quia theologi de ritu sacerdotis et modo tenendo calicem in manibus haec omnia verba profert et Virgini dicit Flor. in decreto Eugenij in fine omnia illa verba ponuntur in forma sanguinis. 3a ratio est quia tota illa est una integra propositio et omnia illa verba novi et aeterni testamenti &c. sunt determinatio praedicati et ideo donec omnia illa finiantur non est absoluta propositio."

2a sententia tenuere multi quod illa verba novi et aeterni testamenti &c. non pertinere ad substantiam formae et haec est communis sententia antiquorum scholasticorum cum Magistro in 4. dist. 8. Bonau. 1a parte art. 1. q. 2. ad 4. Caieta. ad D. Thomam dicta q. 78. art. 3. Alexander. q. 33. membro. 4. art 1. et 3. ad 3um cum alijs relatis a Suar. ubi proxime dicta sec. 1. quam etiam hanc sententiam defendit et ultra eos Sotus. Enriq. Vasq. Valentia. Egidius. Pesantius et alij quos citat Granados. tract. 3. disp. 4. n. 3. Fagund. praecepto. 3. lib. 2. cap. 7. n. 3. Laim. dicto cap. 3. assertione. 2. n. 2. Nuñ. Reginaldus. Emanuel Saa. Victoria. Cob. Amerota. Philius et alij quos citat et sequitur Bonac. disp. 4. q. 3. puncto 2. n. 2. Ledesma dicto cap. 9. conclusione 2. dificult. 2. magis hanc sententiam defendit et ad argumenta omnia respondet. quae sententia 1o probatur auctoritate scripturae quia ut supra diximus verisimile est evangelistas retulisse omnia verba essentialia consecrationis tam in forma sanguinis quam corporis sed singuli omittunt aliqua ex predictis verbis et quaedam in nullo eorum reperiuntur ergo non sunt de necessitate Sacramenti. Deinde quia in aliquibus ecclesijs aliqua verba sequentia omittuntur cum graeci omittant illa

n.o 18 [no. beside second paragraph, right margin]

n.o 19.

Ultima verba consecrationis sanguinis non pertinere ad formam.

illa verba aeterni et mysterium fidei, quod significatum est illa non esse de essentia, alioquin sequeretur totam ecclesiam graecorum errare praesertim cum Florentinum sec. ... et Gamnet, sed supponat rite conficere ut notat Bonac. ubi supra et nec illa aliquam controversiam de forma habuerunt cum graecis sed solum circa materiam de azymo et de mistione aquae ut animadvertit Suar. dicto sec. 1. et constat ex iam dictis. ..

nec illa

n.o 16. fundatur amplius haec sententia.

Vlterius confirmatur haec sententia ex auctoritate Patrum et in primis illa celebris Eusebij Emiseni relata in nostro cap. quia corpus 35. hac verba dist. quod asserit Christum convertisse vinum in sanguinem suum dicendo hic est sanguis meus et Ambrosius lib. 4. de sacramentis cap. 5. in quo haec verba accipite et bibite ex hoc omnes, hic est enim sanguis meus. Chrisostomus homilia de proditione Iudae. Iustinus apologia 2. Damascenus lib. 4. cap. 15. et verisimum esse hanc sententiam dicere debemus. Unde ut animadvertunt relati à Leandro dicta disp. 9. q. 21. ad auctoritatem D. Thomae quam ipsum defendit solet responderi 1.o quod ipse doctor angelicus non ut probabilem, non ut omnino contrariam excluderet, suam proposuisse sententiam. 2.o quod S. Thomas non viderit liturgias graecorum aut quod suo tempore in illis liturgiis haberentur omnia verba quae habentur in missali romano hodie, sic Machado lib. 1. p. 1. titulo 6. documento 3. n.o 7. Bases verbo eucar. 1. n.o 20. Torreblanca lib. 2. q. 2. cap. 7. n.o 26. Suar. ad finem dicta sec. 1. ad finem. = Sed illud

an

tamen notare debemus de necessitate praecepti ecclesiae esse praesertim in hac parte latina ecclesia ut omnia illa verba proferantur in consecratione sanguinis ut satis constat omnes profitentes et est communis sententia quod probari potest quia in re aliquomodo dubia eligenda est via certior cum sine incommodo possit fieri et certe quia in re adeo gravi ecclesiae consuetudo et traditio habet vim praecepti et ex hanc assertionem conantur aliqui exponere D. Thomam in hac ita ut solum intellexisse illa verba esse de necessitate praecepti, et quodam modo de substantia formae non fortiter sed materialiter quatenus relative proferuntur et necessaria sunt ad narrandum integre verba Christi ita Ledesma ubi supra.

n.o 17. de aliis alterationibus formae.

Denique circa hanc formam consecrationis in corpore et sanguine solet dubitari an valeat consecratio si sacerdos in consecratione corporis dicat, hoc est corpus Christi. in qua dificultate non nulli relati à Leandro et ipse disp. 9. q. 7. affirmativam sententiam defendunt, contrariam verisimum esse dicendum dicimus quam defendunt Enriq. lib. 8. cap. 16. n.o 2. Suarez disp. 99. sec. 2. ad finem verso 5.a disp. 199. Egidius q. 78. art. 3. dub. 3. n. 39. Bonac. dicta q. 3. p. 1. n. 12. Fagund. de praecepto 3. lib. 2. cap. 6. n.o 22. Laimanus titulo 4. cap. 3. =

2.m dubium est an valeat consecratio si dicatur hic est corpus meum. in qua dificultate Laimanus dicto titulo 4. cap. 3. n.o 2. negativam sententiam tenet, affirmati

vam

vid. u°. Fauth deeucgar. tit. 1. q. 120. ad distinguendum e̅ pro consecratione in hoc casu valere si particula hic n̅ adverbialiter id loco pronominis masculini generis ponatur, sic vide dicta disp. 199. cap. 4. n° 32. Bonac. loco cit. n° 7. Egidius n° 38. Fagund. n° 24. Granados. tract. 8. disp. 4. q. n° 2. Suar. ubi supra. Diana q. agere tract. 24. resolutione 77 = 3° dubium e̅ quod valeat consecratio si dicatur, hoc est caro mea. in quo negative sibi tenuerunt Alexander. q. 33. n° 3. Gabriel lectione 38. Suarez dicta disp. 59. sec. 2. Egidius loco citato et alij apud Dianam dicto tract. 24. resolutione 76. sed probabilius dicendum e̅ valere consecrationem quia caro pro corpore sumitur, iuxta illud psalmi. 15 caro mea requiescet in spe imo addit Cyprianus sermone 1° de cena domini ex Ioanne cap. 6. Christum sic consecrasse hoc est caro mea. defendunt Enriq. dicto lib. 8. cap. 26. n° 2. Bonac. et Fagund. et vide ubi supra referentes alios Diana dicta resolutione 76. et eodem modo dicendum e̅ valere consecrationem si dicatur hic cibus e̅ corpus meum ut sic Enricus quamvis contrarium tenuerat dicto cap. 26. n° 2. defendunt Bonac. Suar. Granados. et Fagundez ubi supra. ad que omnia intelligere debemus valere consecrationem sed n̅ licite fieri ex iam traditis et ita finitur art. 9. 9 Kalendas Aprilis anni 1649. a D. D. Randolmi.

Articulus. 5. de ministro sacramenti Eucharistie ad explicationem textus in cap. perverit 29. cap. sacerdotes 30. cap. semel 51. cap. utrum 72. cap. nec Moyses 87. cap. accipite 88. cap. sacerdos 89. cum alijs hac nostra de consecratione dist. 2. ..

N° 1. duplex actio ministri huius sacramenti

Actio ministri in hoc sacramento duplex e̅ scilicet effectio eius et dispensatio seu administratio, in ceteris n̅ sacramentis hec duo n̅ distinguuntur quia consistunt in usu et ideo effectio et applicatio ad usum quo fit cum dispensatur, sacramentum idem sunt in eis. tamen quia sacramentum hoc consistat in facto e̅ ideo prius conficitur et postea dispensatur seu applicatur ad usum, unde 1 in presenti art. agendum erit de ministro ad conficiendum sacramentum deinde de ministro ad dispensandum. = quoad 1m tanquam certissimum principium supponendum e̅ quod solus sacerdos rite consecratus et ordinatus e̅ necessarius et ordinarius minister eucharistie quod de iure e̅ de fide et ita probatur 1° ex nostris iuribus in quibus supponitur quod Christus dominus tanquam summus sacerdos in eternum secundum ordinem Melchisedech hoc sacramentum confecit et postea Apostolis

Ita sacerdotes ex potestate a Xpo tradita, deinde definitum est in Conc. Niceno
1° cap. 14. et in Lateranensi ut habetur in cap. firmiter de summa Trinit. et in Tri.
sess. 23. cap. 3. et sess. 22. cap. 2. et can. 8. Vnde Clemens Pp. lib. 2. constitution.
apostolicarum cap. 32. dicit laicum qui sine sacerdote tentat sacrificare, sacrif.
ferre nihil facere. defendunt omnes cum D. Th. 3a parte q. 82. ar. 1. et cum Ma
gistro sent. in 4. dist. 13. et probatur. quia hoc sacramentum est tantae dignitatis quod
conficitur nisi in persona Xpi ut supra dictum est. et resolvit D. Th. 3a parte q. 78.
ar. 1. et 4. et quicumque aliquid agit in persona alterius oportet hoc fieri per potestatem
ab illo concessam sicut non baptizato conceditur a Xpo potestas conficiendi hoc sacramentum, ita sacer
doti cum ordinatur confertur potestas hoc sacramentum consecrandi in persona Xpi. ::

2. fundatur pluribus hoc facultas sacerdotibus tantum concessa.

Vlterius haec veritas regibus pr. quia illud Xpi apud Lucam cap.
22. hoc facite, non fuit dictum nisi Apostolis quos mandato ordinavit primi
sacerdotes novi testamenti, et aut probatur hoc modo, illud hoc facite non signi
ficat solum manducate et bibite quod convenit omnibus Xpianis sed significat conse
crate, sumite, et alijs distribuite ut me facere vidistis, ista aut tria
non possunt convenire omnibus quia illud mandatum non est datum omnibus sed solum quod qui ideo
dicuntur sacerdotes, quia ceteri nullo modo possunt eucharistiam consecrare et si id
tentaverint nihil faciunt ut dictum est. Maior aut propositio huius funda
menti probatur. ex textu Lucae. Lucas non qui solus inter evangelistas habet illa
verba hoc facite non dixerat antea accipite manducate etc sed solum
dixerat accepit panem benedixit et dedit dicens hoc est corpus meum quia non re
tulit Lucas illud hoc facite ad actionem solum manducandi cum eius nec memi
nerit quidem sed retulit ad actionem benedicendi et distribuendi quas actiones
exercuerat et sub ad actionem manducandi quam Dnus etiam manducavit ut est
dictus sit sicut in evangelio non exprimatur. Deinde minor propositio huius fu
ndamenti probatur. quia si illud mandatum omnibus daretur omnes tenerentur consecrare et
distribuere quod est absurdum et contra consuetudinem non solum catholicorum sed etiam hereticorum
quod tantum sacerdotibus permissum. Denique Patres ecclesiae hanc veritatem varijs in
locis confirmarunt, maxime Dionisius Areopagita de ecclesiastica hierarchia
3a parte cap. 3. Iustinus in apologia 2. prope finem Cyprianus lib. 2. epistola
2. et 9. et lib. 3. epistola 25. Atanasius 2a apologia contra Arrianos. Basi
lius lib. 2. de baptismo cap. 8. Epifanius haeresi 79. Chrysostomus lib. 3. de
sacerdotio et homilia 82. et 83. in Mattheum. Hieronymus in lib. contra Lu-
ciferianos et in epistola 1. ad Eliodorum. et 85. ad Evagrium. Isidorus
cuius authoritas refertur in cap. perlectis 25. dist. refert plures Bellarminus

lib.

lib.4 de eucar. cap.26. " Cæterum contra hanc veritatem obstat quod dictum est in artículo de forma eiusdem Sacramenti et resoluit D. Th. q.78. ar.4. hoc Sacramentum conficitur virtute verborum quae sunt forma Sacramenti, quae non mutantur siue dicantur a Sacerdote siue á quocumque alio, quod non desiderat fieri quod á sacerdote conficiatur; et si dicimus quod propter excellentiam huius Sacramenti hoc conditas sacerdotij in ministro requiritur; obstat quod hoc Sacramentum in consecratione materiae perficitur sed altiorem tenet consecrare scilicet crismam et oleum sanctum, et oleum benedictum pertinet ad solum Episcopum, quorum tamen consecratio non est tantae dignitatis sicut consecratio eucaristiae in quae totus Christus quod non debebat nisi ad episcopum pertinere = Sed his non obstantibus verissima est sententia tradita contra auctoritatibus et rationibus supradictis, nec obstat consideratio efficaciae verborum consecrationis nam virtus Sacramentalis in pluribus consistit et non in uno tantum, sicut virtus baptismi consistit in ministri verbis et in aqua unde et virtus consecrativa non solum consistit in ministri verbis idem et ordinatione eius dicitur ab in potestate sacerdoti tradita in sua consecratione et ordinatione cum ei dicitur ab episcopo accipe potestatem offerendi in ecclesia sacrificium tam pro viuis quam pro mortuis nam et illa virtus instrumentalis in pluribus instrumentis consistit per quae agit principale agens. = Quamuis obstat illud quod de Episcopo dicebamus quod episcopus accipit potestatem ut agat in persona Christi supra corpus eius misticum idest supra ecclesiam quam quidem potestatem non accipit sacerdos in sua consecratione et possit eam habere ex Episcopi commissione, et ideo ea quae non pertinent ad dispositionem corporis mistici non reseruatur episcopo sicut consecratio huius Sacramenti, ad Episcopum vero pertinet tradere non solum populo sed etiam sacerdotibus ea ex quibus possunt propriis officijs uti et quia benedictio crismatis et olei sancti, et olei infirmorum et aliorum quae consecrantur ut altaris, ecclesiae, vestium et vasorum, praestat quandam idoneitatem ad Sacramenta perficienda quae pertinent ad officium sacerdotum ideo tales consecrationes episcopo reseruantur tanquam principi totius ecclesiastici ordinis. " Unde sequitur adeo verum esse sacerdotij qualitatem necessariam esse ad conficiendum hoc Sacramentum ut nec in casu necessitatis ex dispensatione contrarium concedatur, quod ex ius traditis manifeste probatur et ita docet ecclesiae vsus ac traditio nunquam non in ecclesia aliter visum est fieri propter vllam necessitatem aut dispensationem legimus non in articulo necessitatis interdum fuisse eucaristiam ministratam á laico, vel diacono, de quo inferius, sed quae prius esset a Sacerdote consecrata, quia cum Sacramentum sit factum permaneat, in vsu et applicatione non potest esse aliter pendere a conditione vel qualitate

3 Dificultas contra hanc veritatem et dissoluitur.

4 Ampliatur ad casum necessitatis sententia tradita de clusione.

applicatione

applicanti id soli magestas erit necessaria ut recte ac debite fiat ita constat ex supradictis et defendunt Egidius q. 83. ar. 1. Nunquam ibi et Henriquez lib. 8. nº 44. Victoria de eucharistia nº 88. Suar. disp. 62. sec. 3. Philiarchus tom. 4. cap. 9. nº 245. Vnº dico 3. qui refert illud D. Pauli 1ª ad Corinth. cap. 4. ibi sic nos existimet homo ut ministros Christi et confirmat. hoc si ... ministerium necessarium sit necessarium Sacramentum magis quam eucharistia nisi homines non possunt in necessitate ab alio quam a Sacerdote conficit quam nec Sacramentum eucharistiae = Nec obstat quod sicut Apostolis fuit dictum hoc facite ita eis dictum, ite baptizate et in casu necessitatis possint alii quam Sacerdotes baptizare ergo eis concessum videbatur consecrare eucharistiam in casu necessitatis, quia ratio est negando consequentiam, ratio differentiae est quia propria potestas consecrandi datur in ordinatione ut constat ex forma et materia ordinationis, potestas autem baptizandi non proprie conceditur ad ius, ratio vero est propter maiorem necessitatem Sancti Baptismi ut animadvertit D. Th. q. 82. ar. 1. ad 3um. et ibi dicti omnes. ».

Sacerdos etiam degradatus et excommunicatus potest consecrare

Ex quo fit ut quilibet sacerdos etiam excommunicatus degradatus, hereticus, vel scismaticus, potest valide consecrare modo debitam habeat intentionem cum retineat ordinem sacerdotalem, et consequenter potestatem consecrandi

potestatem consecrandi fundatam in caractere sacerdotali qui deleri non potest certissimum est ita D. Th. q. 83. ar. 7. et 8. et ibi dicti omnes et ultra eos Valentia tomo 4. disp. 6. q. 10. puncto 1. Toletus in summa lib. 2. cap. 28. nº 1. Victoria de eucharistia nº 92. Bonac. disp. 4. de eucharistia q. 5. puncto 1. n. 2. cum aliis. = sed contra hanc sit obstatque

Difficultas contra Sanctionem.

hoc facultas consecrandi eucharistiam et deneganda sacerdotibus hereticis, et scismaticis ita ut non possint hoc Sacramentum conficere. Vnde Innocentius epistola 18. et 22. solum baptismum (inquit) illis ratum esse permittimus, et habetur in cap. arrianos. 73. 1. q. 1. Ordo Gregorius lib. 4. epistola q. cap. 49. et habetur in cap. accessit. 20. q. dist. ubi quasi Vbo ... ad finem hanc doctrinam omnino defendit in clerico degradato et etiam in aliis multis decretis consecrationes hereticorum et Scismaticorum dicuntur irritae ut in cap. dictum. 96. cap. quidam 97. 1. q. 1. cap. ex antiquis. 9. 94. dist. cap. Eguis. 69. 11. q. 3. cap. si quis presbiter. 4. 15. q. 8. cum aliis traditis a glossa in dicto cap. accessit, quod quidem fauet etiam Augustinus lib. 2. contra Crescentium cap. 13. ubi ait extra ecclesiam non esse verum sacrificium nec verum sacerdotium, Hieronymus ... 7. ubi dicit panem hereticorum esse pollutum, Vnde Magister sic argumentatur in 4. dist. 13. dicit haereticos, et scismaticos qui extra ecclesiam existunt etiam si sint rite ordi

nati

patri et dedita inoe verba q. ferant n. conficere, et in c. 1. in ecclia. 68. d. q. 1.
refertur q. dicitur esse quae in ecclia quae corpus Xi. e. nec rata si sacerdo-
tia, nec vera si sacrificia, sed haeretici, Scismatici et excomunicati si extra
ecclia dei &c. ,, Sed his n. obstantibus semp defendere debemus trad. difficultatibus Be- 6
ditam sic ex rationibus ia traditis et ex auctoritate D. Augustini lib. 2 c.
13. contra Parmenianum ubi dicit q. sicut Baptismus in eis est haereticis, Scisma
ticis, et excomunicatis, ita ordinatio manet integra. Sed ex vi ordinationis sa
cerdos pot. consecrare eucharistiam, quia haeretici, Cismatici et excomunicati cum in eis ma
neat ordinatio integra videtur q. possint Eucharistiam consecrare quia si p. caracte-
rem sacerdotalem haec potestas ad conficiendum corpus Xi. habent, n. si q. habet
hunc caracterem rite proferat verba essentia sua debito modo infallibiliter
conficiet Sacramentum quia ut recte Nicolaus Papa ad consultationes Vulgarorum c. 71.
relatus in c. Sciscitantibus ultimo. 1. q. 8. respondit, n. pot. aliquis
quamvis pollutus sit Sacramenta divina polluere. cum n. nocet cum mul
tis aliis 1. q. 1. = Nec obstant fundamenta contrariae partis, cum s. canones
interdum dicunt ordinationes haereticorum irritas esse intelligendi sunt quoad
debitum usum quia ecclia eos suspendit et prohibet ne ad sacerdotalia
munera admittantur quoniam quamvis eorum actus q. in se n. requirunt irritare
n. possit et ut recte inquit D. Th. dicta q. 82 ar. 7. in corpore aliud est
aliquid omnino n. habere, aliud aut n. recte habere, et similiter aliud est
n. dare et aliud n. recte dare; illi enim qui intra ecclia constituti receperunt
potestatem consecrandi eucharistiam in ordinatione sacerdotii recte quidem habent potestatem
sed n. recte ea utuntur si postmodum p. haeresim aut Cisma vel excomu-
cationem ab ecclia separantur; q. aut sic separati ordinantur nec recte
habent potestatem nec recte utuntur quod tamen utramque potestatem habeant patet
p. hoc quod sicut Augustinus ubi proxime dicit cum redeunt ad unitatem ecclie
n. reordinantur, sed recipiuntur in suis ordinibus et quia consecratio Eu- ordinis potestas [illegible]
charistiae est actus consequens ordinis potestatem, illi qui ab ecclia separati p. haeresim
Cisma vel excomunicationem possunt quidem consecrare eucharistiam n. tamen hoc recte faciunt
sed peccant facientes et ita iura adducta intelligere debemus quam
interpretationem defendunt D. Th. ubi proxime. Suarez. disp. 61. sec. 3. ubi occur-
rit tamen Bonac. disp. 4. q. 5. p. 1. n. 2. Philibus c. 9. de ministro. n.
247. cum aliis. ,, Ex eisdem sequitur nunc et aliquid breviter quod disputare, 7 Ut plures sacerdotes possint unam et eandem hostiam consecrare.
scilicet plures sacerdotes possint unam et eandem hostiam consecrare? in qua difficultate
primo videbatur q. hoc promissum est si quidem sacerdotes cum de novo ordinantur celebrant
cum Epo et simul verba consecrationis proferunt. Verum ut certum ab incertis distinguamus

mus

mq, certuz ẽ n̄ poẽe plures ministros ɔcurrere ad ɔsecrandum hoc Smtũ ut caũ partiales ex parte formæ itaut unus p̄ferat partem formæ aliq aliã partem qᵃ tunc neuter eoz p̄ferret formã nec ex vbis diuersorũ hoim una forma ɔponi pot ut ẽ ɔuis theologorũ siᵃ inmaa de Smtis ingrẽ in cp. de forma. Dico aut ex pᵗᵉ formæ qᵃ ex parte maæ fieri pot ut unus ɔsecret partem unius hostiæ, aliquᵒ reliquã partem si vterq certam ac definitam partem sua inioe designet ut dictum fuit in artᵒ de maa huius Smti qᵃ tunc illi n̄ sũ p̄priẽ caũ partiales qᵃ unusqsq suã ɔsecraoẽ ut integra cauã p̄ficit. Siuᵒ plures totalitr ɔcurrãt et integrẽ eodẽ q tpore absoluant formã, oẽs ɔficiunt ut defendit D. Th. dta qᵉ 82. ar. 2. ubi auts oẽs et ẽ ɔuis siᵃ raoẽ qᵃ n̄ ẽ maior raõ de uno quã de alio q̄ t nullus t oẽs debent ɔsecrare n̄ nullus qᵃ oia necessaria ɔcurrũt q̄ oẽs = Siuᵒ duo sacerdotes integre p̄ferãt formã et vnusqsq hẽat inioẽ ɔsecrandi si tn̄ alter eoz prius tpore absoluat formã quã alius n̄ possunt illæ duæ formæ eficere ɔsecraoẽ eius dẽ maæ sd altera tm̄ itaut q pᵒ vba ɔsecraoĩs p̄nunciavit ɔficiat, hec ẽ doctrina et ɔuis quã defendũt Suarz qᵉ 61. sec 4. Bonac. ubi p̄xᵉ nᵒ 3. P. Gilusius ttu. de euc. dᵒ cp. 9. de ministro nᵒ 249. Enrriq. cp. 94. nᵒ 1. ad finẽ Reginaldus ttᵒ 29. nᵒ 43. cũ alijs raõ ẽ qᵃ integra forma cadẽs sup debitã maã dici lz p̄ficitur ɔficit Smtũ, q̄ aliæ nihil cũ inveniãt iã factũ et cadant sup maã indebitã nã debita ẽ panis et vinũ, post ɔsecraoẽ aut ẽ corpus et sanguis Xpi, non panis et vinũ. ɔs.

8. explicatur quomodo plurium sacerdotum

Ex sequtibus sequitr q si plures ɔcurrãt et qsqs ex his hẽat inioẽ ɔditionatã ɔurrendi tz partialiter si alius etiã ɔcurrit nihil fit, raõ ẽ qᵃ id ẽ ɔᵃ Xpi institutioẽ q voluit cuiusq sacerdotis vba eẽ caũ integram; si vero qsq hẽat inioẽ ɔditionatã ɔcurrendi integre, si aliqui absolverint, et n̄ alias, tunc vltimus tm̄ ɔficiet qᵃ ille tm̄ invenit ɔdioẽ adimpletã, cæteri qnõ absolverũt n̄ ɔfecerũt qᵃ ɔdiõ n̄ erat impleta, cũ vltimus n̄ dũ absoluerit, ita Suarz. Fagundz. Fillucius, Enrriq. et Reginaldus ubi p̄xime. Ledesma in suma ttu de eucharis cp. 9. ɔɔ.

9. De missa in qua Epus et novi sacerdotes celebrant

Dificultas tn̄ ẽ in ɔsuetudie illa ecctiæ qua novi sacerdotes sũt cũ Epo videntr ɔsecrare eandẽ hostiã qᵃ humano mõ loquendo n̄ possĩ oẽs illæ formæ vborũ in eodẽ instanti fisico absolui, ex quo vr sequi illam ɔsuetudinẽ eẽ ɔᵃ rectã raoẽ qᵃ exposita ẽ multis periculis. 1ᵒ ut Epus q ẽ principalitr sacrificans nihil ɔficiat, 2ᵒ ut a multis p̄ferant vba sup maã ɔsecratã, t 3ᵒ ut multi frustra

tra verba proferant rigide efficiendo, vnde si nulli non vergitur hanc consuetudinem improbare quia in vniuersa ecclesia non observatur ut de Moguntina refert Gabriel et vero quia insinuatur a D. Thoma dicta q. 82. ar. 2. in corpore et videtur secundum consuetudinem quarundam ecclesiarum sicut Apostoli Christo concenanti, concenauerunt ita novi ordinati Episcopo ordinanti concelebrant. Vnde ita fere sentit Durandus dist. 13. q. 3. et in eadem sententia citatur Albertus in suma Gabriel lectione 6. in canon. Suma angelica verbo eucharistia 2. § 3. nec multum repugnat Sotus dist. 3. q. 1. ar. 3. Palacios q. 4. Verum nullo modo hanc sententiam defendere debemus nec illam consuetudinem ut malam improbare quia temerarium esset tum propter ecclesiae romanae auctoritatem a multis pontificibus approbatam, tum quia plures aliae ecclesiae eandem consuetudinem observant. »

Vnde alij dixerunt omnes sacerdotes qui cum Episcopo proferunt verba consecrationis eucharistiae debere illa proferre cum intentione consecrandi, ita tamen ut referant intentionem suam ad illud instans in quo Episcopus absoluit verba consecrationis, in quo omnes consecrant siue prius siue posterius verba absolvant quam sententiam tenuerunt Innocentius tertius de sacro misterio cap. 25. quem D. Thomas sequi videtur q. 78. art. 2. et q. 82. ar. 2. Alensis q. 36. membro 8. Paludanus dist. 2. q. 4. Ledesma in suma dicto cap. q. Victoria in suma numero 88. Silvester verbo eucharistia 2. q. 13 et fere omnes Sumistae = Verum haec sententia grauissimis difficultatibus involvitur, maxime quia dupliciter potest explicari intentio horum sacerdotum. 1.º ut sit absoluta ut illam explicant Paludanus, et alij et hoc modo est impossibilis quia si sacerdotes habent intentionem consecrandi et prius absolvunt verba quam Episcopus non possunt eorum efficaciam suspendere ut dictum est, nec hoc est in potestate totius ecclesiae ut advertit Solarguita supra. Deinde isto modo fieret non opporteret diligentiam adhibere ut omnes cum Episcopo proferrent, sed saltem curandum potius esset ut omnes ante Episcopum absoluerent verba quandoquidem dicuntur non esse operatiua prius quam Episcopus absolueat, verba aut Episcopi expectatura sit reliquos at in vsu ecclesiae non ita habet sed adhibet potius diligentiam ut omnes simul absolvant, saltem nullus ante Episcopum = Alio modo haec intentio sacerdotum de qua in hac sententia potest explicari et ut sit conditionata vt quia sacerdotes consecrantes cum Episcopo intendant consecrare sub hac conditione si Episcopus iam absoluit verba ut explicat Victoria dicto numero 88. Sed hinc necessario sequitur Christum dicta ut nec illi consecrent quia prius tempore, nec illi quia posterius quam Episcopus verba absolvunt sed ad summum illi qui in eodem fisico instanti cum illo verba proferunt quae paucissimos stringet et ita non euitantur sententiae traditae incomoda. »

Vnde aliorum fuit sententia solum Episcopum proferre verba formaliter et cum intentione consecrandi, alios vero
10 hoc quo examinatur amplius.
11 alia sententia in qua

di-

81

Di aliis ē mãalr illa referre in signu potestatis sibi ccesa et in memoria illius cõn in qua Xpus cu apostolis celebravit eis q eandem potestatem ccessit, quam sic tenue runt Ricardus d. 4. 23. ar. 2. q. 2. Caietanus q. 82. art. 2. Summa Angelica verbo eucar. 2. § 3. et eam fere vr sequi Suarez ubi proxime, q ad cõfirmandum adducit verba antiqui Pontificalis romani, ut ordinati oīa dicant ac si celebrarent et novissime eam defendere vr Philusius ubi supra n° 292. et commodè intelligi oia in cõmeda et sufficit ad in eorum et sentim eccliae. Deinde pt. q illi sacerdotes n ccurrunt sub utraque specie q n ccurrunt ut sacrificantes q n sacrificant et cõsequenter n cõficiunt. = Sed q de sic satis rationabilis sit adhuc obstat q in pontificali romano hodie admonetur Epus ut altè et paulatim dicat verba ut alij possint simul cu illo dicere et oēs adhibeant diligentiam ut simul absolvant q ex modo ipsius ccuetudinis vr colligi oēs proferre vba ad cõsecrandum. ::

12. resolutio Resp.: Vnde in hac difficultate quae gravissima est ex iam traditis admittendum ēē existimo q tradunt Suarez et Philusius ubi proxime nempe q si diceremus sacerdotes in hoc casu n cõsecrare sed mãaliter proferre formam prima hanc ultimam Caietani et aliorum sic solvuntur hoc pacto oēs difficultates tunc n solus Epus proferret forlitr et q in pontificali romano Epus admoneatur ut altè et paulatim dicit, ut alij possint simul cum ipso dicere et oēs diligentiam adhibeant ut simul absolvant ex quibus verbis significari vr eos proferre vba ad cõsecrandum et forliter, respondeti in hoc ideo Resp.: q n satis cõstat in particulari qua intentione proferenda sint vba et cum sit dubium securiorem partem eligendam ēē. = Sic ergo asseramus proferri eam forlitr tunc Xa dicta cõsequenter affirmandum erit illius illos tm cõsecrare q simul absolvunt in eodem instanti; quamvis n ccedamus tm moralitr cõsecratoes ēē cam cõversionis tm necesse ē ccedere statim atq forma prolata ē fieri cõversionem alioquin ēēt falsa forma hoc ē corpus meum ideoq curandum ēē ut nullo modo preveniatr Epus. :: Vnde sequitr quoad praxim q huiusmoi sacerdotes fn habeant determinatē in eorum cõsecrandi, nec n cõsecrandi sed habeant debitam tm quam deus scit ēē habendum et meliori modo quo possunt, habeant in eorum cõsecrandi q s si possunt simul cum Epo absoluere; sin n possunt tunc tm habeant in eorum proferendi vba illa mãaliter, et nullo modo psumant prevenire Epum in cõsecrando q a rē vera hoc ē magnum incõmodum et cõ in eorum ecclae ex rationibus iam traditis et ita oia absurda evitantr ita Sotus. Suarez. Philusius et alij ubi proxime. ::

13. de ministris q. ad dispensatoem eucharis.: His ita suppositis cõ ministrum huius Sacramenti in ordine ad cõsecratoem nunc ad ministros cõ ad dispensatoem et distributoem accedere de-

be

Verum ingressio 1º supponendum est quod proprium ius et ordinaria potestas et auctoritas dispensandi hoc sacramentum est penes sacerdotes ex iure divino; hoc assertio potest probari ex nostro cap. pervenit. 29. cap. sacerdotum 30. cum aliis adductis in epigrafe nostri articuli hac materia de consecratione dist. 2. et sumitur ex Concilio Trid. ses. 13. cap. 8. et facit illud Dionisii in libro de ecclesiastica Hyerarchia 2a parte cap. 3.to orat sacerdos ut sancta sancte conficiat et caste distribuat. deffendunt D. Tho. et ibi omnes doctores q. 82. ar. 3. Ricardus in 4. dist. 13. ar. 1. q. 3. Silv. verbo eucharistia 3. q. 4. Victoria nº 88. Enriquez tomo 8. cap. 54. Suar. disp. 72. s. 1. Bonac. qui alios refert disp. 4. q. 5. puncto 1. nº 4. Layman tomo 2. titulo 4. cap. 7. n. 1. Bi Lusing ubi supra nº 296. cum aliis infra referendis et traditur a Leandro tomo 7. de eucar. disp. 4. q. 1. et potest probari ex illa auctoritate Pauli 1a ad Corinthios cap. 4.to sic nos existimet homo [quod est sacerdotes] ut ministros Christi et dispensatores misteriorum Dei, nam si integre de sacramentis hoc dicit Paulus multo magis de hoc sacramento quod omnium est dignissimum et summa veneratione tractandum. Item Christi ex ipso hoc facite in meam memoriam nam ut hoc verum demonstrabat Christus actiones ad solos sacerdotes pertinere, Christus autem et consecravit et dispensavit utrumque quae commisit sacerdotibus solis unde in Concilio Trid. loco citato dicitur apostolica traditione descendere ut Laici a Sacerdotibus quam accipiant nam hic mos semper fuit in ecclesia observatus. " 14.

Difficultas contra hanc sententiam.

Caeterum in istius est ut quia ex antiqua consuetudine ecclesiae constat hoc sacramentum interdum esse dispensatum a diaconis in quibus sanguis Christi non minus pertinet ad hoc sacramentum quam corpus. Id sanguis Christi dispensatur in ecclesia per diaconos ex commissione sacerdotum ut constat ex verbis Sancti Laurentii ad Sixtum Papam apud Sanctum Ambrosium tomo 1. de officiis cap. 41. et experire utrum idoneum ministrum elegeris cui commisisti dominici sanguinis dispensationem et docet Clemens tomo 8. constitutionum apostolicarum cap. 34. et diaconus non baptisat, non offerente Episcopo et presbitero ipse dat populo non veluti Sacerdos sed veluti ministrans Sacerdoti. et Cyprianus tomo de lapsis circa finem solemnibus adimpletis diaconus calicem offerre praesentibus coepit quod etiam ex antiquis Lyturgiis satis constat et tradit Iustinus apologia 2. pro Christianis in fine, a quo forte inde manavit quod tunc fideles communicabant frequenter, et ideo ut brevius et comodius fieret commissum est diaconis ut presbiteros in eo munere iuvarent, quia vero primum dabatur corpus quam sanguis, ideo praecedebat Sacerdos offerens corpus et sequebatur diaconus ministrans calicem et ideo facilius concedi potuit quia administrandum corpus oportet manibus illud tangere ad dispensandum vero sanguinem satis est calicem attingere unde ut advertit Suarez ubi supra etiam nunc Romae cum Papa solemniter ministrat, corpus primum propriis manibus sumit diaconus vero ei postea sangui

nem

41

15. difficultas 2ª. ne ministrat. ;; Sed a tradita assertione retenta non obstat haec difficultas quae diaconis concessa videtur quamvis hoc usu dispensationis sanguinis aliquando fuisset commissum in ecclesia ex rationibus iam traditis, non tamen ex eo sequitur quod propria ad sacerdotes non pertinet haec sacramenti eucharistiae dispensatio. Diaconus enim ut advertit D. Thomas q. 82 ar. 3 in solutione ad 1 quasi propinquus ordini sacerdotali aliquid participat de eius officio ut scilicet dispenset sanguinem non autem corpus nisi in necessitate iubente episcopo vel presbitero ex rationibus iam non antecedenti adiunctis et quia sanguis Christi continetur in vase, unde non oportet quod tangatur a dispensante, sicut tangitur corpus Christi. 2º quia sanguis designat redemptionem a Christo in populum derivatam unde et sanguini admiscetur aqua quae populum significat et quia diaconi sunt inter sacerdotes et populum magis convenit diaconibus dispensatio sanguinis quam dispensatio corporis haec sunt quae a

16. difficultas 3ª. solutionem D. Thomae D. Thoma ad solutionem huius difficultatis ponderantur. ;;

Verum hanc solutionem obstat gravitas quod haec facultas diaconis concessa dispensandi eucharistiam non solum usu sanguinis procedit sed etiam usu corporis reperitur siquidem legimus aliquando utramque speciem per diaconos fuisse dispensatam maxime apud Iustinum dicta apologia 2ª ad finem ubi absoluta gratiarum actione praesulis et ominatione totius populi diaconi quos vocatis dant singulis praesentibus partem panis et calicis diluti super quos facta est gratiarum actio, quod alimentum apud nos vocatur eucharistia et saltem in necessitate diaconos ministrasse corpus domini ex presbiteri seu episcopi facultate constat ex concilio Niceno cap. 14 Arelatensi cap. 15 et expressius in Cartaginensi 4 cap. 38 ubi diaconus praesente presbitero eucharistiam corporis Christi populo si necessitas cogat iussus eroget et est habetur in cap. diaconos 18 in finalibus ubi et in cap. praesente 18. 93 dist. ;;

17. difficultas 4ª. Sed a tradita doctrina et solutione retenta circa dispensationem sanguinis non obstat, quod aliquando in ecclesia diaconis dispensatio corporis domini concedatur nec hoc contra ius divinum de quo in assertione tradita num. 13. quamvis soli sacerdotes habeant hanc potestatem de iure divino non tamen est eorum iure necessarium ut per se ipsos illam exequantur, nec est eis prohibitum quin aliorum opera et ministerio uti possint sed hoc est dispositioni ecclesiae commissum ut de diaconis dictum est ex rationibus iam traditis et ratio sumenda est ex Christi voluntate et institutione quam voluntatem usus ecclesiae ita declaravit, potest autem fundari in propria ratione talis sacramenti in aliis non non distinguitur usus a sacramento ipso et ideo cui ex iure divino datum non est ut possit conficere sacramentum idem prohibitum est ne possit illud dispensare hic vero effectio et collatio sacramenti sunt distinctae et separabiles et ideo non est necesse ut cui non est data potestas conficiendi sit semper et iure divino prohibita dispensatio. = Unde remanet

quod

q. in casu necessitatis tz hodie diacono dispensare hoc Smtz ex lege [illegible] propri sacerdotis licentia, t ex licentia iuris et presumpta voluntate Epi, ita Soleo tto. 2. cp. 28. Victoria dicto nº 88. Suarz. Layman. Philusiq et ceteri iz citati, Henriq. tto 8. cp. 54. Siluest. verbo eucharistia 3. q. 4. cu alijs. »

Gelatio aut gravissima difficultatem, z est permittatur ei dispensatio vz Laico concedatur [illegible] incasu necessitatis, itaut in mortis articulo si sacerdos non adsit, possit se ipsuz communicare et negatiuq partem tenuerunt ut verius. Urtado de Smto eucgar. disp. 11. difficult. 3. Prepositus in 3a parte q. 82. ar. 3. dub. 1. n. 11. Faustus de Smto euc. tto. 2. q. 112. Tannerq. tomo. 4. disp. 5. q. 8. dub. 8. nº 182. Ocagauia de Smtis ttu. 3. de euc. q. 4. n. 7. Bonac. disp. 4. q. 5. pto. 1. nº 6. refert alios pro hac sententia Diana tomo. 3. ttu. 4. resolutione 47. et tomo. 5. ttu. 3. resolutione 47. et probatur ex allegato cp. 38. Concilij Cartaginensis. et ex dicto cp. presente. et ex dicto cp. diaconos 93. dist. ubi tamen hoc facultas in casu necessitatis conceditur diacono non uero alijs inferioribus, quanto multo minus laico. = Oppositam uero sententiam quod in casu necessitatis hoc facultas laico conceditur defendunt alij maxime glossa in nostro cp. pervenit 29. haec verba dist. Diana ubi proxime Philusiq dicto ttu. 4. cp. 9. de ministro nº 284. Suarz disp. 72. s. 3. ad finem. Coninck. de Smtis q. 82. art. 3. nº 23. Laimz dicto ttu. 4. cp. 7. nº 4. cu alijs relatis á Diana in dictis locis quod exemplum Reginae Scotiae referunt quae in Anglia martirium subitura Smtz Eucar. q. secum habebat proprijs manibus sumpsit immo alij relati á Diana te- nuerunt non soluz Laicuz posse in periculo mortis si non adsit sacerdos seip- suz, sed etiam alios communicare ita Laimz, Coninck, et Diana ubi proxime Vala tomo. 4. disp. 6. q. 10. pto. 1. Oppositam quaestionem insurgit late Sotus in 4. dist. 23. q. 1. ar. 3. et nouissime contra Dianam Lugo de Smto eucgar. disp. 18. sect. 1. nº 12. sed haec sententia affirmativa satis probabilis est tamen in prima quam in secunda parte ex auctoribus relatis et probatur, nam id nec naturali nec diuino iure praecepto repugnat nec ullus Canon ecclesiasticus reperitur qui id prohibeat et ad textum in nostro cp. pervenit 29. cu similibus Respondet Diana dicto ttu. 4. resolutione 47. ad finem quod loquitur extra casum necessitatis. sed tunc demum admittere ut probabilem sententiam [illegible] de- bemus quando est causa grauissimae necessitatis ut in articulo mortis et quando nullo modo ad aliuz idoneum ministrum occurrere possumus. = Si uero oppositam negativam est de- fendere volumus ex rationibus ab initio probationibus tradditis tunc ad exemplum reginae Scotiae vere possumus cu Ocagauia ubi proxime q. hoc fecit t bona fide credens id sibi licere, t mediante dispensatione ad id concessa. »

18

Ex iz dictis constat quod proprie sacerdotibus competit hec facultas dis- pensandi hoc Smtz eucgaristiae, t id hoc ita intelligere debemus si iurisdictionem propriam habeant, unde potior potestas ordinis sacerdotalis, iurisdictionis potestas desideratur

19

Quod omnibus sacerdotibus hec facultas dispensandi eucgaristiam conceditur.

Sed quoque iurisdicog debet habere sacerdos respectu eius cui illud administrat. Haec assertio est verissima et ab omnibus recepta, probatur quod ex communi regula capituli, Officij de penit. et remissionibus. Clem. dudum de sepulturis, ex qua docemur ad Sacramentorum administrationem esse necessariam iurisdictionem et in particulari de hoc Sacramento probatur ex concilio Carthaginensi 2° cap. 7° statuat gravitas vestra ut unusquisque clericus vel laicus non communicet in aliena plebe sine literis Episcopi sui; et in concil. Carthagin. 4. dicto cap. 38. et in concil. Mileuitano cap. 18 vere antiqua ecclesiae consuetudine servatum fuit ut quod propriè hoc Sacramentum populo dispenset ut colligitur ex authoritate Dionisij de ecclesiastica Hyerarchia. cap. 3. et Iustino dicta apologia 2. pro Christianis ad fin. Tertullianus de corona militis cap. 3. dicto cap. omnis vtriusque sexus de poenitentijs et admunus proprij pastoris pertinet gregem pascere et non officium alienum vsurpare, nec falcem in messem alienam mittere. »

ubi dicit officij debet dicere, omnis vtriusque sex, etc.

20.

explicatur haec

Sed ad perfectam huius doctrinae declarationem animadvertendum est hanc potestatem dispensandi hoc Sacramentum quoad iurisdictionem duplicem esse ordinariam et delegatam et priori modo convenire Episcopis, parochis et alijs quibus ex officio animarum cura incumbit. 2° modo convenire his quibus ordinarij pastores per facultatem vel privilegium illam concedunt, ita docent omnes in gaudia ... que de ministro eucharistiae loquuntur maxime supra citati qui et alios referunt et probari potest ex allegato cap. omnis. Clem. 1. de privilegijs vere quod ordinarij hanc potestatem habent possunt illam committere seu delegare quae delegatio duplex fieri potest vno modo ex parte ministrantium dando eis facultatem ad eligendum sacerdotem qui eis hoc Sacramentum ministret et hoc posteriori modo conceditur fidelibus hoc facultas per bullam cruciatae ut tenuerunt multi maxime Suarez disp. 72. sect. 3. vide tomo 3. disp. 229. cap. 5. Diana 1a parte tract. 11 resolut. 10. priori autem modo conceditur mendicantibus relligiosis et alijs per sua privilegia et aliqua eorum non solum datur ut ipse possint ministrare sed etiam ut in domibus eorum, seu ecclesijs id possint facere alij simplices sacerdotes ex facultate superioris talis domus seu relligiosis, ita quod hoc conceditur ipsis relligiosis et in alijs ecclesijs quando in eis stationantur ut constat ex privilegijs mendicantium et aliarum relligionum ita relati a Leandro disp. 4. de ministro q. 5. Miranda in manuali praelatorum tomo 1. q. 42. art. 4. sed hoc privilegium relligiosis concessum ut recte animadvertit Layman. dicto cap. 7. de Sacramento eucharistiae n° 3. intelligendum est de communione libera ad quam ex praecepto non obligantur fideles, vere in mortis articulo Viaticum a proprio pastore accipere debent excepto necessitatis casu. Utrum vero hoc privilegium mendicantium extendatur etiam ad communionem paschalem ad explicationem dicti c. 10. 2. de privilegijs late disputatur a quo inter ipsos recitat ipse Layman. certum non est hoc privilegium quod extendatur ad hoc ut possint relligiosi communicare fideles tempore paschali non tamen est ampliandum ad implementum praecepti ecclesiae sine superioris licentia, id de communione fi
de

de illis quae antea in sua parrochia praecepto de pascali communione satisfecerunt et postea satisfacturi sunt, quia in dubio de ipsis praesumi potest ac debet cum non facile quispiam ab altari repellendus sit quando ex aliis accedens sanctam petit eucharistiam. 21.

Ulterius dubium est inter doctores quod peregrinis et advenis sancta eucharistia a regularibus toto pascali tempore absque scrupulo potest conferri, ac ea ratione nulla iniuria fiat parocchis siquidem peregrini in locis per quae transeunt ius et obligationes parocchiae non adquirunt, ad propriam autem parocchiam ob distantiam pro accipienda communione accedere non possunt. = Deinde controversum est in hac parte utrum regulares ipso die resurrectionis dominicae sanctam eucharistiam ministrare possint parrocchianis illis videlicet qui existimantur parrochiae satisfecisse et postea satisfacturi. in qua difficultate prohibitum est regularibus expresse in Clementina 1.a de privilegiis, ubi censura imposita est contrarium facientibus quando extra casum necessitatis sine licentia proprii parochi in die resurrectionis dominicae sancta eucharistia secularibus fidelibus ministratur a religiosis. quam ita defendit Nava. in manuali cap. 21. n.º 52. Enriq. lib. 8. cap. 55. Caeterum contrarium defendunt Suarez dicta sect. 3. Miranda in manuali praelatorum. tomo 1. q.e 42. ar. 2. Saa in suma verbo euchar. n.º 10. Coninc. 3. p.te q.e 82. ar. 3. n.º 31. Lay man dicto cap. 7. de ministro euc. n.º 4. ex eo quia ratio textus verbo quam mentem officii expectare debemus, voluit non prohibere parocchis praecipere ut certi esse possint de suorum subditorum communione, si eos videant pascali tempore in propria parrochia communicantes, si autem parrocchiani in sua parrocchia semel communicent tempore pascali nihil omnino parrocchis adimitur, etsi iterum eodem durante tempore pascali in alia ecclesia sacram communionem accipiant. Deinde quia ut ait Bonaci. dicta q. 5. p.to 1. n.º 12. nomine pascalis in praefatis privilegiis extra sensum fortasse verborum a legislatore intentum intelligitur tempus ex actus quo quis intendit implere praeceptum communionis, tum quia sequeretur eum qui alio die communicavit et praecepto ecclesiae satisfecit, si postea velit in die pascae communicare teneri propriam parrocchiam adire et a communione desistere quod admittendum non est verum quanquam sic eam defendunt Philius, titu. 4. cap. 9. q. 7. n.º 265. Nunc q. 82. art. 3. ::

Hucusque dictum est de ministro dispensationis eucharistiae utrum sacerdos possit communicare alios, nunc autem breviter disputandum erit de sacerdote qui se ipsum communicare desiderat extra casum necessitatis et extra sacrifitium, an liceat haec communicatio ei permittatur, in qua difficultate non nulli tenuerunt quod extra casum necessitatis et in art.º

22. sacerdos potest se ipsum communicare extra sacrifitium.

art.º mortis hoc n. e. ꝑmissũ. haec si ꝫ tenuerũt Armilla in suma verbo munio nº 8. Caiet. eodẽ v.º. Philiussi ubi ꝑx.e nº 289. valbos in suma tomo 1. titu. 7. dificult. 48. nº 1. et alij = sed ꝓbab. dm. e. ꝑoe se comunicare ipsũ n. solũ in casu necesitatis sed etiã devotionis caã veluti si magna occurrat festiuitas et Sacerdos sacrificare nequeat, tunc n. optime poterit ex sacrario eucharã accipere et se ipsũ comunicare, qª n. e. necessariũ q. ministr. huiꝰ Sacramti sit sicut in alijs ꝑsona distincta a suscipiente q. cũ ipsemet sacerdos sit ꝑpriꝰ quiꝰ Sacramti ministr. optime poterit se ipsum comunicare ita Suar. dta s. 3. Vaz. dp. 229. cp. 2. Hurtado. dp. 10. dif. 3. Fagundes ꝑcepto. 3. lib. 3. cp. 3. nº 7. Lugo. dp. 18. nº 20. et 31. Diana q. alios refert 2ª pte. titu. 14. resoluĉe 53. et 3. pte. titu. 4. resol. 47. refert plures Bonac. ubi ꝑx.e nº 13. Philiussi loco citato nº 284 = sed qaeritur 2º admissa adhuc dificultas e. ꝫ si in q. dto casu adest diaconus posset sacerdos se ipsũ comunicare ꝑprijs manibꝰ et negativã si ꝫ tenuere, Fagundꝫ loco cit. Prepositꝰ ad 3ª pte q. 82. art. 3. dub. 1. nº 22. Diana 9ª pte titu. 3. resoluĉe 48. Ocagama titu. 3. de euc. q. 4. nº 6. q. tunc adest ministr. ex ꝑvilegio ꝑetẽs. = sed ꝓbab. dm. e. adhuc in hoc casu ꝑoe imo et debere se ipsũ suscipere eucharã. 1º qª sacerdos ut constat ex iã traditis e. ministr. ex offĩo, 2º qª ut ipse Fagundꝫ dto nº 7. et Duraꝫ dꝫ in 4. dist. 13. q.e 4. defendũt sacerdos debet se ipsũ comunicare qñdo diaconꝰ tpre mortis illi eucharĩꝰ deferet ergo etiã poterit in nrõ casu se ipsũ ꝑprijs manibꝰ comunicare ita Diana sibi sariꝰ dta 2ª pte titu. 14. resoluĉe 53. et 3ª pte titu. 4. resoluĉe 47. Philiussi dto nº 289. cũ alijs relatis a Leandro. titu. 7. de euchar. dp. 4. de ministro. q. 15. et fundari pot. haec sentia ex canoẽ 14. Concilij Niceni sm. inductionẽ Philiberti in titu. de ordine

23. 7ª pte cp. 3. nº 4. = Ex eiusdẽ infertur resoluĉo dꝰ illꝰ dificultꝫ qꝫ qrꝫ liceat

de diuisioẽ hostie ad comũcã dũ laicũ. Sacerdoti diuidere hostiã ut comunicaret laicũ ob solũ devotioẽ et illi ꝑbere ꝑ ordi co ob solã devotioẽ qª ꝑ infirmo moribundo certissima sentia e. q. pot. in qua dificultate negativẽ si ꝫ tenuerũt Graphis 1ª pte decisioñ lib. 2. cp. 38. nº 31. Bonardꝰ 1ª pte de euchar. cp. 9 q. 5. Zambranꝰ. in eodẽ titu. 3ª pte dub. 5. nº 6. Palud. in 4. dist. 12. q. 1. art. 5. D. Antoninꝰ 3ª pte tit. 13. cp. 6. §. 13. q. dicunt q. hoc solũ ꝑmittitur in extrema necesitate qñdo ẽ infirmꝰ eẽt in art.º mortis nec forma inveniretur; et potest confirmari haec sentia ex cp. relatũ. 11. hac nra de consecraĉe dist. 2. ubi reprehenditur clericꝰ q. integris sacrificij n. comunicavit. = sed ꝓbab. dm. e. ꝑoe etiã ob solũ devotioẽ si n. sit alia forma quae porrigi laico possit ita Suarꝫ dp. 85. sec. 2. Scortiatt. 4. de sacrificio missae cp. 29 nº 12. Diana q. alios refert 2ª pte titu. 14. resol.

37.

37. et 3a parte ttu. 4 resol. 34. Fagundez in 2° precepto cap. 20. n° 3. Bonae. dta q. 5 puncto. 2. n° 24. Joannes Sancius in selectis disp. 22. n° 21. ubi plures refert et pot confirmari praecipue ex cap. triforme 22. hac vra dist. ex quo diadvertit Paled. ubi pr.e conclusio 2. quia olim servabatur 3a pars hostie usque ad finem misse videbatur reservari ad communicandum alios. et confert etiam hoc specialiter quia sacerdos non tenetur recipere totam hostiam a se consecratam ut proxime citati resolvunt; nec iniuria fit sacrificio = nec obstat quod habetur in allegato cap. relatum siquidem inductio Graphis ubi s.a quasserit non modica pena dignum esse sacerdotem frangentem hostiam ut laicum communicaret cum ipse debeat recipere totam hostiam; quia re vera ut bene aiadvertit Sancius d.to n° 22. in d.to cap. relatum tantum decernitur detestabilem esse consuetudinem quorumdam sacerdotum plurimas eodem die celebrantium missas non tamen in omnibus sanctam hostiam sumentium sed tantum in postrema sacrificatione quod omnino diversum est a q.e nra. » Ex quibus dictis colligitur ad proprium parrocum proprie pertinere de ministro prospiciendum suis sanis, unde dubitari solet, an tempore pestis teneatur parrocus per se pestis. 24.
ministrare sacramenta suis parrocianis etiam cum periculo vite. et in quadam fi cultate tenuerunt nonnulli quod non tenetur ita Molfesius tomo. 1. ttu. 4 cap. 3. n° 92. Possevinus cap. 8. q. 31. et 32. n° 55. et 56. Maior in 4. dist. 7. q. ult. et dist. 22. q. 1. Ortiz in suma cap. 19. § 39. asserentes tantum teneri in ea su quo valde dubitaretur de egroti spirituali salute: et pot. praecipue proba ri ex eo quia homo non est dominus vite sue nec membrorum suorum sed tantum custos et sub mortali tenetur vitam et membra tueri ac conservare. l. liber homo ff. ad l. aquiliam. cap. si non est. cum pluribus sequentibus 23. q. 5. docet D. Th. q. 73. art. 9. ad 2m. idem 2a. 2e. q. 64. art. 5. Cobbar. tt. 2. variar. cap. 2. an. 8. et tt. 2. cap. 1. an° 11 (quod non pot vitam propriam exponere pro alterius salute sine peccato cum exponat alienum = sed probabilius dicendum est teneri proprium parrocum tempore pestis ministrare suis parrocianis etiam cum periculo vite nisi adsint alij idonei ministri qui sufficienter eidem assistent ita colligitur ex D. Thoa. 3a parte q. 189. art. 3. Suarez. tomo. 3. in 3am partem disp. 72. sec. 3. colum. 2a. Sotus in 4. dist. 22. q. 2. ar. 6. Navarrus in manuali cap. 25. n° 132. et cap. 24. n° 11. et 18. Enriquez tt. 8. de eucar. cap. 55. n° 2. Fabiena libro Epi n° 5. Toletus in suma tt. 4. cap. 10. n° 5. Valobos in suma tomo. 1. ttu. 20. dificult. 6. n° 7. Fagundez precepto. 3. tt. 3. cap. 3. n. 1 qui bene advertit nomine Parrochi intelligi secundum Fabienam libro parrochian° 4. non solum Papa, Episcopi, Arcipresbiteri, rectores ecclesiarum et generaliter omnes ad quos cura animarum expectat intelliguntur idem etiam superiores relligionum respectu suorum sub

di

ditorum neque etiam si tempore pestis et epidemie quo non inveniunt alium qui vellit sponte se periculo exponere, tenetur se exponere ad administrandam sacramenta subditis. "

25 Pr. quae resolutio. Quae sententia affirmativa probatur primo ex pacto implicito quod supponitur tacite celebratum inter parrochos et parrochianos ut scilicet oves pascant suos pastores corporali alimento illique vicisim parati sint ad illas pascendas spirituali, sicut etiam ut ipse Fagundez ubi proxime animadvertit eadem iustitia tenentur milites in bello iusto, et iudices ac pretores á republica et á Rege ad curandum bonum publicum temporali stipendio conducti vitam obijcere quoties ad tuendam urbem et bonum publicum opus fuerit = nec obstat argumentum contrarium ex obligatione servationis proprie vite desumptum; quia licet homo non habeat dominium vite sue habet tamen usum illius ad omnia que recta ratio dictat: quamobrem licet sub mortali teneatur illam servare, tamen, recta ratione dictante tenetur eam exponere; recta autem ratio dictat quod exponatur pro stipendio temporali quo eadem vita alitur, pro bono publico, et pro salute ac bono spirituali proximi sicut dictat recta ratio ut pastores periculis obijciantur pro ovibus iuxta illud evangelij bonus autem pastor animam suam dat pro ovibus suis et ratione sui, vos quamquam nostre vite possumus pacici de illa cum alijs ut faciunt milites tempore belli. " et ad hanc quaestionem vide Dianam tomo. 3. tractatu 4. resolutione 174. et 5. parte tractatu 3. resol. 90. et 93. "

26 Utrum parrochus tempore pestis teneatur propriis manibus eucharistiam ministrare. Verum hac sententia retenta adhuc inquirendum est utrum iste parrochus qui tempore pestis tenetur proprijs parrochianis eucharistie sacramentum ministrare possit adhibere aliquem modum quo á contagionis periculo liberetur, veluti in cocleari argenteo, et ponere eucharistiam in loco decenti ut inde proprio ore aut manibus infirmi capiatur? et in primo exemplo de cocleari negativam sententiam tenuerunt relati á Diana 4a parte tractatu 4. resolutione 224. et 5a parte tractatu 3. resolutione 90. Marcianus de bello divino. 3a parte. cap. 5. numero 6 = contrariam vero sententiam ut pote alij defendunt, citantur et sequuntur a Leandro. tractatu 7. de eucharistia. disputatione 4. de ministro. q. 20. sed ut magis probabile negativam sententiam admittere omnino debemus et in praxi servatur verum ut ipse Diana resolutione 224. affirmat in peste Panormitana contraria sententia Leandri et aliorum minime admissa fuit. " In 2o vero casu nostre questionis quod scilicet in loco decenti eucharistiam ponere liceat ut inde proprio ore aut manibus infirmorum capiatur negativam sententiam tenuere Enriquez. libro. 8. cap. 54. numero 3. ad finem Cajetanus tomo 5. 3a Caieta. cap. 4. Fagundez precepto 3. libro 3. cap. 2. numero 23. et cap. 3. numero 6. Diana dicto tomo 5. tractatu 3. resol. 50. ubi alios citat sententiam refert et probatur ex ijs dictis ex quibus constat Concilium Caesaraugustanum canone. 3. Toletanum. cap. 14. Rotomagense cap. 2. prohibere ne laico

aut

aut femina porrat sacerdos eucharistiam in manibus et in ore eorum intromittat qua utrumque et positio in manu sumptio et collocatio in loco decentiori et proprio ore sumat est contra usum et praxim ecclesiae quae praxis usus et mos et consuetudo ecclesiae vim legis habet ut supra dictum fuit ergo in maximam irreverentiam cedit tanti Sacramenti. Nec obstat quod tempore mortis permittatur laico propriis manibus sumere eucharistiam Sanctissimam ut ex sententia multorum dictum fuit n.º 28. quia illud intelligendum est quando non adest sacerdos ministrans. at vero in nostra sententia agitur quando adest proprio parrocho ministrante qui debet ceremonias et consuetudinem ecclesiae omnino servare. = Dicta 3.ª sententia defendunt Caietanus ad illud Matthaei. 26. accipite et comedite. Enricus Boicius in cap. 2. de iudiciis et alii relati a Diana ubi supra et novissime á Leandro qui etiam hanc defendit sententiam dicta disp. 4. q. 21. sed licet haec sententia sit probabilis tamen a prima recedere non debemus ex rationibus iam traditis. ::

Nunc tamen. ad dispositionem huius ministri Sanctissimi Eucharistiae in quibus peccato mortali vere debemus Utrum sacerdos peccet mortaliter ministrans aliis extra missam eucharistiam in mortali; et affirmativam sententiam defendunt Valentia disp. 9. q. 10. pun. 2. Suarez tomo 3. in 3.ª partem disp. 16. sect. 3. et disp. 72. s. 4. ... ubi supra n.º 271. Egidius q. 64. ar. 6. n.º 35. Fagundez decalogo to. 3. cap. 1. n.º 12. et cap. 3. n.º 10. Azagavia de Sanctissimis in genere q. 19. Bonacina ubi supra n.º 9. Valencia. 1.ª parte. titulo 4. dificultate 4. n.º 2. Granados tomo ... titulo 12. de eucharistia disp. 3. n.º 2. Ortiz in suma cap. 19 in fine. et probari potest ex cap. ult. 15. q. 8. ubi dicit adulterium sacerdotis ministrando hoc Sanctissimum se tantummodo ledere, et unde aliis commodum exhibet, inde sibi dispendium parere = Deinde potest confirmari ex regula capituli ubi ... de cohabitatione clericorum et mulierum ubi Rex asserit quilibet sacerdotis per mortali peccato quoad se ipsum est suspensus, non quoad spectati ecclesiae censura affectus seu impeditus sit sed quia ratione ministratus et peccat impeditus est ne peostatu possit licite ministrare, et etiam probatur ex cap. necesse est cum multis aliis 1.ª q. 1. cap. ultimo de temporibus ordinationum. Unde sunt fuit theologorum et canonistarum sententia in materia de Sanctissimis in genere qui ille qui ministrat Sanctissimum ut minister tenetur se ad gratiam praeparare, ut recte illud exerceat unde si secus et vivus in statu peccati mortalis hoc faciat, mortaliter peccat ut ex pluribus defendit Suarez dicta q. 16. sect. 3. :: 27. De sacerdote dispensante.

Secunda sententia quae ex dispensatione ista Sanctissimi eucharistiae á sacerdote in peccato mortali existente facta non omittatur peccatum mortale sed tamen veniale defendunt multi maxime. Vasquez in 3 partem tomo 2. disp. 136. cap. 3. Nuñez. Cabrera, et Silvius ad S. partem 3 D. Thomae q. 64. art. 6. Ledesma in suma tomo 1. cap. 6. conclusione 8. dificultate 5. Barbosa de officio parrochi cap. 20. n.º 17. Hurtado de Sanctissimis in genere disp. 4. dificultate 9. et disp. 9. de eucharistia. dificultate 8. Lugo de Sanctissimis disp. 8. sect. 9. n.º 155. et titulo de eucharistia. disp. 28. n.º 17. 28. disputatio ... de quaestione.

nº 17. Diana de eucar. 1ª p.te ttu. 7. de circunstantijs resol. 41. et 2ª p.te ttu. de celebrad.e miss. resolut.e 23. et 3ª p.te ttu. 4. resol. 195. et in de titio ib. resolut.e 5. et 5ª p.te ttu. 3. resol. 47. et 6ª p.te ttu. 6. resol. 53. ubi alios refert, sequitur á Leandro ubi s.a q. 25 — fundatur quia sic.a q.a ille q. ministrat eucaristiam consecratam non est minister dei ad iustificationem per se sicut in alijs sacramentis quod tamen est veluti applicatio activa passivis, in alijs aut. sacramentis sacerdos sit conficit et ministrat sacramentum non aut. in hoc; non enim non idem conficere et alijs administrare; caetera sacramenta in actione et usu consistunt sacramentum vero eucar. post consecrationem permanet ut iam dictum est."

29.
resolutio huius difficultatis.

Ex quibus fundamentis et authoritatibus tam in una quam in alia sententia [illegible] defendere possumus sed dicere debemus quod semper antequam ad hoc munus dispensandi et ministrandi hoc sacramentum accedat sacerdos debet timere. [illegible] [illegible] ut maiori cum veneratione accedat. = Illud tamen inquirendum est cum Suario dicta disp. 16. s.e 3. si in una sententia admittimus v.z sit preceptum premittendi confessionem ante hoc ministerium quando precedit conscientia peccati mortalis? in qua difficultate aliqui tenuerunt confessionem premittendam esse ita Marsilius in. 4. q. 12. ar. 1. p. te [illegible] Palud. ibidem dist. 9. q.e 2. con.a fine quia sacerdos tenetur ministrare sacramentum in statu gratiae quia tenetur moralem diligentiam facere ut in eo statu constituatur ad hoc ministerium, huiusmodi aut. diligentia fit per confessionem, quam qui omittit non se exponere periculo ministrandi in peccato mortali. = Sed dicendum est quod quamvis hoc sit optimum consilium non tamen est simpliciter necessarium preceptum si sola ratio ministrandi sacramentum interveniat, [illegible] aliorum sacramentorum sed solum in administratione eucaristiae sacramenti quando ab ipso conficitur et quando ipse communicat quia hoc est singulare in hoc sacramento quod propter proprium et speciale preceptum in illo sacramento impositum ut omnes sumentes [illegible] fiet [illegible] [illegible] et propter hanc causam addidi illam limitationem, si sola ratio ministrandi sacramentum interveniat quia sacerdos ad conficiendum eucaristiam tenetur confessionem premittere non tamen propter activum ministerium quam quia communicaturus est, unde si solum exerceat ministerium dispensandi eucaristiam ex praeconsecratis non erit necessarium premittere confessionem etiam in una sententia quam traditam nº 27. defendamus sed doctrina sufficiet ita Sotus in 4. dist. 17. q. 2. ar. 6. conclusione 4. Petrus Sotus lectione 13. de necessitate paenitentiae Navarrus in summa cap. 22. nº 3. et de penitentia dist. 5. in principio Suarez loco citato."

30.
De vestibus ministri ad dispensandum sacramentum.

Denique de vestibus ministri ad dispensationem eucaristiae sacramenti agendum erit in quo tamen notare debemus quod sacerdos administrans eucaristiam ex administratione tenetur, confessionem generalem dicere, et quod lumen accendatur procurare, stolam et super pelliceum portare ita habetur in cap. sane de celeb. miss. difficultas tamen est utrum peccatum mortale committatur si aliter fiat, et omissionem luminis accensi et confessionis generalis solum esse peccatum veniale dixerunt Suarez Silvius et Fagundez [illegible] ubi supra citati, sed aequa probabiliter defenditur á Leandro q.e 28. peccare mortaliter ex decisione dicti capituli sane. 2.a Stolam vero tenetur sacerdos

eam

eã gestare à collo pendentẽ dũ ex.ª missã eucariã suscipit sub morta li peccato affirmant multi apud Dianã 2 parte titu 24. resolute 20. et apud Leandrũ q. 30. sed longe probabilius alij apud ipsos defendunt nõ peccare mortaliter quia hoc preceptũ sit sub pena excomunicationis in cap. ecclesiastica 23 dist. tñ hoc sub rigore decretũ fuisse subrogatũ & numquam sub tanto onere receptũ ita Suarez dis. 68. s. 1. Nauar. in suma cap. 21. nº 54. Saá in suma verbo eucã nº 32. refert plures Diana ubi proxime Bonac. dis. 4 q. 6. puncto 2. nº 2. et ita finitur articulus de illo 4 juliij."

Articulus 6 de comunione sub vtraque specie. ad explicationem tex. in cap. comperimus. 12. d. 2.ª passim. 36. cap. duplicitẽ 49. cum alijs Sacra de consecr. dist. 2. ... iuncto cap. Sacerdotes 90. 1 q. 1.ª ...

1. diuiditur tractatio huius art.ª

Explicatis ijs quæ ad materiã formã et ministrũ huius Sacramenti pertinebant sequitur nunc ut de vsu disputemus. Vsus aut primarius est ipsa comunicatio seu participatio eucaristiæ et circa hanc comunicationẽ una est principalis controuersia quæ á nobis disputanda venit, scilicet videlicet necesse perçipienda sit eucaristia sub vtraque specie, an satis sit sub altera. Est aut hæc questio diligentẽ explicanda quia hæretici nihil sæpius nec aliquid magis invidiosius obijciunt quã quod contra expressum Dei mandatum priuaverit populum vsu calicis, vnde ut rem hanc recté quoad singulas eius partes comprehendamus, hanc breuiter diuisionem facio; in 1ª parte disputatur scilicet totus Xpus sit in qualibet duarum specierum, nam hæc est 1ª radix cur necessaria videri possit vtraque species = in 2ª parte an tota ratio Sacramenti in una tm̃ specie reperiatur = in 3ª an omnis fructus qui ex vtraque specie habetur, haberi possit ex ex altera tm̃ = in 4ª scilicet divino præcepto aliquo præcipiatur sumptio vtriusque speciei. = In ultima tractabimus scilicet ecclesia iustis de causis prohibuerit laicis vsum calicis. "

2. Quod dicendum primo nostri articuli certissima conclusio est et totus Xpus in qualibet speciei de fide ab ecclesia difinita, totum corpus, totusque substantia eius esse in qualibet vtriusque duarum specierum continetur. Et tamen et sub singulis partibus specierum eius: quæ conclusio 1º auctoritatibus deinde rationibus probatur. 1º auctoritas est illa Ioannis cap. 6. hoc est cap. ipsum panis viuet etc. et inferius qui manducat me viuet propter me, sed sub specie panis totus Xpus continetur et manducatur, deinde probatur. Ex Tridentino sess. 13. et in Basiliensi sess. 30.

et in Flo.

et in Florent.o in decreto Eugenij et in nris iuribus et in cap. q manducat 98.
cap. singuli 77. cap. ubi pars. 78. cap. invitat. 70. cap. alijs hac nra de consecratione
dist. 2. Tridentinum s. 13. cap. 3. et eadem 1.o et 3. et s. 21. cap. 3. ex Ecclesiae pa
tribus Augustinus in sermone illo quem refert Beda 1.a ad Corinth. 10. Ambros.
lib. de mysterijs cap. 9. et lib. 5. de Smtis cap. 3. Dionisius de ecclia hierarchia
cap. 3. Cyrillus Hyerosolimitanus cathechesi 4. Hieronymus epistola ad Evilig
9.2. Hilarius lib. 8. de Trinit. Cyprianus lib. 4. epistola 6. D. Thomas 3.a parte q. 76.
art. 2. refert et plures. Bellarminus lib. 4. de euchar. cap. 21. = 2.o por rone et 1.a
ratio sit D. Thomae dicto art. 2. in corpore ubi ait certissime tenendum esse quod sub utraque
specie Smti totus est Xpus aliter tamen et aliter nam sub speciebus panis est quidem corpus Xpi
ex vi Smti, sanguis autem ex reali concomitantia ut idem doctor angelicus admo
vertit in art.o 1. eiusdem questionis in solutione ad 1.m. Sub specibus v.o vini est
quidem sanguis Xpi ex vi Smti, corpus autem Xpi ex reali concomitantia et vi
naturali illius connexionis qua partes Xpi dni qui iam ex mortuis resurrexit non
amplius moriturus inter se copulantur, sicut anima et diuinitas eo quod nunc
sanguis Xpi non est ab eius corpore separatus sicut fuit tempore passionis et mortis
vnde si tunc fuisset hoc Smtum celebratum sub speciebus panis fuisset corpus
Xpi sine sanguine et sub speciebus Vini sanguis sine corpore sicut erat
in rei veritate. quae ratio D. Thomae ad probandum et difiniendum hanc certissi
mam conclusionem est habetur in Trident. dicta s.e 13. cap. 3. "

Prob.r ex plis hec veritas.

". Sed ut haec ratio quae decisiua est huius conclusionis clarius percipi
atur aduertere debemus quod hoc fundamentum pendet ex tribus principijs fi
dei quae evidenter probentur in Vbo dei. 1.m est corpus dni vere et
realiter esse in eucharistia ut satis probatum fuit in 1.o 2.o et 8.o art.o et dedu
citur ex authoritate Mathei cap. 26. hoc est corpus meum. 2.m est Xpum post re
surrectionem viuere nec ullo modo amplius moriturum iuxta illud Pauli ad Ro
manos. 6. Xpus resurgens a mortuis iam non moritur, mors illi ultra non do
minabitur ex quo 2.o pri.o manifeste colligitur in specie panis non esse corpus Xpi
sine anima et sanguine, nam si exanimum et exangue esset mortuum esset corpus
at Xpus iam non moritur &. 3.m principium est Xpum esse unam personam di
vinam in duabus naturis subsistentem iuxta illud Joannis cap. 1. Verbum caro
factum est ex hoc autem pri.o manifeste colligitur corpus Xpi ubicumque sit non habe
re aliam quam diuinam subsistentiam Xpi. ergo a subsistentia idem est re cum diui
na essentia nec ullo modo ab ea separari potest, inde efficitur ut ubi est corpus
Xpi ibi sit etiam diuinitas Xpi igitur habemus ex principijs fidei et ex Vbo
Dei manifeste probari in specie panis cum corpore Xpi esse etiam animam et sanguinem
et diuinitatem et similiter in calice. "

4.
argumenta contra hanc veritatem.

Ceterum contra hanc conclusionem ita rationibus et authoritatibus probatam
obstat 1.o quod hoc Smtum ad fidelium salutem ordinatur, non virtute specierum sed vir
tute eius quod sub specibus continetur quia species erant etiam ante consecrationem ex qua est virtus

Huius Smti sicque nihil otinetur sub una spe, quin otineatur sub alia, sito tur Xpi otinetur sub utraque, vr quia altera illarum superfluat in hoc sacramento. = Augetur 2° difficultas, quia sub noie corporis et carnis et aliae partes corporis otinguntur, ut sunt ossa, nervi, et alia huiusmodi, et sanguis est una et principalis partium humani corporis ut aiadvertit Philosophus lib. 3. de generatione aialium cap. 2. et in libro de aia, quod si sanguis Xpi otinetur sub spe panis, sicut otinentur et aliae partes corporis, non debet seorsum sanguis oseecrari sicut nec seorsum oseecratur aliqua alia pars corporis. = Deinde quia quod in 3. factum est iterum fieri non pot et corpus Xpi iam incipit esse in hoc Smto per oseecrationem panis, ergo non potest esse quod denovo incipiat esse per oseecrationem vini, et ita sub spe vini non otinebitur corpus Xpi, et per oseequens nec totus Xpus. ,, Verum, ea tradita doctrina retenta non obstant difficultatibus &c.

quae prae dubitando opponuntur, nam quamvis totus Xpus sit sub utraque spe, ut de fide habemus, non tamen frustra, nam 1° quia hoc valet ut aiadvertit Doctor Angelicus loco citato ad repraesentandum Xpi passionem in qua seorsum fuit sanguis a corpore separatus, unde in forma oseecrationis sanguinis fit mentio de eius effusione = 2° quia est oseeniens usui huius Smti ut seorsum exhibeatur fidelibus corpus Xpi in cibum et sanguis in potum. = Ad 2am difficultatem vere possumus quod in passione Xpi cuius hoc Smtum est memoriale non fuerunt aliae partes corporis adinvicem separatae sicut sanguis sed corpus indivulsum permansit, ut Smillud quod legitur Exodi cap. 12. nec os illius oseringetis et ideo in hoc Smto seorsum oseecratur sanguis a corpore non autem aliqua alia pars ab alia = Ad 3am ultimo fundamentum radix dubitandi vereque quod sicut dictum est corpus Xpi non est sub spe vini ex vi Smti seu verborum sed ex reali oseomitantia, et ideo per oseecrationem vini non fit ibi corpus Xpi per se sed oseomitanter. ,, 6.

Sed antequam ad alia descendamus, est notare de Sanguis qui otinetur ex vi verborum in calice.

bemus sanguinem qui ex vi verborum est in calice ostare debere ex illa singulari mea ex qua fuit totus sanguis quem Xpus in corpore suo habuit in nocte cenae ut satis declarant illa verba: Hic est sanguis meus qui pro vobis effundetur. ex quibus verbis alii occasionem sumpserunt dicendi non totum sanguinem corporis Xpi cenantis cum discipulis esse hic ex vi verborum, sed illum quem in passione effudit, credunt non aliam sanguinis copiam remansisse in venis sed in corde quod non oseecratur in triduo, qua non fuerat in passione effusum, verba non Xpi limitata fuerunt ad illum sanguinem, qui nec nunc oseecrata ex vi verborum, imo fortasse nec ullo modo, nunc oseecratur, nam in corpore Xpi glorioso minor copia sanguinis esse non quam fuit in nocte cenae in corpore passibili

sibili qª n̄ requiriti nūnc in aliquoq sicut tunc ille aut sanguis q̄
cūque creditur reasumptus in resurrectiōe q̄ in passiōe fuit effusus. Vnde
pª hanc opinionem satis erit dicere nunc eē ex vi verborum in calice totum
sanguinem in passiōe effusum et totum etiam q̄ nunc ē in corpore Xpi glorio-
so nam creditur eē vio itq. ;;

7. declaratur 3 plius hoc q. — Sed quamquam hæc vera sint dicere possumus cum Suario ubi q̄ª
etiam verum eē in nocte cœnæ fuisse ex vi verborum sub specie vini totum san
guinem q̄ tunc erat in corpore Xpi quª est alia vba formæ si hæc hic
ē sanguis meus et dictum Trid. ubi sª absolute docuit sanguinem Xpi fui
sse in calice ex vi verborum hæc aut indefinita significatio æquivalet
Vniversali, nec ē verisimile Xpum mīoē nec potius unam partem sangui
nis assignasse quam aliam cum vba totum significent = Nec obstat illa vba
q̄ pro nobis effundetur tum qª s. mʳ secundum multorum piam ē et valde pble
Xpum totum sanguinem suum in passiōe effudisse cuius testes sunt aqua et san
guis quæ de latere eius fluxere, tum etiam qª ad q̄d desperit, illa particu
la q̄ pro nobis effundetur n̄ ē de essa formæ ut in artº de forma
dictum ē, neq. addita ē ad limitandum quantitatem sanguinis sed ad designan
dum valorem et efficaciam sui sanguinis et indicandum finem pp quem illa cō
secratio fit scilicet in memoriam nræ redemptionis quæ effusiōe illius sangui
nis peracta ē. ;;

8. Vz tota rō sacramti in una tm̄ spē reperiatr. — Nunc ad 3 pūm articuli accedamus ubi disputare de
bemus vz tota rō sacrti in una tm̄ spē inveniatur. hinc n̄ valde in catholicos
hæretici invehuntur q̄ sacrtum Dni mutilent, et sic mutilatum et imperfectum la
icis porrigant, nam panis et calix si duo sacrta sunt, sic duo sacrta populum
integro sacrto fraudat q̄ calicem ei negant, si unum sacrtum dimidiatum sacrtum
laicis datur, et superflue conficitur. Ex quo argumentum nam eucharistia ē cui
vis spirituale ut constat ex iis traditis in artº 1. addunt aut, n̄ sufficienti
bus ad requisiti etiam potus q̄ populum pariter civilis tractat q̄ ad sacras epu
las eum invitat et solum cibum sine potu illi tribuat. = quam qª ut facile
et perspicue explicare valeamus ad memoriam revocare debemus illud
q̄ in artº 1º nræ tractatiōis dictum fuit, eucharistiam tribus modis conside-
rari posse, 1º ut sacrificium. 2º ut pignus divini amoris, 3º ut sacrtum.
de singulis ergo explicare debemus vz in una tm̄ spē salvari possit
nam quia q̄ principalis est de sacrto necessarium ē de aliis tractare ut ita
facilius illud q̄ ad sacrtum pertinet explicemus. ;;

9. eucharistia ut sacrificium vz recte in una spē habeatr. — Vnde notare debemus q̄ eucharistia ut sacrificium significat
Xpi passionem nam ē quædam imitatio sacrificii in cruce peracti, vnde in una spē
n̄ habetur pfecte et integre sacrificii ratio, sed utraque necessaria ē, sola n̄,
spes

spẽs panis n̄ repñsentat exacté Xp̄um ut mortuum nisi ab altera parte aspicia-
tur sanguis effusus et sitis sola spẽs vini n̄ repñsentat sufficienter Xp̄um
ut immolatum q̄ n̄ solus sanguis ẽ victima, unde patres Concilij Trident:
sess. 22. cap. 1. absolute docent Xp̄um in nocte cenæ corpus et sanguinem
suum sub spẽbus panis et vini Deo patri in sacrificium obtulisse. et ppter
ex illa authoritate proverbiorum cap. 9. sapientia ædificauit sibi domum
immolavit victimas suas miscuit vinum et posuit mensam. ita explicant
hunc locum de spẽbus panis et vini ad mensam sacrificij missæ Cyprianus
epistola 63. Augustinus lib. 17. de civitate Dei cap. 20. Greg.
lib. 17. moralium cap. 27. et apertius ppter ex eo q̄a Xp̄us dnus ẽ sacer
dos s̃m ordinem Melchisedec. x̄a illud psalmi. 109. Tues sacerdos
etc. sed Melchisedec obtulit sacrificium incruentum in pane et vino ut. legitur
genesis. 14. q̄o ad rationem sacrificij q̄d fuit necessarium in hoc s̃mto ut legiti
ma sequela deducitur in Trid. dicto cap. 1. et ecclesia canit, Sacerdos in æ-
ternum Xp̄us dnus s̃m ordinem Melchisedec panem et vinum obtulit. explicat
late Suarez disp. 74. sess. 2. et dictum fuit s̃a in nro art. 1. = Denique
q̄a sacrificium pprie ordinatur ad remissionem peccatorum unde dicitur propitiatorium
sine sanguinis autem effusione n̄ fit remissio x̄a illud Pauli ad
Hebreos. cap. 9. hic sanguis testamenti q̄d mandavit ad vos Deus. igitur
necesse fuit ut perspicué repñsentaretur sanguinis effusio. ::
Quarto modo eucharistia ut ẽ pignus divini amoris et futuræ gloriæ pot optime
in qualibet spẽ asservari n̄ qui ẽ pignus q̄d significat et exhibet s̃m
Xp̄um id facit qualibet spẽs unde etiam ecclia catholica unam tm̄ spẽm exhibet
expectandum ex s̃a sacrificij et impressione circumfert. :: 20. Prout est s̃mtum
Vnde sit 3o ppo ex qua hæc nra q. resolvitur, in quali in qualibet spẽ
bet spẽ invenitur tota essentia s̃mti, ita ut hostia asservata, ut conservari
asservatur in templis et ut a laicis sumitur sine spẽ vini absolute
vere et pprie dici debet s̃mtum eucharistiæ n̄ mutilatum aut dimidiatum
s̃mtum. hæc veritas iam satis probata fuit superius et in Trid. dicto sess. 22. cap. 3.
definita. = Nec obstat dicere q̄ si eucharistia ẽ convivium spirituale n̄ suffi
cit cibus sed desideratur potus q̄a in spirituali refectione n̄ distinguuntur
cibus et potus sed una eademque res, et nutrit q̄a ẽ cibi offm et refrigerat
q̄ ẽ offm potus, ita quidem divinis literis
sicut irrigat et inebriat mentem q̄ ẽ offm potus, ita quidem divinis literis
iustitia et sapientia et similia dicuntur esuriri et sitiri ut cibus et
potus Matthæi. 5. beati qui esuriunt et sitiunt iustitiam quoniam ipsi satura
buntur. ecce eandem iustitiam et cibum ẽẽ et potum et in cap. 24. ecclesiastici

et qui adest me adhuc esuriet et qui bibit me adhuc sitiet. Unde Cyprianus sermone de cena Domini diversis locis dicit ad eandem rationem sumere cibum et potum spiritualem et sitim docet Augustinus in illud psalmi 103. panis cor hominis confirmet. quae Joannis 6. cum dicat Dominus Caro mea vere est cibus et sanguis meus vere est potus tamen ibidem ait qui manducat hunc panem vivet in aeternum et qui manducat vivet propter me = Denique quia quaelibet species habet propriam materiam propriam formam et quod est amplius propria quadam actione et consecratione conficitur, nec ullo modo ut Sacramentum sit una species pendet ab alia, nam Dominus prius sub specie panis Sacramentum confecit et manducandum dedit ac deinde manducatione absoluta sub specie vini Sacramentum confecit, et bibendum tradidit et in ecclesia catholica non sine causa post speciem panis consecratum Smtum populo adorandum exhibet antequam sub specie vini consecrare agrediatur. =

11. Argumento 8.º

Sed adque dices si est integrum Sacramentum quod accipit Laicus, ergo sunt duo integra Sacramenta quae accipiuntur a Sacerdote. Respondetur negando consequentiam nam duae species simul sumptae non faciunt duo Sacramenta sicut nec duae particulae consecratae sunt iunctae vel duo calices sanguinis in eodem altari existentes, nec tres mersiones sunt tria baptismata = Omnino obstat quod a Sacerdotibus in ipso sacrificio distincte sumatur eucharistia per modum cibi et per modum potus id non ut iam diximus fit potissimum ob sacrificium non ob Sacramenti integritatem nec inde aliquid populus perdit nam id ipsum quod sumit Sacerdos sub duplici symbolo sumit populus sub uno, quemadmodum si uni alicui darentur in una schedula centum aurei a mercatore accipiendi, alteri vero darentur totidem aurei sed in schedulis duabus.

12. non maiorem utilitatem sumi ex communione sub utraque specie.

Sequitur nunc 3a nostrae disputationis pars de fructu scilicet qui ex communione percipitur, nam postquam totum Christum et integrum Sacramentum in una specie sumi demonstravimus superest ut videamus an aliquis fructus ipsi deperereat qui sub altera tantum specie eucharistiam sumunt. Et dicendum videtur quod plus gratiae et fructus ex utraque specie quam ex una tantum accipitur quod sequentibus rationibus probari videtur. 1o ex authoritate D. Ambrosii libro 5. de Sacramentis cap. 3. ita loquitur quotiescumque bibis remissionem accipis peccatorum et inebriaris spiritu. et clarius Cyprianus lib. 1 epistola 2. quomodo docemus aut provocamus eos in confessione nominis sanguinem suum fundere si eis militaturis Christi sanguinem denegamus. = Deinde 2o certum videtur fraudari populum magna fidei confirmatione nam multo clarius nobis significant duae species quam una Christum esse cibum et potum animarum nostrarum. 3o quia eucharistia sub specie panis tantum ut iam superius diximus Sacramentum est quo gratiam confert, si igitur superaddita sumptio ca-

licis

licis gratiam auget. Si non auget si 1um [illegible] maior fructus capitur ex duplici specie quam ex una; si 2um [illegible] verum sacramentum non confert gratiam, [illegible] frustra a sacerdotibus sumitur. 13.

Examinatur amplius haec et argumentis Pr.

Verum his non obstantibus certissima conclusio est ex qualibet specie percipitur totum eius fructus quem catholici in sacramento quaerunt, qui tantum necessarium est ad salutem. Haec non pro certo habetur in Trid. dicta sess. 21 cap. 3 ubi Iudices directe damnat haereticorum sententiam de necessitate utriusque speciei nam fructus quem catholici in sacramento quaerunt est gratia Dei quae infusa [illegible] quae conservatur vita animae ut cibo nutritioque servantur corpora. Item quaelibet species confert gratiam ut eam diximus cum sit verum sacramentum et qualibet gratia [illegible] gratia sufficit ad implenda mandata immo ad pellenda omnia peccata. Et confirmatur ex Ioanne cap. 6. ubi Dominus pollicetur vitam sumentibus unam speciem: qui manducat hunc panem vivet in aeternum. Et non solum dicta propositio est vera sed etiam illa quae traditur a Bellarmino dicto lib. 4. cap. 23. nempe nihil spiritualis fructus capitur ex duabus speciebus quod non capiatur ex una. quam probat ex sententia theologorum signanter qui eam tenuerint maxime D. Th. opusculo 58 cap. 29. et 3a p. q. 80 art. ult. D. Bonav. et Ricardus in 4. dist. 11. Gabriel lectione 84 in canonem missae et eam alii. Necessario[illegible] facit [illegible] auctoritates nam sancti Patres non tribuunt D. Ambrosius et Cyprianus auctoritates nam sancti Patres non tribuunt peculiarem effectum sanguini Domini ut distinguitur a corpore eiusdem Domini sed simpliciter tribuunt effectum quendam sanguini Domini quia vere illi convenit sed non negant eundem effectum convenire etiam corpori Domini quemadmodum saepe multa tribuuntur Deo patri, et filio et tamen non negantur de Spiritu sancto et non exprimatur, tunc Spiritus sanctus quaerendus est patet quia iidem auctores in aliis locis eosdem effectus tribuunt corpori Domini ut apud ipsos et apud Bellarminum dicto cap. 23. videre potestis, et addi potest quod patres tribuunt illum effectum speciebus vini sed etiam Dominico sanguini, sanguinem autem accipiunt qui sub una specie communicant licet vini speciem non accipiant. 14

Ex 2o et 3o fundamento.

Eo minus obstat 2um fundamentum rationis dubitandi ex confirmatione fidei desumptum, nam ut iam dictum fuit fructus ex utraque specie percipitur a populo etsi utraque species non manducetur, nam videndo symbola melius percipit homo eorum significationem quam comedendo. Deinde quia fundamentum argumenti falso nititur fundamento, nam si fructus sacramentorum consisteret ut apprehensa significatione moveretur animus, sequeretur quod homines rudes nihil fere utilitatis ex sacramentis perciperent et infantes ex baptismo nihil lucrarentur, denique quisquis esset ingeniosior eo maiorem fructum perciperet atque ita sacramentorum effectus magis penderet ex natura quam ex gratia quod non est dicendum. Deinde non obstat 3um fundamentum rationis dubitandi nam idem argumentum fieri potest de

dua

duabus particulis panis consecrati ex quo perspicuum est hoc argumentum de dupli
ci specie non concludere, dico quod sumptio eucharistiae sub specie panis gratiam confe
rre sed eam gratiam in sumptione utriusque speciei ut in unam eandem rem ferri,

f quod — quia quidquid adiunctam refectionem utraque species confert quocirca eucharistia
sub specie vini quae paulo post sumitur non novam aliquam gratiam tribuit
nisi forte maior aliqua ardore spiritus percipiatur et non ex eo sequi
tur quod frustra aut inutiliter sumitur a sacerdotibus utraque species nam hoc

19. Utrum Christi mandatum sit de communione sub utraque specie. — ad integritatem sacrificii ut iam vidimus pertinet.

Unde iam sequitur quarta quaestio nostri articuli utrum ex divino mandato
praecipiatur omnibus communio sub utraque specie. Et quod mandatum divinum reperi
atur sequentibus fundamentis probari videtur. Primo quia ex speciali Christi praecepto nullus
excipiens contento Joannis cap. 6. nisi manducaveritis carnem filii hominis et
biberitis eius sanguinem non habebitis vitam in vobis. Et illud hoc fa
cite quotiescumque sumitis inquit. Verbis ultimis dicendum videtur non solum
continere praeceptum circa sacerdotium de consecrando, sumendo, et dispensando
sed etiam praeceptum circa respectu laicorum de participando eodem mysterio
de hoc sacramento. Ad respectu laicorum de participando eodem mysterio
quod etiam eo praeceptum est omnibus servare ritum quem Christus et Apostoli ser
vaverunt sicut quod ipsi in utraque specie sumpserunt ita omnibus praeceptum est sume
re quotiescumque sumpserint. Confirmatur amplius quia hinc colligunt omnes praecep
tum esse sacerdotibus utramque speciem sumere quod confirmat, quia Christus ita fecit et
dixit hoc facite quod idem potest concludi de aliis sumentibus quia illud pronomen
hoc non tantum designat factum Christi sed etiam Apostolorum sumptionem ut ex mul
tis resolvit Suarius ubi supra. Confirmatur etiam ex verbis subiunctis in meam me
moriam facietis id est in repraesentationem passionis meae ut omnes exponunt, re
praesentatio autem passionis non fit ex prima sine sanguinis sumptione nam per
duas species distinctas significatur separatio sanguinis a carne, et

16 examinatur pars huius. — separatio animae a corpore facta in passione.

Ulterius augetur haec dubitandi ratio quia utraque species est de integritate
et perfectione huius sacramenti quod non licet unam sine altera sumere et quia D. Thomas
3. p. q. 80. a. 12. in solutione ad 2um dicat perfectionem huius sacramenti non consistere in usu
sed in consecratione materiae et ideo non esse contra perfectionem huius sacramenti quod in una tantum specie a
laicis sumatur propterea non videtur satisfacere quia non solum debitum est reverentiae sacramenti
ut integrum fiat sed etiam ut integrum sumatur ut attendit Gelasius Papa
in nostro cap. comperimus habetur de consecr. dist. 2. c. comperimus quidam sumpta
tantum corporis Christi portione a calice sacri cruoris abstinent qui procul du
bio aut integra sacramenta suscipiant aut ab integris arceantur quia divisio
unius eiusdemque mysterii sine grandi sacrilegio provenire non potest. Et Leo etiam
Papa sermone 4 quadragesimae Manichaeos reprehendit quod panem sumerent
et

et á calice abstinerent. et adidem propositum dixit Augustinus apud Algerum
lib. 2. de hoc mysterio cap. 8. et apud Bedam 1.ª ad Corinth. cap. 10. nec car-
nem sine sanguine, nec sanguinem sine carne, iure communicari, et etiam pro-
ex antiquo ecclesiae usu, solebat enim Christianus populus frequenter sub utraque specie
communicare ut constat ex Iustino apologia 2. pro Christianis, tradit Hieronymus
Sophonia cap. 3. et refert in nostro cap. sacerdotes. qo. 1.ª q. 1. ubi sacerdotes qui
eucharistiae serviunt et sanguinem Domini populis eius dividunt etc.ª et in
dialogo. 2. contra Pelagium, et Chrysostomus homilia 16. in 2.ª ad Corin-
thios, idemque sumitur ex Ambrosio. lib. de his qui initiantur. cap. 9. et Theodo-
retus lib. 5. historiae cap. 18. refert eundem Ambrosium imperatori Theo-
dosio dixisse qua audacia poculum pretiosi sanguinis ore tuo participabis?
Denique quarta supposita institutione utriusque speciei sumptio est actio sacra et sa-
cramentalis et potest fieri absque ulla irreverentia et indecentia quae actio
illa neque ex obiecto, neque ex circumstantijs habet intrinsecam malitiam necesse
ostendi potest scriptura aut traditione aliquo iure in quo aliqua ex his speciebus
sit laicis prohibita. 17.

Argumentis [illegible].

His tamen non obstantibus dicendum est quod nec
per se est malum nec iure divino prohibitum unam speciem huius sacramenti sine altera su-
mere ita definitur in concilio Constantiensi sessione 13. et in Basiliensi sessione 30.
et clarius in Trident. sessione 21. cap. 1. ubi dicitur nullo divino praecepto laicos et
clericos non conficientes obligari ad eucharistiam sub utraque specie tradunt. D.
Thomas. dicta q.e 80. ar. 12. et ibi interpretes et ultra eos Bellarminus dicto
lib. 4. de Sacramento eucharistiae cap. 24. Suarez 3.º praecepto ecclesiae lib. 3. cap. 4.
Philius (?) tractatu 4. de eucharistia cap. 7. n.º 201. cum alijs inferius referendis.
Nec contra hanc conclusionem obstant argumenta partis partim adversae haeretici nostri temporis
habere conantur nobis mandatum Christi esse impositum ad communicandum sub utraque
speciem necessarium dicere debemus Christianam traditionem et ex eo quod communis sit multorum
patrum est Christum in castello Emaus dedisse discipulis corpus suum ad manducandum
dum certum certum sit non dedisse potum sanguinis ut ex litera evangelij apud
Lucam cap. 24. colligitur ubi et cognoverunt eum in fractione panis et statim e-
vanuit ab oculis eorum. quem locum communiter explicant Doctores de communione
eucharistiae ut ex pluribus tradunt Toletus in Ioannem cap. 6. notabili. 7. Fa-
gundez ubi proxime 3.º praecepto lib. 3. cap. 4. n.º 3. et 1.º praecepto. lib. 3. cap. 5. n.º 2. et
tempore Apostolorum recenti adhuc ecclesia sub una tantum specie panis communicabant
fideles actorum cap. 2. et 20. ubi erant omnes communicantes in fractione panis
ubi Lyranus et utraque glossa exponunt de communione, et notat etiam Enriquez
lib. 8. de eucharistia cap. 44. 3.º n.º 2. Bellarminus et Suarez ubi proxime et facit illud
Pauli

Pauli 1a ad Corinth. 10. ubi dicitur qui de uno pane participamus et cap. 11. sub dis-
iunctione caute loquitur D. Paulus. quicumque (ait) manducaverit vel biberit ca-
licem Domini. ubi manducatio ad unam tantum speciem panis referenda est. et quia alij
dicant ut eius superius notavimus illam fractionem panis non fuisse consecrationis
tamen negari non potest quod Augustinus apud Toletum dicto notabili 7 et alij frequen-
ter dicunt Christum in illo facto adumbrasse communionem sub una specie et efficaciam
eius et consequenter eam esse licitam. //

18. fundamenta contrariorum et explicatio.

Obijcitur ex argumentis ijs traditis et ex illa auctoritate Pauli 1a
ad Corinthios 10. quae in figura huius Sacramenti et vexilli de antiquis fidelibus
dixit, omnes eandem escam spiritualem manducaverunt et omnes eundem potum spiritualem bibe-
runt, et ibi unum corpus multi sumus qui de uno pane et calice participamus. et cap. 11.
ibi probet se autem ipsum homo et sic de pane illo edat et de calice bibat. non nulli
ex catholicis doctoribus non verentur concedere latum fuisse hoc praeceptum communi-
candi sub utraque specie a Christo Domino pro ecclesia catholica ad tempus durasse in
illa differunt autem huiusmodi doctores ab hereticis ut recte animadvertit Ca-
punensis dicto tomo 3. cap. 5. n° 23. quia non condemnant consuetudinem ecclesiae communicandi
sub utraque specie sed dicunt auctoritate a Christo accepta ecclesiam in ipso praecepto
dispensasse vel declarasse praedictum praeceptum sub utraque communicandi cessasse
et tempus pro quo datum fuit esse elapsum. Sed secunda sententia minime potest sus-
tineri immo contrarium definitum est in Concil. Trid. dicta sessione 21. cap. 1. = Nec
in contrarium facit illa auctoritas nisi manducaveritis carnem et biberi-
tis sanguinem. quia imprimis ex hoc non colligi probat Concilium Trid. communionem
sub utraque specie pertinere ad divinum mandatum si quidem ille qui dixit nisi man-
ducaveritis carnem filij hominis et biberitis eius sanguinem non habebitis
vitam in vobis etiam dixit si quis manducaverit ex hoc pane vivet in ae-
ternum; et qui dixit qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem habet
vitam aeternam dixit quoque panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita
et denique qui dixit qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem in me ma-
net et ego in illo dixit nihilominus qui manducat hunc panem vivet in aeternum
2o ex hoc testimonio non colligitur utriusque speciei communio. = Deinde quia illa
verba nisi quis manducaverit carnem et biberit sanguinem ubi tota difficul-
tas non est accipienda pro coniunctione sed pro disiunctione ut sensus sit nisi quis man-
ducaverit vel biberit sicut explicat D. Paulus 1o ad Corinth. cap. 11. quicumque
nisi quis manducaverit vel biberit calicem. nec in sacra pagina hoc est in-
usitatum saepe non et pro vel ponitur ut in exodo cap. 25. et 21. qui occi-
derit patrem et matrem morte moriatur sensus est qui occiderit patrem vel matrem. et apo-
calipsis 1. beatus qui legit et audit verba prophetiae huius sensus est vel audit. et actorum
3. argentum et aurum non est mihi ut sensus est argentum vel aurum non est mihi sive nec ar-
gentum nec aurum est mihi, aliter enim non recte Sanctus Petrus docuisset se pecuniariam ele-
mosinam facere non potuisse, et Ioannis 15. si non venissem et loquutus fuissem peccatum
non haberent et in alijs exemplis ut explicat Bellarm. dicto tomo 4. cap. 25. //
ri

Nec obstat illud quod apud Lucam legimus quod Dominus dixit hoc facite ut iubet ut faciant quod ipse fecit, ipse autem tria fecit consecravit sumpsit et distribuit omnibus praesentibus utraque specie igitur Apostoli et qui eis succedunt debent non tantum consecrare et sumere sed etiam omnibus praesentibus dare sub specie utraque. nam respondetur cum Bellarm. ubi supra quod mirabilis est perspicuitas in Sanctis literis, nam ut non haberent haeretici illam excusationem substulit eis omnem tergiversandi occasionem, nam Lucas illud hoc facite posuit post datum Sacramentum sub specie panis, post datum autem calicem illud non repetivit ut intelligeremus sufficere dari sub una specie panis omnibus distribuendum Sacramentum sub specie autem vini non item. = Nec obstabit si dicas quod etiam apud Lucam in facto ipso legitur illud similiter et calicem, nam non refert illud similiter nisi acceptionem est non sensus similiter postquam coenavit accepit calicem quia autem non referat omnia quae Christus fecit circa panem, patet quia Christus panem non solum accepit et benedixit et dedit sed etiam fregit et fractum divisit inter accumbentes, calicem autem non fregit nec divisit ipse discumbentibus sed dedit integrum ut unus alteri porrigeret quod multi fecerunt. Item ex testimonio Pauli 1a ad Corinth. 11. cum habeat eandem particulam similiter non tamen habet dedit sed solum accepit, non igitur illud similiter referri potest ad verbum dedit. quamvis non referat mandatum illud hoc facite perspicuum est ex ipso contextu sic. non legimus similiter et calicem postquam coenavit dicens hic calix etc. ubi debet subintelligi verbum cuiusque bene competeat illi accusativo calicem tale autem verbum non est hoc facite quia non esset perfecta oratio similiter et calicem hoc facite sicut quam illa est quam diximus similiter et calicem accepit dicens hic calix etc.

n° 19. illa authoritas hoc facite explicatur.

illud similiter et calicem explicatur.

Ulterius non obstant illa verba Christi Domini per Matthaeum cap. 26. accipite et bibite ex eo omnes nam illa verba ut recte animadvertunt Suarez disp. 71. sect. 2. Henriq. de Sac. lib. 8. cap. 44. n. 7 ad finem Fagundez de Sac. lib. 3. praecepto 3. cap. 4. n. 15. et alii non sunt praecipientis sed invitantis seu dantis ut solet fieri in quovis convivio, sic quando Christus Dominus dixit Ioannis cap. 20. accipite Spiritum Sanctum non illi praecepit sed dedit et explicavit quod daret, praeterea illud bibite ex eo omnes non distribuit omnibus fidelibus sed solis apostolis tantum quos Christus sacerdotes instituit repraesentabant non Apostoli sacerdotes omnes et in illis verbis Christus Dominus eis indicavit quod agere deberent dum sacrificarent = Sed obstat adhuc quod Christus Dominus sed literam loquitur sit cum Apostolis tantum in persona eorum loqui potuit ad omnes fideles constat non ex evangelio Christum aliquando loquutum fuisse cum Apostolis simpliciter sine personas ut cum eis dixit vos estis qui permansistis mecum in tentationibus meis, aliquando vero ut repraesentabant omnes Episcopos seu sacerdotes ut quando dixit hoc facite, seu quorum remiseritis peccata etc. aliquando etiam fuisse ipsis loquutus ut repraesentabant omnes fideles, sicut ipsemet Christus explicavit, Matthaei 13. dicens quod vobis dico omnibus dico sic quando in praesenti loquutus

n° 20. verba illa accipite et bibite ex eo omnes explicatur.

tm fuisse sentit Pascasius lib. de corpore et sanguine dni cap. 15. dicens accipite et bibite ex hoc omnes tam ministri quam et reliqui credentes = Id quod est secundo Xpum omnibus illis modis loquutum fuisse varijs locis quorum sensus ex circumstantia literae ex materia de qua agitur ex sanctorum expositionibus et potissimum ex ecclesiae sensu discernendus est; in praesenti autem loco nihil est quod cogat ad intelligenda illa verba nisi de solis personis Apostolorum quia nec praeceptum nec aliquid aliud obstringit quod ad bonum regimen ecclesiae pertineat sed solum familiarem quemdam sermonem inter assidentes eidem mensae. Possent etiam admitti ut apostolos sacerdotes omnes repraesentasse quia ut indicatum est quod sacerdotes agere deberent. Et quo concedamus etiam posse illa verba ultimo modo intelligi nihil refert quia illa verba non obstringunt praeceptum ut exigendi tis colligitur, sed facultatem bibendi quae iure divino nemini denegata est et hoc solum significat Pascasius loco citato qui non exponit verba Xpi sed refert consuetudinem communicandi in utraque specie quae tunc vigebat, consideratque Xpum pro ministris dicentem omnibus accipite et bibite etc. »

nº 21 testimonijs d. Pauli &c.

Nec etiam secundo nostrae conclusionis obstant testimonia Divi Pauli de quibus supra nº 28. illa nempe verba omnes eandem escam spiritualem manducaverunt et eundem potum spiritualem biberunt, nullam vim habent ad colligendum praeceptum tum quia argumentum ex figuris ex se est infirmum, tum etiam quia in ipsamet figura non omnes qui manducaverunt manna biberunt de petra, nam manna multo ante datum fuit exodi cap. 16. numerorum 20. Josue 5. et qui manducaverunt non ex speciali praecepto id fecerunt sed voluntarie = Et minus obstant illa verba eiusdem Pauli probet autem seipsum homo et sic de pane illo edat et de calice bibat solum non probant tam ad bibendum calicem quam ad manducandum panem esse necessariam bonae scientiae probationem praeceptum aut manducandi aut bibendi ex illis verbis aut ex alijs eiusdem capitis colligi non potest. Verum tamen sub disiunctione addit idem Paulus quicumque manducaverit panem hunc vel biberit calicem dni indigne reus erit corporis et sanguinis dni. ubi considerandum est etiam qui manducat panem hunc indigne quamvis non bibat dici reum corporis et sanguinis dni sicut qui revera utrumque sumit ut explicat Suarez et alios refert. Disp. 72. sect. 2. et Layman Theol. lib. 5. cap. 4 nº 24 = ex quibus omnibus deducitur quod Xpus dnus praecepit sacramentalem sumptionem eucharistiae non tamen praecipit modum sumptionis quod sub utraque specie manducando et bibendo sumatur sed totum id dispositioni ecclesiae relinquit quae si ecclesia praecipiat vel praecepto vel usu vel consuetudine quod sub una tantum specie fideles eucharistiam sumant ad id tenebuntur, sin autem praecipiat ut sub utraque sumant ad id quoque ex praecepto adstringerentur nam quilibet horum modorum sufficit quia necessarius tota institutae in

nº 22. ecclesia iustis de causis praecepisse comm. sub una spe.

ordine ad Xpum sumendum totus autem sumitur sub qualibet specie ut superius diximus et definitum est in Trident. sess. 13. can. 3. »

denis

Denique ut mãa huius articuli diõ pficiatr sequitr illa q̃ ultima Vz initie ecclia pscripserit modu 9municãdi sub una tm̃ spẽ: quæ sane q̃ si vera sint quæ hactenus diximus facili negotio explicari põt. demonstravimus autẽ ecclia recte id fecisse si breuitr pbaverimus ecclia potuisse id facere et iustissimas cãas habuisse cur id faceret. = Ac primũ q̃dẽ illud ita demonstratr q̃a ecclia põt ordinare et pscribere ea quæ ad ritus 9 [illegible] ñ ptinent nec st iur divino ordinata ut in Concil Trid. s. 7. can. ult. definitũ ẽ sed ritus 9municandi sub una t sub duabus spẽbus eiusmodi ẽ, q̃ põt ab ecclia ordinari et pscribi quæ ppo certissima ẽ nã cũ a Deo nulla regula data sit, aut nulla erit regula nullus ordo aut is ab ecclia statui debet. pterea pbat exemplis, nã aliq̃ndo ecclia iussit baptizari hoĩes sub trina mersioe qñ causa id requirebat ut pat. ex canõe 49. Apostolorũ et Tertulliano lib. de corona militis, et tamẽ eadẽ ecclia postulante certa cãa 9triũ, ritũ 9triũ statuit nimirũ ut tm̃ una mersioe daretur baptisma ut pat ex Concil Toletano. 4. cp. 5. notat Baronius anno Xpi 120. Bellarm. lib. 4. de euc. cp. 28. = Causæ aũt ob quas ecclia laicis sumptioẽ calicis abstulit phibuitq̃ hæ st. 1o ob periculũ irreverẽtiæ huius Smti facile n. et frequentr accidere poterat sanguinis effusio cũ maxima irreverẽtia tanti Smti. 2a q̃a si in Sacrario calix speciẽ vini ut portaretr infirmis asservaretur vix fiẽt absq̃ speciẽ corruptioe cũ ñ nullis orbis partibus ac regioibus 9gelarentr hyeme pdictæ spẽs. 3a q̃a multi ñ possi sumere spẽ vini absq̃ pvocatoe ad vomitũ q̃a multis [illegible] vinũ nauseã pvocat. 4a q̃a si ñ nullæ regioẽs ad quas vix apportari posset tanta copia vini ut sufficiat oĩũ sumptioi sine magno et ingenti sumptu. 5a ad extirpandã euellendãq̃ Nestorianorũ heresim q̃ negabant totũ Xpũ in qualibet spẽ 9tineri sed corpus tm̃ in spẽ panis tm̃ ẽẽ dicebat et sanguinẽ tm̃ in spẽ vini 9tineri. — 6a q̃a qñ [illegible] phibitioẽ ecclia licitũ sit laicis portare sanguinẽ et sub utraq̃ spẽ 9municare in quo differũt ab usu et tpore Legis veteris in qua libamina vini et olei ñ laicis sed solis sacerdotibus licebant ut pat ex Leuitico cp. 46 et exponit D. Chrysostomus homilia 18. in 2a ad Corinthios. decens tm̃ fuit ut in l. noba excellerẽt sacerdotes in sumptioe utriusq̃ spẽi maxime cũ ob id ñ accipiant maiorẽ grãm sed tm̃ maiorẽ signũ sensibile ut superius diximus et q̃a in sacerdotibus cũ 9uiter sapientiores ac peritiores [illegible] reliquo laico populo sint cessat periculũ cogitandi sub altera spẽ totũ Xpũ ñ 9tineri quod erat heresis Nestorianorũ pp quẽ errorẽ vitandũ ẽtẽ ecclia pcepit 9munionẽ sub una tm̃ spẽ ut notat Theologiæ cp. 87. de Smtis. ”

n.o 23. Prosequuntr rationes.

alia

Alii autem pariter pie et docte congesti ab Autoribus catholicis qui contra novioris hereticos scripserunt maxime a Bellarm. in locis ibi adductis per quas omnes iudicavit Concil. Trid. sess. 22 post canones 4. non fuisse expediens dispensare cum natione Boemorum communionem utriusque speciei in Concilio postulantium: at ne illos Concilium offenderet aut ex toto excluderet negotium in aliud tempus commodius examinandum remisit cum sub certis conditionibus ea postulatio esset concedenda ut in dicto decreto videre potestis non licitum esse Pontifici et generali Concilio autoritate Papae congregato obviatas causas et sub honestis conditionibus concedere alicui Regno et nationi usum calicis et ideo sub utraque specie ut Paulus 3us concessit ad tempus ipsis Boemis sub ea tamen conditione ut crederent ac confiterentur sub specie panis adesse sanguinem Christi et sub sanguinis specie corpus adesse quia tamen Primates Boemorum et statim praedicarunt ex suggestis et pulpitis utramque speciem esse necessariam ex divino instituto et praecepto ad implendum ecclesiae praeceptum, cessavit dispensatio et revocata est concessio ut referunt Eneas Sylvius de origine Boemorum cap. 35. Sanderus lib. 7. de visibili monarchia et Clemens 6us concessit in bulla quadam Regi Galliae ut quotiescumque vellet posset communicare sub utraque specie ut notat Enriq. lib. 8. de eucharistia cap. 44. n.o 9. Vualdensis dicto cap. 87. unde Rex galliae ex privilegio et consuetudine bis communicat sub utraque specie semel dum ungitur, et semel in articulo mortis imperatorum dum tamen coronatur utramque accipit speciem ut de utroque refert Enriquez ubi supra n.o 7. Turrianus in Clemente lib. 8. constitutionum apostolicarum cap. 31. Fagundez ubi supra n.o 9. 11. Denique in hac parte succedit disputanda

n.o 24. Utrum in ecclesia aliquando usus calicis tamen permissus fuerit.

Magis quam aliquando permissus fuerit usus calicis tamen, et quod sicut ecclesia praecipit usum tamen speciei panis et prohibet calicis usum ut constat ex ipsa traditione potuerit et praecipere usum tamen calicis et prohibere usum panis? ad quod quaesitum Respondeo olim in graecia morem fuisse his infirmis qui prae aegritudine speciem panis deglutire non poterant solam speciem vini argenteo cocleari in os infundere ut insinuat Toletus in Ioannem cap. 6. notabili 27. et colligitur ex Concilio Toletano. 11. cap. 11. et Cartaginensi 4. cap. 76. et refertur in cap. 11. §. 26. q. 6. lib. et infundatur ori eius eucharistia et Petrus ex divo Cypriano in Sermone de Caena Domini et docet expresse Enriq. dicto cap. 44. n.o 7. et apud Moscobitas sub utraque specie datur omni populo eucharistia datur enim corpus Christi sanguine intinctum per frustum in cocleari ne periculum effusionis aut casus detur ut refert idem Enriq. et Petrus Comestorius in historia scholastica cap. 192. qui mos etiam aliquando in Hispania vigebat tempore Concilii Toletani 1.i ut colligitur ex eodem Concilio et denique Romae dum Summus Pontifex solemniter sacrificium offert sumpto Christi corpore in altari postea sedet et Diaconus

Corp. Cardinalis ei calicem suma reverentia bibendum defert, deinde idem Car
dinalis communionem sub utraque specie alijs purpuratis (…) calicem Domi
ni sitientis ministrat ut idem Enrrig. loco citato refert = Ad 2um quaesitum Ro
ecclesiam potuisse praecipere usum Sacrm. calicis et vetare usum panis ut ex ijs
traditionibus constat non tamen decuisse propter reverentiam tanti Sacramenti ex rationibus n° 22 ad
ductis quae adeo fortes et urgentes Sanctissimis Patribus in Concilio Tridenti
no interfuerant visae sunt ut in dicta Sessione 21 can. 2. Haeretici iudicentur et
anathemate feriantur qui dixerint causas non iustas nec sufficientes iudi
caverint ad usum panis praecipiendum tantummodo et vetandum usum calicis et
ita finitur disputatio quinti articuli 10 Kalendas augustas an
no 1649, die S. Apolinaris

Ad distioem 21ª decreti Gratiani, in qua agitur de altissimo Ordinis Sacramto, de illud suscipientibus, ac de tota ecclesiastica hyerarchia; celebris repetio a D.D.D. Antonio Graña Nieto. anno. 1649.

Cũ ius quo[illegible] in sacris et sacerdotibus consistat cp. ius quo[illegible] 1° dist. l. 2. §. huius studij ff. de iust. et iur. merito hoc sacramentum dat... [illegible] indiget cũ eius quanta utilitas pateat, [illegible] illis qui in statu si clericali, [illegible], ceteris etiam qui effici desiderant, [illegible] huius sacramenti excellentia maxima est [illegible] alia sacramenta instituta sunt pro bono privato cuiusque fideli suscipientis ordo aut tendit ad regenerandos et reconciliandos in Xpo alios homines et ideo dicitur sacramentum necessarium [illegible] ecclesie quia sine illo eucharistie et [illegible] sacramenta non consisterent no[illegible] tat Enrriq. lib. 2. sume cp. 4. n° 2. qua de causa hunc [illegible] [illegible] iucundiorem et usui vestro accomodatissimum duxi [illegible] suscepi.

Articulus 1° de clericorum etymologia, et eorum origine ad expositionem tex. in cp. Cleros. 1. in pri° cp. in nobo testamento 2. huius 21ª distinis. cp. clericus 12. q. 1. cp. singula. 1. 49 dist. [illegible]

Procuius elucidatione adnotandum est quod sicut corpus humanum componitur ex duabus partibus seu lateribus dextero scilicet et sinistro ita corpus mysticum Xpi compo[illegible] situm ex fidelibus qui est in ecclesia cp. in ecclesia 1. q. 1. cp. ubi sana fides 24. q. 1. cp. [illegible] et [illegible] 26 q 2. ex duobus lateribus constat ecclesia [illegible] et laicali cp. duo sunt 12. q 1. cp. clericum 50 dist. laici faciunt [illegible] sinistrum quo-

niq terrenæ vitæ necessaria tractat et populus significat quia spiritualium cura omissa non est cum eo proderit. 62. dist. dicuntur laici a verbo græco Laos quod populus significat. dicto cap. duo sunt. Bellarm. tomo 1. controversiarum titulo

Laici unde dicti

1. de clericis cap. 1.

2.

Clerici græce ita denominantur.

Clerici vero faciunt partem dexteram quæ divino cultui mancipantur et sacrarum rerum providentiæ et sollicitudini suscipiunt dicto cap. duo sunt 12. q. 1. notat Turrecrem. ibi sequenti nº 4. appellantur clerici a verbo græco Cleros quod significat sortem ex eo quod D. Matthias primus clericus ab Apostolis sorte fuit electus. constat ex nostro cap. Cleros in principio, actuum apostolorum cap. 1. in fine et cecidit sors super Matthiam Baronius. tomo 1. annalium anno 34. nº 237. ideo nomen clericorum a divo Matthia incepisse docet glossa in nostro cap. cleros verbo Matthias.

3.

impugnatur ex textu in cap. fin. de sortilegiis

Sed hæc nostri Isidori etymologia impugnatur ex eo quia nemo potest sorte eligi ad sacerdotium, nec ad aliud spirituale siquidem in spiritualibus iudicium sortis est prohibitum cap. fin. de sortilegiis. l. sacris 27. C. de episcopis et clericis. l. 12. tit. 26. partita 1. augetur difficultas ex eo quod clerici ob bene merita et laudabilis vitæ honestatem cum aliis qualitatibus summa maturitate eligendi sunt cap. omnes 98. dist. et fere per totam 24. dist. deinde quia in cap. quamquam 42. de electione proponuntur omnes electionis formulæ et sortilegii formula non reperitur, unde sors a adducta sustineri non potest, notat Sanchez ad præcepta decalogi lib. 2. cap. 38. nº 96. cum sequentibus Ostiensis in dicto cap. fin. cum traditis a Barbosa in collectaneis de eodem textu.

4.

1ª solutio

In qua iuris varietate theologi quam iuris periti varias sententias proferunt interpretationes non nulli ex iuris peritis existimant quod sors Matthiæ cecidit super Matthiam non fuerat proprie fortuita sors, nec iudicium sortis sed potius revelatio divina orationibus apostolorum inducta ea de causa quia Joseph qui dictus Barsabas et Matthias in utroque sors fuit electa ita pares erant in sanctitate et doctrina ut humano iudicio discernere possent uter eorum esset proponendus notat glossa in nostro cap. cleros verbo 2º Archidiaconus ibidem 14. Geminianus 15. Pragoritus 14. Bellar. in 3 versia de clericis tit. 1. cap.

5. Hæc interpretatio convincitur ex eo quia illa Matthiæ sors fuit fortuita in forma sua fuit ut constat ex textu in cap. non statim cap. in exemplo 26 q. 2. deinde quia in negotiis temporalibus data paritate idoneitatis eligendorum sors admitti posse argumento textu in l. si duo ambo ff. de iudiciis. l. si quidem 5. ff. familiæ erciscundæ. l. si duobus. 3. Comunia de legatis sign. 15. 5. ff. familiæ erciscundæ l. si duobus 3. quod sors non continet pure aliquid mali cap. 1. 26. q. 2. in in electionibus ecclesiasticis propter periculum prohibitione damnatur in dicto cap. fin. at quid eo in eius nec data paritate debet admitti, notat Suarez 1º tomo de religione tit. 2. cap. 12. nº 7. Sanchez in summa lib. 2. cap. 38. nº 72.

5.

vera solutio

Quare hac et aliis omissis verius est dum apostolos in dicto cap. 1.

licite sorte illa Mathiam elegisse quoniam id fecerunt ante pentecosten
quo tempore non dum facta erat publicatio veritatis, neque effusa mela
plenitudo Spiritus Sancti ideoque interim eos exercere potuisse illam sor
tis ceremoniam l. veteri usitatam et in electionibus summi sacerdo
tis proverbiorum cap. 16. v. ult. 1 regum cap. 20. et 14. Iona cap. 1. quod sor
tis ceremonia in l. gratiae odio est prohibita toto titulo de sortilegijs tota 26. q.
1. et 2. sicque ceremonia veteris legis noba l. cessarunt cap. trans
lato de constitutionibus. Covarr. lib. 1. variar. cap. 14. n. 1. quare cum illa Ma
thia electio facta fuisset inspiratione et motione divina satis credibile
est Deum peculiari inspiratione apostolorum corda movisse ad sortem illam
divino iudicio omittendam et a Deo electionem expectandam ut esset illis for
tissimum argumentum Christi adque eis a Deo et Mathiam aeque fuisse cum cete
ris apostolis qui a Christo fuerunt electi quoquidem Mathia sortis exemplum
cum esset actus ceremonialis veteris legis ad sequendum trahi non potest cap. non 6.
statim cap. non exemplo 26. q. 2. "
Sed ad quae in toto non sumus siquidem adversus ea quae refert Ioannes obstat Ioannes in cap. fin. 66. dist.
non in primo, quod Mathias 1.º ab apostolis fuisse ordinatus valde obs
tabit Ioannes in cap. fin. 66. dist. ubi Anacletus Pontifex affirmat Iacobum iustum
Alphei sive minorem fuisse 1.um quem apostoli ordinarunt episcopum Ie
rosolimitanum in Ioannes non asserit Mathiam 1. ab apostolis fuisse ordinatum. Cui
difficultati vel glossa in praesenti ubi iam Ioannes asserit Mathiam fuisse 1.um
clericum ordinatum ut in Ioannes non Iacobum vero fuisse facta episcopus
et archiepiscopum Ierosolimitanum prout Ioannes in cap. Iacobus 47. dist. 1. de ore
tradit. notat Geminianus in principio n. 4. l. Praepositus 3. Sed ea omissa
et tradditis a glossa in dicto cap. fin. quasi impugnat Turrecremata ubi generaliter
illius Ioannes in hac re notandum est quod quamvis omnes apostoli fuerunt episcopi et imme
diate indeterminatam et habitualem potestatem episcopalem acceperunt a Christo
non actualem et subordinatam acceperunt voluntati et potestati Petri
quem super omnes oves suas dominus constituerat sicque D. Petrus dumtaxat in
mediate a Christo domino fuit episcopus ordinatus. Ceteri autem apostoli me
diata persona Petri consecrationem episcopalem acceperunt cap. ita dominus 19 dist.
unde constat diversam esse apostolatus dignitatem ab episcopatus dignitate
sicque non eo iure quo esset apostoli censebantur episcopi actuales notat Be
llarmino lib. 1. de clericis cap. 14. in fine et lib. 1. de Rom. Pontifice cap.
23. praerogativa 22. ex quo diminatur dicto dicto Ioannes in quo 1.um cum
dicto cap. fin. 66. dist. neque apostoli 1. ante alios post ascensionem domini
contulerunt Mathiae apostolatus dignitatem et ita est intelligendus Ioannes
notat Baronius 1.º tomo anno Christi 34. n. 207. Sed tunc Mathias
episcopus

Epp̄us n̄ ordinarunt cum ante eum D. Petrus, Jacobus maior, et Joannes Jacobum minorem ut epp̄um ordinarunt id est consecrarunt et ita est interpretandus Ju. in dicto cap. fin. 66 dist. notat Baron. [illegible] n° 257. Silorz de fide. dis. 20. sec. 1. n° 6.

7
Obstat cap. 1° apostolorum.

Nec quid doctrina obstabit si dixeris quod in apostolatu Mathie etiam fuit inclusa episcopatus dignitas ut ostat ex dicto cap. 1° apostolorum et episcopatum eius accipiat alter relato in psalmo 108. v° 8. quia respondetur cum Bellarm. lib. 1. de clericis cap. 23. quod episcopatus nomen tum significare dignitatem episcopalem que hodie est in actione quandam praefecturam seu summum arbitrium rerum, cum panis ac celerarum rerum venalium ut ita sumitur a quadrium ad vulgarem in l. fin. § 7. v° item epp̄i qui praesunt pani ff. de muneribus et honoribus notat Duarenus de sacris eccl̄ie ministeriis lib. 1. cap. 7. quatenus in nostro cap. cleros episcopus dicitur superintendens, praefectus, et speculator deinde in dicto cap. 1 Apostolorum et dicto psalmo 108. episcopum significat regimen apostolatus de quo Judas praevaricatus fuerat.

8.
clericorum et laicorum divisio impugnata ab hereticis.

Hec laicorum et clericorum divisio valde impugnata a Luteranis, Calvinistis et aliis hereticis christianae religionis perturbantibus, dum affirmant ministerium rerum sacrarum certo generi personarum commendatum esse, sed permistim omnes fideles baptizatos utriusque sexus esse sacerdotes posseque sacramenta et sacrificium conficere et asserunt impiam hominum traditionem et errorem clerum a laicis distinxisse cum oporteat ut nulla sit prius differentia personarum cum unum sit corpus eccl̄ie et sic in illo diversitas personarum esse non debet ex illo Joannis cap. 17 ut sint unum sicut nos sumus ita Luterus de abrogandam missa privata cap. 1. Calvinus lib. 4 institutionis cap. 4 § 9. quorum opinio tamquam heretica damnata reperitur in concilio Trid. ses. 23. de sacris ordinis cap. 1. et 4. et ses. 7. cap. 10. et ses. 14. de penit. cap. 6. et 10. et quod hec ordinum divisio laicorum et clericorum differentia constat ex textu nostro v° sacerdos dicto cap. duo sunt 12. q. 1. cap. duo sunt 96. dist. cap. ita dominus 19 dist. cap. 1. et fin. 89. cap. cum sancta 15. ingressu de penit. dist. 2. nam eccl̄ia comparatur exercitui et dicitur ut castrorum acies ordinata canticorum 6. quadecima conciliorum Trid. dicta ses. 23. cap. 4. asserit quod si quis dixerit omnes christianos promiscue novi testamenti sacerdotes esse aut omnes pares inter se spirituali potestate praeditos esse nihil aliud facere videtur quam eccl̄iasticam hierarchiam confundere que est ut castrorum acies ordinata merito anathematizant in cap. 6. eius dem sessionis 23. notat Bellarm. lib. 1. de clericis cap. 1. D. Th. 3a parte q. 82. a. 1. Castro de heresibus verbo heresis 1.

9.
[illegible] hereticorum auctoritatibus.

Nec quidquam faciunt pro hereticorum argumentis ea que desumunt ex textu in cap. multi 40. dist. v° omnis sanctus est sacerdos, exodi cap. 19. et vos

estis

estis inquit regnum sacerdotale et gens sancta quae verba ad omnes iudaeos
dicta sunt et illa epistolae Petri cap. 2. vos autem genus electum regale sacer
dotium genesis cap. 1. et 5. apocalypsis 5. et fecit nos Deo nostro regnum
et sacerdotes ex quibus authoritatibus pertinaciter haeretici deducunt non esse ne
cessariam aliquam ordinationem vel consecrationem per quam sacerdotes distinguantur a reli
qua plebe. quia tamen verum est quod sacerdotium et sacrificium est duplex, scilicet vi
sibile et externum quod consistit in consecratione et administratione sacramentorum et hoc
non competit nisi sacerdotibus rite et recte consecratis de quo nos loquimur
et in Concilio Trid. locis supra citatis; aliud vero est sacerdotium et sacrificium invi
sibile et spirituale internum quo quilibet fidelis iunctus cum Christo per charitatem
offert Deo oblationem spiritualem pro peccatis iuxta illud psalmi 50. sacrificium
spiritus contribulatus. et illud Pauli ad Rom. cap. 12. ut exhibeatis
corpora vestra hostiam viventem et Deo placentem et de hoc sacrificio inter
no sunt intelligenda omnia illa sacrae scripturae testimonia quibus haere
tici fundantur siquidem quo ad illud oblationem spiritualem Deo offerendam omnes
Christiani sacerdotes interni in sacra scriptura appellantur quin egeant
caeremonijs quae desiderantur in externis sacerdotibus hierarchicis ita
respondit D. Th. 3. parte q. 22. ar. 1. Archidiaconus et Cardinalis
ingenti glossa verbo ut intelligat in cap. post baptismum de consecr. dist. 4. 10.
Nec etiam haereticorum pertinacia facit illa consideratio 1. ^{a} R. haereticorum ni
n° 8. adducta scilicet quod opportet ut in ecclesia nulla sit penitus distinctio persona geradi 1. a n° 8. adducta
rum ex illo Ioannis cap. 17 ac consequenter quod in ea nulla esse debeat distinctio
ministrorum quia consequentia ut falsa et haeretica neganda est siquidem
ministrorum quia diversitas non
non qualibet diversitas est impeditiva unitatis quia diversitas mem
brorum in corpore ut 1. a n° 1. retulimus non repugnat unitati corporis
cum eorum officia ad corporis conservationem diversa sint Paulus ad Rom. cap. 12.
cum eorum officia ad corporis conservationem diversa sint non repugnat nec impe
dit similiter diversitas graduum et ministrorum non repugnat nec impe
dit unitatem et fidem ecclesiae nec illa divisio laicorum et clericorum scin
dit unitatem ecclesiae si penitus conservatur sufficit non quod Christiani tam clerici quam
laici conveniunt in confessione unius fidei notat Bellarm. de romano tomo 1. de clericis
cap. 1. Archidiaconus et Praepositus infra de qua re plura scripsi in 2.° tomo
sup. 3. de poenitentialibus in cap. 1. de vita et honest. cler. 11
Aliter et melius explicari potest haec clericorum etymologia nam ideo 2.a et magis propria clericorum etymologia.
ministri ecclesiae clerici appellantur a de sorte hoc est de haereditate domini sive ex
eo quod haereditatem domini consequuntur nam cleros est sors, pars, haereditas et ideo
in sortem vel partem haereditatis domini vocati sunt ut in romano cap. cleros in principio cap. cle
ricus cum sequentibus 12. q. 1. cap. cum in apostolum de praeben. graece haereditas graece

dicitur cleronomia et quoniam res dicitur cleronomiam quae per sortes inter plures multotiens dividebatur sicut filiis Levi in terra promissionis portio eis sorte divisa et adiudicata fuit, numerorum cap. 26. et 33. et illud psalmi 69. et
sorte divisit eis terram notat Triarmontanus in apparatu ad biblia sacra
in tit. de repartitione terrae promissae cap. de sacerdotibus civitatibus Alciatus
lib. 5 parergon cap. 22. quo exemplo in l. nova sacerdotes stipendia
et hereditatem ex portione Domini capiunt hoc est oblationes et decimas quae
de patrimonio Domini dicuntur in dicto cap. cum sint apostolus cap. cum ex eo de
electione lib. 6. notat glossa in praedicti verbo partem appellantur etiam sacer
dotes quia sacra dant ex eo quod verbum illud sacerdos componitur a verbo lati
no sacrum et verbo dos graeco quod est datio et sicut rex a regendo ita sa
cerdos a sacrificando dicitur ut constat ex Summa § sacerdos glossa ibidem
verbo ex graeco. Similiter etiam dicuntur presbiteri graeca ratione quae verbum latine se
nior dicitur ratione propter aetatem prudentiam, maturitatem, honorem, et dignitatem
quam accipiunt ut constat ex Summa verbo presbiter cap. porro 84. dist. ibi La
pe Acuña. Tridentinum dicta ses. 23. cap. 12. vero quorum probata vita
et in sacra scriptura aliquando Angeli, aliquando Dii, aliquando Principes
appellantur exodi cap. 2 et 22. et psalmo 81. et quia omnes quamvis maiores et mi
nores ordines recipiunt clerici appellantur notat glossa in praedicti verbo psal
mista tamen rationes sunt presbiteri et sacerdotes dicto cap. praelecti de quorum
differentiis postea dicemus.

12. Ordo quomodo accipiatur.

Haec de clericorum etymologia; nunc de ordine, ordo enim diversimode
potest accipi, large et stricte, large vero rei positione, loci, temporis, status, seu
dignitatis sive ordine conveniunt et differunt sicut largo modo ordo est discretio s
tatus conditioni accommodata l. divus § cum autem ff. de officio praesidis ut notat
Budaeus ibidem quare in romana republica tres ordines constituti, senatorum, e
questrium, et plebeiorum § plebiscitum de iure naturali Brissonius lib. 2 anti
quitatum cap. 17 Rebuffus in l. pupillus 239. § minus ff. de verborum signi
ficatione amplissimi ordinis senatoria dignitas significatur l. nuntiis
§ columnis ff. de leg. 3. l. si decipi 30. ff. ad velleianum. accipitur etiam
pro serie, collocatione, et dispositione ut in toto tit. quod ordo in bonorum possessione
11 servetur, toto tit. de ordine cognitionum. aliquando significat curiam seu collegium
l. ordines 25 ff. ad municipalem et quodammodo in ecclesia triumphanti
plures sunt ordines angelorum ex quo Angeli superiores aliis in ordine
et potestate existunt exodi cap. 26. ad hebreos. quia etiam in militanti adex
plicatum triumphanti plures sunt ordines gradus quorum alii sunt aliis superiores
cap. fin. 89 dist. notat Acuña ibidem num. 11. Decorum dignitatum ordo iste
excellentior sit ideo sanctum quod sacerdotes recipiunt ordo appellatur notat
Sotus in 4. dist. 24 ar. 1. Val. tomo 4. controversiarum disp. 11. q. 1. puncto 1.
inst.

13. Sacerdotiy oi lege fuit necessarium.

Institutio n. sacerdotiz ad sacrificia Deo pagenda p peccatis expiandis in oi l. naali, scripta seu legali et evangelica, necessaria fuit Dil. Trid. sess. 23. de Sacto ordinis cap. 1. in naali l. 1. sacerdos fuit Melchisedec genesis cap. 14. t. Melchisedec erat n. sacerdos Dei altissimi nq lex naalis pcessit quingentos annos. Legi scriptae notat gla. vbo sacerdotio in cap. translato de cstitutionibus. in l. scripta 1. sacerdos p Moise ex pcepto dni fuit Aaron exodi cap. 28. t. applica quoq ad te Aaron cum filijs suis ut fungaris sacerdotio cstat ex premio huius dist. 21. d Melchisedec fuit 1. sacerdos q deo sacrificium obtulit, n. ex legis pcepto, nec sacerdotali autoritate, d sponte divinitus inspiratus, Aaron u. ex legis pcepto exodi 28. et ideo ab ipso in l. veteri dr sacerdotium initiatum fuisse Loberius de sanctionibus 3a classe pagina 5.85. Castro adversus haereses vbo sacerdotiy.

14. Oes Apostoli in nocte cenae sunt ordinati.

Sed hoc institutio sacerdotiy in veteri l. eet inchoata exodi d. cap. 28. tn in novo testamento fuit consumata ut cstat in premio huius 21. dist. Primus et 1. novae legis sacerdos fuit Xpus dnus nr q sacrificium passionis in ara crucis Deo obtulit cap. sacerdos 89. de cons. dist. 2. Apostoli aut in ultima cena sunt oes a Xpo dno ordinati cum eis dixit accipite et manducate et in vbis hoc facite in mea commemoratione Lucae 22. Ioannes 20. cap. accipite 88. de cons. dist. 2. Nec quiest obstat Tx in cap. in novo 2. huius 21. dist. z illis vbis in novo testamento post Xpum dnum a Petro sacerdotalis coepit ordo quo vbo denotat Petrum 1. ex apostolis a Xpo fuisse ordinatum q n. oes sunt qa sententia e vba illa ea intelligenda de ordine maiorum sacerdotum ide episcoporum ut cstat ex eodem Tx u. viqa dicitur a Petro dicitur incepisse cum solus Petrus a Xpo eet epus ordinatus ceteri aut apostoli ut sa diximus a Petro episcopalem consecrationem acceperunt notat Turrecremata lib. 2. summae de ecclia cap. 32. idem in cap. fin. 66. dist. Bellar. lib. 1. de R. Pontifice cap. 23. cum traditis ab Acuna in dto cap. in novo n. 3 ex qq cstat Dno Petro tn Pontificatum dignitatem fuisse traditum. d. cap. in novo 21. dist. et pcipue cum dnus ei dixit pasce oves meas. Ioannis cap. 21.

15. Intergratur Tx in cap. in novo 2. vi ceteri 21. distinoe.

Sed quiest valde obstat idem Tx in d. cap. in novo vi ceteri cap. Dudivimus vi unde 24 q. 1. ex qq cstat q ceteri Apostoli eadem potestatem ab ipso dno cum Po acceperunt pcipue qa eadem formula claves regni celorum Xpus contulit apostolis et eorum successoribus Mathei cap. 18. t. Amen dico vobis quaecumque ligaveritis sup terram erunt et ligata et in celis Ioannis cap. 21. t. quorum remiseritis peccata, etc. cap. 1. de summa Trinit. §. una vi. tm claves eccliae quas ipse cessit Apostolis eorumq successoribus Iesus Xpus cap. nova de panit et remis. cap. neque 24 q. 2. Ceterum dubio procul est q ceteri Apostoli cum Po eandem eandem potestatem a Xpo accepisset id verum e quoad ordinis consecrationem et peccatorum remionem n. u. quoad potestatem pontificatus p futura administraoe et iurisdictionis extensioe nq illam Petrus accepit immediate a Xpo

Ceterium Apostoli successive et mediate Diuo Po a Xpo acceperunt nam Petrus inter oes Apostolos a Xpo primus Princeps fuit creatus ceterium primo dig legationis impartis sollicitudinis ut sic Petri iuridico eet superior et independens ab alijs ita ut ex illa principatus potestate sibi data posset suis legibus alios obligare non ipsi Petrum d. cap. Sacrosancta 22. dist. cap. dudum 3. q. 6. notat gla in d. cap. in nobo verbo pari et gla in d. cap. loquitur 24 q. 1. gla in cap. in illis in fine 80. dist. notat Turrec. in d. cap. in nobo. Acura ibidem n.o 6.

16 Verum explicatur Tx in d. cap. in nobo vi ceteri 21. dist.

Praeterea advertendum quod supra diximus et refert Tx in d. cap. in nobo in principio videtur Petrum a Xpo primatum accepisse; obstabit idem Tx in vl ceteri dum asserit quod apostoli voluerunt ipsum Petrum suum esse principem ex quo Txu maxima varietas deducitur. Verum huic dubio respondetur apostolos id fecisse non de voluntate precedente quasi ipsi eum elegerint, sed de voluntate subsequente approbante et acceptante electionem Petri a Xpo facta ut expresse docet Tx in d. cap. sacrosancta §. inter beatos vi ipsi inter se id ipsum voluerunt 22. dist. notat Cardinalis in d. cap. in nobo et in summa ecclesiae lib. 2. cap. 40.

17 quo in tempore Smi Ordinis sit institutum?

Deinde pro complemento quinti articuli scire oportet quo in tempore Sacramentum ordinis a Xpo fuit institutum. Et verum est fuisse institutum in nocte cenae quando Xpus Dnus orbem apostolis sui dixit hoc facite in meam commemorationem Lucae 22. Et tunc tamen sacerdotalem ordinem receperunt non autem actualem episcopatus consecrationem quam postea mediate Diuo Po acceperunt ut supra diximus. Nec huic doctrinae obstat illud D. Augustini testimonium q.e 97 novi et veteris testamenti dum asserit Xpum oes apostolos fecisse episcopos quia verba illa sunt intelligenda episcopos id est sacerdotes siquidem saepe episcopus accipitur pro simplici sacerdote ut constat ex canone apostolorum 18. et 20. et quibus solutionem refert Turrecr. in d. c. in nobo 21. dist. n.o 3. in solutione ad 3.m

18 in nocte cenae oes ordines maiores et minores a Xpo instituti.

Est tamen advertendum quod in nocte cenae Apostoli sacerdotalem ordinem receperunt tamen quoad potestatem consecrandi corpus et sanguinem Xpi Dni Trident. sess. 22. cap. 1 et 2. de sacrificio missae quo in tempore etiam instituti sunt ceteri ordines etiam minores cum occasio illa eet optima in qua aderant vasa sacra quae tangerent et ceteri ministri qui Deo servirent notat Bonacina q. 8. de Smo ordinis q. unica p.to 1. n.o 6. novissime Reverendissimus Pater Martinus de S. Joseph de Smo ordinis titu. 1. n.o 2. at vero potestas absolvendi a peccatis a Xpo illis fuit tributa non in nocte cenae sed post resurrectionem quando Dnus dixit apostolis accipite Spiritum Stum quorum remiseritis peccata etc. cap. 20 Joannis notat Sanc. 2.o tomo consiliorum lib. 20. cap. 1. dubio 6. n.o 3. potestas vero dirigendi quae episcopis competit fuit concessa Diuo Petro post resurrectionem quando ei Dnus commisit ecclesiam et Pontificem creavit cum ei dixit pasce oves meas Joannes cap. 21. cap. significasti gla verbo pasce oves meas de electione. Nec quies

obs

obstat tex in d. c. in novo 22. dist. et Sue petrus etc.ª cum juribus ibi adductis
ex quibus constat Petrum ante passionem fuisse pontificem creatum. et respondendum est pillas verba
tu es petrus non fuit pro data jurisdictionalis potestas sed promissa sicut et illa tibi dabo
claves futuri temporis sunt de qua promissione a Xpo domino facta constat ex textu in c. in
divinis ubi claves regni celorum se daturum promisit cum loquitur 24 q. 1. sicut et eo
in tempore illa jurisdictionalis auctoritas non erat necessaria cum adhuc dominus noster in terris esset
et per se ipsum ecclesiam gubernasset, post resurrectionem vero in ecclesia sine pastore exis
teret divo Petro et successoribus ejus commisit c. 1. de consuetudine lib. 6. notat Roberius
de ecclesiis lib. 20. art. 7. pagina 686. Palacius rubeus de Regno Navarre 2ª par.
§ 2. et 3.

Articulus 2. quid et quotuplex sit Ordo. et de omni gierarchia ecclesiae a dexpositione tex in d. c. Cleros. ubi glossa titulus sup. 22 dist. c. plectis. 23 dist.

Inde finitione ordinis tam theologi quam pontificii interpretes valde dissentiunt ut constat ex Ma
gistro sent. in 4. dist. 24 c. 1. D. Th. et Soto ibidem Saavedra de sacramentis in genere de
sacramento ordinis n.º 4. Reginaldus in praxi lib. 30. titulo 1. c. 1. n.º 2. glossa verbo ser
vanda in suma 32. dist. Dein omnes ea magis aptior ut ordo sit signum sensi
bile a Xpo institutum quo potestas spiritualis ministerium mediate et immediate tra
ditur in ordine ad Sacrosanctum altaris sacrificium. que diffinitio convenit omnibus ordi
nibus tam maioribus quam minoribus nam verbum illud signum sensibile a Xpo ins
titutum ponitur loco generis sicut verbum illud signum convenit aliis sacramentis nec ordina
tio per fletus per signum externum Conc. Trid. d. sess. 23. de sacramento ordinis c. 3. et ordo
a Xpo est institutus Conc. Trid. sess. 24. c. 3. ceterum diffinitio verbum ponitur loco di
fferentie nam sacramentum quod diffinit a ceteris quia specialiter est institutum ut inicientur mi
nistri ad sacrosanctum sacrificium eucaristie rite conficiendum, recteque tractandum
ut Trid. d. s. 23. c. 1. et 2. ponitur etiam illa mediate et immediate ut non
solum comprehendatur maior sacer ordo per quem immediate tribuitur potestas conseran
di, sed etiam reliqui minores ordines quibus datur potestas mediata scilicet ministrandi
ordine ad sacrificium altaris et cetera ministeria peragenda que in eum
finem dirigentur. d. s. 23. c. 2.

Hactenus de ordinis diffinitione in genere nunc de eius gradibus in specie singillatim agamus, pro quorum expositione adnotandum est quod corpus mysti
cum Xpi quod in ecclesia figuratur cuius membra sunt fideles variis testationibus peculiis in ma
rinis mundi ducitur, ideo comparatur magne navi in qua omnes fideles ducimur
ad illud per herbiorum c. fin. 6. facta a gene navis mi historia c. non turbatur 24 q. 1.
cum turbatur 2 q. 2. ibidem a apostolica traditione ecclesia mealis edificatur longa in mo
dum navis ut habetur in constitutionibus appud beati Clementis lib. 2. c. 57. Turriano
in Madabur genges lib. 2 c. 19. pagina 221. Magister huius navis est episcopus sicut ei
et totius navis cura mandata est argumento tex in l. 1. § 3. ff. de exercit. act. sibi
terum nauta qui navem gerit, diaconi aut et alii clerici inferiores reliqui mi
nistris navis comparantur, Vectores vero qui in ea aducuntur populus est ut ex divo Petro
re

1. Diffinitio ordinis

2. ecclesia catholica paratur magne navi.

-refert Beatus Clemens in epistola 1 ad Iacobum fratrem Domini relatus in sanctio-
ibus ecclesie 2a parte glo. 87. Guido Cardinalis in 3a parte sui decreti cap. 1.
Duarenus lib. 1. de sacris ecclesie ministeriis cap. 7. n.

3. gradus ministrorum ecclesie enumerantur. Sicut enim plura sunt membra corporis nec omnia eundem habent actum ita or-
dinis plures sunt gradus, cap. cum ex eo 12. vers. sicut enim de preciosis dixit Tridentinum sess.
23. de sacris ordinibus cap. 2. quia iuxta eam ratione fuit ordinatus ut sic melius
pluribus ministris cum diversis ministeriis adhibitis potius quam cum uno hu-
mane infirmitati medicina spiritualis conferretur cap. fin. 89 dist. notat D.
Th. in suplemento 3. parte q. 37. ar. 3. Soto in 4. dist. 24. q. 1. art. 3. gradus
merito iuxta decem Isidorus in rubrica cap. Cleros 21 dist. postquam scripsisit quod ge-
neraliter omnes ecclesie ministri appelantur clerici subiungit eorum omnium speciales
4. non nulli asserunt 9 esse gradus sacri ordinis. gradus et nomina, nempe est Hostiarius. Psalmista. Lector, Exorcista, Acolitus,
Subdiaconus. Diaconus, Presbiterus, et Episcopus, cap. perlectis 25 dist.

Ex quo dixit Isidori verbis fere omnes iuris pontificii interpretes deducunt ordinis sa-
cramentum constare ex illis 9 gradibus quorum opinio fundatur ex eo quod ecclesia militans facta
est ad similitudinem et instar ecclesie celestis et triumphantis ut notat glo. in hoc ec-
clesia in cle. ad nostram de hereticis cap. fin. 89 dist. Sed in ecclesia triumphanti 9 sunt or-
dines Angelorum etiam inter se diversi quos enumerat Ix in cap. fin. § 9 de pe-
nit. dist. 2. § et in ecclesia militante idem a fortiori esse debet, siquidem Sacerdotes
etiam angeli dicuntur cap. sacerdotibus 11. q. 1. et constat ex sacre scripture testimo-
niis supra in 1o art. no. 10 adductis, comprobatur etiam ex concilio Carthaginensi 4 cap. 2
cum sequentibus cuius concilii mentio fit in cap. episcopus 7. 8. 15. cum sequentibus 23 dist. in
quo omnes illi 9 gradus et officia recensentur, deinde confirmatur ex eo quod omnes predicti mi-
nistri in Tridentino clerici appellantur et divina officia in ecclesia exercent cap. cle-
ricum 72 dist. cap. de persona 28. in fine 11 q. 1. d. cap. perlectis 25 dist. Et illa
nona singula officia pro gradibus sacri ordinis accipiuntur cap. a subdiacono 93 dist.
cap. non oportet el. 1 44 dist. § nona sunt ordines sunt sacri. Preterea quia Christus
dominus noster est sacerdos eorum omnium novem ordinum officia legitur comprobasse, ut consiberat
Prepositus in cap. perlectis no. 24. Magister in 4 dist. 24. q. 1 tenet Arch-
diaconus in nro cap. Cleros no. 15. Prepositus 4 et 5. Abbas et ceteri ordina-
rii in cap. cum contingat de etate et qualitate.

5 Theologi septem. Scola autem Theologorum asserit gradus sacri ordinis septem dumtaxat
esse nempe Sacerdotem, Diaconum, subdiaconum, acolitum, lectorem, exorcistam et
Ostiarium omittunt enim psalmistam et episcopum et ita eos a novenario non detrahunt
quia non constituunt veros ecclesie ordines quorum doctrina fundatur ex eo quod in Conci-
lio Rom. cap. 3. sub Silvestro tantum predicti septem ordines enumerantur nec de
episcopo et psalmista mentio fit idem in Tridentino d. sess. 23. cap. 2. et in Cathe-
cismo Romano 2a parte cap. 7. de sacro ordine § 1. fundanturque ea ratione quia
ordo est in quo datur spiritualis potestas ad aliquid in ordine ad sacrificium altaris ut
supra in definitione diximus sed in nullo alio preter predictos septem gradus, quae datur

q. illi septe dutaxat quiq. Smti ordines erunt minor. ob. ex eor psalmis ta ad altaris sacrificiu ordinge; epus etia quoad illud nihil preter sacerdo operatur atque ideo predictos ministros a nouenario numero remouendos esse auerunt theologi ut post magistru in 4. dist. 24. tenent D. Th. Bonau. ibidem Bellarm. lib. 1. de cler. c. 11. Enriq. lib. 10. c. 2. Bonac. tomo. 1. disp. 8. q. 5. p. 4. 1. n. 2. Sanc. 2. p. consil. lib. 7. de smto ord. dubio. 1. nouissime Martin de S. Joseph de smto ordinis lib. 1. n. 3. ...

Nos uero in tanta doctorum varietate ut certa ab incertis separemus medium uia eligendo, asserimus demptu psalmistatu et retento episcopatus ordine octo ordines dutaxat quiq. Smti esse. quod ut clarius appareat oportet discutere an episcopatus et psalmistatus participent ratione smti ordinis ita ut ecclesiasticus ordinis vere suscipere dicatur. siquidem ut supra diximus omnes theologi in illis duobus gradibus dutaxat dubitant et 1. quod attinet ad episcopatum uera doctrina est quod ordinem sacrum suscipiat quod sic probatur ex canone 1. et 2. canone 68. et 69. apostolorum. ubi constat episcopos sicuti presbiteros et alios inferiores ministros ecclesie accipere smtum ordinis et in cap. illud 77. dist. ubi Caius Pont. enumerans gradus per quos sigillatim ministri ecclesiastici si ordinandi episcopatum ordinem ultimo loco reponit. et Leo Pont. in cap. 1. 32. dist. ubi subdiaconatum quartum ordinem a capite hoc est ab episcopo enumerat quod episcopus ordinem sacrum suscipit, nam alias subdiaconatus non esset quartus a 1. notat ibidem glossa verbo. a capite et in innoc. cap. cleros ubi episcopatus enumeratur inter ceteros ordines cap. 1. de ordinatis ab episcopo qui renuntiauit episcopatui dum affirmat episcopus qui renuntiauit episcopatui non amittere ordinem episcopatus quod est in de lebili ... caracterem ... sess. 23. de smto ordinis cap. 4. ubi post quam dixit in Smto ordinis caracterem imprimi postea in versu unde episcopatus ordinem inter ceteros ordines qui caracterem recipiunt enumerauit quam sic ubi verissime tenet glossa in presenti verbo episcopus glossa verbo a capite in cap. 1. 32. dist. glossa verbo episcopus in proemio lib. 6. Dd. omnes in presenti et in dictis iuribus Belarm. lib. 1. de smto ordinis cap. 5. Sanc. tomo. 2. consil. lib. 1. cap. 1. cum traditis ab Acuña in d. cap. 1. 32. dist. Couar. lib. 1. var. cap. 10. n. 15. ...

Nec huic sententie quod obstat consideratio ... adducta videlicet episcopum non habere aliquem ordinem ad eucaristie celebrationem distinctum a presbitero argumento tex. in cap. 1. § vniqu. de summa trinitate. d. cap. legimus versu quid. n. 93. dist. quod necessarium erat ad constituendum diuersum ordinem quia ... quod atque ordo episcopatus efficit ... sicut ... consecrat eos ordines conferre sacerdotibus, consecrat vasa, vestes, altaria, et templa que ad illa

6 Nos a firmamus octo esse quiq. Smti ordines.

1. Episcopatus consistit ordo.

7 Resp. plurimis obiectionibus.

Ma consecratiõ ordinatur q. n. fuit virtute antiqui presbiteratus, Caracteris ut n. nulli existimant sed novi episcopatus ut innuo c. p. plectis vi. ad eius eis quoniam 68. dist. d. c. 4. concilij Trid. c. quo. de consuetud. de inde differunt in dignitate q. episcopi succeserunt in locum apostolorum, presbiteri v. in locum discipulorum. d. c. in nobo Guig 21. dist.

8. Nova consideratio contra sic nostram ex et [illegible].

Praeterea si a. s. a adducta impugnatur ex eo q. si episcopatus ordo eet sequeretur q. qui posit ordinari episcopus ante sacerdotium susceptum quaadmodum caeteri ordines p. saltum facti valent quis illicite suscipiantur ut in toto tit. de clerico p. saltum promoto sic q. una ordinatio n. dependet ex ea aliis ab alia sed hoc in episcopis n. admittitur q. n. prius sacerdotes fiant notat glossa in c. 1. de cler. p. sal. promo. ergo glossa in c. ex tris de excess. prelat. sic episcopatus n. e ordo. Sed huic dubio verissime e. rendum argumentum illud dictat evincere et asserere diversae rationem episcopatus ab alijs ordinibus nam episcopus ex certa et determinata Dei lege atque ordinatione et divina potestatem et caracterem accipit ut possit creare et ordinare sacerdotes q. simplex sacerdos facere n. pot. qua de causa necesse e. ut p. episcopus habeat potestatem sacerdotalem ut illam posit ordinatis conferre c. gratia 2. q. 1. c. Daibertus 1. q. 7. merito episcopatus ordo dari nequit p. saltum absque eo q. prius potestas sacerdotalis antea sit recepta vel saltem utrumque caracterem accipiat p. sacerdotis postea episcopatus ut posit alios sacerdotes ordinare notat Belarm. ubi supra d. c. 5.

9. 2a consideratio et eius solutio

Deinde si a. nostra impugnatur ex eo q. si episcopatus eet ordo p. fectior sacerdotio, daretur aliquis ordo superior et excellentior sacerdotio q. d. negant sic q. ordines sumuntur ad summam potestatem consecrandi eucharistiam et conficiendi. Trid. d. s. 23. de ordine, c. 1. et 2. ideo principalis ordo e. sacerdotalis q. quo aliquis maior considerari n. pot. c. ecce. 6. ut etenim 95. dist. q. episcopatus ordo maior n. e. presbiterio, quo argumento p. eretici existimant episcopatum a sacerdotio nullo modo distingui quos refert Epifanius adversus hereses heresi 65. Augustinus in lib. 6. de heresibus. c. 53. p. cuius dubij solutione a. ad veritatem ordinis episcopalis et eius caracterem quam accipit episcopus in ultima consecratione integrum et perfectum diversum et maiorem a presbiterali dum illum includat et supponat atque insuper addat aliquid et hoc modo separamus episcopos a presbiteris extensive ratione dignitatis et iurisdictionis q. a ad plures consecrationes se extendit sic q. ut s. a diximus solus episcopus pot. ordinare et vasa consecrare, n. vero sacerdos. c. 1. et q. tota 72. et 75. dist. c. 1. et 2. 95. dist. merito in concilio Trid. s. 23. de sacramento ord. c. 7 asseritur q. si q. dixerit episcopos n. eet presbiteris

ma

maiores anathema sit, sive episcopalis ordinis comparamus cum sacerdotali or-
dine ad eucharistiam consecrandam tunc intensive ordo et character sacerdotalis
maior est, cum ei summa potestas consecrandi eucharistiam concedatur et ita est intelligendus textus
in d. c. ecce 6. vel etiam 95 dist. notat Bellarm. lib. 1° d. cap. 5. Sanchez d. tomo
2. consiliorum lib. 1. cap. 1. dubio 9. ,, 10

Intelligitur textus difficilis

Sed adhuc intuitu rerum sequens praedicta sententia valde impugnatur a lib. in c. legimus 24 vers.
verum et auctoritate D. Hieronymi tomo 2 epistolarum epist. 83 relata in c. legimus ubi nunc cum apostoli 93 dist.
in c. legimus ubi nunc cum Apostoli 93 dist. ubi docet eosdem esse episcopos et presbyteros
et eandem habere potestatem in cuius textus expositione valde torquentur D. Th. 2a 2ae q. 184
art. 6. Bellarm. lib. 1. de clericis cap. 15. § extinguitur obiectio 6. Acuña ibidem
praecipue Medina lib. 1 de sacrorum hominum continentia cap. 5. 7 affirmat D. Hiero-
nymum in d. c. legimus incidisse in sententiam Arrii affirmatque ecclesiam divi Hi-
eronymi errorem tolerasse ex eo quod catholicus et orthodoxus fuisset damnasse autem
Arrium quia in multis aliis erat haereticus sed absit talem iniuriam facere doctori
maximo Hieronymo et praecipue ecclesiae quae non solet in una persona errorem dam-
nare et in alia tolerare praecipue quia sententia 1a adducta ipse Hieronymus
utriusque ordinis distinctionem et officia separavit et agnovit in d. cap. ecce 6.
et 1. 95 dist. quae de certa auctoritate sunt eundem Hieronymum et illius
demonstrant distinctionem praedictorum ordinum ut ostendit Bellarm. ubi supra cap. 15. §.
ult. respondetur. ,, 11.

2a et verior interpretatio.

Quare hac et aliis omissis pro vera illius textus interpretatione
adnotandum est initio nascentis ecclesiae omnes presbyteros fuisse participasse ali-
quomodo iurisdictionem episcopalem nam cum eo tempore essent pauci ministri oportebat ut
clerici tamquam episcoporum auxiliarii ad evangelii publicationem et conversionem infi-
delium et ad sacra ministeria peragenda una cum episcopis ecclesiam gubernarent quia de-
cretum presbyteris magna ex parte episcopalis iurisdictionis pars concedebatur praesertim
quod vocis ubi non erant episcopi atque inde ea ratione promiscue vocabantur modo presbyteri
modo episcopi ut constat ex Paulo ad Philippenses cap. 1. ubi cum episcopis et diaconis idem
presbyteris et in epistola 1a ad Titum ubi oportet enim episcopum sine crimine esse episcopum idem sa-
cerdotem quia in locis sub uno verbo utrumque gradum significat quamvis realiter inter se distin-
guatur et ita de illo tempore primaevo est intelligendus textus in d. cap. legimus 24. 93.
dist. et textus in d. c. ecce 95 dist. ubi quoniam et ipsi presbyteri et ipsi episcopi nuncupantur
et textus in d. c. cleros vel quod veteres iidem episcopi et presbyteri fuerunt notat
D. Thomas 2a 2ae q. 184 art. 6. Bellarm. lib. 1. de clericis c. 14. sed postquam
ministrorum numerus coepit augeri et schismata exorta fuissent Paulus
1° ad Corinth. cap. ... in exitu ut tollerentur facta fuit divisio episcoporum et presbyterorum
ut sicut in ordine diversi sunt gradus eorum ita etiam in dignitate essent diversi quare in
singulis urbibus unus tantum episcopus fuit ordinatus cap. 2 vers. in singulis 80 dist. ,, 12.

Deinde praedicta constat textus difficilis incip. olim in fine 95 dist. dicens
ibidem Hieronymus asserit patrii praesumptione quam praedominicam dispositionem episcopos
ex textu in c. fin. in
fine. 95. dist.

Iterum impugnatur

ēē p̄sbiteris maiores que verba obscura et difficilia ii siqq̄ ex eis deduci
videbatur Episcopatum ordinem iure ecclesiastico institutum ēē, quin verum ēēt non poēēt
Episcopis summum conferri q̄ᵃ ecclesia non instituit summa sed solus Xp̄us qui deo regnum
nat p̄dicta resolvi. quam difficultatem veritate ē dm q̄ Hieronymus ig
non ē ecclesiam sua authoritate instituisse Episcopos, cum a Xp̄o ēēt instituti
sed potius explicat q̄ modo Hier. scripsit, nam eum Apostolorum tempore omnis sunt
p̄sbiteri et Episcopi ecclesiam in sui regerent, crescente p̄sbiterorum et fidelium
numero atque schismate inter eos exorto q̄ᵃ qui baptizati recipiebant unus dicebat ego
sum Pauli, ego Cephe, q̄ᵃ credebat maiorem gratiam in baptismo recipere q̄ui á
maiore baptizato q̄ falsum ē Xp̄o in cap. si inter 25. cap. baptismus 1. sec. dist.
A. quos oēs reprehendit Paulus 1ᵃ ad Corinth. c. 1. dicens nunquid Paulus crucifi-
xus ē pro vobis, merito ut schisma illud cessaret ab ecclesia fuit statutum ut in
civitatibus et in locis magis p̄sbiteri vice Episcopi gererent unus ex illis elige-
retur q̄ potestatem et iurisdictionem regendi alios haberet et is sunt Episcopus ordi-
narius non quod ex nova ecclesiastica potestate sed divina tamen ig. seu a Xp̄o
concessa, nec ex eo q̄ D. Hieronymus dixerit magis consuetudine ecclesie q̄ ex
dominica dispositione id factum fuisse q̄ ut quoad iurisdictionem maior sit Episcopus p̄sbi-
tero non negat maioritatem illam á iure divino ex Xp̄i institutione p̄venire sed
dumtaxat ostendit q̄ p̄otas Episcopalis in genere a iure divino p̄veniat in
in particulari, in actu exercitii iussione p̄venit ab ecclesia et eius Summo Pontifice
exprimeva illa divina potestate. D. cap. 2. vel in singulis. 80. dist. quam inter
p̄stanq tenet Sebastianus Cesar 1ᵃ p̄te q. 6. nº 13. Valᵃ ubi supra disp. 2. Belarm.
lib. 1. de clericis cap. 15. vel º ē igit. 6. dubio cum traditis ab Acuña in d. c. legi-
mus. 93. dist. n.

13.
1ª Tonsura an sit ordo?

Ex qq̄ sic tr. p̄libati manifeste constat Episcopum ordinem et carac-
terem distinctum a sacerdotio subsistere et sic cum illo. 8. ēē ecclesiasticos ordines ex
cluso psalmistatus ordine quo 1ª tonsura appellatur qui verbo Abbati in c. cum
contingat de etate et qualitate, Albertus Trotius de vero et perfecto clerico cap. 5. restat
nunc ingrediamur q̄ 1ª Tonsura quae ē Psalmista verum ordinem suscipiat ergo Ton-
sura non sit ordo nec summum ordinis nec characterem suscipiat sed tamen sit quoddam
dispositio similis seu regale signum quo signatur p̄movendi ad gradus ecclesie constat
ex eo q̄ᵃ ut supra diximus ordo ecclesiasticus de quo agimus ē ille p̄ quem specialiter datur aliqua
potestas spiritualis ad sacrosanctum missae sacrificium ministrandum eucharistiam sed
nulla potestas ministrandi datur in 1ª Tonsura ut constat ex Trid. in cap. seriatum 32.
dist. cap. illud. 77. dist. c. a subdiacono. 93. dist. in qq̄ iurib. oēs ecclesiastici or-
dines et officia enumerantur et non fit mentio 1ª tonsura quae ē psalmista ergo 1ª ton-
sura non ē ordo.

14.
in ius constat ex. in cap. psalmista 23. dist.

Deinde p̄bari vi ex Concilio Cartaginensi 4. relato in c.
psalmista 23. dist. ubi scriptum ē psalmistam poēē absque licentia Episcopi sola iussione
p̄sbiteri officium cantandi suscipere nam si psalmista ordinem haberet non poēēt
aliquo modo eum gradum á solo p̄sbitero recipere siquidem minister ordinis solus
Episcopus ē decisum Trid. sess. 23. canone 7. constat ergo ex eo q. c. Psalmista ponderando

do ubi illud ad officium cantandi quia ubi officium potius denotat ministerium tempo-
rale quam ordinem argumento tex. in c. tanta de simonia et sic constat aliud esse admitti
ad officium cantandi, aliud esse ad gradum ecclesiae recipi, notat Acuna ibidem
et in Trid. d. sess. 23. cap. 2. vers. ergo qui cum clericali tonsura. ubi prima tonsura ab
aliis minoribus ordinibus separatur tanquam quoddam praeambulum ad illos siquidem dum
inferius ponit nomina eorum de prima tonsura non meminit. et in sess. 23. de refor-
matione c. 6. vers. nullus prima tonsura initiatus, aut in minoribus ordinibus constitutus
ubi ponitur discrimen inter initiatum prima tonsura et constitutum in minoribus ordini-
bus et in c. 4. eiusdem sess. agitur de initiandis prima tonsura, et in c. 5. de
initiandis minoribus et maioribus ordinibus quae manifeste declarat et signi-
ficat primam tonsuram non esse ordinem et in c. 10. et 13. eiusdem sess. differentia ponitur
inter primam tonsuram et minores ordines facit etiam tex. in c. clericus. 6. de vita
et honest. cl. ubi Patres Concilii Friburgensis supponunt clericum posse esse prima tonsu-
ra tantum initiatum sine aliquo gradu ecclesiastici ordinis ut constat ex eius tra
et in Catechismo Rom. 2 parte c. 4. de sacramento ord. §. docere expressi ubi do-
cemur primam tonsuram non esse ordinem sed quandam praeparationem ad ordines recipiendos. ultimo
comprobatur ex textu in l. 1. tit. 6. partita 1. ubi solum enumerat quatuor minores
ordines ut late declarat Gregor. Lopez quae sic ut verior tenent fere omnes
doctores tam theologi quam iurisperiti ex theologis D. Th. in 4. dist. 24. q. 3. a. 1. et
in 3 parte q. 40. a. 2. Bonac. plures refert disp. 8. de sacramento ordinis q. unica. §. 1. n.
6. Sanch. lib. 7 consiliorum c. 3. dub. 6. ex iuris peritis Archidiac. cong. in 1 parte n. 10
Covarr. lib. 1. Variarum c. 10. n. 10. et in practicis c. 31. n. 6. Navar. in manuali
c. 22. n. 18. Petr. Greg. lib. 26. Syntagmatis c. 1. n. 9. et 32. 15 primum argumentum de dicit ex textu in c. cum contingat de aetate et qualitate.

Quibus fundamentis probata manet sententia nostra restat nunc ut responde-
amus argumentis illorum qui existimant primam tonsuram esse ordinem et primo suadentur ex
textu in c. cum contingat de aetate et qualitate ubi Innocentius 3. interrogatus an ordo cle-
ricatus per primam tonsuram conferatur discrete affirmat conferri. sed omissis plurimis in-
terpretationibus traditis a doctoribus ibidem Soto in 4. dist. 24. q. 2. ar. 1. in fine veris-
simum esse Pontificem in eo textu non asserere per primam tonsuram conferri ordinem ecclesiasticum sed quia ne-
cessario conferatur aliqua spiritualis potestas. Dicitur tamen conferri ordinem clericalem, quia tonsu-
ratus efficitur de sorte Domini et computatur in numero clericorum ut possit gaudere de
aliquibus exemptionibus quibus laici non potiuntur ut constat ex verbis illius tex. ibi requisitum
clericalis ordo in tonsura conferatur. et in c. duo sunt 12. q. 1. ubi ut sic cleri-
ci et Deo deditis iuncto vers. quod designat Corona. et tex. in c. 1. de apostatis ubi cle-
ricus qui relicto ordine clericali c. 1. de vita et hon. cleric. lib. 6. c. Cyprianus 12. q. 3.
c. ea libertas 6. de servis non ordinandis vers. oblati ordini clericali in quibus ordo cle-
ricalis prima tonsura denominatur notat Sabbathinus Cesar q. 3. generali §. 1. n. 7 Pe.
Greg. lib. 26. Syntagmatis c. 1. n. 32. 16 iterum interpretatur tex. in d. c. cum contingat vers. per manus impositionem

Nec etiam obstat ratio tradita ab eodem Innoc. 3. in d. cap. cum con-
tingat de aetate et qualitate dum asserit primam tonsuram esse ordinem quia per manus impositionem da-
tur et confertur ut constat in can. 24. septime Sinodi generalis relato in c. quoniam 69. dist.
quia manus impositio denotat primam tonsuram ordinem esse quae per eiusdem solutionem aliud ver-
bum est quod manus impositio multipliciter sumitur sub aliis mag. fieri solet notat gl. in c.

in c. antiqua 44. de consecr. dist. 4. n. aliquo manus impositio dicitur Sacramento confir
mationis, aliquo pro ordinis Sacramento, aliquo pro reconciliatione poenitentium haereticorum, aut ex communi
cati, aliquo pro ea manus impositione quae fit super infirmos, et catechumenos
ad expulsionem demonis. Bellarminus, Basilius de Sacramento confirmationis lib. 2. c. 1. n.
7. Bellarminus de poenitentia lib. 1. c. 15. vers. quibus quo supposito redditur quod in d.
c. contingat duntaxat dicere quod tonsuram fieri per manus impositionem ratione non sac
ramentalis sed ordinariae notat glossa marginalis in d. c. quoniam 63. dist. ratio est
quia iis qui initiatis tondetur, Concilium Toletanum 4. c. 40. Carthaginense 4. c. 44. neces
inde legitime infertur quod prima tonsura sit verus ordo et quod ex illa manus impo
sitione Sacramentum conferatur quia ex illa manus impositione quae fit in prima tonsura non
17. fuit Sacramentum notat Crespetius in summa ecclesiae verbo manus impositio.

Intelligitur quod in c. cleros. vers. quorum. Sunt 21. dist.

Deinde non obstat quod in vers. quorum gradus dicto Isidorus enumerat
Psalmistas inter caeteros ordines clericorum quo argumento non nulli congerunt de su
dere quod et ordines sunt Sacramenti ut supra diximus n. 4. quia redditur cum ipsis quos
retulimus in primo art. n. 12. quod ordo dupliciter accipi potest large et stricte
large prout est nomen officii et dignitatis et ita est intelligendus quod in vers. quorum iun
cto vers. Psalmista et auctoritates dict. supra n. 4. adducta. Stricte vero prout est Sa
cramentum ordinis accipitur in caeteris ordinibus praeter tonsuram quia Sacramentum recipiunt
merito prima tonsura non dicitur stricte ordo sed large siquidem non est Sacramentum sed in o
ficium et generaliter in gradus appellatur in quo qui disponitur ad ordines suscipien
18. dos inquam Sacramentum conferri notat Sotus in 4. dist. 24. q. 2. a. 1.

Intelligitur quod in c. non liceat 3. 93. dist.

Item si nostra impugnatur ex textu in c. non liceat 3. 93. dist. cuius
haec sunt verba non liceat in pulpito psallere nisi qui ab episcopo lectores sunt ordinati quod psal
mista ordinem recepit non ab alio quam ab episcopo praestandum in cuius textus difficultate Azorius
tom. 1. asserit quod illud est intelligendum non de officio et ordine psalmistae sed de
praedicatoribus qui in pulpito munus concionandi exercent approbatione et ordinatione per
episcopum facta Concilium Trid. s. 5. de reform. c. 1. cum intelligatur iubetur ex illo
textu in pulpito. Cui solutio aperte diminuitur ex verbis illius quod textu lectores sunt or
dinati quae verba denotant psalmista et lectorum ab episcopo ordinem recipere praete
rea quia non de praedicatoribus quod ille est intelligendus officium illud non incumbe
ret psalmistae nec lectori sed Diacono c. placuit vers. ad Diaconum 23. dist.
nec pro Azorio facit verbum illud in pulpito quia olim etiam psalmistae in pulpi
to seu in ambone ascendere consueverunt ut cantarent c. quoniam in ecclesia in
glossa 69 dist. quare haec et aliis omissis verissimum est dicendum est adhibendam
inter psallentes seu melius dicam iubantes in cantu universos Christianorum
in cantandi arte peritis si de quibus in textu habetur in c. omnes psallentes 38. dist. c.
1. de celebr. miss. c. tanta de simonia et de quo modo videri est intelligen
dus quod in d. c. psalmista 23. dist. supra n. 18. adductus quod quidem psalmistae absque
licentia episcopi sola iussione presbiteri officium cantandi suscipere poterunt
et inter veros psalmistas quos ex ordinis susceptione psallendi ministerium
competit et quod ministerium illud neque in pulpito exercere non poterunt nisi qui
ab episcopo fuerint ordinati et ita contra Azorium verissime existimo est intelli
gendus

quod Iz in d. c. non liceat § 93. dicit nec exinde quod Iz dicat ordinati supponit ordinis recipere per quam minus tenuz ad grat. ad eucharistia celebrandz ordinandi ordinanti pote de sorte Dni esse ut supra diximus n.° 13. & 27.

19. interpretatur Iz in c. de gradas depenis 4.6.

Praeterea quod dicta sententia impugnatur ex eo quia prima tonsura insignitus est per aliquod delictum a se semper degradatur eo quod ad Iz velis quae datur in consecratione Iz in c. degradatio de penis l. 6. c. siquis clericus 27 q. 1. notat Bernardus diaz in praxi c. 132. § quia Tonsura sacri ordinis gradus accipitur. Cui dubio respondetur est quod in clerico prima tonsura non datur vera degradatio siquidem ut supra retulimus ipsi prima tonsura non confertur ullus gradus maior nec minor a quo expoliari possit argumento Iz in c. quod venerabilis de elect. l. decz. 1.6. § de vero merito tonsuratus ex consuetudine non degradatur ut tenet Couarr. in c. quia nos n.° 3. de testamentis et si quis degradari contingat erit profecto improprie degradatio seu magis proprie abscisio et separatio a congregatione clericali et privilegio tonsurati indulto, nec obstabit si replices dicendo quod per tonsuram efficitur quis clericus de sorte Dni et ideo accipit signaturam sacram ut eo signo temporalia reijceret, qua de causa caput rasum deferre debet. d. c. duo sunt 12. q. 1. quia Rx. quod non ex eo quod prima tonsura initiatus efficiatur de sorte Dni infertur etiam per eandem ordinis recipere sed dumtaxat quod clericus efficiatur ut satis colligitur ex nostro c. cleros in prima ciz.ª traditus.

20. interpretatur proprio motu Sixti 5. editus anno 1588.

Rursus sententia nostra valde impugnatur ex proprio motu Sixti v. Pontificis max.ⁱ edito anno 1588. nonis Ianuarij contra male promovendos ad ordines quod incipit Sanctum exaltare ubi Iz tonsuram appellat caracterem clericalem quia prima tonsura est ordo ecclesiae cuius proprium officium est conferre caracterem. Sed sine dubio Rendum est Pontificem non sensisse de interno caractere qui quis imprimitur in anima signum spirituale et indelebile de quo loquitur Florent. sub Eugenio A. in doctrina de Sacramentis sed potius de signo et figura externa tonsurationis quo quis laicus ad sortem clericalem assumitur quod Pontifex vestra aduertente scribit tonsuratum caractere clericali insigniri neque dicit caractere sacramenti ordinis imo potius idem Sixtus Pontifex in eodem loco § 6. distinguit et separat ponit inter tonsuram et ordines tam maiores quam minores in quorum numero non est tonsura notat Vazquez d. disp. 236. c. 1. n.° 12. s.

21. Privilegia primae tonsurae referuntur.

Quibus authoritatibus et rationibus satis factis remanet tuta sententia nostra quod ordines sunt 8. retento Episcopatu et excluso Psalmistatus ordine; restat nunc ut breviter exponamus privilegia omnia quae tonsuratis conceduntur et primo est capax ut possit beneficium ecclesiasticum obtinere. c. ex tuis extra de fili. De tonsuratis Rebuffus de pacificis n.° 188. adeo ut etiam si capellania ex fundatione requirat quod sit ordinatus, et clericus sufficit quod sit tantum tonsuratus et in ea verificatur voluntas testatoris seu fundatoris. Zeballos practicarum rerum q. 524. in fine Barbosa de potest. Episcopi 2. p. alleg. 2. n.° 17. gaudet etiam privilegio canonis siquis suadente 17. q. 4. siquidem sufficit quod sit clericus ut ex eodem can. constat et in c. non dubium de sententia excom. c. 2. verum intra quibus res eorum etiam gaudet privilegio fori etiam ne conveniatur coram saeculari. c. 2. de

de foro spectat c. un. de clericis coniugatis lib. 6 sed hoc privilegium hodie restrictum est per Trid. sess. 23. de reform. c. 6. cum inveniri sol. 2. tit. 4 lib. 1. compilationis ubi desideratur qui beneficium ecclesiasticum obtineat seu de mandato episcopi deserviat ecclesiae. Rt in d. Decio c. 6. n. aufferi privilegium canonis notat Navar. consilio 24. tit. de privilegiis, gaudet autem privilegio c. Oduardus de solutionibus. Cobar. lib. 2 variar. c. 1. n. 9. Baeza de inope debitore c. 27 n. 20. Gutierrez de iuramento 2a parte c. 27. n. 10. et privilegio exemptionis tributorum c. quamquam de censibus lib. 6. c. fin. de vita et honest. cler. hodie non privilegium hoc non observatur nisi habenti beneficium ecclesiasticum d. l. 2. tit. 4 lib. 1. recop. Gutierrez lib. 1. practicarum q. 7. idem de gabellis q. 9. Felicianus de censibus lib. 2. c. ult. n. 23. et bona per eum quaesita ratione clericatus ei iure peculii quasi castrensis cedunt c. 1. de peculio. l. sacratissimae et autem presbiteros C. de episcopis et clericis de quibus ad libitum poterit testare l. 2. tit. 21. partit. 3. Covar. in c. quia nos n. 2. de testamentis. quod si aliud est Antonius Gomez in l. 48. Tauri n. 7. existimet desiderari requisita tradita in dict. Trid. sess. 23. de reform. c. 6. ..

22
gre in textu nro inter ordines Pontificatus ordo non enumeratur
Dubium non est cur Isidorus in nostro c. cleros enumerans universos ordines, seu cleros, et Dei ministros non meminerit Romani Pontificis sed duntaxat inter patriarchas recenseatur, in verbo ordo, sed omissis aliis verisimiliter credendum est ex ultimo ideo Isidorum Pontificem omisisse et inter eos ordines ecclesiasticos non enumerasse quia cum instituisset tractare ordines et gradus ecclesiasticae Hierarchiae qui des summus solo Pontifice et summo Preside existere debet, opus ei non fuit potestatem R. Pontificis qui Hierarchiae presidentis adducere siquidem Pontifex quatenus Papa est et successor Petri in ecclesia Hierarchia non facit ordinem neque gradum siquidem principatum, caput, et regimen in tota monarchia ecclesiae tenet. c. ubi periculum de electione lib. 6 sed quatenus episcopus Romanus est parem ordinem et potestatem habere dicitur cum ceteris episcopis nisi in casibus sibi reservatis gre Pontifex omnes episcopos appellat fratres. c. quoniam de crimine falsi c. fratres. 6. 86. dist. Bellarm. lib. 1. de R. Pontifice c. 54. Acunha in d. c. fratres et in d. c. Lapinus n. 5. merito Pontifex seipsum episcopum appellat quia episcopatus est culmen spiritualium. gloss. verbo episcopus in proemio lib. 6. Casaneus in catalogo gloriae mundi parte 4. consideratione 25. et quatenus Patriarcha est enumeratur cum ceteris Patriarchis ut constat ex textu nostro verbo ordo. iuncto verbo Pontifex notat Afflicti de feudis lib. 1. tit. 1. n. 6. ..

23.
in ... textu in c. mos antiquitus 65. dist.
Sed quis id habeo obstat decisum Nicena c. 6. relatum in c. mos antiquitus 65. dist. ex quo deducitur episcopum Alexandrinum parem potestatem et iurisdictionem cum episcopo Romano hoc est Pontifice habere atque ideo videre Pontificis et similiter Patriarcham Alexandrinum potestatem et iurisdictionem non habere nec eius caput esse siquidem par in parem non habet imperium. c. venit. 6. cum 22 distinctis l. 4. ff. de receptis arbitris. Verum huic dubio omissis traditis ab Aug. Barb. in collectaneis ad eundem textum Covar. lib. 4. vari. c. 4. n. 12. Bellar. lib. 2. de R. Pontifice c. 13. et 27. verius dicendum censeo in canone illo decisum Nicenum non

n. negare max. est Alexandrini Epi authoritatem, imperium et potestatem cum esset maximus Occidentis Patriarcha. c. antiqua de privilegiis. Sed illi Alexandrino Epo non tamen imperium fuit tributum ut in totum assimilaretur Pontificia maiestati itaut in solidum a semetipso absque Pontificis potestate iurisdictionem retineat cum Pontificis potestas nullis provinciis carere ter, a quo dicti Primates dimanant. c. sequitur 96. dist. Sed tamen loquitur de Alexandrino quatenus est in illis provinciis summus Patriarcha in quibus ecclesiis et territoriis mediate Summo Pontifice presidet. d. c. antiqua de privilegiis. nec obstant textus illius quandoquidem Epo Romano parilis mos est quod non est referenda ad universalem Pontificis potestatem sed tamen ad illam particularem iurisdictionem in provinciis et episcopatibus sibi assignatis, quae privilegia Epo Alexandrino servari decreverunt PP. in d. c. 6. ut antea mos illis fuerat, quemadmodum Primati Constantinopolitano reservatum est in c. 8. 22. dist. ex quo constat nihil ex eo textu deduci posse, contra primatum romani Pontificis ecclesiae quae romana quae omnibus ecclesiis et primatibus praeferenda est. d. c. antiqua. praecipue quia textus ille sic incipiebat Romana ecclesia semper habuit primatum; mos autem antiquus perdurat in Egipto etc. quomodo legitur et citatur in. canone Calcedonensi sub Pascasino Epo detractione 26. ut observat Bellarm. tom. 2. de R. Pontifice d. c. 13. et 17. Coroliang in suma Conciliorum addictum canonem 6. Concilii Niceni notat Cabbas. ubi sup. n. 11. Acuña in d. c. mos antiquus. Marcha de iurisd. 1a parte c. 15. n. 3. 11.

Sed adhuc quasi dicas valde obstat textus in c. 1a sedis 99 dist. cuius haec sunt verba 1a sedis Episcopus non appelletur princeps sacerdotum ex quo probari videtur Summum Pontificem non posse appelari principem sacerdotum qua de causa Molineus et alii heretici referunt textum illum ad S. Pontificem et negant Primatum R. Pontifici debitum. Ad quem dicendum respondendum est Concilium illud africanum in d. c. 1a sedis in principio non loqui de R. Pontifice sed de caeteris inferioribus Patriarchis quibus prohibitum est neque eorum nomine universalis Principis sacerdotum appelletur cuius restrictionis mentio fit apud Pelagium in c. nullus sequenti 99 dist. et praecipue respondendum Patriarcha Constantinopolitanus qui in eadem Constantina Synodo Urbis Episcopus appelabatur notat Gouterius de sanctionibus ecclesiae classe 8. sub Pelagio 2. pagina 192. 11. intrapretatur textus in c. 1a sedis 99 dist. 24

Neque iis solutionibus obstant ultima eiusdem africani Concilii verba in d. c. 1a sedis universalis autem nec etiam R. Pontifex appelletur quia omissa in (?) potestate quod resta cuius in d. c. 1a sedis verissime respondendum est articulum illum esse Concilii africani ut constat ex eodem Concilio c. 6. sed verba illa non a Gratiano addita et ea scripsit non ex eo quod negasset Pontificem esse verum episcopum sed quia non decet sic appellari ob vitandum maximum vanagloriae et ambitionis vitium ut refert Pontifex in c. ecce 99. dist. qua ratione S. Pontifex solet se appelari servus servorum Dei ut constat in proemio Clementinarum notat Casaneus in cathalogo gloriae mundi 4. parte consideratione 7. Iacobatius de Conciliis lib. 10. art. 7 pag. 624. Verius infertur interpretatio ad textum nostrum vel Patriarcha ubi S. Pontifex etiam appellatur patriarcha quia est princeps patrum in quo vide adverte quod olim in antiqua lectura ante reformationem decreti legebatur quod etiam post apostolicum tenet locum et hodie post reformationem legitur sempter vero illo post id est quia etiam appellatus Replicatur solutioni 25

tenet locu ut constat ex originali D. Isidori lib. 7 etymologiarum c. 12 nec alias ex 2a lectura sensus hereticus deduceretur siquidem Petrus eundem locum quem Christus tenuit occupat et in primatu successit d. c. in novo 21 dist. c. sacrosancta in pri. 22 dist. ...

26 Ordines sunt maiores vel minores.

Ordines non sunt maiores sunt minores. c. 1. de fil. presb. lib. 6. Trident. d. sess. 23. c. 2 et de reform. c. 6. maiores sunt quos sacros vocamus quorum ministerium proprium quodque operationi circa eucharistiam consecrandam ut sunt episcopi Presbiteri, Diaconi, Subdiaconi. c. nemo. 32 dist. c. a multis, de aetate et qualitate. c. 1 et 2 de clericis coniug. inter quos etiam connumerantur subdiaconi d. c. 2. Concilii Trid. siquidem Subdiaconi vasa sacra ut prius dicemus possunt tangere et ad altaria deferre. c. non liceat. 30. et 31. 23. dist. d. c. perlectis vi° ad Subdiaconum 25 dist. quod caeteris ministris inferioribus non est permissum c. non oportet. 30. eadem 23. dist. Sed huic doctrinae valde obstat textus in c. fin. 60. dist. in quo asseritur Subdiaconatum non esse ordinem maiorem nec sacrum gradum, ideo non potuisse subdiaconos in episcopos eligi nisi maiorem presbiteri vel diaconatus ordinem gererent. Sed huic dubio dicendum est quod tempore primitivae ecclesiae ordo subdiaconatus non erat sacer nec computabatur inter sacros vel maiores ordines et ita obtinet textus in d. c. fin. 60. dist. postea autem opportunitatem exigente cum eis esset iniunctum onus continentiae c. un. de voto lib. 6. c. erubescant 22. cum sequentibus 32. dist. c. 1. 32. dist. Subdiaconatus sacer ordo esse coepit. textus in c. miramur. 7 de servis non ordinandis c. a multis, de aetate et qualitate minores autem ordines sunt quos non sacros dicimus non quod quasi etiam lato vocabulo sacri appellari nequeant c. 1. vi° sacer acolitus. 67 dist. sed maiores sacri appellantur per excellentiam et antonomasiam quia speciali quadam ratione sacra et maiora ministeria exercent. d. c. a multis. merito cum ab initio subdiaconi non haberent votum continentiae ideo sacri ordines non erant notat Vasquez disp. 236. c. 2. cum traditis a Barb. de potest. episcopi d. allegat. 2. n° 22. ...

27 An in aliis ordinibus conferatur Sacramentum.

Ex iis dimanat ut breviter inquiramus an etiam in omnibus gradibus tam maioribus quam minoribus conferatur Sacramentum? Non nulli asserunt tantum in maioribus non vero in minoribus conferri, et sic minores non esse Sacramenta sed sacramentalia notat Vasquez tomo 3. 3a parte disp. 237. c. 2. Navar. in manuali. c. 22. n° 18. Alii vero asserunt ordinem presbiteratus tantum esse Sacramentum non vero reliquos ordines ita Magister Sententiarum in 4. dist. 24. §. 7 ordo. Sed magis recepta est sententia illorum qui asserunt in omnibus gradibus conferri Sacramentum, ut est D. Thomas in 4. dist. 24. q. 2. ar. 5. Bonaventura eadem dist. a. 2. Scotus ibidem q. 1. n. 12. Sanchez lib. 7. de matrim. disp. 32. cum traditis a Pe. Jo. Gregorio in novissima suma de ordine titu 2. n° 5. quorum doctrina fundatur ex Concilio Florent. in decreto Eugenii vi° sextum ubi enumerans Sancta ecclesia asserit ordinem esse sextum Sacramentum et tractans de materia et forma presbiteri, diaconatus, et subdiaconatus subiungit idque esse intelligendum in aliis ordinibus et sic apparet in aliis ordinibus etiam dari materiam et formam

incertz ac consequens in illis conferri Smtz. praeterea probatur ex Trid. S. 23. de ordine c. 2. 3. et 4. ubi in oibus ordinibus datur specialis dei gratia, et auxilium ordinatis. Here opportet non tm ad conferenda Smta sed etiam ad exercenda ministeria quae ordinantur ad consecrandum corpus Xpi. d. c. 2. 3. et 4. Tridentini. // 28.

Sed adversus hanc sententiam hab-be obstabit sequens consideratio, nam si concedit Impugnatur sententia 1°. Verum sequeretur, quod in singulis ordinibus, cum datur diversa materia et forma darentur etiam diversa Smta, et per consequens in l. grad. esset 24 Smta. 2° id quod ex fide definitum est in Trid. s. 7. de Smtis in gre. c. 1. et si unum tm est Smtum necesse est quod detur ordini sublimiori in quo consumatur potestas conficiendi Smta, ac proinde fit quod in reliquis ordinibus Smtum non conferatur. Verum sine dubio verius est dum ordinem unum tm sacramentum esse in genere, plures tm spes in se continens et singulis essentialiter et integraliter constit Sacramentum ut est opus ad usum cuiusque ministerij, ut sic digne et reverenter eucharistiae Sacramentum consecrari valeat, et magister de hoc Smto participat ordinatione, cum plus habeant, quo maioris ministerij usus accedit, notat Bonav. dist. 24. q. 4. Vasq. tomo 3. disp. 168. c. 1. n. 26. quapropter non dicuntur plura Smta sed unum, sicut plures hostiae consecratae quae in genere unum Smtum conficiunt et in numero et in spe plura sint ut etiam constat in exemplo eucharistiae quod Smtum unum est et in diversa materia, hoc est panis et vini consecratur Vasq. d. tomo 3. d. p. 268. n. 7. // 29. Impugnatur 2°

Deinde 1° sententia adducta difficilis redditur ex eo, quod vero dicendum tm maiores ordines Smtum recipere, non vero minores, quia maiores a Xpo instituti essent, minores vero ab ecclesia, ut fatetur Gratianus in fine proemij huius distinctionis 21. quod minores ordines Sacramentum non recipiunt, sicut ecclesia non potuit Smta instituere sed Xpus tm. Cui dubio respondendum est omnes ordines a Xpo fuisse institutos. Trident. d. s. 23. de ordine. c. 2. Acuña plures referens in proemio huius distinctionis. n. 3. nec obstat illa Gratiani autoritas, quia respondetur est Gratianum non negare ordines omnes a Xpo fuisse institutos ut etiam refert Magister sicut in 4. dist. 29. c. 2. et 10. sed tm asserere usum predictorum ordinum diversis et distinctis personis ab ecclesia fuisse concessum, quod ab ea fuit factum, quia initio nascentis ecclesiae propter penuriam ministrorum, aliquibus ordinatis sub omnes ordines dabantur quorum officium gerebant ita ut non posset unus vocari sub diaconus alius exorcista quorum officia postea ab ecclesia singulis et diversis personis est distincta. Et ita est interpretanda doctrina Patrum asserentium minores ordines ab ecclesia fuisse institutos hoc est divisos non vero institutos ut refert Acuña in proemio huius distinctionis. n. 3. et 4. // 30.

Ultimo complementum huius articuli est animadvertendum, quod ordo Episcoporum est quadripartitus et divisus in Patriarchas, Archiepiscopos, Metropolitanos et Episcopos ut constat ex textu in c. vero ordo quod omnes uno eodemque vocabulo Episcopi nominantur ut constat ex textu in c. vero omnes sed propter officia et dignitates quas diversas tenent diversimode appellantur. nam Patriarcha primum locum post Papam tenet et quatuor sunt Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus Ordo episcoporum est quadripartitus.

et

et Ierosolymitanus c. antiqua de privilegiis c. renouantes 6. 22 dist. succedunt his Archiepiscopi, qui est Primates quia non differunt Patriarchis in dignitate Sotom in voce c. 1. 99 dist. c. duo sunt de officio ordin. et quamuis alias nomine Archiepiscoporum soli metropolitani significentur d. c. 1. in fine tamen Primates dicuntur quia ut sic Archiepiscopi sunt episcopi et metropolitani quod iuris latiori solis Primatibus dati d. c. 1. in prim. 99 dist. nec ideo sufraganee apponitur gradus Archiepiscoporum in Rituali nostro siquidem inest sub gradu patriarcharum quia quamuis Patriarchae et Primates quoad iura patriarchalia et officialia quae in suffraganeos exercent aequales sint, tamen inter se differunt quia in sedibus praedicti quatuor Patriarchae praecedunt aliis primatibus d. c. antiqua. et 3. locum tenent Metropolitani sic dicti a mensura ciuitatum quas possident. 4m. locum occupant episcopi sic dicti quia speculatores et praepositi ut prospiciant et corrigant Clericorum mores ut constat ex Rituali nostro vi episcopatus Acuña ibidem n.o 7. finitus fuit articulus 4o Kalendas Ianuarias anno 1649

3us Articulus de materia et forma proxima vel remota singulorum ordinum et gradus

Character initiatis imprimatur

exacta intelligentia nostri cap. c. Cleros

,,, 21. dist. c. praelecti 25. dist. ,,,

1.

materia remota et proxima Sacramenti ordinis.

Materia remota huius Sacramenti est res illa quae ab episcopo suscipienti ordines traditur, proxima vero eiusque materiae remotae traditio, forma vero verba ministri per quae exprimitur actus traditionis et potestas ad rem traditam, nam Sacramentum quod rite sufficitur ex re ipsa et rei traditione id simul cum forma verborum quae exprimitur actus traditionis et potestas vsus di rei traditae ut constat ex concilio Florent. in decreto de Sacramentis §. sextum Sacramentum est ordo, cuius materia est illud per cuius traditionem confertur ordo iuncto verborum forma. Trid. d. s.e 23. de ordine c. 4. et s.e 24. c. 3. nouissime notat Pater Iosephus in suma tom. 1. de ordine titu. 2. n. 1. Diana in suma verbo ordinis materia n. 1. at proinde Character huius Sacramenti tunc imprimitur quando applicatur materia sub debita verborum forma notat D. Thomas in supplemento ad 3. p. q. 37 art. ult. Bellarminus de ordine tom. 7. c. 9. Enriquez tom. 10. c. 8. §. 2. quae omnia generaliter in omnibus gradibus debent attendi de quibus singulatim a nobis agendum est. ,,

2.

solemnitas ordinationis episcoporum.

Sed cum in singulorum ordinum ministeriis exponendis aliqua ligno sacri canones initium assumant a minoribus ut constat ex d. c. praelectus 25. dist. c. illud. 77. dist. aliquando a maioribus ut in nostro c. cleros. c. episcopus

cum

cu segtibus 23 dist. Nostri vestigia nri Isidori sequentes ab Episcopatus ordine quem verum Sacerdotium suscipere probavimus initium faciamus de quo ratio habetur in c. 9. Episcopus. 2. c. Episcopus 7. 23. dist. c. 1. 75. dist. c. 2. 65. dist. in cuius ordinatione plures ritus et solemnitates observantur et 1.o tres Episcopi adesse et assistere debent c. 1. c. de abiectione 3. 64 dist. c. 6. et 7. de temporibus ordinationum quod summa cum ratione fuit statutum ne tantum beneficium videatur furtive praestitum notat Barb. de potestate Episcopi 1 parte tit. 1. c. 5. et unus tamen Episcopus principaliter totum consecrationem ... facit, caeteri vero quasi coadiutores ut Barb. ubi supra parte 2. allegatione 1. n. 45. Hodie vero consecratio illa mittitur a Pontifice Episcopis duobus vel tribus c. ne Episcopi vel de temporibus ordin. cum non sit de iure divino quod fiat a tribus Episcopis notat Acuña in d. c. de abiectione 64. dist. n.o 2. Barb. ubi supra et in collectaneis ad decretum in c. 1. 64 dist. et constat ex expresse in can. 1. apostolorum ut ordinetur a duobus vel tribus Episcopis Concilium Nicenum 1.m c. 4. Carthaginense 2.m c. 12. Carthaginense 4. c. 2. c. ne Episcopi vel de temporibus ordin. ...

Sed quia non obstat text. in c. fin. 66. dist. ubi apparet Iacobum fuisse primum Episcopum a Petro Iacobo et Ioanne, apostolis fuisse consecratum quae forma consecrationis successoribus ut a iure divino fuit data ut constat ex eo quod Christus successoribus suis dantibus formam ut non minus quam a tribus Episcopis etc. quod cum numerus trium Episcoporum sit iuris divini in hac ordinatione mutari non debet argumento text. in c. si quando 25. q. 1. ut tenet glossa verbo sine tribus in c. ne Episcopi de temporibus ordinationum. Sed eo non obstante verius est dicendum integrum numerum trium Episcoporum non esse de substantia sed tamen de solemnitate nec illud fuisse de praecepto iuris divini sed ecclesiae tamen. Nec obstat verba text. in d. c. fin. 66. dist. quia verba illa alium sensum habent nam ut formam non accipitur pro substantia rei sed tamen pro accidenti idest exemplo, ritu seu ceremonia quam apostoli successoribus relinquere volebant ad solemnitatem praedictae ordinationis notat Turrecrem. in d. c. fin. in fine 66. dist. siquidem non semper forma censetur substantialis sed illa tamen quae vel ex subiecta materia, vel ex mente statuentis talis apparet notat glossa ult. in c. cum desideres ... ex quo ... nam alias si ex praecepto Christi in ordinatione illa numerus trium Episcoporum desideraretur Summus Pontifex in id dispensare non posset d. c. si quando 25. q. 1. id frequenter id facit ut refert Enriq. lib. 10. c. 4. ... Azor. 2.o tomo moralium lib. 3. c. 30. ... numerus ille non est de substantia nec ex praecepto Christi ut tenet Turrecre. in d. c. fin. ubi plurimis rationibus et auctoritatibus ... defendit, unde evenit quod summa necessitate exigente in terris noviter ad fidem conversis aut in aliis in quibus esset penuria Episcoporum illi iusti de causis intervenientibus poterit Summus Pontifex dispensare ut unus Episcopus alium

Obstat text. in c. fin. 66. dist.

4.
Obstat Tx. in c. Archiepiscopus 1º 66. dist.

9.
Cæteræ solemnitates exponuntur.

decret ut Greg. Pp. fecit cum Augustino unico Anglorum Episcopo de quo mentio habetur in c. ult. in princ. 80. dist. notat Barb. plures referens de potestate Episcopi 2ª p. tit. 2. c. 5. nº 5. Surrec. ubi supra nº 4. in fine. ...

Deinde predicti obstat Tx. in c. Archiepiscopus 1º 66. dist. ubi postquam Pp. precipit quod Archiepiscopus ab omnibus Episcopis sue provincie ordinatur asserit quod si aliter fieri presumat irrita erit consecratio et viribus destituta. sed hic dubio respondetur quod verba illa sunt intelligenda non quoad veritatem Sacramenti sed tamen quoad executionem officij si ita sine Pontificis iussu ordinatio fuerit facta ut optime docet glossa ubi irrita in d. c. 1. 66. dist. ita similiter est intelligenda illa Joannis Pontificis 3ª epistola decretalis c. 2. que habetur in 2 tomo conciliorum illis verbis omnia maxime concilio affirmatum est non esse Episcopum qui minus quam a tribus Episcopis factus fuerit Episcopus quia verba illa ita debent intelligi hoc est quoad exercitium non vero quoad consecrationem ratio est quia is qui minus solemniter est consecratus suspenditur et Episcopus appellari non potest quo modo etiam sunt intelligendi Tx. in c. fin. 64. dist. c. Chorepiscopi in fine 68. dist. c. Novatianus 6. in fine 7. q. 1. ...

Plures etiam aliæ solemnitates in ordinatione Episcoporum desiderantur ut est examen fidei, c. quod Episcopus 2. 23. dist. et quod ordinatio fiat in die dominica hora 3ª c. 1. 75. dist. c. quod in aliquo 51. dist. Barb. de potestate Episcopi 2ª parte allegatione 1. n. 42. nec obstat Tx. in c. quo die in fine 75. dist. dum asserit consecrationem illam fieri non posse nisi in die dominica resurrectionis quia respondetur est, dominicam diem ob venerabilem resurrectionem Domini nostri Iesu Christi non solum in paschate observamus verum etiam per singulas ebdomadas ipsius diei imaginem frequentamus c. sabato. de consecr. dist. 3. notat Barb. ubi supra. similiter sex Episcopi imponunt super caput ordinandi librum apertum evangeliorum ita ut literæ tangant cervicem capitis et omnes Episcopi tangunt caput ordinandi uno super eum fundente benedictionem c. Episcopus 7. 23 dist. c. 1. 75. dist. et caput ordinati sacra unctione digitos et palmam ungit Episcopus ordinator c. 1. 75. dist. c. un. in princ. de sacra unctione; ungitur in capite ut declaretur esse caput et principem ecclesiæ suæ et in manibus ut ostendatur accipere potestatem consecrandi et benedicendi d. c. un. de sacra unctione ubi late Dd. omnes. traditur consecratio baculum quod significat potestatem desiliendi Agrigranense c. 9. Barb. de potest. Episcopi 1ª parte tit. 1. c. 5. n. 18. Summus Pp. non utitur baculo tum propter historiam tum propter misticam rationem d. c. un. in fine et utramque eam exponit glossa penult. et ult. in d. c. un. Barbo. ubi supra n. 23. similiter etiam annulus ei traditur in 4 digito a police, manus sinistræ ut sanctam ecclesiam sponsam suam integra fide armatus custodiat. c. clerici de vita et honest. cler. Barb. ubi supra nº 25. consecrator etiam sublato libro de capite

Pte tradit ordinato librum evangeliorum in hac formula accipe evangelium et vade et praedica populo tibi commisso potens est enim Deus ut augeat tibi gratiam suam, imponitur etiam mitra cum duabus punctis in eius fine quae scientiam utriusque testamenti designat, et anterior puncta novum, posterior vetus testamentum significat quae duo testamenta episcopus scire debet c. quod episcopus 2. 23. dist. Solitis etiam novus [illegible] cirotecis manus opperit ut nesciat sinistra sua quid facit dextra Barb. ubi supra n. 20. ubi plures alios ritus et solemnitates refert Durantius ubi supra [illegible] omnibus mentio fit in caeremoniali Pontificali et quod concordius consecrandus episcopus debet suscipere intra tres menses a die confirmationis quae quandoque subijcienda amissioni fructuum et negligens per alios tres menses ecclesiae suae privatur c. quoniam 75. dist. c. quoniam 100 dist. Trid. sess. 23. de reform. c. 2. Barb. de potest. Episcopi parte 2. allegatione 9. n° 30. nec obstat text. in c. ordinationes 1. § tempus 75. dist. dum praecipit ne consecratio ultra tres menses post electionem prorogatur sed non post confirmationem quia text. ille debet intelligi de electione iam semel confirmata, vel de electione a Pontifice facta quae vim electionis et confirmationis tenet notat Archidiaconus et Geminianus ibidem Abbas in c. cum inculti § cum u° de electione Barb. ubi supra parte 2. allegatione 1. n° 41. 2 — de electione n. 3.

Valde inter doctores est controversum quae sit materia huius sacramenti nam Archidiaconus in d. c. episcopus 7. 23. dist. existimat nihil certum affirmari posse, non nulli asserunt materiam esse unctionem chrismatis quae imponitur episcopo in capite et manibus in qua imprimitur character argumento text. in c. 1. de sacra unctione sed haec oppinio convincitur ex eodem text. in principio ubi cavetur quod si desunt [illegible] in consecratione episcopi fuerit praetermissa potest in ipso suppleri sed verum est quod ordinatio non potest iterari c. 1. et fin. de sacramentis non iterandis ergo supponitur materiam huius sacramenti non esse unctionem. alij vero existimant materiam esse librum evangeliorum qui imponitur, quod sententia impugnatur a glossa fin. in c. episcopus 7. 23. dist. dum asserit quod quia traditio libri et annuli sit de praecepto ecclesiae et omitti non possit tamen liber non est materia huius sacramenti quam glossa sic sequitur Sanch. lib. 7. consiliorum c. 1. dubio 12. n° 23. et dub. 14. n. 6. gratia hic et alijs omissis verius dicimus esse existimo materiam huius sacramenti esse impositionem manuum episcoporum. Trid. sess. 23. de ordine c. 3. actuum apostolorum c. 6. vers. 7. Paulus ad Timotheum c. 4. Carthaginense 4. c. 2. relatum in c. episcopus 7. 23. dist. quam sic tenet Bellarminus de sacramentis c. 12. et de ordine c. 9. Sanch. ubi supra Barb. de potestate episcopi parte 1. c. 9. n. 12. nec obstabit si dixeris in ordinatione episcopi sicut etiam in ceteris sacramentis assignandam esse materiam proximam et remotam ex doctrina d. illi Florentini adducta ergo [illegible] solum manus impositio non est materia huius ordinis episcopatus. Quia respondetur cum Bonac. de ordine disp. 8. q. un. punct. 3. dum asserit manus ipsas esse materiam remotam impositionem vero manuum esse proximam quae manuum impositio sufficit ab uno fiat episcopo ceteris praesentibus ut supra diximus cum concursu trium episcoporum non sit de substantia — quae sit materia et forma ordinis episcopatus. 6.

sed

id de solemnitate ex ostitutione ecclesiae, forma vero huius ordinis Episcopatus sunt verba illa accipe Spiritum Sanctum Barbosa ubi supra alleg. 16 n. 20. Enriquez in summa lib. 10 c. 6 § 3. at quae aetas ex sacerdotio ante promotionem episcopatus desideretur, adiicimus in art. de subiecto capaci ad ordines.

7 Materia et forma ordinis presbiteratus.

Loco venit ordo presbiteratus pro cuius intelligentia sciendum est ubi materia et forma ordinis presbiteratus conficiatur, materia enim huius sacramenti est traditio calicis cum vino et aqua et patena cum pane, forma vero est accipite potestatem offerendi sacrificium Deo pro vivis et defunctis ut constat ex decreto Concilio Florent. § sextum sacramentum est sicut presbiteratus traditur per calicis cum vino et patenae cum pane porrectionem qua forma et materia ordinato confertur vera potestas consecrandi corpus et sanguinem Christi Domini nostri ut significat per dicta verborum forma et ostendit satis huius ordinationis quae paulo post una cum episcopo consecrat. est et alia materia et forma huius ordinis materia nempe impositio manuum episcopi, verba quae profert dicendo accipite Spiritum Sanctum quorum remiseritis peccata etc. Concilium Nicenum c. 9. Antiochenum c. 10. Carthaginense 4 c. 3. c. presbiter 23 dist. Trid. sess. 14 c. 3. c. ex multis 1 q. 1.

8 Quae in prima materia et forma quae in 2a conficiatur hic ordo.

Valde inter DD. controversum quae in prima materia et forma conficiatur sacer ordo quae in 2a et satis alterutra ex illis sufficiat, et omnes illa materia et forma essentialiter desiderentur. In qua quaestione Sotus in 4 dist. 24 q. 1 a. 4 Valla q. 1 de sancto ordinis et alii theologi affirmant sacerdotium integre efficiu... 1a tantum per traditionem calicis cum vino et patenae cum pane moventur ex eo quia Florenti Concilium d. § 6 de tantum huius 1a materia et formae mentionem fecit, 2a quia si forte casu aliquo morbo, aut morte repentina episcopus impediretur quo minus post 1am materiam et formam 2am proferret accipite Spiritum Sanctum non posset conferre nemo dubitat quin ille iam esset factus sacerdos sicuti Apostoli fuerint in cena Domini in illis verbis hoc facite in meam commemorationem Trid. sess. 22 c. 1 cum Spiritum Sanctum ut 3a quaestio primum post Christi resurrectionem accepisset. 3o eorum sententia probatur ex textu in c. pastoralis c. presbiter de sacris non iterandis in quo utrisque constat ordinem factum sine manus impositione non esse iterandum sed caute supplendum quod incaute omissum fuerit hoc est in illa manus impositio quae iura demonstrant manus impositionem non esse de essentia presbiteratus quia alias si esset iteraretur ordo.

9 2a sententia

Sed quae ex aliis omissis opinionibus traditis a Bonaventura in 4 dist. 24 parte 2 art. 1 q. 4 verius est dicendum non solum traditionem calicis et patenae sed etiam impositionem manuum pertinere ad essentiam sacerdotalis ordinis, quod sententia probatur ex textu in c. ex multis ubi quia sacerdotium manus imponunt 1a q. 3 c. Daibertus ubi ei cum manus imparuit 1a q. 7 quae iura demonstrant per manus impositionem etiam ordinem conferri. quam sententiam tenent Sanchez lib. 7 consil. c. 1 dubio 12 n. 20 cum traditis a Barbosa de potestate episcopi 1 p. tertio allegatione 18 n. 8 D. Th. in 4 dist. 24 q. 1 a. 1 Bellarminus lib. 1 de sancto ordinis c. 9.

10 In ordine presbiteratus duae potestates conferuntur.

Quare tenta aut facilius fundamenti prioris opinionis respondeam, animadvertendum est in ordine presbiterorum duas conferri potestates unam consecrandi eucharistiam quae dicitur potestas in verum Christi corpus, alteram absolvendi a peccatis quae dicitur po

potās in corpus Xpi misticu. 1ª ratt porrectiōe calicis cū vino et patenæ cū pane cū illis vbis epō dicente accipite potestatē offerendi etc. 2ª cū postmodū eps manū imponēs dicit illa vba accipite spm sanctū quorū remiseritis peccata etc. ex qq deducitur utramq ceremoniā ēē necessariā ad cōferendas diversas potestates quas et divisit dns in ordinatiōe apostolorū siquidē 1ā dedit in cœna qn dixit hoc facite in meā commemorationē. 2ā post resurrectionē qn dixit accipite spm sanctū quorū remiseritis etc. Concilio Trid. sess. 22 de sacrificio missæ c. 1. cuius exemplo etiā ecclia id debuit facere hoc ē dare unā potestatē sive sint duo caracteres ut nulli existimant sive unus dūtaxat q in 2ª ceremonia expenditur q verius et ē certius apud DD.

Quibus suppositis facilis iā apparet solutio fundamentis 1ª oppositionis sup. n. 6. adductis nec obstat 1ū ex decreto concilio Florēt. qa patres ibi licet fuerunt integrū sicut 2ª ... maius tñ expressē magis subsistentem et peculiarem quam ordinis nempe calicis cū vino et patenæ cū pane et forte manuū impositio ab illis fuit omissa qa tacite illa formula dūs erat ceteris ordinibus sicut Armeniorum quos instruebat tunc temporis fortasse in ea re errabat ut notant DD. sup. citati. Nec obstat 2ū qa rendiū ē verū ēē sacerdotes ordinatos manere p illa vba accipite potestatē offerendi sacrificiū etc. nā p illa vba accipiunt potestatē consecrandi super verū Xpi corpus n̄ tñ accipiebāt sup mysticū Xpi corpus ad dimittendā peccata quousq manus ab epō imponeretur cū illis vbis accipite spm sanctū etc. qq et gratia ... concedit. Concilio Trid. sess. 23 c. 4. unde si manus impositio fuerit omissa sacerdos n̄ haberet potestatē absolvendi ut notant Suarez, Vlc. et Enriquez locis sup. citatis. 12.

Nec obstat 3ū ex decreto c. presbiter. fin. de sacris n̄ interpretatis ... iterandis qa Pōtifex ibidē nihil aliud denotat q ceremonias rite peractas c. presbiter fin. n̄ ēē repetendas sed suppleri debere manus impositiōe quæ fuerit ... de sacris n̄ iterandis. ... q ... nobis militat si advertamus ... fin. n̄ loqui de manuū impositiōe quæ ab epō fit ut materia necessaria ordini presbiteratus ad remissiōe peccatorum sed loquitur de alia manuū impositiōe accidentali seu ecclesiastica quadā ceremonia quæ ab epō et aliis presbiteris absq illis vbis adhibetur ante collatiōe potestatis ad absolvendū quæ fit sēm ritū et exemplū apostolorū ut indicant Vbalt... in d. c. fin. a ritu apostolorū introducito ita sentit Gaspar Hurtado plures referens de ordine disp. 22. n. fin. et quia ... illū velimus intelligere de essentiali manuū impositiōe in qua consistit materia partialis ordinis presbiteratus aequè resoluti ... n̄ obstabit nā licet Pōtifex dixerit manus impositiōe epi incautè p̄missam cautè ēē supplendā et ordinē n̄ ēē iterandū n̄ exinde negat manuū impositiōe p̄tinere essentialiter ad ordinē presbiteratus plene et perfecte tribuendū sed q ceremonia illa ad potestatē absolvendi p̄t dari et effectū sortiri separatim hoc ē statuto et diverso tpore absq reiteratiōe alterius materiæ et formæ 2ª quæ versatur potās sacerdotalis conficiendi corpus et sanguinē Xpi dni nri et sm hanc interpretatiōe

n̄ obstat

Ad fundamentū 1ª oppositiōe ad ductis. 11.

non iterandis.

13.
Si calix sine vino et patena sine pane tradatur, an ordo sacer conferatur.

n. obstat Ho. Ex m. d. c. presbiter ritu apostolorum introducto quod non intelligendum
est apostolos in ordinatione ritum illum cepisse exercere nec instituisse.

Unde venit dispũtanda quaestio an si in ordinatione presbiteratus
postulimo tradita fuerit calix sine vino et aqua, aut patena sine pane cum
natura specie et cum solo vino et tamen pane ut quis temporibus non sed sepius evenire le-
gimus, valida sit ordinatio itaut denuo non sit iteranda. in quo dubio non nulli gravissi-
mi asserunt ordinationem illam validam esse neque iterandam movent ex eo quod in ga cordina
tione integra materia ex precepto ecclesiae sit traditio calicis cum vino et patenae cum hos
tia tamen traditio unius cum altera specierum censetur materia sufficiens sicut non datur di
visim potestas in una tamen specie nam qui potest unam potest et utramque consecrare cum
Christi corpus sit coniunctum sanguine et sanguis corpore; faciunt ad id quod non nulli asse
runt Pontificem dispensasse in provinciis Saxoniae propter vini defectum ut cum solo pane
sacrificium missae fieret et in consequenti asserunt Episcopos in terris illis posse ordinare sa
cerdotes cum sola materia panis; quae fundamentis hanc sic tenet Enriq. lib. 10. c. 6. n. 1.
14
Sanc. lib. 7. consiliorum c. 1. dubio 22. n. 27. cum aliis ab eo relatis.

Refertur opinio magis recepta.

Sed et gravissimorum auctoritatem tot gravissimorum doctorum potius videatur
ut sentit Bonac. disp. 8. de ordine q. un. p. 3. n. 3. tamen mire et difficili veri di
cendum esse existimamus ex defectu unius materiae nullam esse ordinationem. 1o quia Concilium
Florent. supra relatum utramque materiam in ordinatione sacerdotii necessariam esse exponit. 2o
quia Christus non in ultima cena utramque materiam adhibuit quo signum est utramque esse de necessitate.
3o quia quod legitur in non nullis provinciis ex dispensatione apostolica cum solo pane permissum esse
celebrare falsum esse ostendit Vala. de Smtis. disp. 6. q. 10. p. 4. Suarez dicta
se. 4. quae rationibus opinio peritorum huius inclitae Salmantinae universitatis obtinuit
dum asserunt ex defectu unius materiae ordinem saltem sub conditione esse reiterandum neque inte-
rim ordinato licere illo uti ne exponatur presbiter periculo non consecrandi, non absol
vendi poenitentes atque alia Smta non efficiendi quia alias ex defectu ordinis id
cederet in maximum ecclesiae et proximorum detrimentum; quae doctrina libera est ab opi
nionibus cum in eo non possit esse deceptio quo in casu non tamen illa pars quae defuit de
bet sub conditione reiterari sed integrum ordinem presbiteri, nam si ordinatio primum potes
tatis offerendi fuit nulla ob defectum materiae consequens est esse nullam collationem potestatis
absolvendi cum facultas potestatis ut praevaleat presupponat illam fuisse validam et si
1a consecrandi fuit nulla erit et 2a absolvendi quae ratio non militat in manum
impositione quae si incaute fuerit omissa ea sola suppleri potest si 1a consecrandi
rite et solemniter fuerit celebrata d. c. fin. de Smtis non iterandis, quam sic
tenent Granado l. de Smto ordinis 3. p. 1o. controversia q. tract. 9. disp. 6. Vala. ubi supra
Suarez disp. 43. s. 1a. Ledesma in summa 1a p. 4o. de ordine c. 3. ni la tercera di
ficultad. Diana 4 p. tr. 10. resol. 129 cum aliis ab eo relatis et in eius compendio verbo
ordinis materia n. 1. Villalobos in summa 1o tomo tract. 22. dificultad 4. n. 2. quam di
lecti doctores huius universitatis sequuntur. Barb. de potestate Episcopi p. 2. allegatione 14.
n. 7.

n. 7. et deinde ecclesiae tt. 1. c. 31. n. 27. Nec huic sit obstabit quod refert Abbas
in additionibus ad 33. q. 3. cap. quod scribit in missa datione calicis sub forma verborum
determinata imprimi sacerdotalem caracterem et sic cum S. Doctor non faciat mentionem
hoc de pane vi sentire utramque simul separatam receptam esse sufficientem huius ordinis
materiam. Quare rendum est D. Thomam breuitatis causa, et per compendium meminisse tantum
de traditione calicis, dum non ex eo vi excludere traditionem patenae cum pane nec manus
impositionem de qua immediate in superiori art. tractauerat. // 15.

Est tamen magnopere aduertendum quod quis sacerdos plura ministeria conferat tamen sacramentum confirmationis conferre poterit ut constat ex ... c. cle- Inter praelatos Ez in
ros vi° presbiter. c. 2. 9. dist. Sed huic sit obstabit Ez in c. ecce. 95. dist. ubi c. ecce. 6. 95. dist.
congruum confirmare ex quo deducitur presbiterum posse sacramentum confirmationis conferre. c. ministrare. 26
rendum est quod episcopi tamen sint ministri sacramenti confirmationis ut supra diximus tamen q. 6.
aliqui presbiteri poterunt obtinere extraordinariam potestatem huius sacramenti duabus
conditionibus. 1.ª si delegatio Pontificis intercedat. 2.ª si desint episcopi ut in c. 1. 95.
dist. ad quos casus sit restringenda illa negatio Ez in d. c. ecce. 95. dist. notat glossa
1. in c. quanto de gradibus. Cobb. tt. 1. var. c. 10. n. 6. contradicit al. Acuña in
d. c. 1. 95. dist. n. 1. potest sacerdos etiam praesente episcopo in missa benedictionem po-
pulo dare, et ab episcopo petens quam ipse non negabit Ez ita intelligendum in c. ecce. 6.
95. dist. siquidem minor a maiori benedicitur. c. denique iuncta eius glossa verbo bene-
dicere. 21. dist. Sed huic sit obstabit Ez in c. ministrare 26. q. 6. in illis
verbis benedictionem quoque super plebem in ecclesia fundere aut poenitentem in ecclesia be-
nedicere presbitero penitus non licebit, ex quo constat benedictionem super populum
non esse post missam sacerdoti sed tamen episcopo, argumento Ez in c. 8. de priuilegiis tt. 6.
Sed huic dubio rendum est Ez in d. c. ministrare loqui in benedictione quam episcopi
post missam populo sibi commisso solemniter confert quae benedictio soli episcopi ibi
reservata est, at vero Ez in d. c. ecce. 6. 95. dist. loquitur in benedictione priuata
quam presbiteri post missam populo poterunt conferre per illa verba benedicat vos Deus
omnipotens etc.ª quam inter praelatos tenet glossa verbo benedicere in d. c. ecce 6. 16.
95. dist. Acuña ibidem n. 2. et 3. //

De episcopis et presbiteris diximus nunc vero in 3.º loco de diaconatus ordine maa et forma
et eius materia et forma videamus, diaconi hebraice dicuntur leuitae, a Leui fi- ordinis diaconatus.
lio Iacob, qui tres habuit filios, a quibus tres familiae leuitarum emanarunt. genesis
c. 46. exodi. 6. qui leuitae ministrabant cum sacerdotibus in templo seu tabernaculo
ubi arca erat posita, graece dicuntur diaconi, latine ministri ut constat ex numeris
vero leuitae in veteri. 7. iuncta eius glossa verbo leuitae 77. dist. Acuña ibidem
n. 2. et 15. Materia non huius ordinis diaconatus est impositio manuum episcopi cum tra-
ditione libri euangeliorum, et alterius rei per quam potestas eius significatur. decretum
Florent. can. 6. c. diaconus 23. dist. formalis vero est quam cum predictis materialibus
conferuntur. scilicet accipite potestatem legendi euangelium in ecclesia Dei tam pro vivis,

quam

quaz pro defuncti ut habetur in Pontificali et quamvis verum sit diaconum vere ordinari per manuum impositionem cum Episcopus profert: accipite spiritum sanctum ac robur etc.ª ad differentiam subdiaconi in quo non consecratorie sed tamen benedictorie manus imponuntur: c. subdiaconus 23. dist. Concil. Carthagin. c. 4. tamen hoc non ita intelligendum est quin etiam diaconus vere partialiter ordinetur per traditionem libri evangeliorum ex D. Concil. Florent. sicque non ex eo quod liber evangeliorum tradatur negatur ut supra diximus quin etiam impositio manuum ad diaconi ordinationem partialiter cum libro pertineat notat Sanc. tract. 7. consiliorum c. 1. dub. 12. n. 3. Soto q. 1. ar. 3. Valbos. D. tract. 11. difficultate 4. n. 1. novissime Pater Lorenzo de ordine dtt. 2. n. 6. Bonac. disp. 8. punct. 3. n. 4.

17. impugnatur materia ordinis diaconatus. Sed huic sententiae valde obstabit dicere quod in initio nascentis ecclesiae tempore apostolorum quo septem diaconi sunt ordinati actuum apost. c. 6. c. diaconi 93. dist. ibi late. Nec una adhuc liber evangeliorum non dum scriptus fuerat siquidem primum evangelium fuit scriptum a D. Matheo anno 8. post Christi ascensionem ut refert Baronius anno Christi 41. n. 14. quo in tempore diaconi iam erant ordinati ut ipse Baronius refert anno 33. n. 283. in qua difficultate Enriq. lib. 10. c. 8. § 2. Vasquez disp. 238. c. 4. n. 43. asserunt in primitiva ecclesia apostolos ex Christi dispensatione diaconos ita ad tempus ordinasse ut sic si manuum impositio suppleret traditionem libri evangeliorum quorum solutio fortissimis argumentis impugnatur et convincitur ab Egidio Coninc de sanctis ordinibus dub. 7. conclusione 3. n. 63. quare hac et aliis omissis veriorem esse existimo quam refert Bellarminus lib. de ordine c. 9. ad finem dum asserit Christum dominum nostrum instituisse materiam huius ordinis in impositione manus Episcopi et in traditione alicuius rei in qua diaconi officium designaretur, sed quae res esset tradenda dominus reliquit determinandum ecclesiae et designavit tamen verbo quod res esset benedicenda notat Suarez 3. tomo disp. 33. s. 2. ubi restat ut quemadmodum etiam in aliis materiam et formam Christus instituit in consensu ecclesiae sententiam certis verbis aut aliis signis expressum sed haec signa non determinavit in particulari sed reliquit ea suo usui et voluntati consentientium qua propter nihil refert quod in primitiva ecclesia non fuisset diaconus traditus liber evangeliorum ut post tempore traditur sicque tunc praeter manus impositionem potuit alia materia tradi per quam ministerium altaris et diaconi officium designaretur ut notat Suar. 3. tomo disp. 33. sec. 2. ubi restat ut ...

18. quod proprie ex ordine diaconatus competat ministerium praedicandi interpretatur Ex m. c. ad haec 16. q. 2. Ex qua libri evangeliorum traditione et eius forma videtur probari ad officium diaconorum pertinere potestatem legendi et praedicandi evangelium Deinde constat ex Alu. in d. c. perlecto ubi praedicare evangelium 25. dist. c. in sancta ubi ad praedicationis officium 92. dist. c. diaconi ut ipse praedicat 93. dist. quod omnibus valde obstat Ex m. c. ad haec 16. q. 2. ubi hoc expediri statuimus ut praeter domini sacerdotes nullus audeat praedicare ex quibus verbis constat praedicationem munus tamen sacerdoti competere non vero diacono ex vi ordinis diaconatus ac per consequens domini videbatur traditionem libri evangeliorum

ordinem non esse congruum et verum magis diaconatus. Sed hic dubio vendicatur ē verissimum esse tantum sacerdotibus munus praedicandi competere. d. c. adijcimus 16 q. 1. nec obstat Textus in d. c. perlecti cum similibus quia iura illa debent intelligi non de praedicare quod ē de explicatione evangelij ad populum, sed tantum de eius lectione a diacono decantanda notat glo. verbo sacerdotum in d. c. adijcimus 29 16 q. 1. glo. verbo praedicandi in d. c. 92 dist. poterit tamen de licentia episcopi praedicare non tamen ex vi ordinationis, Navarrus consilio 1 de offic. deleg. et in manuali c. 25 n. 291 D. Thomas 3. p. q. 67 a. 1 ad principium Durandus in rationali diuinorum lib. 2 c. 9 n. 20 cum traditis ab Acuña in d. c. diaconi 23 n. 2 93 dist. ::

19 interpretatur Textus in c. diacones 23 c. praesente 28. 93. dist.

Praeterea his omnibus obstat Textus in c. diacones 23. c. praesente 28. 93. dist. in quibus iuribus constat quod inter alia officia et ministeria quae diaconis competunt illud etiam ē ministrare populo sanctam eucharistiam a presbitero consecratam et tamen illa potestas non exprimitur per traditionem libri evangeliorum quae materia et forma sic adducta non erit sufficiens ad diaconatus ordinem. Sed hic dubio respondendum ē quod quis diaconatus ordo tendat ad eucharistiam sanctam et ministeria quae aguntur in sanctis d. c. perlectis vers. ad diaconum 25 dist. tamen eis consecratio eucharistiae non permittitur ut in c. clericos versu leuitae. Sed si necessitas urgeat absente presbitero poterit infirmis eucharistiam sanctam conferre d. c. praesente c. diacones 93 dist. iuncta eius glo. verbo necessitas. Sed cum potestas illa non possit exprimi per traditionem calicis vacui quoniam ē materia subdiaconatus nec per traditionem calicis pleni cum materia consecranda quia illa ē materia presbiteratus qui ē ordo excellentior et materia unius sancti non decet esse alterius merito oportuit magis illam exprimere per libri traditionem cuius proprium officium ē evangelia decantare notat D. Bonaventura in 4 dist. 24 Paludanus q. 2. Acuña plures refert in d. c. diacones n. 3. et in d. c. praesente n. 1 ::

20 diaconis competit potestas absoluendi a peccatis nequaquam

Ex quibus constat diaconis non competere potestatem absoluendi seu dimittendi peccata cum haec potestas solis sacerdotibus competat. c. verbum dei 92 vers. cui non hoc soli ministerium ē sacerdotibus de penit. dist. 1 c. omnis utriusque sexus de penit. et remiss. et de fide difinitum ē in concilio Trid. ses. 14 de penit. c. 6 et 10 et ses. 23 de sacramento ordinis c. 1. atque ideo diaconis non competit quia clavium ecclesiae potestatem non habent c. beneque iuncta eius glo. verbo per Romanum Pontificem 96 dist. Doctor Valentia plures refert in d. c. omnis utriusque sexus n. 6. Sed contra his valde obstat Triburiense concilium relatum in c. fures 2 de furtis ex cuius decisione constat quod si fures vel latrones vulnerati depraehensi et confessi fuerint presbitero vel diacono si postea decesserint non ē illis deneganda communio quod supponit quod sicut presbiter ita et diaconus minister penitentiae et absolutionis erit. Cui difficultati ut respondeant non nulli asserunt quod vox illa diacono in d. c. 2. non ē autentica, nec invenitur in ipso concilio Triburiensi, nec apud Burcardum lib. 12 decreti c. 75 ubi verba dicti concilij Triburiensis referuntur ideoque verbum illud diacono in d. c. 2. a textura eius delendum esse existimat Ant. Augustinus ad 13 collectionem decreti in notis ad Textum in c. fures 23 q. 2. Sed his omnibus difficultas effugiunt ponitur quae explicant et vincunt ex textu in c. fures 23 q. 2 ubi etiam diacono legitur pro Deo ut August. existimat ::

21 interpretatur Textus difficilis in c. fures 2 de furtis

Omissa etiam interpretatione glo. verbo diacono in d. c. 2.

Abbatis ibidem n° fin. quem sequitur Egidius de. 8. de penit. dub. 2. Sotus in 4. dist. 18. q. 4. ar. 2. ad fine dum asserunt textum in d. c. 2. accipiendum esse de eo quod erat in penitentia solemni cui reconciliatio deficiente sacerdote ad diaconum pertinebat et sic de solemni reconciliatione penitentis quae reconciliatio in primitiva ecclesia observabatur, textum illum non vero de sacramentali absolutione esse intelligendum quae in tractatu de rebus textus adaptari possit, eamque olim omnes sequebantur, hodie vero re altius perpensa verius dictum esse existimo verba illa presbitero vel diacono confessi fuerit denotare et significare quod si fures vel latrones ita confessi et vulnerati antequam decesserint, dederint signa penitentiae coram presbitero vel diacono itaut presbiter vel diaconus dominati sint non tanquam absolutionem imponentes et confessionem accipientes sed tamen tanquam testes signorum penitentiae, tunc non erit latronibus illis denegan da communio quae quidem non accipio de eucharistia sed de communione ecclesiae xpianae quae ecclesia orat pro mortuis et offert sacrificium eorum nomine quod ad altare recitari consueverat quod etiam concedebatur sepultura. c. 12. de sepulturis quod in tractatu deducitur ex verbis illius textus parte dum asserit pro furibus et latronibus sine predictis signis decedentibus non esse orandum quod secus erit si cum signis illis coram presbitero vel diacono decesserint ut constat ex verbis illius textus praecedentibus, accedit etiam quod textus ille ex integro loquitur de raptoribus rerum ecclesiarum contra quos latae excommunicationis sententia et ideo de absolutione ex communicationis intelligenda. finalia illius textus verba quod in tractatu deducitur ex concilio Arelatensi c. 12. et ex textu in c. eos. 228. de consecratione dist. 4. ex quo constat esse orandum pro illis qui in penitentia positi sic decesserint. »

22. Intractatur textus in c. 2. in prime de penit. dist. 6.

Sed huic interpretationi obstabit textus in c. 2. de penit. dist. 6. illius verbis si deest sacerdos confiteatur proximo, ex quo colligi videtur non solum presbitero deest laico penitentem declarari et fieri posse quo facilius diacono; cui difficultati respondet Navarrus ibidem n° 76. dum asserit verba illa esse intelligenda de illo casu quo sacer dos defuit, nam tunc quis poterit laico confiteri propter aliquas utilitates quas secum fert scilicet propter verecundiam et ruborem, maiorem dolorem peccatorum et contritionem perficiendam non vero ad hoc quod possit laicus sacramentalem absolutionem imponere, notat Enrriquez in summa lib. 1. c. 2. § 7. Nec etiam obstat textus in c. sanctum de consecr. dist. 4. ubi D. Augustinus laudat factum illius qui in periculo naufragii confessus fuit laico, quem re

- Sanctum 36. de consecratione dist. 4.

center baptizaverat quia factum illud ab Augustino laudatur non ex eo quod laicus possit sacramentum illud conferre, sed tamen propter effectus supra adductos. »

23. Diaconus an possit solemniter baptizare?

Unde dimanat illa difficilis quaestio an diaconus ex vi ordinis possit solemniter baptizare? et quod hoc potius ex vi ordinis diaconis competat probari videtur ex ceremoniali pontificali titulo de ordine diaconorum in illis verbis diaconum oportet ministrare ad altare, baptizare et predicare, et Tertullianus de baptismo ita scribit ius dandi baptismum summus sacerdos habet, presbiteri et diaconi, sed ex diametro his omnibus obstat concilium Florentinum de sacramentis siquidem dum definit ordinarium ministrum baptismi esse presbiterum satis significat nulli inferiori ministro hoc munus competere, facit etiam textus in c. diaconus 93. dist. ubi Gellasius papa asserit quod diaconi absque episcopo vel presbitero baptizare non audeant nisi istis absentibus necessitas extrema compellat

- ós

q. et laicis Xpianis facere plenumq. concedit, fovet etiam Textus qui in Isidorus refert in c. constat. 19. de conse. dist. 4. dum asserit baptisma a solis sacerdotibus esse peragendum non a diaconis, nec aliud est quod idem Isidorus in nro c. perlectis vi addiaconum 25. dist. demonstrat nempe diacono tantum incumbere ex officio assistere sacerdoti in baptismo idem ministrare illo et introducere catechumenos et praeparare illos ad baptisma quod diacono ex officio et vi ordinis non competit actus baptizandi solemniter. 24.

Ex qua authoritatum varietate dicimus esse verissimum esse Diaconis ex vi ordinis nec ex officio competere ministerium solemniter baptizandi ut constat ex d. concilio Florent. d. c. diaconos 13. 93. dist. cum similibus supra adductis notat D. Thomas q. 67. ar. 1. in corpore, Granados 3. tomo controversiarum tract. 9. disp. 1. n. 4. contraditis ab Acuna d. c. diaconis 13. 93. dist. n. 2. nec obstat authoritas Pontificalis Romani cum similibus supra adductis quia vera eorum solutio adnotatur cum Catechismo Romano 2a parte c. 1. de bapt. § 18. ministrum baptismi esse triplici differentia in genere, alius est minister ordinarius cui ex officio competit ministerium baptizandi qualis est sacerdos d. concilio Florent. cum similibus, alius extraordinarius quod est ex delegatione seu commissione qualis est diaconus d. c. diaconos 13. alius denique est necessitatis qua existente licite baptizat ut est laicus et caeteri omnes ex quo constat diaconum non esse ordinarium baptismi ministrum, nec ei competere ex vi ordinis ministerium baptizandi solemniter nisi necessitas urgeat praecedente episcopi vel presbiteri commissione et ita est intelligendus Textus in d. c. diaconis. d. c. constat ibi absque episcopo vel presbitero hoc est absque commissione episcopi vel presbiteri notat glossa in d. c. diaconos. Nec huiusmodi obstabunt ultima verba Textus in d. c. diaconos d. c. constat ibi nisi his forte absentibus extrema necessitas compellat quod et laicis fidelibus facere plerumque permittitur ex quo probari videtur nihil differre diaconos a laicis in potestate baptizandi. quia respondetur verba illa esse intelligenda de baptismo privato et non de solemni quod in extrema necessitate confertur a Diacono absque episcopi vel parrochi commissione et in eius defectum a laico, ne quisquam sine baptismo decedat unde intelliguntur verba Romani Pontificalis ibi diaconum oportet ministrare ad altare baptizare et praedicare quia verba illa minime denotant competere diacono ex officio et vi ordinis, baptizare solemniter independenter a parrocho vel episcopo, sed ex commissione eorum vel adiuvando quo Sacramentum baptismi conferunt Xpi. Textus in d. c. perlectis. c. diacones 13. d. c. constat 19. notat Sotus in 4. dist. 4. q. un. ar. 2. Vasquez ubi supra disp. 147. c. 4. n. 23. Suarez d. 3o tomo disp. 31. s. 2. et 4. Egidius de Sacramentis dubio 3. 25.

Ex dictis apparet officium diaconi esse sacra ministrare hoc est evangelium recitare ut constat ex iuribus et rationibus supra adductis quinimo cum sacer ordo sit manus impositionem recipiat quod ad sacra munera iubanda et ministranda eligitur ut constat ex actu apostolorum c. 6. c. diaconi 27. et 28. cum aliis 93. dist. nec huiusmodi valde obstat 6a synodus canone 26. ubi cavetur diaconorum officium esse non ministeria sacra sed profana tantum hoc est mensas et dicta illas necessaria discipulis ministrare et bonis elemosinam dare constat etiam ex d. c. legimus in principio, cuius concilii canonem erroneum esse sicut alios ipsius sexte synodi existimarunt Corolianus et Beverinus in notis ad eundem Textum Baronius 1o tomo annalium anno Xpi 34 n. 143. quare

Ex authoritate Pontificalis ceremonialis.

25.
Intr. constat 6a Synodus c. 26.

Hac

hac et alijs omnibus verius est dicendum quod in primaeva ecclesia officium subdiaconis erat in unctis ita ut pertineret etiam ad corporale mensarum ministerium, ne Apostoli a praedicatione divertirentur ut constat ex c. 6 apostolorum, postmodum vero hoc munus illis fuit sublatum et gradus sacri ordinis absolute eis fuit collatus, deinde quia probabilius est illos septem diaconos per Apostolos constitutos verum sacri ordinis gradum suscepisse tunc quando ordinati fuerunt per manus impositionem ut constat ex d. c. 6. apostolorum, tunc etiam quia ipsi ministrabant apostolis praedicantibus verbum Dei et eius praedicationi c. diaconi 23. 93. dist. et sic non solum ad ministerium mensarum verum etiam ad cultum divinum et ministerium sacerdotum fuisse institutos ut constat ex d. c. legimus 95. dist. accedit etiam quod Paulus 1a ad Timotheum semper coniungit diaconos cum episcopis, hoc est cum sacerdotibus et constat ex omnibus apostolorum capitulis notat Bellarminus tomo 1. de ordine c. 6. idem tomo 2. de clericis c. 23.

26 — materia et forma ordinis subdiaconatus.

Subdiaconi graece hypodiaconi vocantur quia ita appellantur quia subiacent praeceptis levitarum hoc est diaconorum, quos apud hebreos Natinei vocantur, latine idem significant quod humilitate Domino servientes ex Christo nostro vel hypodiaconi iuncta eius glossa vel Natinei cuius officium refertur in d. c. perlectis vel ad subdiaconum 25. dist. materia ordinis subdiaconatus non est impositio manus nec traditio libri epistolarum ut nonnulli existimant sed traditio calicis vacui cum patena sine pane, nam alia insignia et caeremoniae in eius ordinatione adhibeantur tamen potius pertinent ad ritum ecclesiae quam ad solemnitatem essentiam, et substantiam ordinationis. forma vero illa quae ab episcopo profertur hoc est videte cuius ministerium vobis traditur ut constat ex d. decret. Florentini n. 5. 6. Cartaginensi c. 4 et 5. relato in c. subdiaconus 25. 23. dist. nec interest quod calix sit consecratus nec ne 1o quia decretum Florentinum in d. § 6. id non desiderat et quia quodammodo effici potest sanctum in calice non consecrato, ita valide conferri potest character huius ordinis per traditionem calicis non consecrati notat Bonac. ubi supra d. puncto 3. n. 5. plures refert Barbosa in d. c. subdiaconus n. 3. 23. dist. Acuña ibidem n. 2. attente tamen vigilandum est ab episcopo ne calice non consecrato utatur argumento textus in c. sancta de consecratione dist. 2. ut notat Barb. ubi supra.

27 — conciliatur textus in c. non oportet 30. cum c. subdiaconus 25. 23. dist.

Sed huic sententiae valde obstat textus in c. non opportet 30. 23. dist. ubi constat subdiaconis vasa sacra tangere non licere, ergo ex illa calicis traditione non potest illius ordinis potestas conferri quod oppositum refert textus in d. c. subdiaconus 25. 23. dist. ad quorum iurium conciliationem notandum est discrimen versari inter vasa vacua et alia quae continent sanguinem et corpus Christi domini nostri, nam vasa vacua licite tanguntur a subdiacono nec ulla irreverentia in eo tactu committitur immo sua potestate utitur quae sibi concedit cum de manu episcopi vasa illa vacua accipiat et ita est intelligendus textus in d. c. subdiaconus 25. 23. dist. c. non liceat. 32. 23. dist. at vero vasa quae continent corpus et sanguinem Christi a solo presbitero vel diacono tangi poterunt et ita est intelligendus textus in d. c. non opportet 26. 23. dist. quam distinctionem refert Paludanus in 4. dist. 23. q. 2. ar. 4. conclusione 2a. Acuña in d. c. ministrum 27 n. 4. 23. dist.

28 — intelligitur textus in c. 1. de sacramentis non iterandis.

Et quamquam constat manus impositionem episcopi non esse materiam ordinis subdiaconatus sed tamen vasa illa vacua ut supra diximus et expresse constat ex d. c. subdiaconus 25. 23. dist. et quia manus impositionem non accipit, patenam de manu episcopi accipiat vacuam et calicem vacuum. sed huic sententiae valde obstat textus in c. 1. de sacramentis non iterandis ubi quis sine impositione manuum fuerit ad ordinem subdiaconatus assumptus Christo eius officium verbo im

po

Porro ex qq obstat manus impositio esse [illegible] maius subdiaconatus. Sed huic dubio dupliciter responderi pot. 1° q. tx ille ut s° diximus potest intelligi de manus impositione benedictoria seu accidentali ordinis subdiaconatus non u° de secratoria et exaalit ut sentit Acuña in d. c. Subdiaconus § 23. dist. n. 5. Taliter et verius dicendum in eius contextura verbum subdiaconatus mendose est adiectum et stare pontus [illegible] diaconatus q. reperitur in suo originali tradito ab Antonio Augustino in 9ª collectione Decretalium in eodem tit. c. 2. atq. ita tx in d. c. 1. [illegible] manus impositionem cui diximus ad maius diaconatus pertinere non u° ad subdiaconatus qui vera lectio tenet Innocentius et Hostiensis ibidem. Suarez tomo 5. de [illegible] disp. 42. s. 4. n. 12. Vide dict. 238. n. 54. ·/.

29. Vnde ex dictis apparet ordinem subdiaconatus sacrum et maiorem esse ratione istorum graduum dignitas magis propinque destinati ad secrandum eucharistiam in qua plus cooperati maiores q. minores ordines, q. cum unicuiq. ministro maior proximiter ad exercitium et [illegible] ad quem ordinatur tradi debeat, ideo subdiaconus ut sacer ordo defert ad altare calicem et patenam et ideo sacer ordo dicitur in c. 1. et 2. de clericis coniugatis concilium trid. d. sess. 23. c. 2. Nec predictis valde obstat tx in c. nullus finali 60. dist. ubi appellare gradus sacri presbiteratum et Diaconatus tantummodo [illegible] ac proinde tx ille asserit subdiaconos non potuisse eligi in episcopos nisi cum causa et ex dispensatione ideo confirmat tx in c. a multis 9. in principio de etate et qualitate dum asserit subdiaconatum non fuisse computatum inter gradus sacros. Sed hac cura faciliter ad concordiam reduces, si dixeris q. olim in primitiva ecclesia et etiam postea subdiaconatus ordo sacer non fuerat si quidem in concilio Tolet. [illegible] presbiteris et Diaconis continentie preceptum erat impositum nulla de Subdiaconis mentione facta. ideo in concilio toletano 3. c. 5. cum traditur a Basilio tit. 7 de impedimento ordinis. c. 24. n. 4. et 5. Merito tx in d. c. fin. 60. dist. dum prohibet subdiaconis tamq. non sacris ordinibus initiatis ne ad episcopatus dignitatem eligantur respicit ad tempora primitive ecclesie quo in tempore gradus iste non computabatur inter sacros, tx u° in d. c. a multis 9. respicit ad tempora noviora in qq appellatus est a Pontifice gradus sacer, cum adiunctum eis preceptum continentie ut bene probat tx in d. c. a multis et expresse in Decretis in c. miramur in fine. de servis non ordinandis notat Acuña plures referens in d. c. fin. 60. dist. n. 2. et in c. subdiaconus 6. et erubescant 32. dist. ·/.

30. Subdiaconatus non ordo cepit sacer reputari in concilio Carthaginensi 2. relato in c. cum in preterito 3. 84. dist. notat glossa ibidem verbo Ministri in servient idem subdiaconi, Acuña ibidem n. 7 nec predictis obstabit si dixeris in primitiva ecclesia et eius tempore nulli subdiaconi erant nec ulla eorum mentio habetur in sacra scriptura, qua ratione dicendum q. eo in tempore Diaconi implebant officia subdiaconorum pro paucitate fidelium ministrorum sed cum postea numerus eorum esset auctus illa officia distinxit et separauit ecclesia notat Acuña in d. c. Subdiaconus § 23. dist. n. 4. quoad subdiaconatus distinctionem plura iura addici poterant quae omitto et remitto ad ea que scripsi in 2° tomo super tertio decretalium in tit. de clericis coniugatis videndus est etiam Basilius tit. 7. de impedimentis c. 24. novissime Pater Josephus de Sanctis tit. 1. de ordine sectio 10. n. 4. ·/.

31. Vnde infero interpretationem ad concilium Laodicense c. 22. re[illegible]

Margin notes:

29\. interpretatur tx in c. nullus fin. 60. dist. c. a multis de etate et qualitate.

30\. Subdiaconatus ordo quando sacer esse cepit.

31\. interpretatur tx in c. [illegible] ministrum 27. 23. dist.

latum in c. ministrum. 27. 23 dist. dum asserit non opportere ministrum horario uti, aut hostias derelinquere quia textus ille debet intelligi de subdiacono siquidem sub verbo ministrum scilicet subdiaconum significatur ut ex pluribus constat in c. tribus 23. de consecr. dist. 2. glossa in d. c. ministrum. notat Zeuering tomo 1° conciliorum parte 1a in notis ad canonem eundem, textum etiam quod textus ille de subdiacono intelligatur constat ex eo quia orarium est vestis sacra quae vulgo stola appellatur, cuius usus solum conceditur illis qui pro dicendo evangelium munus committitur, veluti sacerdotibus et diaconis ut notat Acuna in d. c. non opportet 28. n. 8. 23. dist. Durantius lib. 1. de ritibus ecclesiae c. 9. merito igitur de canone orarium subdiaconis denegatur cum sit signum presbiterorum et diaconorum. Toletanum concilium 4. c. 39. Bracarense 1um c. 27 c. ecclesiastica. q. 23. dist. c. unum orarium 3. 25. dist. quia quidem orarij usus denegatur ministris in minoribus ordinibus constitutis ut constat ex eodem concilio laodiceno. c. 23. relato in c. non opportet. 28. 23. dist. Deinde quod textus ille de subdiacono intelligatur patet ex verbis illis neque hostias derelinquere quae verba in eius originale ita debent intelligi et legi, loco hostia derelinquere ut constat ex eius palea quae verba proprie expectant ad subdiaconum quia tempore illius concilij moris erat ut ante sacrificium diaconi [mgu?] subdiaconi[?] qui sisterent contra portas ecclesiae per quas viri egrediebantur in ecclesiam ne fieret strepitus contra portas vero feminarum residebant subdiaconi ut observat Vl. d. ep. 236. c. 3. n° 39 quas portas praecipit textus ille ne derelinquant sed in ministerio designato subserviant.

32. maa et forma ordinis acolitorum. Hucusque diximus de sacris et maioribus ordinibus, nunc de non sacris et minoribus videamus et vestigia nostri Isidori sequendo in d. c. cleros 1° ab acolitis initium faciamus siquidem ordo acolitorum supremus sive inter minores non sacros reputatur ut constat ex ordine et scriptura nostri textus vi° Acoliti et in c. Acolitus cum sequentibus 23. dist. siquidem Gratianus 1um inter minores acolitorum ordinem proposuit et constat in concilio Trid. sess. 23. de sacris ordinis. c. 2. Acolitus latine ceroferarius dicitur quia portat ceroferarium id est candelabrum cum cereis accensis ad pronunciandum evangelium ut sic luce illa temporali vera lux spiritualis evangelij catholici attendatur. de de[?] ros vi° Acoliti, Acolitus enim deservit sacerdoti in divinis officio et praeparando lumina, vinum et aquam, in urceolis ministrando d. c. perfectio vi° ad acolitum, materia huius ordinis est ceroferarium cum cereo, et urceolum vacuum, quae duae materiae traduntur in eodem concilio Carthaginensi 4. c. 6. et controversum sit in qua materia imprimatur character, omissis alijs verius est dum quod in traditione candelabri cum cereo extincto Acolitus accipiat characterem imperfectum tamen perfecte accipit in traditione urceoli vacui cum hac formula accipe urceolum ad suggerendum vinum et aquam in eucharistiam sanguinis Christi in nomine Patris etc. ratio est quia iste actus est principalior immediate ordinatus ad eucharistiae celebrationem et in traditione rei quae significat hoc mysterium ordo confertur, quia denominatur ab illo actu qui est magis notus et patens videtur[?] dende Turtuna notat D. Th. in 4. dist. 24. q. 2. ar. 3. ad 6. Sanzet. l. d. dubio 12. n. 8. Acuna plures referens in d. c. acolitus. n. 1. Unde apparet 1um formam huius ordinis esse accipe ceroferarium cum cereo ut scias manuparari ad accendenda ecclesiae luminaria. 2um vero est urceoli, ut supra diximus.

Ex quo deduxit hunc ordinem de manu Epi Acolitum accipere, sed valde obstat Textus in d. c. Acolitus 23. dist. ubi constat Acolitum esse instructum ab Epo, sed ab Archidiacono debet recipere ceroferarium et sic videtur excludere hunc gradum a Sacro ordine, sicum non confert Episcopus, sed Archidiaconus cuius officium non est conferre ordines sed instruere ordinatos et Epo presentare ut ab eis ordinentur. c. hostiarius. 23. dist. Sed huic dubio respondetur esse officium Arcgidiaconi non in quo versari ut ordines acolithi conferat sed in id tantum ut tradat ceroferarium ex mandato Epi quando ipse confert verba quae Sacrum conficit argumento Textus in c. quaesitum de R. J. lib. 6. sicut ut quando dicemus in minoribus ordinibus effici pot quod tradatur materia actu ordinatis ab alio ministro inferiori, dum Episcopus confert verba notat Enrriquez de lo 2. c. 8. in fine. Hodie vero Episcopus ipse per se id facit ut habetur in Pontificali romano." — 33. interpretatur Textus in c. Acolitus 23. dist.

Sed ad versus id quod supra retulimus circa proprium Acoliti seu ceroferarii officium esse ceroferarium id est candelabrum cum cereis accensis in ecclesia exercere, valde obstabit difficilimum testimonium Concilii Illiberitani anno Domini 306. c. 34. cuius haec sunt verba cereos per diem placuit in cementerio non accendi, inquietandi enim Sanctorum Spiritus non sunt, qui haec non observaverint arceantur ecclesiae communione ex cuius decreti autoritate non nulli heretici existimarunt Acoliti officium inutile esse si quidem vis candelarum in ecclesia non debet admitti quorum opinio extra traditionem valde sunt citi siquidem in primordiis ecclesiae usus candelarum ut pius et devotus nunc et semper ad maiorem divini cultus venerationem fuit admissus, nec obstat dictum Concilium Illiberitanum. c. 34. quod omissis plurimis interpretationibus traditis a Loaisa, Cordiano et Deue rmo ibidem Mendoza in defensione Concilii Illiberitani lib. 3. c. 1. Basil legionensis variarum disputationum 2a. de q. 2. verius dominum esse existimo Patres illius Concilii quod primitivae ecclesiae temporibus floruerunt usum luminariorum ibidem absolute non prohibuisse sed dumtaxat eo in tempore Concilii prohibuit piis fidelibus ne in die candelas accensas in cemeterio martirum ponerent ne forte lucentibus luminibus infideles persequentes Xpianos de martirum sepulcris certiores fierent et postea nocte Sanctorum corpora de ciminterio abducerent, in cuius confirmatione faciunt verba Zacariae Pontificis epistola 4. ad Bonifacium ubi dum dominus donaverit quietem aug abunt Luminaria Sanctorum relata ab Antonio Augustino in epitome iuris Pontificii veteris 2o. tomo lib. 26. tit. 7. c. 1. sic quod verba illius canonis ubi inquietandi non Sanctorum Spiritus non sunt debent intelligi de corporibus Sanctorum martirum nam corpora eorum sub altaribus sepeliebantur. l. 2. C. de SSS. de cuius materia plura scripsi in 2o. tomo super tertium decretalium tit. 1. c. 1. in fine." — 34. interpretatur Concilium Illiberitanum c. 34 — ne in die

Exorcistae graece et latine adiurantes seu increpantes dicuntur quod exorcismis adiurant seu increpant daemones ut dimittant corpora energumenorum, seu catecumenorum. d. c. cleros. vers. exorcistae. c. exorcista 23. dist. d. c. perlectis vers. ad exorcistam. c. 2. 69. dist. Concil. Trid. d. sess. 23. c. 2. apud medium. materia huius ordinis est traditio libri exorcismorum per Episcopum dati, forma autem haec est accipe et commenda memoriae et habeto potestatem imponendi manus super energumenos sive baptisatos sive catecumenos ut constat ex d. Concilio Cartaginensi 4. c. 7 re — 35. materia et forma ordinis exorcistarum.

la

lato in d. c. exorcista 23 dist. in quo actu imprimitur caracter ut notat Cardinalis insenti cuius potestas exerceri pot in oes tam fideles q infideles ut constat ex n.ro c. cleros d. c. exorcista. Ex pontificali autem aliud officium ei conceditur, hoc est infundere aquam in ministerio baptizandi causa honoris, hoc est implere fontem aqua pro baptismo qui conferendus a presbitero notat Vasq. d. disp. 236. c. 2. n. 28. et apud hebreos qui primus docuit exorcismos fuit Salomon. Acuña in d. c. exorcista n. 4. 23. dist. »

36. Intrepretatur Iurisconsultus in l. 1. § medicos ff. de variis et extraordinariis cognitionibus. Sed cui omnibus valde obstat Iurisconsultus in l. 1. § medicos ff. de var. et extraord. cognitionibus. ubi Ulpianus exorcistas asserit non eos esse qui demonia a corporibus energumenorum seu cathecumenorum exorcismis repellunt sed tamen exorcistas esse impostores hoc est versucios et fallaces homines qui fallacia aliqua non nullos decipiunt ut etiam refert Iurisconsultus in l. 4. ff. de edilitio edicto. l. 3. § item si quis ff. de crimine stellionatus notat Brisonius de Verbi iuris verbo impostores Rebuffus in l. rogo 53. ff. de V. S. folio mihi 186. sed sine dubio respondendum est cum Duareno tto. 2. de sacris ecclesie ministeriis c. 14. Vi.o tertius gradus dum asserit Ulpianum in d. §. medicos dignum esse maxima reprehensione ex eo quod denominat exorcistas impostores 2.a non Iurisconsultus dicendo quod forte ita scripsit quia Ulpianus christiano relligionis acerrimus hostis erat, et ideo ministros ecclesie impostores appellabat. Sed Valentinianus Imperator eos venerat et honorat et exorcistas appellat in l. presbiteros 6. C. de episcopis et clericis, quem Alciatus tto. 8. parergon. c. 23. et Tirrianus in scolliis ad constitutiones apostolicas Clementis 6. tto. 7. c. 42. asserunt literam Ulpiani emendatione dignam esse. »

37. maa et forma ordinis Lectoris. Lector suscipit officium legendi ideo lectores a legendo denominati quemadmodum psalmiste appellantur a psalmis in choro canendis d. c. cleros vi.o lectores, c. lector 23. dist. c. 1. 75. dist., maa huius ordinis est tradio libri prophetiarum seu ecclesiasticarum lectionum. forma est accipe et esto verbo dei relator habiturus si fideliter et utiliter officium tuum impleveris, partem cum his qui verbum dei ab initio bene ministraverunt, ut constat ex d. conc. Cartaginensi c. 8. relato in c. lector 23. dist. in qua libri traditione sal cum forma verborum perficitur hoc sacramentum et imprimitur caracter notat Cardinalis in presenti, Tronus de vero et perfecto clerico lib. 1. c. 19. n.o 6. Nec predictis obstat Iurisconsultus in vi.o lectores d. c. cleros vi.o ad psalmistam in quo iuribus lectori et psalmiste quod promiscue multoties accipiantur etiam predicandi potestas conceditur, quia ut supra diximus iura illa non sunt intelligenda de solemni predicatione sed de quadam recitatione ut notat Sotus in 4. dist. 24. q. 1. a. 3. Barbosa de potestate episcopi 2.a parte allegatione 11. n.o 10. est tamen magnopere advertendum quod psalmista ut supra diximus non habet proprium gradum sacramenti ordinis cum tamen sit dispositio ad ordines ex iuribus et doctoribus supra n.o 28. adductis. Acuña in d. c. psalmista 23. dist. n. 4. psalmistatus seu prima tonsura confertur in abscissione capillorum notat Acuña ubi supra n.o 2. »

38. maa et forma ordinis Hostiarii. Hostiarius idem est quod ianitor, infimus inter ministros ecclesie d. c. 1. 77. dist. Gregorius d. tto. 1. summe c. 9. n. 2. nam sicut in templo Salomonis inter ministros computabantur ianitores tto. 1. regum c. 1. 9. et 7. ita in domo ecclesie Dei certo gradu personarum

commendantur ut constat ex textu nostro v° hostiarij. nam huius ordinis est traditio clavium ecclesiae ad eius custodiam. c. hostiarius. 19. 23. dist. forma est hoc quorum traditio de re ditiuris pro his rebus quae his clavibus recluduntur. d. Concilio Carthaginensi c. 11. relato in c. hostiarius 23. dist. datur autem hostiario character in traditione clavium sub eius forma. Acuña in d. c. hostiarius. n° 1. nam licet hostiarius possit symbala pulsare, tamen symbalum non est materia hostiariatus siquidem caeremonia signi fieri aliud hostiarij munus minus principale est pulsandi campanas quibus fideles ad missam vocentur, proprium officium hostiarij est claudere et aperire ianuas ecclesiae, indignos hoc est excommunicatos ab ea excludere et dignos admittere ad communionem ut constat ex textu nostro v° hostiarij. d. c. cum ex lectis. v° hostiarij. l. 11. t°. 6. part. 1. notat Petrus Greg. lib. 16. Syntag. c. 3. n. 27. cum traditis ab Acuña in d. c. hostiarius. 39. Interpretatur textus in c. nullus 67. de consecr. dist. 1.

Sed quod ibi valde obstat Concilium Carthaginense 4. c. 84. relatum in c. nullus, alias incipit episcopus nullus 67. de consecr. dist. 1. ubi cavetur non esse prohibendum gentilem iudaeum, sive haereticum ingredi ecclesiam usque ad missam cathecumenorum quae huiusque ab introitu usque ad offertorium, neglecto evangelio diaconus clamabat dicens siquis cathecumenus adest exeat foras, et alijs utebatur verbis notat Cobb. lib. 4. var. c. 22. Barb. in collect. ad eundem textum, quod hostiarius neutiquam poterit etiam non fideles ab ecclesia eijcere ac consequenter officium illud non recte in textu nostro hostiarijs designatur. In cuius textus difficultate glossa ibi et verbo in fideles asserit textum illum iam fuisse ab ecclesia abrogatum ex nostro. c. clericus. c. excommunicatos 11. q. 3. c. a licet. 67. 1. q. 1. c. ecclesiae de consecr. dist. 4. Sed hac et alijs omissis verissime est dicendum textum in d. c. episcopus nullus esse intelligendum de haeretico tolerato hoc est de eo qui non est publice excommunicatus de cuius correctione aliqua spes est ratio textus nostri et textus in d. c. non liceat cum ritibus procedunt in haeretico ipso hoc est declarato excommunicatus, quo eius ad ecclesiam introitus prohibentur. et de haeretico qui heresim iam damnatam sequitur, quam interpretationem tenet glossa verbo in fideles in fine in d. c. episcopus nullus et glossa verbo inter cathecumenos. in c. de incesti. 8. 35. q. 2. ubi hanc recenset et antiquiores det. 11. 40. Obstat nova consideratio.

Nec praedicti obstabit si replices dicendo quod hostiario sicut alijs ordinibus inferioribus ut supra diximus imprimitur character spiritualis quae est potestas quaedam spiritualis impressa in anima indelebili ad aliqua ministeria spiritualia ut docent Theologi in 4. dist. 1. ubi Soto q. 4. ar. 1. et commune hostiarij claudendi et aperiendi templum et expellendi immundos et excommunicatos, ab ecclesia non est munus spirituale siquidem pure laicos expleri potest ut praeparatio hoc non est propria spiritualis hostiarij potestas, quae pro illius dubij solutione adnotandum est quod hi ordines referantur ad sacrosanctam eucharistiam tanquam in finem ut docet D. Thomas 3a parte q. 65. a. 3. Trid. d. s. 23. c. 2. v° quod sacerdotio ex officio deserviret tamen hoc diverso modo fit, nam sacri sive maiores tendunt in consecrationem ipsius eucharistiae et ad sacra populo ministranda ut supra suis locis diximus, minores vero tendunt ad praeparandum et disponendum populum ad digne suscipiendum eucharistiam sicuti notat Soto in 4. dist. 24. q. 1. ar. 3. merito quod custodire templum et arcere immundos ab eo non sit de eius mere spiritualis, tamen extendat ad spiritua-

lia

Lia, nempe ad pparandu populu ad Smta iuxta decaa ex offo hostiario adjac
datr spualis potas ut notat pporitg in Txu mo columna 2. et 3. quo fit q
tu Laici n ordinati de facto possint exercere ministeria postiarij n tn exer
cent ex pprio offo qre hodie in Dcilio Trid. D. s. 23. de reform. c. 17. cautu
e ut potiu minoru ordinu ministeria n omittant nisi 2stituti in ipsis ordinib
notat Barb. in remissib ad eu d Tru. =

41. Vtu ad essam huius sacramti sit necesse q ordinatg tangat mam.

Vltº pro complemento huius articuli investiganda venit illa diffi
cilis quastio, vtu ad essam et valorem cuiusq ordinis maioris t minoris sit necesse qui
q ordinatr tangat mam qua illi in ordinatione exhibetr veluti calicem, librum,
claues et sitia. Et pparte negativa hoc e q ad valorem ordinis n sit necessarius realis
exhibitio mae stactus 1º facit qa in Dcilio Florent. in decreto Eugenij 4. ubi mea
designentr mae ordinu nunqua fit mentio de ipsius stactu sed tm de porrectione,
Designentr ordinu nunqua fit mentio de ipsius stactu sed tm de porrectione seu traditione
datione, seu assignatione ex parte ministri hoc e Eppi qua porrectio seu traditio in
tamen solumodo deservit ad demonstrandu et determinandu potestatem qua datur
ordinato ab ordinante, 2º sola acceptatio exteriori signo facta alicuius ipsius stactu
sufficiet argumto l. in l. quarradi. g. § ubi de quoq ff. de acquir. rer. dom. l. 1. § pe
nult. l. q meo. §. p. odio ff. de acq. possessione. in quibus iuribus patet q ad cuius rei
acquisitionem n tactus sed sola ipsius rei acceptatio sufficit, qua opinionem ut probabile sequitur
Vfer. q. 246. c. 2. n. 16. Diana titu 16. miscellaneoru, resolutione 3. nouiss. e Patr
Joseph tom. 1. de Smto ordinis, titu. 2. n. 13. ubi plures alios refert. =

42. Verasia opponitr.

Que si a q ppli sit ut 2stat ex iuribus et doctorum auctoritatibus
a relatis tn affirmativa sia verissa e ppa facit 1º qa quemadmodum ex parte
Eppi ordinantis oio requiritr pma pxa traditio rei sensibilis qua potestatem et
offium ordinati denotat, ita similiter ex parte ordinati requiritr tactus illius pacceptatione
ut 2stat ex d. c. subdiaconus 23. dist. ti subdiaconus de manu Eppi accipiat
patenam vacuam et calicem vacuum. Deinde qa totum id q p formam ordinationis signi
ficatr necessario debet adimpleri ad valorem Smti, sed forma ordinationis accipitr p
bum accipe, hoc t illud significans q necessaria erit acceptatio illius p tactum cor
poreum ex parte accipientis. pterea ad similitudinem aliorum Smtorum veluti Bap
tismi, 2firmationis et Extrema unctionis in quibus necessaria e materia tactus ſo
idem dicendum e in Smto ordinis quam sic ut veriorem tenet D. Thoms in 4. dist. 24.
q. 1. a. 5. ad 3. Paludanus dist. 24. q. 1. ar. 1. nº 6. Sotus ibidem ar. 2. Caietanus quod
libeto 2. q. 16. Silvestr in suma Vbo ordo. 1. et 2. q. 5. Nauarrus in manuali
17. c. 22. nº 17. cum traditis ab Acuña in d. c. subdiaconus nº 6. Bonac. d. q. un. p.
3. nº 11. q oes asserunt n sufficere q Eppus porrigat mam nisi ordinatus accipiat
manibus tangendo et si sacerdos fuerit ordinatus absq tactu mae pp periculum 2
secrationis ut sa insinuas re dixmus tenetr ordinem iterare sub 2ditione ut sentit
Granados titu 2. de ordine d. 6. n 8. et q tactus desideretr 2stat ex Pontificali
43. rom. =

Quare etenim opportune adnotandum e q n adeo precisse requiritr
ut ordinatus manu alterius utranq tangat sed sufficit q unam t saltem digito tangat
si quidem hoc solo verificatr 2tactus et acceptatio ut recte 2siderat plures re
fert Silvestr et Enriq. ut sa sic similiter ad valorem ordinis sufficit q tangat
ca

calice cum vino et patena cum pane et sale patena quin non tangat, porro quia cum instrumenta ista sint iuncta sufficit unum tangere tenet Bonac. ubi supra Valbos ubi supra tomo 1. titu. 11. difficultate 4. Joseph ubi supra n. 24. neque est necessarium ut contactus materiae explicatio forma simul fiat et concurrat, sed sufficit quod tactum fiat post quam forma prolata est notat Pater Joseph ubi supra plures refert n. 24 ubi supra quatenus de hoc art. 11

Art. 4. De ministro huius ordinis ad expositionem text. in c. per lectis vero ad episcopum 25. dist.

Minister ordinarius huius sacramenti ordinis est proprius episcopus ut definitum est in concilio Carthaginensi 2o c. 12. Hispalensi 2o c. 6 relatum in c. 2. 67 dist. Florentino de sacramentis § 6m sacramentum in fine Trident. d. sess. 23. c. 4 et 7 c. quamvis 68 dist. c. 1. et 2. 67 dist. c. non licent 92 dist. et constat ex eo quod Moises qui erat sacerdos et Pontifex exodi 28. et 29 ordinavit Aaron et filios eius Levitici c. 8. et in novo testamento legimus ecclesiae ministros ab apostolis et episcopis apostolorum successoribus fuisse ordinatos, actuum apostolorum c. 6. 13. et 14. c. un. de ordinatis ab episcopo qui renuntiavit episcopatui et ex hoc constat ex nostro c. per lectis vero ipse praedicta officia et ordines ecclesiasticos distribuit, accedit etiam quod cum Christus dominus haberet duo discipulorum genera alios in duodeno, alios in 72 istos nominavit simpliciter discipulos, illos vero apostolos quibus dedit potestatem eligendi ministros eosque per impositionem manuum ordinandi actuum apostolorum c. 8. merito cum episcopi successissent in locum apostolorum, presbyteri vero in locum discipulorum c. in novo 21 dist. c. quamvis c. fin. 68. dist. dicitur d. Trid. d. c. 4. catholice dicendum est huius sacramenti ministrum ordinarium esse episcopum notat Henriquez lib. 10. c. 21. § 1. Divus Thomas dist. 25 q. 1. ar. 1. et in 3. parte q. 38. ar. 1. novissime Pater Joseph ubi supra titu. 3. per totum. 11 Hoc adeo verum est quod si episcopus rite consecratus legitime ministerium huius ordinis dat et valide eos confert quamvis sit haereticus, interdictus, suspensus aut excommunicatus, simoniacus et degradatus et ab episcopatu depositus, et quamvis renuntiaverit; quod si a contrario ex textu in c. secundum. 8. 19. dist. c. Dominus 87 § memento 97. 1a q. 1. c. quomodo 4. de consecr. dist. 4. ratio est quia episcopus per haeresim damnatus et validum felicitatem non amittit characterem et potestatem indelebilem, sed quae auctoritate Christi ministrat non amitti potest, c. Daibertus, quia ordinandi potestas annexa est characteri, nec ullo peccato amitti potest c. Daibertus 1a q. 1. dicitur Carthaginensis 5o 8. et 25. et id non solum procedit in illis episcopis qui rite a catholicis fuere ordinati et postea in haeresim inciderunt sed etiam in illis qui ab haereticis consecrationem episcopalem in forma ecclesiae receperunt, nam hi etiam possunt ordines conferre ut constat ex textu in c. ordinationes. § quamvis 9. q. 1. quod etiam tenet glossa 1a in d. c. Daibertus gl. 2. in d. c. ordinationes, docent post Magistrum d. dist. 25. D. Th. ibidem q. 1. ar. 2. Sotus ar. 1. Sanctus Thomas 7. consiliorum c. 1. de ordine dubia 18 n. 3. cum traditis a P. Joseph ubi supra titu. 3. n. 5. Barb. de potestate episcopi 2a parte allegatione 3. n. 3. et 27. 11

Secundo quoque valde confortat textus in c. 1. 2. et 3. 9. q. 1. ubi consecratio dicitur

pot

1 minister ordinarius huius sacramenti ordinis est episcopus.

2 episcopus etiam depositus ordines confert.

3 confortat textus in c. 1. 2. et 3. 9. q. 1.

n̄ p̄t quā ab excōmunicato ē collata et in c. 4 et 5. eiusdē quæstiōis c. pilliciuz 1a q. 7
asseritur ordinaōes ita factas reiterandas eē, q̄ nullatenus fieri posset si ordinatio
ab heretico facta valeret, siquidē ex reiteraōe n̄ hoī sed Deo iniuria fieret
c. etsi 23. in galea vbo pars. 1a q. 7. augetur difficultas ex tx̄u in c. Daibertus 1a
q. 7. ubi Daibertus q̄ diaconatū ab hereticis accepit potius vulneratus quā ordina-
tus dr̄ ideoq ex integro à catholicis absq periculo reiterādis cū à principio
nihil accepisset ordinādus eē P̄fx affirmat, q̄ auctoritatibus motus Gratia-
nus existimat ordinatos ab hereticis vel excomunicatis n̄ accepisse veros ordi-
nes atq ideo eē iterandos. ::

4. Solutio ad tx̄ū in c. 1. cū aliis 9. q. 1.

Sed ea omissa et retentaʃ iis à nobis tradita n̄ obstant iura superius allegata
q̄a omissa interp̄taōe quā refert Enriq. lib. 10. c. 22. § 2. Fra. I. Suar. de cens. dp. 11. § 2. n. 9. Verio-
rē eē existimo quā refert gl. vlt. in d. c. 1. 9. q. 1. quā sequitur Geminianus ibidē. et gl. 1. in d. c.
rē eē existimo quā ... ab excomunicato cadē cāa et q̄ dū asserunt iura superius allegata procedere q̄o ordinatioēs
ab hereticis et similibus pariter sit facta 9a formā et ritū ecclesiæ, q̄ tunc ecclia illas n̄
recipit nec ratas habet sed iterū faciendas eē decernit n̄ tn̄ ex eo q̄ ab hereticis fue-
runt collatæ sed p̄pter defectū veræ formæ quā interp̄taōeq tenent Turrecrem.
in d. c. Daibertus et in d. c. pilliciuz 1a q. 7. Sebastianus Cesar. dp. 6. § 3. n. 22.
et qua solutiōe facit q̄ quāvis regulariter baptismus ab hereticis datus valeat Iuliū Tri-
dent. sess. 7. c. 4. tn̄ si sit collatus ab hereticis q̄ circa baptismi formā errant nullus ē
et iterari debet c. à paganis de consecr. dist. 4. nā propriè iteratus n̄ dr̄ q̄ nec
citer eē factū c. solemnitas 26. de consecr. dist. 4. exemplū ē de Paulianistis here-
ticis q̄ in baptismi forma errant c. paulianisti 53. 1. q. 1. merito se baptismo
ad ordines valet argumentū nam quēadmodū semel baptizatus iterū baptizari n̄
debet ita q̄ semel ē consecratus vel ordinatus in eodē n̄ debet ordinari seu consecra-
ri c. sicut semel 1. 68. dist. Hoppinus in c. q̄ quidē 97. 1. q. 1. quæ iura expressè de-
monstrant baptismū et ordinē ab hereticis datū valere, nec eē iterandū q̄ē ve-
rū nisi ordinis vel baptismi forma sit violata à ritu et formā ecclie ut in d.
c. Daibertus c. pilliciuz 1. q. 7. c. 1. cū similibus 9. q. 1. ::

5. Vertr̄ p̄tatr tx̄ in c. arrianos 78. 1. q. 1.

Sed ad quē p̄dicti valde obstat tx̄ in c. arrianos 78. vi quoniam
2o c. ventū ē 18. 1. q. 1. ubi apparet Arrianorū Sacerdotes n̄ eē in ecclia ut tales
admittendos nec q̄tē habentes alicuius sacerdotalis dignitatē siquidē eorū aucto-
res à catholica fide discesserunt et n̄ potuerunt ordinatis neq plenitudinem
Spūs Sancti 9ferre. sed nil dubio verissimè ē respondendū P̄fices in dictis cāribus
et similibus minime sentire ordinē collatum ab epīscopo heretico, excōicato vel simo-
niaco nullius penitus valoris vel efficaciæ eē q̄a ut sa diximus etiā si ab hereticis pe-
dantur valent dūmodo ritè sint collatæ sed tm̄ ibi iō asserunt clericū sic ordina-
tū n̄ eē recipiendū in suo ordine et gradu hoc ē quādiu exercitiū ita ut modo n̄ pos-
sit ministrare, itaq tx̄ in d. c. arrianos asserit clericos ab hereticis ordinatos
n̄ eē suscipiendos in presbiterio aut alterius ministerii dignitate hoc ē quū ad effec-
tū et exercitium illius n̄ tū q̄tū ad characterē sunt q̄ valide etiā ab hereticis suscep-
tū fuit ɔ̄a tx̄ in c. quod quidē 97. vi Degis 1. q. 1. nec solum obstat verbum tx̄ in d. c. arri-
anos vi quoniā dū asserit hereticos illos in ordinatū collaōe plenitudinē Spūs
n̄ 9ferre q̄a eā amiserunt, nā verba illa sunt intelligēda sine gratia hoc ē sine executiō-
ne

ordinis ut eleganter docet Io. in c. q perfectioq 1. q. 1. sic etiam in d. c. sanctae
18. 1. q. 1. ab haereticis ordinati dicuntur metaphorice habere caput vulneratum et
illicitum haereticorum manus impositione qua de vulnus ita illicite ordinati in iunctum
sanari potest per poenitentiam, non tamen ita ordinati absque cicatrice remanet siquidem sine
exercitio existunt neque ad ulteriores gradus possunt ascendere nisi misericorditer
acta poenitentia cum eis fuerit dispensatum notat Vict. de Sy. 202. c. 1. n. 10. Egidius
de Sacramentis disp. 20. dubio 9. n.o 82. 22. 6

Deinde traditionem valde dotat Io. in c. ab excommunicatis 2. q. 1. ubi or- Exponit Io. in c. ab
dines ab ipsis excommunicatis data ita demum admittuntur si ipsi eorum simoniaci non fu- excommunicatis 2. q. 1.
erint ut in c. siquis a simoniacis 108. 1. q. 1. statuitur quod non clerici scienter a si- c. siquis 108 1. q. 1.
moniacis eorum fuerint consecrati, consecratio illa omnino irrita existit quod verbum
omnino denotat et significat totalem ordinis nullitatem ut tradit Barbosa de dictionibus
dictione 204. n.o 5. 12. et 15. sequitur dubio respondendum est quod id quod in dictis iuribus
scribitur non attinet ad valorem ordinis sed tantum ad exercitium illius seu de dispensatione in-
dulgenda ordinato quod inter praestationem manifeste deducitur ex praetexatura Io. in d. c. ab excommu-
nicatis tum poenitentia indicta in suis ordinibus permanere permittas ad superiores aut ascen-
dere non concedimus et similiter in d. c. siquis a simoniacis, tum talium ordinationes misericordi-
ter sustinemus quod sensus sit quod siquis a simoniacis eiusque non simoniace fuerit ordi-
natus hoc est pecunia non ab ordinato sed ab alio tertio eo ignorante cum data quo-
modo tamen ita ordinatus ordines exercere non potest c. fin. 1. q. 5. tum si ordinationibus renuntiet
misericorditer cum eo indulgeri permittitur d. c. siquis a simoniacis in principio c. statui-
mus 107. cum tribus sequentibus 1. q. 1. c. per tuas 37 et penult. de symonia. Sed si ordi-
natus dederit pecuniam aut ab alio dari cognoverit tunc taliter ordinatus ut simo-
niacus iure nostro omnino damnat ita ut sine spe veniae deponatur c. erga simoni-
acos 110. 1. q. 1. et in quo sensu sunt accipienda verba Io. in d. c. siquis a simoniacis
in fine videlicet qui scienter se a symoniacis consecrari permiserint eorum consecratio
omnino irrita est decernimus hoc est quoad exercitium permittendum seu dispensationem
indulgendam de qua in verbis praecedentibus agebat salva et illaesa semper per- 7
manente ipsius potestate, notat glossa in c. de simoniace ordinatis 22. de simo- interpretatur Io. in c.
nia, Dominicus et Turrecremata in d. c. ab excommunicatis 2. q. 1. 22. ordinationes 5 q. 1.

Unde ex his dimanat interpretatio ad Io. in c. ordinationes 5. q. 1. c. 1.
de schismaticis ubi ordinationes ab haereticis et schismaticis data irrita declaratur
quae irritatio non procedit ratione valoris ordinis seu consecrationis sed tantum ratione exercitii quod
minime spectat huiusmodi ordinati, c. convenientibus 4. ubi siquis 1.a q. 7 ubi traditur non est ratio
est quia cum haeretici ordinatores suo crimine gratiae virtutem spiritus sancti perdiderint eorum
hoc sui ordinis exercitium hinc venit ut exercitium ordinum a se datorum non possint ordina-
tis conferre, hoc adeo verum est quod etiam si ordinatus ignoret ordinantem esse haereticum schismaticum
seu praecisum ab ecclesia non accipit exercitium ordinum notat glossa verbo irritas in d. c. 1. de schis-
maticis ubi dicit omnes ratio est quia cum hoc non conveniat ratione culpae nihil prodest ordinato sua
ignorantia, notat Coll. in c. alma mater 1.a parte § 6. n. 6. Suar. de cens. disp. 31. s.o 2.o
n.o 62. neque huic doctrinae obstant verba Io. in d. c. ordinationes tum in se probare maluerint
se eorum ordinatorum ignorantia eos nescisse damnatos. qua verba illa dubitarat si referenda ut si-
ita

-18.

ita ordinati qui noverint ordinatores fuisse haereticos possit cum illis benigne et mi
sericorditer dispensari ut constat ex integro illius textus, et textura fuisse in vi° miseri
corditer suscepi iubemus, iuncto vel quavis merito ignorata ordinati non attenditur,
non ut ipse possit licite exercere ordines, sed tamen ut circa eos valeat dispensari quoad
exercitium ad exemplum illius qui ignoranter recepit ordines ab eo qui Episcopatui renun
8
intrptatr Concilij Antiocheni c. 10.
tiaverat c. 1. et 2. de ordinatis ab episcopo qui episcopatui renuntiavit. »

Praeterea quibus obstabit Concilium Antiochenum c. 10 ubi apparet Cor-
episcopum non solum ordines minores verum etiam maiores, hoc est usque ad subdiaconatum posse con
ferre et tamen Chorepiscopi sunt simplices sacerdotes ut constat ex textu in c. chorepiscopi
68. dist. quod non solum episcopi sed etiam presbiteri sunt huius sancti ordinis ministri. pro cuius du
bij solutione adnotandum est, olim duo fuisse chorepiscoporum genera, nam alij erant vere episcopi
qui in aliena diocesi non in civitate sed in villis ordinabantur, alij vero chorepiscopi erant
presbiteri qui in villis tantum curam animarum gerebant sicut parrochi quorum episcopi mini
strabant seu eius vicarij erant ut notat Gratianus post textum in c. ecclesijs. 3. 68. dist.
de prioribus chorepiscopis loquitur Concilium Antiochenum in d. can. 10. qui chorepiscopi consecra
ti erant per manus impositionem trium episcoporum itaut veri episcopi nominarentur ut constat
ex eodem can. 10. atque ideo recte poterant ordinare Lectores et similes usque ad sub
diaconatus ordinem, de posterioribus vero chorepiscopis qui simplices sacerdotes erant
loquitur textus in d. c. chorepiscopi § cumsit libus 68. dist quod intr̃ptatio deducitur ex eodem
textu in vi° quia autem in quo aperte constat eos non a tribus episcopis ut supra diximus consecratos
tamen fuisse ordinatos qui proprie episcopi nominari non poterant ut idem textus in fine de
monstrat et Gratianus in summa. 67. dist. et Concilium Antiochenum in d. can. 10.
in fine praeterea haec solutio confirmatur quia in d. c. chorepiscopi § in vi° nam non amplius
asseritur illos chorepiscopos non successisse in locum apostolorum et in c. 4. et fin. 68.
dist. assimilantur tamen discipulis qui simplices sacerdotes erant et non poterant
chrisma conferre et similia quae omnia proprie episcopis competunt ut bene animadvertit Th.
Sanch. lib. 7. consiliorum c. 1. dub. 28. in fine. Acuña in d. c. 4. et § 68. dist.
Mendoza ad Concilium Illiberitanum lib. 3. c. 41. pagina 232. Bellarminus lib. 1.
9
de sanctis. c. 7. in fine. Baronius 3° tomo. anno Christi 357. n° 54. »

Episcopus minister ordinarius ratione originis est.

Cum huius sancti ordinis minister vel sit ordinarius vel extraordinarius
ut supra diceremus oportet nunc ut exponamus quis sit proprius episcopus ordinarius minister
qui potest ordines legitime conferre et postea de extraordinario agemus et non solum
proprius episcopus ordinarius dicitur ille qui sedem episcopalem obtinet in diocesi in qua is
qui promoveri desiderat natus est c. cum nullus. 8. de temporibus ordin. lib. 6. l. 1. ff. ad mu
nicipalem l. cives C. de incolis sed etiam in qua pater eius natus fuerit notat glossa verbo alie
nigenos in c. 1. de usuris lib. 6. argumento textus in c. Rodulphus. de rescriptis l. assumptio § 1.
ff. ad municipalem l. ut pponis. C. de incolis deinde haec conclusio comprobatur quia in d. c. cum nullus
de temporibus ordin. non requiritur quod ordinatus fuisset natus in episcopatu ordinantis sed solum
est ex illo oriundus hoc est non proprie verificatur in patrina origine quae non adaptatur ad alium ne
detur processus in infinitum unde venit tras appl cas addispensat ordinis vel beneficij
non

n. ẽẽ subreptitias si impetrans dixerit se ẽẽ oriundũ ex ciuitat. Burgensi cũ tñ
ẽẽt ortus Salmantice si pater eius ẽẽt Burgensis notat Barb. de potestat. epi. alleg.
4a nº 8. quo oia debent attendi in filio legitimo n. in illegitimo in quo nõ incer
titudine id n. admittit ad solũ matris l. 1. in fine. l. eius ff. ad municipalem quarenta
dd. oes dubitant de straria ut refert Nuslaggr. de beneficijs. 1. pte c. 9. n. 25. — 10. Proprius epus ratione beneficij.

Proprius etiã epus dr ratione beneficij et ã ille in cuius diocesi ordinandus
obtinet beneficiũ ecclũ, siue sit curatũ, simplex, patrimoniũ, seu cappellania colla
tiua nã ratione beneficij efficitur subditus illius epi. c. cum nullus. 3. de tpor. ordin. lib. 6. quo
etiã appellaõe beneficij otinentur notat Lara de capellanijs lib. 2. c. 1. n. 26. Gonçalez
ad regulam 83 cancellariæ gla. 5. nº 98. Nicolas gr. de beneficijs 1a pte c. 2. nº 95. qui
plicatur etiã si beneficiũ n. requirat residentiã. Gra ubi pa 2a pte c. 4. nº 9. raõe ẽ qa cũ
dedõis in d. c. cum nullus sit gealis, gealiter etiã debet accipi c. olim uisit 2a q. 5.
q obtinet etiã si ad titulũ illius beneficij n. sit ordinatus gla. vbo ecclesiasticum
in d. c. cum nullus. Ugolinus de officio epi. c. 26. § 3. adeo ut si diuersa subdi
uersis epis copatibus beneficia obtineat poterit a quolibet ipsorum ordines recipe
re et dimissorias petere etiã si beneficiũ obtentũ habeat annexũ aliquem cer
tum ordinem nã tunc epus illius beneficij n. solum poterit illum ordinem oferre verum
etiã cæteros maiores quãuis beneficiũ sit tenuissimũ dũ tñ habeat patrimo
niũ q cũ beneficio iunctũ sufficiat ad sustentaõe. Decilum Trid. s. 21. de reform.
c. 2. nã tunc racte poterit ab epo beneficij ordinari, Marginus tra. 1º de
ordine pte 5. c. 8. nº 8. et fin. 11. — 12. ratione domicilij

Ratione domicilij etiã proprius epus dr. d. c. cum
nullus. 3. de tporibus ordin. lib. 6. domiciliũ etiã ostituitur quis se transfert ad habitan
dum in aliquo loco et declarat expresse se habere aiũ perpetuo permanendi et ibi
domiciliũ ostituendi nã tunc absque aliqua expectaõe acquirit domiciliũ
l. domiciliũ ff. ad municipalem Abbas in c. fin. de parrochijs Sanch. de matrim.
lib. 3. dp. 23. n. 1. et si animus n. declaratur recurritur ad coniecturas veluti si
maiorem bonorum ptem transfert c. dilectus el. 2º de rescriptis ubi Gelius, et si do
mum habitaõis caã emerit Rota decisio 190. pte 2. diuersorum et si p decennium
habitaverit. l. ciues. C. de incolis lib. 10. Nisius in praxi 1a pte c. 1. de subditis
ordinarijs nº 9. sed si litigijs negotijs, et studiorum caã exteri diutius habitaverint
n. acquirunt domiciliũ l. 2. C. de incolis lib. 10. ideo ordinari n. poterunt ab aliquibus
suorum epororum d. c. cum nullus. 3. senatores ũ, lib. et alij categorum legentes poterunt
ordinari ab illis epis ubi asistunt ex qq apparet qsi qs in una diocesi ẽẽt natus
in alia domiciliũ habet, in alia beneficiũ poterit ab aliquo ex illis tribus epis ordi
nari aut dimissorias petere sed sel uno epo electo n. poterit postea variare notat
Lepidus de Sacris ordine. nº 9. Archidiaconus in d. c. cum nullus Nisius in praxi decisio
306. in 2a editioe et in 2a resolutioe 298. 12 — 13. extraordinarius minister.

Diximus de ministro ordinario huius Smi ordinis nunc de extraor
dinario videamus. extraordinarius aũt minister dr Abbas q iure baculi mitra q
deferenda habet. c. cum contingat de ætat. et qlitaẽ c. abbates de priuilegijs lib. 6. c. 1. 65.
dist. ubi abbatibus pmissũ ẽ tonsurã oferre item et lectoratum c. quorundam

dist. 23ª lectoratus ē superior hostiario ideo dicta quam facultatem extendunt ad exorcistatus dummodo abbas sit sacerdos et ab episcopo benedictus et consecratus d. c. cum contingat de etate et qualitate c. 1. 69 dist. gl[ossa] in c. 1. de temporibus ordinationum lib. 6. quae quidem abbatum facultas partim ē ampliata et partim restricta seu declarata in Concilio Trid. sess. 23. de reform. c. 10. ampliata ut abbas possit omnes ordines minores conferre restricta seu declarata in eo ut quamvis abbas sit exemptus deinceps non possit conferre tonsuram et ordines minores nisi regularibus sibi subditis, saeculari vero clerico neque dimissorias possit concedere ut ab alijs ordinetur notat Rodriguez 3. tomo regularium q. 23. Barb. de potest. episcopi allegatione 3. nº 6. Suarez de relligione tomo 4. c. 29. Unde infertur abbates non posse praedictos ordines conferre neque dimissorias literas concedere novitijs sui ordinis ad quem professi notat Emanuel d. q. et Barbosa locis supra citatis Dominicus et Joannes Andreas in d. c. abbates de privilegiis lib. 6. ratio ē quia Trid. in d. c. abbatibus expresse requirit quod sit regularis et subditus abbati ordinanti et tras concedenti, sed novitius non ē proprie regularis neque absolute plene subditus praelato regulari quoad ordines recipiendos ut per se patet et solum ad id quod attinet ad munus probationis notat Franciscus et Dominicus in c. 2. de regularibus lib. 6. quo consequenter patet non posse abbates novitios ordinare neque illis dimissorias concedere sed episcopi proprij loci novitiorum sunt remittendi notat Suarez de relligione lib. 6. de voto c. 11. n. 9. Sanc. ad praecepta decalogi lib. 6. c. 10. nº 22. 23.

24. Cardinales ministri extraordinarij dicuntur.

Cardinales etiam si sint presbiteri appellantur ministri extraordinarij ita ut possint saltem ordines minores conferre quod et obtinuit consuetudine et ex speciali romani Pontificis privilegio notat Abbas in c. 1. de clericis nº 6. de vita et honestate clericorum Archidiaconus in c. nullus episcopus de temporibus ordin. lib. 6. ratio ē quia S. Pontifex potest per delegationem facultatem concedere clerico in sacerdotio constituto quamvis non sint episcopi ut possint saltem minores ordines conferre notat Cobb. lib. 1. variar. c. 10. n. 6. nam quamvis sit verissimum ministrum ordinarium sacramenti ordinis ejusque materiam et formam a Christo Domino praescriptam non posse ab ecclesia neque a Romano Pontifice mutari, tamen receptum ē delegationem Pontificis simplici sacerdoti factam saltem ad minores ordines ēē validam quia minores ordines non habent immediatam relationem ad verum Christi corpus notat Cobb. ubi supra Sotus in 4 dist. 25. q. 1. ar. 1. ad 2um Bonac. d. disp. 8. q. un. puncto 4. nº 3. Sanc. lib. 7. consiliorum c. 1. dubio 18. nº 9. quae delegatio Pontificis simplici sacerdoti ad maiores ordines non admittitur quia per se relationem et necessariam potestatem habent ad verum Christi corpus consecrandum seu administrandum plures refert Bellarminus de ordine c. 7. Silvestr. v. ordo. el. 3. q. 7. Azor. 1. parte lib. 3. c. 48. q. 16. probabile etiam ē posse Pontificem simplici sacerdoti delegare ut possit diaconatus et subdiaconatus ordines conferre notat gl[ossa] in c. [illegible] venit 95. dist. gl[ossa] in c. quanto ubi dicit. [illegible] de consuetudine quae delegatio semper supponit delegatum debere ēē sacerdotem, nam qui sacerdos non ē neque minores ordines etiam per delegationem Pontificis poterit conferre cum ordinum collatio supponat in conferente potestatem supra corpus Christi verum c. ex literis in fine de excessibus praelatorum [illegible] episcopus neque per saltum consecratus si sacerdos non ē non possit valide ordines conferre Bonac. de Sacramento ordinis d. puncto 4. nº 3. Egidius de Sacramentis disp. 20.

dubio 4.

15.

dubio 4. n° 66. 31.

Ex qua deducitur epis. extra proprium territorium ordines sine proprii epi licentia facere non posse ut constat ex can. apostolorum 34. citato c. de alieno. c. si qui aug. et per totum 71. dist. c. nullus 2° cum sequentibus 9 q. 2. c. quod translatio 22. de temporibus ordin. quare si epus scienter absque literis dimissoriis ordinaverit clericum alienum suspenditur per annum a collatione ordinum salvis aliis poenis impositis a iure contra taliter ordinatos et ordinantes ut constat ex textu in c. eos. 2. et 3 de temporibus ordin. lib. 6. si quis ita ordinati et ordinantes deponebantur d. can. 34. apostolorum c. quoniam 2. q. 2. unde mirum ... ad hoc in c. si qui aug. 71. dist. neque asserit quidquid ordinatio ita facta irrita esse. verba illa non sunt intelligenda esse nulla quo ad ordinem quia ordinatus manet suspensus et interdictus quantum attinet ad exercitium ordinis acsi nullas vires haberet. c. nullus. 9. q. 2. ubi nec rata nec ullas vires habebit. c. nullus. 6. ubi vacua quidem et inania erunt omnia. c. epus. 7. ubi irrita quidem erit huiusmodi ordinatio. 9. q. 2. notat Vs. D. dist. 243. c. 5. n. 46. constat etiam ex concilio Trid. sess. 14. de reform. c. 2. ubi agens de epis qui subditum alterius epi ordinaverit etiam praetextu familiaritatis et continuae commensalitatis absque proprii epi expresso consensu, aut literis dimissoriis eorumque ab exercitio pontificali per annum ipso iure suspenditur ita promotum similiter suspendit ordinum susceptorum, quandiu suo praelato visum fuerit idem in sess. 6. de reform. c. 5. quae quidem litera dimissoria debebit continere causam excusationis a qua ordinarius epus subditos suos ordines conferre non potest c. 1. de temporibus ordin. lib. 6. Trid. sess. 7. de reform. c. 11. et sess. 23. de reformatione. c. 3. 8. et 10. notant DD. omnes in c. 1. de temporibus ordin. lib. 6. Salcedus in praxi ad Bernardum. c. 26. Rebuffus in praxi beneficiali de forma litterarum dimissoriarum n° 27. et 28. quae doctrina etiam procedit in collatione primae tonsurae argumento textus in c. primates 71. dist. Gr.a de beneficiis 1a p. te c. 5. n° 20. Acuna in c. 1. 71. dist. et ita ordinatus non gaudet privilegio clericali nec beneficium ecclesiasticum poterit obtinere Rebuffus in tract. nominationum q. 14. n° 42. Sanchez ... c. 1. n° 15. 11.

Nonnulli tamen sic casus in quo alienis epus ex propriis absque propriis literis dimissoriis non subditum ordinare, id est quando proprius epus fuerit manifeste suspensus ex eo quod ordinavit clericos alienos absque licentia propriorum epi, nam tunc clerici eius subditi poterunt absque proprii epi licentia a viciniis epis ordinari. c. eos. 2. in fine de temporibus ordinationis lib. 6. notat glossa ibidem verbo ... et aliter plures refert Sanchez lib. 7 consiliorum c. 1 dub. 22. n° 19. Silvester verbo ordo. 3. q. 8. quod quidem poena aequitate fundatur nam sicut ipse ordinavit clericos alienos sine licentia suorum eporum sic et sui clerici sine eius licentia ab aliis epis viciniis ordinari valeant signo ... eos melius quam ipse motos scire poterit de vita et moribus ordinandorum. c. quando de praesumptionibus. c. post quam 3. de electione glossa ibidem verbo vicinis suspensio illa prius debet probari ab ordinando et per declarationem metropolitani argumento textus in c. cum secundum in fine de praebendis lib. 6. vel per notorietatem iuris, vel confessionem in iudicio factam notat glossa verbo manifeste in d. c. eos. 2. — 2° casus est quando ordinandus non subditus per triennium fuerit cum epo ut familiaris commoratus et beneficium illi statim sine fraude contulerit

Trid.

Epus extra territorium sine proprii licentia non potest ordines celebrare

16.

Casus in quo epi alienigenas potuerunt ordinare.

Trid. s. 23. de reform. c. 9. q. intelligi^r e de epo ordinario n. u. de titulari que de qui
No vocamq Trid. d. s. 24. de reformaoe c. 2. neque titularis diecesis n. subeat mi
nime pot. etiam pretextu familiaritatis initiare n. subditum sine licentia proprij epi
etiam si illi beneficium contulerit, ceterum si ordinarius familiari beneficium contulerit po
terit statim n. expectato triennio illum ordinare q. tunc eum n. ordinat ratione familia
ritatis sed beneficij tm. cuius causa sortitur eius forum. c. 1. de temporibus ordin. lib. 6. plures
refert Barb. de potestate epi 2a p.te allegaoe 5. n. 1. 21.

17.
q. nomine familiaris epi intelligatur.

Dubium n. e q. nomine familiaris epi intelligatur, locum ut habeat
decisio tx. dicti Trid. d. s. 23. c. 9. familiaris dicitur q. dominice potestati subjicitur
et expensis epi continuo alitur inde q. curiales dicuntur. c. ult. de V. S. lib. 6. q. oes post
triennium a n. suo epo ordinari possunt Trid. d. s. 24. de reform. c. 9. ceterum qui
in regione remota habitant et sumptibus epi vivunt familiares proprie epi
dici n. poterunt neque comprehenduntur in d. c. 9. Tridentini q. eorum mores n. ita ab epo
cognosci poterunt notat Barb. d. 2a p.te c. 9. n. 6. et 7. sufficit n. quoad trie
nium q. familiaritas illa sit cepta antequam fuerit epus notat Bonac. de sa
cramentis dp. 8. q. un. p.to 4. cum traditis a Barbosa d. allegaoe 5. n. 8. poterit etiam epus
ordinare familiarem pro necessitate ecclie ad titulum patrimonij et pensionis poterit
etiam ei dare dimissorias et cum ordinato super interstitijs dispensare. c. 11. et 13. d.
sessionis 23. de reform. notat Diana tom. 4 de Sacris resolutioe 190. Ioannes de
la Cruz in directorio conscientie 2a p.te 4o de Sacro ordinis dubio 14. conclusione 1. et con-
trarium teneat Barb. de potest. epi allegaoe 5. n. 15. Valdoboro in summa tomo 1. titu.
11. difficultate 9. n. 20. 21.

18.
q. spe ratiaois proprij epi possit alienus ordinare interpretatur tx. in c. Sallonitane 24. 63. dist.

Valde inter dd. controversum e q. alienus epus possit n. subditum ordina-
re spe ratiaois proprij epi, et q. n. possit sine proprij epi expressa licentia ordines in
n. subditum conferre probat tx. in c. illud in fine 71. dist. c. nullus 2. c. epi cum alijs
9. q. 2. c. spe stringit de temporibus ordin. lib. 6. Trident. d. s. 24. de reformaoe et
quam sequuntur Zalcedus in praxi c. 26. V.o secundus Sanctus et plures referens
V. lib. 7. consiliorum dubio 20. n. 1. Sed predictis obstat tx. in c. Salonitane 24. 63.
dist. c. Lugdunensi fin. 9. q. 2. in quibus constat epum relaxare subditum ab
alieno epo ordinatum sine sua licentia ac si ab ipsomet fuisset ordinatus
in qua iurium difficultate omissis plurimis interpretatioibus traditis a Zalcedo ubi s.a
verissime e dicendum iura illa n. probare q. ratiaoe epi confirmet ordinatio
//.
siquidem ratum habere n. poterat q. suo nomine factum n. erat c. ratum de r. i. lib.
6. sed tm. probant q. epus relaxat ex corde in iuriam sibi ab ordinato illatam quare
net Rebuffus in praxi beneficiali 1. p.te 40 de forma dimissoriarum literarum
n. 14 Acuña in d. c. Salonitane n. 3. 11

19.
rao reddit q. ordines certis anni temporibus celebrentur et exponitur inte ger titulus de tempori bus ordinationum.

Est tm. magnopere animadvertendum q. etsi epus ex officio possit conferre or
dines n. tm. in omni tempore eos iure celebrandi habet sed tm. in sex anni diebus quatu
or ieiuniorum anni tempora et sabbatum ante dominicam in passione et sabbatum san
ctum c. fin. 75 dist. Trid. s. 23. de reform. c. 8. et c. 1. 2. et 3. de temporibus ordinaoium
c. literas 24. in fine 63. dist. rao autem per quam his temporibus statutis potius q. alijs
ordines sacri ministrentur adducitur a Presposito in c. quoniam 5 ceterum 75. dist.
neque

nempe quia sacerdotes et alij clerici in sacrosancta ecclesia locum obtinent quem olim Le-
vitae apud israeliticum populum obtinuerunt quos dominus pro primogenitis recepit et in
Egipto dum primogenita egiptiorum interficerent custodivit eos. primogenita nam
primitiae sunt quae deo offeruntur et cum sacris ordinibus donantur merito dicendum vim
fuit ut in primitijs temporibus primitiae bonum eis deo donentur. Deinde quia ordinati sub
quatuor evangelijs deo et ecclesiae servire firmiori animi desiderio et vir-
tutibus floreant in aestate, ut fructus afferant, in autumno ut fructus operum metant,
in hyeme ut iam collectos in horreo servet ut eis in domino fruantur quorum ratio re-
fert Salcedus d. c. 26. vi ratio vero alia est eaque potissima ratio quae refertur in ca-
p. decimo ad perpetuam, Pij 5 Pontificis maximi ibique dicitur de sanctis ordinis vi-
sequitur dum asserit quia ideo statuti illis temporis diebus quae solemnia ieiunia ex
vetustissimo ecclesiae more ordinationes fieri debent ut per devotum populum huiusmodi
sacrarum rerum ministros pijs et sanctis orationibus a deo impetrent quia ad tanti
ministerij potestatem recte et cum ecclesiae utilitate eam gerendam aptiores esse videan-
tur in sabbato autem potius quam in alijs diebus ordines conferri debent quia dies ille
Spiritu sancto consecratus est cuius bona in ordinibus longa manu recipiuntur. c. quoniam a patribus
75. dist. notat Rebuffus in praxi tit. de clericis ad sacros ordines ma...
tis gla. 2 n. 9. tum etiam quia sabbatum significat requiem eo in die requievit dominus
ergo ad clericatum transit per assumptionem sacrorum ordinum irrevocabiliter transit
de labore secularium ad requiem ordinis clericalis c. 20. 88. dist. nam cum nemo mi-
litet deo negotijs secularibus se immiscere non potest. c. clerici de vita et honestate
cl. 2. in fine eodem c. 1. et ... nec clerici vel monachi, sabbati autem ... sub
sistente causa possit transferri in sequentes dies dominicos d. c. quoniam a patribus 75 dist
casus refert Turrecremata et Acuna ibidem n.

20 Poena adversus ordinatos et ordinantes extra tempora.

Verum evenit quod episcopus extra dies a iure ecclesiae ordinibus praefixos
aliquos ad ordines promoverit suspenditur potestate ordines conferendi, et ordina-
ti non debent permitti in susceptis ordinibus ministrare et tandiu ab illis redduntur
expertes donec a R. Pontifice restituantur c. 1. c. sane 2. et 8. de temporibus ordina-
tionum c. 2. de eo qui furtive ordines suscepit. c. ordinationes 9. cum alijs 75. dist. Trident.
sess. 23. de reform. c. 8. Sanchez lib. 7 consiliorum c. 1 dubio 51. et 52. Salcedo in
praxi d. c. 26. Suarez de censuris disp. 31. sess. 2. n. 32. cum traditis a Barb. de
potest. episcopi allegatione 27. n.

21 Ratio resolutionis redditur.

Ratio est quia cum prima dicta patres praefixerint ecclesiastica ca-
nones ut in eis ob varias perpensas rationes ordinationum ministerium exerceantur
debent ab ecclesiarum praelatis diligenter observari ita ut in eis soli ordines confe-
rantur cum episcopi sint sacrorum canonum custodes. c. cum ... 36. 2. 4. q. 3. c. ignorantia q. 2.
c. statuimus 61. dist. cla. 1. de aetate et qualitate verum si eos transgredientes debitam ultionem
non effugiunt merito canonica disciplina corriguntur quae est suspensio a collatione ordinum
quos illicite contulerunt ut sic in eo puniantur in quo operati sunt et deliquerunt c. li-
teras de temporibus ordin. c. quanto 5 ceterum de translatione episcopi c. olim de officio delegati
et quia indignos se fecerunt executione officij non habebunt argumentum tex. in c. 1. de ordinatis

ab

absque renuntiatione episcopatus, nam suspensi sunt qui a suspenso ordines recipiunt. c. statuimus 1.
q. 1. quare et ordinati suspenduntur, nam cum delinquunt non debito tempore ordines sus-
cipiendo ab eis merito expertes redduntur donec summus Pontifex super eis secum indulta
eis ordinandi et exequendi ordines susceptos facultate concedat quod potest iniungendo suspen-
sione ut potest Summarius iure statuta ex plenitudine potestatis qua fungitur dispen-
sare, argumento textus in c. proposuit de concessione praebendae cum gl. 2. ut lite pendente. hodie
vero ex concilio Trid. sess. 23. de reform. c. 8. suspensio illa tamen per annum durat
si extra tempora a iure adducta episcopus ordines contulerit, licet Gonzaga et generaliter sibi
bio comprehendat omnes praelatos a Pontifice inferiores, non tamen comprehendit Pontificem qui in eo
competit speciale privilegium ut die dominico et alijs praecipuis festivitatibus de quo
in c. fin. de ferijs ordines subdiaconatus et alios superiores conferre
possit d. c. 1. de temporibus ordinationum sicque praesertim illa provenit ... positivo a quo
ipse Pontifex solutus est c. proposuit de concessione praebendae licet id facere ius habeat
non tamen consuevit facere nec conveniens est quod quamvis ab observatione canonum sit solutus
c. cuncta per mundum 9. q. 3. l. Princeps ff. de legibus decet tamen quod secundum canones vivat
c. nos si incompetenter 2. q. 7. l. digna vox C. de legibus. l. ex imperfecto C. de testamentis
l. ex imperfecto ff. de legatis 3. observat Hostiensis in summa ad titulum de temporibus
ordinationum § quo tempore n.o 3. Turrecremata in d. c. quia patribus 75. dist. n.o 1. Salce-
dus in praxi d. c. 26. ver. et licet.

22. Obstat textus in c. de eo 3. de temporibus ordin.

Sed adversus id quod retulimus videtur episcopum non posse ordines celebra-
re nisi in illis certis anni temporibus obstabit textus in c. de eo 3. de temporibus ordinationum
ubi constat licitum esse episcopis non tamen in statutis temporibus sed etiam in dominicis et alijs fes-
tivis diebus ordines conferre dummodo non videatur generaliter ordinationes facere. cui
dubio respondendum est discrimen versari inter maiores sacros et minores non sa-
cros ordines, nam licet lato sumpto vocabulo omnes ordines sacri appellentur quia sa-
cramentum recipiunt c. 1. ver. sacrati acolythi 67. dist. c. 1. de fil. presbit. lib. 6. tamen ma-
iores ordines de quibus diximus sacri appellantur quia magis sacramentum conspiciunt
á
et ad altaris sacrificium accedunt c. [illegible] multum de etate et qualitate quorum Deo sacrum
et tacitum votum castitatis emittunt c. 1. 32. dist. sacri non et maiores non nisi
in quatuor temporibus aut in sabbato sancto vel in sabbato ante dominicam passionis con-
ferri non possunt c. fin. 75. dist. minores vero ordines facilius diebus dominicis et diebus
festis conceduntur in quibus unum vel duos potest episcopus ad ordines promovere aut etiam plures
non tamen ita ut videatur ordines generales celebrare et ita est intelligendus textus in d. c. de eo 3.
de tempori. ordinationum notat Turrecremata in c. quia patribus 75. dist. Salcedus d.
c. 26. ver. minores Rebuffus in praxi tit. de clericis ad sacros ordines male
promotis gl. 2.a n.o 3. Sanchez lib. 2.o dubio 32. c. 1. sicque textus in d. c. cum quidam
8. de temporibus ordinationum dum suspendit episcopum ordines conferentem extra tempora a iure
est intelligendus de sacris ordinibus non vero de minoribus cum minores in dominicis et
alijs festivis diebus absque poena ab episcopo conferri possint d. c. de eo de temporibus ordinationum.

23. Alia differentia inter maiores et minores ordines.

Est et alia huiusmodi differentia inter maiores et minores
ordines quod duo sacri ordines eidem et eodem die sive in eadem ordinatione generali con-
ferri

conferri non potest c. literas c. dilectus de temporibus ordin. Trid. sess. 23. de reform. c. 13. Rodriguez tomo 3. questionum regularium q. 23. art. 4. Sanchez ubi supra dubio 53. n. 1. quocirca si verum est quod si sabbato unus sacrorum ordinum episcopus alicui conferat et continuato ieiunio alterum eidem conferat in dominico die statim sequenti a collatione ordinum suspensus erit et similiter ordinatus ab executione ordinum donec a sede apostolica dispensationem obtineat d. c. literas de temporibus ordin. et ordinatus manet suspensus in illo ordine qui posteriori loco fuit susceptus, nam prior legitime susceptus fuit notat Suarez de cens. disp. 31. sess. 2. n.o 40. Salcedus d. c. 25. vers. duos ordines sacros, nec etiam licite eidem una die conferuntur quatuor minores ordines et subdiaconatus c. 2. de eo qui furtive ordines recepit. d. sess. 23. c. 11. et 13. Salcedus ubi supra vers. una die Silvester verbo ordo. 4. q. 7. nec similiter unus ex ordinibus minoribus cum subdiaconatu conferri potest Sanchez dubio 53. n.o 2. in locis vero ubi consuetudo est minores ordines cum subdiaconatu conferri id servari debet siquidem consuetudo illa a concilio Trid. non est derogata ut constat ex declaratione Cardinalium tradita a Barb. in d. c. 13. concilii Trid. in illis verbis quod ex consuetudine aliquibus regionis minores et subdiaconatus ordinem eadem die susceperunt non sit ob hoc suspensi quam sententiam tenent Navarrus in summa c. 25. n. 72. Vers. q. 246. art. 5. et aliter sentiunt Salcedus d. c. 25. vers. una eademque die Barb. de potest. episcopi 2a parte allegatione 17. n.o 4. attento vero concilio Trid. d. sess. 23. c. 11. 13. et 14. debent observari interstitia quod ut inter ultimum minorum ordinum et subdiaconatum annus intervenire debeat et aliud integer annus post susceptum 1um ordinem sacrum antequam alius suscipiatur ut sic interim ordinati commodius edoceri possint quantum sit ordinis pondus et dignitas siquidem cum [illegible] tit sciant Trid. d. sess. 23. c. 11. 13. et 14. Barb. d. 2a parte allegatione 18. n. 1. quod ita debet observari nisi necessitas aut utilitas ecclesiae urgeat arbitrio episcopi discutienda nam tunc ex concilio Trid. d. c. 11. ipsi episcopo dispensandi potestas in interstitijs conceditur notat Sanchez ubi supra d. dub. 54. minores vero ordines licite uno die conferuntur aut suscipiuntur praesertim ubi est consuetudo d. c. 2. de eo qui furtive ordines c. 3. de temporibus ordinandorum ubi glossa et antiquiores docent Sanchez dubio 53. n.o 11. prima non tonsura et minores ordines licet de iure eidem eadem die conferri non possit nisi ubi hoc habeat consuetudo c. in singulis 77. dist. hodie tamen usu obtinuit ut possit prima tonsura simul cum minoribus ordinibus dari, Sanch. ubi supra n.o 14. hodie vero non est necesse ut inter ordines minorum et maiorum annus interveniat sed arbitrio episcopi id relinquitur quia in d. concilio Trid. d. sess. 23. c. 11. id cavetur notat Menochius lib. 2. de arbitrarijs casu 427. n.o 28. plures alias differentias inter maiores et minores ordines refert Barb. de potest. episcopi 2a parte allegatione 2. n.o fin. 24.

Nobis dubitandi ratio proponitur.

Deinde adverto quod si aetatis vitio ordinatos extra tempora aut statuta a susceptis ordinibus expertes reddi donec a sede apostolica fuerit restituti d. c. 8. c. subdiaconos. cum alijs de temporibus ordina. obstabit dicere quod ij qui extra tempora ordinati characterem recipiunt glossa verbo etiam in c. veniens de temporibus ordin. quia tempus de substantia ordinis non est glossa in c. ordinationes 75. dist. ideoque in quocumque tempore et a quocumque dummodo in forma ecclesiae et sit baptizatus ordines conferuntur

tum

hui valet notat gla. in c. ordinandes 1º 23 dist gla 3ºo atq in c. vel n'e de tpori
bg ordin. Hostiensis in c. consultasti 27 eodgtit Barb. d. pto 2. allegaoe 24 nº 15. et
allegade 27. nº 8. sed tn penitentia ei competenti imposita ordines sublineri
posse et ordinati in susceptis ordinibg poterunt ministrare ut docet Greg. 9º
in c. consultasti 2º de tporibg ordin. in illis vbis q extra statuta tpora ordines
sacros recipiunt characterem et p canonum transgressione competenti imposita et per
acta penitentia in susceptis ordinibg ministrant qº n recte sad diximg ordinatos
extra tpora ordinibg carere susceptis. Sed quis dubio respondendum e qz certa
ieiuniorum tpora seu sabatha a iure sint statuta ad ordines suscipiendos tn
si qui fuerint extra illa tpora ordinati characterem ordinis recipiunt ut s. diximg
sed ab ordinum executione suspenduntur donec restituantur d. c. Literas. c. dilectus
de tporibg ordin. et penitentia condigna puniuntur qua peracta in ordinibg susceptis
ministrant ut in d. c. consultasti 2. de tporibg ordin. Nec contrarium suadet tx in
d. c. cum quidam 8. cum similibg eiusdem titi nam dum asserunt ordinatos extra dies legitimos a
susceptis ordinibg expertes reddi n affirmant eos characterem ordinis n recepe-
re sed potius quia canonum transgressores fuere ab ordinum exercitio et executione
debent privari cum delictum illud impunitum remanere n debeat notat Panor
mitang et Hostiensis in d. c. 2. Sale(?) d. c. 25. vº et qz qua suspensio ipso iure lata
n e sed ab hoie ferenda ut colligitur ex d. c. 2. de tporibg ordin. vi nam apud nos
sic ordinati deponerentur qua vba illy indicant penam illam imponendam n ee ipso iure
latam. idq extat in d. c. cum quidam 8. vº a susceptis ordinibg expertes reddantur
que vba satis denotant factum hois fuisse necessarium ad huiusmodi penam imponendam
notat Hostiensis et Panormitang in d. iuribg gla penult. in clem. fin. de aetate
et qualitate que si a vera e qz aliter senserit Barb. de potest. epi. 2 apte allegade
27. nº 9.

25. Intelligitur Inn. in c. 2. de tporibg ordinationum.

Et quidem amat interpretatio ad tx in c. sane 2. de tporibg ordin.
ubi refertur quaedam consuetudo que in quibusdam ecclesijs Valie seu Gallie ut in gla
marginali, vigebat, ut clerici in dedicationibg ecclesiarum et altarium et sacros ordi
nes extra ieiunia quatuor tporum recipiebant, et de eorum ordinatione viribg dubitaba
tur; et respondit Pont. illam consuetudinem ut pote constitutioni ecclesiastica inimica ee
penitus improbandam et nisi multitudo et antiqua consuetudo terre ita ee taliter
ordinatos n debere permitti in susceptis ordinibg ministrare, nam in romana
ecclia sic ordinati deponebantur, et ordinantes privabantur autoritate ordinandi
cuius decisionis ratio petendae ex sst traditis, nam decim canonicis institutionibg extra quatuor
tpora et duo illa sabbata nulli liceret epo sacros ordines celebrare, saluo
semper romani Pontificis privilegio, qd ab alijs usurpari n pot. c. 1. eiusdem titi merito
consuetudo illa ut pote iuri canonico inimica firmitatem obtinere n pot. c. ad nram de con-
suetudine. c. cum satis de officio archidiaconi. c. cum cam de re iudicata et tam ordinantes qz or
dinati ut violatores sacrorum canonum q instinctu Spus sancti sunt conditi, graviter peccant
. c. violatores 25. q. 1. merito deponuntur ab executione ordinum nisi consuetudo adeo eet
anti

antiqua quod eos ab hac temporali pena excusaret argumento tex. in c. denique 4. dist. si multitudo esset ordinatorum, nam multitudo delinquentium districtionem vindicat. c. literas de clerico excommunicato. c. ut constitueretur. 50. dist. c. quoties. 2. 2a q. 7. cum traditis a glossa verbo multitudo, in d. c. 2. de temporibus ordin. Barb. in collectaneis ad eundem tex. Salcedus d. c. 26. versiculo neque consuetudo."

26. Interpretatur tex. in c. quando 75. dist.

Rursus predicti obstat tex. in c. quando 75. dist. ex cuius decisione apparet posse episcopum quando et ubi sibi libuerit usque ad subdiaconum officium clericos ordinare, diaconos vero atque presbiteros nunquam nisi in publica ordinatione quia episcopus poterit minores ordines conferre non tamen in dominicis diebus verum etiam quando ipsi libitum fuerit, idem in omnibus diebus quod ipse voluerit; augetur dificultas ex eo quod tex. ille asserit posse episcopum subdiaconatus ordinem eisdem diebus licite conferre ut constat ex verbis illius tex. usque ad subdiaconatus officium quia verbum usque est quandoque exclusivum significet ut excla sive adjici soleat. c. 1. de ordinato ab episcopo qui renuntiavit episcopatu et sine alia li ordine usque ad subdiaconatus ordinem acceperit notat glossa ibidem verbo usque. l. aut rector ff. deegiis quinotant in fam. tamen in ipso tex. in d. c. quando inclusive ponitur ut demonstrant sequentia illius tex. verba diaconi vero dum affirmat diaconos et presbiteros nunquam nisi in publica ordinatione ordinandos esse merito demonstrat subdiaconos aliis diebus ordinari posse; sic etiam verbum illud usque inclusive accipitur in c. a subdiacono 93. dist. l. ult. § senatores ff. de senatoribus et non constat sacros ordines in diebus dominicis neminem excepto pontifice posse celebrare ex tex. in c. 1. de temporibus ordin. in cuius tex. dificultate omissa eorum interpretatione qui asserunt tex. illum iuris auctoritate carere, quia neque generali concilii canon est, neque ab aliquo pontifice acceptum sed tamen Palea nomine fuisse scriptum, tamen verius dicendum est decisionem tex. in d. c. quando non probare minores ordines omni die conferri posse sed eius mentem esse distinguere minores ordines quoad temporis collationem a maioribus seu sacris discernere neque sacri ordines conferri nunquam possint nisi in publica ordinatione, minores vero publicam ordinationem non desiderant sed episcopus poterit quando ipse voluerit idem in qualibet anni parte eos conferre, debet tamen eorum collationem peragere in diebus ecclesiasticis constitutionibus ad hoc opus designatis ex contextu tex. in c. de eo. 3o de temporibus ordinationum. docent Turrecremata in d. c. quando 75. dist. Salcedus in d. c. 26. versiculo minores vero. nam episcopus poterit minores conferre in loco ubi voluerit. d. c. quando. versiculo ubi Salcedus ubi supra Sanchez lib. 7. consiliorum c. 1. dub. 50. n. 1. Silvestr. verbo ordo 2. q. 8. sacri vero conferri non poterunt nisi in ecclesia catedrali glossa in d. c. ordinationes el. 2. 75 dist. Trid. d. sess. 23. de reform. c. 8. neque obstat alia dificultas relata in contextura tex. in d. c. quando dum insinuare videtur subdiaconos non tamen in publica ordinatione sed quando libuerit episcopo ordinari posse, cui dubio facile respondes si observes tempore illius tex. subdiaconatum sacrum ordinem non fuisse, sed inter minores ordines computabatur usque ad Urbani 2i tempus qui inter sacros ordines subdiaconatum scripsit, in c. fin. 60. dist. siquidem tempore primitive ecclesie votum castitatis in ordine illo non erat notat Baronius de ecclesiastica gerarquia 2a parte cap. 2 § 1. n° 8. Barb. de iure ecclesiastico lib. 1. c. 37. merito cum tempore d. c. quando subdiconatus ordo sacer non fuisset contra decem illis diebus conferri poterat quod alii minores ordines conferebantur, quomodo etiam est interpretandus tex. in d. c. ordinationes 75. dist.

27. Vbi ordinaões presbiterorum et diaconorum in 4or dumtaxat temporibus posse exerceri notat Iurre cremata dist. 75.

Diuiatur Inn. in c. consultadi 16. et c. cum quidam 8. de temporibus ordinaonum.

Preterea hisce obstat Inn. in c. consultadi 16. de temporibus ordinadorum ubi apud Gregorium fuit quesitum utrum hi qui extra constituta tempora sacros ordines recepere, recepissent caractere et rndet Pont. eos caracterem proculdubio recipere, et archiepiscopo Barensi scripsit posse cum illis dispensare quatenus susceptos ordines exequi valeant, competenti prius imposita et peracta penitentia pro transgressione canonum quos violarunt, que decisio quatenus probat posse archiepiscopum cum ordinatis extra tempora dispensare ut in susceptis ordinibus ministrent valde obstat 3a Vrbani secundi in d. c. cum quidam 8. de temporibus ordin. dum asserit quod hec suspensio non nisi Pontificis auctoritate et dispensatione aboleri posse quod etiam docet Inn. in c. literas in fine eiusdem tit. in qua iuris contrarietate gla. verbo poterit in d. c. consultadi duplicem refert interpretationem 1o existimat a Bonifacio illius suspensionis qua extra tempora ordinati incurrunt soli Pontifici reservari ut traditum est in d. c. cum quidam 8. et d. c. literas in fine. neque predictis obstare Inn. in d. c. consultadi quia ut inquit gla. archiepiscopus ibi non ordinario iure sed delegatus apostolica potestate ordinatos sustinere in susceptis ordinibus ministrare ratio est quia Pontifex in d. c. consultadi non fuit interrogatus an ita ordinati caracterem reciperent, non autem de dispensatione episcopi cui absque consultatione rndit atque ideo ex proprio motu ei potestatem dispensandi concessit, unde cum archiepiscopus ut delegatus Pontificis in dispensatione procedat, sequens est eum ordinaria potestate dispensandi non habere neque adeo dispensatione sine speciali mandato sedis apostolice posse concedere que soli Pontifici reservata est d. c. 8. de temporibus ordinaonum. sed hec glossae interpretatio sustineri non potest ex eo quod archiepiscopus suo iure dispensationem hanc in d. c. consultadi concedere potuit neque ipsi fuit apostolico rescripto dispensandi concessa facultas quia Pontifex ad consultationem ab archiepiscopo factam respondit non cum Pontifex consulitur deiure et non de facto rndet argumento Inn. in c. quisicut § super eo de electione qua ratione glossa in d. c. consultadi ab ea solutione recedit et aliter 2o rndet illum qui extra tempora ordinibus fuit initiatus ab episcopo obtinere posse ut post condignam penitentiam susceptos ordines possit exercere ut in eo textu scriptum est; cui non obstat Inn. in d. c. cum quidam 8. quia Pontifex ibi ex certa scientia dispensationem sibi reservavit ut magis ordinati punirentur et alii terrerentur argumento Inn. in c. nuper de sententia excommunic. quam etiam sequitur gla. in d. c. cum quidam abbas in d. c. consultadi n.o 4. ...

28. Alia Hostiensis consiliatio. Aliam illorum iurium concordiam refert Hostiensis in d. c. consultadi n.o 2. dum asserit discrimen constituendum esse inter eum casum quo ordinatus extra tempora ex iusta et legitima ignorantia ordines recepit, vel existente necessitate seu utilitate ecclesie exigente sacros ordines extra tempora recepit, et inter eum casum quo cessante ignorantia utilitate vel necessitate ecclesie nam in 1o casu suo iure poterit episcopus cum taliter ordinatis dispensare eis executionem ordinum concedendo et ita est intelligendum Inn. in d. c. consultadi argumento Inn. in c. cum nobis § fin. et c. in causis § fin. de electione, potest autem iusta ignorantia allegari videlicet si is qui publicavit quatuor tempora simplex erat cum diversis diebus tempora non fixa non fuisset et episcopus non fuit multum diligens inquisitor, vel quia in diversitate locorum diversis ebdomadis de consuetudine non congruo tempore quatuor tempora observabantur argumento Inn. in c. 1. 2. et 3. de temporibus ordinaonum in 2o vero casu quo cessat ignorantia neque adest necessitas vel utilitas ecclesie non potest episcopus cum ordinatis extra tempora dispensare nisi sibi specialiter a sede apostolica committeretur dispensandi facultas et eo in casu procedere Inn. in d. c. cum quidam ut existimat Hostiensis, quem seq

313

4

Ita Abbas in d. c. consultasi nº fin. id Sacintyros sustineri n. pot eo quod nimis restringit decisionem d. c. consultasi qua generaliter nulla ignorantia (scientia habita distinctam) dispensandi potestatem in ordinatis ex illegitimo tempore episcopo indulgere sr.

Nº fin. Vera sententia refertur.

Quapropter his et aliis omissis verissime videtur esse quod episcopus suo motu suspensionem imponit, eodem etiam proprio motu poterit eandem suspensionem tollere ita obtinet Sylvester in d. c. consultasi. neg obstat Sylvester in d. c. eiusdem § quod tamen asserit Pontificis posse tantum suspensionem tollere, et ut attenditur verba illa ordinatos a suscepti ordinis tandiu debes reddere expertes donec a nobis restitutionis gratiam consequantur, quae verba significant suspensionem esse ponendam ab archiepiscopo ex delegatione Pontificis, semel autem posita solum Pontificis posse illam auferre, ideo dispensandi potestas Pontifici reservatur quia ipse episcopus ordinarius in delicto eodem deliquerat in iungendo ordines in tempore a iure n. assignato, et n. ipse imponit suspensionem, pariter ideo Pontifex fecit metropolitano illam imponere ideoque sibi dispensationem reservavit quia nec episcopus erat dignus ratione suae culpae neque metropolitanus cui reservatur sit, cum esset iudex ordinarius sed delegatus cui tamen fuit omissa punitio, n. liberatio et ideo Pontifex fecit ad maiorem delicti punitionem et forte ne in aliqua ordinatis et ita post sufficientem punitionem lex enim dabat episcopus qui nullam fuit culpa ordinatus extra tempora concedere pot executionem ordinis susceptorum extra tempora ita intelligendum in d. c. consultasi notat Suarez de censuris disp. 32. § 2. nº 32. Salcedo ubi supra ut dispensatio n. ut poterit dispensare ut ad maiores ordines perveniat cum hoc soli Romano Pontifici sit reservatum notat Silvester Verbo irregularitas Salcedo ubi supra cum quo finitur articulus ad laudem et gloriam omnipotentis Dei P. et F. et S. necnon et intemeratae semper Virginis Mariae S. q. Marci evangelistae patroni mei nonis aprilis anno Dⁿⁱ 1650.

Art. 5. De subiecto capaci huius Sacramenti ordinis. O fere ad totam tertiam. De aetate et qualitate O ordine efficiendorum. a D. D. Grana 5º Kalendas maias. Anno 1650.

1º Feminae n. sunt capaces huius Sacramenti ordinis.

Multi deceptae n. nulli sunt incapaces huius Sacramenti ordinis suscipiendi in fideles qui ecclesiae Christi ingressum n. per baptismi ianuam et si de facto fuerint ordinati n. recipiunt ordinis caracterem quia baptismus est caeterorum Sacramentorum fundamentum c. fin. de cler. n. baptizato. Trid. sess. 24. c. 2. neque des baptizati cuiusque sexus sunt capaces huius Sacramenti or

Dispositio

ordinis nã decenã huius Sancti est sexus virilis ac proinde masculi baptizati sunt tantum promovendi, non vero foeminae et si de facto foeminae aliquis ordo conferatur non recipit caracterem impediente sexu, c. mulieres, et circa principium 2. q. 3. c. uxoratus in fine de conversione coniugatorum glossa fin. in c. diaconissam 27. q. 1. D. Th. in 4. dist. 25. q. 2. art. 1. et 2. Suar. de censuris disp. 52. sec. 2. in princ. Sanch. lib. 7. moralium. c. 1. dub. 30. cum traditis a Barb. de potestate episcopi p. 2. allegatione 10. n. 24.

2. rasão resoluti[?]s

Rasão é quia ut ille dixerimus Christus Dominus non in institutione huius Sancti sed solos viros non autem foeminas ordinavit et similiter post resurrectionem solis viris dedit potestatem remittendi peccata ut constat ex textu in c. nova q. de poenit. et remissionibus ubi apparet quod beatissima Virgo Maria superior et excellentior fuerit Apostolis universis tamen non ei sed illis Dominus claves regni caelorum commisit, deinde quia minister huius Sancti vicem Christi gerit et eius personam refert merito mulier Christi personam referre non potest siquidem Christus Dominus non foemininum sed masculinum sexum suscepisset, per quem humani generis reparatio fieri debebat cum per originale viri peccatum cecidisset, merito mulier non dicitur creata ad imaginem Dei 1. ad Corinthios c. 11. c. haec imago. c. mulier 33. q. 5. praeterea quia receptio ordinis est quaedam assumptio sponsae c. sicut in fine 32. dist. c. inter corporalia de translatione episcopi. Abbas ibidem n. 32. c. 2. in rubrica eius glossa de poenitentiis etc. quod mysticum corpus cadere non potest in foemina, tum quia clerici nemini laico subiici debent. c. 1. 54. dist., mulieres autem sunt sub ditione viri. c. manifestum. c. est ordo. c. mulierem. 33. q. 5. in cuius signum velatum debent habere caput. d. c. mulierem. Paulus 1. ad Corinth. c. 14. et constat ex perpetuo ecclesiae usu quae semper distinuit ab ordinatione foeminarum ex quibus omnibus constat foeminam non esse capacem huius Sancti ordinis.

3. foeminae irregulares dici non possunt.

Hoc adeo verum est quod mulier neque prima tonsura insigniri poterit c. uxoratus in fine de convers. coniugat. nam licet tonsura non sit proprie gradus Sancti ordinis tamen est dispositio ad ordines ut supra diximus, merito non capaci ad ordines non confertur, qua de causa, neque ex Pontificis dispensatione foemina poterit prima tonsura insigniri ut tenet Sanch. lib. 7. moralium. c. 1. dubio 30. in fine. Vide disp. 245. c. 2. merito cum foeminae ipso iure divino sint incapaces huius Sancti consequenter irregulares dici non possunt, ratione sexus, licet ob aliquod delictum quod esset sufficiens in viris ad irregularitatem, rasão é, quia irregularitas est impedimentum canonicum idest legis canonicae, et dicuntur irregulares quia excipiuntur a regula secundum quam omnes qui capaces erant attenta lege divina poterant ordinari, at vero sexus foemineus ab ipsa lege divina impeditur, et incapax est suscipiendi ordines et ideo irregularitas in foemina non cadit Suarez tomo 5. disp. 40. sec. 7. cum traditis a Barb. 2a parte allegatione 10. n. 26. similiter et

ermaphroditus ideo quia habet utrumque sexum ordinari non potest, nisi in eo praevaleat virilis sexus non autem si foemineus, aut esset pariter, ratio est quia talis persona non est absolute vir, notat glossa verbo testimonium in c. testes § ermaphroditus 4. q. 3. Silvestri verbo ermaphroditus. Sanchez d. lib. 7 c. 1 dubio 31. cum traditis a Barb. de potestate episcopi allegatione 20. n.o 26. ,,

Secundo praedictis valde obstat Concilium Calcedonense c. 15. relatum in c. diaconissam 27. q. 1. Laodicense c. 11. relatum in c. mulieres fin. 32. dist. c. presbiter eadem dist. c. sacratas 23. dist. Authentica de sanctissimis episcopis § diaconissas l. generali C. de SS. in quibus iuribus apparet foeminas diaconissas et presbiteras appellari, neque diaconissas ante 45 annos posse ordinari, quibus auctoritatibus non desfuit haeretici qui existimarunt foeminas licuisse ordinari, sed quam falsum sit aperte constat ex supra traditis quapropter verius est interpretatur

interpretatur Abbas in c. diaconissam 27. q. 1.

tamen dicendum in d. c. diaconissam cum similibus, diaconissam illam non ita appellari tamquam illo aliquo ordine initiatam et sic prout illa verbo diaconissam melius legendum est abbatissam et si diaconissam legas non ex eo dicitur quod habeat officium diaconi neque ullum ordinem suscipere videatur, sed improprie diaconissae appellantur quia forte olim fundebatur super eas aliqua benedictio ex qua consequebantur aliquod officium spirituale inter moniales ipsas, forte legendi homiliam vel evangelium in matutinis, notat glossa verbo ordinari in d. c. diaconissam Barb. in collectaneis ad eundem textum. Basilius lib. 7 de impedimentis matrimonii c. 20. Acuña in c. presbiter 18. 23. dist. merito per officium etiam presbiterae appellabantur quasi seniores et aliorum factae, nam presbiter grece idem denotat quod Latine senior. Diaconissa, presbitera, vel episcopa appellabatur quoniam uxores erant eorum qui graeco more ad diaconatum, presbiteratum, vel episcopatum ascendebant ut colligitur ex d. c. presbiter penult. iuncta eius glossa. 32. dist. c. cum olim de clericis coniugatis c. aliter 31. dist. Basilius lib. 7. de matrimonio c. 25. quemadmodum etiam in ecclesia Latina est interpretanda illa auctoritas Turonensis Concilii sub Pelagio 1 c. 14. Episcopum episcopam non habentem nulla sequatur turba mulierum. et in canone 20. ubi nam si inventus fuerit presbiter cum sua presbitera aut diaconus cum sua diaconissa aut subdiaconus cum sua subdiaconissa quae verba refertur ab Acuña in d. c. presbiter 18. 32. dist. n.o fin. nam ideo presbitera et episcopa appellabatur etiam in ecclesia Latina illa cuius maritus presbiter vel episcopus eligebatur ipsa tamen interim vitam caelibem agebat secundum principia textus in c. coniugatus § eo. de conversione coniugatorum ut refert Acuña in d. c. mulieres 29. 32. dist. n.o 1. ,,

interpretatur dicti Clementis auctoritas lib. 8. constitutionum c. 29.

Rursus praedictis obstant verba divi Clementis lib. 8. constitutionum apostolicorum episcopi c. 29. cuius haec sunt verba de diaconissis ego Bartolomeus statuo, o episcopi impones eis manus presbiteris, diaconis et diaconissis, sine dubio respondendum est diaconissas illas profecto fuisse omnino Laicas mulieres quae neutiquam manus impositionem receperunt ut constat ex d. c. mulieres fin. 32 dist, praecipue in Concilio Niceno c. 19. ubi mentionem faciens de diaconissis quae in habitu privata sunt quoniam manus impositionem non habent

ita

ita ut olim inter laicos esse prohibentur, nec obstat verba Divi Clementis quae inducunt earum ordinationem quae quidem in benedictione est, quae impositione benedictionis, non consecratoriae, quomodo etiam hodie benedicuntur velatae quae quo religionis habitum assumunt quin nulla ordinis potestas eis tribuatur ut optime advertit Basilius lib. 7 de myst. c. 10 Barb. in collectaneis ad text. in d. c. diaconissam n.º 8. 27 q. 1.

6. interpretatur illa auctoritas iudicum c. 4. Deinde quoque nobis obstabit illa veteris testamenti auctoritas iudicum c. 4 ubi apparet Deboram feminam populum iudicasse, et in ecclesia catholica abbatissae sunt assignatae quae aliis praesunt quod non repugnat legibus ut mulieres dominari viris atque ideo posse esse sacerdotissas. Cui dubio breviter est respondendum Deboram feminam in temporalibus, non autem in spiritualibus aut sacerdotalibus muneribus fuisse dominatam, et abbatissae nostri saeculi habent aliquo modo praelationem etiam in aliquibus spiritualibus quoad moniales, id tamen concedit propter periculum cohabitationis mulierum et virorum c. 1 et per totum de cohabitatione cleric. et mulier. notat D. Thomas 3. p. q. 39. art. 1. ad 2. Barb. in c. dilecta 12. n. 3. de maiorit. et obedientia.

7. interpretatur text. in c. dilecta 12. de maioritate et obedientia. Sed adhuc solutio valde obstat text. difficilis et singularis in c. dilecta 12 de maiorit. et obed. ubi abbatissa Burgensis potest clericis sub iurisdictione beneficia conferre, instituere et eos officio et beneficio suspendere et tamen suspensionis et excommunicandi potestas magis pendeat a potestate iurisdictionis quam ordinis. c. cum ab ecclesiarum de officio ordinarii c. sicut de simonia ... veris est imponi non posse nisi ab eo qui saltim est tonsuram habet et capax est ad beneficium ecclesiasticum obtinendum notat Cobb. in c. alma mater 1.ª p.te § 20. n.º 2. ergo cum abbatissa illa potuit censuram suspensionis imponere in qua ordo desideratur, videtur dicendum abbatissam posse ordinem suscipere. Sed huic dubio respondetur est abbatissam illam Burgensem in d. c. dilecta 12. ex speciali officii privilegio ratione dignitatis posse conferre beneficia ecclesiastica et instituere in illis clericos sibi subiectos, quae institutio non est auctoricabilis ex qua confertur potestas exercendi curam animarum, ligandi atque absolvendi sed tamen est quaedam possessio et titulus illius beneficii nam ea quae sunt ordini annexa ab abbatissa illa conferri non poterant, quae officia possint ei conferri ea quae iurisdictionis sunt saltim quoad beneficiorum collationem ut in d. c. dilecta 12. notat Barb. ibidem n.º 3. nec solutioni obstat verba illius text. de officio beneficioque suspendat, quia suspensio illa ab abbatissa data stricte loquendo non fuit censura ecclesiastica sed quaedam prohibitio et privatio quae lato modo suspensio dici potuit, et potius mandatum suspensionis quam suspensio fuit, quare Pontifex ibidem asserit, non censuram sed mandatum fuisse quod debet servari, quare rescripsit cuidam abbati ut per censuras ecclesiasticas faciat servari illa mandata seu monita illius abbatissae, quod sane necessarium non erat, si suspensio abbatissae valuisset, merito dicendum

dum e[st] subjiciens illam potius ab abbate q[uam] ab abbatissa valorem recepisse, siquidem abbatissa illa neque moniales suas poterat absolvere, c. de monialibus 33. de sit.ª ex[com]m. notat glª 1ª in d. c. dilecta Baro. ibidem n° fin. ::

8. impugnatur fabula illorum qui existimant mulierem unam fuisse Pontificem.

Vnde apparet causam esse a populari fabula siquidem non nulli existimarunt mulierem quandam fuisse Pontificem, quae Ioannes 8us ut tradit Adrianus in quodlibeti q. 10. Platina in vita eiusdem Pontificis, Nemicanus in silva nuptiali vi° e[st] rubricam n° 29. officina Textorii quos o[mn]es refert Torreblanca lib. 2. de magia c. 17. n° 30. quod quidem mendacium neque puer credit 1° ex rationibus 1ª adductis, tum etiam obtinimus num[quam] quod semper afflare solet in hoc Pontificum eligendorum negotio. Deinde ob totius ecclesiae culmen, ne a se fabula fieret, praeterea ob sacramentum quod irritum esset, et 3ª rimam e[st] haeresis Pepusianorum qui mulieribus sacerdotium permittebant, notat D. Augustinus de haeresi c. 27. Id quae nullum tamen iniquidem est mendacium quod aliqua occasione suscepta manarit, verius est dicendum quod Ioannes ille 8us qui anno 879. Pontifex fuit creatus, adeo valde omnibus gratus et pius erat ut quali[bet] causa lacrimabat, quae a curialibus commoliter lacrimosa mulier et papissa appellabatur, eo etiam tempore fuit alia mulier quae papissa appellabatur quae praedicabat et plurima virilia officia exercebat et sic factum est locus fabulae praedictum Ioannem Pontificem papissam et mulierem fuisse ut notat Torreblanca d. lib. 2. de magia c. 17. n. fin. Lorolianus anno 879. Spondanus in eodem anno. ::

9. ad sacramentum ordinis an sit aliqua determinata etas.

Valde m[ihi] d[ubi]o veritur an in viris baptizatis de necessitate sacramenti requiratur aliqua determinata etas adeo ut eius sacramenti ordinis caracter imprimatur. In qua q[uaestio]ne verius est dicendum quod aetas praescripta in ordinibus requisita non alio quam positivo et canonico iure est statuta, et sic aetas non de necessitate sacramenti praecepti tamen est, nam divino iure nulla determinata aetas ad valorem huius sacramenti est designata, id quaecunque aetas sufficit neque requiritur quod ad usum rationis sacramentum sit designata, id quaecunque aetas sufficit neque requiritur quod ad usum rationis pervenerit unde si huius sacramentum pueris usum rationis carentibus sit collatum character in eorum animis imprimitur ut expresse habetur ex textu in c. un. de clerico per saltum promoto, ubi Pontifex supponit quemdam infra annos discretionis et ante rationis usum suscepisse o[mn]es ordines usque ad subdiaconatum inclusive et non est iterandos. 2° probatur ex textu in c. fin. de temporibus ordin. lib. 6. ubi Pontifex neque expresse in facto conferatur tonsuram sed si contulerit eumque suspendit, unde apparet ordinem collatum valuisse, ut notat ibi DD. Sed similiter et in maioribus quod est sacris ordinibus idem argumentum deducitur ex textu in c. queri 1. 20. in principio 1 q. 1. c. vel non est supra de temporibus ordinandorum ubi prohibetur ex illo iure positivo ne sacri ordines pueris conferantur quod eorum ordinum capaces sunt notat glª verbo ad sacros in d. c. queri. 3° Garcia comprobatur ex eo

ex eo q(uia) infans ē capax oium (omnium) Sacr(amen)torum quae n(on) requirunt essentialiter consensum in fantili aetati repugnantem merito capax ē baptismi, confirmationis et eucharistiae et sitis ordinis q(ui)a Sacramenta illa n(on) requirunt consensum illum, n(on) tamen erit capax matrimonii, neq(ue) paenitentiae q(ui)a essentialiter requirunt actus liberos, neq(ue) extremae unctionis q(ui)a Sacramentum illud tantum ē institutum p(ro) eis qui tempore quo conferuntur possunt habere peccata actualia; merito cum Sacramentum ordinis n(on) requirat consensum repugnantem aetati in fantili quamvis eo in tempore n(on) possit exerceri tamen cum characterem et potestatem recipiat poterit exerceri cum infans ad discretionem et legitimam aetatem cuiusq(ue) ordinis pervenerit quam sic ut verius tenet D. Thomas in 4 dist. 2. q. 1. a. 1. quaestiuncula 2. Sotus ibidem Sanch. lib. 7. c. 1. dubio 32. Hurtado de ordine difficult. 22 citati ditissimi a Barb. de potestate episcopi p. 2a parte allegatione 26. n. 6.

10. Dubia quae praedicta sunt obstare possunt.

Sed huic sententiae valde obstabit dicere q(uod) de necessitate huius Sacramenti ē usus rationis in accipiente siquidem eius integre desideratur ut notat Abb. oēs in titulo de Sacramentis integre et intentio ante usum rationis haberi nequit. l. pupillus 9. ff. de acquirenda haereditate l. iurasse 26. ff. de iureiurando l. 1. in fine. C. de falsa moneta. l. iubemus in fine. C. de emancipatione liberorum q(uod) in fans incapax erit huius Sacramenti ordinis. Verum huic dubio respondetur ē q(uod) quamvis Sacramenta imprimentia characterem indigeant consensu recipientium q(ui) sunt adulti, tamen quo pro primum consensum sunt incapaces velut infantes sufficit intentio ministri applicantis legitimam materiam et formam atq(ue) ita baptismum, confirmationem et ordinem infantes valide recipiunt.

11. Proponitur alia dubitandi ratio.

Deinde praedictis obstabit sequens consideratio videtur q(uod) in forma ordinationis dicitur ordinando, accipe potestatem, accipe Spiritum Sanctum, accipe librum calicem et similia quae verba sint iussionis et imperii necessario dirigenda sunt adeo q(uod) capax sit imperii passivi et acceptationis cuius infans ante usum rationis ē incapax. l. pupillus 189. in fine ff. de r. i. ac proinde quodammodo absurde dicitur l. sancimus 3. C. ad senatusconsultum Tertillianum q(uod) infans ē incapax huius Sacramenti ordinis. Sed huic dubio respondetur ē verba illa formae accipe potestatem et similia n(on) requirere aliquem actum liberum acceptandi potestatem illam sed solum capacitatem subiecti et n(on) repugnantiam voluntatis q(uod) omne in infante verificatur in quo cum etiam debet infallibilitas Sacramenti verificari etiam dicitur verbum receptiva illius formae. Neq(ue) obstabit si replices dicendo videtur q(uod) si infans maneret ordinatus maioribus ordinibus maneret etiam obligatus ad servandam castitatem q(uod) iniquum et absurdum videtur. q(ui)a huic considerationi facillime satisfacies si dixeris parvulum ante usum rationis sacris ordinibus initiatum posse mulierem postea habere et n(on) esse obligatum ad servandam castitatem, cum eius obligatio nascatur ex voto, cuius obligationis infans incapax ē, neq(ue) illi lex aliqua civilis seu humana n(on) imponit obligationem ad castitatem absq(ue) proprio et libero consensu sicuti neq(ue) adulto per metum ordinato, adstrictus tamen remanet voto, si postea in usu rationis sponte celebret, notat Enriq. lib. 1. c. 14. § 9. et in litera 1. et

2

3. novissime Fr. Josephus ubi supra Sanchez de matrimonio disputatione 29 n. 5 cum tradita a Josepho ubi supra Statu 7 n. 8 ...

12. furiosi et amentes an sint capax huius Sacramenti.

Ex quo dimanat amentes qui perpetuo carent usu rationis et furiosos capaces esse ordinis suscipiendorum, siquidem rationes omnes quas de infantibus supra retulimus aeque etiam militant in amente et furioso, neque in utilitate modo aequiparantur amentes infantes et furiosi. L. 1. ex justo tum ff. de curatore furioso. L. in adversa 17 ff. de testamentis. L. furiosum 9. C. eodem, ita tenet D. Th. quaestionem in supplemento q. 3. a. 2. Enriquez in summa lib. 10. c. 16. §. 1. similiter antequam dementes fuissent habuissent usum rationis et tempore dementiae fierent ordinati, cum antea non petiissent, invalidum erit Sacramentum ratione quia habitualiter praesumitur noluisse illud recipere ut tenet Pater Josephus d. statu 6. n. 6. Aegidius n. 100. ad finem Bonac. puncto 5 propositione 1. n. 3. ...

13. Infantes et amentes an valide possint esse consecrari.

Dubium non est an infantes et amentes qui supra diximus capaces huius Sacramenti ordinis possint etiam ut episcopi consecrari? et possibile tenent Gutierrez lib. 1. canonicarum c. 26. n. 18. Sanchez lib. 7 in libro c. 1. dubio 32. n. 4. cum traditis a Bonac. disputatione 8. q. un. puncto 5. n. 4. moventur ex ratione supra adducta quia plurimi infantes valide insigniri presbyteratu et aliis ordinibus. Praeterea quia nulla sufficiens discriminis ratio considerari potest cum perpetuo amentes et infantes ante annos discretionis possint presbyteratus ordine insigniri, episcopali quoque ordine recipere nequeant, deinde quia licet episcopalem iurisdictionem habere non valeant neque illam exercere possint hoc tamen diversitatem in charactere imprimendo sequitur et sermo quorundam similiter et si valde probabiliter, in oppositum plurimorum egregie cum Thoma 3a parte in supplemento q. 39. a. 2. Silvestr. verbo ordo a. q. 1. Enriquez lib. 10. c. 14. §. 3. et c. 16. §. 1. Granados tomo 3. controversia 9. tractatu 3. disputatione 1. n. 7. ratio discriminis inde dignoscitur quia episcopalis ordo ex sua institutione magis proprie adultorum quam parvulorum supponit non intrinsece caracterem sacerdotalem et praeterea dedit iurisdictionem in corpus mysticum ecclesiae seu regimen animarum neque episcopus consecratur constituitur animarum pastor, et animarum pastor essentialiter requirit usum rationis actu cum quis ad sacerdotium assumitur non fit immediate ex parte pastor animarum sed solum in habitu et radice confirmata a simili neque si infans ad summum Pontificatum assumeretur, nulla profecto esset talis assumptio, neque vicarius Christi essentialiter debet usu rationis consistere cum sit supremus et generalis dux pastor quo eius pari modo dicendum est de episcopo qui est pastor particularis in actu. ...

14. an Sacramentum ordinis debeat praecedere Sacramentum confirmationis

Ex quibus dimanat alia elegans quaestio an essentialiter in subiecto ordinando consideretur ut praecedat Sacramentum confirmationis ita ut eo sine medio sit impedimentum ordinis, et quae sit constat ex eo neque sicuti character confirmationis non requiritur ad alia Sacramenta valide recipienda, ita nec ad ordinis susceptionem cum nullum habeat intrinsecam

cum merito confirmatio cum sancto ordinis quam cum aliis sanctis quod sicut ad aliam requiritur de necessitate sancti, ita nega ad ordinem quem res tenet D. Th. d. parte 3. q. 33. a. 4. Silvestr. verbo ordo 2º q. 1. Navarr. c. 22. nº 9. Henriq. d. lib. 1. c. 24. nº 6. maior vero dubitatio est an saltem de necessitate praecepti necessaria sit confirmatio ante ordinum susceptionem, mihi tamen probabilius videtur de necessitate praecepti debere praecedere nam Concil. Trident. sess. 23. de reformatione. c. 4. aperte decernit ne prima tonsura initietur qui sacramentum confirmationis non susceperit. Cuius generalia verba non solum inducunt indecentiam sed etiam imponunt praeceptum et obligationem, nec dirigunt dumtaxat ad episcopum sed etiam ad suscipientes ordines, idcirco recipientes tonsuram aut alios ordines ante sacramentum confirmationis peccant mortaliter tanquam transgressores praecepti ecclesiae et consuetudinis ab ecclesia servatae in re gravi ac proinde ordinis sacramentum absque confirmatione valide sed non licite confertur ut observat Salcedo in praxi c. 24. Emanuel Rodr. in summa. 2ª parte. c. 17. nº 10. Barb. de potestate episcopi 2ª parte allegatione 2ª. nº 24. Bonac. de sacramentis. disp. 8. q. un. pu. 5. nº 20. irregularitatem autem aut suspensionem non incurrit etiam si quis scienter ordinetur ante susceptionem sancti confirmationis, ratio est quia irregularitas aut suspensio non incurritur nisi in casibus iure expressis. c. is qui de sententia excom. lib. 6. at in Tridentino neque in alia iuris decisione talis irregularitas vel suspensio imposita non est ergo non incurritur ita docent Henriq. Barb. et Bonac. locis supra citatis.

15. De aetate requisita ad ordines necessitate praecepti.

Hactenus diximus aetatem certam non esse de necessitate huius sancti, nunc videamus quae aetas legitima in quolibet ordine de necessitate praecepti desideretur, ut sic non solum valide sed etiam licite ordinatio fiat et ipsi quidem episcopus nemini cito debet manum imponere quod est ordinare ante maturam aetatem ut recte animadvertit Papa Leo in c. miramur. vide quid est cito 61. dist. c. quoniam manus 78. dist

quid est

merito usque ad praefinitum tempus in quolibet ordine nemo ordinari poterit. c. presbiteri vide usque ad praefinitum tempus eadem 78. dist. nam pueri qui non possunt in ecclesia deservire merito non debent idonei reputari. c. super inordinata 35. de prebendis dist. c. vel non est 14. de temporibus ordinationum nam pueri ad sacros ordines non debent admitti ne tanto periculosius cadant quanto citius conscendere ad altiora festinant. c. pueri. causa 20. 1ª q. 1. nam ante tempus puerum admittere ad ordinem ecclesiasticum cederet in effecto in ordinis ludibrium ut considerat Papa in d. c. vel non est 14. de temporibus ordinationum cum ordinis munera quis non poterit recte ante legitimum tempus gerere, nam tales debent eligi clerici qui digne possint dominica sancta tractare. c. tales 23. dist. quia semper esse desinit quod immature esse festinat. c. Sotericus 1ª q. 1.

16. De aetate requisita ad primam tonsuram

Nunc videamus iam quae aetas sit necessaria singulis ordinibus de necessitate praecepti et initium a sumamus a prima tonsura, minores ordines, requiritur in accipiente usum rationis qui usque regulariter completo septennio non antea venit constat ex Tex. in c. in singulis. c. quorum 77 dist. c. Regis 28. dist. c. nullus de temporibus ordinationum lib. 6. ubi praecipitur, ut ordinandi prima tonsura excesserint infantiam, et in Trid.

Ti

Tino 1° 23. c. 4. de reform. statuit, ut tonsurandi sciat rudimenta fidei legere et scribere et in c. 5 eiusdem sessionis asserit ad minores ordines promovendi bonum a parocho et magistro scholae in qua educatur testimonium habeat, et in c. 11. qui latinam linguam intelligant et in c. 6. imprimis illa Sancta Synodus supponit posse quem ante 14 annos in minoribus ordinibus constitui, tenet Salcedo in praxi c. 26. § ante legitimam Ledesma de ordinis Sacramento dubio 14. Acuña in de c. in singulis n° 3 et 6 in dict. Barb. de iure universo lib. 2. c. 38. n° 2. Sanchez lib. 7. in decalogum c. 1. dub. 33. n° 15. Egidius de Sacramentis disp. 1. dubio 20. n° 102. Bonac. 3° tomo disp. 3. q. 1. p. 12. n° 2. et 4. Et quamvis in iudicio maior aliqua aetas ut longius intervallum postulari videat, tamen tandem obtinuit post infantiam in quacunque aetate puerili arbitrio episcopi posse ordinari notat Menoch. de arbitrariis casu 435. n. 58. Suar. de censuris disp. 31. s. 2. n° 22. quia tantum habet Tridentina Synodus in d. c. 11. Ut conferant ordines minores ab episcopo conferendos esse illis saltem qui latinam linguam intelligant nisi aliud ipsi episcopo magis expedire videatur ut in c. 5 eiusdem sessionis ubi statuitur episcopos in quaerere de bonis de aetate promovendorum ad minores non quia aliqua certa aetas illis sit praefinita post infantiam sed ut ex aetate melius episcopus possit arbitrari expediat bene omnes simul minores ordines conferri ut optime notat Suarez ubi supra. Unde dimanat opinio non nullorum asserentium mortale peccatum committere episcopum conferendo et ordinatum recipiendo tonsuram aut minores ordines ante septennium, quo ante rationis usum tenet ut Sotus d. 25. q. 1. conclusione 4. ratione ducta quia tunc in re gravi violatur lex ecclesiae illud probibens quam sequitur Sanchez ubi supra dubio 33. n° 26. sed in ea re distinguendum censeo inter dantem et accipientem, recipiens non tantum tonsuram ante septennium cum non retineat usum rationis non peccabit mortaliter et idem dico si recipiat ordines minores ut tenet Henriq. d. lib. 11. c. 19. § 1. in glossa litera B. is vero qui confert infanti tonsuram et minores procul dubio peccabit mortaliter cum Bonifacius 8. cap. fox max. in d. c. fin. de temporibus ordinationum lib. 6. prohibeat expresse episcopus ne conferat infanti tonsuram addicta poena suspensionis annualis a collatione tonsurae et poena suspensionis non infligitur nisi pro culpa mortali quia committitur non solum conferendo tonsuram sed et si conferat minores 2° cum decius notabiliter est observandum suspensionem de qua ibi duntaxat habere locum in casu de quo loquitur nempe quando episcopus tonsuram infanti confert, nam tunc tamen suspenditur per annum ipso iure a collatione tonsurae atque ita minores infanti dando et si peccet mortaliter non tamen incurrit suspensionem quia nullibi haec imposita reperitur poena quamvis si ordinem diaconatus impuberi conferat episcopus sit suspendendus a collatione ordinum non ipso iure sed per sententiam ita intelligendum in c. vel non est sponsus 14. de temporibus ordinationum notat Rebuffus in praxi tit° de clericis male promotis gl. a. 2. n° 7. Henriq. lib. 8. c. 38. § 2. hodie tamen suspensio illa ipso iure incurritur ex novis bullis traditis a Marquino tomo 1 q. 5. c. 4. n° 17. quae quidem suspensio non privat episcopum a collatione caeterorum ordinum sed

17 Episcopus conferens minores ordines et recipiens ante usum rationis an letale reatum committat.

sed tm à collaõe ordinum quos impuberi illicite contulit ut suspendatur meo iudicio
18. De etaẽ ad maiores ordines ex iure antiquo et noviori requisita. — tm deliquit notat Acuña in c. 9 ecclesiasticis n° 3. 36. dist. ,,

Aetas autem ex specto ad maiores ordines requisita p diversitate temporum fuit alterata, nam ex decioẽ Iz in c. in singulis. 77. dist. subdiaconus qui effici poterat post 14um annum anumeratum ab infantia idẽ vigesimo anno expleto notat glossa ibidem Barb. de iure ecclico universo lib. 1. c. 37. n° 3. Sanc. de matrio lib. 7. c. 27. n° 8. et 20 notat Acuña ibidem n° 13. et etiam aperte demonstrat Iz in c. quicunque c. subdiaconus eadem 77 dist. ubi precipitur neminem subdiaconum fieri ante vigessimum etatis annum. Ad diaconum verò Concilium Carthaginense 3. c. 4. relatum in c. placuit eadem 77 dist. c. in veteri. 7. eadem dist. Denique decioẽ apud priores ad presbiteratum requirebantur triginta anni quod docuerit Iz in c. presbiter. c. nemo 78. dist. ⁊ quorum canonum intelligõe observabit presbiterorum noĩe etiam eppos significari quos non ante expletos triginta annos consecrare licebat ut testatur Marquinus Bracarensis eppus in sua veterum canonum collaõe. c. 20. et Isidorus in lib. 2 de divinis officijs c. 5. quod etas ideo sacerdotibus et eppis requirebatur quia ea in etate Dominus noster cepit predicare ut constat Luce c. 3. Deinde pro hec triginta annorum etas in eppis hucusque permansit tamen in presbiteris fuit diminuta ut constat ex Iz in c. ult. 78. dist. ubi refertur quod si urgeret necessitas permissum eet in vigessimo anno presbiterum ordinare, et in clẽ ult. de etatẽ et qualitate Clemens 5us decrevit posse quem in vigessimo quinto anno ut presbiterum ordinari, in 18. subdiaconum, in 20 diaconum. Novissime autem Sancta Tridentina Synodus sessione 23. de reformaõe c. 12. statuit ut nullus imposterum ad subdiaconatus ordinem admittatur ante 22. annum, ad diaconatum vero ante 23. ad presbiteratum ante 25. etatis sue annum, quo iure hodie utimur. ,,

ad diaconatum n. 25. Concilium Carthaginense

19. q annus inceptus in ordinibus ut expletus habeatur. ,,

Impraxi dubitari solet q illi anni ad ordines requisiti debeat ee expleti, an sufficiat ultimum incoasse et impletos requiri suadetur ex Iz in l. q ante 13. ff. de V. O. ubi Iuris consultus docet eum q ante Kalendas stipulatur similem ee ei q Kalendis stipulatur, et cum Tridentinum utatur dictioẽ illa ante cum ablatiõe precedenti perinde erit ac si dixerit non ante impletum ultimum annum, et saltem usque proveniat ad ultimum diem quo et alijs fundamentis hanc partem tenet Menoc. de arbitrarijs casu 422. n° 24. Aveuedo in l. 3. n° 17. tit. 20 lib. 8 recopilaõis, Gratianus 3° tomo disceptaõum forensium c. 413. n° 22. Sed rigorosius dicendum ẽ q ordinandus habeat inceptos annos designatos à Trid. post unicum diem ultimum anni. et probatur non ex eo solum q dicta solet in favorabilibus ba dies [illegible] Farinacius haberi pro expleto. l. qua etate ubi doctores ff. de testamentis num q cum non usque quaque adaptatur presenti questioni ut considerat Marquinus de ordine [illegible] lib. 1. q. 5. c. 4. n° 17. sed precipue per ex eo quod ex antiquo iure in d. clẽ fin. de etaẽ et qualitaẽ sufficiebat inceptus annus, notat glossa et doctores ibidem Greg. Lopez glosa Verbo 25. in l. 26. tit. 6. partit. 1. Albertus Trovius de vero et perfecto Clerico c. 17. n° 2. et ius novum cum antiquo semper intelligendum est nisi [illegible]

427.

ex

exp̃sse n̄ recedat. c. cum expediat de electione lib. 6. Deinde quia Trid. synodus in d. c. 12. asserit posse dari beneficium curatum ei qui attingat 25. annum id caperit, sed eadem aetas requiritur ad curatum quae ad sacerdotium s.m dei ptum ad sacerdotium quam ad reliquos ordines sufficit annus coeptus ut recte tenent Nava. in manu ali. c. 25. n.o 116. Salcedus in prax. d. c. 26. § ant elegitimam aetatem tradit ab Acuña in d. c. subdiaconus n.o 1. et 2. 77. dist. Barb. in remissionibus ad decisiones d. s.e 23. de reform. c. 12."

Vn.o infertur die ipsa quaqui 24. aetatis a nativitate annum n̄ pot. qs ordinari. implevenit n̄ posse licite ordinari sacerdotem quia tunc ordinatur ante 25. cum illum tentium attingat sec. autem erit incipiente iam die sequenti et prim. gerat. Quirog. de Smtis. dg. 20. dubio 10. n.o 102. Sanc. lib. 1. n.o 6. cum ... porro illam dicatur coeptus annus 25.us l. adrogatio ... 8. ... annus ff. de muneribus et honoribus quae eadem observatio facienda est in aetate pro reliquis ordinibus et ... civilibus honoribus adipiscendis notat Alvericus in d. l. adrogatio. n.o 2. nisi in quorum eis inquit ex speciali ordinatione requirantur anni certi expleti, ut docet Caldas Pereira in l. si curatorem habens ... 3.a ctiam n.o 41. et 44. C. de rescindenda vendie, et est adnotandum quod praedicta Tridentini nova constitutio aetatem pro maioribus ordinibus recipiendis, procedit et in regularibus, nec dictis qui praetextu suorum privilegiorum Innocentii 4.i Pij 5. et aliorum Pficium nequeunt ordinari aetate minori neque cum illis poterit generalis eorum praelatus dispensare et moveor ex verbis Tridentini in d. s.o 23. de reform. c. 12. ibi reguares quoque nec in minori aetate sine diligenti Episcopi examine n̄ ordinentur privilegijs quibuscunque quoad hoc penitus exclusis quae verba expresse eorum privilegia revocat ut refert Emanuel Rr. 3.o tomo regularium q. 23. a. 6. Miranda in manuali praelatorum q. 39. ar. 1. extradictis a Barb. de pot. Episcopi 2.a p.te allegatione 15. n.o 1. in fine, neque etiam poterit Episcopus cum regularibus sicuti cum caeteris clericis in aetate dispensare notat ... verbo anno. in d. cla. fin. de aetate et qualitate. Sanc. dub. lio 33. n.o 28. est tamen magnopere animadvertendum n̄ solum aetatis minorem id quando maiorem n̄ posse ad ordines admitti veluti si qui senio confectus ad decrepitudinem accedat itaut ministerijs ecclesiasticis existat ingabilis. c. vn. 85. dist. c. fecisti 7. q. 1. c. litteras 1.o de renuntiatione, attamen si senex robustus sit corpore et sanus mente n̄ solum capax et gabilis suscipiendis ordinibus est sed verum etiam iuvenibus et alijs est praeferendus c. statuimus 3. in fine 61. dist. iuncta eius glossa Marquinus in d. 5. a p.te. c. 2. n.o 26. senex n̄ praesumitur doctus et prudens. Job. c. 12. et 4. annorum multitudo docet sapientiam argumento ad. in cla. 2.a in princ. de iudijs senex n̄ praesumitur magis morigeratus c. nisi cum pridem de electione et, maturitas in senibus et solet quo circa in electione beneficiorum et cappellaniarum caeteris paribus maior aetas solet ut dignior praeferri argumento ad. in l. fin. C. de fide instrumentorum

Ad. ... ordinis ... ... 13 ... 20.

in die ult.a 24. anni

ntory Guz. sitio 2. n° fin. Zaballos practicar. questionum q. 693. Lara de capellanijs lib. 1. c. 7. n° 2. et lib. 2. c. 3. n° 15. ...

22. De scientia ordinandorum, et quae in ipso ad 1am tonsuram.

Dictum est de aetate nunc vero de scientia et qualitate ordinandorum videamus quae tamen requisita ordinibus recipiendis est literarum scientia et disciplinarum eru(di)tio c. quaqum. 24. dist. c. illiteratos 1° et 2. 36. dist. c. ... 55. dist. c. ... de aetate et qualitate c. fin. de temporibus ordinationum lib. 6. siquidem scientia et eruditio ... administratione est omnino necessaria. c. nisi cum pridem ... defectu ... ignorantia literarum ut potè ... sacris officijs ab ordinum susceptione arcet. d. c. illiteratos 36. dist. et consequenter a beneficiorum ... grave ... 29. de ... c. cum in cunctis 7. de electione, ignorantia ... tanquam mater cunctorum evitanda est a ministris ... cuique fugienda a Sacerdotibus quorum officium est populum docere et fideles erudire in lege Dei ut ... Toletanum c. 24. ... in c. 1. 38. dist. c. cum sit 14. de aetate et qualitate ubi loquens de illiteratis ... sacerdotium non debent admitti reddit rationem ... sanctum ... in ordinatione maxime sacerdotij paucos bonos quam multos malos habere ministros ... si caecus caecum ducit ambo in foveam dilabentur ... canonicae leges et divina auctoritate nituntur. ... c. 4. ... reijcit a sacerdotio ... missi, quod refertur in c. ... 38. dist. ... labia sacerdotis custodiunt scientiam et legem exquirunt de ore eius. quod refertur in c. 4. 48. dist. scientia non ... ordinibus maior, in ... minor ... qualitate ordinis et officij desideratur, ... si non eminens tamen saltem ... aut sufficiens ... c. cum nobis 29. c. ecclesia 97. de electione. ... Greg. de beneficijs c. 37. n° 13. ... ad 1am itaque tonsuram illud dumtaxat exigit quod statutum in Trident. ... sess. 23. de reform. c. 4. ... ut ... confirmati et de illa fuerint instruendus sciat fidei rudimenta, legere et scribere, saltem sua nativa lingua ... Azorius 2a parte lib. 6. c. 6. q. 2. Barb. de potestate episcopi 2a parte allegatione 11. n° 5. Sanchez lib. 7. consiliorum c. 4. dubio 45. n° 11. addit praeterea ... citato loco ... tonsurandi habeant ... probabilis conjectura ... elegisse non ... saecularis iudicij fugiendi fraude ... ut Deo ... fideliter cultum ... occasione. Navarrus in manuali c. 25. n° 108. Ledesma in summa ... de sacramento ordinis existimarunt 1am tonsuram aut minores ordines recipientem cum ... non perseverandi in statu clericali ... saecularem et gaudendi privilegio clericali peccare mortaliter, ... contraria sententia magis probabilis est quam tenet Sanch. lib. 7. de ... 31. n° 16. et 17. ... de sacramento dubio 20. n° 105. Hurtado de ordine difficult. 22. ratio est quia Tridentinum ... nullis utitur verbis praeceptivis quae inducant obligationem sub mortali peccato, ... ostendit ... decentia et clericalis status reverentia ... postulat, quam sic amplectitur Barb. de iure ecclesiastico universo lib. 1. c.

Hoc vita

38

38. nº 41. et 42. ,, 22.

Scientiam ad maiores ordines necessariam nobis ostendit Tridentinum duobus decretis in d. s. 23. de reform. c. 13. ubi pro subdiaconatus et diaconatus suscipiendis ordinibus requirit ut probetur in minoribus ordinibus fuerit versatus atque literis et caeteris quae ad ordinem exercitium pertinent sit instructus et in c. 14. statim sequenti ad presbiteratus ordinem assumendum declarat idoneum esse debere ad docendum populum et scire omnia necessaria ad sacramenta ministranda quae de eius examine constare debet. In relligiosis autem non tanta literarum peritia exigitur quanta in saecularibus desideratur nam si bene legant, canant, et sciant atque intelligant essentialia quae servanda sunt in missae sacrificio et quae pertinent ad propriam animae suae directionem poterunt licite ad sacros ordines promoveri, ratio est quia cum aliorum consortio et communicatione praesumitur postea facile in literis erudiri quae praesumptio in saeculari clerico non ita se habet notat glossa in c. Lege 16. q. 1. Enriq. lib. 10. c. 16. § 2. et lib. 14. c. 8. § fin. Miranda in manuali 2º tomo q. 8. a. 7. Emanuel Rodriguez 1º tomo regularium q. 29. a. 7. ,,

Scientia ad maiores ordines.

23. Deinde pro intelligentia Tridentini in d. s. 23. de reformatione c. 14. scire oportet an qui ad sacerdotium promoveri desiderat, teneatur debeat esse pro dicto scientiam ut confessiones in foro paenitentiali audire valeat, et pro affirmativa parte faciunt verba Tridentini in d. c. 14. ibi atque ad administranda sacramenta diligenti examine praecedente idonei probentur quae verba cum sint generalia generaliter absque distinctione solent intelligi l. de pretio ff. de publiciano in rem actione, l. 3. ff. de officio praesidis deinde facit Bracharense concilium 2um c. 20. ubi cavetur ad sacerdotium promovendum fore prius examinandum in iis quae ad scientiam confessionis expectant. Id nihilominus negativa pars verior est et in praxi observata probaturque ex eodem Trid. c. 15. immediate sequenti ubi decernit quod quamvis presbiteri in sua ordinatione accipiant potestatem absolvendi a peccatis nihilominus nullus confessiones audire potest nec idoneus nec reputatur nisi aut parrochiale obtineat beneficium aut examine iterum facto per episcopum aut alias fuerit ab eo idoneus iudicatus, quo decreto satis cavetur examinandam scientiam in susceptione ordinis sacerdotalis non fuisse ad confessiones audiendas in foro paenitentiali, neque obstant verba Tridentini in d. c. 14. ibi ad administranda sacramenta quia sunt intelligenda ratione administrationis sacramenti baptismi, eucharistiae et extremae unctionis ut considerat Vasquez 3º tomo in 3am partem disp. 246. c. 6. nº 54. Gaspar Hurtado de sacramento ordinis difficultate 22. ratio finis est ut melius existimo verba illa generalia concilii Tridentini sunt intelligenda ratione scientiae quae omnia sacramenta pertinet ad eorum materiam et formam et generalia saltem principia quae cognoscere debet sacerdos, cum in articulo mortis possit sine novo episcopi examine illud paenitentiae sacramentum ministrare ita Bartholomaeus de Ledesma in summa sacramentorum tit. de ordine dubio 16. Ogagavia eodem titu. c. 9. nº 11. nequaquam

Presbiter scire debeat necessaria ad confessiones.

co

24. De morum probitate

colligitur ex d. Concilio Bracarensi q^a quod conveniat cum his que asserimus tamen non obstat cum loquatur de illis qui ad sacerdotium promoventur simul cum onere animarum.

Diximus de etate et scientia ordinandorum, nunc de moribus et probitate videamus, mores et vita qui accipiuntur pro iusto et recto actu vivendi absque vitiis et facinoribus c. 1. et fin. 49 dist. c. si qui. § ult. si nullo gravi 77 dist. discutiendum itaque est utrum sit castus qui ordinari desiderat c. Erubescant 1. q. 1. c. 2. versi. et si in fornicatione 1. q. 7 et fere totam 36 dist. usque ad 38. Similiter ornatus virtutibus ut videre est per totam 40 dist. usque ad 45,

42m. non criminosus c. 1. 81. dist. non vinosus c. 1. iuncta eius summa 35 dist. non Litigiosus, non maledicus non infamis non publico iuditio damnatus ut optime decernit Toletanum Concilium relatum in c. fin. 51 dist. c. 2. 55 dist. ubi etiam cavetur ne ad ordines promoveantur qui penitentiam egerunt quod minime intelligas de penitentia privata sed de publica quando quis sua publica scelera commisisse fuerit confessus c. si quis § 8. 78 dist. c. maritum 33 dist. c. precipimus 34 dist. c. penitentibus 55. cum sequentibus 50 dist. c. 2. de bigamis. De qua publica penitentia permittente deo Late dicemus anno sequenti in titulo de penitentia.

25. De approbatione populi

Olim non ministri ecclesie approbatione populi eligebantur c. nullus 2 24 dist. c. fin. 51 dist. c. clerici 26. 63. dist. cuius haec sunt verba clerici plebis et ordinis consensus et desiderium requiratur, que quidem potestas propter turbas et alias rationes populo fuit sublata in Concilio Laodiceno c. 13. relato in c. non est 6. eadem 63. dist. cuius haec sunt verba non est permittendum turbis electionem eorum facere qui ad sacerdotium promovendi et in Concilio Sardicensi sub Iulio 1° anno 340. celebrato, fuit statutum ne ad clamorem populi electio fieret quia manifestum erat potuisse plures qui sincera fide non habebant premio et mercede corrumpi, preterea quia presentia et acclamatio populi libertatem tollit. l. si privatus ff. qui et a quibus cessante vero libertate cessat et irrita erit electio c. ubi periculum § ceterum de electione lib. 6. notat Acuña in d. c. clerici 63. dist. in qua quidem populi electione successit consuetudo ut episcopus interroget publice Archidiacono quod ordinandi digni sint et respondet scio et testificor ipsos dignos esse ad huius officii onus; posteà vero episcopus ad populum versus ait si quis habet aliquid contra illos procedat ut habetur in pontificali sed hodie ex Trident. d. sess. 23. c. 5. 13. et 14. desideratur ut qui ad minores ordines promovendus est bonum testimonium habeat a parrocho et magistro scole ad maiores autem ex eodem Trid. d. sess. 23. c. 6. ante ordinationem adire debet episcopum qui parrocho et alteri cui magis expedire videatur committit ut nomen et desiderium ordinandi publice in ecclesia proponat atque de illius moribus et vita a fide dignis diligenter inquirat et testimoniales literas de inquisitione ad episcopum mittat notat Bonac. de Sacramentis disp. 8. q. un. punct. 5. n° 27. Sanc. lib. 7. consiliorum c. 1. dubio 46. n° 7. posteà vero diligenter examinatur ab episcopo et consuetis peritis ut habetur in c. primo 24. dist. c. sta-

Juxta quod de purgatione canonica. ·//· 26.

Diximus de aetate, doctrina, et moribus ordinandorum nunc de genere et nativitate videamus de qua in Concilio Trid. d. s. 23. de reform. c. 6. ut ordinandorum genus quod verba Tridentini Doctor Sanchez in 1 ea[dem] te n.° 23. de rescriptis existimat ea intelligenda ita quod ordinandi non descendant a genere et origine iudeorum. aliqui vero predicta verba interpretantur de genere ut quod ordinandus sit legitimus et liber cum de defectu non debeat quis promoveri c. 1. et per totum de servis non ordinandis c. 1. de filiis presbit. lib. 6. ita tenet Cenedus ad decretales collectanea 77. n.° 2. Acuña in d. c. quando 24 dist. n.° 6. mihi non placet quod sensus illorum verborum sit ut episcopus inquirat an promovendus sit ex filiis et nepotibus hereticorum fautorum, defensorum, et receptatorum quos iura nostra a suscipiendis ordinibus excludunt usque ad 2.um gradum via masculina et usque ad 1.um via feminina per text. in c. 2. § haereticum de haereticis lib. 6. et ita accipiunt Tridentinum Salcedus in praxi c. 22. n.° 24. Emanuel Rodrigues in summa 1.° tomo c. 260 n.° 2. et alios quos refert Sanchez ad praecepta decalogi lib. 2. c. 28. n.° 15. Barbosa de potestate episcopi 2.a parte allegatione 10. n.° 4. quo sensu accipiendum est quod ea de re Trid.a Synodus refert in d. sesse 23. de reform. c. 5. et s. 22. de reform. c. 2. inquiri non investigationem originis ordinandorum ubi loco genus substituit verbum natalium quod idem importat. l. 1. et 2. ff. de natalibus restituendis l. neque natales. C. de probationibus. l. ex libera. C. de suis et legitimis. l. cum proponas. C. de rebus creditis. ·//· Quibus non est quod neophitus ad ordines admittatur. et 1.° videamus quis neophitus appelletur, neophitus dicitur a verbo neos quod est novum et phitos quod est fides quasi novus in fide, notat Bernardus Diaz in praxi c. 21. n.° 1. Neophitus non dicitur is qui ex l. mosaica, aut mahometica ad l. christianam recenter conversus est, is non ad ordines non admittitur. c. neophitus. 61. dist. c. quoniam sicut. 48. dist. et ideo non admittitur ne elatus in superbiam forsan credat fidem christianam eius auxilio indigere ut docet Apostolus 1. ad Timotheum c. 3. notat Acuña in d. c. neophitus n.° 2. Barb.a de potestate episcopi p. 2. titulo 2. gl.a 17. n.° 5. cum non liceat ut qui heri erat catechumenus hodie fiat sacerdos, illa tamen iuris decisio minime procedit in eo qui diu antea aut ex ipsa nativitate iam baptizatus est, quamvis genus ex genere iudeorum aut maurorum descendat is non si morum probitate et evangelica l. quidem sit instructus sola episcopi dispensatione ad ordines admitti poterit ratio est quia cum iam diu sit firmus in fide cessat ratio prohibitionis supra adducta ut expresse docet Acuña in d. c. neophitus. 61. dist. Acuña ibidem et in summa. 48. dist. Barb. de potestate episcopi 1.a parte titulo 2. gl.a 17. n.° 6. idem 2.a parte allegatione 10. n.° 7. quare Summi Pontifices aliquando ad Episcopatus neophitos promovere post longam

vi

Marginal notes: genus ordinandorum (beside para. 26); 27.
de neophitis

vitæ probatæ et postquam in eis succreret quantitas humilitatis et in fide solidati appareret ut vidimus ætate nostra Alexandrum de franciscis vulgo Braianum nuncupatum á Clemente 8. ad episcopatum forolibiensem assumptum qui quamvis esset in hebraismo natus postea ad fidem conversus, Christianæ pietatis sinceris fuit amplexus affectibus vergentes sanctissimæ dominicæ familiæ ingressus ubi evasit homo caritatis insignis et prædicator egregius quod sufficiens fuit ut illi episcopale munus committeretur ut refert Barb. de off. 2. c. 17. n. 9. 2.

28. De corpore vitiato. Cavetur praeterea in d. s. 23. c. 7 ut episcopus diligenter inquirat personam ordinandi, ne forte sit corpore vitiatus quia decretis canonicis id dicitur sancitum, ne truncatum aut vitiatum corpus habens audeat suscipere ordines, ut praecipimus 32. dist. c. 2. 55. dist. c. 1. et 2. de corpore vitiatis, sic et in veteri lege dominus loquitur cum Moyse Levitici c. 21. praecepit ut nullus qui corporalem maculam habuerit offerat hostias domino ut refert D. Gregorius in c. quia et enim 49. dist. "

29. De titulo ad ordines. Prosequitur Tridentinum in d. s. 23. c. 7 ut in titulo quo quis significat titulum quem suscipit episcopus in sanctissimo ordinandorum inquirere tenetur d. c. quando 24. dist. c. neminem ex electorum 70. dist. c. accepimus 13. de ætate et qualitate c. praecipimus 37 de simonia cum nemo in ecclesia aliqua institui aut proponi debet nisi facultates ecclesiæ ad victum eius ministri sufficiant c. 2. c. auctoritate 4. de institutionibus c. quoniam de vita et honestate cler. c. fin. iuncta eius glossa de V. S. atque inde neque ad ordines suscipiendos minores promoveri valet argumento c. cum secundum apostolum de præbendis Trid. s. 21. de reform. c. 2. ne alias in dedecus clericalis ordinis cogatur mendicare c. diacono qui mendicare 93. dist. c. ad supplicationem de renuntiatione c. 2. et 4. de præbendis, merito Trident. Synodus d. s. 21. de reformatione c. 2. statuit ne quis deinceps clericus sæcularis quamvis alias sit idoneus moribus, scientia et ætate ad sacros ordines promoveatur nisi prius legitime constet eum beneficium ecclesiasticum quod sibi ad victum honeste sufficiat pacifice possidere, patrimonium vero et pensionem obtinentes ita demum ordinari possint si episcopo attenta necessitate aut commoditate ecclesiarum visum fuerit, quod patrimonium et pensio sufficiat ad vitam sustentandam obtinentis, et tamen decernit ut patrimonium aut pensionem sine licentia episcopi nullus alienare, extinguere aut remittere nullatenus valeat donec beneficium ecclesiasticum sufficiens adeptus sit aut aliud quo honeste vivere possit nam quamvis alias plura de ista exiterit attendere suscipienda Navarrus, Syrus et alii quos refert Benedictus collectanea 33. ad decretales. tit. de beneficiis 2a parte c. 5. Barb. de potest. episc. 2a parte allegatione 19. et 20. Barbat. 1o tomo de sacramentis d. 8. q. in princ. 1. n. 18. Sanchez lib. 7. moral. c. 1. dubio 34.

30. Qui ordinatur cum beneficio et patrimonio ficto sit suspensus.

valde

Valde inter DD. controversum est qua poena sit minus statuta contra eum qui sine titulo sufficienti
sacrum ordinem recepit. nam de iure antiquo attenta decisione Textus in c. neminem 2. c.
Sanctorum 2. 70. dist. is qui sine titulo sacrum ordinem recepit vacuum habet manum impo
sitionis hoc est quod vere maneat ordinatus tamen irrita erit eius ordinatio saltem quoad
executionem, merito suspensus manet ab ordinum exercitio, post deinde, 2° tempore
Innocentius 3us in c. cum secundum Apostolum de praebendis suspensionem illorum iurium abro
gavit et abstulit itaut ordinatus sine titulo debeat necessariis alimentis ab episcopo
ordinante provideri donec beneficio competenti ei provideat, quam sententiam tenet Cenedus
ad decretales collectanea 33. n° 2. et 6 ad finem. Avila de censuris parte 3. disp. 5.
dubio 4 et 5 Barb. plures referens de potestate episcopi 2a parte allegatione 31. n° 27
et singulare opinionem decisum fuisse in sacra congregatione testatur Goncalez ad regu
lam 8. cancellariae glosa 5 § 10. n° 22. ex traditis ab eodem Barbosa ubi supra n° 27
idem innotuit ad Concilium Trid. in d. sessione 21. c. 2. vbi antiquorum poenas super his
innovando, dubium non est quod poenae statutae in d. c. Sanctorum c. neminem in totum
sint sublatae itaut ordinatus maneat liber a suspensione per decisionem Textus in d.
c. cum secundum Apostolum etiam si fuerit in culpa episcopus falsis probationibus et menda
tiis se fefellerit dicendo patrimonium vel beneficium esse verum cum falsum esset et asse
runt quod sive ordinatus sit in culpa sive non quamvis peccet mortaliter tamen liber ma
net a suspensione illorum iurium pro nobis decisione Textus in d. c. cum secundum Apostolum de
praebendis notat Acuña in d. c. Sanctorum 2. n° 4. 70 dist. Barbosa plures refe
rens d. n° 27. — nec obstabit non nullorum opinio asserentium suspensionem in dictis
iuribus tamen sublatam esse per textum in d. c. cum secundum Apostolum eo casu cum episcopus
in culpa fuit sciens titulum esse falsum manere vero incorrectum quoniam ordinatus decepi
t episcopum ut tenet Butrius in c. non licet de praebendis Navarrus consilio 1. q. 10. n°
15. inducitur ex eo quia alioquin lucrum ferret ex suo dolo fuit ordinatus si episcopus ex
ordinatus obligaret ad ordinati sustentationem. — Cui considerationi refert ...
adducta rendit Gonzalez d. glosa 5 § 10. n° 31. Lotterius de beneficiis parte 2. c. 5. n° 38. asse
rendo eo in casu episcopum non teneri alere falsum et sic non solum in parte sed in totum sub
latam esse suspensionem illam per textum in d. c. cum secundum Apostolum ut tenet Acuña plures
referens in d. c. Sanctorum n° 5. Barbosa ubi supra n° 27. — nec obstat quod sancta Tri
dentina Synodus sessione 21. de reform. c. 2. in fine vbi antiquorum canonum poenas super
his innovando, quae talia verba approbare videntur poenas antiquorum canonum d. c.
neminem c. Sanctorum 70. dist. quia receptum ... innovasse et
approbasse poenas statutas in d. c. cum secundum Apostolum contra episcopum qui scienter aliquem
sine titulo ordinavit ut sic cogatur illi providere, quam opinionem propter auctoritatem
tantorum patrum sequor, quamvis in puncto iuris ista veriorem esse existimem
nec obstat constitutio Sixti 5. contra clericos promotos qua statuit clericos

sine

sine suscipi beneficio, et patrimonio promotos ad sacros ordines, qui vel suspensi esse, quia constitutio illa et alia Clementis 8 quae incipit Romanus Pontifex anno 1595 fuit redacta ad terminos sacrorum canonum et in constitutione Pii 2 quae incipit cum ex sacrorum fuit declarata ad dispositionem Concilii Tridentini ut refert Barbosa ubi supra n° 2 et 27.

31.
quod reservato usufructu proprietas alienari possit?

Unde dimanat elegans illa quaestio attenta prohibitione alienandi ut relata in d. Concilio Trid. sess. 22 de reform. c. 2 possit clericus retento usufructu bonorum patrimonii ad cuius titulum fuit ordinatus, alienare duntaxat proprietatem. Et pro parte affirmativa primo ratio suadetur ex eo quod dispositio Tridentini fundatur in illa ratione ne clericus alienato patrimonio cogatur mendicare cum ordinis dedecore ut colligitur ex citatis iuribus notat Sanchez d. c. 1 dubio 38 n° 3. sed quando fructus patrimonii retinentur a clerico non magis mendicare compelli[tur] quam antea, ergo proprietatem poterit alienare in cuius argumentum quodammodo facit notabilis doctrina Iasonis in l. filius familias § divi n° 38 ff. de legatis 1. Angeli consilio 269 columna 1 et 2 asserentium rem alienari prohibitam posse alienari quando id fieri valet servata mente et voluntate alienationem prohibentis quod sequitur in proposito casu cum servetur mens et animus Concilii de non mendicando. 2° eadem opinio suaderi videtur ex eo quod clericus usu sustentatus et alimonia nihil amplius habet retinendo proprietatem patrimonii quam usum fructum et fructus illius atque ideo ad ordines suscipiendos sufficiens reputatur patrimonium quod filio a patre donatum fuerit ea conditione ut filius ex eo habeat usumfructum interim dum beneficium aliquod aut alia bona ad congruam sustentationem sufficientia adquirat ut sentit Sacra Congregatio Cardinalium 22 anno 1590 ergo dum usus fructus patrimonii clerico remaneat licebit ei nudam proprietatem alienare. 3° suadetur ex verbis eiusdem Concilii d. c. 2 ad finem quae probant ita demum patrimonium ad cuius titulum quis fuerit ordinatus alienare Concilium permittit si fuerit consequutus beneficium vel quid aliud unde vivere possit sed vendita et alienata nuda proprietate remanent clerico redditus et usus fructus integer quo vivere valeat ergo tercia aequitas proprietatis quod licite ea alienare poterit. 4° et ultimo quod probatur quia licet aliter donatio omnium bonorum nullius sit momenti l. si libertus § si plures ff. de iure patronatus et fraudulenta censetur l. ex. 27 § lucius ff. quae in fraudem creditorum quae sunt l. 69 tauri l. 3 tit. 10 lib. 5 recopil. tamen si bona omnia donentur reservato usufructu quo possit donator inter vivos et causa mortis disponere valida et firma donatio erit ut notat Alexander et Iason in l. stipulatio 61 ff. de V. O. Covarr. lib. 3 var. c. 12 n° 1 Mantica de tacitis quaestionibus lib. 13 tit. 31 et 32 quod alienatio bonorum patrimonii reservato usufructu a clerico facta valida erit non obstante Trid. in d. c. 2 . .

32.
quae vera est sententia.

Sed nihilominus pars negativa sequenda et defendenda mihi

Primi vero quo ad prius ex expressa prohibitione Concilij Trid. in d. c. 2. quia absolute in-
hibet alienationem patrimonij adeo ut titulus fuit ordinatus, alienationis autem nomine
distinguitur omnis actus per quem dominium transfertur. l. 1. cum vulgatis ff. de fundo dota-
li, imo et de illis quorum causa ex post facto ad alienationem pervenire potest veluti
pignoratio seu hypotheca l. fin. C. de rebus alienis non alienandis quae omnia in
decreto Concilij prohibetur, merito etiam constitutio census in bonis patrimonij seu
tituli est prohibita Felicianus decisionibus 2° tomo lib. 2. c. 3. n° 12. sed in
casu proposito agitur de transferenda proprietate atque dominio quod proprie alie-
natio est quae prohibita censetur per Concilium maxime quia mutatis aut alteratis bo-
nis illis extingueretur usufructus clerico reservatus prout etiam in c. finitur
instituta de usu fructu et toto titulo ff. quibus modis usufructus amittatur.
2° sic nostra probatur ex dictione illa nullatenus qua utitur Tridentinum in
prohibitione alienationis illorum bonorum cuius dictionis natura est universaliter
negare et excludere quancumque etiam minimam partem gl. in c. nemo potest
de reg. iuris lib. 6. Barb. de dictionibus dictione 226. quo prohibitio
Tridentini comprehendit etiam alienationem proprietatis quae non minima pars est
patrimonij. 3° probatur ex eo quod Trid. ad hoc ut clericus etiam cum licentia Episcopi licite
possit patrimonium alienare requirit ut prius consequatur sufficiens beneficium
unde vivere possit et hoc significat dictio illa donec notat Barbosa de
dictionibus dictione 76. sed in casu quo examinamus clericus non prius acqui-
vit aliud beneficium neque adeptus est alia bona vel aliud patrimonium quo
vivere possit ergo non potest alienare proprietatem quamvis sibi reservet usumfructum
ut indicat Trident. in dictione illa aliunde quae demonstrat ex alia
causa aliud patrimonium acquirere, in cuius confirmationem facit quod in tractatu
permutationis non prius consequitur alterius bona quam prius dimittat sua ut
sic simul ex utroque latere acquiratur et dimittatur l. 1. ff. de rerum permutatione
et ideo clericus bona sui patrimonij non potest etiam permutationis titulo transferre
quamvis acquirat alia quia hoc non prius aliunde consequutus est ut Trid. deside-
rat docet Gonz. ad regulam 8. Cancellariae gl. 5. § 20. ex n° 35. Gratianus
disputationum forensium 1° tomo c. 199. n° 3. quo multo minus poterit alienare pro-
prietatem etiam retento usu fructu si non prius sufficientia alia bona fuerit
consequutus. 4° et ultimo praecipue probatur ex celebri decisione Iustiniani in l. fin. § filijs
autem C. de bonis quae liberis iuncta expositione Osualdi lib. 6. c. 5. tra. 1.
ubi filius familias cui adventitiorum bonorum pertinet proprietas patre usumfru-
ctum habente non potest proprietatem ipsius sine consensu et voluntate patris alienare ne pa-
tri praeiudicium fieret qui bonorum administrationem et plenissimum ius utendi habet

notat Antonius Gomez 2° tomo variarum c. 13 n° 9 cuius decisionis argumento si filius familias ex contractu aliquo fuerit obligatus ut in l. tam ex contractibus ff. de iudiciis, l. filius familias l. 2 ff. de obligationibus et actionibus condemnatus sit non poterit executio fieri nisi solum in usu fructu adventitiorum bonorum patris competenti verum neque in ipsis bonis et eorum proprietate neque iudicium patri fiat notat Alvericus in l. et si condemnatus 35 ff. de re iudicata, Salgado de protectione Regia 4 parte c. 8 n° 238. sed cum in casu proposito lex canonica det clerico plenissimam fruitionem et administrationem sui patrimonii ut ex eo vivere valeat non poterit eius proprietatem alienare in quale quale praeiudicium praesens aut futurum substitutionis patrimonii.

33. Ad rationes contrariae opinionis adductas. Quasi vero tantum superest argumentis contrariae sententiae respondere ad 1um itaque non ex eo quod solum ex ratione a Trid. tradita prohibita est illa patrimonii alienatio sed ex aliis causis traditis a Doctoribus in c. 2 et 4 c. tunc quaestionibus c. cum secundum apostolum despiciendum ideo quod una cesset non cessabit alia neque legis effectus et efficatia l. si vel ff. ab Bartolus ff. de heredibus instituendis l. Liberorum post principium ff. de his qui notantur infamia. Itaque legem in tractatu certe casu limitatione 20 cum etiam neque quod alienata proprietate et reservato usu fructu non statim clericus habeat minus fruitionis poterit tamen evenire inde ut alteratis rebus amittat usum fructum. deinde quia neque qui non potest partem patrimonii et quidem principalem alienasse et a se abdicare quod Tridentina Synodus aperte prohibuit = Ad 2um Ad diversum quidem est clerico assignari a principio pro suo patrimonio dominium bonorum cum eorum usufructu causali, a constitutione patrimonii in solo usu fructu aut in reddito annuo alicuius census quia si in solo usu fructu aut reddito constitutum valeat sufficiens patrimonium et ab eo nihil possit alienare tamen non inde sequitur patrimonio constituto in plena proprietate sub eius usufructu posse clericum proprietatem nudam alienare, quinimmo potius contrarium constat ex iam traditis cum etiam in ea constitutione patrimonium et alienata remaneat = ad 3um Ad venditis bonis a clerico etiam si reservaverit sibi usum fructum non verificatur consequentia nisi prius aliud beneficium fuerit consecutus quo vivere possit ut constat ex Trid. dicto c. 2 merito argumenti consequentia cessat = Ad 4m denique Ad reservatione usus fructus bonorum donatorum non idcirco minus fatere contra legem cum ex ea alienatione proprietatis semper remaneat patrimonium sed si quae cum donatio illa sit contra legem et decisionem Tridentini ut supra retulimus et Cum ergo sic finitur quaestio numero 69 articulo 4° idus Iunii anno 1650 ad laudem omnipotentis Dei Patris Filii et Spiritus Sancti nec non intemeratae Virginis Mariae Sanctique Marci Evangelistae cuius nomine est

::: Et in aeternum gloriosus :::

Ad titulum de constitutionibus lecturus commentarius D. D. D. Aluaro de Bermudez Gocanno 1649. scite enucleandus

Ad Rubricam

En vobis sistitur (auditores optimi) ille quem fausta fortuna, et felix eugtusipsius indulgens votis vestro destinauit effectui, en sistit vobis ille quem glo riosa discendi cupido eruditè pulveris aleæ manciparit, et denique en sistit vobis ille, quem honoribus auctum suo ipsius obsequio academia Salmanticensis devinxit, grates cum parentes pie pie parentes agamus, et aggrediamur expositionem scripto Sexti decretalium titulum 2um de constitutionibus. faxit Deus ut publico bono nihil perfecto nobis beatius quam nihil vobis charius futurum esse credimus.

Et quemadmodum in libris iuris ciuilis, ita et in nostris apud Raimundum apud quem Bonifacium postea, quæ sunt iuris sacri de constitutionibus agitur, et quia de iure certius est non scripto, propterea quoque praemittuntur hi tituli de rescriptis, continuatoribus Innocentio Sironio ad 5 libros decretalium lib. 1º tit. 2. et Ioanne Honorio Banagel in compendio decretalium lib. 1. tit. 2. n. 1. in principio et Ioanne Honorio Banagel ... lib. 6. rubricas, quod reclamet ... denique placuit continuas esse et in nostro lib. 6. rubricas, quod reclamet Ioannes Andreas in rubrica de Summa Trinitate et fide catholica quem alij sequuntur, quos prolixè satis refellit Ludovicus Gomezius ad ... et per plures numeros.

Inscribitur sanè titulus noster de constitutionibus. Constitutio autem si fides Ioanni Proto de monte ferrato in repetitione ad rubricam nostram, appellata est quasi simul statuto, aut per glossam ad et Immola cum alijs antiquorum officio n. Cum de nota quandam conexitatem can. ... 24. q. 1. ex quo inferunt R. Phil. non posse sine consensu, scilicet Cardinalium principem in arduis leges condere, argumento textus in c. per venerabilem qui filij sint legitimi, sequuntur Ioannes Monachus, in c. si quis haereticus de haereticis, lib. 6. Baldus in l. cum multa C. de bonis quae liberis, Cardinalis in c. per pendimus de sententia excommunicationis. Contrarium tamen sed ut verius tenuere Ioannes Andreas in c. sané de clericis coniugatis. Abbas in c. ex gestis de clericis non residentibus. Ioannes de Anania in c. firmissime de haereticis, Phelinus ad rubricam extra de constitutionibus.

Est sané constitutio proprie sumpta quod Princeps statuit, can. constitutio, 2a dist. l. 1. et 2. ff. de constitutionibus principum, § 5, sed et quod Principi placuit

sive

Facuit mini^a de sui naali gentiu, et civili, sine cognoscenda de cornatus, vel de plano interloquati, vel edicto faciat dicta, rescripta n. et epistolae principum constitutiones appellatr. l. 5. § constitutio ff. ut in possessionem legatorum l. 29 ff. ad Senatus consultum Trebellianum. l. 5. ff. de manumissionibus iuncta l. 4. ff. eodem l. 8 § si quis impubes ff. de inofficioso testamento. l. 1. § si quis impuberi ff. de collatione bonorum; et ius quod ex constitutionibus sive descendit constitutum ius appellatr. l. 1 § item quae sententia sine appellatione rescinditur et si aliquo constituti iuris significatio latius patet. l. 1. ff. de aqua et aquae pluviae arcendae motarum. l. 94 ff. de conditionibus et demonstrationibus. l. 25. ff. de donationibus inter l. 20. §. is cui servus ff. de statuliberis. l. 22. C. de usuris. et ut apud Quintilianus declamatione 294. his verbis si idem effici iure veteri et iure olim constituto potest, et mox non iure novo sed veteri atque olim constituto reversum. atque Agelius lib. 12. noctium aticarum. c. 13. ibi si aut de veteri iure aut recepto aut controverso aut ambiguo aut novo aut constituto discendum est. ceterum largius sumpta prout ponitur a Raimundo et Bonifacio, vox haec significat ordinem statutum etiam inferioris. can. constitutio, dicta 2.^a dist. c. 1. de ... est ... differentia non contemnenda inter constitutiones Principis et inferiorum, quia Principis summi in urbe publicari sufficit ut ligent ... l. necessario § postea ne diutius et ... Baldus n.° 2. ff. de origine iuris. c. 1. de postulatione praelatorum, nisi appositum habeant decretum publicationis speciale. c. quoniam de simonia. c. ita quorundam de iudaeis. c. ... § ... de ... et remissionibus. c. 1.° de locato et conducto. appositum exemplum huius rei est in l. 2. C. de episcopali audientia C. Theodosiano ibi hanc igitur legem sublimis magnificentia tua cunctas perdiscere sibi creditas publicauit edictis refert et plura alia Barnabas Brissonius de formulis, lib. 23. pagina mihi 328. cum sequentibus, reliquorum autem inferiorum plebibus nota fieri debent can. fin. 28. dist. notat Ioannes Honorius ubi s.^a n.° 3. »

Sane constitutiones facere possunt in primis R. Pontifex. cum fin. extra de constitutionibus. c. inter alia de sententia excommunicationis. c. sic omnes cum sequentibus. 19. distinctione. c. in causis de sententia et re iudicata. legatus quoque officium. c. fin. de officio legati. dicto cum. 1. de locato et conducto. c. quod dilectio tua. 3. de consanguinitate et affinitate. Praeterea Archiepiscopi et episcopi. c. si quis de maioritate et obedientia. c. vestra de locato et conducto. Item abbates. c. cum ad monasterium 6. § abbas vero de statu monachorum. Praelati etiam alii Innocentius in c. cum ad ecclesiarum n.° 1.° de officio iudicis ordinarii similiter et quidem c. cum accessisset. hoc tamen apud Gregorium. c. significatur de ... ...

gl.a qui cap. 2. § caeterum in vbo statutum de V. S. lib. 6. c. 1. de
his quae fiunt a maiori parte Capituli; Vlterius et populi. Bar
tholus in l. omnes populi n.o 3. ff. de iust.a et iur.e d. c. cum ecclesiarum
Collegium approbatum, c. ex literis de constitutionibus. l. 1. quod cuiusque vniuer
sitatis nomine et ibi Doctores. Iudices etiam pars. Bartholus in d. l. omnes po
puli n.o 8. Concilium vniuersale canone 1. 2. et 3. dist. 15. can.e Habeo
et sequentibus 16 dist. gl.a in summa 17 dist. Concilium prouinciale, sum
ma in 18. dist. can.e 1. cum sequentibus. Tandem episcopalis Synodus. can.e
penult. et fin. 18. dist. prosequitur latius ibi Ioannes Honorius vbi
supra n.o 4. 5. et 6.

Verum inter Principis summi constitutiones illa est vulgata satis diuersitas, quod aliae sunt generales, priuatae vero aliae. d. l. 1. de constitutionibus. dicto § sed quod Principi placuit. instit.a de iur.e naturali, gentium et ciuili; generales itaque dignoscuntur tum quod scriptae sunt can.e 3. dist. 1. tum quod omnes omnino teneant atque in corpore iuris sint relatae. c. 1.o Scotto apud Gregorium, nec ad priuatos separatim pertineant ex definitione Atteij Capitonis consultissimi iuris consulti apud Agellium lib. 10. noctium Atticarum. c. 20. his verbis, Lex est generale iussum populi aut plebis rogante Magistratu etc.a l. 1. ff. de legibus. l. Leges sacratissimae, l. Leges ut generales. C. de legibus; quamuis pro aliquo priuatim negocio editae fuerint dummodo conditorum fuerit mens eas generales facere, l. si imperialis 12. C. eodem quae mens sine dubio praesumitur ex eo quod (quicumque priuatas) constitutiones illas in corpus iuris transferri voluerint, nec interest quomodo promulgatae sint, sponte an precibus, relatione, suggestione, vel lite mota. d. l. Leges ut generales. C. de legibus. A generalibus distinguuntur priuatae, siue personales siue reales sint quae nec personas nec res egrediuntur. d. l. 1. cum similibus. illud tamen est vtriusque commune, quod futuris duntaxat negotijs, non praeteritis nisi id expressum sit dare formam intelliguntur. c. 1. et c. fin. iuncta gl.a de constitutionibus d. l. Leges ut generales. C. de legibus vbi communiter interpretes.

Est et constitutionis genus quod plures habet species ex formula constituendi: nam si pro vniuersali regula et forma constituatur maxime in concilio generali, Canon dicitur quod nihil est aliud quam

regula

Regula, can^e canon. 3^a dist. si scilicet Cardinalium accedat decretum, si sine consultatione fiat edictum; gl^a in summa 3^a dist. et si ad consultationem decretalis epistola: sin vero adiecta sit poena sanctio. L. sanctio legum 41. ff. de poenis. § sancta institut. de rer. divisione: si ex causa agitata et discussa in consistorio, pragmatica sanctio, gl^a in can^e pervenit. 101^a dist. gl^a in l. fin. C. de diversis rescriptis. l. mori § solet ff. de poenis. l. pragmatica de domesticis et protectoribus lib. 12. C. Atque si proprio motu constitutio fiat dicetur et adnotatio, gl^a ult. ad glossam adnotatio in l. universa. 7. C. de diversis rescriptis. Solet autem hoc aliquando confundi ut doctissime, et graphice admodum advertit post alios Innocentius Cironius ad quinque libros decretalium lib. 1. tit. 2. de constitutionibus.

Sed operae pretium erit si ex traditis procedentibus diversis constitutionum speciebus aliquot quae apud interpretes nostri iuris minus constant expliuerimus, et ex omnibus quas recensuimus sanctionem et pragmaticam explicandas selegimus, et quamquam sanctionis nomine, definitiones lex contineri valeat, l. unica de nobo. C. faciendo, gl^a ad Clem. unicam 23 verbo sanctioni, de vita et honestate clericorum, tamen proprie sanctio est, constitutio cum poena, quae olim sacrae leges sanctione firmatae caput transgressorum morti devovebat, ut liceret cuique illum occidere. Festus seu Sextus Pompeius verbo sanctum ibi sacratae leges sunt quae sanctum est quod quis adversus eas fecerit quilibet, sacer alicui Deorum sit cum familia pecuniaque: homo autem sacer est is quem populus iudicavit ob maleficium; nec fas est eum immolari; sed qui occidit parricidii non damnatur, nam l. tribunitia 1^a cavetur, siquis eum qui eo plebiscito sacer sit occiderit parricida ne sit et quod adduxit Macrobius lib. 3. saturnalium c. 7 his verbis hoc loco non alienum videtur de conditione eorum hominum referre quos leges sacros esse certis diis iubent quia non ignoro quibusdam mirum videri, quod cum cetera sacra violari nefas sit hominem sacrum ius fuerit occidi. Dictione congerit plura doctissime ut omnia fere Brisonius lib. 2. de formulis pagina mihi 240. ratio autem qua veteres Ethnici crediderunt non fieri iniuriam Diis occiso homine ipsis sacrato, ea si me non fallit si mea, fuit, quod potius religiosae reverentiae tribuebant, si quanto citius fieri poterat, ad eos dimittebant illum, quem ipsis sacrum fecerunt leges. His autem sacratis ho-
mi

Hominibus similes sunt, quos ius nostrum Pacificum diffidatos nuncupat, c. 1. de poenis lib. 6. alias bannitos nuncupantur, aut gothica gazaros. C. de hereticis, hos nostri homines privatus quilibet, impune offendere et occidere potest, ut scribunt Cabb. lib. 2. variar. c. 20. n. 10. vers. 3. Antonius Gabriel lib. 7. communium opinionum conclusione 1.a n.o 13. Hippolitus Riminaldus consilio 685. n.o 1. et sequentibus lib. 6. Joannes Gutierrez lib. 3. practicarum questionum q. 7. n.o 11. Salgado in clavi regia lib. 7. c. 11. n.o 12. melior omnibus Farinacius parte 4. consilio 101. et in praxi criminali parte 5. q. 123. n.o 8. ...

Caeterum pracmatica sanctio est quae adhibita causae cognitione in modum sententiae vel ad alicuius universitatis preces fiat ut bene Petrus Gregorius de rescriptis lib. 1. c. 2. n.o 7. Cironius d. lib. 1. tit. 2. vel quae consilio plurium adhibitorum statuitur a Principe ut simplicius describit glossa in l. iubemus ibi adnotatio. C. de SS. cuius constitutionis formula videtur posita in l. humanum 8. C. de legibus dum procedenda nova l. desideratur ut prius de ea tractetur ab omnibus tam proceribus palatii quam senatoribus, et si universis iudicibus senatoribusque placuisset, tunc dictaretur ac denuo collectis omnibus recenseretur, quae pracmaticae sanctiones non ad singulorum preces super privatis negotiis feruntur, sed si quando corpus civile, schola aliqua, aut officium, curia, Civitas, provincia, aut communis universitas, locorum publicorum preces fundat, ut in ipsis quoque veritatis questio decernatur. l. fin. § fin. C. de diversis rescriptis, atque ita cum in nostro Pacifico iure de negotiis Universitatum et capitulorum Summus Pontifex eorum precibus respondet et definit controversias ut in c. cum omnibus. c. cum accessissent de constitutionibus proculdubio pracmaticas sanctiones emittit. c. 1. de rerum permutatione ut bene post alios advertit Cironius ubi supra quem ubi in hoc probo, ita non possum nisi improbare dum iudicat ita appellari constitutiones has quae in publicam causam et utilitatem puta collegiorum, et universitatum vertuntur: verius sane mihi videtur sic appellatas esse a vocabulo graeco pracmaticos quod est ac solerter et diligenter Latinis: quia autem cum ratione, certo consilio, maturitate, et diligentia constitutiones illae fiunt pracmaticae appellantur, Pracmatici enim homines illi dicebantur qui causarum actores introductores

iuris ignaros monebant, iuris responsa, formulas actionum subministrantes, libellos scripientes, et testationes consignantes. l. 9. § non nunquam ff. de poenis. Quintilianus vocat iuris ministros. lib. 3. institutionum oratoriarum. c. 8. Cicero lib. 1. de oratore quidam (inquit) sequebant ministros in iudiciis oratoribus hi qui apud graecos pragmatici dicuntur. et ad Atticum hoc verba scribit pragmaticis cavere iubent et vetant credere; eodemque sensu Plutarchus in Galba pragmatica historia posuit pro historia in qua res diffusius et cum maiori consideratione explicantur. Nec alio sensu accipiendum est quod scribit Pax m. c. fundamenta 27. de electione lib. 6. dum Constantini Monarchae donationem factam Silvestro et Romanae ecclesiae pragmaticam constitutionem appellat. qui alia desiderat adeat Brisonium de V. S. verbo pragmatico, et verbo pragmaticas. ».

Hae autem pragmaticae sanctiones, edicta, constitutiones et similia; vel propria manu sive anotatione Principis subscribebantur vel sacro encausto aut sigillo insigniebantur. Annotatio fiebat per subscriptionem cum syngrapha brevi relatione rei gestae, non nuda dumtaxat nominis appositione. c. 6. de fide instrumentorum, cuius annotationis meminere frequenter in l. Imperialis plerique iura imperatoria meminere in l. omnis q. 45. C. de decurionibus. lib. 10. l. unica. C. de his qui a Principe vacationem acceperint eodem lib. l. non aliter. 9. C. de palatinis sacrarum largitionum. lib. 12. l. 1. C. de precibus imperatori offerendis l. 3. C. de collatione aeris. plura Duarenus lib. 2. disputationum anniversariarum. c. 8. Coelius Rhodiginus lib. 7. lectionum antiquarum c. 31. D. Franciscus de Amaya ad l. nominationum 46. n. 1. C. de decurionibus. Illud obiter animadvertendum verbo annotare significari quandoque decretum referentium in reos cum signo et nota; qui enim absentes et maiorum criminum facti suspecti inter reos recipiebantur, annotari dicebantur, et annotatio ista in reos relatio, donec his vocatis de eorum causa cognoscebatur. l. 1. de requirendis reis, l. absentem. 6. C. de accusationibus, quandoque etiam damnationem ipsam ut accipit Suetonius in Calligula. c. 27. Encaustum vero fiebat purpurea inscriptione et cocti muricis et triti conchylii ardore, cuius confectionem privatis habere prohibitum poena imposita ultimi supplicii tamquam tirannidem affectanti ei qui habuerit: proprius enim principis color erat

Erat Imperatorum olim. l. 3. 4. & 5. C. de vestib. holoberis et aura-
tis lib. 11. l. 2. C. quae res vendi non poss. meminit de pictura encau-
stica et de ejus inventione Plinius lib. 29. naturalis Historiae c. 11.
et de sacro encausto Jo. in l. sacri affatus 6. C. de diversis re-
scriptis. l. unica. C. de collegiatis et cartopratis lib. 11. si emendate
legatur cum Brisonio de V.S. verbo encaustum. l. 4. de extraordinarijs,
sive sordidis muneribus in C. Theodosiano. l. 1a de veteranis in
eodem C. inde in epitome cronicorum Uberberonis Leodiensis mona-
chi legitur Paleologum Constantinopolitanum Imperatorem, Roma-
nae sedi Sancti Spiritus ecclesiae Romanae subiectionem [illegible]
pollicitum, idque syngrapha conchilii sanguine a se subscripta testa-
tur reliquisse, quae in archivis asservatur, adque allusit Nice-
tas lib. 7. dum Manuelem Comnenum decretum contra fidem rubra scrip-
tura tanquam ense flameo munivisse scribit. et dum Alexium
Constantino in purpura nato communicasse rubrum subnotatumque docet.
Sane non semel subscriptio tota literis solemnibus adhibita
encausto fiebat, non nunquam solum nomen Principis, vel sigillum
rubro murice adhibebatur, immo et necessum erat, ut tota scrip-
tura fere signum cocti muricis aut triti conchylij ardore signaretur,
alioquin fides non adhibebatur. d. l. sacri affatus. 6. de diversis re-
scriptis. Innocentius Cyronius nostrae tempestatis copiosorum facile
Princeps. lib. 2. observationum iuris canonici c. 25. quo finitur
rubrica nostra utinam in apotheosi Dei laudem, ejusque matris
intemeratae nec non S. Marci Evangelistae cujus nomine et
si indignus in sacris Linfis fui decoratus.

[illegible]

Ad Tex in cap. Licet. 1. de constitutionibus tit. 6.
a D. D. Aluaro de Benauidez.
·„· Scholasticus commentarius. „·
„ anno Domini 1649 „

Aggredimur iam auditores optimi 1. huius tituli caput quod se habere veluti oceanus ad maria caetera, ad titulos legum, priuilegiorum, rescriptorum, constitutionum, factorum, ultimarum voluntatum et aliorum humanorum actuum in quibus vicissitudo rerum et prioris voluntatis mutatio datur atque ad illud undique tanquam ad fontem accurri scribit Ludouicus Gomezius in sua aliquando textus solemni repetitione; quam ob rem et a pluribus est accurati commentariis illustratum: nos uero horum exemplo non omnia sed suauiora et utiliora tantum libabimus: reliqua qui desideret adeat indigesta et iam exoleta diligentia elaboratas Marci Antonij Marscoti, Joannis Croti de monte ferrato et Ludouici Gomezij repetitiones nec non reliquorum veterum ad librum 6. interpretum.

Quinitaque quod ab omnibus doctoribus ex nostro textu fuit assertio est quod per Principis constitutionem posteriorem tollitur prior contraria quamuis id posteriori non exprimatur, (secus tamen speciales, consuetudines et statuta rationabilia quae non tollit nisi expressum sit. ita Lappus Abbas Archidiaconus, Geminianus Joannes Andreas, Ancarranus dominicus Bu... trig. Monachus Francus et supra laudati. Nos planioris plenioris que explicationis gratia assertionem hanc in duas partiemur partes in 1.ª tractabimus regulam textus nostri, in 2.ª exceptionem regulae a Pontifice adiectam et quod posteriorem constitutionem priori contrariam tolli priorem etsi de ea mentio nequaquam fiat, probant textus in cap. eandem vasa de consecr. dist. 1. cap. 1. de cognatione spirituali l. non est nobis de Legibus cum pluribus aliis quas consulto omittimus ne rem manifestam testimoniorum anxia coaceruatione ambiguam facere videamur. Illustrant et exornant praeter laudatos Tiraq. de nobilitate cap. 20. n.º 41. et cap. 31. n.º 437. Spino in speculo testam. gl.ª 30. in princ. n.º 8. Gonçalez ad 8. reg. cancel. gl.ª 1. §. 1. n.º 99. magnus vir Cuiatius lib. 19. obseruationum cap. 7. Alciatus lib. 6. parergon. cap. 14. Gilbertus regius lib. 1. enantiophanon cap. 15. Donellus lib. 1. commentariorum iuris cap. 12. et ab aliis laudatis Illigerus lit. J. et lit. K. „ Caeterum quamuis adeo sit sui plausu probatum quod per posteriorem constitutionem priori directe contrariam tollatur prior non defuit...

uaoy.

raões qq contrariu suaderi valeat, et si regulas nras accipiamus de res-
titutionibus quae sint eiusdem Principis, illa potissima ratio fauit quod non debet li-
bera mutandarum legum licentia concedi, cum ex eo quod certum et receptum
utroque iure est non debere quod semel placuit amplius displicere c. 1. de iudijs
canone horrendus 32. q. 5. c. quemadmodum de iureiurando. canone di
lectissimi 8. q. 2 c. quod semel de r. i. quintus lib. 6. l. imperatores ff de
mult. de decurionibus cum innumeris alijs propterque immutatione legum quae adeo
exosa et reipublicae bonae gubernationi opposita, habita et reputata est quod apud
Locros l. sanctum fuerit ut siquis nouam legem laturus esset suaderet eam proprio
iudice collo in laqueum inserto ut si non placeret statim eius mox strangularet
autorem ut Demosthenes in oratione contra Timocratem scribit. quemadmodum
non sine valetudinis offensione nemo subito victus rationem mutat sic nec
leges sine maxima rerum euersione mutantur unde recte dicebat D.
Augustinus ipsa mutatio consuetudinis, etiam quae adiuuaret utilitate
nouitate perturbaret epistola 118. et non inepte laudatur illud Cle-
onis apud Tusididem lib. 3. historiae dictum quod asserebat eam rempublicam
quae malis quidem sed tamen immotis legibus uteretur praestantiorem esse illa quae
bonis quidem legibus uteretur sed tamen mobilibus et instantibus quod censuit
etiam praeter Platonem lib. 5 et 7. de legibus et Aristoteles lib. 2. politicorum
Cicero pro Lucio Flaco probatque exemplo Lacedemoniorum qui soli in toto te-
rrarum orbe septingentis annis vnis legibus et nunquam mutatis mo-
ribus pacatissime vixerunt. et praeclara demum exortatione suauit Au-
gustus Caesar apud Dionem lib. 52. qui iis positas sed leges constanter
seruate nec ullam earum immutate nam quae in suo statu eadem que perma-
nent etsi sint non nihil viciosa vtiliora tamen sunt quam quae per innouationem
et meliora inducuntur quia non debet per posteriorem constitutionem derogari priori, maxime
si non constat de contraria Principis voluntate cum nemo censeatur proprium factum
impugnare velle aut posse l. post mortem ff. de adoptionibus l. et pro fundum
ff. de servit. rustic. l. sicut C. de oblig. et act. c. venias de fil. presbit. c.
cum nos de cess. preben. Ita ergo nude traditum dubitandi rationem, a veteribus
traditum vestiendum et exornandum putabam.

Qui vero velimus ius nrum intelligere de diuersorum Principum constitutionibus
ita quod per constitutionem illius qui nunc in principatu est tollatur illius constitutio qui fuit
illa satis vulgata ratio quae docemur quod par in parem non habet imperium l.
nam et magistratus ff. de recept. arbit. l. ille a quo 13. § tempestiuum
ff. ad Senatum cons. Trebelli. canone inferior, canone denique 21. dist.
c. innotuit 20. § quis de electione c. 1. de locato l. 2. lib. 7. partita 3.
contrarium suaderet quod est procul dubio quod par qui eius illius qui successit cum potestate
illius cui successit quia cum pares sint neuter poterit in alium imperium

f[acer]e et ita n[on] poterit constitut[ionem] alteru[m] alter tollere ut ratiocinatur Marcus Antonius Marsicot[us] ad n[ost]r[a]m ... n[umer]o 74. hocq[ue] v[ide]r[etur] insinuari t[ex]t[u]s in ... in civili iu[r]e de statutis, iu[r]e iuris ... concordari debere n[on] corrigi cu[m] exceptia de elect. l. penult. in pri[ncipi]o ff. de minor. ... restit. l. n[on] e[st] nobis 33. ff. de legib[us] cu[m] sim[ilibus] Donatus to. 2. ... q. 12 ... fin[e] ut laudatis alijs ... illius ... tra. ...

Et sive sint unius sive diversor[um] Principu[m], potius d[icen]d[u]m e[st] potiorem e[ss]e antiquiorem constitutionem noviori q[uia] ut inquit Isidorus in can[on]e d[omi]no sancto dist. 50. quoties cumq[ue] in gestis conciliorum discors s[ententi]a invenitur illius concilij magis teneatur s[ententi]a cuius aut antiquior aut potior extat authoritas q[uo]d et repetitum in can[on]e hoc ipsum 22. 33. q. 2. q[uia] cu[m] diversa ra[ti]o n[on] sit constitutionum Principum ... canonu[m] conciliorum quemadmodum ex s[ententi]a Isidori ille canon q[ui] antiquior e[st] aut potior authoritate p[re]fertur sic quoq[ue] p[re]ferenda erit illa constitutio quae q[uo]d antiquior sit aut authoritate potior max[im]e cu[m] ... sentiat gl[ossa] 2. in c. 1. de constitutionib[us] et Gomezius in proemio ad regulas cancellariae q. 2. ad 23. atq[ue] Geminianus consil. 93. verum certum q[uo]d sit de ra[ti]o[n]e legis statuti, seu constitutionis e[ss]e p[er]petuitatem ut docet etiam gl[ossa] in c. 1. a nobis 1. de s[ententi]a exc[ommunicationis] ... ubi Panormit[anus] n[umer]o 12. Bartho. in l. o[mn]es populi ff. de iust. et iu[r]e Navar. in manu. c. 27. n. 74. Cardinalis in repetio[n]e capitis p[er]pendimus de s[ententi]a exc[ommunicationis]. Archidiac. in can. donatum 2. q. 7. authoritate ... in can. erit aut. ... dist. ... in l. edenda ... qui ... p[er]petuum monet authoritas C. de ... l. Arrianus C. de hereticis § 1. in constitutionem de p[er]petuis et temporal. ... cu[m] ult. de off[ici]o legati igitur si de ra[ti]o[n]e legis vel statuti aut constitutionis e[st] p[er]petuitas lex aut constitutio vel statutum superveniens n[on] tollet alium legem, constitutionem vel statutum q[uod] p[ro]cessit cu[m] p[er]petuitate denda suam habeat. ...

Caeterum his minime refragantib[us] ... tenendum e[st] solutio n[ost]ra ex cuius ra[ti]o[n]e facile o[mn]ia ... et ideo posterior constitutio tollit priorem directo contrariam etsi de illa mentionem expresse n[on] faciat q[uia] ille p[ote]st abrogare legem q[ui] p[ote]st condere l. 2. l. penult. et ult. C. de legib[us] et ra[ti]o e[st] na[m] p[er] quas causas nascitur res p[er] easdem dissolvitur l. nihil naturale ff. de r. i. cu[m] simil[ibus] ... voluntas et potestas legislatoris sit principium a quo lex pendet, p[er] easdem poterit abrogari ut ratiocinatur et prosequitur Suarez in tract. de leg[ibus] lib. 6. de interpretatio[n]e et mutatio[n]e legis humanae c. 26. in pri[ncipi]o et sentit illeg ... contrarium ... de quo e[st] certificatus ab illo recedere v[ide]r[etur] cu[m] gratum de off[ici]o et potest. iud. deleg. c. si quis de procurat. lib. 6. l. penult. C. de reiud. id e[st] ultra dubium q[uo]d ... habet potestatem leges condendi et p[re]sumitur habere ... priori l. noticiam q[uia] in scrinio pectoris sui iura o[mn]ia censetur habere ut dicit in ... et q[uia] explicabimus ... nobis constitutionem facien[tem] contrariam directe,

pro

Priori illa, uti pot abrogare abrogabit, ita Marcus Antonius Marisco-tus ad n[umer]u 3. n° 9. Ioannes Gotus de monte ferrato ibidem n° 5 ...

Nec facit in contrarium q[uod] legum correctio ut pote nociva vitanda et restringenda e[st] ut probatur ex textu in l. 2. C. de inofficiosis dotib[us] cap. cum expediat de electione in 6. et exactius tradunt post Bartholum in l. si constante de soluto matrimonio n° 39. Rebelius in cap. non nulli de rescriptis n° 6. Tiraquellus in praefatione ad retractus n° 62.) Suarez de interpretatione cessatione et mutatione legis humanae lib. 6. cap. 27. Donellus lib. 1. comment. cap. 28. n[ost]r Amaya in l. unica C. de thesauris lib. 10. codicis n° 90. ex quo videbatur dum utraq[ue] diximus q[uod] si Pontifex in posteriori constitutione mentionem de priori deroganda non fecit, prior non debet videri derogata quia respondetur q[uod] praedicta regula locum habet casu quo subsistente priori constitutione et posterior subsistere pot ut advertit Suarez ubi supra at in casu quo n[oste]r Pontifex loquitur nempe quando posterior constitutio priori e[st] contraria prior per posteriorem derogata videtur, nam alias posterior constitutio inutilis esset quod dum non e[st] maxime cum plerumque suadeat publica utilitas et communem bonum exposcat ut statuta et leges humanae pro temporum varietate mutentur ut aiebat Pontifex in cap. non debet fin. de consang. et affinit. ...

Nec obstat 2a ratio dubitandi deducta ex canone dicto Sancto 50. dist. ex qua dicebamus neutiq[uam] per posteriorem constitutionem priori directe contrariam tolli priorem cum videamus ibi constitutum q[uod] ubi discors sit regestis sciliorum invenitur antiquior antiquior illius concilij magis teneatur sit cuius aut antiquior aut potior extat auctoritas q[ui] dicat Isidorus ut cum Cicerone loquamur lib. de senectute superiorum aetatum fructus extremos habere auctoritatem. nam respondetur canonem illum loqui in constitutionibus particularibus et localibus in quibus cum de aliis sit vigor praevalet antiquior nam plura per antiquitatem sunt introducta privilegia quod dolate[?] sequitur Tiraquellus in praefatione ad tractatum de iure primogeniorum ex n° 105 post n° n[ost]r textus loquitur in constitutionibus generalibus in quibus si contrarietas invenitur posterior obtinet quia 2a recessum intelligitur l. 1. in fine ff. ad l. aquiliam. ulterior obtinet ... recessum intelligitur l. 1. in fine ff. ad l. aquiliam ulterior ...

ff. de statu Principium novela Valentiniani et Maioriani de mensis senatorum in C. Theodosiano l. 1. § si servi 18. ff. de quaestionibus Dalzocrytorum[?] creptio recessum posteriores constitutiones ostendunt quae verba valde faciunt ad comprobationem nostri officij et decisionis n[ost]r nam ubi dicitur per posteriorem constitutionem rescriptum antea praelatum derogatum fuisse Et tamen constat in posteriori constitutione nullam mentionem de praedicto rescripto derogando fieri ut patet ex textu in d. l. 1. § divus. 5 ff. eodem tit. de quaestionibus in quo posterior constitutio dicto rescripto derogans invenitur videndus de aequilibrium interpretatione Covarruvias lib. 4. qq. Pauli in l. non e[st] novum ff. de legibus non e[st] igitur mirum q[uod] Pontifex in sententiarum respondeat posteriori constitutione directe priori contraria anteriorem subverti derogatam

que videri et si 1a ostitutionis in 2a mentio facta non fuerit. //

Revocat igitur Princeps constitutionem condendo posteriorem a se ab alio vel antea editam quia omnia in scrinio pectoris videtur habere hoc est quia peritia iuris semper apud eum esse intelligitur existimatur que nullas antea leges illas ignorare que duplici ratione procedit nempe propter mirabilem a Deo sibi concessam authoritatem et propter viros doctos lateri suo assistentes ut notat Abbas in cap. extra non ... vers. § nota de rescriptis Ludovicus Gomezius ad mrum ... n° 100. Monachus in principio ex textu in l. omnium C. de testamentis ex quo etiam fluit ut Principes dicantur habere peritiam iuris in suis scriniis d. l. omnium C. de testamentis nam Principes sive Imperatores maxime cum rescripta et leges proferunt iuris peritos adhibent ut probatur ex textu fortem in ... non adducto in l. 27. de iure patronatus ff. vt

Non etsi hoc ita esse non autumo certum est quod Principes non numquam capit oblivio antiquarum constitutionum cum non obscure declarat cap. praeterea 32. dist. et cap. ult. 35. q. 4. iuncto textu in cap. plures de praesumptione dist. 2. observat Tirag. de nobilitate cap. 32. n° 537. //

Infertur ex hoc a DD. quod si quo verti apud Principem probationes nec allegationes si necessario ita Abbas in cap. dudum el prim. de electione n° 3. probatur ex c. saepe de appel. ubi in quo iuris quod vertitur apud Principem remittuntur probationes tanquam non necessariae pone exemplum quod quaere ... a Principe vel aliquis posset habere plura beneficia de iure suo, nam hoc ... iuris notitiam ... nulla probatio coram Principe requiritur cum ipse intelligatur habere iuris notitiam ... scrinio pectoris sui unde quia peritia iuris apud Principem esse existimatur deducitur etiam interpretes coram Principe tractatas causas solutionem libelli non requirere ita Osualdus Hilliger ex pluribus in notatis ad Donellum lib. 23. cap. ... tra D. plura similia praecedit Monachus ad mrum ... et Barb. in collectanea me... ratio igitur in praesentiarum ... quod Princeps posteriorem legem sive constitutionem priori contrariam condendo anteriorem derogasse intelligitur et si de illa nulla fuerit facta mentio cum leges et constitutiones anteae illas in scrinio memoriae suae veras et emendatas habere existimetur ut Traiano Imperatori scribens lib. 3. epistol. ... his verbis aiebat Plinius constitutiones retro Principum ad te non missi quia et parum emendatae et certae quaedam ... non videbantur et quia veras et emendatas in tuis scriniis esse credebam, a quo constitutionibus ... legem condendo deviasse Princeps existimandus et si specialis derogatio non intervenerit maxime non fallitur existimantes anteriorem constitutionem non derogari a posteriorem contrariam nisi specialis abrogatio fuerit interposita quod gregorius ... Valentinianus in Novela de 30 annorum praescriptione ait minutias iuris et captiosa verba sectari ut quod specialiter ... specialiter abrogentur tractani de constitutione Theodosii qua inducit praescriptionem 30. annorum qua

plerique

Clerici tolli tn̄ putabat ut et actiões specialiter designatas in ostitiõe sdeor derridet Valentinianus dicendo nihil ap̄s d. ostitutiõe posse intelligi exceptus quia ita verum est puto ut etiam si in priori ostitutiõe nominatim adiectum sit ne pro futurum abrogetur ut non numquam in sanctiõe legum adscribi. Testatur authorem ne ve pro statutum abrogato aut derogato, nihilominus pro ostitutionem posteriorem prioris priori derogetur ut non privatus multominus et Princeps potest ei legem sibi dicere a qua recedere non possit prosequitur Cuiatius tt. 24 observ. c. 7.

Verum huiusque dicta dextrui videtur ex cap. ex parte 3. de capellis monachorum pro ponebatur quod Abbas et Monachi Nibengensis Venetiis dicentis rescriptum ide apud literas ad quorumdam iudices impetraverant ne Episcopi dicentis eos compelleret plures monachos ponere in quorum prioratibus suis tibi singuli monachi esse solueverant quia pluribus facultates non sufficerent occasione igitur istarum literarum dicebat Abbas et conventus Nibengensis sibi esse certum ut in singulis prioratibus suis singuli monachi commoverentur dummodo pluribus eorum facultates non suppetant, verum Episcopus Venetensis significavit hoc Honorio 3. Pontifici maxime quod dictus ei rescriptum ei illud obiecit ostilio Lateranensi de quo nulla mentio fuit in tris quod dictus intelli gendum est illud rescriptum ab Apostolica sede nemanasse aut si forte sit literis tra occupa te fuerint minime eas ostilio Lateranensi de quo mentio facta non fuit de rogari ex quo apparet ostare videtur quod pro posteriorem ostitutionem prioris anterior non tollitur nisi in posteriori de priori mentio facta fuerit.

Huic difficultati facere distictiões ornatis satisfacere Archidiaconus in cap. Ita quod existimat magnum versari discrimen inter casum quo lex anterior ostiliaris fuit et inter illum quo anterior lex fuit Pontificia tum modo nam casu quo ostitutio solummodo pro venit a Summo Pontifice revocata censetur per aliquam novam ostitutionem et si de priori nulla fuerit mentio ita Archidiaconus mentis dit procedere mentem Bonifacii 8. in mo cap. 1. at vero Archidiaconus ait casu quo lex et ostitutio procedens fuit ostiliaris pro novam ostitutionem non tollitur nisi de ea expresse facta fuerit mentio ea sane ratione quia ostitutiões ostiliares maiori cum maturitate factae intelliguntur argumento in cap. praedenti 21. de officio legati ita tenent post Archidiaconum Covar. tt. 4 var. c. 16. n. 13. Cane do ad decretales Colectanea 125. Sanc. de matrimonio 1° tomo tt. 4 disp. 26. n° 7. Gutierrez in l. nemo potest de legatis 1° n. 123. idem Covar. in 4. 2ae part. § 9. n° 6. idem Cenedus in quaestionibus practicis q. 1. n° 27. Socinus ostilio 65. columna fin. Ludovicus Gomezius ad regulam n. 179. Anat. Germ. de indultis Car dinalium § que sublati n° 58. Felicianus de Vega in cap. 1. de indulgentiis n° 2. et seqq. et ibidem Balboa. ex n° 2. eadem opiniõe Archidiaconi totus mundus re cepit ut vetus vbis Phalini in c. non nulli de rescriptis columna 4.

Verum non et si absque Archidiaconi magnum non sit recedendum verum et se quam approbavit Rota decisiõe 276. et 268. Pauli Emilii et in novissimis 1 parte decisiõe 122. et seqq. sicque de stilo curiae Romanae multo toties observantur veluti in cognitione appellationum in qua semper fit derogatio ostilii generalis de duabus dietis ut in c. non nulli 28. de rescriptis. Et indispen sa

satoribus sui defectu natalium Dcilij Pictaviensis de quo fit mentio in c. 1 de fil. presbit. et in alijs ctibus, verum impune iuri non est sine dificultate Archidiaconi Officio ex multis nullus discrimine cstitutibus intra cstitutionem Dciliarem aut Pontificias ut defendit Alciatus lib. 6. paradoxorum c. 20. Flores de mena in practicis qq. q. 20. Sarmientus lib. 3. selectarum c. 14. quorum vestigijs ingrediendo ego etiam existimabam decisionem textus in d. c. exposite de capellis monacorum et in c. non nulli 28. de rescriptis et in c. cum de etate et qualitate ordinandi alia via in concordiam esse reducendam cum Bonifacio Pontifice in c. 1o nro ita ut dicamus regulam textus in c. exposite et alijs ctibus pcedere in posteriori rescripto anteriori cstitutioni contraria quo in casu nisi specialis fiat mentio derogande cstitutionis, non intelligitur derogatio nam rescriptum minima cum deliberatione datur et plerumque accedit quod inverecunda petentium ingratia ita Pontifices cstringit ut etiam pro non concedenda tribuat ut de se aiabet Imperator in l. 2. C. de petitionibus bonorum sublatis lib. 10. tit. 12. unde nihil mirum si rescripto cstitutione que cesso iure que non tollatur nisi specialiter de eo derogando actum sit Siliti q sit cstitutum ut nimie petitorum cupiditati imo nefarie importunarius cum libidini omnibus modis occurratur secus autem pcedere in cstitutione generali que 2o est adversa de qua loquitur nr textus nam cstitutio ea vingeatur vim legis obtinet que cum lex magna solemnitate pferatur l. quamiarum C. de legibus intelligitur pfx de l. et cstitutione cdenda deliberatius posse cstitutioni adversam tollere, ita Monacus ad nr textus in prio et Sarmientus lib. 3. select. c. 14. no 19. ”

Q si qs querat adversus dicta quod hodie in curia romana in coadiutorijs et alijs gratijs et concessionibus factis contra Dcilij Trid. decreta nunquam apponatur derogatio ipsius Dcilij nec specialis nec generalis, respondeo forte puto hoc pcedere ex vi decreti quod extat in eodem Dcilio ses. 25. de reform. c. 21. ubi omnia remittitur dispositioni Pontificis Romani quare videtur quo in dictis gratijs seu rescriptis potius utitur facultate sibi in Dcilio concessa quod aliquid contra Dcilium disponat ut ostendit Gonzalez de benef. 2o tomo pte 4. c. 5. no 34. quare sic ita fuisse in Rota declaratum quod per dictum decretum Dcilij dto c. 21. ad derogationes Dcilij Trid. sufficiat illa clausula generalis non obstantibus appostolicis cstitutionibus. ”

Verum si hoc vobis non arrideat ex ea ratione quod in omnibus alijs Dcilijs facta est protestatio Tridentini in d. c. 21. cum omnia Pontifici Rom. subijciantur in illis que ad legum humanarum dispositionem ptinent et non est necessaria specialis derogatio, dici potest ratione extinguendi Curie romane deducendum esse ex cstitutione Pij V. qua cavetur quoties gratia Pontificis manu signata fuerit ut fit in omnibus gratijs beneficialibus non sit necessaria Trid. specialis derogatio ita Saaguin in c. non nulli de rescriptis no 24. et Balboa ubi supra 21. ex quibus recte infertur quod cum ratio quare posterior l. contraria priori anterior tollitur illa sit quia voluntas posterior supposita potest lex priorum vincat et posterior l. seu cstitutio quod non potest ccordari cum priori sufficienter stili

ter indicat voluntatem saltem virtualem ad priorem derogandam dummodo e(ni)m si leges
poss(int) conciliari ita ut unaquaeq(ue) in sensu suo abundet tunc minime p(er) posteri
orem l. anteriorem intelligi derogatam, imo unam ex alia interpretandam esse; pot(est)
hoc duobus exemplis declarari unum est casu quo lex posterior novam poenam in
ponit, nam eo ipso non censetur aliam poenam p(er) priorem l. appositam revocare ut no
tat Bart. in l. 2. ff. vi bonorum rapt. quem sequitur Navarrus et ex eo refert
Suarez lib. 6. de interpretatione, cessatione et mutatione legis humanae c. 27 n.o 10 ratio est
q(uia) non repugnat idem delictum duabus puniri poenis et ita istae leges possunt sub
subsistere si aliunde poenae inter se repugnantes non sint itaque accipiendum est tex. in
l. quoties 41. ff. de oblig. et actionibus iuncto tex.u in l. 32. ff. eodem tit.o et l. penult.
ff. arborum furtim caesarum ubi dicitur quoties [nova] lex actionem introducit nisi nomina
tim caveat ut sola ea actione utamur etiam veteres eo nomine actiones competere q(ui)a
leges tacite non antiquantur quoties una est alia potest accipere interpretatione quod declara
bitur si de successis alienis arboribus exemplum apponamus pro quo variae sunt
actiones nam p(er) legis Aquiliae arborum furtim caesarum ex l. duodecim tabularum et
interdicti quod vi aut clam et p(ro)p(ter) novam actionem legis Aquiliae introductam est l. duode
cim tabularum quae fuit singulae arbores aeris 25. auctore Plinio lib. 17.
sublatam non intelligitur ut ratiocinatur Jacobus in d. l. 41. cum similibus ff.
de actionibus et oblig. q(ui)a una est alia potest interpretari ut bene adnotat Cuiacius
in d. l. 41. lib. 22. ad edictum Pauli de cuius tex. interpretatione cum l. 53. eo
dem tit.o de oblig. et actionibus consulendus Cuiacius lib. 8. observationum c. 24. et lib. 12.
quaestionum Papiniani in l. si vendidero. 80. §. cum raptor de furtis Pique
rus in §. 1. institutionum vi bonorum raptorum ex n.o 35."

Aliud exemplum procedit casu quo lex posterior tendit ad eundem finem nam
tunc minime intelligitur priori derogare ut iam antea observavit Menochius lib.
6. de praesumpt. praesumpt. 38. ex l. 25. fin. ff. de rei uxoriae actionibus et Cuiacius in l.
non est novum ff. de legibus lib. 2. quaestionum Pauli et latius prosequitur Suarez ubi supra n.o 11.
aliter tamen procedere sancte affirmavimus si constitutio posterior priori adeo fuerit contraria nam
tunc p(er) posteriorem sine dubio prior abrogatur et sic a Gunc..... accipie
da iura pro firmatione nostri tex. antea allata et tex. non vulgaris in c. 1. de cognatione spiritu
ali pro cuius explicatione consulendus Cuiacius ibidem."

Succedit nunc interpretanda seu enodanda 2.a pars nostri tex. quod nec
in subtili nec inutili debet iudicari aiebat igitur Bonifacius p(er) posteriorem constitutionem
priori contrariam tolli priorem et si de ea nulla fuerit facta mentio verum ipse Pontifex re
gulam a se signatam restringit namque ipse alt locorum specialium et singularium personarum
consuetudines et statuta p(er) posteriorem constitutionem neutiquam abrogata intelligi nisi de eis
abrogandis in nova constitutione expresse caveatur cuius diversitatis non magnae afferri
..... afferri illa ratio nempe ideo statuta et consuetudines singularium locorum non intelli
gi derogata p(er) posteriorem constitutionem quamvis generalem nisi de abrogatione expresse cautum sit
q(ui)a cum sint facti et in facto consistant ea probabiliter potest ignorare novas condens constitutiones
deducitur ex dictis quod generaliter constitutionis eam limitare in consu
etudinibus particularibus et statutis singularium personarum dumtaxat ipsa sta
tu.

Juta sint rationabilia cuius assertionis veritas lato calamo prosequitur Sanc. tom. 2. de matrim. disp. 24. n. 6. et Suarez ubi supra n. 13. et sequentibus, Bart. et Bald. in l. de qua ff. de legib. ,ipse Bart. in l. rigido ff. de iurisdic. Sinus in l. 2. C. quae sit longa consuetudo et ducitur ex antiq. in L. 3. §. diuus Adrianus. ff. de sepulcro violato. " Acriter tamen si quis nostri Proficis ingeniosissime impugnare videtur in d. l. 3. § D. Adrianus ff. de sepulcro viol. cuius ingens difficultas ut magis innotescat in medium ipsam proferre opere pretium iudicavi Adrianus Imperator in illo textu ut Ulpianus refferebat mortuos in ciuitate sepe liri prohibuit imposita poena quadraginta aureorum in eos qui contra insuper habito rescripto contrarium fecisset, et in magistratus qui tale fieri patiebantur, quorum perquisitio inferri iussit, et litorque et locum sepulturae publicari et corpus transferri proposito supposito rescripto sive constitutione Adriani quaerit Ulpianus quid dicendum sit si lex municipalis in ciuitate sepeliri permittat idem quod per illud rescriptum generale lex sive statutum municipale intelligatur abrogatum. et sane videbatur dicendum neutiquam in tali casu legis municipalis abrogatione sententiam nostri Proficis presumendam quia cum legem particularem Princeps probabiliter ignoraverit de ea abroganda cogitasse credendum non est. Verum Ulpianus contrarium fatetur nempe per generale rescriptum Adriani a lege municipali esse discedendum ea addita ratione quia imperialia rescripta suam vim obtinere debent et in omni loco valere, haec Ulpiani Disputationi quae mentem nostri Proficis minus congrua ratione arguere videtur cum ex ea apertissime constet etiam statutum singularium personarum per constitutionem generalem abrogari nisi de eo expressim cautum sit. "

Agnoscunt quanta difficultas in presentiarum desumpta intrepretes et praeter ceteros interpretes in d. § D. Adrianus Bartolus in d. l. de qua ff. de legib. et in l. rigido. ff. de iurisd. quod ut dissoluant nihil non tentant, Bartolus ubi supra existimat regulam d. §. D. Adrianus procedere sententiam mentem Bonifacii nostri procedere eo casu exaudiendum esse quo Princeps de legis municipalis abrogatione expresse cavit, verum pace tanti viri ego contrarium semper verius iudicavi nam si Ulpiani sic exaudiendum textum in nostri texto. ulla dubitandi ratio non remanet ad quod non tot Ulpiani interrogationes, si expresse de municipali lege antiquanda Princeps rescripsit, quae omnia Bartoli interpretatione et aliorum antiquorum quos lato calamo congessit Solorzanus tomo 2. de iure indiarum lib. 2. c. 22. a n. 30. alio modo per dictam difficultatem effugiendam esse existimabat et re deliberate perpensa ex riuulis antiquitatis sic veritas profluit. "

Sciendum namque est in lege 12. tabularum prohibitum esse mortuos intra urbem sepeliri ut Cicero lib. 2. de legib. his verbis legem scriptam refert, hominem mortuum in urbe ne sepelito, neve urito. de cuius legis lata et lata interpretatione scripsit Oppmanus lib. 2. antiquitatum c. 3 Panzirolus lib. 2. thesauri variarum c. 299. D. ferdinandus de Mendoza de confirmando Concilio Illiberitano lib. 3. c.

insuper habito

c. 4. in l. consuetudine contraria abrogata plerique intra urbem humabantur ut merito dixerit Prudentius lib. 1. contra Symmachum

Tot templa Romae, quot in urbe sepulcra
Heroum numerare licet

Clemens Alexandrinus adversus gentes Arnobius lib. 6. Lactantius lib. 1. c. 11. Plutarchus rerum Romanarum c. 29: quousque Senatus consulto Caij Duilli temporibus facto consuetudine abrogata iterum cautum fuit ne quis in urbe sepeliretur ad quem Romanorum morem respiciunt illa Virgilij carmina

Nec minus et miseri diversa in parte Latini
innumeras struxere pyras et corpora partim
multa virum terrae infodiunt avectaque partim
finitimos tollunt in agros urbique remittunt

Videndus Servius lib. 11. Aeneidos super eisdem carminibus: unde mos invaluit ut in suburbanis et in contingentibus urbi humatio fieret relatus Ovidius a Ioanne Sabaro in Sidonium lib. 3. epistola 12. ubi campus autem

Ius suburbano membra sepulta solo.

Marcus Tullius pro Roscio et Titus Livius lib. 11. ab urbe condita Hieronymus de gloria confessorum c. 80. quod Senatus consultum eum peritus antiquatum esset Divus Adrianus restituit eo tamen addito ut in ceteris provincijs et civitatibus idem ac Romae constitutione sua observaretur unde cum constitutio sive rescriptum Adriani magis tenderet ad abrogandam consuetudinem contrariam Romae inveteratam et longevam et restitutionem ad antiquam constitutionem novit in provincijs ut scite animadvertit Mendoza ubi supra nihil mirum quod omnes municipales leges abrogaverit seu ex eo abrogatae intelligantur ex mente Ulpiani et placito Adriani cum quidem dictae leges municipales ex effectu consuetudinis tantum ad leges scriptas sint redactae: his addendum quod Divus Antoninus Pius successor Adriani etiam mortuos intra urbem humari ac sepeliri prohibuit ut refert Capitolinus in eius vita et Paulus lib. 1. sententiarum titulo ult. § 2. quamvis pravo etiam reclamante Iacobo Cuiacio lib. 28. quaestionum Papiniani in l. 49. § 1. ff. de fideicommissoribus qui existimat utramque constitutionem esse Divi Pij et Adrianum de quo loquatur fuisse in d. l. 3. § divus Adrianus ff. de sepulcro violato quia Divus Pius postquam ab Adriano adoptatus fuit Adrianus est cognominatus ita ipse Cuiacius lib. 2. quaestionum Papiniani in l. accepti. 99. ad l. Falcidiam et lib. 9. responsorum Papiniani in l. de divisi 58. § accepti. 3. ff. ad S.C. Trebellianum et in l. 3. de dotibus in debitis lib. 28. quaestionum Papiniani Petrus Faber lib. 3. semestrium c. 12. Congensis gloriae nunc columna quondam olim alumnus D. Franciscus Amaya lib. 3. observationum Iuris c. 2. n. 21: qui alia simillima testimonia congessit Antonius Augustinus lib. 3. observationum c. 8. quod dixerit legem Iuliam ab Augusto sancitam ita nuncupatam quia imperator Augustus a dictatore Iulio Caesare fuit adoptatus et in eius familiam allectus: contra ab Augustino immerito dissentiat quamvis electus Marini Bertrandus de iuris peritis in Caio pagina mihi 76: sed cum omnes Magistratus leges conculcarent et cuperent intra urbes et ecclesias sepeliri vellent id Christiani imperatores districte vetuere tamen dedecus et pernicies licentia exorta uterque plurime constat ex l. 6. C. Theodosiano de sepulcro violato l. 22. C. de relig. et

et sumpt. fuit. Leo. nouella. 83. cuius legem Galli relligiose coluere Concilium Bracarense 2um sub Ioanne Papa 3. canone 36. quod etiam sancitum in Concilio Basensi seu Bargii refert Gratianus in can. preciendum 19. q. 2. et in Nanetensi can. 6. idque statuere Christiani PP. atque in l. 2. C. de SSS. l. quult. Co. Theodosiano 27. titulo pœnam quadraginta aureorum, Adrianus Imperator fisco inferri iussit. non fisco Imperatorum ut vulgo apud aliquos inualuit acceptum est, sed fisco Pontificum nam fiscus Pontificalis regio et imperiali sacratior olim apud veteres Romanos prisca auctoritate munitus priuilegijs ac immunitatibus fulgentis habitus fuit ut satis ex vestigijs antiquitatis probant Luterius de veteri iure Pontificio lib. 2. c. 22. ,,

Est tamen anxie inter interpretes controuersum, an sit aliqua constituenda differentia inter statuta et consuetudines quæ suæ iuri contingit, et inter quæ non contingit: non nulli putant toto fere iure distare nam ea statuta et consuetudines quæ ius suæ contingit posteriori constitutione siue lege tolli affirmat Andreas Siculus in c. 1. quod per nostrum textum Baldus in c. 1. de rescriptis et in l. ius aut ciuile ff. de iust. et iure Salicetus in l. fin. C. quæ sit longa consuetudo Bartolus in l. 1. glossa verbo fraude ff. ad l. falcidiam Romanus consilio 103. Aretinus consil. 20. columna 3. cum plerisque alijs relatis a Marco Antonio Marscoto ad nostrum textum n. 203. ,,

Quæ sia non leuibus innititur rationibus et in 1a facit argumentum ex nostro textu desumptum. Pontifex non præcedentis constitutionis tollere intendit quod iuris est, non quod est facti ita quod si facti petitur renouare potest quod non iuris est minime ideo statutum idque quod ius suæ contingit est quod iuris ipsum illud tollit posteriori constitutione. Ab Geliis vero sublato illius ratione expendit Baldus in c. 1. de rescriptis ubi etiam ... columna 2. potest etiam ex nostro textu aliud argumentum desumi eo non sancitum quod consuetudines et statuta singularium seu particularium personarum non intelliguntur sublata per posteriorem constitutionem de illis mentionem non facientem, ergo a contrario sensu sequitur quod consuetudines et statuta non sint particularium posteriori constitutione tollentur. Sed statuta et consuetudines quæ ius commune contingunt non creduntur particularium seu singularium personarum id est dicuntur, ut potest ius suæ generaliter contingentia quod sublata intelligi stricta canonica et ciuili ratione postulante necessario debent ut ratiocinatur in l. et quia ff. de iurisd. omnium iudicum = 3o argumento sin dicimus omnia vera, saltim adstruitur probatissima decisio ex iuris indubitato axiomate quo docemur plus semper in se continere quod est minus c. plus de R. I. in 6. cum similibus quod cum Princeps suam tollat constitutionem propriam multo magis intelligendus est tollere voluisse inferioris statutum idque met constitutiones qualitatis ipsius = Ex quo si contra tamen cessaret hoc debemus concedere obuiam dum maximum absurdum quod perpetuisse sequitur, nam si daremus quod Pontifex aut Princeps nequiret tollere statuta et consuetudines quæ hoc ipsum ius suæ contineret, ostremus impotestate inferiorum esse priuare superiorum et expoliare po-

teste

teste mutandi iuris nam facti statuti de omnibus rebus iure suo constitutis et con-
tis nihil quod ad eos expectat potest superiori immutare seu minuere quod
videatur absurdum neminem latet ut scite animadvertit reliquit Joannes
de Imola post alios in l. 1 ff. ad l. falcidiam.

Verum contraria sententia non levioribus est fundamenta et in primis non tolli posteriori constitutione statutum seu consuetudo idem prius conventum stringi probatur nam ubi duplex vinculum reperitur uno sublato seu sciso non censetur sublatum alterum ut vg. ubi duae servitutes concurrunt sublata una non intelligitur alia sublata l. si domus in principio ff. de servit. urb. praediorum c. pastoralis de privilegiis l. 2. C. de luitione pignorum quod cum statutum seu consuetudo cum iure communi convencta duplex faciat vinculum etsi per constitutionem posteriorem iuris communis vinculum tollatur nullatenus censebitur sublatum aliud vinculum quod quidem resultat ex consuetudine seu statuto ut tradit Joannes de Imola et ab eo relati ad nostrum textum et ad textum in c. 1. de rescriptis = 2o probatur opinione Joannes de Lignano quem sequitur Alexander in l. 1. columna 6. et 7. ff. ad l. falcidiam expendunt textum in c. cum omnes de constitutionibus apud Gregorium in quo proponitur consuetudo ut ipsi supponunt iuri communi conformis et consentanea et tamen nec statuto posteriori nec constitutione tollitur sed magis roboratur. Agebatur namque de consuetudine quam Accensis ecclesiae canonici observabant in percipiendis fructibus prebendarum eorum absentiae tempore; illam maior capituli pars iure communi receptam statuto correxerunt ac postea Pontifex Innocentius constitutione sua in d. c. cum omnes innuit in illis verbis sed in priorem consuetudinem usque ad tempora praedictae constitutionis servatam. post statutum illud aliam consuetudinem inductam et constitutione firmam et non obstante statuto et posteriori constitutione consuetudo illa prior servatur ergo quia non potest posterior constitutio tollere consuetudinem iuri communi conformem = 3o et ultimo probatur hoc pars argumento textus in c. 2. de prebendis et dign. quem notat 6 ubi consuetudo iure communi potentius facit proponitur in eo textu consuetudo quae ad R. Pontificem expectat provisionem personatuum dignitatum aliorumque beneficiorum vacantium in romana curia; quae consuetudo iuri communi obtinet quandoque de iure communi omnium beneficiorum provisio ad R. Pontificem pertinet c. omnes eius siliquas 32 dist. c. quam de electione lib. 6. ergo consuetudo illa communi iure potentius procul dubio facit nam eius virtute R. Pontifices vindicant potestatem quam consuetudine non data minime assumerent ergo cum consuetudo potentius faciat ius commune et ipsa quoque in eo fundata potentior erit et sic posteriori constitutione tolli non poterit, nam semper posterior lex seu constitutio tollit priorem quando paris sit potestatis ut probatur ex pluribus argumento textus in l. 2. C. quae sit longa consuetudo. Haec et leviora alia expendunt pro hac parte docte et scite tradit Marcus Antonius Marscotus ad nostrum textum n. 225 cum sequentibus.

Ceterum his minime obstantibus a priori sententia recedendum non est et quae ratio primo contrarium argumentum de duabus servitutibus seu duobus vinculis verum est quando diversos operantur effectus; secus autem quando eundem ut accidit in nostro casu in quo supponimus non expectare diversum ius commune et statutum seu consuetudo, propterea sublato uno et alterum tolli consequens est l. si eo longe ff. arborum furtim caesarum l. duobus

§. ω

§. colong ff. de iur. iurdo: quomodo at dissoluendum e argumtum aliud invol.
adnum textus quo intendit ex multiplicatione vinculorum nasci debere dissola
tionis multiplicatione ut vinculum duplex necessario requirat geminatam
dissolutionem ex ratione textus in c. 1 de tregua et pace. hoc non verum est quia unumquodque
ipse aliquem operatur effectum non qui intendit adiicit l. 1. C. de legitimis
heredibus et ea notata a Baldo in §. 1. de gradibus succedendi in feudo
in usibus feudorum. = Urget perfecto minus textus in d. c. cum omnes de constitu
tionibus qui illo minime probat quod intendit, veranamque species illius textus est, fuisse
in ecclesia Trecensi consuetudinem de percipiendis fructibus a non residentibus que
consuetudo valida est et si contra ad iuri comuni c. quia non nulli c. relatum de clericis
non residentibus dum adsint conditiones quas lato calamo tradunt Duenas regula
134. Selua de beneficiis parte 4 q. 2 n. 1. Cobbar. lib. 3. var. c. 13. n. 9
Gonzalez ad regulam 8 cancellarie glossa q. n. 207. Moneta de distribu
tionibus quotidianis parte 2. q. 12. a n. 3: post consuetudinem hanc iuri comuni contrariam
canonici qui tunc existebant statutum fecere priori consuetudini contrarium et
iuri comuni conforme id non generale; quesitus de viribus huius statuti ad remouendam
dictam priorem consuetudinem et ret. Pontifex statuto minime derogatum consuetudini et
ratio est quia licet statuto derogare consuetudo possit id verum est quando statutum per
se omnia ea que ad eius validitatem considerantur hoc aut statutum viciosum
fuit quia in preiudicium aliorum qui consentire debuerunt ex malo zelo et respectu
quorundam duntaxat non omnium factum fuit ita decisum textus in canone erit autem
4. dist. propterea que posteriori constitutione Pontificis damnatum. unde constat non de
duci ex eo textu quod consuetudo fuerit iuri comuni conformis immo quod fuerit contra
dictum ex eo textu quod consuetudo fuerit iuri comuni conformis immo quod fuerit contra
manifeste probatur quare obiectum argumentum ex eo textu desumptum evanescit nec
quidquam faciunt verba illa textus super priorem consuetudinem usque ad tempus predicte constitutionis
servatam nam verba ea non significare aliquam constitutionem interuenisse sed ita
tum ipsum appellari constitutionem quemadmodum ex imperio textus dum constitutum ita
annes de lignano quem Alexander sequitur in d. l. 1. 3a columna ff. ad
l. falsidiam = Denique non obstat posterior obiectio ex c. 2. de presbendis;
nam verum est quod consuetudo contra ius potentius facit ubi illa iuri comuni aliquid
addit ut in d. c. 2. non vero quando illud formaliter repetit ut supponimus
in nostro casu; nos non agimus de consuetudine omnino conformi iuri comuni in d. cap.
2. consuetudo aliquid addit iuri comuni nam extra iure comuni pertineat ad Pontificem
maxime provisio beneficiorum non tamen ita ut ab ordinariis preveniri non possit
consuetudo saltem facit in d. c. 2. quod in vacantibus in Romana curia nullus pre
ventioni sit locus, ideo pertineant ad Pontificem ut rectissime ret. Marcus An
tonius Mariottus ad textum textus n. 120. = Est sane tempestivum hic digredere

q. ii statutu et suetudo in corpore iuris claudant posteriori stitue
derogent et si de illis mentio facta n sit? Et vr ratio sonu q ista
statuta et suetudes tollant; et ratio e qa incorpore iuris inclusa ius
faciut et quemadmodu n e necessariu q fiat mentio alicuius legis et
stitutionis quae posteriori corrigitur, sic etiam n erit necessariu facere
mentione statutoru et suetudinu quae incorpore iuris includuntur
ut optime ratiocinatur Feling post Andream siculu in c. 1. 9.a columna
de rescriptis et in c. fin. columna 2. de foro petenti Baldus in c. cu
ordinem de rescriptis quem sequitur in l. 2. C. si ca ius et utilitatem publ.

Caeteru obiciet aliquis n insubtiliter difficilimu text in l.
decurionibus C. de silentiarijs lib. 12. cuius expensione suppono paris di
tionis ee statuta suetudinesq cu privilegijs quemadmodu n n exsentur
sublata statuta et suetudes locoru per gealem stitutione trariu sitentur
quoque privilegia sublata n censentur qa in facto quoque sistunt et ca
sum mitit Princeps ignorare ut probat Ioan. Andreas ad ruru text Baldus
in l. n plures in fine C. de SS. Ludovicus Gomezius ad ruru text
n.o 63. hoc supposito nunc expendo et ai illa text in d. l. decurionibus omnia pri
vilegia quae includuntur divorum Principum iudicio meruerunt ijs istius p ceptione
noverint ee firmanda n praeiudicatura quacumque generalitate pragma
tica etc.a qua verbis manu festeque privilegia silentiariorum q ii ex
cubitores in sistorio et palatio Principis stantes fere ad limina quos
Claudianus intelexit dum ait sacro q adhibere silentia somno quo
rum scola erat in aula stantinopolitana ut Nicephorus tradit lib. 16.
c. 34. quorum silentiariorum sacri palatij expectabilium virorum memi
nere text in l. ult. C. de excusationibus tutorum et in l. 30. § ult. ff. de
inofficioso testamento de quis intelligitur Ambrosius in oratione de morte Va
lentini ubi verbis effectus e silentiarius 3.o die mane quaerebat ignem
remorasset eo quod sensu exaudiendus e Salvianus Masiliensis lib.
lib. 4. de v.o Dei iudicio dum ait paverit quippe Actores, paverit silen
tiarios: quamobrem excubias agere dnr l. 3. eodem tit.o de silentiarijs
C. ubi Cuiacius. Calvinus Port Prateius et Brisonius de verbis iuris
verbo silentiarij melioribus d. d. Franc. de Amaya in l. ult. C. de in
colis n. 27. cum seqq. Iqui incorpore iuris sint clausa et stitutionibus pri
cipum probata, nulla gealis pragmatica tolli poee q ex sitia sint sta
tuta et suetudes privilegijs quemadmodum privilegia incorpore iuris
clausa n intelliguntur sublata per posteriorem gealem pragmaticam
sanctionem sic etiam nullomodo sublata dici debent statuta et suetudes
in corpore iuris clausa ut argumentatur Alexander in l. fin. C. si
ca ius et utilitatem publ. et Iason in l. post q. C. de pactis = venia me
differentiam e stituendum inter privilegia et suetudes ac statuta spe

cia

alia et singularia personarum et inter ea que non sint specialia et singularia. Sane statuta et consuetudines atque privilegia que quidem si singularia et specialia personarum non debent intelligi sublata per Principis secularis seu ecclesiastici quod est Officii et alterius mutandarum constitutionum potestate et arbitrio pollentis posteriorem constitutionem nisi in posteriori legum latoris placito de illis specialis mentio facta sit. quomodo exaudiendas imperatoris verba in l. de curialibus 3. C. de silentiariis lib. 12. Statuta autem consuetudines atque privilegia que quidem specialia et singularia non sint, illa si in corpore iuris inclusa reperiantur per posteriorem constitutionem et si de illis specialis mentio in ultima constitutione facta non sit, sublata censentur quia tunc intra alia placita Officii seu Principum secularium leges relata et in corpus iuris iniecta iudicantur et ideo Princeps intelligendus est ea non ignorasse cum omnia iura et ea que ad instar legum generalium sunt de inventa in scrinio pectoris sui censeatur habere ut ex ratione nostri textus patet. et quibus optime distinguit et ratiocinatur Gomezius ad numerum textus n. 68. ..

Quod ut planius pleniusque intelligatur et melior intrinsece ratio appereat aliud vertendum est summa cum differentia maxime quod constitutionum disceriminum inter illas constitutiones que quidem inter singulares et speciatissimas personas observantur et inter illas constitutiones que quidem inter speciales personas servantur, tamen locales nuncupantur non vero specialissime seu personales ut primo casu generaliter speciales et personales si constitutiones de camque eas non esse abrogatas per posteriorem constitutionem et in corpore iuris inclusse reperiantur: si autem non personalia vel localia sint statuta tunc demum nobis sit quasi in corpore iuris clausa invenientur tunc per posteriorem constitutionem derogentur quia hoc in casu vice generalium constitutionum funguntur statuta ut vocentur in tripes localia et ideo demum est eo revocari per posteriorem constitutionem illius atque ut scire et obscure aliud versum reliquit Arcgidiaconus ad numerum textus n. 6. 7. et 8. ..

Ceterum oppugnatur fortiter differentia constitutionum in nostro textu inter constitutiones generales et consuetudines atque statuta; nam firmamque illas posteriori l. tolli constitutione revocari et si de illis mentio facta non sit: statuta autem et consuetudines non revocari nisi de illis expressa mentio facta sit ut ex prima et secunda quod nostri textus apprime probatur; impugnatur quoque hec differentia acriter ex textu in l. fin. C. de indicta viduitate tollenda et ex textu in l. un. §. fin. C. de Latina libertate tollenda: in l. n. fin. C. de indicta viduitate et manifeste probant illa verba ita enim masculis esse sublatam pertinere quod ad sensum nostre legis quam super hoc promulgavimus non est incertum ne tamen quodam ambiguitas simplices animos moveat etiam expressim sanximus ... Iulliam miscellam et Scultum quod eiusdem fac tum est nec non Musianam cautionem que super talibus nuptiis introducta est non solum in feminis sed etiam in masculis cessare etc. que verba satis unire in

nu-

nuere non ita admissum esse ab omnibus ut posteriori se prior esse creatus sublata sitque ne id indubium revocaretur Iustinianus expressam mentionem fecit illius partis legis quam verebatur neguturam quod non esse sublatam in textu autem in l. un. § fin. C. de latina libertate tollenda quae est verba ad probare videntur et. ...

[illegible] casibus ex quibus Latinitatis antiquae electis ceteris ... in libris prudentium et constitutionibus enumerati sunt ... revocatos casus latinitatis qui a Iustiniano irritabantur necessaria illorum mentio fuisse videtur, alias non necessaria non fuisset illam non faceret Iustinianus quod constat ex quibus textibus quod sive sit generalis constitutio, sive sit consuetudo aut statutum particularium personarum semper esse necessariam mentionem atque ita minus recte in mio textu ponit differentiam inter constitutiones generales et statuta atque consuetudines particularium Andreas Siculus in c. 1. columna 24 n.o 37 ... contestatione et in repetitione c. Raynaldus columna 75 de testamentis Bartolus in l. 2. ff. de vi bonorum raptorum ... probare videntur textus in l. sancimus C. de testamentis et in l. ... in fine C. de appellationibus quas expendit Cornelius consilio 199 columna ante penultimam ... [illegible]

Difficultati ... Andreas Siculus ad rubricam de causa possessionis et proprietatis distinguendo esse duos casus ut ... ponatur ... quando lex posterior est correctoria prioris ... quando lex posterior non est correctoria prioris sed illi contraria; in primo namque casu affirmat esse necessariam prioris mentionem, in secundo minime requiri atque ita textus in d. l. fin. C. de indicta viduitate ... sentit procedere casu quo lex posterior correctoria est textus ... quo dumtaxat contraria est posterior lex faciunt quae quae tradit Salicetus in l. 1. C. de servis reipublicae manumittendis ... et quae late scribit Decius consilio 25 in ... Ceterum solutio ... nihil non arridet primo quia ... nec ulla ratio differentiae satis ... reddi potest quod lex corrigat ... contrarium statuat ... utroque casu lex ... revocata ... ut colliges ex Antonio de Butrio in c. non debet notabili 3. de consanguinitate et affinitate. Secundo quia ... recte expendatur manifeste subvertit distinctionem illam ... loquitur ... de constitutione correctoria ut patet ex verbo revocare, nam revocare nihil aliud est quam corrigere ut est ... Cardinalis in cle. statutum in principio de electione et in cle. si Romanus de praebendis et dignitatibus ... corrigere ... quod dicitur quando tollit ... constitutionem in totum ut in terminis resolvit Andreas Siculus in cle. ne romani de electione argumento textus in c. 1. de cognatione spirituali ... decidit Ioannes Imola in ... si ... de ... ff. soluto matrimonio ...

Igitur alia quaerenda nobis via est et ... Siculus in repetitione rubricae C. qui admitti ad bonorum possessionem post Baldum in d. l. fin. § fin. C. de indicta viduitate ... aliter distinguit ... ut diversum dicendum sit casu quo lex prior in parte dumtaxat posteriori corrigitur ac casu quo prorsus et omnino ... lex prior et ratio differentiae ... quia quando lex prior omnino revocatur nihil speciale in ea considerari potest ... ut generalis posteriori ... de illa mentionem ... corrigitur ... quando vero ... parte dumtaxat lex posterior derogat priori illa pars quae

que corrigit vr disponio spealis, pindeq vti despe faciendae mtio ut correcta
censeatr Xa tradita a Bartolo quez sequitr Alexander consilio 123. to. 4. et
ita accipit ipse lege n e novy ff de legatis consilio 108. to. 2. et in 1a dispnois parte
recedit Jas in 2a uo Jas in d. l. de curioso 3. §. fin. C. de indicta viduitae
tollenda ut ex examini fere colligit, ng cz lex tullia miscella sive fuerit tullia
eadz cz legibg Julia et Papia ut Cratio placuit adeig. C. de indicta vidu
itae tollenda et to. 14. observaoz c. 14. atq sub noie mercatoris to. 1.
notat. c. 2. sive fuerit diversa ab illis ut existimat Roberty i aiaduer
sioz. c. 2. et 3. et Gomang to. 2. observaoz. c. 3. pineret ad remiss bi
duitais pdioz imposite tz viris q feminis p formulas illas vitatas
vxori si a liberis ne nupserit. l. 92. §. 2. in fine ff. de cdicaibg et de
monstratioibg; mulieri si n nupserit. l. 22. l. 72. §. 4. ff. eodz. l. 6. §§.
2. ff. ad trebelianz si vidua pmanserit, si in celibatu persistat d. l. ult.
C. de indicta viduitae tollenda correcta parte ptingte ad feminas ex raoe
quaz 1a tradidimg, n censebatr correcta pars ex pectazs ad mares qa com-
plures eent partes legis ex sia Andreae Siculi fuit necessaa mtio
illius quae nouiter corrigebatr qa spei raoz sortita vr sic sititr explicatr
Jas in d. l. un. §. fin. C. de latina libertae tollenda cz sitibg.

Vel tandz si g acoia displiceant poterit responderi supponz
do ex pssiz mtioz dici tribg modis uno verbi gealibg; alio spealibg; et
3o denig specificis ita docet Bartolg in l. 2. ff. de vulgari et pupillari
et in l. sigs ingrio ff. de legatis 3o. qz iem Jas in d. fin. l. C. de indicta vi
duitae tollenda cz sitibg vult debere fieri prioris legis in posteriori
intelligdae de mtioe geali p clausulaz notaz et in ue vitataz n obstan
te et ita docet Alexandr. in l. fin. C. si q aius futilitaz pue3 sua
dereg vr Jas in c. si appica. 3q. de p bendis et dignit. to. 6. to. 7 aliq quavis
Maria sup hoc edita n obstante etc. Jas u nr et similes qq n requirit
mtio ad revocaoz intelligendi si de mtioe speali qa q quis n desideretr ad re
vocaoz tiu prioris n excluditr p p testamento gealiz. Nec distioz hanc pue
nit Jas in d. l. pcipimg 32. in fine. C. de appelaoibg t gdd aatz hac l. speci
aliter n vr expssiz id vetery legz sttillez q regulis oes relictz intelligat
etca Abz n. illud specialiter sic accipiendzr e ut intelligatr de specialitae
quae e in gealibg verbis ut scite poibg pbavit Bartolg. in d. l. 2. ff. de vulgari
et pupill. substit. quomodo etz explicat Salicety Jas in l. ea quidz. C. de accu
saoibg qz ret ad Jas in l. si maritg 29. § lex iullia. 6. ff. ad l. Jull. de adult.
quo vtitr eodz vbo spealis; advertit Ludovicg Gomezig in reptioni
Jas no 55. 2a mediz. = Nec etz obstat Jas nr in q. 2a ypte d. statuit q solz
de statutis et suetudinibg singulorz locorz et pionarz debet mtio fieri
qa ille intelligdg et explicandg e de mtioe speali ut illa sit di fraa intr
leges et stitues geales atq intr statuta et suetudies; q ad revocaoz illarz
sufficiat gealis mtio p clausulaz n obstante, aliq siz similz, ex quaaig
sta

Statutis deprehendatur colligatur. Ad revocationem quoque consuetudinum et Statuto-
rum nullatenus sufficiat haec generalis mentio, sed ultra requiratur specialis, ut
docet Bartolus in l. praetor ait. 3. §. divus Adrianus ff. de sepulchro violato.

Ultra omnes autem quos viderim expendo noviter ad versus hanc posteriorem nostri textus difficilem in c. noverit 49. decisionem expensam apud Gregorium: cuius expensione advertendum est quod a Bononiensibus, Spoletanis, Narniensibus, Ferrariensibus Villae Meganae montisque Fallisci civitatibus et reliquis quae ad ecclesiam Romanam pertinebant cum revellassent et vexillum in quo maiusculis literis erat scriptum libertas, extullissent statuta quaedam facta fuerunt ut refert Anonymus in vita Gregorij 11. edita per Franciscum Bosquetum ex bibliotheca Fuxensi temporibus Othonis imperatoris scribit sobrius ad annum Christi 1218. n. 11. Ipsi itaque Bononienses ut ex epigraphe constat rescribens Honorius 3us in d. c. noverit statuit excomunicare omnes haereticos utriusque sexus quocunque nomine censeantur et fautores receptatores et defensores eorum necnon et eos qui de caetero servari fecerint statuta edita et consuetudines introductas contra ecclesiae libertatem (quae si illa de qua mentionem fecimus) nisi ea de capitularibus suis fide de libris civitatum quae decreta statuta et consuetudines inseruntur ut glossa interpretatur insequentiam et Gotofredus in auth. casa. C. de SSS. eccl. ex glossa in can. omnes 36. verbo capitularibus 11. q. 2. Innocentius Ironius in 4a compilatione l. 2. de constitutionibus) intra duos menses post huiusmodi publicationem sententiae fecerint amoveri. Item excomunicat omnes statutarios et scriptores statutorum, necnon potestates, consules, rectores, et consiliarios locorum, ubi de caetero huiusmodi statuta et consuetudines edita fuerint et servatae, necnon et illos qui secundum ea praesumpserint iudicare et in publicam formam scribere iudicata. Hactenus Honorius, ex cuius serie sic argumentum conficio adversum decisionem nostram in d. c. noverit 49. agitur ut ex notatis a nobis iuncta inscriptione textus constat de statutis et consuetudinibus Bononiensium, Spoletanorum, Narniensium reliquorumque locorum quae sanctae Romanae ecclesiae cui fasces submittere debebant et subijciebantur, erexerunt caput, ac revelarant. et quia statuta haec et consuetudines erant particularium personarum et locorum revocata censentur hac Honorij constitutione quae quidem generalis est nec de illis facit expressam mentionem; hinc necessario sequitur male innui textum decisione requiri quod fiat specialis et expressa mentio statutorum et consuetudinum ad eorundem revocationem.

Sed facile tolles cuius textus difficultatem si bene perpendas verba textus; non enim ita generaliter ut requirunt expressam mentionem ad revocationem omnium statutorum et consuetudinum simpliciter, sed quando irrationabilia sint nam si non sunt rationabilia nullatenus specialis et specifica mentio desideratur, ut constat ex illis verbis dummodo sint rationabilia docet Paulus Castrensis post Baldum in l. de quibus ff. de legibus prius quod docuerat Bartolus in extravaganti ad reprimendum in glossa non obstante 2a media quem commendat Abbas Panormit. in c. non nulli columna fin. de rescriptis. Et ratio est quia ideo non requiratur expressa et specialis

mentio

mẽtiõ statuti et consuetudinis n̄ rationabili qª statutum et consuetudo
si ratiõe careat n̄ valent. c. fin. de consuetudine, in c. ut autem naugia. C. de fur-
tis et auth. oẽs. C. cum de successionibus. can. erit aut lex 4. dist. Ac actu n̄ nulla
mẽtio n̄ requiritur. c. n̄ ꝓstat cum sitiõg. de r. j. lib. 6. tradit Gheling in extra
tenore 2ª columna de rescriptis. et Cardinalis in c. 1ª statutum 3ª oppositione
de elect. et electi potest. Unde cum statuta et consuetudines Bononiensium et reli-
quorum ẽgt. oª ecclesiae libertatem mirum videri n̄ debet q Honorius illorum
mentionem specialem et expressam n̄ fecerit nec putaverit necessariam ẽẽ. Illud
antequam hinc abeam adnotatum volumus a Raimundo decretalium Greg-
orij compilatore inter alia omissa ẽẽ in nr̄i decisione verba illa accensis
candelis quae adiecta fuerunt ab Honorio et reperiuntur in 5ª compilatione
tto de constitutionibus c. 2. apud Innocentium Cironium quibus significatur forma
et modus maioris excommunicationis quae refertur in can. debent 11. q. 3.
observata quae fuit ab Innoc. 4. adversus Fredericum 2. in concilio Lug-
dunensi 4. et prius ab Alexandro 3. cum ageretur de pace inter ipsum et
Fredericum Aenobarbum cuius ritus significatio ad amussim refertur
in Cronico Romualdi Salernitani quis ubi Papa excommunicauit eos qui
pacem infringerent et sicut hae candelae extinguuntur sic eorum animae a ter-
nae visionis lumine priventur cum candela eent proiectae de manibus im-
perator alta voce cum alijs fiat fiat exclamauit; quae alia desideret
adeat expolitum virum Innocentium Cyronium loco sª citato tra. A. 31

Ulterius explicare lubet cap. cum olim 6. tto
de constitutionibus in 5ª compilatione decretalium ubi Honorius idem refert contro-
versiam ortam inter priores monasterij Dolensis appositum in Bituricensi
diocesi Divo Benedicto dicatum ut scribit auctor vitae Sancti Genul-
phi lib. 2. c. 7. Ivo Carnotensis epistola 74.) et inter capellanos ecclesiarum
Sancti Germani et Mariae parvae in Vico Dolensi extra civitatem Bituric-
sem in quibus presentatio capellanorum ad priorem monasterij pertinebat,
Innoc. epistolarum lib. 3. epistola 224. refert itaque controversiam ortam inter pri-
orem monasterij et capellanos super petitione proventuum ipsarum ecclesiarum
quam ab Innocentio predecessore suo sopitam affirmat. ceterum postea n̄ nullos
capellanos ecclesiarum occasione statuti concilij generalis quo dicitur ut provisio congrua
ꝑ parrochialium ecclesiarum presbiteros n̄ obstante patronorum consuetudine assignetur
de quo in c. extirpandae 30. de prebend. et dignit. decretum expensionis eandem
ab Innocentio factam infringere molitos ẽẽ testatur quam obrem ipse sua
constitutione statuit quum generali statuto n̄ tollatur provisio specialis ipse de consensu
fratrum idem cardinalium provisionem Innocentij confirmat districtius inhibens neque
illi occasione predicta contra ire presumat. hactenus Honorius. ex quo textu illud in
primis colligitur contra petitionem nostram et q nec specialis mentio statuti precedentis suf-
ficit ad eius revocationem faciendam ... seu constitutione generali quippe si sufficeret
specialis mentio facta in generali constitutione sufficeret mentio quae facta fuit in

in d. c. extirpandæ desbendis quod procul dubio ex innumeris rationibus ut speciali et specifica. = 1º quia idem Innocentius qui fuit actor illius statuti de quo sit mentio in d. c. cum olim 6. de constitutionibus in q. compilatione idem fuit actor etiam in d. c. extirpandæ quoniam cum ipse et statutum confirmasset monasterij Dolensis et sibi constitutionem utique fecisset in Concilio Laterannensi de quo in d. c. extirpandæ non potuit ignorare statutum de confirmatum atque ita mentio quæ fit in d. c. extirpandæ per mentionem speciali quando specialis non esset haberi debebat quemadmodum non per speciali habetur quælibet mentio ad revocationem statuti quando statutum observatur in loco ubi Princeps est docet post alios Ludovicus Gometius in adnotationibus etiam n. 82. etc. et maiori ratione ipsius dominium ut quando ipse Princeps qui statutum confirmavit contra constitutionem fecit nam factum proprium non potest ignorare l. quamquam 7. ad Senatusconsultum Velleianum, eorum non quæ gessit fecit præsumitur memor l. filio 31. ff. de adimendis legatis l. magna 12. C. de contrahenda stipulatione l. nisi ff. de novationibus cum similibus atque ita d. c. extirpandæ correcta censeri debebat confirmatio statuti et statutum de quo in d. c. cum olim 6. de constitutionibus in 5ª compilatione = 2º quia in d. c. extirpandæ adjicitur clausula derogatoria respiciens omnes patronos quorum respectu dici debet specialis quia eorum specialis etsi non nominatim mentionem facit de consuetudine qualibet etiam patroni seu cuiuslibet alterius non obstante quoniam cum in d. c. cum olim agatur de lite inter patronos et capellanos mentio adiecta in clausula non obstante mentio specialis reputanda est. Denique et illud facit quia constitutio illa Innocentij 3i de qua in d. c. extirpandæ in nullo alio casu potest erit locum habere nisi in eo de quo mentio in d. c. cum olim: quoties autem constitutio non potest habere locum nisi in casu de quo mentio in d. c. cum olim sed nisi in casu statuti particularis specialis eius mentio habetur pro speciali et revocatum censetur constitutione generali ex ratione etiam in l. 2. ubi Iason et alij ff. de liberis et posthumis c. ex parte de officio delegati ne litteræ reddantur frustratoria et nihil operentur contra etiam in c. si Papa de privilegijs et c. cum dilectus de consuetudine; et tamen licet omnia quæ concurrant in d. c. extirpandæ adque tamen statutum speciale de quo in d. c. cum olim nullatenus sublatum censetur nulla alia ratione expensa quam quia ad revocationem statuti specialis generalis constitutio contraria et mentionem specialem seu specialiter faciens non sufficit quoniam minus recte mens ibi statuitur revocari statuta per generales constitutiones dummodo de illis mentio fiat specialis et expressa. ..

Sed omnia hæc facile solvuntur, verissima ratione quam Honorius proponit in d. c. cum olim quia est quod statuto generali non tollitur specialis dispositio l. non dubium 4. C. de legibus l. uxori 42. § felicissimo ff. de legatis 3. l. alimenta § basilica ff. de alimentis et cibarijs legatis l. si finita 15. § de cæteris ff. de damno infecto l. doti clausula 119 de V. O. l. et si nihil C. de edictis et alijs rebus minorum c. 1. c. pastoralis cum similibus de rescriptis tradunt post alios Menochius de arbitrarijs casu 97 anno 2. et consilio 36. n. 48. et præsumptionum lib. 6. præsumptione 40. Balaicus consultatione 72. n. 2. Rebuffus tomo

2º

2º ad leges Galliae in ij factae a n. 203. Medicis de r. s. in regula 1. n. 44.
Rodericus Suarez allegatione 28. n. 16. Mantica de coniecturis lib. 9. tit. 6. n.
22. Nec obstant quae in contrarium expendebamus quia quamuis verum sit quod
Innocentius 3us fuit auctor et confirmationis de qua in d. c. cum olim et statuti ge-
neralis de quo in d. c. extirpandae, non inde necessario conuincitur non ignorasse
specialem quorundam a se confirmationem, nam idque vulgo dicitur ea quae in facto consistunt
praesumi ignorari in materia statutorum, non solum procedit quando factum est alienum
sed etiam quando proprium est et ita in Principe seu Officiale est propter multitudinem ne-
gotiorum et importunitatem petentium quae non solum in principe sed in priuato ca-
dere potest l. penult. ff. de iuris et facti ign. Bart. in l. 2 ff. eod. tit. Salenius in
l. cum Moris notabili ult. de iur. et imm. Cardinalis in cle. fin. § ita-
tum de statu monach. quibus consequens est potuisse Innocentium non memi-
nisse suae confirmationis quam ob rem non putatur specialis illa confirmatio sub-
lata generali constitutione de qua in d. c. extirpandae. = minus etiam urget 2a ratio
quia specialis et expressa mentio de qua in nostro textu requirit quod expresse et specifice fiat re-
vocatio statuti quae non fit per clausulam generalem non obstante quolibet statuto uel con-
suetudine. clausula namque generalis non sufficit ad tollenda statuta, consuetudines, uel pacta a supe-
riore uel iuramento firmata ut docet gl. in c. cum deceat de electione lib. 6. glo. in cle.
dudum verbo pacta de sepulturis quarum ut singularium meminit Romanus singu-
lari 8. pluribus prosequitur Ioannes Crotus de Monte Ferrato ad nostrum textum n. 50. = tandem
soluitur facillime posterioris obiectionis quia et si verum sit quod ea tantum ex
pluribus similia quae probabiliter sufficere ad reuocationem statuti uel consuetudinis quod alio-
in casu constitutio generalis non posset verificari, in clausula non obstante de qua
in d. c. extirpandae in aliis casibus verificari poterat quia non solum in monas-
terio Dolensi consuetudo illa et statutum extitisse putandum, immo probabile est
probandum ex modo loquendi Innocentii in d. c. extirpandae consuetudine
qualibet episcopi uel patroni uel cuiuslibet alterius non obstante etc. quibus innuitur
non solum patronos monasterii Dolensis sed etiam episcopos et alios illa consuetudine
usos fuisse; quare cum posset verificari potestas constitutionis generalis de qua
in d. c. extirpandae in episcopis et aliis personis qui illa facultate abutebantur
non est necessarium quod eam constitutionem porrigamus ad textum in d. c. cum olim de constitutionibus in
quia compilatione decretalium. Nec etiam est necessarium quod perspiciamus ad fauorem contrarium
quem aiunt Innocentium probat obtinuisse monasterium Dolense Innocentius
liberius innoti ad eundem textum in fine quia et si non intrueri et ille fauor
quem ipse considerat idem esset respondendum ac respondimus est in d. c. extirpandae
et in d. c. cum olim ex exacta iuris ratione quae proponitur in d. c. cum olim scilicet
quod constitutione generali non censetur regulariter reuocata specialis dispositio
ex iuribus quae adduximus supra. =

Plurimum aduersus nostri textus regulam expendo textum in c. constitutus de
rescriptis in quo proponitur constitutus apud sedem apostolicam clericus quidam proponens quod cum caelesti-
nus praedecessor Innocentii 3i. decano et capitulo Viterbiensi dedisset in mandatis ut

ut ipsum reciperet in canonicum et in fratrem, prebendamque ei conferret si qua tunc in eorum vacaret ecclesia, et postea vacare contingeret; cum autem decanus et capitulum non curavissent adimplere mandatum praedictum praecepit ut provideret illi executoribus datis: opponitur in d. c. constitutus adversam partem respondisse esse in Vituricensi ecclesia statuto de finito numero canonicorum iuramento firmatum et per Pontificem Romanum confirmatum, de quo cum non fecisset in suis literis Celestinus mentionem non credendum erat circumventum ipsum ab illo clerico rescripti impetratore. Refert itaque Innocentius tertius huius controversiae hic: Ideo discretioni vestrae mandamus quatenus si legitime vobis constiterit numerum canonicorum (qui nunc est in eadem ecclesia) per decanum et capitulum eiusdem ecclesiae iuramento confirmatum ante quam praedictus clericus literas executorias impetrasset: quidquid factum est occasione literarum ipsarum irritum decernatis, alioquin ei faciatis in eadem ecclesia prebendam (si qua vacat) sublato cuiuslibet appellationis obstaculo assignari. Ex qua decisione hoc argumentum contra decisionem nostram elicio, quod rescriptum impetratum a Celestino credimus habere vim constitutionis specialis vel generalis si putamus habere vim constitutionis specialis difficile est quod per illud rescriptum non tollatur statutum ecclesiae Vituricensis cum specialis constitutio prior procul dubio tollatur per aliam posteriorem quamvis generalem ut ex nostri textus regula colligitur. Si vero putamus duntaxat habere vim constitutionis generalis est perfecto satis absurdum quod in illius textu specialiter recurratur ut statutum non censeatur sublatum ad ius iurandum et Pontificis confirmationem quasi innuendo et insinuando quod si abesset iuramentum et confirmatio Pontificis tunc rescripto derogaretur statutum ecclesiae Vituricensis; tota enim vis decisionis ponitur non in ratione statuti ecclesiae sed in ignorantia iuramenti et confirmationis Pontificis ut constat ex illis textus verbis confirmatum iuramento et a Romano Pontifice confirmatum et cum de hoc memoratus Petrus non fecisset in suis literis mentionem intelligendum erat circumvenisse praedecessorem nostrum et dictas literas veritate tacita impetrasse quod si non intervenisset iuramentum et confirmatio Pontificis quomodo vero Innocentius ratione et natura statuti minime efficeret quod rescriptum vires obtineret et consequenter constat quod statutum rescripto generali tolli poterat quia si alia causa non adsit quae impediat revocationem per rationem illam a nobis traditam quod statuta si facti et ignorari censentur nullatenus iudicari debent non revocata cum in d. c. constitutus recurratur, ne statutum revocatum iudicetur ad iuramentum et ad Pontificis confirmationem ita expendebam ego adversus Bonifacium nostrum textum in d. c. constitutus 29. de rescriptis.

Responderet forte aliquis ideo in d. c. constitutus non revocari statutum per posterius rescriptum quia erat iuramento firmatum et iuramentum habet vim clausulae derogatoriae ut tenet Bartolus in l. si quis in principio columna nona fin. ff. de legatis 3. per textum in l. cum pater § filius ff. de legatis 2. quem sequitur Iason in § item si quis postulante nona columna instit. de actionibus natura autem clausulae derogatoriae talis est ut non tollatur quomodolibet sed requirat specialem mentionem d. l. si quis in principio et l. si mihi et tibi § in legatis ff. de legatis 1. proinde cum in d. c. constitutus statutum esset iuratum et mentio specialis de illo facta non fuisset in rescripto non iudicatur statutum revocatum. Sed explicatio haec sustineri non potest quia non est verum quod concludit, quia verius est quod statutum confirmatum iuramento

mto, tollit, n obstante iuramto, qa reuocato illo in consequentiam iuramtum tollitur tanquam accessorium docet Abbas in c. cum accessissent in 2a columna de constitutionibus et rao e qa iuramtum sequitur naturam dispositionis cui adiungitur. l. fin. ff. de liberali causa. l. fin. ff. qui satisdare cogantur. l. sed et si possessoris item si iurauero ff. de iure iur. c. quemadmodum 28. de iure iur. l. fin. C. de non numerata pecunia. c. per venerabilem in fine de electione. Cardinalis in cla 1a in principio q. 3. de regularibus Alexander in l. n tm ingressi n. 11 de reiudicata Baldus in c. cum olim columna penult. de constitutionibus Philippus in c. si cautio de fide instrumentorum et pluribus laudatis Cobb. tomo 1o obtestantis in 2a rubrica parte n. 29. nam in tali iuramto intelligitur illa clausula rebus sic durantibus, quod est ut eatenus teneat quatenus statutum; cui adiunctum d. caput quemadmodum ubi glossa de iure iurando faciunt notata per abbatem in c. cum M. Ferrariensis 1a columna de constitutionibus et dd. in l. fin. ff. qui satisdare cogantur et gla in c. fin. de puratoribus, nec debet quod quum mouere illud quod diximus de clausula derogatoria cuius vim iuramtum habere aliqui asserit ex d. l. cum pater §. filius qa quamquam possemus negare hoc qa statutum ille minus decretorie probat, tn illo concesso respondendum est regulam illam procedere rsu obseruantia qa si aliqua particularis persona ex facientibus illum actum iuratum vellet infringere et facere actum contra iuramtum n valeret actus et hoc rsu dicitur derogare seu vim clausulae derogatoriae habere n. u. quo propius statuti alterius, et alterius constitutionis collegialiter facto contra iuramtum irritum qa tali casu iuramtum si aliter n sint quod impediunt n impedit vires reuocationis ut optime notat Ludouicus Gomezius ad regulam ?? n. 289. Omissa igitur superiori explicatione respondebus e ideo in d. c. constitutum n censeri reuocatum statutum prius per posterius reuocatum qa cum statutum illud ex mente statuti regula consisteret in facto et ea quae in facto consistunt praesumuntur ignorari a constituente, praesumitur R. P. ignorare tale statutum et sic n voluisse illud expresse reuocare ut explicat idem Ludouicus Gomezius ut supra n. 290 = Nec explicationem hanc infringunt verba d. constitutionis per Decanum et Capitulum eiusdem ecclesiae iuramto firmatum quae vim probari quod ratio est in iuramto ad denegandam reuocationem statuti qa nemo n in iuramto sed in statuto constitisse rationem denegandae reuocationis ut manifeste probant illa eiusdem verba verum pars aduersa respondit quod cum in Viturniensi ecclesia certus esset numerus canonicorum institutus firmatus iuramento iurando et per R. Pontificem confirmatus et cum de hoc memoratus Petrus n fecisset mentionem: quae ex verbis constat mentionem n tamen de iuramento et confirmatione Pontificis quam de instituto seu statuto numeri canonicorum in ecclesia Viturniensi desiderari, tametsi n negemus in multis rescriptorum fuisse et necessariam mentionem iuramenti, quod alias expressum posset R. Pontificem mouere ad n concedendum rescriptum. Nec obstant verba quae dicta sunt ex quibus pendebamus nam ea n conuincunt solum iuramtum expressum et n expressum actum dicti ad reuocationem statuti de sensu morum verborum e in me

noluisse illud reuocare

inspiciendum esse iuramentum esset emissum ante impetrationem litterarum apostolicarum ad effec-
tum cognoscendi dolum et malitiam iurantium quia si post impetratas litteras iurave-
rint dolo et malitia iurasse credendum est, neque tunc oberit quod de iuramento men-
tio facta non fuerit, aliud vero erit quando iuramentum praecessit litterarum impetrationem
quia tunc vigil est quod imputetur iurantibus et non quod imputari possit rescriptum
impetratum tacita veritate ut idem Felinus affirmat. Sane non possum non recedere
de re eiusdem Ludovici Gomezii d. n. 290 et 292. qui existimat idem in d. c.
constitutionis et eius regula non procedere nec habere locum quando secundum actum non fieret per
rescriptum sed per constitutionem generalem quando tunc per constitutionem generalem intelligeretur revo-
catum statutum quod revocatum non censetur per rescriptum. hoc profecto mea sententia falsum est
et oppositum tenet Felinus dictione quia quod constitutio generalis possit revocare statutum
est prorsus absurdum, et quod possit revocare statutum iuratum est profecto absurdius
quare in hac opinione ab illis sententia alias doctissimi recedo; et iudico neque consti-
tutionem generalem non facientem mentionem specialem et expressam statuti posse statutum
etiam iuratum esset revocari.

ab illis

Demum adversus decisionem nostram expendo Clementinam
unicam de statutum de electione et electi potestate in qua ponitur quod statutum
super bonis a praelatis cathedralium, regularium et collegiatarum ecclesiarum de-
missis aut obvenientibus tempore vacationis earum futuris successoribus fi-
deliter reservandis editum de quo in c. quia saepe de electione in 6.
locum habere declaratur in omni emolumento quod provenit ex iuris-
dictione et sigillo curiae ecclesiasticae seu secularis aut alias undecumque
quae ad praelatos ecclesiis non vacantibus pertineret, consuetudine qualibet contraria
non obstante ita tamen quod in istis et similibus rationabiles deducantur ex-
pensae ceterum ad singulares personas ad quas ratione dignitatum quas ob-
tinent iurisdictio cum eius emolumentis devolvitur sede vacante, de
consuetudine, privilegio, seu iure alio speciali nolumus praesentem constitu-
tionem extendi; hactenus Clementina cuius decisionem inprimis expendo fina-
lia verba ibi ceterum ad singulares personas etc. et de consuetudine
privilegio seu iure alio speciali (hoc est statuto ut explicat glossa verbo spe-
ciali) nolumus praesentem constitutionem extendi ex quibus verbis liquido monstratur gene-
rali constitutione derogari consuetudinibus et statutis singularium personarum: si enim non dero-
garetur frustra et imperite adiiceret Clementina se nolle constitutionem suam ad consuetudines,
privilegia, et statuta extendi, adiicit Sanctissimus hanc limitationem quod ex eo quod Clementina
unius consultissima fuit credebat posteriori generali constitutione consuetudines et statuta
etiam si de eis mentio non fieret revocari: 2o expendo illa verba consuetudine qua-
libet contraria non obstante etc. quae valde videntur repugnare posterioribus
ubi quod sententia expendimus si iungas illis idem in d. c. quia saepe de electione in 6 ibi non
obstantibus quibuslibet privilegiis seu indulgentiis aut contrariis consuetudinibus, consti-
tutionibus seu statutis iuramento, confirmatione sedis apostolicae aut alia quacumque firmita-
te

de valati quae oia quoad hoc auctoritate ap.ca revocamus et irritamus nec
illius deinceps volumus esse firmitati, qq ex verbis probari videtur contrarie Hac
consuetudinum et statutorum censentur revocari statuta et consuetudines oes etiam per
sonarum singularium atque ita summopere difficile redditur quod in d. cl.a statutum non
censeantur revocari ex 2.a regula nra. Et quod etiam difficilius redditur ex decisione Ex. in c.
presenti 22. de officio ordinarii eodem libro 6. ubi cum agatur de ipsissima specie quae dis
cutitur in d. cla statutum et in d. c. q.a sepe statuitur in illis verbis sane constitutionem in
telligere de c. q.a sepe) quae superius specialiter edidimus contra capitula, collegia, con
uentus seu singulares personas bona cathedralium sive regularium aut collegiatarum
ecclesiarum vacantium occupantes per constitutionem presentem (quae in dignitatibus, perso
natibus, prioratibus, et ecclesiis aliis locum habere censemus) nolumus in aliquo
derogari et cum in d. c. q.a sepe oia statuta et consuetudines revocentur, ut constat ex verbis quae
superius posuimus, tamen in d. c. presenti declaratur statuta et consuetudines nullatenus
tolli ut constat ex illis verbis nisi de speciali privilegio sive consuetudine iam prescripta legitime
sive alia causa rationabili hoc eisdem competere dignoscatur. Et porro ubi ex privilegio sive consue
tudine seu alia causa rationabili sibi aliqui predictorum asserit bona competere si dicta hoc
de illis bonis etc. qq manifestissime patet. Officium in d. c. presenti sentire constitutionem c. q.a
sepe minime revocari statuta sive consuetudines quae rationabili causa subsistant. Sane
valde implicata non iura haec et apte inter se pugnantia sive incuriose legenti vide
buntur; ut tamen ea explicemus necessarium est distinguere casus in quibus loquuntur quibus ex
plicatis facile explicatur ad argumentum factum ex d. cla statutum patebit. queis

Et cum primis advertendum est principaliter emissam fuisse constitutionem Ex. in c. q.a
sepe de electione lib. 6. qua cautum fuit de bonis obvenientibus vacantibus ecclesiis
cathedralibus, regularibus sive collegiatis et statutum quod bona obvenientia vacantibus
ecclesiis reservarentur futuris successoribus, non obstantibus consuetudinibus sta
tutisve quacumque auctoritate firmatis: ratio autem quia prohibitio in eo q.a canonici ad
quos ius eligendi prelatum expectabat pellecti et irretiti amore pecuniae et emo
dorum quae percipiebant differre electiones in detrimentum ecclesiarum consueverunt ut ra
tiocinatur gl.a in d. cl.a statutum verbo declaramus ideo illis ademptam potestatem percipien
dorum fructuum qualibet consuetudine sive statuto non obstante; post hanc constitutionem fac
ta est 2.a 22.a fructum ecclesiarum vacantium de qua in d. c. presenti de off.o ordinarii in 6.
in qua sancitum non debere occupare bona ecclesiarum eos ad quos subiectio, collatio,
ordinatio, sive custodia illarum ecclesiarum pertineat nisi id iure speciali illis competit
consuetudine sive statuto. Ratio autem differentiae pp quia in d. c. q.a sepe consuetudines et statuta to
lluntur, in qua cautum non tollitur, est q.a in d. c. q.a sepe laeditur caput per membra id est fu
turus prelatus et superior per capitulum et canonicos ecclesiarum cathedralium, regularium
et collegiatarum in c. ult.o presenti, est e converso membra per caput percedit non in reliquis
ecclesiis excepti illis de qq agitur in c. q.a sepe ut constat ex illis verbis sane constitutionem
quam superius etc.a quae verba sic iam diximus respicere constitutionem d. c. q.a sepe laesio
autem capitis gravior est et diligentius praecavenda ut probat Ex. in c. qui ter [illegible] nec de cuius [illegible]
accusationibus et can. sicut 2.a q. 7. nec oportet filium in parentis bona nec subditum
in prelati potestatem habere, ut advertit Joannes Andreas in d. c. presenti. Praeterea cum in d.

c. q.a sepe

c. q.ª sepe ageretur de preiudicio superioris id est capitli et statuta et consuetudines reprobat, in d. autem c. presenti cum potius tractaretur de preiudicio inferendo a superiore ad quem collatio, ordinatio et custodia pertinebat ecclesia ei q subditus eet, ideo non improbatur consuetudines et statuta rationabilem causam habentia. Accedamus hic iam ad text. in d. cl.ª statutum et cum in d. c. q.ª sepe non eet satis expressum de quibus bonis loqueretur in meo p. text. quod intelligendum eet, de omnibus bonis undecumque provenientibus etiam ex iurisdictione et sigillo in quibus dubitatum quia proventus vi dellantur eet premium laboris, tum declarat Clemens decisione text. in d. c. q.ª sepe non solum pertinere ad reliqua bona sed etiam ad proventus iurisdictionis et sigilli quia quemadmodum ambitio et cupiditas aliorum bonorum poterat remorare electionem sic et cupiditas proventuum iurisdictionis et sigilli propterea reservari precipit futuro successori qualibet consuetudine et statuto non obstante et ª decisione text. in d. c. q.ª sepe quem text. in una eius parte corrigit id est quatenus expectat ad singulares personas ad quas pertineat iurisdictio in ecclesiis cathedralibus regularibus et collegiatis in quibus duntaxat loquitur, ut text. in d. c. q.ª sepe consuetudine et statuto, et ratio correctionis iudicio meo ea fuit quia in singularibus personis non adest periculum remorandae electionis, uti in capitulo et omnibus canonicis propterea quia cum videret Clemens cessare in illis causam finalem prohibitionis voluit quoque cessare effectum ex regula text. in c. cum cessante de appel. l. adigere § quamvis cum similibus de iure patronatus; unde iam colliges verum explicationem argumenti quod desumpsimus ex finalibus verbis d.ª cl.ª statutum: sane non ex eo quod crederet Clemens tolli statuta et consuetudines generali aliqua constitutione excepit expresse casum singularium personarum sed quia et singulares personae erant comprehensae in d. c. q.ª sepe et quia ipse quoque generaliter in 1.ª parte text. improbauerat consuetudines et iura specialia quae ab aliquo percipirentur emolumenta iurisdictionis et sigilli, ne igitur putaretur aliquis de ceptus decisione text. in d. c. q.ª sepe seid quoque sentire de singularibus personis statuto et consuetudine aut privilegio obtinentibus ius percipiendorum fructuum sigilli et iurisdictionis ideo expresse ipsas singulares personas excepit non quia crederet positivis non facta mentione derogari statutis et consuetudinibus et ita censeo explicanda iura hec de quibus ad alia poterunt consuli Azevedo in l. 3. nº 29. tit. 1. lib. 2. nova regia collectionis Ovenas. regula 244. Cobb. lib. 3. variar. c. 13. nº 4. Menocius in frequentis lib. 1. c. 8. a nº 10. Gutz. pract. qq. lib. 3. q. 31. nº 2. Barb. in tract. de clausulis usu frequentibus. clausula. 87. nº 12. ».

Denique adversus nostrum Bonifacium ex pendo difficilem text. in c. ceterum de rescriptis apud Gregorium ubi ab Alexandro 3. Wintoniensi Episcopo rescribente adstruitur quemdam impetrasse literas ab Apostolica sede ut causa quaedam coram assignatis iudicibus agitaretur finem reciperet, posterius Huic adversarius mentione nullatenus facta priorum literarum concessione, ut eadem lis aliis iudicibus committeretur. quibus hoc ita se habentibus et secundis literis aliquis pendebat et potius irrite ac frustranei esse fuerant. Cui mutationi respondet Alexander 1.as literas valituras ideoque priores iudices causam eis commissam terminare debere in suspensione habitis secundis literis, ea propter ratione quia priorum literarum impetrantes 2.as mentio non fuit facta: ex qua ficii serie eo ipso ... argumentum ... Bonifacium per ficio; propterea legis priorum literarum iubenta Bonifacio

Cio tollitr prior ut apte ex mte Ixu pbavimq sd in psentiarz posterig Ale
xandri rescriptu n censetr prig sublatu q fatendu e posteriore a priori
repugnante n evanescere autoritate legis iz dudu late et recepte. ,,
Cui dificultati ut fiat satis in 1° aiadvertendu e n oia rescripta ple
gibg teneri, si n p legibg haberentr minime consulti c'a ipsa rescripta reddere ut
apertissime colligi ex l. si remuneradi 6 § Marig ff mandati et ex l. 1 § si
cogeredi ff ad l. falcidia qq in locis ipsimet consulti rescriptoru pfligata
autoritate solidis et decretorijs raoibg subnixi ppria dogmata firmarunt
in quibz gen adduci p in l. 3 § pupillg ff de neg. gestis l. 3 ff comodati l. pupi
llg § 1 ff de auct. tutoru ut sibe aiadvertit Duarenq ad tit ff de [illegible] in
biti c. 6 vl aliud: solu aut p legibg habebantr illa rescripta que gealia nuncu
pant, qq Princeps universaliter definiebat et ad oes subditos expectabant
n u° ea rescripta potestate legis gealis n habentia; ut dicis et exempli graa
ponamq quo a Principe p litigantes impetrantr rescripta in singulas caas,
negotia, et psonas, tunc n. cu psonas et caas n egrediantr mirum n e intra cau
sa rescripto sypbensa tota concludatr impetrati rescripti potas ita notavit [illegible]
[illegible] comment. Doneli c. 9. tra D. pluribg laudatis, ac ita exaudiendq e
p in d. l. 1 § si cogeredi ff ad l. falcidia dicz eo loci Paulq c'a rescriptu D. Pij
iudicare e ausq, forsitz eo in casu rescriptu n invaluerat ac in eo p lexa iu
ris dubitatioe dicere e conatq q ipsi raoe psuaserat, n aut id q imperatori
fuit placitu q saepe saepius egit ipse Paulq ut videre e in l. Paula 27 § 1 ff
de legatis 3 et l. ult. ff de iur. fisci iuncta l. Emiliq 3 ff de minoribg et l.
clodiq 97 ff de acquirenda hereditate aiadvertit Cuiatiq lib. 25 observaoiz c. 14
Antoniq faber lib. 4 coniecturarz c. 13 quo remittatr doctissimq Valentia salmanti
norz merito primariq lib. 1 illustriq c. 7 n. 17. 1.
Sequitr proxime traditis implacabili rixa oppugnat Ulpianq in d. l.
si remuneradi 6 § Mariq 7 ff mandati ubi ponitr Mariq Paulq fideiussisse p dan
nide iudicatu solui mercede q pactq obsuq fideiussioq subalterius noie ex eventu
litis cavit quenta quantitate sibi dari: his ita p actis Mariq a ptore damnatq e
inferre maiores fructq quz q percepti ac debiti fuerant, et intantu c'a ipsu Ma
riu efervuit Saturninq ptor ut ei eide aduocaoibg interdiceret q p textu ad
uocaois et fideiussiois subalterius noie litz c'a bonos mores redemisset: in qua
quidz spe (disputaois forig graa) videbatr Ulpiano iudicatu solui fideiussisse
et velut redemptor litis extitisset velle a Damnide mandati iudicio pequi
id in quod erat damnatq; in qua quidz excitatoe Divi fratres verger comodq
rescripsere nullz aoez Mariu p indemnitate habiturz, n q a mercede pactq e
sd qa pacta mercede ad litis redemptioz accessisset et quidz callide
et subdole ac psuppositz alterius psonz: his ita suppositis Ulpianq Mar
celli dictoq p ponit nae eu q peccunia accepta spopondit ut siquidz socita
actuz e ut suo periculo spondeat nulla actioe possit agere, in dubz n actuz e ut

Vt pro quasi actura spondeat utili ei actio spectat. hactenus ex Vero et dicto modo ac ex Marcello Vlpianus.

Ex qua Marcelli distinctione sit alia lex difficilima nec tractatio nostra propterea ne a relinquamus) exurgit 2a asseveratio non levis difficultas siquidem ex distinctione Marcelli cuius non adhaesit Vlpianus manifeste convincitur ea quae rectissime a Claudio Pretore iudicata et ab imperatoribus per sua firmata et rescripto stabilita fuerunt, quo dicimodo fatendum est rescriptis et constitutionibus Principum (quamvis invaluerint) proconsultorum scita derogari nulla habita distinctione quod pro legibus observentur necne. siquidem illud imperatorum rescriptum rectissime prolatum teste Vlpiano ibidem, per Marcelli distinctionem subversum est illis verbis Marcellus sic loquitur de eo qui pecuniam acceptam spopondit ut siquidem pro eo actum est ut suo periculo spondeat nulla actione agat, si vero non est hoc actum utilis ei potius actio spectat. Vt autem huius difficultatis nodum solvamus (dimissis potius quam omissis permultorum opinantium placitis) dico est inpraesentiarum Vlpianum non impugnare ex Marcello quod a divis fratribus rectissime constitutum dixerat imo in posterioribus lex verbis agit ex Marcello de fideiussore iudicatum solvi cui nihil imputari possit nisi solummodo quod pacta mercede fideiusserit: in quo non fideiussore si ignoratur quod pro indemnitate sua, aliqua actione experiri queat contra debitorem adhibenda est distinctio a Marcello assignata, quod suo periculo spoponderit necne. ut in 1a specie quando suo periculo spopondit nullam actionem habere debeat, in 2o autem casu quando non est actum ut periculo suo spopondisset aliter erat dicere ei proce ei dari debere actionem non mandati quia gratuitum non fuit sed in factum utilis actionem de qua proprie fuit in l. quoties 22. ff. de praescriptis verbis; quae quidem actio sic utilis nuncupata non propterea sit efficax ut male existimavit Accursius sed quia deficientibus directis ad utiles necessario recurrendum est ut manifeste convincitur ex l. quia actio 21. ff. eodem tit. de praescriptis verbis: distinguendus itaque est fideiussor iudicatum solvi qui ultroneus fideiussione se obtulit ab eo qui pacta mercede ad fideiussionem accessit; et rursus separandus est qui pacta solum mercede ab eo qui suo etiam periculo fideiussit, et itidem est discrimen constituendum inter eum qui non suo etiam periculo obligationi se immiscuit et inter eum qui pacta mercede non solummodo ad fideiussionem accessit ad quam sit obligatus, sed etiam lucro inhians callide ad litis redemptionem protendebat et sic ita separatis speciebus, cuilibet earum ex Vlpiano respondere facilimum est si non implicemus easdem incuriose ac indistincte ita post antiquiores Antonius Faber in rationali ad hunc lex; a quo antequam discedamus aliquid non levia nec incuriosa numero 13 et parte breviter adnotare lubet. et in 1is huius scite iudicamus Claudium Saturninum praetorem de quo in nostra lex sive non esse Venuleium Saturninum quamvis non continuo eruditionis viri existiment eundem esse praetorem dimisserrime hi alias optime notae interpretes falluntur tempora insuper confundentes siquidem Venuleius Saturninus qui permultis cognominatur nominibus floruit imperantibus Antonino Caracala et Alexandro Principibus ut illorum ad ipsum rescripta ostendunt praecipue in l. 1. C. de excusationibus veteranorum et in l. 1. C. quibus non obijcitur longi temporis praescriptio; fuit autem Claudius Saturninus Romae praetor ut hic lex clare demonstrat, et quandoque singulari fuit

op:

Opinioni nec in consultorum dogmatibus obtinuit eius sententia ut dilucide cognoscitur ex l. 1. ff. de senatoribus, ubi quod Saturninus et matres quae nec usquam relatae nec unquam receptae, librum singularem de poenis paganorum conscripsit ut defenditur ex textu in l. aut facta 16. ff. de poenis. Hac ex antiquis legum vestigiis asseveramus Claudium Saturninum ac Venuleium eundem esse testatur Merilius lib. 2. observationum c. 1. in posterioribus: itidem ut vera dicti § Marius sententia exprimatur quod sibi velit Ulpianus illis in verbis maiores fructus videamus et asseveramus dupli possessorem rei alienae condemnatum ex litis contestatione praestare debere fructus duplos quos praestandi etiam fideiussores tenebantur ut colligitur ex Paulo lib. 5. sententiarum titulo de stipulationibus l. 1. C. Theodosiano, de fructibus et litis expensis. Divus Ambrosius epistola 24. quinimo profluit ex duodecim tabulis namque sic lex decemvi ralis habet apud Festum si vindiciam falsam tulit rei sive litis iudices tres dato locum arbitrij duplione damnum decidito. atque ita in hac sententia fideiussor iussus fuit praestare fructus maiores hoc est duplos sic exaudiendis textus in l. 6. et 12. ff. de distractione pignorum iunctis in utroque textu notatis ab Accursio et caeteris glossographis ut animadvertit Iacobus Cuiacius lib. 6. quaestionum Papiniani in l. 2. ff. de usuris idemmet Cuiacius lib. 5. observationum c. 22. et planissime lib. 9. observationum c. 25. Osualdus Hilligerus pluribus laudatis laudabilior lib. 20. commentariorum Donelli c. 5. tra. K. 20.

Caeterum ut non obliviscamur difficultatis propositae necdum examinatae in d. c. 3. de rescriptis apud Gregorium animadvertendum in d. c. caeterum 3. de rescriptis in 6. prius rescriptum non tolli per secundum nisi habita sit mentio de primo rescripto quia aliud est dominum in legibus lati aliud autem in impetrati rescriptis quod discrimen evidenti constituitur ex ratione non latis in quo Bonifacius adstruit quod si facti erit in facto consistit potest probabiliter ignorare Principem non autem quod si iuris est cum rescripta quod facti iudicentur nihil mirum si a Principe ignorentur et plane autem facillime eorum obliviscatur et sicut in statutis et consuetudinibus locorum specialium et singularium personarum praesumitur ignorantia Principis ac ex mente Bonifacij distinctione est necessum fieri mentionem statutorum ut revocata dicantur sic etiam in rescriptis mentio necessario desideratur expresseque requiritur: in constitutionibus generalibus et omnium diversum est cum censeatur Princeps habere omnia iura in scrinio pectoris, ideoque ignorantia iura intelligi nec allegari potest neque haec iura in scrinio pectoris, ideoque ignorantia iura intelligi nec allegari potest neque haec asseverationem conturbat si quis dubitandi ratio est rescripta ponit videndum iuris quam quod haec asseverationem sit et rescripta concedantur secundum iuris dispositionem pro iustitia administranda, alias non appi et cum rescripta concedantur secundum iuris dispositionem privilegio nullatenus differret quod quaeritur privatas personas non egreditur quod dictum est lex privata vel legio nullatenus differret quod quaeritur privatas personas non egreditur quod dictum est lex privilegium 3. dist. ut habetur apud Ciceronem lib. 3. de legibus maiores nostri (hoc est c. privilegium 3. dist. ut habetur apud Ciceronem lib. 3. de legibus maiores nostri) iuridica verba in privatos homines leges ferri noluerunt, idem non privilegium, quia modo est quod plurimum animi mutuetur rescriptum et quod iuris quodammodo dici queat quoad iustitiam partibus ministrandam ut colligitur ex c. 1. de officio delegati cum notatis c. 1. et 2. de mutuis petitionibus, facti mentio dici potest, si attendamus ad iudicem definire debentem, et singularis nostri hoc admittere possumus dicere rescriptum prius impetratum per 2um priori derogari non removeri quia sicut per nobis constitutione generali non tolluntur particulares in aliquo loco sic ideo in rescripto dicere tenemur quod cum in Romana curia frequentissime urgeant negotia nihil mirum si negratur in rescriptum non solum mentio iam in eadem causa impetra-

torum

torium sed et de statu cad omissum ut constat ex d. c. caeteris ne litigantes facilime aduo
candis causis studeant derelicto proprio iudice: sui ego minime solida iuris doctrina dic
tante semper potius impellere et suadebam. »

Tandem si quaecumque minus placuerint possumus et excogitare
aliud longe difficultatis subterfugium animadvertendo quod rescriptum impe
tratum ut asseveratum est, adiuuit litigantibus ministrandum ut sentit Hostiensis in
summa de rescriptis Innocentius, Abbas, Felinus et alii in rubrica de rescriptis in
quantum relinquitur proprii iudicis tribunal et ad aliud litigantes confugiunt quod non
permittitur iuris communi non imminuta ratione siquidem unusquisque coram proprio et compe
tenti iudice debet iudicari c. cum sit generale de foro competenti cum vulgaribus
non possunt non sedere rescripta aliquatenus imitari privilegia et eius naturam ad
parere ac ideo viribus non subsistit rescriptum ... primo, tertio, nisi de ipso ex
pressa mentio fiat = nec desunt verosimillima solutione diffidere nos faciet se
quens cordata iuris ratio, nempe quod potest committi causa proprio et ordinario iudici per
impetratum rescriptum et tunc a litigantibus non relinquitur proprium tribunal
nec ad aliud et alienum iudicium partes defugiunt sed coram competenti et alias suo
iudice litigare censentur cum in unam eandemque personam utraque potestas cadat or
dinaria et delegata sitque ordinarius et subdelegatus ex cuius rescripti sit
interpellatus iudex et ideo in dicto casu non videtur privilegio adaequari simi
le rescriptum cum non relinquatur proprium et antiquum tribunal, (veluti sic ne
clarius cognoscatur) successit apud Innocentium 3. in c. cum 12. de off. or
dinarii ubi Episcopus parisiensis recepto mandato a Summo Pontifice ut tam
seculares quam regulares suae iurisdictionis clericos qui multa et gravissima pro
sumpserant perpetrare facinora ingrata et condigna correctione plectatur appe
latione sublata, et quod in melius potuerit reformare studeat: hoc Pontificis
rescriptum dubitationi praebuit aream quod subditi parisiensis Episcopi possint ab epis
copali correctione ad metropolitanum appellare cum in Pontificis mandato
appellandi remedium sit interclusum; quam implexam dubitationem Senonensis Ar
chiepiscopus eius metropolitanus detulit Innocentio 3.o qui sciscitanti respondit
quod licet in excessibus corrigendis appellationis remedium inhibeatur non tamen voluit
Pontifex iurisdictioni archiepiscopi aliquatenus per memoratum rescriptum derogare et ideo
si aliqua evaserint dum fit delictorum inquisitio pro quo reponenda volue
rint accusati appellare ad metropolitanum, poterunt ab episcopo non tamquam dele
gato sed velut ordinario provocare quoniam noluit Pontifex per suum rescriptum auctori
tati ac iurisdictioni ipsius archiepiscopi detrahere; ideoque ad eum velut metropolita
num ab episcopo iudicati non prohibentur appellare; ex qua Pontificis serie ergo satis
videbatur probari non similimum esse privilegio rescriptum, cum non praebeat legi nec
proprio iuri communi derogetur, cum proprium competentis iudicis non relinquatur tri
bunal sed coram episcopo parisiensi alias ordinario iudice partes comparere de
beant apud quem etiam sublato rescripto iudicari tenebantur, cui si facul
tas

Sed breviter satis fieri potest si dicamus infra dicta [illegible] c. licet 12. esse asseverandum quod licet proprio iudici esset facta cognitio et sit competentis et ordinarij iudicis effecta impetratio non ex eo dicamus non esse legatus quin potius asseveravimus litigantes coram ipso comparere tenentur non velut ordinario sed potius tanquam delegato et appellantes ad metropolitanum infra dicta [illegible] non provocavere velut a delegato sed tanquam ab ordinario iudice; si quidem aliqua parisiensis episcopus iudicavit ut ordinarius iudex non tanquam delegatus quod licet manifestissime convincit ex illis [illegible] ubi quod si in inquisitoribus ab eodem episcopo non tanquam delegato sed tanquam ordinario faciendis. et ideo nihil mirum si appellationis remedium non intercluderetur quia si ut delegatus cognosceret inde licet inquisitione et punitione tam saecularium clericorum quam regularium devenisset tunc [illegible] cul dubio omisso medio id est metropolitano solummodo ad S. Pontificem provocari poterat ut expresse probant [illegible] in c. sup questionum § porro de officio delegati et in l. 1. C. quod omnia iurisdictione; sic intellexit Marcantonius Mariscotus ad [illegible] n° 89. et 90. ::

Caeterum si noluerimus praedictum [illegible] in c. [illegible], intelligere [illegible] excogitata [illegible] Innocentium [illegible] ex audire alio sensu ut dicamus [illegible] Pontificem episcopo parisiensi nullatenus delegasse iurisdictionem sed potius eum ordinarium instruxisse cum ex aliquorum opinatione [illegible] mandatum [illegible] relatum non posset procedere velut delegatus nec habere delegatam iurisdictionem parisiensis episcopus sed solummodo illi forma praescribebatur [illegible] puniendos clericos regulares ac seculares sua iurisdictione; quam [illegible] egregie verissimam reddit Gregorius [illegible] grave pendet. eodem [illegible] de officio ordinarij quo loci [illegible] Pontificium mandatum ad puniendos clericos et similiter refert episcopus Suanensis promulgasse [illegible] inter dicti in aliquas ecclesias existentes in territorio ipsius episcopi pertinentes ad monasterium Sancti Anastasij de urbe, et etiam in ecclesia Sancte Marie de Orbitelo et in clericos earum tulit [illegible] suspensionis. Abbas eiusdem monasterij corrigere incunctanter paratus dictarum ecclesiarum clericos [illegible] ferens supplicavit Pontifici quaerelam et Pontifex [illegible] respondeat facta et si ita est iubet episcopo ut a coeptis desistat et facta nullatenus executioni mandet nec opere [illegible] conetur, quin potius prudenter corrigens praecipitium quod imprudenter attentavit episcopus praedictas [illegible] non difficulter relaxat; causam solummodo rationem prepensam quia nullam habet episcopus iurisdictionem ordinariam aut delegatam infra dictas ecclesias, nec occasione illarum apostolicarum literarum potuit iurisdictionem delegatam sibi assumere episcopus. Ex quo Pontificis [illegible] similiter magis [illegible] Innocentius in dicto c. [illegible] probamus utroque casu per Pontificium mandatum (nedum rescriptum) nullatenus iurisdictionem delegatam fuisse concessam sed solummodo ad punienda clericorum facinora mandatum emissum quod mandatum cum fuisset generale nullatenus potuit derogare privilegio exemptionis quo gaudebat monasterium S. Anastasij ut [illegible] nullatenus [illegible] ecclesias ad monasterium pertinentes a diocesano episcopo sed potius ab abbate iudicarentur;

a coeptis

id. r. in nuzt illa Ecc.a intra dioceri existentes et ad monasterium expectantes
etc. et cum in mandato generali de speciali hoc est privilegio mentio non fuit. Falsa ex ratio
ó ne quia descendit ut privilegio minime deroget et ut qui generi per speciem derogat
ut iactat quod iuris axioma c. gri 34. de reg. j. lib. 6. l. in toto ff. eod. et ideo
quia quae ius non praejudicat sive detrahit privilegio ut ex se cautum est aliunt tibi
tur l. fistula §. fin. cum gla fin. iuncta l. paries ff. de servitutibus urbanorum
quae quidem doctrina ad quinq. ff decisiones feliciter adaptatur cum ecclesiae religiosorum
sint ab episcoporum iurisdictione exemptae sive liberatae ut in simili gl. reperimus
decisum in c. cum ordinis b. de rescriptis ubi apostolicae literae fuerunt impetratae
contra Cisterciensis ordinis fratres super decimis et alijs quae erant eis concessa per
speciale privilegium et in rescripto non valet quia de privilegio non fuit in ipsis dic
tis literis mentio facta quae necessario requirebatur adeo ut praejudicaret iuri
alterius rescriptum, cum P. ex in dubio nunquam praesumatur velle iuri aliorum
indistincte detrahere ut probat ff in c. ex tenore de auctoritate et usu pallij
et c. super eo de offi. de legati. quod non possint episcopi in correctione ac visitatione mona
chorum decisum habetur a patribus Tridentini Concilij s.e 22. de reformatione c. 8. ubi
consulendus Barbosa pluribus ibi ab eo laudatis et more suo congestis. ??

Caeterum menti Gregorij in d. c. grave et mea opinatione a vitro obstat decis
ff in c. sicut 2. de supplenda negligentia praelatorum ubi proponitur a Clemente 3.o quod mo
nachi et canonici regulares habentes ecclesias ad suorum praesentationem quam maximo pere
conabantur proprijs usibus et privatis commodis easdem ecclesias deputare et cuncta abstrahere ac
cum vacarent, vocare id est praesentare novos rectores qui potius pro sua voluntate instituebant
vicarios ecclesiae consensu quorundam episcoporum existentes arbitrio abutentes eosdemque semel
ecclesijs deputatos destituebant adeoque eos pensionibus onerabant ut neque ecclesijs
competenter in tanta nimia egestate deservire neque episcopo in episcopalibus respondere
neque hospitalitatem servare ac transeuntibus (ut decet) impertiri seu pietatis officium
exercere poterant. hoc fuit Pontifici insinuatum, qui ut ecclesiae semper bonos nomen suum
laudesque manerent et ne antiquus clericorum decor labatur, iubet episcopo dioecesano
studere ac invigilare excessibus regularium corrigendis et si intra tempora in Concilio
Lateranensi praescripta (hoc est sex mensium curriculo transacto) quod hic agebatur de praesenta
tione spectante ad clericos, si autem praesentatio pertineret ad laicos tunc praefatis
vicarijs quatuor mensium spatium tribueret. c. nullus de concessione praebendae c. unic.
§. ult. de iure patronatus lib. 6) si dicti monachi novos rectores praesentare non curavo
verint tunc devolutionis iure praesentatio ad episcopum pertineat appellatione remota,
ita tamen ut ex hoc nullum patronis inferatur in posterum praejudicium, quae omnia procul dubio
procedunt si vigilem in ecclesias iurisdictionem episcopus habeat, nam si ab episcopi iurisdictione
ecclesiae sint exemptae tunc nullo modo episcopus supradicta facere debet permitti: quae
tenus ex mente Clementis hypothesim figuravimus. nunc ex eius via decisione ar
gumentemur: et in s.t illa se offert non contemnenda difficultas ex orig. ex illis ff
verbis nisi a iurisdictione tua exemptae sint ecclesiae supradictae quae satis superque innui
tur ecclesias religiosorum immediate subditas esse episcopis, sique ad hoc ut non iudic
tur monachi ab episcopo necesse est ex doctrina quinque ut sint eorum ecclesiae speci.
aliter

aliter ab episcopali iurisdictione liberata, quod immediate monachi non subsunt eorum abbati, sed potius episcopo; nec debet distingui quod ipse abbas seu monachorum superior paratus sit subditos corrigere, ut voluit distinguere Gregorius in d. c. graue ibi quamquam abbas eiusdem monasterii eos corrigere sit paratus, quod dicat ipse Gregorius cum paratus sit superior monachos subditos plecti non debent corrigi a dioecesano episcopo; si in autem ab eorum correctione desistat et cunctetur abbas suie superior relligiosorum domesticus, tunc dioecesanus per se ipsum monachos corrigere studeat; quod diluit de verbo ad probare Innocentius 3us in c. quanto 7 de officio iudicis ordinarii ubi monachi proponuntur discoli ac errones, id est relinquentes propria claustra ubi divinis offitiis vigilare debebant, peccunia congregata ex redditibus ecclesiarum quae eorum curae sunt commissae curias principum discurrere non verentur; quorum vesaniam ut emendet iubet Pontifex Archiepiscopo dioecesano monere prelatos propriorum monachorum et aliorum regularium ut compescant monachos subditos et in claustrum proprium reducant iubentes ipsos in ut proprium sic quod habuerint in manibus prelatorum resignent: et si iubente prelatus non faciunt, nec superiorum regularium monitis acquiescunt tunc Archiepiscopus eosdem monachos et canonicos regulares compellat ad hoc exequendum per suspensionem offitii et beneficii appellatione remota; ex qua decisione manifestissime colligitur quod regularium correctionem ad ipsorum domesticorum prelatorum pertinere et solummodo episcopo concedi libera eos corrigendi facultas quando domestici prelati in excessibus plectendis negligenti versantur quemadmodum opinionem nostram etiam suadent verba in can. corripiantur 24. q. 3. et in c. reprehensibilis in fine de appellationibus et tandem deinde referitur apud Clementem 3um in d. c. sicut. 2. de supplenda negligentia prelatorum quod verum non fuit quod pro regula commune monachos plectendos cum Gregorio in d. c. graue asseveranti dicebamus et ex doctrina et in d. c. cum ordinem 6. de rescriptis assignavimus nequire immediate episcopos corrigere et in melius emendare monachos dum non pro cessent correctio abbatis, seu alterius domestici eorum superioris. eorum curae

Alterum in modum gliscit hac dificultas ex decreto tre latensis dalii transcripto á Gratiano in c. monasteria 17. 18. q. 2. ubi hac habentur verba monasteria et monachorum disciplina ad eum pertineat episcopum in cuius sunt territorio monasteria constituta. ex quibus verbis laconice sed decretorie colligitur indistincte monasteria pertinere ad episcopum dioecesanum, hoc est omni modo monachi coram episcopo iudicari debere et etiam domestica coercitio monachorum ad episcopum ex propria ratione expectat sed non innuere videntur PP. Arelatensis concilii illa in appositione et monachorum disciplina, igitur nusquam ad prelatos domesticos hoc est abbates aliosve superiores pertinuit privata monachorum coercitio et multo minus publicorum criminum supplicium, siquidem ad episcopos dioecesanos semper pertinuit etiam privati delicti emendatio id est disciplina ex hoc Arelatensis concilii placito quemadmodum grafice admodum adstruit Dalio apud Palacium Vernis coacto can. 5. cuius verbis quae apponere libuit ut sit notissima ut unusquisque (aiunt PP.) episcoporum potestatem habeat in sua parochia tam de ecclesiis quam de

regularibus, vel de secularibus ad corrigendum et emendandum in ordi
ne canonum spiritualium ut sic vivant qualiter Deo placere possint. Et in can. 5 eiusdem
Concilij haec subduntur verba ut monasteria tam virorum quam puellarum secundum ordinem
regulariter vivant et si hoc facere contempserint episcopus in cuius parochia esse
videntur hoc emendare debeat: quod si non potuerit hoc emendare illi quem Metro
politanum constituimus hoc innotescat et ipse hoc emendari faciat. quod distante ne
dum est Calcedonense Concilium can. 2. eos (inquiunt PP.) qui per singulas civita
tes et possessiones in monasterijs sunt placet episcopis subiectos esse debere. Et in
tam sea quae innumeris supponimus veris veriora sunt ut ex antiquis ecclesias
ticae eruditionis monumentis colligere possimus in modum visitationis episcopos adijsse
monasteria siquidem Laudatur ac nimium extollitur vigilantissima cura
Athanasij episcopi per diocesim et vastissima visitatio quandoquidem adiuit Atha
nasius non solum ecclesias quae in civitatibus erant sed et monasteria in solitudinibus
ut constat ex actis Sancti Pacomij seu adventus expolitus nostro tempesta
tis scriptor Laurentius Lagmeter Lib. 2. de veteri clerico monacho c. 12. et
si aliqui visitatores fuerunt adsumpti per abbates, hoc fiebat permittentibus vel
iubentibus episcopis ut liquet ex eo quod sanctus Pacomius vocatus fuit a Varo
Panos episcopo ad visitandos monachos sub dictionis ut refert in actis eiusdem et
dum properaret ad eum iustum credidit ut prius omnia monasteria quae a se con
dita fuerant inviseret. ex quo ubi colligo antiquitus non licuisse abbatibus mo
nachos propria autoritate invisere seu visitare ut male praesensit idem Lau
rentius Lagmeter d. lib. 2. c. 12. pag. 2. quod semper coercitio, visitatio, et omni
moda monachorum disciplina expectavit ad episcopos cum ex certe asseverandum
nusque nec in levioribus permissum fuisse abbatibus ut absque ipsimet mona-
chos regulariter viventes coercerent. hoc procul dubitandi ratio non mea
esse iniurium [?] regulariter viventes [?]
rose congesta ex sequentibus non difficulter dissolvatur.

Ut igitur ad non levem dubitatem desumptam ex
sicut. 2 de supplenda negligentia praelatorum regrediamur animadvertendum est primo loco ex
pectare ad abbatem aliumve superiorem monachorum correctionem et coertionem ut ex
presse animadversum relinquimus ex doctrina textus in c. reprehensibilis de appelationibus
et ex can. corripiantur. 24. q. 3. quod indicatur x a regula claustralem non est du
bium privatim expectare ad abbates subditorum cognitionem ut videre est in can. de
persona 11. q. 1. et l. unica. C. de emendatione propinquorum iuncto argumento desumpto
ex l. 3. C. de patria potestate quod quidem semper observatum fuit nulla temporum facta
distinctione quod monachorum correctio in his quae expectant observantiam regularem ad
di dno — abbates dicuntur pertinuit; nec his domesticis monachorum curis facile miscebantur
episcopi quin imo abbatibus omnino talia punienda relinquebant ut insinuat Aure
lianensis Synodus in c. abbates 18. q. 2. et apertius Honorius III in c. ex ea de
statu monachorum loquens de modo visitationis ex decreto episcoporum per abbates
fa

faciendadequaré dicuit endg mio laudandg Innocentig sironigadexpli
caóe d. c. Exea in. q. compilaoe Honorij 3. dubitabat: q autz ad eppz seu
ad abbatz ptinere debuirint causarz cognic cz agebatr informa et figura
iudij, et tun ex Hugonis opinaoe relata a gla. in d. c. quato. §. vbo si pla
ti de offo iudici ordinarij ptinere debet monacorz iudiz ad diocesanz
Eppz, cui sit etz adhesit Laurentig Pazmetr d. Leb. 2. c. 12. no 2. Vera
tiz autz opioz hoc e etz infigura iudij debere monacos corrigi ab abbatibg tari vir
gla. q dto loco dz utitr ingaeq argmto ex similitudine plati ecctie collegiate seure
gularis q habet inue ecctie canonicos iurisdioz; et etz qa abbas vue prior aut
monacorz superior pot monacos sue ditioi exmunicare ut ex pse reperitur
decisz in c. sicut de simonia et in c. cz in ecclesijs de maioritate et obedientia q etz
ij argumtz pot desumi ex l. ad legatz 62. ff. de procuratoribg adeoq hec ra si ut aliq
interptz antiquiorz existimaverint etz qno negligenter versatur abbas in excesibg
monacorz plectendis n transferri pot eius corrigendi ad eppz cz n sit ordinarig
illorz iudex nec in eos aliquz habeat eppus iurisdioz quomodo explicavere doz
Iz in c. 2. de supplenda neglegae platorz ut b dicerezt Clemez. 3. agere de abbate
exempto ab eppi copali iurisdioe ut regularir des monacorz superiores au
tpritae a ppca a diocesanis eppis eximutr et ideo illa addidit vba Clemez
3g nisi a iurisdioe sua exempto si ecctia s.a dicte nz aduersatiua nisi aper
tissime insinuat perplures ee monacos a iurisdioe eppicopali exemptos ideo
q in omgdado, sive disciplina illorz nihil pot agere eppus; q etz suadetur
decioe Iz in c. cz et plantare § in ecclesijs de privilegijs c. quoniz eodz tto etc.
olim de pscriptioibg qq in locis idz a Sumis Pcibg adstruiti = Iz uo in d. c.
graue penult. de offo iudicis ordin. intelligunt ut eo loci Gregorig 9 dise
ruerit de illg abbatibg eppo diocesano subditis; hi n superioribg mona
corz eos corrigere negligentibg pp latz culpaz et crassaz negligaz possi imo
debent eppi monacos corrigere quomodo ex audiqbus si Pfices aliasq diffiu
limi in d. c. quanto. 7. et in c. irregularibi eodz tto de offo ordin. et in c.
nulla de electioe pbenda c. 1. de appelaoibg qq ad iungendg e Iz in can. cz
simg qq. 3. sic explicandi ex doctrina gla. in d. c. quato vbo si plati et in d. c. graue
vbo corrigere de offo iud. ordin. quaz opioz des pene antiquiores sr sequuti, eaq
que expansis v his amplectitr abbas in d. c. quato no 12. et in d. c. nulla de ele
ctioe pbenda no 9. et 7. et veriorz alijs oppinaoibg crediderim si aduertamg
in his oibg potissime inspiciendz et intuendz cuiqunq ecctie quis dat aut tollit
omnino iurisdioz ut ex pria argumtaoe pbr ex l. 1. et fin. C. de emancipaoibg
liberorz; melior Iz in c. dilecti de arbitrij et aperte hac adstruitr thesis ex can.
2 quaestg. 8. q. q. 3. et b gla. v consuetudo Cyrg ad interptaoez d. l. 1a C. de emanci
paoe liberorz Bartg in l. 1. ff. de aqua pluvia arcenda: illud obiter aiad-
vertere oportet (ut hoc plurimi Iz intelligant) q si ius de quo agitr sit ex
numero eorz que Principi reservata si, aut si ius sit q t. supremo potes
ta

latis & inter regalia referatur, aut meri imperij exeat, et alia iura quae huius generis nuncupentur consuetudine praescribi nequire omnes interpretes uno ore testantur Ducti argumento l. competit 6. de praescriptionibus triginta annorum late hoc pluribus adductis rationibus tractavit Socinus regula 304 ...

succidanea occurrit

Huic verissimae interpretationi subsit alia occurrit solutio tradita ad Gratianum seu potius ad Arelatensis Concilij patres relatos in can. monasteria 17. 18. q. 2. ubi dicitur indistincte ac generice monasteria sive monasterij et monachorum disciplinam ad episcopum diocesanum pertinere; verius canonis exacta explicatione nobis dicendum est monachos olim et monasteria nisi quae speciali apostolicae sedis privilegijs eximebantur in potestate fuisse episcoporum ut dilucide constat ex Concilio Calcedonensi can. 4. et apud Gratianum c. quidam 18. q. 2. et apertius haec episcoporum potestas adstruitur in eodem Concilio Calcedonensi can. 8. clerici in parocchijs, monasterijs aut martirijs constituti sub potestate sint eius qui in ea est episcopus civitatis secundum traditionem sanctorum patrum nec per superbiam recedant a suo episcopo et alijs interiectis prosequuntur patres his verbis qui autem huiusmodi dispositionem quolibet modo subvertere ausi fuerint et episcopo suo non obedierint siquidem clerici fuerint, canonicae damnationi subiaceant; si autem monachi vel laici sint a communione suspendantur: et etiam hoc idem asseverare possumus ex decreto Concilij Aurelianensis relato a Gratiano in c. abbates 18. q. 2. et adeo subiiciebantur episcopis monasticam vitam peragentes ut monachus nullus effici poterat nisi prius concessa ab episcopo facultate ut decernitur in Concilio Niceno can. 24. apud Alfonsum Pisanum lib. 3. de actis Concilij Niceni si quis laicus (inquit synodus) fieri monachus voluerit sine licentia episcopi cuius monasterij potestatem habet, moneatur ille de statu suo, in quo est non est recipiendus in religione etc. quare quemadmodum sine licentia episcopali recipi nequibat, sic neque de monasterio eijci sine consultatione eiusdem episcopi valide poterat; aut de assensu episcopalis vicarij, ita iubentibus Concilij Meldensis Patribus can. 29 quae iussio adeo adamussim observabatur ut absque epistolis commendatitijs episcopi vagandi permissum monachis non haberent ut apertissime constat ex Concilio Agathensi can. 38. ubi postquam edixisset de clericis qui sine commendatitijs epistolis episcopi divagare non poterant dicitur in eodem can. 38. in monachis quoque praesentis sententiae forma servetur quod etiam adstruitur epistola relata folio 97. inter epistolas Arnulphi Lexoviensis episcopi qui Gruistensis abbatem increpat quod sine sui episcopi licentia menses aliquot a monasterio abfuerit et etiam ei iubet in virtute obedientiae (Sedepont et sa-) ut quam augusti Kalendas ad monasterium revertatur quod praeceptum cum parvipenderet abbas alia epistola ad eum missa iubet denuo ut remota omni occasione redeat intra 20 dies, alioquin ex eadem et officio altaris et ecclesiarum eum introitu suspendit, quod Aurelianensi Concilio 3. can. 22. decretum est abbates qui episcoporum praecepta despiciunt ad communionem neutiquam admittantur: quae omnimoda in monachos potestas Ex eo descendit quod praepositi monialium (quos nunc vicarios vocamus) non ab abbatibus sed ab episcopis eligebantur ut cavetur Concilio Carthaginensi 4. can. 97 transcripto

a

à Gratiano in can. grauiter 18. q. 2. hac summa epporum potestas regulariter
duravit ad tempora Innocentij 3.tii ut perspicue patet ex c. cum dilectus penult. de relli
giosis domibus et ex Concilio Lateranensi sub Innocentio celebrato can. 12. quinque giorum
rium et potestas in monachos maxime necessaria fuere, cum etiam aliqui abbates
adeo elati ut qui erant Episcopalis iurisdictioni sibi non verentur arripere
quod flagitiosissima scelera querelis epporum de omnibus mundi plagis platae
fuere in concilio 3. ut ipse testatur in Concilio Lateranensi can. 60. et in c. acceden
tibus 22. de excessibus praelatorum de quibus abbatum excessibus etiam antiquissimi epporum con
questi ut affirmat Paschalis 2. scribens ad Victorem Bononiensem eppum relatus à Gra
tiano in c. convenit 16. q. 1. hec causa sic ab ecclesiae surgentis exordio agebatur,
postea conuenit vero fuit ut monachi ab epporum iugo eximerentur ob grava
mina que nonnullis eppi monachis inferebant, exaggerata Gregorius mag
nus Classense monasterium potestati eppi Ravennatis in pluribus subduxit
et [illegible] etiam de causa occasione nullorum epporum monachos opprimentium manavit
ut Summi Pontifices quidem eos valarent privilegijs ut inquit Baronius
anno 598 ac post tres annos ab exemptione scilicet Classensibus monachis
edidit ipse Gregorius in Synodo Romana constitutum quo prospexit et consuluit
indemnitati ac quieti relligiosorum ne ullas in posterum molestias ab eppis
paterentur sive in bonis sive in abbatum electionibus vel monachorum ordinationibus
abbatibus inviti quod egregie nos docuit pluribus huius rei adductis exem
plis Laurentius Lacmeter de veteri clerico monacho p.te 2. lib. 2. c. 12.
et etiam adnotat ipsos eppos sapissime ob expectatam monachorum disciplinam
ac superiorum vigilantiam sponte eos sua potestate emisisse. nunc autem
exempti tam in civilibus quam criminalibus suo superiori respondere tenen
tur ut advertit Boerius decisione 603. Si tamen monachi forte [illegible] extra claus
tra degunt et ita notorie delinquunt ut populo scandalo sint, eppo instante
à suo superiore intra tempus ab eppo praefigendum severe puniantur ac de pu
nitione eppum certiorem faciant: sin minus à suo superiore officio privetur et delinquens
ab eppo puniri possit ita Trid. sess. 25. c. 14. de regularibus stabilitur, sess. 6. vero [illegible]
alij ampliorem potestatem eppis concessisse nam absque limitatione hec ferunt verba nemo regularis
extra monasterium degens etiam sui ordinis privilegij praetextu tutus censeatur, quominus si de
liquerit ab ordinario loci tanquam sedis à sede apostolica delegato secundum canonicas sanctiones
visitari, puniri, et corrigi valeat. Tandem Gregorius 14. similes exceptiones regula
rium curam animarum habentium hic ubi est vivus ingressi quia omnes curam aut administrationem ger
nunt omnimodae curis dictis correctioni et visitationi diocesani eppi tanquam sedis apostolicae de
legati plene in omnibus subijcit. [illegible] in Collectis ad Concil.
Trid. sess. 25. d. c. 14. de regularibus una cum sess. 6. de reform. c. 3. Sane Pater Gregorius
15tus eppum reservaret sola curam animarum [illegible] virgines religiosas à sua exclusisse
potestate et regularium superioribus domesticis commisisse, ut adnotavit idem Laurentius
Lacmeter praecitato loco. Ex his omnibus non difficulter adducitur cur omnes monasteria
deducitur [illegible] habitadit epporum ut dicam pro arelatensium patrum
ec

ēē subiecta legi monasterio; postea u° disciplinā et iurisdictionē episcoporum in monia
ipsos fuisse introductos de causis p. Summos Pontifices ab abbatibus mirum adiecta relata
exceptionē vera distinctione et limitatione Trid. decli. cuius sanctioni ut posteriori ac vestim
ent. in praxi standum est.

Addo pro coronide quasdam exceptiones ad Bonifacium
nro. c. 1° de constitutionibus. 1a est quando transisset in contractum statutum quia tunc revo
cari minime poterit et si de eo expressa mentio fieret in vim illius quod ius quaesi
tum foret, argumento text. in l. qui et ff. de r. i. cum similibus et eorum quae notantur ab inter
pretibus in c. 1 de probationibus. Bart. in l. oēs populi in 3. principalis ff. de iustitia
et iure Joannes Andreas in additionibus ad speculatorem tit. de constitutionibus quod nunc
videndum quod in limitatione ita explicanda est ut si de ea tractatur et etiam non sub
ditorum omnino certa sit; sin vero inter subditorum tunc distinctione est operata ut est
tunc quando revocatio fiat non suadente utilitate publica tunc minime tollatur statu
tum quod transierit in contractum; quando vero publica utilitate suadente fiat, tunc statutum
etsi in contractum transierit tollatur, quia publica utilitate suadente potest Princeps to
llere ius quaesitum subditis suis ex Bartoli doctrina in d. l. oēs populi de
iustitia et iure Antonius de Butrio Cardinalis et Joannes de Imola in c.
novit de iudiciis et in c. quae in ecclesiarum de constitutionibus quippe quod nanquam
licitum Principi permittitur auferre dominium rei privatae et ius alicui quae
situm l. bene a Zenone C. de quadriennii praescriptione cum plene notatis a DD.
in l. fin. C. si contra ius vel utilitatem publicam et in l. 2. ff. de constitutionibus Principum
Innocentius in c. quia plerique de immunitate ecclesiarum.

2° limitatur nra. regula quando statutum factum fuisset in commodum non sub
ditorum nam tunc revocari non potest et si de eo expressa mentio fiat et ratio est quia vim pri
vilegii habet tale statutum ut decet esse mansurum c. decet de r. i. lib. 6.
Innocentius in d. c. novit de iudiciis Bart. in l. privilegia C. de SS. ut statuere
singulis annis dare certam quantitatem frumenti clericis et religiosis statutum huiusmodi
revocare non potest c. ad apostolicam de simonia docet Felinus in d. c. novit co
lumna 19 de iudiciis et in c. 1° de probationibus Romanus consilio 292: et ratio est quia
dispositio legis privilegiantis non subditos, non tenet tanquam lex sed tanquam lex teneret
non ligaret concedentem argumento text. in l. humanum et l. digna vox C. de legibus quamquam tenet
in vim contractus et ideo irrevocabilis et ligat concedentem ut advertit Paulus Castrensis consilio
219 ex in priori limitatione diximus.

3° nra. regula non procedit quando constitutio vel lex nova quae potest statu
tum vel consuetudinem lata est adiuncta est ut quia publica utilitas providetur quia tunc illa dispositi
o veluti iuncto statuto et consuetudinem quantumcumque locale est ad illius mentionē non facta tolleret
et revocaret ex sententia Joannis Monachi additionis text. in c. 1 de iure iurando et huius limitationis ratio
est quia lex in favorem publicum introducta extendi et ampliari debet l. illud et ibi gl. C. de
SS. Bartolus in l. si constante matrimonio ff. soluto matrimonio et in l. quemadmodum C. de agricolis
et censitis et notatur lato calamo DD. in c. suae 7. q. 1.

4° limitatur nra. regula quando consuetudo vel statutum esset notoria et
vulgaria quia tunc cum praesumatur sciri concedentis est revocari et non procedit text. nro. cum cessetur
[illegible]

rao Baldus in l. 2. C. quae sit longa consuetudo. Dominicus in c. statutum de constitutionibus Iason in l. praescriptione C. si contra ius vel utilitatem publicam Phelinus in c. fin. columna 1. de iudiciis et in c. a nobis de exceptionibus.

5° autem limitatur quando consuetudo vel statutum omnino non tollitur, nam tunc etsi de illis mentio non fiat bene tamen posteriori constitutione generali tolluntur docet Abbas in c. constituto de rescriptis in integrum ab hac tamen limitatione facile discederem ego; tum quia eadem ratio militat in parte quae in tota consuetudine cum in utroque casu nostra ratio vigeat et ita argumento textus in l. quae de tota ff. de rei vendicatione, idem sentiendum est de parte ac de tota consuetudine: 2° quia textus noster expresse loquitur de derogatione partis in illis verbis non censetur in aliquo derogare verbum in aliquo partem dicit ex glossa communiter approbata in cla. 1. verbo aut eam parte aliqua de foro competenti et est textus quem ad hoc velut expressum expendit Iason in l. 1. C. de pactis et in verbo illo derogare quod de parte accipitur textus in l. derogatur ff. de V. S. l. fin. C. de indicta viduitate tollenda.

6° nostra textus regula a DD non admittitur quando consuetudo esset particularis illius loci seu populi qui legem tulit quia talem consuetudinem bene tolli probant, etiam non facta mentione quia cessat nostra textus ratio cum de illa notitia habeatur ut docet Abbas in c. fin. columna fin. de consuetudine. in modo Ia. consilio 24: 2a columna, Alexander consilio 72. volumine 6°.

7° adduntur et reijcit casus quo per legem quae est contra statutum vel consuetudinem reducimur ad ius commune primevum quod per consuetudinem vel statutum fuit sublatum tunc non probant tolli statutum vel consuetudinem per posteriorem legem vel constitutionem etiam de illis mentione non facta ita Paulus Castrensis in l. legem ff. de legibus Dominicus contrarium textus Phelinus in c. non nulli in principio 3a columna de rescriptis et ratio est quia via illa per quam reducimur ad ius antiquum faborabilis est et ideo amplianda ut docet glossa in c. statutum vel numerum de praebendis, per dictum in c. ab exordio 35. dist et l. si unus §. pacto ff. de pactis prosequitur Alexander in l. si constante columna 2. ff. soluto matrimonio; mihi per sectorum placet haec limitatio quia ratio nostra textus mea procul dubio locum habet et ideo ita limitata regula illa qua docemur favorabilem esse viam qua reducimur ad ius commune contra tradita merito laudanda per Socinum consilio 260. n.

8° demum limitatur nostra textus regula ut non probet quando constitutio vel lex posterior non imperpetuum sed ad tempus duntaxat prohiberet ut colligitur ex traditis adversus textum a Dominico in prima oppositione post Ioannem Andream in c. abbate de V. S. et ferè omnes antiquiores amplectuntur. Mihi vero etiam displicet haec limitatio quia idem est iudicandum de prohibitione temporali rerum illius temporis quod de prohibitione perpetua ex glossa in cla. 2. de rebus ecclesiae non aliendis et in cla. 2. de rescriptis quae adducit ad hanc opinionem Baldus optimus textus in l. sufficit de condictione indebiti, animaduersum reliquit Abbas in c. cum olim. de rerum permutatione et optima ratione procedit quia argumentum de toto ad partem temporis respectu validissimum est l. si cui in principio vero si proinde verbo latissime Baldus ff. de legatis 1°. Caeterum si aliquis eam velit modicum defendere ratione illa poterit fieri quod lex illa temporalis sit modicum praeiudicium afferre est censenda et ideo non debet de illa iudicari sicut de perpetua ut est textus in l. quotiens C. de precibus imperatori offerendis quae absolutum fecimus Virginum ad laudem Omnipotentis Dei P. F. et S. nec non intemeratae semper Virginis Mariae et S. Marci evangelistae cuius nomine gloriamur, postridie nonas aprilis

Anno. 1650.

Repetitio celebris ad §xiij in Clementina auditor. 3a de rescriptis a D.D. Doctore Emanuele de la Parra, qae Salmantina academia, elucidanda " anno. 1649. "

Inter alia quae clementinarum cathedrae antecessoribus lustranda 1
et illustranda, hoc anno, ex academiae praescripto assignanti 13 oc-
cupat locum tt. de rescriptis quem exornare nobis mater academia
imperat cuius praeceptis libenter obtemperantes non nulla et selecti-
ora eius dicti capita aggredimur explicanda. sit itaque prior ex
positio ad Clementinam §3 in c. 1a auditor. 3a. hoc enim tto. quem eo
stilo more exornare contendemus si prius aduertamus, postquam
concilium Lugdunense 13 generale sub Innocentio. 4. anno Dni
1244. et concil. Lugdunense 14m generale sub Greg. 10. anno
1274. celebrata fuerunt, concilium Viennense 15m. generale cui
praefuit Clemens 5s anno 1311. celebratum fuisse, ubi inter fuerunt
ferè tercenti episcopi praesentibus tribus Regibus Franco, Anglo, et Ara-
gonensi cuius quidem concilij constitutiones omnes, cum a Clemente 5o editae
fuissent clementinae nuncupantur ut refert ita Onufrius in
Kronicon pagina 45. 48. et 92. Azor tomo. 2. institutionum mo
ralium tt. 5. de quarto de Kalogi praecepto cap. 17. columna 985. Bel-
larm. tt. 1. de concilijs et ecclesia cap. 5. columna 881. et post eos do
cet Andreas Valensis in parallelis ad decretales in proemio 2
§. 8. nº 5. Igitur nostri textus casus et hypotesis ita proponi potest, erat con
trouersia inter Titium et Caium super quodam beneficio, utroque suis rationibus
fisus ad se tale beneficium expectare contendebat quamquam ut hoc litis hoc
fine decideretur ad Romanum Pontificem accesserunt qui alijs negotijs impeditus
non potuit declarare cui eorum beneficium illud deberetur, verum tamen au
ditorem in romana curia deputatum designavit ut utrique partes audi
ta pronunciaret cui ex illis beneficium spectaret, hic auditor sic pro
tulit in fauorem Titij contra Caium in sua sententia condemnans Titium cui de
iure beneficium deberi per auditorem fuit pronunciatum, propterea voluit in quo
modo ut q. ... collatio illi conferretur contendebat, quo-
circa ... ... iste auditor post ... ... possit conferre bene-
ficium

fiuz ei cui debituz eẽ ipse declaravit, et respondit Pz. Clericus
p dictuz auditorẽ decto potẽ cõferre beneficiũ sup q erat q ei intu
ly, fauorẽ aliquo tñc fuit placitũ; ex quo quidem decreto cõclusio
quo omnibz ab interpretibz deducitur sic se habet. Auditor in Ro
mana Curia q ex cõmissiõe apostolica beneficiũ litigiosuz alteri ex
litigantibz debituz eẽ pnunciavit, de eo ille recte potent pro
videre. quz cõclusio tanq in qua nobiz iuis cõstituti nulla alia de
cisio habet autoritas cõprobat eqm exornarũt in nulli interpretes
ex antiquioribz Cardinalis Zabarela. Immola. Ancarranus et
Bonifacius de vitalignis cõiter adquenerũt textuz repetentes. Benedic
tus Capra antiquius interpres in repetitiõe ad eũdem textuz quae extat in tomo
6. tractatuz doctoruz fol. 22. et 23. Abbas Panorm. in cap. super eo 15.
de offi.o et potest. iudicii deleg. nº 2. Philippus Decius in eodem textu nº 47.
et 48. et caeteri antiquiores cõiter ad eũdem textuz repetentes ex recentio
ribz illustrat et pariter exornat Goncalez ad regulaz 8. cancellarie
glosa 23. nº 24. cuz duobz sequentibz et glosa 31. nº 51. Selva de benef. 2a
parte q. 13. ptotz et alij in nulli relati a Barb. in collectaneis ad
Clementinas in repetitiõe ad nrũ textuz nº 1. "

3\. Veruz hec nra cõclusio ita exornata et corroborata veriss.a
sit difficilis tñ redditur ex sequentibz dubitandi raõibz 1a na satis ex eo
quia iudici de quo in pñti textu potẽ auditori tñ fuit cõcessa potestas declara
ndi ad quẽ ex litigatoribz expectaret beneficiũ nõ cõferendi potestas de
di adqueq ex litigatoribz expectaret beneficiũ ... negata illi vr cuz auditoris iurisdictio tanq iudicii delegati potius restri
genda quaz extendenda sit argumento textus in cap. P. et G. 40. de offi.o et
potest. iudicii deleg. pcipue cuz hic auditor suo offi.o functus intel
ligatur postq litem super benefi.o diremit et certuz sit iudicem q sen
tentiaz dixit statim desinere eẽ iudicem nec amplius super eadem re iudi
care potẽ ex textu in l. iudex 55. ff. de re iudicata. cuz pluribz
iuribz relatis a glosa in eodem textu verbo nõ poterit et ex textu in cap. in lite
rris. q cap. Venerabili fratri 37. in fine de offi.o et potest. iud. delega.
ideo auditor de quo in nro textu cuz functus fuisset suo offi.o, quoẽ
pronunciasset beneficiũ alteri ex litigatoribz deberi quoq tñ illi
fuit cõcessuz nõ recte suam iurisdictionem extendet ad cõferendum pdictuz
beneficiũ illi in cuius fauorẽ vero pstulit. "

4\. 2a dubitatio ad vrguendũ cõclusionẽ oritur ex eo quia cõsiderato q iudex
super nõ petito in iudicio pnunciare nõ debet alias si a pla cõtra libellum
foret cõtra textuz in cap. ... de simonia et cõtra textuz in l. ut fundus 18. ff.
q a ultra id quod in iudiciũ deductuz ẽ excedere potestas iudicis nõ pot ff. cõmuni
dividundo hinc est traditur a glosa ibidem verbo nõ pot sed in nro textu tñ
erat

erat q° sup illa declarac̃e ad quā videt̃ tale beneficiū expectaret n̄
v° sup ipsius collac̃e ut ex ipso textu cõstat q̃ cū illius iuris declarac̃o in iu-
dicio p litigatores peteret nulla tñ fieret mentio de collac̃e auditor
ille tñ debuit sic p̄ferre sup possessione, sup collac̃e u° nihil dicere
potuit p̄ pterea q̃ in iudicio talis petio n̄ cõtinebat̃ p̄cipue cū in nr̃o
textu de caa privilegiata agatur ex privilegiis semp sit restringendū
x° text. in cp. pastorali 19. de privilegijs. „ 5.
Deniq̃ ad tertiū text. quatenus eo asserit p̄ visū fuisse
beneficiū p auditorē meū ad quē expectare deinde indicavit ob-
stat sequens cõsideratio. hoc beneficiū antea iā erat suū q̃ p̄ pluriorē
amplius suū effici n̄ potuit sic q̃ p̄dtã p̄visio necessaria fuit cū q̃
meū e amplius meū fieri n̄ possit ex utriusq̃ iuris testimonijs et
q̃ beneficiū alteri collatū nec sibi nec alij amplius cõferri queat p̄
bat text. in cp. si tibi absenti 17. de p̄bend. et dignit. lib. 6. quod doctri-
na coadiubat ex textu in l. 3. §. ex pluribus ff. de adquirenda posse-
sione ex eius finalibus ubi cõstat dominiū alicuius rei n̄ nisi ex
una caa cõtingere posse q̃ cū in nr̃o textu beneficiū iā propriū sit
n̄ recte nec de iure nec de collac̃e p̄dti beneficij p auditorē agit. „ 6.
Quibus dificultatibus n̄ obstantibus nec q̃ quarto° contrarius
favientibus dicendū e verius cã nr̄i text. assertionē videlicet auditorē
deputatū ad hoc ut sup beneficio litigioso rite p̄ferat posse decisionē
providere illi in cuius favorē fuit sña lata, cuius cõclusionis ratio ut
addiscere possimus utrūq̃ nr̄i text. mãa dilucide exornetur n̄ nulla
valde utilia et necessaria advertenda veniunt et in l.° nied.
e auditores in iu° nr̃o varie ac diversimode nominari solere 8
q̄noq̃ n̄ dicunt patres x° text. meus ex insinuac̃e qo de appelac̃ibus
q̄noq̃ cõsiliarij appellat̃ auiga ad hoc c. de iudijs nominatur
cognitores seu executores in cp. sup questione §. porro de off.°
et potest. iudicis delegati cp. sicq. 4. de foro cõpetenti et appell.
tur. Cardinales in cp. Rainutius 26. de testamentis et meus cū Ber
toldus 28. de sñª et re iud. nec n̄ dicunt iudices expectabiles
et duces in l. p̄cipimus 32. §. qui a duce C. de appellac̃ibus
et deniq̃ auditores successerunt in locū p̄fectorū p̄torio a in locum pretorio
primates erant x° ea que tradit Gregorius lopez in lib. t. 2a.
partit. 3. gl. 2. in p̄n.° verū q̄cunq̃ auditores accipiantur ut
in pluribus illi solet dici q̄ ab aliquo iudice aliquid demã-
dijs

dijs causis committitur, puta alicui certus articulus quem determinet et decidat, ut in dicto enim super questione 27 § verum et § porro de officio et potestate iudicis delegati, quam distinctionem duobus argumentis obscuratam eisdem plene satis faciens defendit Cardinalis Zabarela in repetitione dicti cap. num. 4 [illegible].

7. Rursus sciendum est plures auditorum species in rota inveniri, verum hi omnes aut deputantur ab inferiori hoc est a iudice delegato vel a superiori qualis est imperator aut Pontifex, illi proprie dicuntur auditores ab inferiori deputati quibus medium causae dicuntque committitur de quibus agitur in dicto enim super questione § verum et § porro de officio et potestate iudicis delegati, hi enim iurisdictionem non habent, tamen notionem vel causae cognitionem et mero executori quem comparatur nec repugnat notionem vel cognitionem quam absque iurisdictione habere ut probatur in l. ait praetor § ff. de re iudicata et l. notionem 99 ff. de v. s. itaque ab illis non appellatur nisi modum excedat dicto § verum ubi etiam aut alicui medium tantum committitur ab ipso tanquam ab auditore provocari non potest. De primo tantum a superiore aut ab Imperatore aut a Pontifice nominatur de nominatis ab Imperatore vel Rege non sermo non est quapropter eorum nunc esse et originem libenter omittimus interim consulendi de his omnibus Greg. Lopez in l. 7 tit. 20 partit. 7 glossa 9 et in l. § tit. § partibus, et in l. 4 tit. 24 partita 2 glossa 3 et alibi Bartolus ita § glossa 2 et in l. 4 tit. 24 partita 2 glossa 3 et alibi Bartolus et caeteri antiquiores in dicta l. precipimus 32 C. de appell. quibus de auditoribus ab Imperatore nominatis agit et extant inter gestis in ordine [illegible] in novissima recopil. libro 2 tit. [illegible] et quatuor leges in quibus agitur de eorum munere, creatione et obligatione.

8. A Pontifice etiam solent et frequenter nominari et designari auditores non etiam ex universo christiano orbe ad ipsum litigatores causas debere suis ecclesijs et alijs rebus deferre solent, quas causas expedire voluerit Pontifex per viros utriusque iuris peritos qui quoniam in capella Pontificia assistebant capellani Summi Pontificis olim dicebantur, ex ijs qui a Pontifice nominantur alij dicuntur auditores camerae qui de causis ad cameram expectantibus cognoscunt, delicta ab hijs perpetrantes puniunt, lites suspectibus et super quadam alijs questionibus emergentes dirimunt et denique potestatem habent cognoscendi de his quae inter curiales fiunt, alij hi auditores contradictarum quorum munus et officium est ingredi quae tenetur debeant impetrari et concedi et iudices et in quo loco debeant deputari. Alij vero dicuntur auditores sacri palatij qui fere sitis istis auditoribus camerae qui hodie auditores rotae dicuntur eo quod in orbem

sedentes controversias et causas examinant in quo auditorio cuncta xª
doctrina, aequitate, iustitia et integritate definiunt, sunt auditores 12
adque numerum eos Sixtus 4 reduxit et quis existimis optimi et
docti eligantur qui sint tanquam stellae in firmamento caeli tamen duplici exa-
mini subiiciuntur xª ea quae docet Philippus Decius in cons. [illegible]
2° de appell. n° 8. Lambertinus de iure patronatus 1ª parte lib. 2 q. 11 ar.
3. n. 9 quo aere tulisse Phelinum [illegible] quod auditor Rotae fuisset et
signatus quamvis dictus Phelinus doctissimus esset et luminare maius utriusque
iuris ut in eius laude adnotarunt multa cumulando Lambertinus
de iure patron. lib. 2 3 parte q. 9 in prin. n° 1 folio 202. Navarr. in re
petit. ad [illegible] in cap. siquando de rescriptis pagina 96 ad medium Hi
politus singulari 189 n° 2 quorum tamen auditorum munus et officium [illegible]
nos insinuatum sit tamen illud melius ex stilo curiae colligetur quin in quibus re
bus attendendus est xª [illegible] in cap. ex tris 11 de arbitriis cum quo grau
6. de crimine falsi de quibus auditoribus [illegible] et institutione consulendi
sunt Octavianus de stilo curiae lib. 2 cap. 17 Lelius Zecchius de republica
ecclesiastica cap. 11. Loterius de re beneficiaria in apparatu et alii re
lati a Barb. in l. cum pretor 12 § 1 n° 79 ff. de iudiciis. 9

Deinde ex auditoribus a Pontifice designati alii sunt nominantur
speciales quoniam deputantur ad certas et determinatas causas et qui dupliciter
designantur 1° modo ab ore proprio Pontificis ut in causis magnis et arduis
cathedralium videlicet et regularium ecclesiarum in quibus nunc assignantur Cardi-
nales de quibus agitur in cap. Rainucius et in cap. Raynaldus de testamentis et quia au-
ditores ex speciali generali commissione sicut non ferunt sed ad Pontificem eas remittunt
et ex novo mandato [illegible] xª [illegible] in cap. cum in iis 6. ubi auditor debet
certiore prebendae. 2° modo nominantur auditores a Pontifice non proprio ore
sed potius per referendarium et officialem vicecancellarium quia causas bene-
ficiales minores committuntur et hic auditores qui in causa sibi commissa possunt
per iuratos cursores curiae citare partes et alios in curia et extra eam
existentes ad duas dietas secundum stilum curiae quae semper observatur ut
supra diximus et de iis posterioribus auditoribus tamen [illegible] loquitur textus glo-
ssa verbo deputatis a nobis quam sequuntur fere omnes antiquiores in [illegible]
et melius omnibus Benedictus Capra in eodem textu n° 27 existimans autem de
antecedentibus aut de posterioribus tamen [illegible] a fortiori intelligendum. 10

Verum ad [illegible] potestatem [illegible] habeant isti auditores
hoc nunc plene examinare non institutum non sufficiat hoc adnotasse
videlicet [illegible] ceteros auditores quando ordinariam quando delegatam iuris-
dictionem habere, auditores [illegible] de quibus in nostra clausula agitur semper delegatos intelli-
gi

qui occupare potestatem sicque ipsi certa administratio vel alicuius territorii non conceditur sed potius cognitio et decisio alicuius causae beneficialis committitur ita docet Zabarela in dicto n.º 6 in fine Bonifacius de vitalinis ibi et ceteri doctores fere antiquiores unde apparet quando auditoris potestas et iurisdictio tanquam delegati morte Pontificis spirare ut inspiciebat ex elegans in cap. ne Romani de election. ex qua aperte colligitur dictum fere officialium curiae iurisdictionem per Pontificis obitum finiri, aliqua exceptis quibus exprimuntur quasi auditor deputatus a Pontifice quando ante mortem coeperat decisa sibi commissa cognoscere mortuo illo etiam causa eius expedire et tractare cum plus non poterit quoniam eius iurisdictio est temporalis quoniam tandiu durat quandiu Pontifex vivit, contrarium namque observaretur si iurisdictio perpetua foret quoniam per mortem non extinguitur textus in cap. gratum 20. cap. cum venditor 3a de officio et potest. iudic. deleg. et textus ea que tradit et docet Basilius libro 5. de matrimo. cap. 23. et 24. Sanchez libro 8. de matrimo. disp. 27. per totum Gonsalez ad regulam 8. cancellariae glossa 2 n.º 81. et alii plures quos refert et sequitur Morla in emporio Iuris 2a parte titulo 2. q. 2. per totum.

11 Quibus ita praemissis ex evidenti mente stabilitur apparet veritatem eius decisionem videlicet auditorem ex ampla commissione deputatum ad declarandum cui beneficium litigiosum debeatur recte potuisse illud conferre ei in cuius favorem sententia fuit prolata cum decisionis ratio alibi quaerenda non est cum in eisdem verbis ex verbis obtineatur potuerit sibi altera commissione alio ut evitetur circuitus providere ex qua aperte colligitur ob circuitus vitandos ipse pronuntiavit, cum potuerit auditor providere de beneficio ei cui debitum esse ipse pronuntiavit, circuitus namque in eo consistit nam si auditor tantum pronuntiaret et declararet cui competeret beneficium recurrendum foret ad Romanum Pontificem ut conferret qua in re tempus inutiliter impensa consumeretur quasi quia auditor in re ipsa recte potuit et sic per se conferre et beneficium conferre, praecipue cum in tali collatione nullum damnum alicui tertio gereretur siquidem talis collatio ad Romanum Pontificem expectabat quam praedictus auditori vices suas concesserat, secundum est si collatio ad aliquem privatum patronum pertineret nam tunc Pontifex in eius praeiudicium non poterat concedere quia ad eum non expectabat argumento textus in l. in gredictore 38. in fine ff. de evictionibus, quam decidendi rationem exornat ex verbis ubi de propositio exornat Bonifacius de vitalinis in dicto textu n.º 19. Zabarela ibidem n.º 9. et ceteri antiquiores prosequentes doctrinam quae docet circuitus vitandos esse textus in exemplis in l. si ex testamento 53. ff. de solutionibus et alia iura ab ipsis adducta et praetereos exornat Tiraq. de retractu tit. 2. § 2. glossa 2. n.º 24 et 71 et alii plures relati a Barb. in collecta ad hunc numerum n.º 3.

12. Unde ei non obstant dubitandi rationes supra ad primum numerum adducte

non

non 1ª qua dicebamus in specie tamen necessarium fuisse auditori ut declararet ad quem expectaret beneficium non vero ut conferret sicque non videtur stultisse cuius potestas potius restringenda quam amplianda sit, nam domine ideo in presenti auditorem potuisse ex litem suam beneficio dirimere et beneficium conferre quia ex tali facto nullum preiudicium alicui ex litigatoribus oriebatur nec Pontifex quoniam [illegible] au-ditori commiserat nec ordinario nec alii privato siquidem ad Pontificem collatio ex-pectabat unde non mirum sane potestatem potius ampliandam quam restringendam ob circuitus vitandos quos de novo noster Clemens statuisse intelligitur, imo vero quod docet predictus iurisdictio tanquam delegati restringenda est procedunt et locum habent quando preiudicium alicui fit, neque obstat quod auditor tanquam iudex sententiam protulerit adeo ut postea non possit ulterius conferre propterea quia fuit officio suo functus, nam licet verum sit iudicem sententiam proferentem amplius iudicare non posse tamen in presenti auditor hic recte potuit et sententiam proferre et conferre beneficium quia sic fuit illi necessarium ut latius 7ª diceremus, et negotium usque ad-huc expeditum non erat quo casu locum est procedere [illegible] in argumento adducta docet Cardinalis Zabarella et Innocentius in c. in literis de officio et potestate iudicis delegati ita predictam difficultatem dissolvunt Bonifacius Genta-Linus Zabarella et ceteri Antiquiores in presenti. 13.

Nec magis obstat 2ª difficultas qua probabamus auditorem non potuisse conferre beneficium propterea quia in iudicio tamen a partibus petitum erat ut litem dirimeret declarando cui beneficium competeret, fatemur itaque certum esse [illegible] deductum in iudicium per iudicem coram quo lis vertitur definiri non posse [illegible] in argumento adducta necessarium in nostro textu probatur, nam eo ipso quod petitur ab auditore deputato in curia ut pronuntiet cui beneficium debeatur consequenter petitur ut si quod pronuntiaverit conferat beneficium et si quod non placuerit possumus dicere mentem nostri Pontificis fuisse ut si auditor vellet post placitum sententiam conferat quod relinquatur in arbitrio ipsius auditoris quod colligitur [illegible] ex nostro textu in illo verbo poterit ita docet Zabarella in specie 14. numero 9 [illegible]. Denique non obstat posterior dubitatio qua dicebamus beneficium de quo in nostro textu est suum hoc est illius in cuius favorem sententia fuit prolata sicque non fuisse necessarium ut conferret auditor cum illud quis proprium et [illegible] fieri non posset nam sequentur dictio est observanda, aut beneficium erat ius suum et tunc necessaria non est provisio quo casu procedunt omnia iura in argumento adducta, aut beneficium erat debitum tamen non cum pleno iure in eo non haberet litigator necessaria est provisio et collatio auditoris tanquam supe-rioris auctoritate deficiente beneficium ecclesiasticum obtineri non potest [illegible] in c. beneficium cum vult habere de reg. iur. in 6. quo in casu nostrum textum procedere

ex eodem

ex eo quod constat in illis verbis quod pronuntiauit alicui de iure fore de-
bitum ita tradidit predictus distinctionem amplectens Bonifacius de vitalinis in
presenti numero 40. Ex quibus et propterea quae ex nostra decisione ratione in primis
15. interpretandum venit nobile et elegans Alexandri 3.i decretum relatum
in cap. super eo 15. de officio et potest. iud. deleg. ubi tali propositione
vertebatur inter Titium videlicet et Sempronium super presentatione rec-
toris alicuius ecclesiae ad quam quaestionem decidendam Pontifex ad quam causa delata fuit
designavit iudicem delegatum cui causam predictam commisit sub hac forma
ut si constiterit ius de quo agitur ad presentandum alterutrum expectare ad presen-
tationem eius dictus iudex ordinet ecclesiam appellatione remota quod est illi tribu-
at ius cui competere causae meritis inspectis iudicaverit quo rite
in ea citius quia iudici delegato habenti presentatum sibi clericum in perso-
nam ecclesiae mittere ignorante episcopo, archidiacono et archipres-
bitero ad quem institutio de iure pertinet, et quia propterea dubitatur an aliquis
illorum ad quem institutio pertinet appellaverit tali appellationi sit defe-
rendum. In cuius dubitatione R. Pontifex respondit tunc iudicem delega-
tum cui quaestio de presentatione appellatione remota commissa fuit non posse illum
instituere, immo instituendum presentari debet illi ad quem de iure
pertinet institutio cum non sit Pontificis intentio preiudicium facere dioecesano episcopo
archidiacono et archipresbitero et si appellatio facta fuerit eorum appellationi va-
lebit siquidem appellatio tamen promissa est illis inter quos causa vertitur et non aliis
ecce textum difficilem ut iudex delegatus a Pontifice nominatus cui commissa
fuit cognitio illius causae ad quem videlicet ius presentandi expectaret et cui
necessarium fuit ut provideret de persona idonea non potest instituere illum si potius tale
ius reservatur ei qui presentare debet. Et similiter in nostra clarissime auditor cui
commissum fuit ut declararet ad quem expectaret beneficium litigiosum tamen
debuit illud conferre non vero predictum beneficium conferre potuit ei in cuius favorem
vero si aliqua fuit sententia cum tali collatio ad alium superiorem a fortiori de-
beret pertinere. Hanc difficultatem agnoverunt omnes fere antiqui-
16. ores textum respectantes ad nostrum textum et ad textum in dicto cap. super eo 15. de officio et po-
testate iud. deleg. inter quos Abbas Panormit. et Philippus Decius in dicto
cap. super eo tres referunt solutiones. Cardinalis Zabarella, Bonifacius de vi-
talinis et Paulus de Eleazar in nostro textu plures alias adducunt ex quibus
omnibus unam aut alteram intelligimus nobis magis placet. sit 1. dicere nostrum textum
quatenus asserit auditorem qui sic protulit super beneficio litigioso posse conferre
ei in cuius favorem sententia fuit prolata procedere et locum habere tamen in auditore
nominato et deputato in curia Romana ut constat ex nostri textus verbis
a nobis. Textus vero in dicto cap. super eo quatenus denegat collationem iudici delegato
cui causa de qua ibi fuit commissa loquitur in delegato extra curiam designato cuius

po

Potas dictis e illi q in curia nominatus e nec n locus deret nisi ff rao
ut videt vitentis sicuitis si loqueretur in auditore ex curis nomi
nato quis solus defendit et docet Joannes Andreas et Antonius de
Butrio in d. c. sup eo. Zauarela in nro ff u n. 3. Sit 2us intellec
tus q nos docet, ideo in nro ff u potuisse auditorem ex sis sup q fe
rre et conferre beneficium qa ex tali collaoe nullum damnum imminebat
nec aliquo modo quid privatus patiebat, nq te collao expectabat
ad Pficem q eu pmitteret ut delegatus oia faceret ff hoc scederet nu
llum damnum sentit ff uo in d. cap. sup eo pcedere casu quo collao n ad
Pficem spectabat potius ad episcopum t ad alium plati expectabat quo casu si dele
gatus ad decisionem eam designatus conferret instituet ve post plaos
sic illead quis tale ius expectabat magnopere laderetur, vnde mi
rum n e Pficem Alexandrum 33. in d. cap. sup eo asseruisse pdtum iudicem
delegatum tm posse sis ferre, conferre u minime nec sine raoe
nan quo aliquis grav scedit intelligit sine pp iudico ordinario scessa
xa ff in cap. qa monasterium 2. de relligiosis domib iunctis pluri
bus iurib adductis a gla in cod. ff u. Vbo cuique dicens si n vni
cuique sua iurisdictio n servaretur ecclesiasticus ordo confunderetur qd alrit
xa ff in cap. pvenit 39 11. q. 1. t nq si sua vnicuique ep iuris
dictio n servaretur qd aliud agitur nisi ut p nos p quos ecclesiasticus
custodiri debuit ordo confundatur. tradit hanc posteriorem soluonem
Decius in dto cap. sup eo n. 47. et Bonifacius de vitalinis cum aliis
tiquioribus in nro ff u. » Rursus ex eadem decid. dicta raoe deducitur int pstao 27
ad ff in cap. cu nostris 6. de sces. pbend. in quo ita supponitur spes, in eccla
Laudangsi tanto tpore vacaverat pposittura ipsius eccle ut eius pvisio ad
Pficem devoluta eet quam Pf commisit epo et canonicis ipsius eccle ut eam
dignitatem Titio cui conferret qi facere ipsi recusarunt dicentes illam n vacare
nq deceret eam ille q in episcopum fuit electus tn post adeptionem episcopatus ei cum
ipsi fuit data pdta dignitas, sup quare executores nominati dixerunt
hoc nro iuri strarium ee sic ipsius pposittura tanquam de iure vacantem aut pritè
applica pdto Titio assignarunt: quaeritur in pacti spe qd sit faciendum et respondit
Pf compellendum ee in episcopum electus ad hoc ut dimittat pdtam dignitatem ex rade
ff in cap. dudum 54. de elect. iunctis traditis ab Ojeda de incompatibili
tate beneficiorum 2. p. te cap. 4. et a Zenedo in collectan. ad ff in cap. de mul
tis 28. de pbend. et dignit. et amplius asseritur auditorem a Pfice nomina
tum decrevisse ut qd qd factum fuisset a pdictis executoribus haberetur irri
tum et inane obtentis dtarum trarum aoque falsi suggestione fuerunt impe
tratae xa decisionem ff in cap. sup tris 20 de rescriptis et qoe auditoris decretum

ipse Pont. postmodum confirmavit ut ex fine ipsius textus constat. ecce textum ex cuius spe a parte colligitur auditorem a Romano Pontifice nominatum non tantum potestatem habere quantum nunc Clemens in nostro textu illi concedit siquidem in principio potestatem auditoris constituit quam fecit irritum fieri ab executoribus factum necesse
17 sarium fuit Pontificis confirmatio ut ad executionem talis sententiae produceretur in nostro textu sententia auditoris eius auctoritas fuit sufficiens adeo ut declararet ad quem beneficium litigiosum expectaret et amplius virtute praedictae commissionis constituit beneficium in possessionem quam ipsius miserit eum in cuius favorem sententia fuit plane igitur aut Innocentius 3. in hac solitudine aut Clemens quintus in nostra minus recte se gessisse videntur.
18 Verum quia nullus nec ex antiquioribus nec ex recentioribus interpretibus hanc difficultatem agnoscat tamen ad diluendum censeo dicendum auditorem a Romano Pontifice in curia nominatum posse sibi commissa et accessoria per suum sententiam decernere ut ex nostro textu constat quod autem in d. cap. cum nostris versiculo novissimo statuitur videlicet Pontificem confirmasse praeceptum et factum ab auditore a se deputato nihil obstat namque ex hoc non minuitur potestas nec auctoritas auditoris siquidem eius iudicium et praeceptum executioni mandatur et tanquam iustum et rationi consentaneum per Pontificem confirmatur quod procedit ex eo quoniam hoc per partes fuit petitum alias si hoc per ipsos non peteretur sufficeret sententia auditoris ut patet ex nostro textu in quo partes consenserunt et non appellarunt verum certum recte posse litigantes appellare a sententia data ab auditore designato a R. Pontifice quo casu loquitur et procedit textus in d. cap. cum nostris. 6. versiculo auditor de excessibus prelatorum ut ex eius contextura a parte colligitur.
19 Adversus quam doctrinam et solutionem ex diametro obstat textus difficilis in cap. super quaestionis 27. §. verum de officio et potestate iudicis delegati. in illis verbis cum autem alicui mediis tamen committit ab ipso tanquam auditore provocari posset in quibus verbis postquam Innocentius Tertius examinavit a quo iudice appellari posset statuit ab eo cui tamen medius aliquis causam committit provocari non posse tanquam ab auditore quod non recte diximus per litigantes coram auditore a R. Pontifice a sententia ab eo lata appellari posse cum in d. cap. super quaestionis talis appellatio denegata sit. Huic difficultati reddendae discrimen constituendo inter auditorem deputatum a R. Pontifice et inter designatum ab alio iudice inferiori, in casu quo auditor designatus est a R. Pontifice appellatio litigantibus conceditur a sententia ab eo lata quoniam talis auditor iudex est de quo auditore textus in d. cap. cum nostris de excessibus prelatorum quo tum appellationem recepit in secundo casu hoc est quando auditor ab alio iudice designatur appellatio litigantibus denegatur propterea quod auditori medius tamen causam commissam fuit nec sine ratione talis appellatio locum non habet namque auditor iudex non est iurisdictionem quam non habet virtute cuius sententiam proferat et ab ea appelletur nisi ipse auditor mandati

firm

fines excedat aut sit suspectus ut[ro] cum Tex in d. c. sup. questionum §. verum loquatur de auditore nominato a iudice inferiori cui tamen medium cadominium fuit iurisdictionis non. Et merito litigantibus appelatio denegatur quam solutionem tradit Bonif. de vital. in nostro Tex. n. 32. et etiam docet Panormit. in d. c. sup. questionum §. verum de offitio et pot. iud. del. n. 5. ubi non nullas dificultates que adversus eundem Tex. adducit dissolvit, et eleganter explicat ;; Pro coronide et complemento quinque Cle. aud. vertimus huius dictum videlicet auditorem posse conferre beneficium ei in eius favorem si se ptulit locum habere etiam in dignitatibus ita ut si dignitas vacet et liberius sit penes officium auditor a Pontifice nominatum possit conferre talem dignitatem nec sine ratione quae extensio datur non ubi beneficium in dispositione iuris largo modo sumptum dignitatem comprehendit et secus sit in impetrationibus non si beneficium impetrets virtute talis impetrationis dignitas peti non pot. ut Xa eaque tradit Cardinali Zabarela in nostro Tex. n. 11. Barb. cum alijs a se relatis ibidem n.º 6. et Tex. in c. fin. de prebend. et dignit. b. cum ipsum mandatum huiusmodi se ad talia non extendat nec ad rectoriam sed dignitatem nostra feratur in iure decius Tex. sicilia de cum c. pillorum 22. eodem tit.º videndus e Sebastianus Cesar de jerarchia ectia. 2a pte. cap. 12. n.º 38. cum sequentibus. Ut huic aliter ipse inabilis e si adipiscatur a Pontifice dispensatio ad beneficia obtinenda non poterit canonicatum aut dignitatem in cathedrali ecclesia obtinere nisi aliud exprimatur ita tradit Selva de beneficijs 1.a pte. q. 3. n.º 11. Rebufus in praxi tit.º de dispensatione etatis in cathedralibus Gonzalez ad r. 8. cancellaria gla. 5. in princ.º n.º 6. amplius nostri Tex decisio locum etiam habet in beneficijs curam animarum habentibus itaque auditor poterit si se pferre et beneficium conferre et curam tali beneficio annexam comittere quoniam si curam non comitteret eet puo absque efectu quod dari non debet argumento Tex in c. relatum q. de prebend. et dignit. tradit Zabarela in nostro Tex. n.º 18. denique Hoc nostra Clem. quatenus quae auditori pmitit et concedit ut conferat beneficium ei in eius favorem si se ptulit constituit ius novum quia alias iure suo non erat cautum nec sine ratione talis decisio adest ut constat ex traditis ubi s.a n.º 11. q. ita eé docet Bonifa. de vitalegnis in nostro Tex n.º 20. ergo de de hujus Cle. exornatione et explicatione dicta suficiant utinam cedant in laudem ssme Trinitatis P. et F. et S. nec non in honorem deipare virginis Marie absque macula pecati originalis concepte idibus novembris anno 1649. 20.

Sequitur altera repetitio non minus celebris ad Tex. in. Cle. Literas sub tali Hoc nostro tit.º de rescriptis

Hanc nostram Clem. brevem et fortem dixit gl.a nostra vbo Tras subtilem appelat Card.

Zab.

Zabarela q fundq stinere maq, plura galia decidere ipse testatr in eiq ex parte n. 1. verq ut et ganc fortitudine et subtilitatq profunditq q nos paucis q Bendamq, de more nro abeq ñ in eleganti exordimur ipse, inquq q ñ in qquiq capimq, ita ipsa se het. qdq beneficiorq eccle siasticorq satis avidq ad R. Pficq tanq ad fonte aquo oes rivuli orignt. accent abeoq impetrauit rescriptq quo stinebatr ut benefiq 1º vacaturq illi Ferreret, verq impetrator hic siderq nullq benefiq pnc nec vacare nec suo videri secundq naa ordinq de px.º vacaturq deside-rauit et tentavit virtute pdti rescripti p occupare ecctiq quq de nobo post eiq datq qdq miles erexit, dotauit et strunxit autqoritaé epi illiq diocesis q centq marcas auri futuro beneficiario á milite relictq designavit, quarits et dubitatr nunc q ille q á R. Pfice pdq res criptq impetrauit illq virtute posset petere beneficiq de nobo creatq et respondit ñ clemq s.º tale beneficiq de nobo creatq ñ ppBedi in rescripto de quo impetrat, sic q nec ipsq illud pequi posse nec epq teneri illi de eo pviderè sique tale rescriptq fuit scessq Kalqdis meq sis Ianuarij quo tpore tale benefiq á milite estitutq in rerq naa ñ erat cq creatq foret Kalqdis mensis Nobembris eiqdq anni nec ex pficia rescripta ad futura sed tm ad pptia qoc é ad benefia creata l expectqt. &.

2\. Qua facti spe sic pposita decisio quq ex nro Auditor. oes aui ptores deduct sic se habet, litere apli sup seferendo benefio pmq vacaturo ad creatq post datq ñ extendutr quq decisió q in eadq spe ferè ppriè ex aliqua nri iuris autqoritaé pbetr tn exornatr et fulcitr argumtis eorq quq traduntr in cp. quoniq ñ nulli fin. de rescripti cp. cq capella 16. cp. ex ore 17. de priuilegijs cp. cq stingat 29 de decimis cp. cq intr. 2. de renuntiaoe cp. quintabalis 23. cp. ququadmodq 25. c. clericq 35. de iur. iur. c. felicis recordaois. s. post mediq cq glo. & vbo adqriti de penis in 6. l. & pot. 23. ff. de iudijs l. de qis rebq 46. ff. de receptis arbitris l. itq 6. s. si decuriones 1. ff. quciqq vniuersitatis l. cq Aquiliana s. ff. de transaoibq l. tres fratres 35. ff. de pactis l. nutilia pola 65. l. in lege 77. ff. de co. genda emptioe l. Aureliq 28. s. testamto ff. de liberaoe legaá l. si filiabq 27. ff. de legat. 1. l. Iulianq s. fin. ff. de legat. 3. l. 1. ff. omunia pdiorq l. ñ modq. l. & 3. l. 27. tt. 11. partita 3. pbqt et illustrqt qanc nrq decisioq ex seruitutibq iuris caesarei scriptoribq Bartq in l. si ita q ff. de auro et argento legato Iason in l. si stipulatq fuerim 76. s. 1. ff. de V. O. Alciatq in l. Vbi erit 123. ff. de V. S. Petrq Barb. in l. diuortio 8. s. germanno 6 nº 28 ff. solu to mrioo, et ex nri iuris Canonici Intpretibq exornqt ex antiquioribq Abbas Panormit. Ioannes Andreas et alij Antiquiores qui dr repetqtes ad tq in d. cp. fin. de rescripti et ad tq in cp. qª nª 22. de priuilegijs Card. Zabarela Bonifaciq de Vitalinq. Paulq de Eleazar et In mola in nro txu nº 1. Bene

dic.

Dictus Cagra in repetitione ad nostrum textum quae extat in tomo 6. tractatuum Doctorum fol. 26. ex recentioribus, Azor part. 2. institutionum moralium lib. 6. cap. 33. q. 13. et cap. 34. q. 18. versus fin. Gonzalez ad regulam 8. cancellariae glossa 9. § 5. n. 2. cum pluribus sequentibus ubi nostram decisionem non nullis exemplis exornat. Lara de anniversariis et capellaniis lib. 1. cap. 26. n. 6. cum sequentibus Rebuffus in praxi beneficiali tit. de forma vicariatus Areziensis n. 124. Cobar. lib. 1. vari. c. 13. n. ult. versus fin. Carolus Molinaeus in consuetudinibus parisiensibus tit. 1. § 1. glossa 5. n. 18. Mandosius ad regulas Cancellar. reg. 3. q. 7. et alii plures quos idem more refert et sequitur August. Barb. in collectaneis ad Clem. in repetitione ad nostrum textum n. 2. ubi etiam aliquas Rotae decisiones nostram conclusionem probantes adducit. ,,

Sed quamvis contraria conclusio tot iurium testimoniis totque scriptorum auctoritatibus fulcita et corroborata verissima sit tamen aliquas pariter dubitandi rationes, et quatenus in nostro textu asserit rescriptum ad beneficium primo vacaturum concessum, non extendi ad beneficia de novo creata obstat, requirendum considerando; beneficium quod de novo creatur ordinatum non sit antequam conferatur vacans et rescriptum de quo in subiecto pertinet et expectat ad beneficia vacatura quod impetrator virtute huius dicti rescripti recte poterit beneficium de novo creatum exigere, siquidem cum favorabilior sit expectatio vacationis per creationem quam per mortem [illegible] cap. accedens 14. de [illegible] sive praebend. ubi ex dicto probatur in illis verbis nos autem considerantes quod aliud est per latum permittere beneficii collationem cum poterit aliud cum vacaverit cum in multis casibus se facultas offerre possit in quibus collatio non esset in expectatione de beneficio vacaturo differenda ex quibus ut colligitur et beneficium non dum creatum vacare et eius vacationem esse favorabiliorem quam [illegible] rescriptum nostrum tamen ad beneficia quae in rerum natura sunt expectare nos cum Clementina non asseveramus. ,, 3.

Quae dubitatio provenit et nascitur ex sequenti fundamento: quod rescriptum a Rom. Pontifice concessum ad canonicatum et ad beneficium primo vacaturum assequendum ut executor illud mandetur cum quo vacet non attenditur tempus datae rescripti sed potius tempus eius praesentationis quod probatur [illegible] alia iura quae in nostro textu congerit Cardin. Zabarella n. 3. prout et elegans in c. dilecti filii 27. de praeben. et dign. in illis verbis fratribus tuis mandamus quatenus si tibi constiterit quod in Nouariensi ecclesia praebenda vacaret tempore quo ai [illegible] ecclesiae Canonici nostras literas receperunt, ex quibus aperte ut colligitur tempus praesentationis in rescripto Apostolico attendendum non vero eius datae quam si rescriptum hoc de quo in nostro textu praesentatur tempore quo iam beneficium creatum est et illud vacare dicitur 4.

sanxime impetrator poterit beneficium quod voluerit sive antea sive postea creatum virtute huius dicti rescripti exigere adversus id quod in nostro textu asseveratum extat. ,, 5.

Denique quatenus in nostro textu asserit per rescriptum Apostolicum fuisse concessum et permissum beneficium primo vacaturum urget et valde obstat illa nostri officii iuris regula in Concil. Lateranensi statuta qua docemur beneficia non dum vacantia nec permitti nec certae personae conferri posse text. in cap. 2. c. 2. et ex tenore 13. de conces. praebend. c. dilectus 29. de praebend. et dign. cap. 2. de concessione praebe

ꝓbende in 6. l. 20. tt.o 26. partit. 1. q. n. alioq detestabile cardes decerne-
re sigz alias daretur votis captande mortis alienae q. ei iure reprobatz
est ꝑ dta ima textus iunctis pluribus que tradit Ts. Sanc. tt.o 6. ad precep-
ta decalogi c. 24 n. 2. & cum ex tali ꝓmiss. tot tantaq pericula et dam-
na immineant et rescriptum de quo in nro Ttu n. tm. tt debuit ꝓvidendere
benefia de nobo creata verum necesz illa que iam antea erant in rerum na
et postea vacarunt cuiusque cum ꝓter hec omnia n. aliud minoris momenti
videatur nasci inconveniens videlz q.a eandem rem pluribus et de iure competere n. poss.
x.a Tz in c. tz. 9. de ꝓbandis nec n. duo poss habere ttz et ius in eodem bene-
ficio cum maioribus 8. de ꝓbendis et dignit. q. stringere vel quo ꝓmittitur be-
neficium vacaturum cum et ius illi adgratis et ius habeat ꝓdicti beneficij ve-
rus et ꝓprius possessor. ~

6. quibus di. ficultatibus minime refragantibus dum
e veriss. ee mi Tz assertione videlz tras apostolicas necessas ad beneficium in va-
caturum assequendum n. ꝓvidendere beneficium postearum secundum creatum cuius ser
ptis ratione ut melius ꝓcipiamus atque facilius adeo ꝓveniamus n. nulla ꝓvi
Tz exornatione quae valde utilia et necessaria si ꝓponamus oportet cumque hic
Tz et de rescriptis tri q. officij agat et sub tt.o de rescriptis iaceat qu-
nri Tz et de rescriptis ex academicis scriptis
dum ipsa tr notanda dixinus ne dum eiusdem tt.i ex academici ꝓscripto
duo capita enodamus n.a nam et essam rescriptorum ieiuni existamus, ꝓ res
cribere attenta sermonis rectitudine e scriptis respondere quitae
ꝓter plurima testimonia a Cicerone congesta ꝓbat ille populi Romani vetus
mos quo erat receptum senatum eiusq patres scripto consulere consultaeq res
cripto respondere responsum rescriptum dicebatur ex quo idem mos in Impe
ratoribus eorumq Auxiliarijs successit ꝓbat Tz in l. imperator. 8. ff. de
statu hominum l. Tz imperator. 74. ff. de legat. 2. l. Tz. 23. ff. de usu et usu-
fructu legato l. fin. fratres. 17. ff. de iure patron. l. ex facto 44. ff. de ri.a
et reiud. l. fin. ff. de minoribus l. 1. § 1. ff. de appel. quorum rescriptorum forma
ꝓponitur in l. de etate 13. l. imperatores 23. ff. de ꝓbationibus et in l. 2. C. de
diversis rescriptis ita traduntur nuntr repetentes ad dtum ttz ex ceteros satis
docte et erudite Saagun in rubrica tt.i de rescriptis n. 1. et quemadmodum
rescripta inter Imperatores dicuntur et appellantur sacri affatus imperiales statu-
tiones sacrae formae, divinae et sacrae iussiones x.a iur.a superius adducta et x.a
Tz in l. beneficium 3.o ff. de constitutionibus Principum iunctis illis quae tradunt Re-
bardus in l. quod omnia ff. de r. i. Brisonius de formulis tt. 3. folio 327. Ale
xander ab Alexandro dierum genialium tt. 6. c. 23. ita similiter inter Pontifices,
rescripta dicuntur mandata apostolica, litterae apostolicae, alijsque quam plurimis nominibus desig
nantur ut constat ex tt.o de rescriptis et ex tt.o de ꝓbendis et dignit. et ex traditis
a Rebuffo in praxi tt.o de rescriptis c. de rescriptorum divisione et denique ut uno
verbo ꝓvidendamus verbum rescribere accipitur in dictis iuribus et in alijs quam
plurimis ꝓcedere, iubere, et statuere, sm. s.a d. iur.a et sm. ea quae tradit
Saa

Saegin ubi s. nº 2. „ Rursus sciendum est rescriptum varie ac diversimo- ac 7.
de ab Scriptoribus definiri solere ut constat ex traditis a Panormit. in ru
brica tit. de rescriptis nº 2. Vervio ibidem nº 3. et ex his quae scripsit Rebu
fus ad l. gallicas tit. de rescriptis in praefatione nº 22. Azor 1º tomo instit. mo
ralium lib. 4. c. 24. Didacus Perez in l. 1. tit. 22. lib. 3. ordinament. quorum alii
definiunt rescriptum laté sumptum, alii rescriptum restricté acceptum, verum iis
omissis nobis magis placet sequens difinitio. rescriptum est litera quas Princeps aut al
ter superior libello supplici additus aut consulenti de iure rescribit aut postu
lanti respondet. quam difinitionem tradidit Petrus Greg. de rescriptis c. 1. nº 4. Donelus
lib. 1. comment. c. 5. et ipse eras et plures alios ab illis congestos plane difinitionem le
git, eiusque singula verba docte et erudite explicat et prosequitur Praeceptor meus
Vespertinus Primarius Iuris antiquior antecessor Dominus Doctor Ferdinandus A-
rias de Mesa in rubrica tit. de rescriptis ex nº 15. cum 5 sequentibus nos- 8
tri ? tenti sumus hactenus rescripti difinitionem attingere. „

Deinde animadvertendum est varias rescriptorum species inveniri
niri alia n. si gratia, alia singularia, ut quaedam sint perpetua quaedam tem
poralia ... in l. 2. C. de diversis rescriptis. c. plerumque 23. ? sexto
lib. de rescriptis c. si gratiose 5. c. ult. eodem tit. lib. 6. verum ... hac
ita separabant frequentius tamen rescripta alia gratiae dicuntur alia iustitiae c. pe
nult. de crimine falsi extravaganti unica de officio delegati inter ...
rescripta iustitiae illa dicuntur quae iubet ius litigatoribus cum causa cognitione
exhibere de quo rescripto fit saepe mentio intitulo de rescriptis et in l. fin.
C. si contra ius vel utilitatem publicam et in l. 2. l. fin. C. de diversis rescriptis l. 1. cum
seqq. tit. 14. lib. 4. compilationis, rescripta autem gratiosa sunt quae de beneficia, dispen
sationes et de alia similia pertinent de quo extat mentio in ... Clem. et in c. la gratia
? sexto tit. et in c. gratia ? eodem lib. 6. quae si latius interpretanda ... sunt
in d. l. beneficium ff. de constitutionibus Principum c. quia 4 de ... lib. 6. cum
... rationem alterius tertio fractura ... adsit quippe tunc potius restringenda quam amplianda
... c. 2. de schismaticis c. 1. et 2. ... lib. 6. ita quaedam tradidit Stafileus
de Literis gratiae et iustitiae c. 1. Marcovius de signatura gratiae § 1. Menoc.
de arbitr. casu 200. et sequenti Rebuffus in praxi tit. differentiae inter rescripta
Petrus Greg. d. lib. 1. de rescriptis c. 2. nº 22. quo res differentias quae inter haec rescriptorum
gratiae ... late et docte prosequitur. „ Denique ut propius ad nostrum accedamus animad- 9.
vertimus literas apostolicas a Romano Pontifice concessas non parvum auctoritatem ...
fidem faciunt paratamque executionem habere intelliguntur ita ut eas impedientes sint
excommunicati per bullam coenae Domini § 33 in ordine relatam a Naudrro in manuali
c. 27. nº 68. et dum ipse Pontifex concedit literae dirigentur ad illum in cuius favorem
facta fuit gratia et transeunt sub serico rubeo et croceo; secus si Pontifex
mandet providere quia tunc litera gratiosa dirigentur executori et transeunt so
lum sub cordula canabis quae literae apostolicae parata executionem afferunt tamen pro
regios officiales examinari et revideri possunt non ad eas impediendum sed potius

ad inquirendum et examinandum an contineat aliquam subreptionem vel obreptionem et an concedatur sit iurisdictionis regiæ ne alias quod fiat et falsis precibus et in portunis suggestionibus a Pontifice concedatur adversus Regni regum Hispaniarum privilegia et apposita concessiones ita docet Zeua de beneficijs 2. parte q. 23. n. 2. versiculo 7. Ioannes Driedo lib. 1. de libertate Christiana pagina 283. Covarr. pract. qq. c. 35. n. 4. versiculo sic etiam quod potest in Hispania, Gallia, Neapoli, et in alijs Reg-
nis observari et practicari asserunt fundamentis et argutijs contra eam sententiam defen-
10. dentium plané et docté satisfacientes.

Quibus ita pro nostri iuris exornatione constitutis apparet iam verissimam esse eius decisionem videlicet rescriptum apostolicum super conferendo beneficio primo vacaturo ad creatum post eius data non extendi. Cuius assertionis multiplex ratio ab interpretibus designatur ut videre est ex quique tradunt antiquiores iuris admodum periti repetentes. Mandosius ad regulam 33 cancellariæ q. 7. Rebuffus in praxi beneficiali tit. de forma vicariatus n. 24. et plures alij relati a Ballarino consultatione 58. n. 12. et præcipue a Barbosa in collectaneis ad nostrum textum n. 5. et 6. Verum his omnibus et alijs quam plurimis omissis asserimus ideo Clementem 5. in nostra clementina decidisse literas apostolicas ad beneficium primo vacaturum concessas ad noviter creata non extendi quia in textis expressius fuit certus vacandi et quidem modus est beneficij vacaturi quod verificari non potest in beneficio de novo creato, cum illud vacasse minime dici queat eo quod numquam fuit prius, siquidem id de quo agendum est prius in rerum natura esse debet. Textus in c. ad dissolvendum 13. de despons. impub. iuncta glossa ibidem verbo accusari. l. decem 126. ff. de verb. obligat. l. quod deferunt 14. post principium ff. de iure codicillorum. Si ergo rescripta apostolica ad beneficia vacatura impetratum extenderetur ad creata de novo magna immineret cultui divino damna et non parva diminutiones quia abesset in terque omnia non minimum foret quod forsitan creatores beneficiorum retraheret a libellis creandis si existimaret illa ta-
ni beneficiorum impetrantibus deberi quam decidendi rationem pluribus alijs admi-
nistratum exornatum tradit quidam Petra. in dicto Italiano ... Boni-
facius de vita legumis in nostro textu n. 9. et ceteri antiquiores ibidem et
... Menoc-
tereos Empaleri ad reg. 8. cancellariæ glossa 9. § 5. n. 38.
... in titulo de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 127. per totum et lib. 2. ... Iulio
97. ex n. 64. usque ad finem.

11. Verumtamen non obstant dubitandi rationes ad vigorem nostri textus decisionem superius adductæ non causa qua probabatur impetratorem rescripti de quo nostro textu non tantum beneficia antea creata verum etiam postea e-recta virtute dicti rescripti capere posse propterea beneficium noviter creatum antequam conferatur vacans dicitur et sic in debatis dicto rescripto comprehendi et quoniam causa beneficij vacantis præ creato est favorabilior causa beneficij vacaturi per mortem veniendi; namque est dicendum aliud esse beneficium vacans et aliud vero vacaturum, tamen beneficium post rescripti datum cre-atum vacans dicatur tamen proprie non potest dici tale beneficium vacaturum usque dum possessor illius aliquis sit, verumtamen quadam modum aequitate suadente beneficium per permutationem vacans expectanti non debetur textus in c. un. de rerum permutatione

tt. 6. qª forsā aliás vacaturū n̄ fuisset ita sititr eadē equitate p occultis habita beneficiū denovo creatū q vacet, n̄ debet ei gre rescriptū a Pfice het ad beneficia vacatura impetranda et sequendā qª alias tale beneficiū n̄ crearetr, nec tūc ꝑ q̄ obstat Jo. An. in d. c. accedens 14. de excess. p̄bend. qª ex eo n̄ ꝓbatr beneficiū n̄ dū creatū vacare nec melioris ēē nāe eo diois Vacaoē beneficij ꝑ creaoē q̄ ꝑ mortē, dd tn̄ meo asserit dimitē ēē ꝑmiōē beneficij cū ꝑminor pot erit ex ꝑmiōē beneficij cū vacaverit qui sensꝰ ꝑdictorū dd verū sit poēe beneficia pluribꝰ alijs modis n̄ exspectata morte vacare, nempē privaōe, renūtiaōe, et diuiōe p̄bendē et quibuslibet alijs modis ꝯgestis, a glª in d. c. accedens 14. de excess. p̄b. vº bocaribꝰ, ita q̄ hanc difficultatē dissolvunt glªe in nr̄a c. sª vbo statuimꝰ. Bonifaciꝰ de vitalinis in nr̄a Jo. nº 17. ff. 12

Difficiliores explicatꝰ het 2ª difficultas adversꝰ nr̄ū Jo. superiꝰ adducta et deducta ex d. c. dilectꝰ 27 de p̄bēd. et dignit., ex quo p̄bari stendebamꝰ in rescriptis n̄ tempus datē sed potiꝰ ꝑsentaoīs ēē inspiciendū sicq nihil interēe q beneficiū ēēt creatū tempore quo fuit rescriptū impetratū cū possit impetrator rescriptū ꝑsentare postq viderit et cognoverit beneficiū iā erectū et creatū. Qua difficultatē ut faciliꝰ dissolvamꝰ illud, stantiꝰ ꝑponimꝰ videt in rescripti tꝑꝰ datē seu concessiōis plerumq inspici solere ꝓbant Jo. in c. ꝯstitutꝰ eꝰ. vº anteq. t. anteq. ꝑdictꝰ clericꝰ l̄ras executorias impetrasset c. ult. q. oc. nib. tt. de rescriptis in antiquis. c. vice eo tpr̄e q eod. ttº in 6. c. cū quidē de p̄bend. et dign. eod. tt. 6. c. 2. in prº de decimis tt. 6. l. si ita co. ff. de auro et argto legato. l. si usꝰ fructꝰ 26. ff. de servit. Sicq rescripta a tpr̄e datē incipiunt vigorē obtinere et in illis initū expectamꝰ Sremb. Jo. in l. si in 22. ff. ad S.C. Macedonianū. l. si ꝓcuratorē. 8. in prº ff. mandati cū alijs, adductis a glª vbo electiōis in c. duduꝰ 22. de electiōe explicant late Pheling in c. ea te 7. de rescriptis nº 18. Philippꝰ decius eli ibi nº 8. Mandosiꝰ in regula 18. Kancellariae q. 18. a nº 15. Flaminiꝰ tt. 1. de resign. benef. q. 6. a nº 27. et lib. 4. q. 1. 13
a nº 10. Castillo tt. 7. ꝯtrovers. c. 41. a nº 60. ff.

Quo principio ita ꝯstituto ꝑdicta difficultas facile dissolvitr si duo casꝰ seperentr et ꝑ occulis habeantr. 1ᵘˢ q in rescriptis inspiciamꝰ ea que ꝑtinet ad substantiā et validitatē eorū, ad habilitatē seu capacitatē ꝑcatoris eiusdē ꝯdiōē sub q ꝯcedentur eisq annexū et ea accessoria velut intrinsecaoē et vim rescripti. 2ᵘˢ casꝰ ē q in rescriptis inspiciamꝰ que ꝑtinet ad tempꝰ t. modū exequendi, ad sui. sive ignorantiā, ad obedientiā sive repugnantiā executoris. 1º casu attendimꝰ tempus datē sive initiū ipsiꝰ rescripti et tunc procedit nr̄a Jo. quatꝰ asserit rescriptū impetratū ad beneficiū 1º vacaturū de novo creatū n̄ ꝯprehendi cū in eo tractetur q in eo rescripti gre beneficia post datā creata ꝯtineantr et statuatr n̄ ꝯti

neri

neri, 2.º vero casu expectato tempore praesentationis et receptionis rescripti ut videre est in exercenda iurisdictione delegati c. ut debitus honor §§ de appellationibus ita Roeling in d. c. extra 7. de rescriptis n.º 21. Molinatt. 2. de Hispaniis c. 7. n.º 58. et in computando tempore de quo in c. plerumque 23. hoc nostro 7.º in antiquis et in gestis ex vi prioris transeunt usque ad receptionem posterioris E. audita 4. de restit. expol. iunctis illis quae tradit Covarr. practic. qq. c. 9. n.º 9. Lancelotus de attentatis 2a p. c. 20. et similibus cum agitur de coercendis non exequentibus mandata de providendo, quo in 2.º casu loquitur ipse Dit. Ex in d. c. dilectus 27. de praebendis et dignit. et quae eadem solutione mo. Illi Dis. Ex. alias difficiles in c. capitulum 20. hoc nostro 7.º in antiquis. Ex in c. cum 22. Ex. in c. ut debitus honor §§ de appel. c. si pelericus 8. c. is qui 19 de praebend. et dignit. in 6. ita explicat diversas solutiones ad haec posterior ratione addiscentes Argidiacon in c. si eo tempore de rescriptis in 6. Rebuffus in concordatis tit. de collationibus §. volumus Cardinalis et Inmo la in nostra c. n.º 24. Bonifa. de vitalenis in suis n.º 32. et 34. ...

14. Denique non obstat posterior difficultas quae dicebamus rescriptum de quo in nostro textu non tamen beneficiarum de novo creata non pro hendere verum nec antea erecta et creata propterea ex tali unione dabatur votum captandi mortis aliena quod dicitur reprobatum est et talis unio omnino est 3a laterana scilicet ut latius supra diximus et propterea pluribus uno eodem tempore non eodem res idem ius competere non posset et iura in argumento adducta. Cui difficultati satis faciemus dicentes regula quae docet beneficium non dum vacans non posse uniri locum habere quando unitur beneficium, dignitas vel aliquis certus prout quo casu obstabant in argumento adductas talis unio non valet si vero non distincte sed potius simpliciter et absolute uniatur beneficium vacaturum in genere non determinata persona tunc talis unio valet quorum votum captandi mortis aliena non datur quo casu loquitur nostro textu ut ex ipsius verbis apparet constat tradit Bonifa. de Vitalenis in nostro textu n.º 27. et possumus dicere cum Cardinali Zavarela in suis sent. n.º 2. dictos argumentis esse inter eum casum quo unio beneficii fit per iudicem ecclesiasticum inferiorem et inter eum quo fit per superiorem pontificem ita ut 1.º casu procedant et loquantur iura in argumento adducta, in 2.º vero pontifex quando concedit loquatur nostro textu quia dicamus per latum inferiorem non posse permittere beneficium vivente, pontificem vero tanquam summum et dignissimum totius ecclesiae romanae posse pro tanta autoritate beneficium viventis alteri concedere. nec tunc obstat aliqui argumentum dubitationis huius, non dicendum est regulam quae docet non posse pluribus in eandem rem sequendam idem ius competere intelligi quando ius est uniforme et equale quo casu procedunt iura in argumento adducta, secus si ius sit difformem tunc recte potest concedi ut videtur ex ipsius in nostro textu in quo possessor beneficii habebat ius in re, Meum qui impetravit rescriptum ad beneficium vacaturum habebat ius ad rem hoc est quod casu quo tale beneficium vacaret posset

poeet illud sequi virtute p̃dti rescripti q minime contrariatur ita Hoc solutũ pluribꝫ exornatũ tradit Cardinalis Zabarela in ulã clã n° 2. adijciens illud deque modo Textũ conditionale ẽẽ si vacaverit sicq̃ n mirũ cũ alio dissimili rẽ a prioresso re causatũ in dissimili p̃ona occurrere poẽẽ. =

Ergo olim et precipue ex nrã decidendi ratione instituit in primis intitutioad Textũ in c q. a. n° 22. de privilegijs ubi se quas p̃ponit sp̃ẽs. Archiepiscopus londonensis app̃lcẽ sedis Legatꝰ p̃uile gium concessit monachis monasterij dũi Sanctorũ ut ipsi retinerẽt decimas quas alias p̃stare solebant p̃dtõ dignitatis archiepiscopa lis occupanti. decessit Archiepiscopꝰ q p̃dtũ privilegiũ concessit vicinus locum alterius p̃latꝰ successit q dubitavit utrũ dũ tale privilegium a p̃de cessore suo concessũ extenderetur, ut ulterius p̃dti monachi exemptiuerĩt a p̃statione decimarũ tm̃ rrũ possessionũ antea adquisitarũ, quũ etiam rrũ possessionũ quæ postea adquirentur, et respondit Pp̃a Innocentius 3° hoc privilegiũ sup̃ decimis n̄ soluendis absolute concessũ intr venienti capituli consensu n̄ tm̃ se ostendere possessiones quæ tunc tporis in dominio p̃dti monasterij erat verũ etiam quæ postea adquisitæ fuerint ipsi monasterio quũ sensit n̄ solũ p̃sentia verũ etiam futura in concessione alicuius privilegij venire; siquidem quadmodũ in p̃sẽnti privilegiũ sup̃ decimis n̄ soluendis p̃sentes et futuras possessiones comp̃hendit ita sitis in modo Textũ rescriptũ concessũ ad beneficij i° vacaturũ n̄ solũ comp̃hendere debebat beneficia quæ in rerũ naa tunc tporis erãt verũ etiam postea denovo creata. = quã dificultatẽ ut diuoluẽt interptes utq desidiũ hoc intermiũ Textũ et Textũ in d c. qã n° compongit varias soluciones commiscẽtr inter quos Bonifaciꝰ de Vitalinis in nrõ Textũ n° 43. Cardinalis Zabarela ibidẽ n° 2. vers° ad nostra quos sequitur Barb. in l. divortio. 8. §. qui manno 6. n. 27. ff soluto matrimonio existimarũt discrimẽ constituẽdũ ẽẽ inter dispositiones generales et indefinitas et inter particulares ita ut quõ dispositio ẽ indefinita tunc et p̃sentia et futura comp̃hendãtr et hinc intelligatur Textus in d. c. qã n° de privilegijs, quõ ũ dispositio fuerit particularis tunc in eius concessione tm̃ p̃sentia veniat et in hoc casu clã nrã p̃cedat q dis crimẽ licet in se verisimũ sit tn̄ n̄ adaptatur menti p̃dtarũ decis. quapp̃ talis so lutio reijcienda ẽ nec n̄ et alias plures quas congerũt et adducũt Mandosius ad regulã 33 Cancellariæ q. 7. Belatega consultatione 96. n° 12. = 16

Ore p̃dictis solutionibꝫ omissis breviter et resolutive dicendũ ẽ ideo in d. c. qã n° 22. de privilegijs privilegiũ sup̃ decimis n̄ soluendis n̄ tm̃ p̃sentes possessiones comp̃hendere, verũ et futuras quoniã magis et modo concedenti ea fuit ut ita comp̃hen derentur quæ dũ alteri p̃iudiciũ n̄ paret nec iuris dispositioni contra sit observan dã ẽ, intelligitur namq. dispositio in qua nihil excipitur et quæ nemini p̃iudicat

tanquam vitis beneficii est argumento text. in l. veteribus 39. ff. de pactis l. 2. C.
de bonis vacantibus. cap. cum dilecti de donationibus c. quamvis de praebend. et dignit.
in 6. vel cum in d. c. quia 2° praeiudicium nemini fiat et in successione conceditur generaliter
sit mentione et praesentia et futura in tali concessione comprehendi, at vero in mandata
clausula magna imminebant damna si forte rescriptum ad beneficium vacaturum
concessum de novo creata comprehenderet, nimirum in longo rescripto certus vacandi
modus est beneficii vacaturi expressus, sive quomodo existere non potest in beneficio
postea creato, cum illud vacare minime tunc intelligatur ex eo quod nunquam
adhuc collatum fuerit, tum etiam quia nova beneficii creatio referri non potest inter
modos beneficii vacantis, cum inter duos cumque numerentur, scilicet resignatio de
obitu obtinentis c. quamvis c. ult. de praebend. et dign. in 6. cum ea quae docet
Flaminius de resign. beneficiorum lib. 1. q. 4. n. 12. et q. 6. n. 15. Burratus
consilio 362. n. 1. quam solutionem tradunt Hostiensis. Abbas Panorm. et Joan.
Andreas in d. c. quia 2° de privilegiis n° 4. Cobbar. lib. 2. var. resolution. c.
23 n° ult. quos plures refert et inter eos Barb. in collect. ad num. c. l.
n° 5. idem Barb. in collect. ad text. in d. c. quia 2° ubi non nulla plura addu-
17 cit et vera luce donat. Plurimis ex eadem decidendi ratione interpretandum et
vera luce donandum venit difficile et illustre Innocentii 3. decretum relatum in
c. cum M. de constitutionibus ex cuius elegantissima specie quod recte colligi potest ex eius
text. verba apte colliguntur praebendas de novo creatas ex fructibus supercrescentibus ex-
pectanti esse deberi quamvis ei stilus rescripti in mandato tamen ad beneficium vacaturum concessum
debet extendi ad beneficia de novo creata et impetratori debebit beneficium
de novo erectum, quam difficultatem antiquiores dissolvere desiderantes aliqua
cummulant ut constat ex traditis a Panormit° in d. c. cum M. de constitutionibus. ve-
rum illis libenter omissis breviter respondendum est dicendo quod tamen in d. c. cum M. praebenda
de nova fiat ex fructibus supercrescentibus tamen non potest dici nova creatio sed potius re-
novatio antiquarum praebendarum quae erant in illa ecclesia ut patet ex eo quia in illo
text. a canonicis fuit statutum ut solus numerus quatuordecim praebendarum esset
contra antiquam consuetudinem ex quo denotatur ex antiqua consuetudine plures fuisse praeben-
das et inde si postea fiat potius antiquarum renovatio quam novarum creatio dicatur
ideoque meritis expectans ad eas debet admitti; contrarium vero in nostro text. observa-
tur cum beneficia quae postea creata et nunquam in rerum natura fuerunt praedicto rescrip-
to non comprehendantur cum tempore eius dato talia beneficia non fuerunt. = Et si haec
solutio non placuerit possumus dicere ideo in d. c. cum M. ad praebendas de novo
creatas admitti in canonicum receptum quoniam eo ipso quod canonici ultra nu-
merum designatum alios in canonicos receperunt tenentur eis providere nec sine
ratione nam indecens et valde inhonestum est ut in canonicum receptus absque praebenda
sit quemadmodum habetur quod episcopus aliquem sacros confert ordines illi de beneficio provi-
dere tenetur ne alias mendicare compellatur in opprobrium totius status clericalis ex
text. in c. 2. de praebend. et dignit. cum vulgatis et praesertim ea quae tradunt antiquiores
ibique et praeter eos Zalzedo in praxi canonica c. 18. Petrus Greg. de beneficiis

c. 8. q. tot. ita et illi canonici alicuius ecclesiae aliquem in socium et canonicum recipientes tenentur ei de praebenda vacatura providere quem probr ex textu a litteris difficili in c. relatum de praebend. et dign. ut si praebendae fiant etiam si novae sint debent illi canonicis praeterea per ceteros innumerum canoni corum iure recepti c. 2. de concess. praebendae in 6. tradit praeter plures alios quos refert Barb. in collectaneis ad textum in d. c. relatum, Azor 2a parte institutionum moralium lib. 3. c. 11. fere per totum. quae eadem solutione intelligitur textus in c. dilectus 29. de praebend. et dign. textus in l. si servitus 22. vers. quasi ff. de servit. urb. praedior. ubi iuris consultus asserit singulariter illum ne luminibus officiatur non solum ad praesentia sed etiam ad futura expectare et textus in l. placet 4. ff. de liberis et posthumis quo loci posthumi institutio non solum comprehendit eum qui in utero est verum etiam eum qui post factum testamentum suscipitur ita tradit Barb. in collect. ad nostrum textum n. 4. 18.

Deinde non me latet plura alia iura non minime explicari nunc posse verum temporis angustiis oppressi et ne videamur longiores quam par est ea libenter omittimus breviter advertentes posse interpretari textum in c. cum accessisset 8. de constitutionibus de cuius intellectu videndi sunt glossa nostra verbo creatum Azor 2a parte institutionum moralium lib. 6. c. 30. q. 10. cum aliquibus sequentibus de cuius textus conciliatione cum c. cum olim 6. de consuetudine videndus est Immola in d. c. cum accessisset n. 4. amplius interpretari potest textus in c. fin. de concess. praebendae in 6. de quo praeterea glossa verbo attentum considerandus est Bonifacius de Vitalinis in nostro textu n. 29. et 35. textus etiam in c. si cui 36. de praebend. et dignit. in 6. de quo videri potest Gonzalez ad reg. 8. cancellariae glossa 9. §. 5. n. 18. et de eius concordia cum c. cum in sua gratia 9. de officio et potest. iudicis deleg. in 6. videndi sunt Th. Sanch. lib. 8. de matrim. disp. 24. n. 64. Gonzalez ad reg. 8. cancell. glossa 12. n. 34. Merla in emporio iuris lib. 2. de iurisd. omnium iudicum an. 107. et praeter eos Cened. in collectaneis ad lib. 6. decretalium collectanea 2. et denique alia iura adducentes videndi sunt Bonif. de Vital. Cardinalis Zabarella et ceteri antiquiores in nostro textu iunctis illis quae tradit eleganter Barb. in coll. ad nostrum textum. 19.

Deinde mihi textus exornatione advertimus eius decisionem quatenus asserit litteras a R. Pontifice concessas ad capiendum beneficium vacaturum non valere creatum non comprehendere adeo verum esse ut etiam si tempore datae litterarum tractatum seu ordinatum fuisset de disponendo et instituendo tali beneficio nihilominus beneficium hoc in dicta gratia non comprehendatur propterea quod prius debet creatum cum effectu atque institutum argumento textus in c. 1. de eo qui mittitur in possessionem causa rei servandae c. cum aliquibus 6. de sententia et re iudic. c. si a iudice 10. de appellationibus lib. 6. l. 4. §. ait praetor 3. ff. de sententia et re iudic. secus erit si tempore datae beneficium esset creatum et dotatum non fuisset nam tunc gratiam ad quam expectare posset potuerit argumento textus in c. nemo 9. de consecratione dist. 1. c. cum in illis 8. de consecratione ecclesiae et altaris ita tradunt Bonifacius de Vital. in nostro textu n. 6. Cardinalis Zabarella ibidem n. 8. 9. et 10. et ceteri antiquiores iuris ad nostrum textum repetentes per eos quos haec et alia plura quae nunc libenter omittimus videri et providere potest. 20.

Denique ut nihil ex his quae ad nos ex

pec

ac pectat int. antiq. relinquam. aliud versatur vel. valde controversum est. nam
text. decis. alicuius iuris novi sit inductiva et iuris antiqui regulis contraria, quam
illud quod eadem iure antiquo erat statutum confirmet et tradicimus omissa doc
trina glos. nrae vbo statuimus nra c. cl. non statuere novum ius, sed potius quod iure
antiquo erat cautum confirmare text. aperte in c. fin. de rescriptis et contra alia quae
in confirmaone nra conclusionis adduximus: necessarium probat verbum statuimus
de quo in nro text. nam licet plerumque talia verba decernimus, statuimus, prae
cipimus et alia similia ius novum denotare videantur, tamquandoque in sub
iecta materia ius antiquum significat et eius quod iam erat declaraonem significat
contra ea esse praeter plura alia iure in corpore nri iuris sparsa probat elegans text. in
c. decernimus 2. de iudiciis et docent antiquiores. item inter quos Ripa
n. 2. Panormit. n. ult. Cui subscritamus hic et finem imponamus huic repe
titioni utinam ad Dei laudem et unigeniti filii sui Redemptoris nri et Bea
tae Mariae semper virginis Dei Matris omniumque Sanctorum praesertim Beati
Marci Evangelistae cuius nomine et si indignus in sacris Minimis fui conde
coratus. finita 3. idus Januarias anno 1650.

Celebris repetitio ad text. in c. 1a cum ratione de electione et electi potestate a D. D. Emanuele de la Garra enucliari in celeberrima Salmanticensi Academia pridie idus Januarias anno de 1650.

1. Ex praescripto academiae nrae transitum facimus ex titulo de rescriptis quem iam
explicatum reliquimus ad titulum de electione in quo omnium et elegantior et dificilior
decisio est quae extat in c. 1a eiusdem tit. eamque exornare pro viribus curabimus de
nro more abeius non inelegantis specie initium capientes ita ipsa se habet. Ab
bas cuiusdam monasterii Sancti Ambrosii videlicet gravi infirmitate oppre
ssus decessit quapropter monachi illius monasterii in locum eius vetustum reuenere
eligendi et nominandi superioris gratia quemdam camerarium S. Benedicti in suum
praelatum et Abbatem elegerunt. quaeritur et dubitatur in hoc casu an talis electio
valeat et respondit Clemens quod in praesenti talem electionem inutilem et innanem
prorsus esse propterea quod radix repugnat ut homines cuiuspiam professionis habitus sunt
in eisdem monasteriis societur. Progreditur ulterius Pontifex et ait non idem esse si mo
nachus eligatur in episcopum alicuius ecclesiae ab eodem capitulo, quippe hic dissi
milis sit professio eius et capituli tamen licite potest monachus in episcopum cuius
libet ecclesiae eligi neque non nri Pontificis immo prioris electionis irritatione
episcopalem comprehendere cuius rei tam dissimilis ratio inferius latius in ratione
decidendi ad nrum text. proponemus.
2. Qua facti specie sic constituta deducitur qui in con
ab intra praesentibus ex nro text. deducitur sic se habet, religiosus eligi non potest
ad

ad statum alterius relligionis et habitus adeo ut electio ita celebrata quoad se sit nulla nisi statuta sit episcopali ecclesiae saeculari et regularis. quod colligitur ex textu in c. cum causa 27. c. officij 38. c. constitutus 47. c. cum in magistrum 49. cum pluribus alijs que in titulo de elect. et elect. potest. in antiquis, probatur ex textu in c. abbas 2. c. quod sit necessarium ... de fundo de defunctorum Abbate cuiusdam congregationis non extraneus eligatur nisi de eadem congregatione quem sibi propria voluntate concors fratrum societas elegerit. 18. q. 2. c. abbatem .8. eadem causa. ergo facit etiam textus in c. necem meriti 12. c. nullus 13. c. obitum 16 61. dist. c. in nova 16. q. 7. probat etiam textus in cle. 1. § ad prioratus de regularibus deinde regio probat textus in l. 23. tit. 5 partit. 1. ... de re... 29. c. 11. de regularibus. exornant et illustrant pane omnes antiquiores videlicet Cardinalis Zabarela Bonifacius de Vitalinis Joannes de Inmola. Paulus de eleazar et quod alij inter adnotata textus repetentes et posteriores Gonzalus ad reg. 8. cancellaria glossa 8. n. 78. cum alijs sequentibus Azor in 2a parte institutionum moralium tit. 12. c. 13. q. 11. Emanuel Rodriguez tomo 2 quaestionum regularium q. 51. n. 8. in fine Tamburinus de iure abbatum tomo 1 ... 4 q. 11. Zerola in praxi episcopali verbo abbatiza vi. adiungo Puteus decisionum lib. 2. decisione 161. quod in ... fuit resolutum in religionibus Patres Suarez tomo 4. de relligione tit. 2. de relligionis c. 3. n. 8. cum sequentibus et denique Barbosa in collectaneis ad nostrum cap. q. de more plures alios nostram materiam pertractantes refert. .. Verum quod licet haec conclusio tot iuribus tot que auctoritatibus testimonijs fulcita verissima sit, tamen non nullas dubitationes patitur et imo quatenus in nostro textu asseritur religiosum non posse eligi in superiorem et abbatem alterius relligionis obstat sequens consideratio si pro aliqua ratione talis electio irritaretur maxime ne homines disparis conditionis et professionis et habitus sub in eisdem monasterijs sociarentur ut constat ex nostro textu et nos latius postea exornabimus sed quando monachus unius monasterij ad aliud transferetur et in superiorem eligitur non remanet monachus 1. monasterij sed potius 2i. quia monachus in abbatem alterius monasterij eligi recte potest. minor in qua tota est dificultas probatur ex textu 3.

in c. constitutus 47. de electione et ex c. fin. in fine de rrelligionis domibus et ex quod iuribus probatur non posse quem diversis monasterijs prefici igitur cum in 2o monasterio remaneat tanquam cessante ratione nostri prohibitionis videbatur dictum monachum posse eligi in abbatem et superiorem quod alterius sit relligionis. .. 4.

2a dubitatio exinde venit quoniam relligioni de qua loquitur in textu eligens professus sit si quod omnes in professione emittunt illa tria substantialia vota videlicet castitatis, obedientiae, et paupertatis sed relligiosus dum modo professus sit potest eligi in superiorem cuiuslibet relligionis. c. nullus 28. de electione tit. 6. ubi praecipitur neque relligiosus eligatur in abbatem aut prelatum sue et alterius relligionis nisi antea fuerit ordinis regularis expresse professus unde colligitur

argumento a contrario sensu deducto monachum dum expresse fuerit professus poterit
eligi in prelatum alterius relligionis quia cum an relligiosi unius quam alterius
sint recte poterit qui alterius est relligionis ad extraneam prelaturam eligi
quia quem eum ceperit vestimentorum diversitas non attendi quoniam habitus non fa
cit monachum apostolum professio aut votum c. porrectum 13. de regularibus et
consequenter non recte innocentius assenti asseverat electionem de relligioso extraneo
in superiorem factum esse irritum et inanem.
5 Verum pro dubitandi obiicio textum in c. quod Dei timorem §. de
statu monachorum et textum in c. doctos 21. c. si monachus 22. 16 q. 1. ex quibus
iuribus per relligiosos procuram prelaturam fieri posse ecclesia seculari habet multo melius
poterit eligi in superiorem alterius relligionis, accedit in quo rei confirma
tionem relligiosi pluribus alijs in casibus cum secularibus sociantur in testi
monio dicendo. c. tua literis 33. de testibus et attestationibus in sententia arbitraria
decernenda c. per tuas. 9. de arbitris et in alijs rebus de quibus in c. venies 18 de
renuntiatione c. cum in veteri 52. de electione c. 1° de curat. in 6. supra relli
giosi cum laicis iungi et sociari solent quanto magis relligiosi cum relligiosis
poterunt et consequenter videtur dicendum absque eo quod prohibuissemus clementem ut monachus
in alterius relligionis abbatem vel superiorem eligatur.
6. Quibus dificultatibus minime refragantibus nec aliquam
iniuriam facientibus dicendum est verissimum esse in Clementina assertionem videlicet
dictum relligiosum non posse eligi in prelatum alterius relligionis nisi forte eligatur
in episcopum; ad cuius conclusionis veram explanationem et adeo ut melius ratio de eadem
dici assignari possint in nulla maxime necessaria aiaduertenda sunt itaque
cum de superiorum electione noster sit sermo in primis sciendum venit electionem
considerari posse aut rerum aut personarum, aut actionum de qua electione perso
narum agimus cuius definitio quamvis varie soleat ab interpretibus assignari ut con
stat ex traditis a Petro Gregorio in 4° de electione c. 5 n. 1. et ab Hostiensi
in summa huius tituli §. quid sit electio n° 1. tamen verior et communior definitio
hec est quod electio sit ex pluribus alicuius ad dignitatem ecclesiam aliquam vacantem
canonice facta vocatio auctoritate superioris confirmanda; quam definitionem
eiusque singula verba inter plures antiquiores scribentes ad hunc titulum de
electione prosequitur et declarat Andreas Valensis in paratitlis ad titulum
de electione §. 1. n° 3. cum duobus sequentibus.
7. Rursus aiaduertendum est huius electionis triplicem esse speciem ut constat
ex textu quia propter 42. c. in genesi 45. et ex alijs capitibus eiusdem tituli de electione in
antiquis: prima electionis species est quae fit per scrutinium, 2a quae per compromissum celebratur,
3a quae per inspirationem Spiritus Sancti fit quas breviter et sigillatim percurrere
oportet. itaque electio per scrutinium tunc fieri dicitur quando secrete sigillatim et se
orsum uniuscuiusque eligentium voluntas inquiritur et ex illis qui electionibus in
teresse debent nominatur quae vota per sententiam exigit libere et nulla

conditione adiecta vel alternatione x.a [illegible] in c. cum terra 29 c. 7.a q. 42. Hoc[tiensis]
de electione c. 2. eodem tit. in 6. et post modum ad hoc nominati vota in scripturam
redigentes scrutinium publicent adeo ut ille electus intelligatur in quem omnes
vel maior et sanior pars consentit quippe si minoris capituli partis electio fiat
nec tenet nec per subsequentem consensum ratificari potest c. audivimus 29. hoc tit.
et facta publicatione post publicato scrutinio mutatio suffragii omnino denegatur c. publicato scrutinio 48. hoc tit. de electione cuius electionis per scruti-
nium forma refertur et traditur in c. cum magna eodem tit. de electione etc. 8.
Alia electionis species est quae per compromissum celebratur et tunc fit cum hi omnes
eos ad quos expectat electio plures nominatos plures electores unguem quorum vice
eorum voces et virtute illorum consensus eligant eum quem digniorem et aptiorem ad
dignitatem de cuius provisione agitur iudicaverint qua electione celebrata nisi canonicum
nullum obsistat impedimentum electus per canonicos approbandus et confirmandus est
c. causam quae 8. c. 7.a q. 42. hoc tit. de electione vel nisi forma compromissi elec-
tores excedant nam tunc electum reiicere possunt c. cum dilectus 32. hoc tit. c.
si quis 23. eodem tit. in 6. et licet in aliis collegiis rebus ministrandis et exer-
cendis maioris partis sufficiat consensus tamen in electione per compromissum celebranda
duorum consensus requiritur adeo ut si unus tantum deficiat compromissum cesset dicto c.
q.a q. eodem tit. de electione, nec sine ratione nam cum compromissum sint voluntatis
et ad omnes expectet ab omnibus debet approbari ex regula quod in c. quod omnes
tangit de reg. iur. in 6. cuius electionis formula refertur in c. cum expediat
29 de electione in 6. etc. Posterior electionis species est quae per inspirationem di- 9
vinam fit est quae illa quae efficit ut quis eligatur ab omnibus unanimiter et veluti
inspirante consensu absque aliquo vitio ita divino spiritu inspirante x.a instigante
[illegible] in d. c. q.a q. 42. hoc tit. cuius electionis per divinam inspirationem factam
nulla scripta exempla invenimus ut patet in Divo Nicolao qui cum laicus
esset per inspirationem divinam in episcopum fuit electus et in D. Ambrosio qui nequum
baptizatus in praelatum fuit electus et hoc constat ex sacra pagina ubi legitur
Moisem ducem fuisse electum, Saulem regem nominatum et plures alios
ad dignitates ita ascendisse et hanc electionem fieri etiam solere qui per inspira-
tionem certum est ut constat ex d. c. q.a q. tempore Apostolorum electi fuerunt
septem diaconi et maiores ecclesiae elegerunt Paulum, Barnabam et Iu-
dam legatos ut constat ex actibus apostolorum c. 6 et 15. in quibus tribus electionis
speciebus illud observandum est asserit Nicolaus Basiliense ut in dicto [illegible] ad
quos pertinet electio adveniente die electionis conveniant in ecclesia missam
de Spiritu Sancto audituri deum que rogaturi ut eos inspirare dignetur quo fiat
aptior electio, ampliusque contriti et confessi ut devotius ad electionem procedant re-
verenter eucharistiam suscipiant et denique in manibus eius qui capitulo vel collegio
praeerit [illegible] in manu eius qui eum sequitur immediate electores iurent
se electuros digniorem et aptiorem quarum trium electionum formulas et cetera

omnia quae ad eos expectat late prosequitur Petrus Greg. d. lib. de electione c. 3. et
totus Suarez tit. to. 3. lib. 2. de relligione c. 5. n. 1. cum sequentibus Azor 2a parte in
10 stitutionum moralium lib. 6. c. 24. q. 1. et alii plures per ipsos relati.

Quibus electionis speciebus et alia non nulla accedit inter quas nimi
rum viget electio per sortes cuius electionis modus inter sanctos viros plurimus fuit
secutus D. Mathias per sortem in apostolatum electus fuit ut constat ex actibus aposto
lorum verum fin. et et sors cecidit super Mathiam unde in veteri testamento iudi
cia ambigua per sortes determinabantur ut constat ex Ionae c. 7. Iter. c. 3. et
1o regum c. 24. et etiam in civili lites sorte dirimi solere probant l. in lin
tribus 13. iuncta l. sequenti ff. de iudiciis l. si quis si § ff. famil. ercisc. l.
generaliter 24. § quod 27. ff. de fideicomiss. libertatibus l. fin. C. [illegible] de legatis
et sancimus itaque modus singularis casibus rei iudicis fortuna esse et sortem inter
altercantes adhibendam § optionis in fine instit. de legatis. quae sor
tilega electio ob vitanda pericula et damna quae inde provenire po
terant prohibita fuit per Honorium 3. in c. fin. de sortilegiis. et prohibetur in c. in
statim 2. et prohibetur in c. non exemplo Mathiae 26. q. 2. cuius sortilegae elec
tionis prohibitionis ratio et caetera omnia ad eam pertinentia prosequitur Ioan. San-
ctius (?) lib. 2. in selecta de Catalogo c. 38. Suarez 1o tomo de rellig. lib. 2.
de superstitione c. 2. Petrus Greg. lib. 34 syntagmatis c. 5. per totum idem Petrus
Greg. add. d. lib. 3 de electione c. 3. n. 10. q. asserit apud Athenienses Lati-
nos Syracusanos, et alias nationes varia et diversa electionum gra
vissitata fuisse quorum non nulla libenter prosequerer si alia propiora me
11 non vocarent. Deinde cum de electione prelatorum nostri sit agatur tractatus expe
dit scire ius eligendi per temporum varietatem immutatum fuisse, ad quos autem hodie
cis electio expectaverit et expectet, examinare nostri instituti non est immo
tamen ingredere debemus ut nostrae et ubi adaptemur, electio abbatum et supe
riorum per quos debeat fieri itaque et episcoporum creatio et institutio, itaque primis
temporibus electio episcoporum ex auctoritate divina ad Petrum pertinuit c. 1. et 2.
22. dist. postea episcopi a toto clero eligi ceperunt de consensu populi c. plebs
11 cum sequentibus 63. dist. et a metropolitano confirmabantur et tribus episcopis pro
vincialibus presentibus consecrabantur c. porro 4. 63. dist. sed ut multoties popu
lus nominasset acclamatione tamen non inspecta ratione merito cautum fuit ut
deinceps populus per dictis electionibus non interesset c. non est permittendum 6. c. nosse po
pulo 4. 63. dist. rursus hec electio permissa fuit canonicis seu capitulo
tamen ecclesiarum cathedralium c. congregato 2. 16. q. 7. c. 1. c. cum terra 11. c. cum inter
28. c. quia propter 42. c. cumana 40. c. in genesi 51. hoc tit. de electione c. cum ecclesia
Sutrina de causa poss. et proprietatis. Amplius aliud advenit temporis quo sedi apostolicae
electio episcoporum reservata fuit ex regula 2a cancellariae et ex extravagant.
ad regimen de prebend. et dignit. inter communes et ideo statutum fuit quia canonici
tali privilegio male utebantur postea ex privilegio a sede apostolica fuit re
gibus Hispaniae ut in suis provinciis episcopos nominarent eorum simoniaci
sint cuius rei ratione inferius proponemus c. in synodo § principiis 63. dist.

c.

c. cum longe 25. eadem dist. et postea permitteret ut Principes Episcopos nomina-
rent d. c. porro 63. dist. Verum hodie noster Rex Hispaniarum presentat quos digniores
iudicat et quod concedit non ex vi prescriptionis quippe omnes laici sunt incapaces iura spi
ritualia possidendi. c. causam quae de prescriptionibus sed potius ex vi privilegij a se
de apostolica concessi ut constat ex concilio Toletano relato in c. cum longe 63. dist.
tradit Balboa in d. c. cum ecclesia sutrina de causa poss. et propriet. n. 46. de quo
episcoporum electionibus consulendi sunt Azor 2a parte instit. moral. lib. 4. c. 2. q. 4.
Petrus Greg. ad titulum de electione. c. 5. per totum. Vide 3. tomo. disp. 244. c. 1. per
totum. Cobb. in regula possessorum 2a parte § 10. n. 5. vel olim et vi caeterum ut
interpretati sunt in d. c. cum longe 63. dist. — Denique ut proprius ad rem accedamus 12.
mus animadvertimus alicuius civitatis superiorem multipliciter fieri solere seu
per electionem seu per voluntatem alicuius Principis superiorem non recognoscentis aut per no
minationem praelati decedentis seu finientis suum tempus eligentis sibi successorem
et pluribus alijs modis potuisse contingere et usus ecclesiae et decreta cano
nica testantur; mihi vero institutum est tantum prosequi modum electionis quam per dici
mus praelatum supremum, Abbatem, generalem unius cuiusque relligionis per legitimam elec
tionem creandum esse nec sine ratione nam cum supremus praelatus intra relligionem non habeat
aliquem supperiorem a quo possit institui merito conveniencior indicatur elec
tionis modus, nec quod quam interest dicere Summum Pontificem superiorem esse et habere pote
statem in caeteros omnes ecclesiae praelatos sicque eos posse instituere et nominare
sicut et episcopos creat aliosque inferiores et superiores constituit; nam
cum esset summus Pontifex potuisse reservare sibi hoc et hac lege et modo unamquamque
relligionem instituere et approbare, noluisset tamen ut suavius et commodius relligionibus
prospiceret ut videlicet ipsa relligio in pastore sibi eligendo consentiret et ut etiam
ipse electus a suis met futuris subditis publicum haberet suae sufficientiae et
dignitatis testimonium itaque cum maiori amore et fiducia a tota relligione sus
ciperetur qua eadem ratione Summi Pontifices noluerunt sibi successores nominare
sed electionem ecclesiae committere ut patet ex plura Pontificum iuris decreta experientia
nos docet vnde quocumque eligatur abbas seu quilibet alius praelatus cuiusuis relligionis
talis electio debet fieri per monachos ipsius relligionis seu monasterij. c. consti
tutis 47. de electione. c. abbas. 2. c. abbatem 3. cum pluribus alijs. 18. q. 2. de quo
rum duorum iurium conciliatione et vera intelligentia cum c. 1. eadem causa et q. ubi varia
proponit videndus est Tamburinus de iure abbatum tomo 1. disp. 5. quaesito 1.
per totum cuius electionis modus adeo verus et vitatus est ut abbatissa per electionem
monialium creentur et eligantur adstante superiore seu eius vicario, que certa
est probant et docent Petrus Greg. lib. 1. de electione tit. 29. c. 5. Crespecius in su
ma ecclesiastica disciplinae verbo abbas, Suarez d. lib. 2. de relligionis. c. 3.
n. 2. penes quem in eodem titulo c. 2. videri et inquiri potest quot genera praelatorum
sint in ecclesia et quae requirantur ad hoc ut quilibet possit in praelatum eligi quae 13.
plurima sunt. — Quibus ita praesuppositis apparet esse verissimum esse meum
intellectum videlicet monachum non posse eligi in superiorem alterius extranei
re

relligionis excepta episcopali dignitate quae etsi monachus sit pro occupare pot. cuius assertionis decisiua ratio alibi quaerenda non est cum ex nostris textibus aperte colligatur et cum ratione consonat ut homines diuersi professionis et habitus sunt in eisdem monasterijs scientes quod aperte de permittit ratione repugnare ut extraneus in superiorem eligatur, nec mirum cum in magistrum assumi non debeat qui formam discipuli non assumpsit, nec pro fiuendus sit qui numquam subesse nouit. c. cum magistrum 49. hostiensis de elect. in antiqu., c. ordinatos 4. 89. dist. c. miserum 4. 61. dist. c. si clericatus 27. 16. q. 1. similiter extraneus inprelatus relligionis assumentes per talem nouitatem maxime discordia orirentur argumento textus in c. cum consuetudinis 9. de consuetudine quae semper vitanda sunt. ex utriusque iuris decreta et ex illud Salustij concordia res paruae crescunt, discordia maxime dilabuntur. quemadmodum sola nominis similitudo gignit nobis quandam mutuam affectionem et amicitiam ex textus in l. cum filius 76. §. pater cum filia. 5. ff. de legatis 2. l. fecta 63. § si uero 10. ff. ad S. C. Trebellianum l. hoc iure 19. § fin. ff. de donationibus ita et similiter quodlibet diuersam et dissimilitudo odium generat. c. laicos. 4. c. laici 12. cum pluribus alijs 2. q. 7. et praecipue quae est ratio professionis et habitus magnas discordias et scandala causat. c. quod Deo 2. 33. q. 5. c. quod 4. 5 cum autem de apostatis ex quibus denegatur amor reciprocus qui alias de iure et de aequitate inter praelatum subditos et relligiosos existere debet. vnde cum magna daretur dissimilitudo et consequens magna orirentur inter relligiosos scandala si alterius relligionis monachus diuersae nominaretur praelatus, plura quae alia non minoris damni eueniret quae unicuique facile occurri posset merito nostri Clemens 5us considerans secundum legem in boue et asino arandum non esse nec quemquam debere induere vestem lana et lino contextam deuteronomij c. 22. statuit quod ne monachus inprelatum alterius relligionis electionis si fiat de facto irritum manere perinde ac si numquam facta fuisset, ita docent praeter antiquiores omnes adnotantes repetentes Patr. Suarez. ubi supra d. c. 3. n. 24. Goncalus d. § 10. 8. n. 9. cum aliquibus sequentibus.

14. Verum adhuc non constat quod in nostra textus prohibitio qua praecipitur ut monachus non efficiatur alterius relligionis superior, non habeat locum in episcopali dignitate pro occupanda cuius rei ratio ut proponamus dicimus beneficio antiquo et nouiori monachos posse eligi et nominari in prelatos cuiuslibet ecclesiae siue secularis siue regularis ut constat ex nostro textu et ex c. quorundam 24. c. si relligiosus 27. c. si abbatem 36. c. in indemnitatibus 43. § fin. hoc nostro 40 de electione tit. 6. c. priscis 1o. 55. dist. c. 58. dist. c. doctos 22. 16. q. 1. c. 2. 18. q. 1. et quemadmodum relligiosus in episcopum eligitur ita potest ecclesiae regulari aut seculari praefici exceptis mendicantibus qui inferioribus ecclesiis cathedralibus praeesse non possunt ex praedicta iura verum in quibus semper erit necessaria licentia sui superioris nec sufficiet petitio, immo erit necessaria assecutio secundum veriorem opinionem quam amplectuntur ex dictis iuribus omnia quae adhanc rem conducunt diluide pertractantes Siluester, in suma, verbo relligio 4. q. totum. lerig. tit. 2 de iusto. oriu. c. 42. dubitatione 12. n. 27. Sua

rez tomo 3. de relligione lib. 1. c. 10. n. 6. Pater Sanc. lib. 7. in praecepta deca
logi c. 29. ex n. 28. cum pluribus sequentibus cuius iuris et dissimilis ratio hoc cur
relligiosus eligi possit in episcopum non tamen in praelatum alterius relligionis minime; ea est namque quando
qui efficeretur superior alterius relligionis desineret esse monachus suae relligionis et
ad aliam transiret quae semper vitanda est cum in omnibus et quippe in relligionis ambitio,
mutatio, et translatio cessare debent cessante iusta et legitima causa, si vero
relligiosus fiat episcopus adhuc manet monachus et suum habitum gestare debet triaque
principalia vota paupertatis, obedientiae, et castitatis sub letali peccato servare ad
stringitur et cetera omnia si potuerit sub veniali ut tradunt citati Autores et per
eos Salas de legibus q. 96. tract. 14. disp. 14. sectione 2. n. 29. Unde iusta de causa dis
crimen constituit Clemens quintus in dicto textu irritas electiones monachi in superiorem alte
rius relligionis et approbans monachi electionem in episcopum. 15.

Unde iam non obstant dubitandi rationes prima adversus nostrum textum adduc
ta nempe prima qua diximus non debere rationem cessare propterea quando eligitur monachus
in superiorem alterius relligionis efficitur relligiosus secundae relligionis sicque esse su
periorem et subditum non diversae sed potius eiusdem relligionis esse, nam respondendum
est dicendo quod licet possit evenire ut aliquis de una ecclesia ad aliam transferatur
dum interveniat causa a iure exigente tamen hoc non debet fieri per modum electionis
in superiorem quippe quando monachus efficitur praelatus alterius relligionis in
spicitur tempus electionis in quo respectu relligionis ad quam regendam et guber
nandam superior nominatur, habetur pro laico aut pro novitio sicque talis electio
non valet quo casu loquitur et procedit noster textus decisio, nec contrarium probant textus in
d. c. constitutis 37. de electione et textus in d. c. fin. de relligiosis domibus prima n. 3.
adducti nam tamen in illis aseritur monachum in duobus monasterijs adesse non posse
ex quo non sequitur statim in secundo manere ergo quando hoc colligeretur posset intelli
gi non ratione superioritatis sed potius conventualitatis [illegible] quandoque evenire plus
quam certum est et ita dissolvit Bonifacius de vitalinis in dicto textu n. 38. 16.

Nec magis urget 2a dubitatio qua probabamus licite et honeste posse re
ligiosum eligi in superiorem alterius religionis propterea omnes relligiones sint similes
et tam relligio unius quam alius iudicentur sicque omnes tria illa substantialia comittunt
vota paupertatis, videlicet obedientiae et castitatis, nam dicendum est quod licet omnes relli
giones iudicentur similes et aequales in tria dicta vota tamen sunt dissimiles in ordine
vitae, in habitu et in alia, ideo quilibet non poterit eligi in superiorem diversae
relligionis ut proximus in ratione decidendi, nec tunc quicquam obstat textus alias dif
ficilis in d. c. nullus 28. quaestio 1. de electione lib. 6. ex quo aperte argumentatur a con
trario sensu deducto colligitur monachum effici et nominari posse superiorem alte
rius relligionis, nam omissis aliquibus solutionibus quas referunt insignes Antiquiores
et inter eos Cardinalis Zabarella n. 5. dicendum est argumentum a contrario sensu deduc
tum non valere quando ex eo aliquid absurdum oritur, et a iuris dispositione aliquid alienum sequitur.
Unde cessante decisione textus in d. c. nullus statutum esset non posse monachum effici superi
orem alterius relligionis et textus in c. in nostra 16. q. 1. cum adductis in confirmatione
nostrae decisionis merito reperimus [illegible] non permitti contrarium sed potius iure antiquo
confirmari quod clarius erit si intelligamus illa verba per alterius prohibitionem nisi

n̄ u° dispositiue q̄ñ sen͡ꝫ sit n̄ poẽẽ eligi in ꝓlatū sue relligionis aut diuerse eiꝫ q ꝓfessꝫ expsse n̄ fuerit de cuiꝫ Ix̄ [illegible] c. q.ª ingredientibꝫ 2. de tes tamentis ubi ꝓbr. femina poẽẽ ẽẽ abbatissa erū habitū monacalē n̄ su sceperit, videndus Cobb. in d. c. q.ª ingredientibꝫ de testamentis n. 2. Suarez 3.° tomo de relligione lib. 5. c. 26. n. 12. idē Suarez tomo 4. de relligione lib. 2. de relligiosis c. 3. n. 8. cū pluribꝫ sequentibꝫ.

17 Deniq n̄ obstat posterior difficultas deducta ex d. c. q.ª dei timo re 5. cū similibꝫ nā ad concludendū q. licet corpus sit relligiosorū poẽẽ ꝓfiti ut constat ex d. tis iuribꝫ et tradit Azor 2.° tomo institutionū moralium lib. 12. c. 29. q. 10. et 13. Cobb in c. q.ª ingredientibꝫ 2. de testamentis n. 3. Sanc. lib. 7 ad precepta decalogi c. 29. n. 28. Goncalꝫ ad regulā 8. Cancellarie glo. 7. n. 48. cū duobꝫ seqq. tibꝫ Tamburinus de iure abbatū 3. tomo dp. 22. quesito 8. ꝓ tota q. in ista tr. iurª difficilima in c. super eo q. de regularibꝫ et transeuntibꝫ ad relligionē et in c. ad audientiā fin. de capellis monac. tn̄ n̄ inde sequitur poẽẽ monachū eligi in superiorē alterius relligionis, nā quo alicui ecclie ꝓficitur disparitas habitꝫ n̄ datur et cessat ratio cur discordia oriatur cū n̄ in eadē domo sed potiꝫ diuersa vitā ꝓagant nec tūc magis urgent illa nrī textꝫ iuris decre to quo docent solere iungi relligiosos cū laicis, nā is intelligitur de iunctione que n̄ faciat unū corpus, unicue collegiū, sed potiꝫ de ea que unusquisque in suo statu conseruet, que qdē iunctio ꝑmissa ē et quotidie contingit cū nul lū inconueniens secū afferat, at illa de qua loquitur nr̄ Ix̄ ꝓhibita ē obra tionē s.ª traditā ita docet ꝓterm̄ glo. verbo secularis et glo. magna in d. c. q.ª dei timore 5. de statu monac. Cardinalis Zabarela in nrō Ix̄ n.° 6.

18. Ex q̄q oībꝫ et ꝓq̄ue ex nr̄a decidendi rōe ingrimus in [illegible] tractanda venit nobilis et elegans Bonifacij 8.i decisio relata in c. si relli giosꝫ 27. q̄o nrō lib. de electione lib. 6. in quo talis ꝓponitur casꝫ vacante cuiꝫ dā monasterij abbatia illiꝫ monachi in locū assuetū se conuenerūt grā dū nominandi superioris, elegerūt q. monachū alterius monasterij et di uerse relligionis quaritur et dubitatur utrū iste monachꝫ potuit sic tire huic electioni absq sui superioris licentia et respondit Pōtifex consensū ꝓstitū a monacho electo in superiorē sine interueniente sui superioris li centia n̄ sufficere imo u° talē electionē irritā manere q̄m monachus adeo censetur et habetur ꝓ mortuo q. nec velle nec nolle habeat sed ex illiꝫ quē vice dei sua caput suū ꝓposuit et cuiꝫ imperio se subiecit vo luntate dependet, ecce Ix̄ ex cuiꝫ serie apte colligitur monachū recte poẽẽ eligi in abbatē et superiorē monasterij diuerse ꝓfessionis dū tn̄ sui superioris interueniat licentia q. n̄ recte in nrō Ix̄ Clemens 77 asse verat talē electionē nulliꝫ ẽẽ momenti cū a ꝓse sit iunctū ex eadē decisione colligatur = verū facile ab hac difficultate liberabimur si ita aduertamus Ix̄ in d. c. si relligiosꝫ ꝓcedere et loqui casu quo electio fuit ce lebrata de monacho cuiꝫ dā monasterij in abbatē alteriꝫ eiꝫdē tn̄ ꝓ fessionis et habitꝫ que casu hoc ꝓmissū ẽ ex eodē Ix̄u colligitur et ex ꝑ

Periencia docet nec mirum cum nulla ratio cesset nisi fortasse sit statutum in aliquo monasterijs ut in prelatum eligendus aut nominandus, sit eiusdem domus filius mea habitum recipiens et professionem faciens; at vero nostra decisio procedit casu quo quis monachus eligitur in superiorem monasterij alterius relligionis, tunc enim ita electio celebrata irritatur ob rationes superius traditas, docent Bonifacius de Vitalinis in nostro textu n° 49. Dominicus Geminianus in d. c. si relligiosus 27. de electione in 6 n 4. qui referunt et adducunt alias solutiones atque ut predictam dificultatem diluant, priorem solutionem et intelligentiam tanquam veriorem amplectentes.

Sunt ex eadem decidenda ratione insuper interpretatio adeo dificile nec satis nota Innocentij 3i decretum relatum in c. sicut tuis literis 33. de simonia in quo talis proponitur species vacante abbatia cuiusdam monasterij Zemblacensis videlicet ecclesiae, illius relligiosi in superiorem et abbatem elegerunt quemdam monachum eiusdem monasterij filium qui antea promotus fuerat ad regimen ecclesiae Florentinae, hic relligiosus electus in abbatem confirmationis causa accessit ad Leodoniensem ecclesiam cuius diocessis suum monasterium erat, verum in illa ecclesia non erat pastor qui talem posset electionem confirmare quapropter ad Coloniensem ecclesiam ipsius metropolitanam advenit; interim in ecclesia principaliori scilicet Leodoniensi fuit nominatus et electus Episcopus et tunc relligiosus noster abbas electus adeo tanquam a superiore petijt talis electionis confirmationem; ipse illud facere renuit volebat namque pro tali facto aliquam pecuniam vitam accipere verum cum ille abbas sacrilegi pro extorquenda pecunia aperuisset sub interminatione anathematis vetuit ne pro huiusmodi facto aliqua pecunia praestaretur sed quidam de fratribus eo insulto et ignorante ex ... et promissa pecunia et eam exoluerunt et sic confirmationem libere ab episcopo accepit quemadmodum postulabat; quaeritur an talis confirmatio valeat et teneat propter pecuniae dationem obquam facta fuit et respondit Innocentius 3. validam esse nec impedimentum praestare pecuniam acceptam nam abbas prius ignorabat nec offerens erat coniunctus aut consanguineus, nec postea consensit, iniquum namque foret factum alicuius insidias inimici parantis ei damnosum esse cui penitus displiceret sicque aliquis de fraude sua commodum reportaret, ecce dificilem textum ex cuius prioribus verbis sicut tuis literis intimasti cum Zemblasensi ecclesiae fuisses monachus, fuisti tandem promotus ad regimen ecclesiae Florentinae aperte colligitur monachum alicuius monasterij posse eligi et nominari in superiorem et abbatem alterius monasterij diversae relligionis siquidem relligiosus Zemblacensis fuit factus superior monasterij Florentinae ecclesiae quae diversae relligionis ... non recte ... in nostro textu asserit talem electionem si de facto fiat cassari et annullari quia ratio non congruit ut ... dispares professionis et habitus in eisdem monasterijs sint socij.

Huiusmodi dissolutio adeo dificilis aliquos ex antiquioribus visa est ut audeant dicere in hoc textu relligiosum non fuisse electum in abbatem et superiorem alterius relligionis sed potius fuisse electum in episcopum quia dicant ecclesiam Florentinam cuius erat superior non monasterium sed potius Cathedralem esse sicque hanc decisionem potius cum nostra convenire quam pugnare illudque probare conantur

Iure ex illis eligere. x. Ubi fuisti tandem promotus ad regimen ecclesiae Florenti-
nae, verum haec solutio subsistere non potest nam si hic religiosus electus semel
fuisset in episcopum iterum non efficeretur abbas sui monasterii necessarium
namque erat in sequenti fieri mentionem de tali episcopatu et eius renuntiatione
et de regressu ad suae religionis claustra quare ea tanquam divinatoria re-
futanda putamus. Alii vero dixerunt inquisitis decisionibus non fuisse monachum
electum in superiorem et abbatem sed potius postulatum quod discrimen constituunt
inter electionem et postulationem praelatorum cum certum sit plures esse individuas personas quae
etsi eligi nequeant tamen postulari possunt. x. Ext. cap. ex ipsis in c. cum monasterium 23.
de elect. et electi potest. et argumento x. in c. innotuit 20 eodem tit. sed iam
hodie tale discrimen sit sublatum per Bonifacium 8. decius relatum in c. un. de
postulatione praelatorum lib. 6. ideo haec resolutio si se vera sit tamen reiicienda est propterea
quod non adaptatur verbis nostri x. t. fuisti promotus ex quo aperte colligitur non de postula-
tione sed de electione meo agi. quare his solutionibus omissis non aliter praedictam di-
ficultatem dilui posse putamus quam si dicamus in sequenti textu praedictum religiosum
potuisse eligi in abbatem et superiorem Florentinae ecclesiae quia illud Florenti-
num monasterium erat subiectum immediate monasterio Zemblasensi in
quo erat religiosus qui electus fuit in superiorem. unde cum non intelligantur diver-
sae religiones sed diversa monasteria alterum alteri subiectum, mirum non est
religiosum monasterii Zemblacensis eligi posse in superiorem Florentini
monasterii tanquam subiecti alteri monasterio nec sine duce talia atten-
tare auderemus docent haec dicta ita esse Hostiensis in d. c. sicut tua 33. de
simonia. n. 2. Ioannes Andreas ibidem n. 2. 22.

22. Denique interpretandum venit decilium Moguti-
num transcriptum a Gratiano in c. abbas 8. 18 q. 2. cuius haec sunt verba; abbas
per humiliationem et cum permissione episcopi locum suum potest relinquere, tamen eligat
sibi fratres abbatem de ipsis, sin aut, de extraneis, ex quo verbis colligitur abba-
tes suas ecclesias deserere posse dum superioris accedat licentia, quod neminem
nec insolens est individuum immo illud praecipitur x. Ext. in c. admonet. 4 de renun-
tiatione et x. ea quae b antiquiores notant; amplius praedicta verba denotant quod
monachos debere eligere et nominare, abbatem de ipsis, vel de extraneis
ecce ubi electio abbatis non solum potest fieri de monachis ipsius monasterii
verum etiam si de extraneis fiat valet et tenet quod non recte in nostro textu electio
de religioso alterius religionis in superiorem facta irritatur. Cui difficul-
tati ut satisfaciamus dicimus mentem decilii Moguntini esse ut quando de-
fuit abbas aut per mortem aut per desertionem dignitatis interveniente superioris
licentia tunc eligatur per fratres unus de ipsis, sin aut de extraneis, substanti-
ationem, sin aut sub intelligendum illud est quomodo fieri non poterit quando sensus sit monachus
eligi posse in superiorem diversae religionis quando in sua religione non invenitur idoneus
ponit eligi, quae doctrina vera est explicatur ex textu in c. quosit. eadem 18 q. 2. in
illis verbis quod si aptum intra se personam invenire nequiverint solerter sibi de aliis
monasteriis similiter eligant ordinandum. et ex c. officii 38. de electione

et

docet Tamburinus de iure abbatum 1 tomo disp. 3 quaesito 20 et 22. — quomodo etiam intelligendus est textus alias difficilis in c. cum monasterium 23. de electione et electi potestate ubi monachus unius monasterij eligitur in abbatem alterius monasterij et religionis nulla alia de causa nisi quia fratres illius domus observantiam religionis et ordinis abiecerunt ut in praesenti textu sic legitur, nullusque in eo monasterio ad tantum onus praeoccupandum aptus et idoneus erat igitur non mirum extraneum quaerendum esse. Et non nulli per dictum textum intelligunt quod etiam monasteria sint diversa tamen eiusdem sunt professionis et habitus quo casu talis electio valet ut latius supra n. 18. diximus ita docent Abbas Panormitanus in d. c. cum monasterium de electione n. 3. et fere caeteri omnes antiquiores et post eos Pater Suarez 4. tomo de relligione tr. 2. de relligiosis c. 8. n. 22. 22.

Amplius deducitur ex dictis explicatio ad textum in c. cum in magistrum 49. de electione et electi potestate ubi refertur quoddam Gregorij 9. decretum quo praecipitur ne in abbates eligantur monachi et regulares canonici qui in ea relligione professi non fuerint, adeout alius electus a tali dignitate amoveretur ad auferendum abusum quemdam in aliquibus ecclesijs vigentem ut videlicet etiam non professus eligeretur in abbatem, quo respicit propterea in magistrum assumi non debet qui formam discipuli non assumpsit nescit praeficiendus quod subesse non novit. Ex cuius textus decisione et praecipue ex illis verbis monachi et regulares canonici non fuerint aperte constat monachos et regulares canonicos posse eligi in abbates sui monasterij. quod canonici qui non sunt eiusdem relligionis immo nec diversae sed potius extra relligionem constituti, recte possunt eligi in abbates alicuius monasterij diversae relligionis, non obstante nec decisione non his, nec rationibus huiusque adductis. Hanc difficultatem agnoverunt non nulli ex antiquioribus in d. c. cum in magistrum inter quos Ioannes Andreas ibidem n. 2. non nullas refert solutiones quas non admisit tr. dicendum est textum in d. c. cum in magistrum quatenus asserit canonicos regulares posse eligi in abbates intelligendum non in abbates alicuius monasterij diversae relligionis sed potius in monasterio canonicorum quippe certum est aliqua monasteria esse quae ex canonicis componuntur et in illis superior interiorum abbas nominatur qui de ipsis et ex ipsis regularibus eligi solet, quitamen per eius experiencia in unaquaque docet civitate ita quod dicta difficultas dissolvit Abbas Panormit. in d. c. cum in magistrum 49 de elect. et electi potestate n. ultimo. 23.

Deinceps non nulla alia mihi professionis iuris decreta explicari et enodari poterunt verum ut ad alia transeamus ea tamen referre sufficit legerimus qui videat in primis textum in c. textus quodam 18. de regularibus et transeuntibus ad relligionem et decisionem intelligat Thomas Sanchez lib. 6. in praecepta decalogi c. 7. per totum et de alijs rebus quae in eadem decisione continentur consulendus est Pater Suarez 3 tomo de relligione lib. 6. c. 8. per totum, interpretari etiam potest textus in c. dequo 22. de vita et honestate clericorum de quo videndus est ipse Sanchez in praecepta decalogi lib. 7. c. 29. n. 72. et 75. textus etiam elegans et difficilis in c. cum dilectus 8. de consuetudine et textus in c. abbate 25. de V. S. de quo consulendi Ioannes Andreas et Abbas Panormit. in eisdem iuribus. 24

Denique non me latent plures quaestiones ad hanc materiam expectantes et decentes, nunc tractari et excogitari posse tamen tempori tamen indul

dulentes eatn potius remittimus quam omittimus, eas prosequuntur eruditissime plures alios sucurg relatos Cardinali Zabarela in nostro textu ex n.º 6. usque ad 25. Boni facius de vita sinis ibidem ex n.º 97. usque ad numerum 72. Illud tamen non omittendum puta vi quia videtur in nostro textu aliquid novi per Clementem 5. constituatur quod valde controversum sit et non defuit qui assereret non textus decios nobis inducere, antiquum quasi abrrogare moti auctoritate illorum verborum decaetero. tamen rectius et securius est putamus nostrum decios antiquiorius confirmare quod etiam eadem erat, observabatur prohibitio ut ex sucurg dictis satis aperte colligitur. nec tamen quidquam obstat illa verba decaetero, nam quemadmodum verbum illud decernimus et statuimus quod nobis ius non inducat sed potius antiquum confirmat ita et similiter verba decaetero eiusdem sensum habet ut nec antea nec tunc nec postea relligiosus eligatur, nominetur vel in superiorem alterius relligionis sub irritationis pena curatur non congruat ut habeat dispares professionis et habitus sed in eisdem monasteriis sociantur, ita tradit praeteralios Pater Suarez. d. 4 tomo de relligione tractatu 2. de relligiosis c. 8. n. 11. et hac de sunt nostri textus explicatione dicta sufficiant in laudem Deiparae Dei Virginis Mariae eius matris hac omnia dicantur 24 Kalendas martias anno 1690.

Relectio ad textum in Clementina un. de Renuntiatione a D. D. D. Manuele de la parra in capita 5.º nonas Martias anno 1690.

In concilio Viennensi oecumenico generali celebrato sub auctoritate Clementi 5. anno Christi 1311. praesentibus fere tercentessimis episcopis et tribus Regibus scilicet Francorum, Anglorum, et Tarraconensi ut referunt Bellarminus tomo 1. de conciliis et ecclesia c. 5. columna 851. Azor, 2. parte institutionum moralium tomo 5. de 4.º decalogi precepto c. 17. columna 585. Onufrius in Kronicon. pagina 48. et 52. Actum fuit, revocationem mandati constituti ad renuntiandum dignitati seu beneficium nulla stabilitate subsistere, si ad notitiam mandatarii talis revocatio non pervenit quod decretum ut maiori claritate perveniri explanarique valeat ex eo principio deducere decrevi quod sic se habet. Renuntiatio dignitatis vel beneficii facta a procuratore, revocato, valet et tenet si revocatio iam procuratori et superiori in cuius manibus facta fuit renuntiatio non est intimata nec erit si aliquis ex eis sciverit vel dolo ipsorum aut aliorum ad eorum notitiam revocatio non devenerit. quod axioma tamen in specie initio non probetur tamen confirmari potest ex quam plurimis iuribus probantibus, gesta a procuratore revocato valida esse si revocatio ad eius notitiam non pervenit, et contra nulla esse si revocatio ei intimata fuit. c. ex parte decani 33. de rescriptis. c. ex insinuatione 3. c. in nostra 4. c. mandato 13. § procurator. l. si procuratori 65. ff. eorum titulo de iureiurand. l. si mandassem 15. l. inter causas 26. ff. mandati, l. si debitor 17 § 1. ff. pro socio. l. 1. § si debitor

ff. quem l. Socius 29. § si quis dederit ff. de donationibus l. cum pater 77. § Mevio ff. delegatis 2. l. si quis 28. l. q Sois 34. § si filius l. cum 38. § q debitorem ff. de solutionibus l. un. C. de satisdando § item si atque instit. de mandato. ex cernant et corroborat quem etiam deducit Zacarella, post eum Carrange tr. in solo in presenti ex n. 1. Bonifacius de vitalinis ibidem n. 28. Gelinius in d. c. ex parte decani 33. n. 19. de rescriptis Rebuffus in praxi beneficiali tit. de procuratore ad resignandum revocato n. 2. et sequentibus 29. n. 23. vi 3. Flaminius tit. q. de resign. beneficiorum q. 29. ex n. 22. usque ad 44. Gonzalez ad regulam 8. cancellariae gl. 63. a n. 36. usque ad 94. Azor 2. parte instit. moral. lib. 7. c. 22. post eum Fregilla in repetitione ad textum in c. admonet. 4. de renuntiatione n. 31. cum sequentibus Spino in relectione ad eundem textum n. 22. et alij plures per ipsos relati et congesti à Barb. in collectaneis ad nostrum textum n. 1. 2. — 2.

Verum quoniam deductio tot tantisque iuris auctoritatibus videtur ponni, et Philosophorum oraculis et autorum testimonijs confirmari, intuto est videtur difficilis tamen redditur ex sequentibus obiectionibus prima nascitur ex eo, quia certum est gesta à procuratore cuius mandatum revocatum est nulla esse, si revocatio ignoraverit ut probant textus in l. 2. § idem si quis donaturus ff. de donationibus l. si ignoravit 7. ff. de divortijs l. si quis mihi bona fide 25. § pater in fine ff. de acquirenda hereditate ipsi themes. quod in presenti asserere obstricti fuit renuntiationem dignitatis et beneficij factam a procuratore revocato et si inscio revocatio nullam esse, puto cum certum sit mandatum re integra per revocationem extingui ex textum in l. actione, 65. § renuntiare 7. in fine ff. pro socio sicque adempta esse quia procuratori potestas renuntiandi etsi de facto fierat esse prorsus inutile et manere adversus eam quam in nostra cl. statuitur. — 3.

2.a dubitatio adversus nostrum textum nascitur ex sequenti consideratione argumentum de matrimonio carnali ad spirituale in nostra iure canonico validum et firmum est etiam corporalia de translatione episcopi, id quod procurator nominatus absque etiam nostra notitia de illius contrahat si mandatum revocetur, nec ad eius notitiam perveniat talis revocatio ut constat ex eleganti Philosophi Bonifacij 8. decisione nostra ab ipso contractum non valet ut constat ex eleganti Philosophi Bonifacij 8.i decisione relata in c. fin. de procurat. lib. 6. ubi asseritur matrimonium contractum a procuratore revocato non valere quamvis mandati revocatio ad eius notitiam non pervenisset quod constiter quo matrimonium spirituale contractum est inter ecclesiam et inter beneficiarium si procurator debet fiat ut illi beneficio aut dignitati renuntiet si renuntiatio fiat debet esse inutilis propter talem revocationem si procurator illius sit ignarus cum nulla diversitatis ratio inter utrumque casum constituta posse videatur. — 4.

3.a difficultas adversus nostrum textum est quam in corporis ad validitatem constitutionis procuratoris assignati ad renuntiandum dignitati seu beneficio requiri ut ipsa constitutio sit libera et spontanea, ita confici potest renuntiatio beneficij metu facta vim atque vigorem obtinet argumento textus in c. si uno § c. verum ij de iure iurando c. 2. c. ad aures 3. de his quae vi metus ve causa fiunt, c. maiores 3. § item quaeritis de bapt. c. deinde ij q. 45. dist. et argumento cum textus in l. si mulier 22. § si metu ff. de cognitionibus causa. l. si

simetz 8. ff. de adq. heredit. l. fin. C. de his qui ni. l. intt postas 18. C. de transactionibg pro instit. de exceptionibg q. constitutio procuratoris metu scessa ad renuntiandum beneficio aut dignitati valida est et consequenter pro dicta validitate constitutionis huius procuratoris opus non est ut sit libera et sponta nea voluntas cum renuntiatio metu facta valeat et teneat. ::

5 Denique contra nostrum quatenus in eo asseritis posse assignari procura torem ad renuntiandum dignitati pontificie obstat et refragatur sequens conside ratio nam ille qui renuntiat dignitati seu beneficio talem renuntiationem debet facere coram superiore. c. admonet. 4. hoc titulo de renuntiatione sed Romanus Pontifex nullum habet superiorem textus in c. si Papa 6. 40 dist. sicque ex communicatione ligari non potest pro tota dignitate imo cum errare non posse constat ex c. 22. d. luce ibi Petre ego oraui pro te ne deficiat fides tua et docent Bellarm. in tomo titulo 2. de Rom. Pontifice ex c. 1. usque ad 30 ubi de eius potestate erudite pertractat Azor 2. parte instit. moralium titulo 4. c. 7. et alij plures relati a Zenedo in collectaneis ad decretum collect. 44. ad textum in d. c. si Papa et a Barbo sa in collectaneis ad eundem textum quod renuntiatio a Pontifice sue pontificie dignitatis facta nulla stabilitate subsistere potest et consequenter nec consti tutio procuratoris ad talem renuntiationem faciendam valere debet. ::

6 Quibus obiectionibus et dificultatibus non obstantibus affirmandum procul dubio est verissimum esse Clementis quod decisionem in presenti relatam ad cuius veram explanationem eius que decisionis rationem non nulla maxime necessaria sunt notanda. Et in premissis aiaduerting premissum esse muniendo posse quemque procuratorem constituere et nominare ad suum beneficium dimittendum quem admodum namque potest ipse ita et per alium dummodo tamen habeat ad id specialem mandatum argumento textus in c. cum olim abbas 32. §. quia vero de officio et potest. iudi cis delegati. l. iusiurandum 17. §. procurator. ff. de iureiurando et argu mento etiam textus in l. labeo 8. ff. de usucapionibus ubi asseritur posse quem illud per alium exercere quod ipse facere potest nisi l. prohibeatur, et quod renun tiatio ecclesiastice dignitatis per procuratorem fieri soleat plura testantur facta duo sequentia pro cunctis sufficiunt Serenissimus Ferdinandus magnus Etrurie dux abdicauit se cardinalatus dignitate per procuratorem ergo magis est Gregorius 12 pontificatum per procuratorem deposuit ita docent Hostiensis suma titulo de renuntiatione n. 7 Rebuffus in praxi beneficiali loco supra citato n. 2. Flaminius lib. 8. de resignatione beneficiorum q. 4. et preter eos Platina de vitis Pontificum in vita Greg. 12. = necque quicquam interest quod procurator ad re nuntiandum dignitati vel beneficio constitutus sit ecclesiasticus aut secularis nam licet spirituales res et ecclesiastica negotia agi et tractari per laicos non debeant textus in c. decernimus 2. de iudicijs et ex ea que ibi tradit Late congerunt, tamen procurator la icus quia renuntiationi adest quoniam non suo sed potius nomine alterius beneficio cedit ita praeter nostram glossam communi consensu receptam testantur Zabarela et Paulus de Ele

azar

azar in nro txu. nº 7. Rebuff. ubi sª n. 17. cui beneficiorum aut dignitatum Eclesiasticarum renuntiatio nomine alterius monachus etiam ad eas pot, dummodo intervenial sui superioris licentia xª. text. in c. monachi. 33. 16. q. 1. to monachi a monasterio foras egredientes nealiquo ministerium eccliae presumant agere pro sibimet nisi forte cum abbatis imperio xª ea quod notat antiquiores in nro text. Rebuff. ubi sª nº 28. et praeter eos melius omnibus Azor loco sª citato ubi 3º querit et alii plurimi relati. ,, 7.

Rursus quoque notandum est aliqua requiri ad hoc ut procurator constitutus ad renuntiandum dignitati vel beneficio illi possit renuntiare inprimis necessarium est ut mandatum opera publici tabelionis seu notarii in scriptum reddigatur et designetur signo publico iudicii ordinarii vel communitatis et ut postea a dante mandatum recognoscatur et ab ipso tabellione subscribatur exigitur amplius in mandato ut exprimatur beneficium et locus ubi situm sit, praeterquam debet procurator specialiter constitui ita ut exprimere ei detur facultas qua nomine alterius possit dignitatem aut beneficio cedere nec sufficiet ad hanc renuntiationem faciendam quod sit constitutus procurator generaliter cum libera et amplissima potestate neque etiam in aliquo equiparentur procurator specialis et generalis cum libera administratione xª text. in l. procurator. § 8. et 63. ff. de procuratoribus tum ad renuntiandum dignitati mandatum generale non sufficit quippe renuntiatio quedam donatio est quod habens liberam et amplissimam potestatem administrandi donare non pot. l. 3a. cuius. 28. § si filius ff. de pactis. c. 2. de procurat. tit 6. mirum quoniam non est quod procurator ad renuntiandum dignitati vel beneficio debeat specialiter constitui. erit deinde necessarium ut renuntiatio per procuratorem fiat simpliciter et absolute in manibus superioris alias si adsit mea conditio vel modus aliquando et non designetur in cuius favorem fiat tamquam simoniaca non valebit verum si titius mandatum caio dederit ut nomine ipsius apud officiarium ordinarium loci beneficio cedat in gratiam sempronii et caius mandato accepto cedat absolute et simpliciter et non alterius gratia si caius cedit simpliciter omittens id quod titius non bene mandauerat, talis renuntiatio valebit tanquam de labe simoniae deficiente quia in hoc casu potius habetur ratio eius quod procurator bene gessit, quam eius quod titius non recte mandavit ex quo efficitur ut si postea officiarius ordinarius loci renuntiationem simpliciter factam admisit beneficium dederit sempronio cuius gratia resignationem facere procuratori titius mandauerat valeat quod gessit officiarius et ordinarius loci ita docet Zabarela in nro text. nº 7. Hostiensis in suma tituli de renuntiatione nº 7. Rebuff. Flaminus et Azor locis sª citatis. ,, 8.

Deinde scire expedit mandatum de beneficio renuntiando et in manibus superioris resignando, morte mandantis finiri xª text. in l. a fin. de procuratoribus to procuratorem a plato, rectore, vel alio quolibet presentia suae beneficio constitutum per mortem

constituti revocare eo casu doct. Azor ub. sa vi 13 quaerit. Cobb. practicar. c. 4 nº 4. Et praeterea Osvaldus illigerus ad Donell. lib. 26 commentar. c. 26. lib. 18. c. 12 Duplici
ei literas. quia adeo verum est ut etiam Steat soci in procuratore morte mandati ignorante
morte non oes obligaoes et vincula solvuntur aut qua de nuptijs ff. de inoppi collaoe
4. c. cum Marzo s. vi caeterum de celebr. missarum. Verum Sacmandanti mori debet
idonea et legitima probatione stare aut ex publica voce rumore, fama et ex lu
gubri sanguineorum veste aut ex testimonio duorum affirmantium se et morti the
neri et sepulturae eius interfuisse. Vnde quemadmodum hoc mandatum morte fini
tur ita et similiter revocatione quae fieri potest per duos tacite aut expresse videtur si aliu
procuratorem constituat, dum tamen prior procurator consensum suum virtute predicti mandati in
cancellaria et camera apostolica non praestiterit, si n. set praestitisset absolutius
cancellaria et camera apostolica non praestiterit, si n. set praestitisset absoluitur
resignatio et mandatum revocari nequit itaque si procurator Generi mandatum de
resignando beneficio literas accipiat a beneficiario quod illi mandet ne de
resignatione aliquid agat nisi denuo admoneatur et nihilominus beneficium resig
net et in resignatione consensum expressum praestet talis resignatio minime valebit quia
est per singulos literas non sit procurator revocatus tamen finetis prior beneficiarius vo
luntas quae sufficit cum ipsa vim revocationis contineat ita tradunt Flaminius de re-
9 de resignatione beneficiorum q. 25. nº 4. cum sequentibus Rebuffus ub. sº nº 8. A
zor locum allegato vi sed quod si procurator. ss
9. Denique utique ad mea assertioni decidendi ratio deveniamus di
cimus variationes maxime in personis ecclesijs omnino prohibitum est, c. cum autem 24 de iure
patronatus. c. publicato scrutinio §8. de electioe et electi potestate. c. quae semel
placuit 21. c mutare consilium 32. de r. i. lib. 6. quod intelligitur quo cum variatione
iungitur instantia ex qua sequatur et accedat superiori illusio atque derisio
quod adeo prohibetur. c. 1. de offi. et potestate iudicis delegati. c. 1. de appellaoe
ibi, lib. 6. l. ult. ff. neque in loco publico. l. 1. C. de relationibus alias non si variatio
non coniungitur cum instantia passim ius permittitur et in causis ecclesiasticis
c. in petuo 7 c. nulli. 8. de electioe et electi potest. lib. 6. c. penult. quoniam
lib. de renuntiatione. quare cum variatio iuncta cum instantia ex qua superiori
illusio atque derisio sequi potest non permittatur idque potius omnino sit prohibita et ex eo
cae mandati pro dicta damna imminentia idcirco statutum fuit in nostra cla re
vocatione mandati pro dicta damna imminentia idcirco statutum fuit in nostra cla re
nuntiatione beneficij a procuratore revocato ignaro tamen sua revocationis coram su
periori factam valere in cuius conclusionis confirmationem adduci potest tex. in c. quoniam in
quoniam lib. de renuntiatione ubi licentiam impetravit ad renuntiandum beneficio si quo
nitatem ductus vellit retrocedere et admittitur si appellitur renuntiare contra regulas
iuris quae disponit re integra paniterelicere nec sine ratione non cum ex talis va
riatione et instantia si admitteretur sequatur illusio atque derisio superiori va
denti licentiam ad renuntiandum quam semper presumitur ex iusta causa praestitisse id
circo post adeptam licentiam potest cogi ad renuntiandum respondit Innocentius 39
in d. c. quidam quoniam lib. de renuntiatione facit etiam tex. in c. bonae memoriae 4. de
postul. praelatorum ubi post postulationem praesentata non potest praesentatore retro
cedere quoniam si post postulationem praesentatam liceret eis eam revocare sequeretur
illusio atque derisio superiori quae semper vitanda est ita quoniam decidendi ratio ad nostrum

quod docent Zabarela Bonifacius de vitalinis et Ancarranus in modo text. Geling m. d. c. ex parte 33. de rescriptis n. 8. et in c. cum olim 22. n. 5. de restitutione et reindic. Abbas Panormit. in d. c. quod n. 2. et in d. c. bone memorie n. 2. Spino et Fregilla ubi supra n. 25. et 45. 20.

Ultimo licet constitui quod non obstat dubitandi ratio supra adversus nos quod adducta n. 2. de ducta ex quodam iuris caesarei auctoritatibus quod gesta a procuratore cuius mandatum revocatum est nulla est quamvis revocationem ignoraverit, sic in modo text. renuntiatio beneficij aut dignitatis a procuratore facta quando est ignarus nullius momenti esse videri, nam dicendum est magnam discrimina esse inter nos et decidendo et inter praedicta iura, quippe in modo text. si semel facta renuntiatione a procuratore ignaro permitteretur per dictum et regressum ad eam nullam daretur illusio et variatio atque derisio erga praelatum in cuius manibus talis renuntiatio facta fuit quod quidem semper vitandum est, licet non superiori diximus atque in dictis iuribus ideo fuerunt nulla gesta a procuratore revocato quoniam cessavit illusio atque ecclesiastici superioris derisio et quia ut in modo sequenti diximus multis interest quod damnum ex gestis mandatario immineret nec non ita docent Zabarela ibidem n. 5. et Bonifacius de vitalinis in modo text. n. 28. 21.

Difficilioris explicatus habet 2a difficultas orta ex d. c. fin. de procuratoribus in 6. qua difficultate obsigilla ma. Bottoneat docet matrimonium celebratum a procuratore revocato et non certiorato sue revocationis nullum esse in specto eius favore quem in modo ... de beat ... in c. lator ... de restitutione et reindicatione et ... illud vulgare

Stat testamentum, libertas, coniugium, dos,

si sunt aequales qui producunt utrinque.

quo ... exponit ex text. in l. si pater. 4. ff. de manumis. vin dicta ubi si filius ex mandato patris revocato et non certiorato servum manumiserit in ... est manumissio ... maxime libertatis favor ... in libertate observatur d. c. lator de restitutione et reindicatione l. qualiter ... ff. de fideicomis. libertatibus l. quoties dubia inter ... ff. de ... Imola in presenti n. 6. ... obiectione constitui diximus inter eam quod agitur de agendo matrimonio carnali seu spirituali et inter illum quod de eo dicitur gendo tractatur ... casu docet matrimonium spirituale seu carnale a procuratore revocato et non certiorato revocationis sue celebratum nullum esse et in hoc casu intelligi text. in d. c. fin. de procuratoribus et autem carnale matrimonium spirituale aut carnale a procuratore revocato valere et in hac specie loquitur ... Clemens ... in presenti asserit. Verum haec solutio admitti non debet, nam convincitur ex d. l. si penituit. 7. ff. de divortijs ubi Iuris consultus Papinianus probat quod libertus quamvis patronus ... misit libellum divortij ignarus revocationis ... non valet matrimonium permanet et tamen agebatur de matrimonio carnali dissolvendo ... dictum discrimen ... rejiciendum est. Cardinalis Zabarela in presenti n. 9. et Ancarranus ibidem n. 6. asserunt ideo matrimonium celebratum a procuratore revocato et non certiorato sue revocationis nullum esse quia ad eius validitatem requiritur consensus mandantis ... perfectionem ... ff. de reg. iur. ... sufficiat

i-.

27 q. 2. c. cu locu 24. c. tue fraternitati 25. de sponsal. ad uo in renuntiatione be
neficij non requiri consensum usque adeo ut perfectio, cum multoties eo beneficiarius
privetur. c. inter quatuor. § 10. de clericis non residentibus c. 1. de clericis con-
iugatis. c. ad abolendam. 9. de haereticis. c. ad falsariorum 7. de crimine falsi
c. ex literis 10. c. grave. 15. de excessibus praelatorum. c. inquisitionis 12. de poenis. c. ij
canon. 25 de electione et electi potestate in 6. c. felicis recordationis § siqua
vero de poenis eodem tit. 6. cla. 1. § a fundis cla. 2. eodem tit. de poenis. ergo
de casu renuntiationis beneficij a procuratore revocato et non certiorato suae revo
cationis factum robur obtinere. Docet; quae solutio similiter reijci debet nam be
neficiatus nisi ob crimen commissum et poenam sequutam quam servire beneficio
non valeat privari non potest beneficio sed in revocatione mandati accessit ad renuntiandum
beneficio nullum crimen commisit nec causam legitimam qua inservire bene
ficiatus nequeat beneficio alias non valeret revocatio mandati quando domi
nitio mandatarij provenit ad versus mentem et quod pro dictis intellectus admitten
12. dus non est. Uno his solutionibus omissis et alijs traditis a Thoma San
chez lib. 2. de matrimonio disp. 22. n. 6. Basilio lib. 2. de matrimonio. c. 15. n. 28. Donelo
lib. 26. mutatariorum. c. 26. ad eiusmodi intelligentiam sequens vestigia Baldi in
l. mandatum. C. mandati distinguendum censeo, inter illam revocationem mandati
ex qua si valet damnum aut diminutio patrimonij sequitur mandatario
et interem ex qua et valeat nullum damnum patrimonij ad quem mandata
rius sentit. 1o. in casu cum officium nemini esse debeat nocivum atque damnosum
l. servus 61. § quod ff. de furtis idcirco revocatio mandati si ad notitiam man
datarij non provenit non valet et omnia facta a mandatario inscio revocationis
sunt valida. 2o. in casu cum nihil mandatarius ex patrimonio diminuat
nec sua intersit valeat mandati revocatio nec ne ideo revocatio mandati
valet et facta a mandatario ignaro revocationis sunt nulla, quare cum manda
tarij non intersit ut revocatio mandati ad matrimonium contrahendum accessit valeat sive non va
leat quia ex eius nullitate aliud damnum sentire nequit idcirco matrimonium celebratum
a procuratore revocato et non certiorato revocationis vigorem non habet at vero renuntia-
tio beneficij facta a procuratore ignaro revocationis mandati sibi accessit ad renun
tiandum beneficio et inspecto iuris rigore non debuisset valere cum nihil inter-
sit mandatarij ut robur obtineat aut non specialiter tamen ob vitandas illusiones
et irrisiones quae superiori sequebantur statutum fuit a Clemente quinto ut va
leret. neque 2a hanc solutionem obstat l. si mandato c. ex parte 33. de rescriptis et l. si in
d. c. mandato 13. de procuratoribus ubi gesta munditio a procuratore revocato et
non certiorato suae revocationis valida et firma sunt et tamen procuratoris non intere-
rat ut mandatum finiretur aut non finiretur sicque videbatur superiori dicto non
defendenda nam dicendum est praedicta iura procedere specialitatis causa ut auctorita-
tem iudiciorum ne illusoria et irrisoria redderentur. 22.
13. Deinde non obstat 3a difficultas qua probabamus alitiones procuratorum,
posse fieri coacte nulla obstante voluntate interea quod renuntiatio beneficij
in bene facta erat valida adversus id quod in matrimonio statuitur, nam respondendum
dum est concedendo sequelam et dicendo nihil officere Clementis quinti impositum tamen docere
mandatum ad renuntiandum beneficium ecclesiasticum sponte atque libere praestitum fuisse
non

n. m. inde inferri necessarium fore hoc necis de grato coacte deti n. valere utrum autem renuntiatio beneficij ecclesiastici metu facta sit valida exami nare nostri instituti nunc n. e. osulant de gac re ex antiquioribus abbas Panormit. in d. c. ad aures 3. de ijs quae vi n.o 7. Imola ibidem n.o 55. idem Pa normitanus in c. abbas 2 eodem tit.o n. 29, ex recentioribus Luz i. p.te de iura mento confirmatorio c. 57. n.o 21. Sanc. lib. 4 de matrimonio disp. 8. n. 10. Nauarrus in repetitione ad tit. in c. accepta 14. de restit. expoliat. n.o 14. cum sequentibus Azor 2a p.te institutionum moralium lib. 7. c. 26. per totum Flaminius lib. 13. de resig natione beneficiorum q. 1. n.o 23. et alij plures per ipsos relati. &c. 24

Tandem n. aduersatur ultima obiectio cui satisfacie dum e. dicimus argumentum inter electionem ecclesiae quae ad eius confirmationem aucto ritate superioris indiget et inter illam quae ad eius confirmationem superioris au toritate n. eget. i. casu renuntiatio beneficij siue dignitatis debet fieri coram superiori c. admonet. 4. de renuntiatione quia cum omnis res per quascumque causas nascitur per easdem debeat dissolui. c. omnis res 27. q. 2. c. 1. de regulis iuris in decretalibus l. nihil tam naturale ff. eodem tit.o et beneficium ecclesiasticum a superiori sit collatum ideo sine eius licentia renuntiari n. pot. Secus u. casu n. confirmatur electio a superi ori et sic de causa ad eius renuntiationem superioris autoritate n. e. opus unde cum R. Pontifex a cardinalibus creatus ab illis potestatem aliquam nec eius confirmationem accipiat existit te causa legitima licitum ei pontificali dignitati renuntiare et ad eius renuntiationem gene ratorum constituere. quod in sexto lib.o 2. x. tit. in c. 1. de renuntiatione lib. 5. ubi asseritur Celestinum quintum dignitati pontificali renuntiasse et a Clemente Ciriaco et Marcellino summo pontificatui fuisse renuntiatum tradunt Archidiaconus et Geminianus in d. c. 1. de renuntiatione lib. 6. Azor 2a p.te institutionum moralium lib. 4. c. 6. vi. e quaeritur deinde confirmatur qua summus Pontifex n. debet peiori esse conditionis quam ceteri praelati infe riores, quibus illi conceditur pro sua et subditorum salute ut in sex casibus suis dignitatibus renuntiare valeant c. nisi cum pridem 10. de renuntiatione pari iure summo Pontifici n. e. dene gandum. Denique superior doctrina fulcitur ex eo nam unionem spirituale quae datur inter ecclesiam et Pontificem res spectat bonum publicum et commune. Ideo si summo Pontifici inepto et incapaci ad regendam ecclesiam ob senectutem n. liceret renuntiare suae dignitati maximum de trimentum pateretur bonum commune quod ad illud obuiandum dicendum e. licitum esse Pontifici suae dignitati renuntiare ita docet glossa in d. c. 1. de renuntiatione lib. 6. in verbo videlicet quam sequitur Joannes Andreas ibidem n.o 4. in fine. &c. 25

Neque Ganesdius obstat dicere quod valet argumentum de matrimonio carnali ad spirituale ut e. contra d. et sicut matrimonium carnale consumatum n. separatur nisi per mortem quia indissolubile e. Matthaei c. 19. c. illud de praesumptionibus. Concilio Africa no c. 69. Concilio Tridentino sess. 24. can. 7. quare nec summus Pontifex ab ecclesia separari valet nisi per mortem et per consequens dicendum unde ei n. licere Pontificatui renuntiare. Nam satis facienti concedendo valere argumentum de matrimonio carnali ad spirituale quando militat eadem ratio, secus u. quando diuersa versatur ut in casu proposito, discriminis ratio in eo consistit quia renuntiatio Pontificatus e. contra bonum publicum et commune alias n. maximum detri mentum ecclesiae sequeretur si Pontifex ineptus et incapax ob senectutem et aliam causam renun tiare n. posset, sat u. separatio vinculi matrimonij consumati vergit in detrimentum

tum

qz iuris publici cum mrum ex sua prima institutione ordinatum fuisset ad propagationem generis humani, ideo textus in educatione genesis c. 2. et si foemina nunc uni, postea alteri uiro nuberet, soboles esset incerta male educaretur, et inde everteretur debita partibus reverentia parentum tum turbaretur ideo quod dissolubilitas vinculi matrimonij ut aduersa iuri naturali et bono publico non admittitur, renuntiatio non Pontificatus cum sit potius conditio quam aduersa bono communi non prohibetur ita docet Zabarela ubi supra nº 5. et Joanes Andreas loco ut citato nº 3.

26. et sequentibus

Aggredior ergo praecipue et nostra decidendi ratione non nulla veniunt nostri iuris Pontificij decreta interpretanda, in primis succedendo d. textus in c. ex parte de canis 33. de rescriptis in quo talis proponitur species. Capitulum cui ex singularis gratia competebat ius excommunicandi excommunicauit nobilem quendam ex causa iniuriae illatae seu bonorum detentorum, qua controuersia cum procuratore ad res dictam appellatione esset allata a Pontifice fuit certis iudicibus mandatum ut ab illis terminaretur eo adiecto, ut non valerent literae contra aliquem litigatorum impetratae cuius adiectionis causa hinc inde variae exortae fuere quaestiones de valore literarum quas utraque pars impetravit de quarum valore Pontifex consultus respondit, literas priores posterioribus praeferendas. planè quia in ea decretali Pontifex multa in ulleat quae diligentiorem requirunt ideo expostulabat occasio singula sigillatim explicare, verum non nullis omissis tanquam a nostro instituto alienis ea tantum perstringemus quae ad nostrum textus magis ducunt et ex vi eius igitur perstringentibus apte colligitur reuocationem procuratoris non aliter ratam esse quam si iudici aut adversario denuntietur ut ibi probant textus in c. mandato 13. de procuratoribus l. si mandassem 15. l. mittendo 26. ff. mandati l. si procuratorem 65. ff de procuratoribus l. un. C. de satisdando et similiter nostro textu ad quem mandatum concessum procuratori ad renuntiandum beneficio, aut dignitati ecclesiasticae reuocatum intelligatur non sufficit quod sit certioratus de tali reuocatione procurator, imo necessarium est per se suggeri sibi intimari; cuius difficultatis dissolutione causa solent doctores latè disputare illam ardua et utile quaestionem per dominum teneatur procuratorem certiorem facere de reuocatione qua exacte et plene disputant Phelinus in d. c. ex parte nº 8. Enricus Boic ibidem nº 6. Glossa ad regulam 8. cancellariae gla 63. a nº 36. Gratianus discept. forensium disceptatione 26. a nº 37. Mantica lib. 7. de tacitis et ambiguis conuentionibus tit. 2. nº 35. Sanchez lib. 2. de matrimonio disp. 22. nº 6. Gutierrez eodem titulo c. 43. nº 5 Barbosa lib. 2. de matrimonio c. 25. a nº 8. et 25. verum aliqua antiquorum solutionibus omissis dicendum putamus magnum discrimen esse inter procuratorem constitutum ad iudicia et inter eum qui nominatus est ad renuntiandum dignitati aut beneficio ecclesiastico itaut quando procurator constituitur ad iudicia ut reuocatio utilis fiat, oporteat quod iudici aut aduersario pateat, cuius rei ratio illa est necessitat, o portet quod iudici aut aduersario pateat, cuius rei ratio illa est necesitas
sicut gesta cum vero procuratore non valent nisi prius procurator fuerit iudicialis fecerit et aduersario de tali mandato l. 1. C. de procurator. sic et illius reuocatio apparere et constare debet utrique ex regula textus in c. 1. de regulis in decretalibus quo casu loquitur et procedit textus in d. c. ex parte de canis 33.

33. de rescriptis at tunc quando procurator nominatus ad renuntiandum beneficio
aut dignitati sufficit quod ipse aut superior in cuius manibus renuntiatio fit
sit certioratus, non autem requiritur quod adsit sua aut in adversario, aut iu
dice cum nullus in eo adsit ordo quod est traditus quo casu loquitur noster Textus adij
cies etiam mandatum intelligi revocatum quando procurator aut superior dolum commi
serunt quominus certiorarentur talis revocationis." 17.

Adversus hanc dictionem obstare videtur Textus in c. audita 8. de procuratoribus
ubi procurator est constitutus ad iudicia et tamen ad hoc ut revocatus censeatur sufficit
quod revocatio sit procuratori notificata non recte dictum est hoc constare debere ex procuratori
ex adversario et iudici, quam difficultatem ut effugiat glossa in d. c. audita verbo
ad illum existimat talem revocationem etiam ad adversarium seu iudicem pervenisse, sed
expositio haec merito displicuit Hostiensi ex eo quia cum Textus cum adversario loque
retur potius scribere debuerat ad nos et ad te quam ad procuratorem; quia Cardi
nalis ibidem oppositione 2a testatur in plerisque codicibus aliter haberi quod scilicet revo
catio ad procuratorem et adversarium pervenit, sed quia omissis magis placet dicere
in specie d. c. audita nihil referre quod revocatio pervenisset ad solum procurato
rem, et etiam ad adversarium seu iudicem utroque non casu revocatio inutilis fuit nec
adversario damnum afferri potuit ex eo quia revocatio a domino facta fuit post
delusionem in eadem quo tempore cum nihil posset agere procurator, frustra is a domino
revocatus, ita glossa in d. c. audita verbo ad illum cui non nulli ex antiquioribus
adstipulantur. Haec autem certioratio de qua loquimur quando constitutus procurator
ad negotia non debet fieri simul procuratori, iudici et adversario sed satis
erit quod iudici aut adversario intimetur ut aperte constat ex d. c. ex parte
33. de rescriptis, cui doctrinae non adversatur Textus in c. mandato 13. de procura
toribus ubi plurimum statuere videtur, neque de eius intentione indulgendi si Panormitanus ang
ibidem n. 5. Cardinalis oppositione 6. et Felinus n. 24. quia varias interpreta 18.
tiones adducunt in eodem Textu et in c. inutiam 4. de procuratoribus."

Plurimis in ista interpretatione adde Textum in c. accessit 24. de prebendis et dignitatibus ubi pro
nitur beneficium fuisse collatum absenti, dubitatur, quod alter hoc procurator nomine ipsius
investiri queat, et prosequi, absque institutus in eo integre intelligatur, dubitandi ratio
erat quod hereditas ignoratis per procuratorem acquiri non potest Textus in l. per curatorem 90 ff. de acquirenda hereditate et
ex iuris in l. recusatione ff. de adquirenda possessione l. 2. C. de his qui veniam aetatis impetraverunt l. fin. C. de iure emphyteutico et quod exc
ex quo videtur per procuratorem non nulla absque ministerio data ratio denegari, sicque videbatur
hereditas spiritualis hoc est beneficium absenti non adquiri, qua dubitatione non obstante
respondit Innocentius 3. hanc beneficii ecclesiastici provisionem in absentem factam procura
tore adstante qui eam acceptet validam et firmam esse cuius decisionis ratio ex eo est quia nam
titulo, neque quemadmodum potest constitui procurator ad hoc ut deserat et in manibus superi
oris resignet beneficium dignitatem vel ecclesiam quam mandatarius habet adeo
ut tale mandatum per mandatarium revocari nequeat, ne fortasse detur variatio
et illusio quae in omnibus et praecipue in ecclesiasticis est vitanda Textus superius dicta
ita

ita et similiter si semel superior conferat beneficium absenti vg. et absentis procurator eius dum habeat ad id speciale mandatum illud poterit acceptare, tunc non, quia superior suo officio functus est nec ei licet variare quippe regulariter per illos possumus adquirere per quos renuntiare et si renuntiatio beneficii et dignitatis ecclesiasticae per procuratorem facta valet et tenet, quanto magis provisio beneficii per procuratorem acceptata valebit cum proniores debeamus esse ad adquirendum quam ad amittendum ita docent antiquiores et praesertim Panormitanus in d. c. accedens n.º 2. Bonifacius de vitalinis in rub. [illegible] n.º 23. et [illegible] quos plura congerit Lambertinus de iure patronatus lib. 2. 1.ª parte q. 11. art. 2. et 3. et parte 3. art. 4. q. 2.

19. Adversus quam doctrinam maxime adversatur [illegible] difficili in c. si tibi absenti 17. de praebendis et dignitatibus lib. 6. ex cuius [illegible] serie aperte colligitur beneficium ecclesiasticum conferri posse absenti nulla persona media interveniente, hoc est procuratore ad id nec ad alia deputato quod non recte dictum est beneficium conferri debere absenti per procuratorem siquidem ex d. c. si tibi absenti deducitur nullum procuratorem necessarium esse imo quinimo in absentem facta absque eo valida et firma esse: quam difficultatem agnoverunt antiquiores in d. c. accedens et in d. c. si tibi absenti, variasque solutiones adduxerunt; verum illi omnini amplectentes doctrinam Panormitani in d. c. accedens n. 3. dicimus in d. c. si tibi absenti non probari beneficium deficiente procuratore adquiri posse absenti, sed tantum asserit electorem qui semel contulit beneficium dignitatemque ecclesiasticam in absentem non posse alteri illam conferre donec de sua voluntate constet quod vellit in tali beneficio per procuratorem investiri quod ita esse constat ex illius [illegible] verbis [illegible] licet per collationem huiusmodi donec eam ratam habueris ius in ipso beneficio ut tunc dici valeat non adquiras ipse tamen eapropter et quicumque alius de beneficio nisi consentire recusas in personam alterius ordinare nequibit, ita hunc intellectum approbat Dominicus Gemini[illegible] et Ancarranus in d. c. si tibi absenti de praebendis et dignitatibus lib. 6. n.º 1.

20. Denique ex ratione decidendi ad nostrum [illegible] superius adducta notandum est elegans Honorii 3.ⁱ decretum relatum in c. [illegible] penult. hoc nostro tit.º de renuntiatione in decretalibus in eo proponitur, quidam abbas gravi aegritudine laborans quam de sua vita desperaret accepit et assumens consilium a quodam aemulo quam amicum putabat monachos suos ab obedientia in qua sibi tenebantur absoluit et summum pontificem vocabit ad eum ut in eius manibus resignaret et desineret praedicta abbatia, postea abbas sic ad integram sanitatem restitutus suos quondam subditos requisiuit ut ille et obedientiam et reverentiam quam solebant praestarent, qui ei libenter fecerunt; quaeritur et dubitatur in hac specie, an iste abbas intelligatur ex talibus factis sua dignitati renuntiasse? et respondit Papa Honorius 3.ᵘˢ suo responso minime non renuntiasse abbatiam. excepto, ubi episcopus fuit vocatus, et ab eo fuit pro abbate impetrata licentia ut sua dignitati renuntiaret et tamen non compellitur renuntiare et in hoc casu datur variatio, quoniam abbas a principio volebat renuntiare, et post facto eum paenituit, et etiam da[illegible] [illegible]

teri Illusio et derisio in superiore q licentiam concessit ad talem renuntiationem facien
dam, ut vigil interest ad hoc ut renuntiatio beneficij seu dignitatis ecclesiasti
cae valleat necne, quia deteri Illusio et derisio superioris, aut variatio cum in
d. c. penult. poenitentia ducti renuntiationem approbare non compellatur. Cui difficul
tati ut satisfaciam supponimus et pro certo statuimus habentem aliquam digni
tatem ecclesiasticam impetrantem quae licentiam a superiore ut illi renuntiet et postea
eum poeniteat compellendum esse ad talem renuntiationem faciendam ita probant in spe
cie in c. quidam 12. quaestione mo 4o de renuntiatione s. bonae memoriae 4. de postulatione
praelatorum, ne fortasse deteri variatio et illusio nec terrie quod quae obstat text
in d. c. penult. quaestione mo 4o de renuntiatione, nam procedit et loquitur in casu quo
abbas ab eo non impetravit licentiam ad renuntiandum suae abbatiae. si non
semel licentiam impetrasset compelleretur dignitati renuntiare ne derisio aut
illusio praelato sequeretur, aut variatio in rebus ecclesiasticis daretur, tamen non
in d. c. penult. abbas ab obedientia absolvit subditos suos in quantum actu licet
intrinsece praesumatur renuntiare voluisse tamen cum petijsset licentiam a superiore
quamvis deteri variatio quoniam cessat illusio et superioris derisio eam pro
bare non compellitur, utrumque quoque necessarium est ita hanc difficultatem dissolvunt les
tatur Cardinalis Zabarella in mo 4o. n° 8. et praeterea abbas Panor
mitanus et Hostiensis in d. c. penult. quaestione mo 4o. de renuntiatione n° ult.
et haec dicta sufficiant de quaestione mo 4o. utrumque cedunt in Dei omnipotentis
laudem Virginis matris gloriam et omnium sanctorum celestis curiae
reverentiam praecique tamen D. Marci evangelistae cuius nomen in sacro
regenerationis lavacro fui sortitus postride nonas aprilis
Anno domini 1690.

Solemnis explicatio ad Item. in cap. inter alia. 6. de immunitate Ecclesiarum a D. D. Joanne Cornejo anno 1649.

Desumitur [illegible] ex decretali Innocentii 3. Episcopo [illegible] ... n.º 1.
[illegible] fuit remissa, quam integram refert [illegible] Augustino in 3. collec.
decretalium [illegible] 32. cap. unico. Cum n. [illegible] Rex [illegible]
intimasset solicite requisisset quid scilicet fieri deberet quando malefactores
petentes ad ecclesias confugiunt ut pro reverentia sacri loci debitas [illegible]
valeant evitare? Summus Pontifex rescripsit distinguendo inter liberum
hominem et servum ad ecclesiam fugientem, ut si liber sit non debeat ab ecclesia violenter
extrahi necnon inde ad mortem seu ad aliam poenam corporalem damnari, quamvis
[illegible] gravia perpetraverit malefacta, posse tamen aliis poenis super hoc commissum
legitime puniri. Deinde [illegible] duos [illegible] exceptionem cum ab ecclesia
fugiens publicus fuerit latro, et nocturnus depopulator agrorum, hic n. ab ecclesia
extrahi poss. immunitate non prestita. Sive servus fuerit qui timore [illegible]
servitus ad ecclesiam confugerit, si de impunitate sua dominus clericis iuramentum
praestiterit ad servitium domini etiam invitus redire compellendus est, [illegible]
[illegible] a domino posse occupari; et in fine huius epistolae [illegible]
regem hortatur ut cum in regno suo aliquid horum contingat [illegible]
[illegible] procedere studeat ut ecclesiarum honor et immunitas servetur illaesa et
malignandi facultas pravae voluntatis hominum auferatur. ... n.º 2.

Ex qua [illegible] hypothesi triplex deducitur assertio. Prima quod
[illegible] liberum hominem ad ecclesiam fugientem non esse ab ecclesia extrahendum neque ad poenam
corporalem damnandum. Secunda quod publicus latro seu nocturnus
depopulator agrorum ecclesiae immunitatem non gaudere. Tertia quod [illegible]
servum ad ecclesiam fugientem domino de eius impunitate iuranti restituendum
est. Verum [illegible] breviori et faciliori [illegible] ex posita triplex hoc assertum
[illegible] quibus sic se habet. [illegible] homini ad ecclesiam [illegible]

fugiens et violenter ab ea extrahendus nec inde ad mortem et ad penam cor
poralem damnandus et malitiis legitime puniendus: quod tamen latro et notur
nus depopulator agrorum ab ecclesia extrahi et corporaliter puniri potest: ser
vus fugiens ad ecclesiam remane[re] debet [illegible] de eius immunitate iuranti restitu
endus. quæ omnia probant iura in cap. ecclesiæ 17. q. 4. cap. fin. de sponsal. cap.
[illegible] cap. id constituimus cap. reus ad ecclesiam confugientes, cap. sicut
[illegible] aliis 17. q. 4. deinde civilia probant iura in l. 1. et 2. Co. de
his qui ad ecclesias confugiunt et deinde regio iura in l. 2. 3. et 4. tit. 11. part.
1. explicant et exornant nostrum hanc conclusionem praeter Abbatem Panorm. et
alios multi scribentes in nostro textu. Covarr. lib. 2 variarum cap. 20. n.° 7.
Petrus Gregor. tit. 33. sintagmatum cap. 22. et in partitionibus iuris canonici
lib. 1. tit. 4. et de repub. tit. 23. cap. 22. Anast. Germ. de sacrorum immu
nitatibus lib. 1. cap. 19. Anto. August. in epitome tit. 23. tit. 27. Ant.
Gomez tom. 3. variarum cap. 20. Paz in praxi q. 1. tom. 2. cap. 3. § 3. Zene
dus in colect. colect. 54. et plures alii quos refert Aug. Barb. in collec
taneis ad nostrum textum. Verum licet nostra [illegible] tot iuribus corroborata [illegible]
n.° 3. et auctoritatibus fulcita difficiles patitur dubitandi rationes. et 1.° quia in
procentis [illegible] nostro textu [illegible] immunitatem hanc ex sacrorum canonum statutis
et legum civilium traditione constitutam esse in utrisque iuris regulis immunitas [illegible]
repugnare videtur quæ regulis diligentissime cavetur ne delicta maneant impu
nita [illegible] ex textu in cap. paratus 23. q. 1. et ex textu in l. ita vul
neratus ff. ad legem Aquiliam l. si [illegible] § at [illegible] ff. de interrogatoriis actionibus,
at sic est quod si malefactores ad ecclesiam fugientes nulla corporali pœna puni
ri deberent, necessario sequeretur delicta impunita manere: augetur difficul
tas ex eo quia per textum immunitatis facilius delicta perpetrantur, cum in veri
tate privilegium ecclesiæ occasionem delinquendi esse non debere ut probat textus in cap.
fin. in [illegible] de raptoribus 36. q. 1. nihil enim infelicius felicitate pecca
tium quia penalis nutritur impunitas et mala voluntas veluti hostis interi
or roboratur ut inquit textus in dicto cap. paratus. atque sic est quod si ecclesiarum immu
nitas facilius peccandi occasio tribuitur, quam non recte [illegible] delinquentes
reos criminis non esse ab ecclesia extrahendos nec inde ad mortem et ad
corporalem pœnam damnandos. Quod difficilior redditur conclusio nostra
n.° 4. ex eo quod ecclesia Dei in evangelica veritate fundata [illegible] esse debet in [illegible]

Latronum ut refert in c. ex eccl[esi]a [illegible] [illegible]
[illegible] ementes et vendentes in eccl[esi]a [illegible] abiecit ut refert in [illegible]
eucus, cu[m] quoniam 88. dist cu[m] multis [illegible] [illegible]
eccl[esi]a receptari Latrones, homicidas et [illegible], ne exinde [illegible]
male factorum receptaculum et Latronum [illegible] [illegible]
[illegible] in eccl[esi]a recipi [illegible] nec eius suffragio defendi [illegible]
[illegible] eccl[esi]a si [illegible] ex potestate iudicis secularis [illegible] ac possessor[illegible] n.º 2
[illegible] defendi nequit [illegible] [illegible] dicere [illegible] n.º 3.
[illegible] immunitate [illegible]
[illegible] homicidas, et [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] homicidis [illegible]
[illegible] male factores [illegible]
[illegible] immunitas [illegible] n.º 6.
[illegible] eccl[esi]ae immunitas [illegible]
[illegible] et aliis [illegible]
[illegible] et ut [illegible]
[illegible] eccl[esi]ae immunitate [illegible]
[illegible] n.º 8.
[illegible]
[illegible]
[illegible] n. 28. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] matrimonium nulli
[illegible] immunitate [illegible]
[illegible] nulli [illegible] immunitate [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] immunitas [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] quae

quo ad sanitatem spiritualem animarum pertinet ut docet S. Th. 2a 2ae q. 108
art. 1 et 2. et quodlibeto 4 art. 13. Covarr. lib. 2 variar. cap. 20 n.
2. vers. 2o dubito. Cum itaque ecclesiarum immunitas ad praecepta moralia non
pertineat sed ad praecepta iudicialia quae etsi per mortem Xpi [illegible] [illegible]
in auctoritate Ecclesiae reviviscunt, recte sequitur hodie ut in positivo [illegible]
[illegible] esse debet Covarr. ubi supra.

n.o 7. Apud veteres etiam qui veri Dei cognitionem non erant, aris et templis
honorem habebant, sic etenim apud Athenienses erat ara miseri-
cordiae a qua nemo abduci poterat cuius meminit Statius [illegible]
Thebaidos [illegible] Urbe fuit media nulli concessa potentum ara deum mitis
posuit clementia sedem - sic etenim apud antiquos passim distinebantur
asyla quae quidem sacra erant loca ut [illegible] erat [illegible] rapere, quae
in Athenis fuerunt constituta, cuius exemplo Romulus cum Romam condi-
disset asylum etiam constituit cuius meminit Ovidius lib. 3 fastorum [illegible] Romulus
ut saxo lucum circumdedit alto, - habet huic [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
sit a asylimentio apud iurisconsultos in l. 9 tit. de fugitivis § apud
Labeonem ff. de [illegible] dicto ubi Budaeus eleganter explicat asy-
lum [illegible] hoc libertatis et veniae quod apud aras consequitur quam
immunitatem ecclesiae nos appellamus.

n.o 8. Ex quo ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] satis [illegible]
[illegible] sanctissimum est apud Xpianae religionis cultores ut [illegible]
istius immunitatis religiosissime servetur et firmiter statuatur,
[illegible] et illi saeculi qui grandaeuum colebant simulacra et idola
eorum [illegible] [illegible] fuit, quo magis [illegible] honor et reverentia [illegible]
debetur [illegible] immunitas introducta pro honore et reverentia Dei,
et charitate proximi ex quo [illegible] ecclesia domus orationis Dei [illegible] tutela
[illegible] [illegible] [illegible] ecclesia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de amicitia [illegible]
potest [illegible] intercessori causa veniam [illegible] quo magis [illegible]
[illegible] venia [illegible] in Deo [illegible] [illegible] sollicite quaerit [illegible]
amore et veniam tribuat ut argumentatur Augustinus cuius refert [illegible]
[illegible] in [illegible] 17 q. 4. recte itaque [illegible] [illegible] ducemur reum ad
ecclesiam fugientem non esse abstrahendum violenter ex [illegible] [illegible] [illegible]
ad [illegible] poenam corporalem damnandum, ut honor Dei et templorum [illegible]
[illegible], [illegible] rectores ecclesiae [illegible] et vitam ac membra eius [illegible]
[illegible] ut [illegible] cautum fuit in [illegible] 17 q. 4 = [illegible]

eo impunitus maneat statuti ȝ legitima opinione teneatur qui-
que fecit, ut in c. reus in fine cuius decisio in nro textu renovatur. 9.
Tertio ȝa ratione ē iniusta misericordia nec iustitiȝ ē uni
parcere et multos ad discrimina adducere ut constat ex Ambrosij auctorit.
relata in c. ē iniusta 23. q. 4. ideo si fuerit quid latro, t nocturnus
depopulator agrorum q ad ecclesiā confugit a bea extrahi et puniri pot, ut antea
decisum fuit in c. sicut antiquitus 17. q. 4. sicque recte decisum ē in nro
textu. Dr aut uerus latro sm Panormita. in nro textu mult° notabili
qui vallis [illegible] estantes in stratis itine-
ribus, et [illegible] gentes arripit [illegible] transeuntes
Nocturnus aut depopulator agrorum dr q obsedit stratas uias [illegible]
transeuntes, et [illegible] a publico latrone [illegible] clandestine moratur
et furatur. [illegible] Innocentius in nro textu que refert Panormitanus [illegible] noct.
furum depopulatorum agror [illegible] firmat q in nocte segetes destruit
et comburit [illegible] se abscondit et latet et [illegible] homicidia et rapinas [illegible]
facit in stratis [illegible] in nro textu et [illegible] regia inf.
[illegible] traiga la rede [illegible] rosador conocido, ni homire
que de noche quemare miesses, o derrancare viñas o arboles, o trancare
las [illegible] de las heredades) [illegible] lex 4a [illegible] partit. [illegible] nº 10.
Denique decidendi ratio ad 3a nri textus [illegible] ex eo descendit q dominica
potestas in servos suos illibata ēē oportet nec cuiqua hominis ius suu
[illegible] [illegible] alieni iuris §. fin.
[illegible] ut docet [illegible] debet [illegible] dominu
[illegible] servus debet [illegible]
[illegible] in c. mentientes 17. q. 4. [illegible] in servos
[illegible] servo
[illegible] §. fin. instit de his q sui [illegible] fuge-
[illegible] ratio in nro textu statuti, q si servus [illegible] ad servitutem
[illegible] ad impunitate suā dominus [illegible] iuramentum [illegible] potest occupari [illegible]
Dni sui reddere appellatur [illegible] invitus aliquin a dno poterit occupari [illegible]
[illegible] decidendi ratio ad [illegible] nº 11.
c. de statuimus 17. q. 4. [illegible]
[illegible] dubitandi rationes [illegible]
[illegible] utriusque iuris regulas [illegible] manere
[illegible] in ma decisione [illegible] statut.
impunita, [illegible] ut ratione [illegible]
seu legitime [illegible] ecclesia
[illegible] ne

re et ad mortem et ad penam corporalem damnari possit, recemiu q huiusmodi
reis liberetur et ut veniam impetraret ad domum Dei que est tutela refugij
se confugit ut in ratione decidendi diximus. Nec etiam obstat 2a desumpta
ex evangelica auctoritate que refertur in dicto cap. ex ecclesia hoc nostro, nam ex
Dominico facto quo noluit tollerare ementes et vendentes in templo non
deducitur reos fugitivos in ecclesia admitti non debere nam Xpus Dominus
negotiatores eiecit a templo et mensas numulariorum evertit, ideo
talia negotia dificulter fiunt sine peccato, dificile enim est interemptis vendenti et ementi non intervenire peccatum ut inquit Ix in cap. quoniam
cap. qualitas de penitentia dist. 5. quibus locum non obtinet in fugien
tibus ad ecclesiam causa refugij, nam et si fugerint contra ecclesiam non in peccat
se in ecclesiam conferendo, et ecclesia nemini claudit gremium que omnibus est li
beralis. cap. super eo. et ta gl. de hereticis lib. 6. docet Doctor Remi
gius ubi 1a n. 10. in fine. Nec etiam obstat ultima dubitandi ratio de

Nº 22. sumpta ex dicta auctoritate de mandatis Principum § id neque, nam etsi iure civile
permittebatur ab ecclesia extrahi homicidas, adulteros et raptores virginum, ius tamen canonicum cum in Gaspare Randuzem et in ciuile corrigit bonos
quos tamen casus excipit Ix non valuit pinguius privilegiare ecclesiam quam impera
tor necdebet privilegium Papae semper amplius privilegium minus notat
glossa et dd in rubr. Ixu nostra attendenda est etiam bulla Gregorij 14. qua
Princeps cum aliis quae etiam reos criminis lese maiestatis posse extra
hi cavetur dummodo in omnibus hiis casibus interveniat expressa licentia ...
et extractio fiat cum interventione persone ecclesiastice ab eo auctoritate
habenti et extracti carceri ecclesiastico custodiantur donec Episcopus cog
noscat quod talia delicta admiserint et tunc appellatione postposita
et absque irregularitatis nota curie seculari tradantur ne fit dilu
ange in rationali diximus. Ex quibus igitur mi interpretandum Ix in cap.

Nº 23. In Toleto ... ut cavetur homicidas et alios reos qui in ipsis ecclesiis et
earum cemeteriis crimina committere non tuetur privilegio immunitatis quam
dere non debere cumque a qua decisione deviatio nostra ... factam vir
gis absolute fatemur reos criminis ab ecclesia extrahi non posse
nisi in casibus expresse exceptis, atque ita predicta sint Ix in dicto cap. sententia reos
ubi extra ... permittit ... non recte dicimus immunitatem ecclesiae quibuscumque reis concedi, praeter eos qui in nostra decisione excipiuntur. Sed
ut

plurimis veris et iuridicis, quod delinquens in ecclesia eius immunitate non gaudere, cuius quidem decisionis ratio ex eo descendit, quia cum ecclesia tutela refugii sit, ut supra diximus, indignus est ecclesiae auxilium exhibere ei contra ipsam delinquens iniuriam temporis intulit, frustra enim legis auxilium querit qui committit in legem. [illegible] quia frustra [illegible] de iniuriis [illegible] [illegible] quia cum delinquens in ecclesia ea fiducia ex se delinquisse videatur ut ab ipsa ecclesia defenderetur alioquin crimen non commisisset; ex quo, ab ea delinquendi quodammodo gravi ecclesiae iniuria irrogatur, sane ab ea delinquendi occasionem [illegible] ideo iuste de causa decisum est in dicto cap. ult. ecclesiae privilegio [illegible] iis qui in ecclesiis [illegible] delinquunt, quoniam se indignos faciunt. Nec obstat decisio in dicto cap. ult. de Epis. 79. 4. 2. Nec etiam obstat decisio in cap. [illegible] quia Innocentius 3us in ipso tamen excipiuntur casus, nam hoc ideo fuit quia delinquentes in ecclesias delicta perpetrantes, [illegible] sicut Rege fuit [illegible] ex quo ecclesias [illegible] quasi rescriptum. [illegible] in illo tamen refugium ecclesiae ad ecclesias confugiebant quasi [illegible] delinquens eius [illegible] casu et ideo executioni negatur, quoniam in ecclesia delinquens eius immunitate gaudere non debeat, ut in dicto cap. ult. notant [illegible] et [illegible] scribentes in [illegible] Cobb. lib. 2. var. cap. 20. n. 12.

Praeterea interpretandus venit [illegible] in cap. 1. de homicidio [illegible] transsumptus est ex cap. 21. exodi, ubi cavetur quod si quis per industriam [illegible] occiderit proximum suum et per insidias ab altari domini evelli debeat ut moriatur; cuius quidem decisione [illegible] dicta infringi videtur, si quis ecclesiae immunitas non subvenit homicidae, [illegible] non [illegible] in [illegible] [illegible] exceptos immunitate ecclesiae [illegible] quoscumque reos criminis [illegible] [illegible] Cobb. plures referens, dicto lib. 2. variar. cap. 20. n. 8. affirmat homicidam proditorium qui aliquem insidiose occiderit ab ecclesia invicta et quacumque vi ad puniendum criminis abduci posse, [illegible] aut plurimis homicidis, qui [illegible] [illegible] [illegible] bosamente aliquem occiderit. Verum Panormitanus in [illegible] homicida ab ecclesia invictus abduci non posse affirmat [illegible] ratione [illegible] cuius opinionem sequitur [illegible] quia [illegible] regula [illegible] [illegible] columna 2. et Alvericus in cap. 9. n. [illegible] [illegible] in cap. ult. [illegible] in dicto cap. 1. de homicidio [illegible] de [illegible] lib. 6. [illegible] interpretatione [illegible] loquatur [illegible] [illegible] interpretationes, [illegible] ut [illegible] in dicto c. 21. exodi, [illegible] homicidae [illegible] non gaudebat [illegible] [illegible] [illegible] Salomonis [illegible] [illegible] altare quo se confugiat

ait ut stat ex tit. 3. reg. c. 2. — 2ª solutio est quod praedicta decisio intelligenda sit de accidente intra ecclesiam qui immunitate caret ex decisione Ax in d[ic]to cap. fin. hoc n[ume]ro 4°. — 3° ut intelligatur in clerico proditorie atque occidente ut in casu cognita a iudice ecclesiastico solemniter degradetur et iudici saeculari ad puniendum tradatur, qui propter hoc crimen et ista ratione gravissimi excessus clericus degradari et iudici saeculari tradi debeat, quam opinionem sequuntur plures relati a Cobb. ubi supra, ea tamen admitti non potest ex eo saltem quod stat quoniam certum est clericum non aliter tradendum esse post degradationem iudici saeculari, quam si is incorrigibilis sit, ex apertis decisionibus text. in c. cum non ab homine de iudiciis ubi docemur in quocumque crimine quantumcumque gravi et enormi iudicem saecularem clericos punire non posse, esse tamen deponendos et si incorrigibiles fuerint tradendos esse curiae saeculari, quo ob rationem praedictam Panormitani opinionem reiicit Cobb. ubi supra. —

n° 15. Praeterea hac et aliis omissis Panormitani solutionibus pro interpretatione Ax in d[ic]to cap. 1. de homicid., vere tenendum est proditorium homicidam de quo ibi immunitate ecclesiae non gaudere ex alia quam opinione quam 2ª Panormitanus defendit Cobb. ubi supra, qua tanquam veriori admissa, non obstat nostri Ax regula et decisio, nam etsi huiusmodi casus intra decisionem expresse non excipiatur, adhuc tamen ex eius decisione ratione exceptus nihilominus apparet, eo quod quamquam in nostro text. abeius regula ex[cipiatur] publicus latro et nocturnus depopulator agrorum obidque ut videtur aggressionis in insidiis obsident. ubi S. Pontifex singulariter consideravit insidias quae quidem adeo grave crimen inducunt ut leges [et] sacri canones impune occidere permittat in insidiantem l. 1. et 2. C. quando liceat unicuique cap. cum in d[ic]ta innovatione Ax. vi[l] publicum latronem ...fico 23. q. 5. cap. 2. et 3. de homicid., notat Glossa in n[ost]ro Ax. vi[l] publicus latro [et] insidiator eleganter consultum in l. 3. ff de iust. et iure hominem (inquit) homini insidiari nefas esse, acsi diceret gravissimum crimen esse et ratione [et] iure naturali nefas esse, ergo qui insidias paraverit propter criminis gravitatem merito ecclesiae immunitate privatur. hoc autem cum in d[ic]to cap. 1. de homicid. agatur de eo qui industria et insidias alium occiderit id est per insidiosam industriam ut recte exponit Abaitua Cobb. ubi supra, non est mirum quod in tali casu homicida ecclesiastica immunitate non gaudeat sicuti in specie in d[ic]to Ax non gaudet publicus latro et nocturnus depopulator agrorum qui aggressionis insidiis obsident, notat doctor Remigius ubi supra fallentia 13. — Rursus ex praedicti interpretationis venit

n° 16. Ax in cap. Frater 17. q. 4. in cuius specie proponitur, qui sacrilegii crimen commiserit non debeat ecclesiae immunitate gaudere, nam ut videtur [...] non debet [...] ad supplicandum admitti qui admittere sacrilegium non dubitavit, cui species ubi praeter casus exceptos intra decisionem alter casus invenitur quo ecclesiae immunitas reo denegatur, ac per consequens regula nostri Ax. corruere videtur. — Sed in hac difficultate verius dicendum est ideo sacrilegum immunitate ecclesiae privari quia sicuti is qui in ecclesia delinquit, in

indignu se facit ut eccliae privilegio adiubetur, ita similiter qui sacrilegium comittit indignu se facit qui contra eccliam ipsam delinquerevit, vimque ipsi ecclie violare, ut constat ex text. in cap. ad eppos. 17. q. 4. et notat gl. in d. cap. frater. ubi ab omnibus, ac ideo nihil mirum quod immunitate eccliae non gaudeat sacrilegus, siquidem contra ipsam eccliam immo et contra ipsum Deum peccaverit cap. sicut qui eccliam 17. q. 4. notat. url. recremaa in dictis iuribus et Doctor Remigius ubi supra fallentia 34. Praeterea interpretandus venit text. n° 17.

17. in cap. Uxor felicis. 17. q. 4. ubi proponitur quendam servum vilicum eccliae confugisse timore dni sui, et ne ei raoes redderet quum dnus de eccliae extrahere vellet. S. Pater Gelasius praecepit ut praestaret sacramentum de immunitate, quod cum dnus facere vellet servus recipere noluit dicens se iusta causa habere, sed cum postea redditis raoibus appareret servum in culpa fuisse a dno fuit incarceratus, quo facto uxor eius et filio ad summum Pontificem confugerunt pro immunitate obtinenda, summus autem Pontifex eum immunitate non competere declaravit, ex quaquidem decisione immunitas ecclie denegatur cuius interpretatione infringi vt, siquidem immunitas ecclie denegatur cuius interpretatione illa defecari vt. Id in hac difficultate Dr. Remigius ubi supra fallentia 16. ideo hoc procedere docet, quia de mandato Papae male factor extractus fuit ab ecclia, cuius auctoritate intuitu proponit de excess. praelator. ideo nihil mirum quod in hac specie immunitas delinquenti non suffragetur, verum hec interpretatio admitti non potest ex eo quia etsi Pontifex supra ius sit, attamen ne immunitatem universum tollere intendit, ac ideo dicendum est ideo immunitatem delinquenti non suffragari, quia ipsemet reus ei renunciare visus fuit, siquidem sacramentum de immunitate recipere noluit, et ita ideo ut ibi dicitur sibimet imputet, siquidem noluit privilegio, quo se tueri poterat, gaudere, notat gla. in dicto cap. Uxor felicis, verbo imputaret. n° 18.

Denique interpretanda venit decisio, text. in cap. 1. de homicidio in 6. ex qua manifeste probari vr eorum assassinorum crimen committentes immunitate ecclesiae non gaudere, siquidem ibi decidetur, quod tales delinquentes, tanquam xpiane religionis et multi perpetuo sint a toto xpiano populo diffidati, ex quo dicti interpretes colligunt tale assassinorum crimen perpetrantes ecclesiae immunitate privari, atsic est quod omne crimen in nostra regula non excipitur quia dantur alii casus praeter expressos in nostra decisione, in quibus ecclesiae immunitas male factoribus non suffragatur

371

gatur. = Procuig dificultatis intrytade adnotandu e assasinos, sm. Cutumu sig qua refert Coob. d. lib. 2. cap. 20. nº 9. dici quoscumq qui peccunia aliorue precio conducti homines occidunt, et exequuntur ve, nihil tale ab eis percauentes, sicuti explicant Dominicg, Anchar. Immola et alij in d. cap. 1. de homicid. lib. 6. hos des non gaudere immunitate ecclesiae ex decisione d. cap. 1. etsi contrarium teneant Panormit. et alij ex regula meliori modi in qua tales non excipiuntur. Proquarum opinionum conciliatione etiam intrytade in d. cap. 1. de homicid. lib. 6. sciendum e assassinos proprie dici quosdam infideles gentilitio patrie nomine sic dictos q subsunt Principi eorum infideli, a quo ita edocti et instructi sunt ut quos ille occidi iusserit facillime occidant atq ex hoc mortem non esse timendam arbitrentur, sicuti asserunt Archidiacon. et Ioannes Andr. in d. cap. 1. Sylvestr. et Caiet. in summa verbo assassinus et alij quos refert Couarr. d. cap. 20. nº 10. quo factum e apud Christianos hos admissos frequenter fuisse ut audacter pecunia conductos quemcumq occiderent ex quo descendit hoc nomine assassinorum etiam appellari quoscumq etiam Christianos q peccunia conducti aliquem hominem occidunt, et in hos quum a lictor pœnis in d. cap. 1. statutis teneri docet communis doctorum opinio quam refert Couar. ubi supra, Verum ex non obstante certum e decisionem lib. in d. cap. 1. constitutam fuisse tantum adversus Christianos q opera et ministerio utebantur illorum infidelium q assassini proprie dicebantur ut Christianum aliquem occiderent, quod intrytado apte colligitur ex iuris lib. serie et principio ex illis verbis ibi presertim cum non nulli magnates taliter perimi formidantes coacti fuerint securitatem ab eorum dicto assassinorum domino impetrare sicq ab eo non absq Christiane dignitatis opprobrio redimere quodammodo vitam suam. ex quibus verbis manifeste apparet p dictam decisionem tantum comprehendere crimen eorum q opera assassinorum infidelium utuntur. Unde nec in ea decisione comprehenduntur qui homicida infideles qui ex iudicatis pœna et alibi ibi lato venire nequeunt ut recte notat Couar. ubi supra ex quibus deductis immunitatem ecclesie non subvenire illi q verum crimen assassinorum committit utendo etiam opera et ministerio infidelium q proprie assassini dicebantur, decisio intelligenda e decisio lib. in d. cap. 1. de homicid. lib. 6. ut docent plures relati a doctore Remigio ubi supra fallentia 17. nº 8. Christianorum q simile crimen commiserint ecclesiae immunitate non privari nisi simul pro dicto crimine perpetraverint q frequentissime acci-
dit

dit ut docet Couar. ubi s. nº 20. vº septimo. ubi refert speculato-
rii sit asserentis Xpiano reique duenire segelata declarari assa
ssinos posse ab ecclesiis ad nimium evelli = Hodie autem per bullam Greg. 14.
hos assassinos immunitate ecclesiae privari notat Diana resolutionum mo-
ral. 1a parte tractatu 1. de immunitate ecclesiarum resol. 18.

Pro coronide sciendum est maxime controversum esse quod iterum ecclesiae im-
munitate gaudeat. et quamvis plures auctores negent tamen cum pluribus aliis
affirmantibus gaudere resolvit Diana ubi supra resolutione 24. item ex
dubitatis ecclesiae immunitas prodest ea nimirum ratione quia Guijon privile-
gium non delinquentibus sed ecclesiis ipsis concessum est ut docet Couarr. ubi supra
nº 22. in princ. ex qua ratione et infideles immunitate ecclesiae gau-
dere debere cum pluribus aliis resolvit Diana ubi supra resol. 22. item
controversum est quod debitores aere alieno gravati ab ecclesiis extrahi possint
quam late disputat Couar. ubi supra nº 14. qui resolvit non posse ab eccle-
siis extrahi et si referat in supremo Castelle senatu quaestionem
hanc controversam fuisse anno 1530. et in rescriptis fuisse iudicibus
ecclesiasticis ut praestita per iudices saeculares cautione de non puniendis
criminaliter debitoribus ipsis ab ecclesiis abducerent et eorum bona
si quae in ecclesias detulissent, plures alias quaestiones pro nunc extrinsecum
tatione in praesenti poterit examinari de quorum in [illegible]
quaestiones dirimere id potius iudicio in [illegible] ideo praedicta sufficiant, et
et ad quae videndi erunt Doctor Remigius in suo tractatu de immunitate
ecclesiarum et noviter Diana ubi supra cum quibus absolute [illegible]
calendas februarias 11.

Institutio ac [illegible] in [illegible] quaestiter [illegible]
quando 17. de iudiciis a D.
Joanne Correa incepta 11. Kalendas
Martias anno Dni 1649.

De immunitate ecclesiae ex quadam Innocentii 3. epistola huius versus nº 1
sic Abbati de Toleto missa quae integraretur ab Antonio Augu-
stino 3a collectione decretalium lib. 5. cap. 3. sub tit. de [illegible]

Decisionum fragmentum quod ex illo capitulo et eius altera parte in his certis
tris decretalibus invenitur in cap. qualiter et quando 2.° de accusationibus, cum
non inscriptionibus Innocentius 3.us caveat qualiter et quando praelatus debeat
procedere ad inquirendum et puniendum subditorum excessus, postea mox
naturaliter episcopo Vercellensi praecipiendo mandat ut laicis clericis conque-
rentibus plenam faciant iustitiam exhibere non obstantibus appellationibus frus-
tratoriis quas in laicorum gravamen clerici frequenter opponunt, ne ad ali-
quem defectum iustitiae clerici trahant laicos ad iudicium seculare, quod sibi
fieri summopere prohibet, quae quidem est nostri textus species ex qua duplex axioma
colligitur. Alterum, quod docemur teneri praelatos laicis conquerentibus
contra clericos plenam iustitiam exhibere non obstantibus appellationibus frustratoriis.
Alterum, quod prohibentur clericos ad iudicium seculare trahi et gravari
[illegible] praelatorum negligentiam, quod quidem et quia species est nostrae decisioni immo et sin-
gulare in nostro iure textu decretum nostra in praesentiarum erit in statuendo
ratio. Sicque in hac nostra causa deducitur examinanda decisio,
clericus ad iudicium seculare trahi nequit, et inde fecit in iure maxime celebra
bili, quae quidem clericos comprobant, quae non in specie quae specialis est decisionum tit.
in cap. decernimus 2. cap. si clerici 4. cap. clerici 8. cap. cum non ab homine
10. cap. fin. nostro titulo, cap. 2. cap. si diligenti 12. cap. significasti 18. de
foro competenti, cap. continua 5. cap. nullus clericus 6. cap. nullus episcopus 8. cap.
[illegible] 10. cap. placuit 11. cap. experientiae 12. cap. inolita 42. cap. placuit
43. cum aliis 11. q. 1. cap. gravis 19. de excessibus praelat. cap. si iudex
laicus de sententia excommunicationis in 6. l. cum clericus 29. Cod. de episcopis et clericis, authentica
[illegible] nullus relatam in l. si quis per calumniam 22. Cod. eodem, quae omnia iura
generaliter prohibent clericos apud iudices seculares conveniri, ex quibus nostrae
sanctiones et clericos praeter ordinarios inveniunt. Farinacius 4. p. de sent. 68. n.°
10. Mencaca de successionum creatione [illegible] 3. § 22. limitatione 27. n.° 68.
Mor. in emporio iuris 1.a p. tit. 2. de iurisdictione ind. q. 14. Azor
institutionum moralium 2.a p. lib. 10. cap. 14. q. 2. Covarr. in practicis
cap. 31. cum seqq. Augustinus Barbosa in collectaneis ad [illegible] in cap. ecclesia
S. Mariae de constit. Et in collectaneis ad nostrum [illegible] cum aliis ab eo ibidem
n.° 3. relatis. Verum sacra [illegible] tot iuris et auctoritatibus
fulcita difficiles patitur substantiae rationes quae ex sententiis [illegible] reddere
[illegible], et 1.° dubia redditur ex eo quod a christiana canonicas sanctiones [illegible]
[illegible] amittitur ut docent [illegible] in cap. prudentiam de offic. delegati
[illegible] significavit et cap. [illegible] de offic. ordinarii [illegible] est [illegible]

i[n] negligens fuerit in exhibenda iustitia, poss[un]t p[ar]tes ad iudicem eccl[esi]a[sticu]m re
currere ut ex ipso textu in c[apitulo] ex tenore 11
[extra] de foro competenti, quia quemadmodum in defectu iuris vel [iustitiae] facti iu[dicis]
iudicii secularis potest se intromittere ecclesiasticus, ita similiter è converso,
quando in defectu iustitiae iudicis ecclesiastici laicus iudex adiri potest. nº 4

Augetur p[rae]dicta difficultas et dubitandi ratio ex eo q[uo]d etiam versa vice fieri causa
non possit de iure inter iudices incapaces, qui est laicus respectu causarum clericorum, et in p[er]so-
nis capacitatis, qui est eccl[esiasti]cus respectu causarum temporalium, adeo ut etiam ut pro petentia pro negligentia
iudicis tollatur ut in d[ict]o c[apitulo] ex suscepto et in d[ict]o c[apitulo] ex tenore, n[on] u[ltim]o inca-
pacitas ut in no[stro] [casu]; attamen cum in iustitiae administratione publica versetur utili-
tas, pax et tranquillitas reipublicae [militat], cui expedit ne lites differantur
et ergo ius suum unicuique tribuatur, c[apitulo] finem litibus de dolo et contumacia, [et] ipp[...]
quod iudex laicus incapax sit ad cognoscendum
[...] §. si autem Co[dice] de iudiciis, adeo ut iudex laicus in capax sit, ... tollitur ut ... de [...]
de causis clericorum, hoc tamen incapacitas in causis civilibus tollitur ubi [...]
ratio expostulat ut accidit in reconventione, nam si clericus a laico reconveniatur
coram iudice laico fuerit, vere tenetur ex ratione decisionis text[us] in c[apitulo] 2 et 2 de mu-
tuis petitionibus, ea nimirum ratione de qua in c[apitulo] accusatores §. cum in agendo
[...] et consequenter Co[dice] de iis et inter locutionibus
3. q. 8. [...] Papinianus [...] ex consequenter Co[dice] de iis et inter locutiones
reconventio non exquiratur, fundatur ut si non debeat clericus dedignari coram
illo iudice reconveniri quem ipse clericus adduxit in dicta l[ege] Papi-
nianus et notat late Alvarez [...] q. 13. nº 5, si ergo si incapacitas laici p[er]
reconventionem quae aequitate nititur, tollitur, a fortiori tolli debet cum ratio publicae nº 5
utilitatis quae in iustitiae administratione consistit expostulat. "

Tertia dubitandi movet decisio text[us] in auth[entica] de s[anctissi]mis episcopis collat[ione]
9. et in novela 83. auth[entica] ut clerici apud proprios episcopos et in novella
123. §. si quis aut pecuniaria ubi imperator Iustinianus constituit quod data negli-
gentia iudicis ecclesiastici licitum sit actori laico clericum reum coram iudice laico conve-
nire, quod non recte innovata decisione statutum fuit ab Innocentio 3 quem etiam in
[...] defectum iustitiae iudicis eccl[esiasti]ci, clerici ad iudicium saeculare omnino trahi nº 6
non possint. "

Sed his et aliis non obstantibus minime
[...] fragantibus firmiter tenendum est [...] dictum text[us] decisum et conclusum ex ea
desumpta cuius decidendi ratio ex eo descendit quia suprema spiritualis potestas
quae in summo pontifice Christi vicario residet et ab eo in caeteros ecclesiasticos
praelatos derivatur maior est temporali potestate quae in imperatore ac regibus in
[...] saecularibus iudicibus consistit, sic in [...] praefectus maior est dignitate
et iurisdictione imperatore, si quidem tanta est inter pontificem et imperatorem

intra. quae est inter se et eum aut corpus et sic ut notat Innocentius,
3º ingt. solita de maioritate et obediente, unde si libet iudex laicus inferiorem
ecclesiastico. cap. denique 96. dist. cap. Romani de iure iurando, ideoque negligentiam iu-
dicis ecclesiastici nullatenus supplere potest iudex laicus nunquam non minor supplet ne-
gligentiam maioris ut notat Innocentius in cap. quod dilectus de exceptione prebendae,
Panorm. in nostro textu nº 7. loco uno sic maior supplet negligentiam minoris argumento
textus in cap. 2. de supplenda negligentia praelatorum. Unde si iudex ecclesiasticus negligens
fuerit tam in administratione iustitiae quam in aliis causis recurrendum est ad proximum
et immediatum iudicem superiorem ecclesiasticum, non vero ad laicum qui semper est ecclesiastico
inferior, ac ideo iuxta decisionem Innocentii 3º in nostro textu statuit cleri-
cos ad iudicium seculare trahi non posse etiam ratione defectus iustitiae iudicis ecclesiastici, no-
tat Panormitanus in nostro textu d. nº 7. ;;
nº 7. Ex quibus decidendi rationibus videtur dedici intentio et solutio ad du-
bitandi rationes supra adductas, non obstat itaque primo, nam et si verum sit iurisdictionem
per negligentiam amitti contra canonicas sanctiones ut in dictis iuribus in argumento
adductis ex eo autem non evincitur negligentiam iudicis ecclesiastici per laicum iudicem
suppleri debere, siquidem laicus qui inferior est negligentiam ecclesiastici supplere ne-
queat, ac ideo quoties per negligentiam iudicis ecclesiastici iurisdictio debeat amitti
per ecclesiasticum superiorem suppleri debet, nec obstat quod negligentia iudicis se-
cularis per ecclesiasticum suppleatur, ut notatur in dicto cap. ex tenore, et in dicto
cap. ex tenore, maxima namque discrimina est quoad hunc effectum inter ecclesiasticum
et secularem iudicem, nam ecclesia utramque iurisdictionem temporalem et spiritualem
habet, spiritualem in actu, temporalem vero in habitu ut late docet Panormitanus
in cap. novit de iudiciis nº 22. et ideo iurisdictionem temporalem quam in habitu
habet recte exercere potest data negligentia iudicis secularis quae censetur minis-
ter ecclesiae; ideo iudex laicus non habet iurisdictionem in clericos nec actu, nec
habitu, quia potius incapax est ad cognoscendum de illis cap. decernimus de iu-
dicio, cap. sacerdotibus cum aliis 11. q. 1. cap. cum de exceptionibus, inde est eccle-
siastica ratione defectus iustitiae iudicis secularis iurisdictionem temporalem acquirat
non vero econtra laicus ratione defectus iustitiae iudicis ecclesiastici iurisdictionem acquirere
valet quam nec actu exercet nec in habitu habet, notat Panormit.
in presenti et fere omnes scribentes in nostro textu et in dicto cap. ex tenore
&c. ;; Nec etiam obstat 2ª difficultas, nam et si verum sit ius-
nº 8. titiae administrationem exprimi in iuris naturalis defendere, ut suum cuique
tribuatur, et pax et tranquillitas reipublicae servetur, non negamus defectu
iustitiae iudicis ecclesiastici per alium iudicem suppleri debere, sed id fieri oportet
per iudicem superiorem ecclesiasticum, non vero per laicum qui inferior est et incapax,

a cognoscendo de causis clericorum. Nec urget quod diximus incapacitatem
Laicorum aliquando in causis civilibus clericorum tolli, veluti in casu reconven
tionis in qua clericus à laico reconventus coram saeculari tenetur respondere
praetergravam quod satis sit controversum, an in casu reconventionis clericus coram iudi
ce saeculari vere clericus teneatur ut post alios late disputat Molina
tom. 1 q. 23. q. plures refert negantes clericum coram iudice laico etiam in
causis civilibus reconveniri posse, et alios plures affirmantes posse reconveni
ri plures graves utraque parte adducit, ipse tamen censet opinionem affirma
tivam in iunctis iuris veriorem esse, licet tamen opinionem negantium practicari, quae
recte Andreas Siculus ab eo citatus in c. at si clerici de iudiciis in eadem
opinione ut existimet novam pontificis decisionem necessariam esse ad dirimendam su
mmam praedictae quaestionis difficultatem. Panormitanus autem in [illegible] n. 4. existi
mat per decisionem nostram cautum esse clericum coram laico reconveniri non posse quo
niam licet ex illis verbis omnino liberi sibi [illegible] generaliter [illegible]
[illegible] excludere videtur. Alii autem contrarium existimantes, [illegible] illud intra
[illegible] ita ut per illud tamen videatur prohibita generaliter [illegible] non in casu
[illegible] Innocentius testantur
[illegible] reconventionis excludi in eo non sensisse nostrum [illegible] reconventionem ex
Verum etsi dimittamus [illegible] illud [illegible] intra decisionem reconventionem
[illegible] controversum ita relinquamus quod ad [illegible] facile dubitandi ratio
[illegible] affirmantes [illegible] intra [illegible]
apparitae rationis superius adductae dissolvimus
sine controversia observari, negligentiam iudicis ecclesiastici per laicum [illegible]
suppleri non posse quia ita expresse cautum fuit ab Innocentio 3. in [illegible]
decisione, in [illegible] hoc autem cum nulla expressa inveniatur decisio nihil
[illegible] cum utraque opinio validissi
mis [illegible] diversae inveniantur opiniones [illegible] amplectenda iudicio [illegible]
[illegible] fundamentis [illegible] sit amplectenda
omittimus. [illegible] Verum non obstat ultima dubitandi ratio 9

[illegible] notandum est diversa tempora inspici oportere [illegible]
[illegible] laici in
[illegible] laicorum in causis clericorum [illegible] laici in
[illegible] cognoscebant de causis clericorum tam civilibus quam criminalibus ut
[illegible] clericis et ex [illegible] clericis, postea [illegible]
[illegible] statuit clericos conveniendos esse in causis civilibus apud proprios
episcopos ita tamen ut si episcopi negligentes extitisset in iustitiae administratione
[illegible] eorum negligentia recursus daretur ad saecularem iudicem ut in authentica ut cle
rici apud proprios episcopos collatione 6. Postea vero successit decisio nostra in qua
ab Innocentio 3. [illegible] prohibitum fuit clericos adiudicium saecularem trahi etiam
inde

in defectu iustitiae iudicis ecclesiastici quo supposito non obstat quod dicta dubitatio ... ratio et quod dictis iuribus desumpta sicuti leges illae quod decisione nostra sit abrogatae nullam quam vim habent ex defectu constitutionis potestatis ... tex. in cap. ecclesia Sanctae Mariae de constitutionibus notant doctores communiter scribentes in nostro tex. ...

10 Ex quo venit interpretandus tex. in cap. si quis cum clerico 42. 11. q. 1. ubi dicit quod si quis cum clerico aliquam habuerit de causa pecuniaria praeiudicialem teneatur episcopus cuius iudicio clericus suppositus est, sin autem episcopus noluerit litem dirimere tunc ad civilem iudicem disceptatio causae perveniat ex cuius decisione manifeste constat negligentiam iudicis ecclesiastici per saecularem iudicem suppleri debere ... verissime tenendum est decisionem tex. ... nostra decisione ... Unicuique sane difficultatem ... textum in dicto cap. si quis cum clerico per nostrum tex. decisionem fuisse correctum, ille namque tex. fuit a Gratiano ex novellis Iustiniani constitutionibus in auth. sumptus ... de sanctissimis episcopis § si quis autem pecuniaria collatione ... quibus leges ut diximus antiquatae sunt notat Panormit. et communiter scribentes in nostro tex. ...

11 Praeterea interpretati fuerunt difficilis tex. in cap. filiis de negotiis 16. q. 7 quo cavetur quod si patroni alicuius ecclesiae cognoverint illius rectorem bona defraudare episcopo id denuntiare teneantur ... episcopus si ... fraudator fuerit Metropolitano eius hoc insinuare procurent, sin autem metropolitanus ipse talia gerat regis haec auribus intimare non differant. Ex cuius ... constat in defectu iustitiae iudicis ecclesiastici recursum ad Regem ac proinde eius ad iudicem temporalem ... qui eius negligentiam supplere debeat. — Unicuique tex. difficultatem varii varia sentiunt alii non existimant tex. illum in viam antiquam procedere quod ... ut diximus per decisionem nostram sit abrogatam ita Panorm. insistens n. 7. alii ... dicunt procedere in invocatione auxilii ... metropolitanus ... potentia ab alio quam a rege opprimi non poterat et tex. in cap. petimus 11. q. 1. cap. non licuit 17. dist. ... ecclesiae ... abusus Roma ecclesia ... aut ruat, ita Duardus in bulla coenae ... 4. n. 14 q. 8. n. 8. alii ... dictum tex. intelligendum esse ... iuris patronatus collatio ... ad Regem expectat ... resolutione moralium ... de immunitate ecclesiae resolutione 25. — Sed his et aliis omissis verius dicendum est in illo tex. ... non recurri ad regem tamquam ad iudicem ut ... iudicialiter cognoscat sed tamquam ad protectorem ut hortetur et instet praelatis ecclesiae ut debitum ... remedium iustitiae administrare non negligant et ut in manu regia oppressa ecclesia a tyrannide liberet ita docet post alios doctissimus ... Doctor Joannes ... Barbosa in cap. 2 de iudiciis n. 230. ...

Ex qua doctrina venit interpretandus Textus in cap. Regum 23. q. 5. ubi refertur D. 12
Hieronymi auctoritas qua docet Regum officium esse facere iudicium atque ius
titiam et liberare de manu calumniatorum vi oppressos ex cuius Textus auctori
tate Covar. in practicis cap. 35. et plures alij quos refert et sequitur Pereg
Morla ubi supra q. 14. et post omnes Salgado de regia protectione praeludio 1.
assistunt in causis violentiae ut vi oppressi a potentibus potestate libe
rentur etiam in causis ecclesiasticis recursum dari ad Regem cuius officium est vi
oppressos de manu calumniatorum liberare ut in dicto cap. Regum. Nec obs
tat si dicas cum Augustino Barbosa in collectaneis ad Textum in cap. ecclesia
Sanctae Mariae de constitutionibus n. 26. decisionem illius Textus procedere contra subditos idem
seculares qui Regiae jurisdictioni subiecti sunt ut tamen contra eos tantum tale officium
exerceri valeat non vero contra clericos nec in causis ecclesiasticis quarum cognitionis
incapax est, nam dicendum est quod praeterquam quod praedicta Hieronymi auctoritas
generaliter et absolute loquatur extant etiam iura in cap. Principes eadem cau
sa q. et in cap. ab imperatoribus 23. q. 3. ex quibus iuribus constat huiusmodi officium
etiam intra ecclesiam Principes et Imperatores exercere debere, nam ut inquit
Isidorus in dicto cap. Principes cuius auctoritatem refert Principes nonnumquam intra
ecclesiam potestatis adeptae culmina tenent ut per eandem potestatem disciplinam
ecclesiasticam muniant ex quibus verbis manifeste colligitur, non solum inter seculares
verum etiam inter ecclesiasticos praedictum Regum officium exerceri posse. Nec obs
tat nostri Textus decisio ubi non prohibetur clericos ad iudicium seculare tra
hi nam in praedictis violentiae causis Rex non cognoscit de causis clericorum et de
rebus ecclesiasticis iudicialiter sed tantummodo per modum extraiudicialis de
fensionis ne pars aliqua gravetur aut opprimatur, tali namque in casu Princeps
oppressos a violentia iudicis ecclesiastici liberare intendit donec a supe
riore ecclesiastico ad quem appellatio fuerit interposita de meritis causae
cognoscatur, quo in casu Rex potest vi impartiri auxilium brachij secu
laris superioribus iudicibus ecclesiasticis contra inferiores nolentes de
ferre appellationes docent Covar. et Morla cum pluribus alijs adductis ubi
supra n. Ex qua etiam doctrina veniunt interpretandae le 13.
ges regiae in l. 5. tit. 1. libro veteris ordinamenti et in l. 2. tit. 6.
lib. 1. recopilationis et in l. 36. cum seqq. tit. 5. libro eiusdem recopilationis in
quibus cavetur in casu violentiae Principem adiri posse etiam in causis ecclesiasticis
data iudicis ecclesiastici negligentia quae quidem leges fundantur in consuetudine im
memoriali nostrorum Hispaniarum Regni, sicque licitum esse recursum ad regia
tribunalia super violentijs ab ecclesiasticis factis defendit optime Covar.

in practicis q. 39. nº 3. et alij quos refert et sequitur Petrus Morlaeus tr. q. 24. est a utilissima sane praxis in Hispana republica et in favorem iurisdictionis ecclesiasticae, ex eo probant quia nisi remedium hoc et auxilium adversus iudices ecclesiasticos adhiberetur gravissime ab illis opprimerentur innocentes, si quando iudices ecclesiastica potestate abuterentur eo quod a Romana curia in his Hispaniarum regnis distant. et quia ut diximus per hoc remedium compellitur iudex ecclesiasticus deferre appellationi legitime interpositae ad superiorem. = Nec obstabit dicere non posse laicos ex consuetudine iurisdictionem acquirere in clericos ut in cap. clerici de iudiciis quia dicendum est regia tribunalia iudicialiter non cognoscere ut diximus sed in modum cuiusdam extraiudicialis defensionis et provisionis multum operari in hoc casu quia interpretatio nostra canonica addicta quando de istis causis per viam violentiae sit intelligenda = Sed obiicitur ex nobo capite bullae in cena domini inserto in qua publica missa per nuntium apostolicum demandato summo pontifici ad capitula ecclesiarum catedralium Hispaniae pro libertate dictus recursus, verum quia ab eiusdem publicatione supplicatum fuit, dum pendet causa in gradu supplicationis utitur dicto recursu ad regia tribunalia, refert Morlaeus d. q. nº 8. in fine etc. quo absolvitur. Dictum pridie nonas martias anno 1649. A Domino Domino Ioane Cornejo. =

= Interpretatio ad textum in cap. 1 de clericis non residentibus a D. D. Ioanne Cornejo
postridie Kalendas martias 1649. =

nº 1. Decisio nostri textus cuius interpretationem aggredimur desumpta est ex Sardicensi Concilio sub Iulio Papa 1º celebrato cuius historiam refert Cardinalis Baronius tomo 3. annalium anno Christi 347. quod integrare refert Ab. Antonius Augustinus in 1ª collectione decretalium libro 3. tº 4. quae quidem decisio potius collocari debuit sub titulo de translatione episcopi quam sub nostro titulo de clericis non residentibus, verum etiam fugitiva retinenda est, ut et alias leges quarum meminit Evangelista 3. observationum cap. 37. ex cuius hypothesi constat quod in Sardicensi concilio primus Theodorus episcopus Corduben[si]s qui obmerito sanctus Osius id est sanctus appellatus eo in concilio ageret de his episcopis qui relictis primis sedibus in alias migrabant quod quidem sinistra ambitione et pravitate corruptela introducta fuerat, quamvis apostolicis regulis adversabatur ut constat ex canone 15. apostolorum, postea ipsis prohibitum fuit alijs

Synodaabus constitutionibus quas refert Gratianus in c. Episcopi et in c. ... 7 q. 1
quarum ... Epi in ... dixit oportere ... prauam consuetudinem radicitus
euelli et ... ecclesiasticis negotijs corruptiones ... fertilitas
Patres ... se credere non licere Epis de una ciuitate ad aliam transire
qua experientia docuerat nisi aliud esse mutationem eam quam auaritiam
et ambitionem cum nullus fuisset unus inuentus Episcopus qui de maiori ad minorem
ciuitatem transiret = Caeterum ... fuit apposita ut
... habita et ambita ecclesia privaretur et propterea ut laicali communi-
one ... privarentur transgressores ... decisione
non apponitur ... in c. ... de electione ... 2.
... quod extat in ... c. ... de electione ...

Ex quantis ... hypothesi ... examinanda ... trans-
latio Episcopi de una ciuitate ad aliam sine licentia ... quae
... et ... innumerabilis ... quae ... decreta et
... constant ex ... 18 ... et ex concil. Niceno c. 15 ex concilio Car-
thaginensi ... c. 38 ex concilio ... 2 ... ex concil. Chalce-
donensi c. 38 ex conc. Antiocheno can. 21 relatis in c. ... 7 q. 1
... in c. ... 70 dist. ... 21 q. 2 ...
7 q. 1 ... 21 q. 2 ...
... 107 ... de electione dist. 4 ... 1 ...
... 21 q. ... quarto de translatione ... c. 2 de electione
... 2 ... quanto ... et ... de translatione Episcopi ...
... per ordinarios ... et seqq. Couarr. de sponsalibus
... tomo 3 ... 241 c. 1 et segg. ...
... c. 7 § 4 ... Anastasius Germonius ...
... Petrus Greg. ... sintagmatum c. 12 ... in praxi ...
de translatione ... ... Flaminius
Parisius de resignatione beneficiorum lib. 3 q. 28 n. 24 Barb. de potestate
Epi. 3 p. allegatione 53 n. 23 et de iure ecclesiastico lib. 1 c. 19 n. 28 ...
... ecclesiae ministerijs lib. ... c. 2. Sebastianus Cesar de
... Cardinalis Tusch. litera T. c.
... Hierarchia ... 6 § 2 n. 24 ... Salmanticenses Antistes D. Joannes ...
... doctissimus ... 190 n. 7 doctissimus ... Doctor D. Joan-
... Velazquez ...
nes de Solorzano de iure indiarum 2 tomo lib. 3 c. 13. 3

Verum ... corroborata tot auctoritatibus
... difficilis ... dubitandi rationes ... difficilis redditur ...
... regulas ... ut ... 3

que loco semel p̃manere debeat infringi tn̄ obid ius libertatis q̃ qua
naãe sit nemo ẽ grauiat, q̃ q̃ iuris ciuilis regulis adiubetr stat ex de
tioe lx in l. docta ancillaz ff. de operis libertoz. l. cum tales § quod de dioib; et
demonstraoib; ff. n̄ recte inmrō relioe docemur n̄ licere ep̃pis de una ci
uitate transire ad aliã sig̃ ex hoc ius libertatis infringi vr.

4 Vo dificulti redditr ex eo q̃a de unoris caã inmrō txu adducta nempe
q̃a nihil aliud mutaois caã iudicatr quã auaritia et ambitio in sufficiẽs
et irrationabilis vr ex eo q̃a dubia in meliorẽ p̃tẽ interptari debent ut
notat glo inmrō txu et vtriusq̃ iuris regulis p̃bat x a tx in cap. ex tote
de regulis iuris in decretalib; ut nihil aliud p̃cipitr quã ut ea facta q̃ide
dubiũ ẽ quo aio fiant in meliorẽ partẽ interptemur q̃ide probr. ex q̃a
lx in l. quoties ff. de reb; dubijs. q̃ n̄ recte inmrō txu decisũ ẽ n̄ poẽ
ep̃os de una ciuitate transire ad aliã obid nempe q̃ ambitiois et auaritiã
caã trans laõ fieri p̃sumatr, sig̃ potẽ virtutis caã hoc fieri p̃sumẽ
dum erat ut [illegible] celebrem ampliorẽ instruere et docere valeat.

5 Praeterea dificultas redditr relioi nrã ex eo q̃a n̄ recte translao
q̃ealis p̃hiberi debuit de eã tn̄ quã de minori ad maiorẽ ecclia fieri
p̃sideraretr, quã in casu decisiois raõ militare vr et ex quo quib;
actib; id p̃stare demonstratr sig̃ ut [illegible] verungui ep̃i testatr greca
tooz a latinis discrepant, dictũ nanq̃ fuit ut nemini ep̃oz liceat
a patria urbe ad aliã trans ferri, tali n̄ in casu recte p̃sumebatr
maneri testẽ eã caã ambitiois et auaritiã p̃ qua facere noi ep̃i atte
tai erat q̃ n̄ recte absolute decisũ translaoẽ nõ fieri n̄ poẽ.

6 Verũ his et alijs dubitandi raoib; n̄ obstantib; defendẽ
caã inmrō tx relioi p̃nũ decidendi raoẽ sumendũ ẽ inter ep̃ũ et ecclia ciuilẽ
atgnatr spuale fœdus iunctũ p̃ q̃a si q̃ in electiõe vr initiatũ in p̃firma
tioe vo ratũ et in p̃secraoe intelligitr p̃sumatũ, et ideo sicut legiti
mi matrimonij vinculũ q̃ ẽ inter virũ et vxorẽ hoi dissoluere negt
x a illud Matei cap. 19 q̃uos deus iunxit hoõ n̄ separet. ita sicut
mnũ spuale q̃ inter ecclia et ep̃ũ ẽ sitr n̄ poẽ dissolui sine auctoe
ritate [illegible] eius successor ẽ Petri et vicarius Jesu Xp̃i, ut argumentatr
Innocentius 3. in cap. 2 de translaoe ep̃i.

7 Ceterũ p̃rius quã hinc abeamus grauissima p̃secutis se of
fert dificultas quã ex eiusdẽ Innocentij 3. verbis p̃latis in eo q̃ide
inter corporaliz et translaoẽ ep̃i desumitr, tn̄ n̄ lx [illegible] dicto [illegible]
tulo carnalis matrij ad vinculũ spuale a [illegible] dubitari n̄ debet
q̃ n̄ omnipotens deus spuale coniugiũ q̃ ẽ inter ep̃ũ et ecclia suo tn̄ iudi
[illegible] reseruauerit dissoluendũ, sicut et dissoluẽ carnalis iunctũ q̃ẽ
[illegible]

inter virum et foeminam suo tamen iudicio reservavit, coniungit enim quos ipse con-
iunxit homo non separet; unde non recte dicitur coniugium spirituale quod inter Episcopum
et ecclesiam auctoritate Pontificis dissolvi posse, sicut ex [illegible] Pontificibus
constat tale coniugium dissolutionem soli Dei iudicio reservatam esse, dicto cap. inter cor- 8
poralia. // Quia vero facultates varie se torquent utriusque Iuris
Professores in examinanda illa quaestione, videlicet an iure divino naturali obligati sint
Episcopi ad perpetue permanendum in suo munere, qua in controversia triplex opinio
[illegible] Hostiensis in summa tit. De translatione Episcopi § cuius autem n. 5. distinguit [illegible]
inter vinculum quo ligatur Episcopus ecclesiae generaliter, et vinculum quo ligatur
alicui ecclesiae in particulari, nam primum inquit ordinatione divina eius dissolutio
reservatur ex sacro eloquio dicente Domino quos Deus coniunxit homo non separet,
posterius vero constitutione tamen canonica, et ideo a Pontifice dissolvi posse. // [illegible]
[illegible] reiecta Hostiensis
sententia Patris Vasquez in 3. parte tomo 3. disp. 241. cap. 2. et seqq. [illegible] iure divino et
[illegible] absolute affirmat vinculum quo ligatur Episcopus suae ecclesiae iure divino et
naturali indissolubile esse. // Tertia vero sententia indistincte probat vinculum quo
ligatur Episcopus ecclesiae iure tamen humano seu Pontificio firmari, ut fatentur nostri
Iuris interpretes Cardinalis [illegible] Imola, Abbas et alii in dicto cap. inter corpo-
ralia [illegible] in dicto cap. De translatione Episcopi et ex Theologis Maior in 4.
dist. 39. q. 7. ar. 2. Petrus Ledesma de matrimonio q. 53. ar. 3. Sanctus Thomas
[illegible] tomo 3. lib. 1. cap. 26. [illegible]
de matrimonio disp. 28. n. 23. Suarez de religione [illegible]
talis nititur fundamento, nam si hoc vinculum esset iure divino indissolubile,
vel esset iure divino positivo vel naturali; de primo non extat locus, de secundo patet quia ex sola
ratione naturali non potest tale fundamentum deduci, et ideo cum ex ecclesiastica traditione
[illegible] iure tamen canonico positivo vinculum Episcopi cum ecclesia firmatur.
[illegible] ratio potest, nam renuntiatio Episcopatus simpliciter facta non
[illegible] quia simpliciter Episcopatui renuntiat nulli ecclesiae postea
additus manet nec tenetur alicui ex officio inservire, [illegible]
[illegible] si renuntiatio non esset [illegible] nec obligatio illi [illegible]
[illegible] // Quod ultima si admissa [illegible] 9
[illegible] inter corporalia [illegible] vinculo Episcopi et suae
ecclesiae coniugium spirituale vocatur, [illegible] carnali aequiparatur,
quia [illegible] quandam similitudinem ad matrimonium carnale
[illegible] proportionalitatem et
[illegible] requiritur [illegible] aequitas et similitudo servetur ex eo
[illegible] constat quod in matrimonio carnali Pontifex dispensare nequit, ut unus duas uxores
simul habeat, in coniugio autem spirituali facere potest ut unus Episcopus duas ecclesias simul
habeat, ex quo sequitur non omnino servari aequitatem inter matrimonium carnale et spirituale. =

nec

ficeostrant i sfx in dto cu intercorporalia quae de nostris dissoluuntur
giu spualis diuino ee iudicio reservan, nq vita illa explicanda ipaia
quo inferius pfx subdit, tn n n humana spotug diuina potestate sui
eius spuale dissoluti cu p translatoz de priorg aut cessaoz auctoritate
mani Pfficis. Quia ab ecclia removeri ut vexilla diuina potestate
ita inter p tandas ide potestate diuinitg data Vicario suo, qa iusatui
ludo Canonica in auctoritate diuina fundatae, ita interp tatu se
bastiang Cerri beretaa hyerarchia ex. 6. de Epis. § 2. n. 25. "

10. Ergo ig educet ntd decisionis rao cu n mir Epis ecctia suu
eius spualis sit gn nisi Pfficis auctoritate dissolui pot recte decisione
Epum n poee de una ecclia ad aliam transire nq etsi ptrans ad Epis
Epum n poee de una ecclia ad aliam transire ... certu sit et pastoris curam unig
in suo munere ac officio permanere certu sit et pastoris curam unig
suscepit n tn pot suo arbitrio relinquere sponsam quam aliquando vinu
susbire n tn pot suo arbitrio relinquere sponsam ... ampliorem plebem instrueret et
hicaa et bona fide agire poeet ut eam ampliorem plebem instrueret et
doceret, alri cu experientia docuisset nunquam Epos de maiori ad
minorem civitatem velle transire manifeste colligebatur translationes
n inspetus de ambitionis et avaritiae cola abripiendas iberari, ac ideo
dicta rao decisione translaceri Epos sine licentia Pfficis fieri n poee

11. Quibq sic stratis n obstant dubitandi raoes superius ad
ductae, n 1a. Quae tsi veru sit qm n debet obligari ut in uno eodem loco
semper permanere debeat xa p dictas iuris regulas hoc n locum habet cu
ille sua sponte se muneri subdidit, nq ex quo ad episcopatum munus ascen
dit nuptias cu ecclia illa contraxit ex sua met voluntate adstrictus manet
qui in ea nullatenus sit in ea ui se in tali loco permanere iubeatur = Nec etiam

2a. obstat 2a dubitandi rao desumpta ex iuris regulis qq docemur dubia
in meliorem partem ee interpretanda, qm n locum n habet in nostro casu nq ut
ex ipsig met aduersatur, to n dubia sed manifesta ee cu quia Epis
aliam Urbem transferri desiderant, avaritia et ambitione, cu nullus
sit inventus Epus q ad minorem de maiori civitate transiret = Nec etiam
obstat 3a dubitandi rao, qua probabam translatioq n absolute ee
prohibendam sed tm illa quae de minori ad maiorem civitatem fieri desidera
retur, cu in ea tm avaritiae et ambitionis causa ee uideatur, nq cu in nostro
n solu hoc verum, alia sit p hibitionis caa nempe vinculum spuale q inter
Epus et ecctiam contrait cuius dissolutio ad Romanum tm Pfficem spectat
[illegible] ... caa cessat nq cu hanc absolute prohibetur sit

12. translatioq fieri sine Pfficis auctoritate. "
Ergo ig descendit inter rao ad plura et difficilia sane iurisma

de

[illegible] et i in [illegible] ... in caue 3 apostolo [illegible] cauetur [illegible] et ... si vtilitati causa fiat et [illegible] ... multorum Episcoporum iudicio et exortatione, cuius canonis [illegible] ... in cap. Episcopus 7. q. 1. ubi cauetur non posse Episcopum ecclesiam suam relinquere etiam si a plurimis coactus hoc faciat, aut ex plurimorum Episcoporum [illegible] ... In qua [illegible] varietate, non nulli existimant [illegible] in dicto cap. 13. [illegible] antiquum procedere [illegible] ab Apostolis dimanauit, [illegible] in dicto cap. [illegible] nobis qua cauetur Episcoporum translationes sine Pontificis auctoritate fieri non posse ut infra decisione docemur = Verum haec solutio admitti non potest [illegible] ex [illegible] spirituali vinculo quod inter Episcopum et ecclesiam descendit ut non possit ab alio quam a Summo Pontifice dissolui quae potestas [illegible] ... Successoribus [illegible] dissolutionis fiet, ac consequenter nullo tempore translatio Episcopi absque Pontificis auctoritate fieri potuit. = [illegible] in cap. 13. [illegible] ex Pontificis delegatione potestatem habuerunt [illegible] ... spirituali vinculi [illegible] de Episcopis delegati [illegible] electionis, confirmationis et translationis cadit delegari, [illegible] ex Pontificis auctoritate permisisset, mirum non est [illegible] translatio fieri valeret. 13.

[illegible] Alia interpretatio adest in cap. [illegible] 7. q. 1. ubi ex Concilio Carthaginensi decisum legitur Episcopum de loco ignobili ad nobilem [illegible] transire non debere, [illegible] ... [illegible] cleri et laicorum decreto coram Episcopis in presentia Synodi transferri valeat [illegible] subrogato, [illegible] translatio Episcopi fieri [illegible] ... Pontificis auctoritas interuenerit [illegible] ... [illegible] translationes non nisi Pontificis auctoritate fieri posse [illegible] ... a firmat translatio [illegible] auctoritate Pontificis [illegible] in dicto cap. [illegible] ... Pontificis auctoritas interuenisset [illegible] ... Pontificis auctoritate [illegible] clericorum et laicorum [illegible] ... translatio fieri valuisset [illegible] ... [illegible] ex delegatione Pontificis [illegible] ... Pontificis auctoritas interuenisset [illegible] mandata [illegible] Pontificis auctoritas [illegible] ... [illegible] 14.

Praeterea [illegible] decisum [illegible] in cap. [illegible] 8. q. 2. [illegible] ... [illegible] se intromisit, sine [illegible] ...

[illegible] et si vovit [illegible] seduxit [illegible] fecerit, [illegible] ecclesia [illegible] esse [illegible]-
re, et in [illegible] vi [illegible] integrum et perfectum [illegible] [illegible] metropo. [illegible]
inter fuit in qua [illegible] translatio facta fuit et [illegible] impedit [illegible] sine
[illegible] integri ordinis fuit facta ac [illegible] ne [illegible] translationem [illegible]
Pontificii auctoritate [illegible] [illegible] [illegible] integer ordinem [illegible]
vare potuisse = [illegible] [illegible] vere [illegible] procedere in [illegible] ecclesia
non habente [illegible] erat titularis tum Episcopi [illegible] eventum ecclesia [illegible] ecclesia
hostilitas [illegible] fuit [illegible] alia de causa [illegible] fuit [illegible] quo in casu nulla fuit
facta translatio [illegible] ecclesiae non dereliquit nec [illegible] divertit quoniam
[illegible] recte potuit [illegible] in ecclesia admitti absque Pontificii auctoritate [illegible]
[illegible] huiusmodi solemnitas [illegible] fuisset eius intrusio impediri [illegible]
[illegible] scribentes [illegible] Episcopi = Ex [illegible] interpretatio
[illegible] in [illegible] pastoralis 42. [illegible] licere Episcopo [illegible] hostilitatis metu su-
am dereliquit ecclesiam, in alia postea se transferat [illegible] curam
[illegible] futurae retributionis impleat ut ecclesiam [illegible] debeat gubernare [illegible]
ecclesia sua [illegible] imminente [illegible] fuit [illegible] recte permittitur
Episcopis [illegible] transire ecclesias, sed tamen scire debent se adhuc [illegible] prioris
ecclesiae adstrictos esse, quapropter in dicto [illegible] [illegible] hostilitatis causa [illegible]
[illegible] Episcopus ad ecclesiam suam redire teneatur in qua [illegible] [illegible]
[illegible] status recepit, sin vero hostilitatis causa permanserit in ecclesia in qua
fuit translatus [illegible] debeat permanere [illegible] docet [illegible] et alii scri-
bentes in dicto [illegible] pastoralis. [illegible] Praeterea ex [illegible] decidendi ratione [illegible]
[illegible] intrusionem [illegible] in [illegible] de translatione Episcopi Antiocheni Patriar-
[illegible] [illegible] propria auctoritate sine licentia Pontificis transla-
[illegible] in episcopalem ecclesiam [illegible] quidem [illegible] Summus Pontifex Innocentius [illegible] Antiocheno
Patriarchae scribit [illegible] [illegible] nobo quodam mutatis [illegible] maioris [illegible]
[illegible] et magnum quodammodo minoravit episcopalis ecclesiae [illegible]
[illegible] episcopatus dignitatis obtinebat = quae quidem decisio ex eo difficilis
[illegible] apparet [illegible] in illa [illegible] decisionis causa [illegible] si [illegible] de maiori ad minorem
[illegible] ecclesiam translatio facta fuit quo in casu nulla avaritiae aut ambitionis [illegible]
[illegible] suspicio = Verum haec difficultas facile dissolvitur ex [illegible] tradita
[illegible] decidendi ratione cum non in translatione Episcopi [illegible] spiritualis dissolutio interveniat quae
[illegible] quibus non nisi ab ipso Pontifice fieri potest [illegible] [illegible] auctoritate patriarchae
facta fuisset [illegible] translatio [illegible] [illegible] talis causa soli Summo
Pontifici reservata [illegible] [illegible] in [illegible] antiquus 63. dist. [illegible]
ex dicto [illegible] Alexandrinus Episcopus ex more antiquo [illegible] potestatis
cum Romano Episcopo [illegible] [illegible] Antiocheno Patriarcha [illegible]
ac [illegible] videbatur. [illegible] translationes [illegible] recte [illegible] dereli-
[illegible] Patriarcha [illegible] gaudeat privilegiis [illegible] recte potuit talis
translatio [illegible] propria auctoritate [illegible] patriarchae Antio-
cheni [illegible] facta fuit ac ideo non recte ab Innocentio 3. [illegible]

Bari vtr. huic nanq. difficultati dim. e. q. et si more antiquo Patriarchae
gauderent honoribus et priuilegijs summo Pontifici debitis, atr. causae maiores
Pontifici tm. reservabantur inter quas erat translationis causa notat Antonius Augusti
nus in Epitome 1a. parte tit. 2. c. 22. atq. ideo recte ab Innocentio 3. improbatur
translatio facta interueniente tm. Patriarchae consensu in d[ic]to cap. 1. de translatione
Epi. .. Cuius interpretando venit tx. in c. Illud. §. de cleri nº.
co excommun. ministr. in cuius specie Hildemensis Episcopus propria auctoritate
ecclesia sua relicta ad ecclesiam Herbipolensem se transtulit, et nihilominus
in specie illa Innocentius 3. Magdeburgensi Episcopo rescripsit ut intra
20 dies ab administratione ecclesiae eum removeret aut excommunicatum pro
nunciaret quod cum Episcopus Magdeburgensis adimplere non distulisset ipse
tn. Hildemensis Episcopus in praesentia Pontificis constitutus suum agnoscens errorem
misericordiam et non iudicium postulauit quo audito Pontifex dixit quod [illegible]
videatur omnino culpabilis extitisse quia in indubijs tutior via est eligenda ideo
eum condemnauit qa. a Sanctorum administratione non se abstinuerat ex cuius specie
constat non videri omnino culpabile factum translationis ac consequens non vir. omnino
prohibita de una ecclesia ad aliam propria auctoritate facta translatio. = Pro
cuius tx. interpretatione aiddvertendum est praedictum Innocentij 3. Epistolam
non integram referri in d[ic]to c. Illud. §. de cleric. excom. minist. ibi
nanq. solum proposita fuit eaq. [illegible] pena infligenda esset ei qui post
excommunicationem diuina celebrauit officia, quo tolerandus esset ob id q.
iusta existimatione ductus se excommunicatum ignorabat, ob id nempe
qa. monitione non praemissa excommunicationis sententia aduersus eum lata fuisset, quod
respiciens summus Pontifex Herbipolensi capitulo rescripsit quod [illegible] non vir.
omnino culpabilis extitisse in illo. n. tx. tn. apponitur dubitatio quod
oriebatur ex illo facto nempe quod cum excommunicatus esset diuina celebra-
vit officia atqu. quoad illam partem qua deliquit in desertione
ecclesiae Hildemensis cui fuerat alligatus alio in loco Pontifex res
pondit adijciens vlterius redire non debere cum secundum traditiones canonicas
q. ad maiorem ecclesiam se transtulerit a cathedra repelli debet aliena
et carere propria ut nec illis praesideat quos per superbiam sprevit nec illis
quos per avaritiam concupiuit cuius decisionis pars habetur in c. quanto. 3. de
translatione Epi., decisio nanq. Innocentij 3. de qua in d[ic]to c. illud. distri
partitae invenitur decretalibus, altera n. pars invenitur in d[ic]to c. quanto

Ubi imponitur pena ob translaõis delictum altera in dicto cap. illud uero tolera
tur flagitium celebraõis post latam excomunicaõis sñiam. et altera denique in cap. illud
de maioritate et obedia ubi improbatur inobedientia Epi: obid quia canó
nicas sanctiões eccl: cum suum deseruiit et in aliam eccliam propria auctoritate
se transtulit atque ita decisio fr: in dicto cap. illud nihil obstat ad versum
sa dicta cum quibus absoluitur fr. 8. calendas aprilis

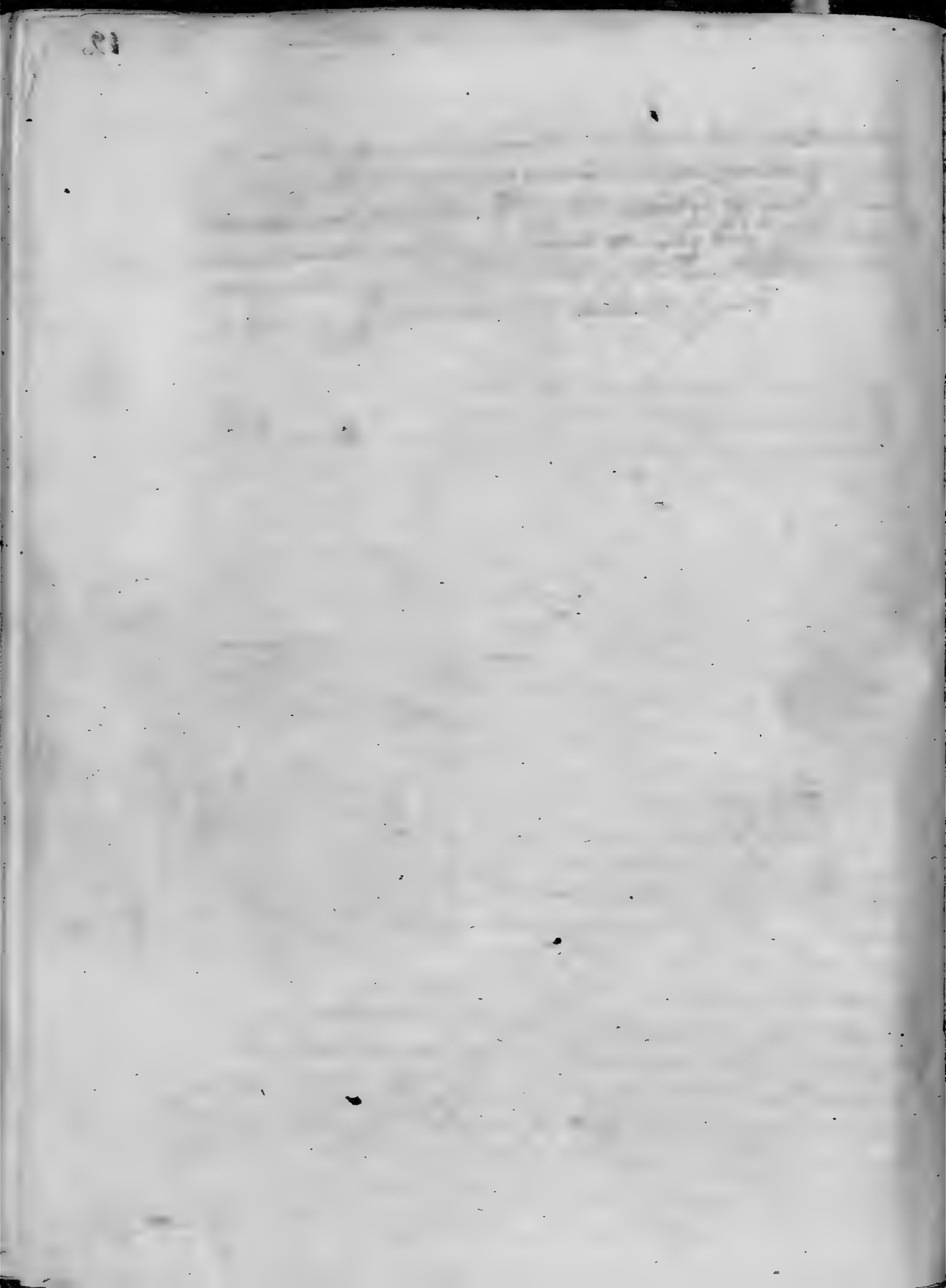

Breuis ac methodica interpretatio ad Textum in cap. cum apud sedem 23. de Sponsalibus et matrimonijs à D. D. Ioanne Cornejo exenterari incepta Lyceo Salmantino 8. Kalendas Decembres anno 1649.

Desumptionem hic noster textus cuius interpretationem aggredimur ex quadam Innocentij 3. epistola Archiepiscopo Arelatensi rescripta quae integra refertur ab Antonio Augustino in 3ª collectione decretalium tit. 4. tit. 1. cap. 3. ubi cum apud dictum Archiepiscopum consultum fuisset per quemdam quaestio proposita scilicet ne mutus qui ore non loquitur aut surdus qui aliter non audit (dicitur non mutus et surdus vel dicitur ex textu in §. item surdus institut. quibus non est permissum facere testamentum et § mutus instit. de inutilibus stipulat.) matrimonium contrahere possent eiusque consultationi Pontifex respondit quod cum edictum de matrimonio contrahendo prohibitorium sit ut innuit textus in cap. quod sponsalia 4. in fine 30 q. 4. et docet late Menoch. de praesumpt. lib. 6. praesumpt. 16. n. 11. omnes admitti debent ad contrahendum qui expresse non prohibentur textus in l. mutus 43. vi cum quaerit ff. de procurat. notat Glossa in praesenti verbo prohibitorium ideo mutus aut surdus cum expresse non prohibeantur recte matrimonium contrahere possunt praesertim cum ad matrimonium contrahendum solus contrahentium consensus sufficiat quem quidem consensum exprimi recte potest cum quod verbis 2
non possit signis valeat declarare ut expresse fatetur Innocentius noster.

Ex qua nostri textus hypothesi talem deducimus examinandam conclusionem mutus et surdus contrahere possunt matrimonium quod idem per verba exprimitur quam conclusionem comprobant textus in cap. tua fraternitas 25. quod nostro tit. cap. sufficiat 27. q. 2. cap. sicut 29 q. 2. cap. 1. cap. cum locum cum alijs hoc nostro tit. cap. proposuit 2. cap. ad nostram 4. de coniugio servorum cap. cum causa de raptoribus l. 1. l. sponsalia ff. de Sponsal. l. mutus 76. ff. de iure dot. l. ex facto 43. ff. de vulgari l. penult. ff. de legat. 1. l. nuptias ff. patre 21. ff. de legat. 3. iuncta l. §. nuptias collatio 4. explicat et exor. ff. de reg. 1. authent. de nuptijs §. nuptias collatio 4. explicat et exornant praeter ordinarios in praesenti Covarr. de Sponsal. 2 part. cap. 4. Benedict. ... Victoria in summa de matrimonio n. 250. Navarr. ... lib. 1. de matrimonio cap. 8. Petrus de Ledesma de matrimonio q. 45. art. 2. dub. ... in manuali cap. 22. n. 20. ... Enriq. in summa lib. 11. cap. 2. Suar. de Sacramentis q. 60. ar. 8. disp. 2. sect. 1. et 2. ... lib. 1. disp. 8. n. 12. Basilius de matrimonio ... n. 6. Pat. Th. Sanch. de matrimonio lib. 1. disp. 8. n. 12. ... cap. 46. art. 10. Cenedo in collectan. ... matrimonij cap. 29. § 1. Gutierrez de matrimonio cap. 46. art. 10.

ad

ad decret. colet. 22. et alij relati a Barb. in colect. ad ncru 87.

3. Verum predicta conclusio tot iuribus et authorit. fulcita plures ac graui ssimas patitur dubitandi rationes et in primis obstat quod matrimonium inter fideles tradatur sacramentum at sic ergo omnia sacramenta constare debent rebus et verbis ut decrevit Concil. Florent. in decreto de sacramentis ergo rebus constat per materiam et verbis formam et si verba a materia detrahuntur non fit sacramentum text. 87 in ff. detrahe cap. in ecclesia 1. q. 1. cum ergo matrimonium sacramentum sit quod sine verbis celebrari nequit dum vir mutus aut surdus nullatenus potest matrimonium contrahere alterquam non loquitur, alterum quam et si loquatur signum alterius contrahentis intelliget.

4. Nec difficultas soluitur ex eo quod Innocentius 33 num. 4 docet nempe quod signa verborum defectum supplere valeant quia secundum utriusque iuris re gulas quoties aliquid per formam desideratur non potest impleri per aequipollens quia formam specifice debet adimpleri alias hic actus nullus erit text. 87 in cap. dilecta de rescriptis l. 1. § opus nobis ff. de noui op. nunt. l. 1. § si quis ita ff. de V. O. at sic ergo ab ecclesia certa verborum forma ad contrahendum matrimonium est adhibi ta ut constat ex textum in cap. si inter virum 32. hoc n. 10 et ex textu in cap. 3. de sponsalibus duorum cum quamuis signa verbis aequipollentur non tamen dicitur rectam formam adhibita ac consequens nullum erit matrimonium quod sacramentum est quod a verba in sacramenti forma requirentur ut in dicto decreto Concil. Florentini.

5. Augetur difficultas ex textu in cap. tuae fraternitati 25. hoc num. 10 in illis verbis matrimonium in veritate contrahitur per legitimum viri et mulieris consensum sed necessarium sunt quantum ad ecclesiam verba consensum exprimentia ex quo manifes te constat matrimonium sine verbis contractum ab ecclesia non admitti si quidem quoad illam necessaria esse verba per fit ergo et consequens non recte in nostra conclusione docemur posse signis aliter mutum matrimonium contrahi.

6. Praeterea difficilis redditur conclusio nostra ex textu in cap. insultari 26. hoc num. 10 ubi de nullitate matrimonij ex defectu consensus agentis magis post hoc verba sed metu illata compulsa verba protulisse consensum ubi notanter ad Pontifice proponitur verba illa nempe verba protulisse consensum ac si diceret quod ex platione consensus verbis facta matrimonij valor iudicari debeat alias non diceret sufficere protulisse consensum sed sufficiens esset consensus solus sine verbis, sed nulla alia de causa verba consensus plana fuisse diligenter quia ad valorem matrimonij expressione eius verbis facta desideratur.

7. Deinde obstat quod de matrimonio carnali quod est inter virum et uxorem valet argumentum ad matrimonium spirituale quod est inter episcopum et ecclesiam ex eo ut constat ex textu in cap. corporalia de translatione episcopi ubi notant Doctores, at sic ergo in matrimonio spirituali verba sunt necessaria ut constat ex decisione textus in cap. inter canonicos

22.

21. cap. quaest. ff. 42. de electione et notat Everardus loco a matrimonio carnali n.º 20
quod sit in carnali matrimonio ubi assensus exprimendus erit necessarie. 8

Denique obstabit dicere quod mutus et surdus a natura contrahere celebrare
nequeunt propter defectum expressionis consensus ut notat Ant. Gomez 2.º tomo
variar. cap. 14 n.º 29. et probat expresse regula in l. quidam 34 § mutus ff. de
don. ubi donare, ubi cum multus affirmet mutum et surdum donare posse
glossa ita interpretatur ut id verum sit quotiens non a natura sed casu postea acquisiverit
non talis defectus, igitur si mutus et surdus a natura nec donandus nec alios
contractus gerere valent, non recte Innocentius non absolute affirmat mutum
contractus gerere valet, non recte Innocentius non absolute affirmat mutum
et surdum matrimonium contrahere posse, presupponit cum matrimonium contractus quidam sit in quo potius
principaliter exprimi consensus quo solo perficitur requiratur. 9.

His in dubitandi rationibus minime refragantibus veritas
est nostra decisio et solutio ex ea desumpta cuius elucidatione ut melius addi
cibus et rationibus accedamus non nulla de matrimonio natura et essentia perfunctorie pronotare
oportet et 2.º sciendum est matrimonium institutum fuisse a Divino Deo in statu
innocentiae ante peccatum ore prophetico Adami dicentis, hoc nunc os ex
ossibus meis et caro de carne mea quam ob rem relinquet homo patrem suum et ma-
trem et adhaerebit uxori suae et erunt duo in carne una. genesis cap. 2.
quo verba ab Adamo prolata ad ipsum Deum Christus redemptor noster in sacro
evangelio refert ut constat Matth. 19 cap. 19 ubi quasi prophetico spiritu illo
verba protulit Adam docet D. Th. in 3 p. ex dictione 27 q. 2. videtur sen-
tentia in principio est aut matrimonium viri et mulieris coniunctio individuam consuetudinem vi-
tae continens retinens § eos aut. l. 27. q. 2. l. 1. ff. de rit. nupt. § 1. inst.
de patr. potest. dicitur 2.º coniunctio non corporum sed animorum quia nuptias non concubitus sed
consensus facit. l. nuptias ff. de r. i. Triplex aut est matrimonium legitimum scilicet
ratum et consummatum. legitimum dicitur quod absque illa sacramenti ratione legitimo consensu
contrahitur quale est apud infideles, ratum 2.º est illud quod a fidelibus more Christiano
contrahitur et est sacramentum et est antequam consumetur. Consummatum 3.º dicitur quod postquam ratum
fuit carnali copula firmatum est docet Julius Clarus § de matrimonio cap. re- 10.
rum et cap. ad licet et probat D. Th. in eo cap. fin. 28 q. 1 ...

Sed quia doctrinae obstare videtur D. Th. in eo cap. fin. de haeresi cambi et in eo
eandem de divortiis in qq. iuribus expresse dicitur quod sacramentum coniugii apud fideles
et infideles existit. Admodum est matrimonium inter infideles factum nullatenus
potest sacramentum esse quia cum baptismus ianua sit sacramentorum ut est definitum in Florentino
in decreto de sacramento baptismi infideles quia non dum baptisma receperint
nullam aliam ecclesiae sacramentum recipere possunt, nec obstat quod in dictis iuribus
infidelium coniugium sacramentum appellet sed non large et improprie dicitur quia ratione
probabitur sacramentum est ut docet D. Th. in 4. dist. 39 q. 1. art. 2. ubi non catho-
lica deficit fides non datur sacramentum nec matrimonium dicitur ratum sed tamen legitimum
cap. quanto de divor. sicuti etiam in l. nam ac in l. scripta matrimonium non erat
Sacramentum

Sacramentum [illegible] ut docet Sanct. to. 2 de matrim. d. 7. de quo nequit dubitari, quia post Trid. decretum s. 24 can. 1 ubi definitur matrimonium esse Sacramentum novae legis a Christo Domino institutum, et in decreto anteriori dicit matrimonium in lege evangelica veteribus nuptiis gratia excedere Soto in 4 dist. 26 q. 2 art. 1 et 2.

11. Deinde sciendum est Sacramentum matrimonii sicut et cetera alia Sacramenta tribus constare materia scilicet forma et ministro. Varia autem sunt sententiae ac doctorum oppiniones circa assignandam materiam et formam huius Sacramenti quorum omnium omisso [illegible] ostendemus nec alijs assignandis et refutandis veriorem tantum [illegible] ostendemus sed nec alijs a signis dis et refutatis transgrediamur tres, materia itaque et forma matrimonij Sacramenti dicitur institui transgrediamur tres. materia itaque et forma matrimonij Sacramenti in diversis sunt verba seu signa quae contrahentes exprimunt in diversis rationes in reciproca non expressione contrahentium agentiis sive verbis sive signis facta exprimitur voluntas mutua traditionis qua aliquis tradit alteri sui corporis potestatem et sunt verba seu signa quae contrahentes exprimunt non materia illius Sacramenti, atque expressio mutuae acceptationis qua quilibet acceptat traditionem sibi ab altero factam est Sacramenti forma ita Sanct. d. to. 2 d. 5 n. 6. quae doctrina probatur ex eo quod expressio signis quatenus importat traditionem omnino facta et inefficax est donec acceptetur, accedente autem acceptatione perficitur et determinatur matrimonium ac ideo expressio signis sive verbis sive signis facta quatenus importat traditionem est materia et quatenus acceptationem importat est forma. Huic sententiae assentire videtur D. B. in 4. dist. 26. q. 2. art. 1. eamque tenent plures alij quos refert Sanct. d. n. 6.

12. Quoad ministrum huius Sacramenti variae sunt opiniones, sed quae post novam Tridentini reformationem s. 24 c. 1 de reform. qua cavetur ne matrimonium sine parocho et testibus fieri valeat [illegible] in habiles personas reddit ad aliter [illegible], sunt itaque qui affirmant parochum esse huius Sacramenti ministrum, sed verius dicendum est contrahentes sive post Trid. decreto ipsi contrahentes sunt ministri conficientes Sacramentum matrimonij. quod ex eo saltem probatur quod cum matrimonium ex sui natura contractus sit, sequi debet aliorum contractuum naturam quidem ut ipsi contrahentes sui se contrahentibus [illegible] nec aliquid conferre mutuatur [illegible] illum ipsos contractus efficiat cum Christus Dominus matrimonium contractum non mutasset sed tantum illum ad esse Sacramenti elevasset sequitur quod a solis contrahentibus huius Sacramentum conficiatur atque ideo ipsi sunt huius Sacramenti ministri. Praeterea quamvis post Trid. praesentia parochi sit de essentia matrimonij ac neque ideo [illegible] sed tamen requiritur praesentia ipsius tanquam testis et non ut minister et verba aliqua seu signa proferre debet quae Sacramentum conficiant, sed tantum in [illegible] faciendi quod facit ecclesia docet Sanct. ut supra n. 2.

13. ex quo [illegible] deducitur [illegible] decidendi ratio ad matrimonium [illegible] contrahendum matrimonium solum contrahentium consensus sufficiat. d. c. sufficiat 27 q. 2 cum alijs
3 in firma de [illegible] adducti nec in mutuo quatenus Sacramentum est aliud requiratur materia et forma quam expressio consensus sive verbis sive signis facta ut [illegible] recte mutus et surdus matrimonium contrahere possunt signis quae verbis non possunt signis declarare valent ut in [illegible] Innocentij in praesenti, mutus et signa quae verbis computari docet D. Thomas 3 parte q. 45. ar. 2. in additionibus et sic illorum ita declaratus sufficit consensus ut.

ut in nro Jū et in d. cap. tua 25. quo nro Jū. docet Sotus in 4. dist. 27. q. 1. ar.
3. Et quia decidendi ratio solum debet desumi ex fidelis quod illa verba in loqui valentibus 14.
sufficiunt signa ad contrahendum matrimonium, quando necessaria verba sint quia nunquam non nulli a
firmant matrimonium in loqui valentibus sine verbis contrahi, cum nullus eo possit quasi fortius fa
ciunt dubitandi rationes supra adductae contra nram decisionem et contendunt plures DD quos
refert Sanch. lib. 2. disp. 31. n. 2. sed tamen verior est contraria sententia nempe etiam in valentibus
loqui signa seu nutus talterum futurum ex contrario generaliter sufficere ad matrimonium contrahen
dum juxta nri Jū decidendi rationem quae sitis in utroque militat casu ergo si verba essent
de essentia matrimonii non posset utique ecclesia seu ius positivum dispensare cum mutis atsic
est quia mutis possit contrahere ut in nro Jū et in d. cap. tua igitur quia non sit necessaria
est quia muti possi contrahere ut in nro Jū et in d. cap. tua igitur quia non sit necessaria singula sancta
verba. Praeterea quia in Dial Florent. in decreto de Sacramentis cum singula sancta
sigillatim exponeret sic dicitur consensus per verba regulariter expressus facit matrimonium
ubi non dicitur verba necessaria esse absolute sed regulariter id est ordinarie quia fiet quandoque
consensus per verba exprimitur. Deinde ex eo probatur quia praesente et tacente sponsi
consensum per verba expresserit matrimonium fit cap. unic. § fin. de desponsatione impu
berum si pater pro consensum expresserit matrimonium fit cap. unic. § fin. de desponsatione impu
cuius Jx ratio reddens D. Thomas in 4 dist. 27. q. 1. ar. 2. quaestiuncula 2. ad 3m.
inquit quia verba parentum reputantur puellae et non sufficiens signum quod si eius ex quo
non contradicit. Ex quibus Angelicus doctoris verbis satis colligitur non esse necessaria
verba etiam in loquendo valentibus sed sufficere signa ad contrahendum matrimonium quasi tanquam
veriorem sequuntur innumeri DD. relati a Sanch. d. disp. 31. n. 5.
Illud etiam quaeri in nro Jū solet quod si mutus et surdus sint 15.
matrimonium contrahere possint et contraverterunt aliqui interpretes ex decisione nri Jū
in muto et surdo sunt cogitare quando mea quaeritur tamen laborat morbo, nam
si verba consultationis attendamus consuluisti nos quod mutus et surdus possint et cetera
vel loquitur de diversis quorum alter mutus, alter vero surdus sit nam si de uno tamen lo
queretur non diceretur possint sed posset: sin vero verba responsionis aspiciamus ut ver
quod si talis velit et cetera de uno tamen utroque morbo laborante respondisse Pontificem
videtur sicque singulari non in responsione usum fuisse et ut quaeri in textu
versa verba vel consultationis de diversis muto et surdo factum fuisse ut
indicat glossa in nro Jū verbo surdus et notat glossa marginalis et tenent, et
carrang in 1 sent. n. 5. Baldus in l. discretis. C. qui testamenta facere possunt. n.
1. et ibi et Jason n. 8. cum aliis sicque responsio et consultatio late intelli
gi oportet fuisque quia verbum illud talis, quod collectivum nomen est in sin
gulari saepe saepius pro plurali accipitur. Sed utcumque sit tenendum est quod mu
tus sit et surdus matrimonium contrahere potest similiter dicat ita ut signis edoceri
possit quod sit matrimonium ut docet Cobb. de sponsalibus 2 p. c. 2. n. 11. et plures
relati a Sanchez lib. 1 disp. 8. n. 12 et lib. 3 n. 13. ...
muto et surdo sint et caeco et contra plures a Frances quae negat quod talis
matrimonium contrahere possit quia nec verbis nec signis edoceri valet quod sit matrimonium

quibus

16 quibus sic expositis restat nunc ut dubitandi rationibus supra adductis satis faciamus non enim obstat prima neque secunda intendebat eius matrimonium sinceritatem; diximus materiam et formam cuius Sacramenti esse expressionem consensus in diversa ratione et agitatum consensus per signa exprimi valeat dubium non est quod tunc signis quibus potest Sacramenti forma adhiberi ... voluit materiae et formae huius Sacramenti magis consistere quam in eis ... necesse ... satis est ut mutua contrahentium voluntas declarata ... materia et forma huius Sacramenti ... nec obstat Concilij Florentini decretum ... Sacramenta omnia constare debere rebus tanquam materia et verbis tanquam forma ... regulariter accipiendum est ut expresse caveri inquit Concilij Florentini decreto supra allegato n. 12 ... verba regulariter esse necessaria. nec etiam obstat quod diximus verborum formam ... ecclesiae institutum esse matrimonij Sacramento ... verba in dictis ... regulas formam debet adhiberi ... exemplis gratia ... posita fuisse docet Sanchez d. lib. 2 disp. 31 n. 6.

17 Nec etiam obstat tertium in d. cap. ... necessaria esse quoad ecclesiam verba consensum exprimentia ... ita intelligendum est ut necessaria sint quoad facultatem probandi in foro externo non tamen quod sint absolute necessaria ... postea subsequenti ... verba neque ... mutum sine verbis posse contrahere ... satis esse consensum solum quomodocunque expressum ita Sanchez ubi supra d. disp. 31 n. 5. Cobbar. d. 2 part. cap. 4 n. 2. Nec etiam obstat quartum in d. cap. consultasti 28 ... verba illa ex quibus dubitandi ratio oriebatur non sunt decisiva sed tantum enarrativa quae quidem ius non faciunt notat Sanchez ubi supra.

18 Nec etiam obstat alia dubitandi ratio ex eo desumpta quod de matrimonio carnali ad spirituale valeat argumentum ... in d. cap. inter corporalia de translatione episcopi ... verum sit quod coniugium spirituale quod est inter episcopum et ecclesiam imitatur coniugium carnale quod est inter virum et uxorem institutum fuisset ad ... matrimonio carnali ... proportionalitas quae ... non ... requiritur ... docet ... Cesar de ecclesiastica hierarchia ... verba sint necessaria non tamen ideo in coniugio carnali ... contrahendum coniugium spirituale ... necessario requiri debet ut docet Sanchez d. disp. 31 n. 6.

19 Denique non obstat ultima dubitandi ratio cui satisfacit Sanchez ... de sponsal. disp. 8 n. 14 ... facile decipi ... matrimonij ... naturali ratione ... nullibi ... vim et naturam ... matrimonio ... prohibitorium ... omnibus ... 99

qq ex ipse aiu. non denegati cum qq absoluit textus interpretatio 4 idus nobembris
anno de 1649.

Interpretatio ad textum in cap. 1 de desponsatione
impuberum a DD. Joanne Cornesso
Anno 1649

Celebris ac difficilis est huius nostri textus decisio cuius interpretationem agredimur
est que ex antiquioribus epistolis quae inter gregorianus decretalium libris sti-
nent, fuit namque ipsius auctor S. Pontifex sanctus Celius Hormisda qui mor-
tuo Simaco antecessore post septem dies summa omnium concordia creatus fuit Pontifex
7° calendas Augusti anno Christi 514. temporibus Theodorici Regis et A-
nastasij Imperatoris q quod Pontifex hortante Theodorico provinciale synodum
in Urbe egabit, quorum venire Eutychianos iam antea improbatos damnavit idem
q fecit contra Manicheos iterum in urbe Roma pululantes eorum libros ante
fores basilicae Constantinianae incendio consumpsit vixit in Pontificatu
annos 9. et dies 18. obijt namque octavo idus Augusti anno 523 ut vide-
ree apud Baronium tomo 6 annalium de anno Christi 514 cum reliquis Platina
et alios de vitis Pontificum scribentes indicti annis, fuit autem decreta-
lis haec epistola Episcopo Eusebio missa ut ex inscriptione constat quam prius
in suo decreto congessit Gratianus in cap. 2. 32. q. 2. adiecto in titulo Palea
quo nomine quidam significari putant id quod irritum est, sed verum est hoc nomen sponsi
antiquioribus canonibus et decretis cognominari quoddam antiquum inter
prete ut notat Cuiatius in posthumis cum in nostro textu haec epistola ab
Ant.° August.° in 1a collectione decretalium titulo 2 cap. 2. = docetur Pontifex
decisio multum interesse an puberem an impuberem filium pater desponderat in
primum namque in desponsatione puberis cuius est velle et nolle filij consensus necessarius
est alioquin non nuptiae non valent textus apertus in l. 2. ff. de ritu nuptiarum l. nec filium 12.
C. de nuptijs, in desponsatione vero impuberis cuius nulla voluntas est furioso aequi
paratur in l. 7. § plane ff. qq ex causis majores eat. l. 1. § penult. l. fu-
riosus ff. de obligationibus et actionibus patris consensus sufficit et ideo filius puberem factum
non posse mutare aut rescindere quod pater fecit afirmat Pontifex in finali
nostri textus verbis. Ex cuius textus decisione talia ab interpretibus communiter scri-
bentibus deducitur summaria conclusio: Pater pro filio impubere sponsalia
contrahit pro pubere vero non nisi consentiat. quo quidem conclusio duas continet partes quarum
unaquaeque a nobis singillatim erit examinanda 1ª quae probat consensum
patris in desponsatione impuberum suficere probatur ex textu in cap. aliter cum nostrates

30.

30. q. 5. cap. honorati 32. q. 2. cap. de raptoribus 36. q. 1. cap. cum virum de regular.
cap. 3. quomodo accusare poss. l. Paulus ff. de statu hominum l. in sponsalibus
7. ff. idem 12. ff. de sponsal. l. vidua 18. l. in coniunctione 20. C. de
nuptijs. §. 1. instit. de nupt. exornat extraordinarios in [illegible] Soto in 4
dist. 29. q. 1. art. 4. conclusione 3. Nauar. in summa cap. 14. n.º 15. relati a Couar
2a parte de matrimonio cap. 3. §. 8. n.º 1. et relati á Sanch. de matrim. lib. 4. disp. 23.
n.º 2. et ab Augustino Barb. in colect. ad [illegible]."

3. 2a autem conclusio [illegible] probat consensum parentum in sponsalibus puberum
non sufficere ad necessitatem esse ipsorum contrahentium consensum quod probat ex textu in cap. suffi
ciat 27. q. 2. cap. ubi non est 30. q. 2. cap. 1. cap. cum locum de sponsalibus cap. tuas 5 de
sponsa duorum cap. unic. [illegible] lib. 6. l. sponsalia 11. ff. de sponsal. l.
2. ff. de ritu nupt. l. nec filium 12. C. de nuptijs. Trid. sess. 24. cap. 1. de ref.
form. l. 20. [illegible] exornat Bellarm. lib. 1. de matrim. cap. 19 et 20.
Soto in 4. dist. 29. q. unic. art. 4. Couarr. de sponsal. 2a parte cap. 3. §. 8. [illegible]
cum d. lib. 4. disp. 22. n.º 4. et disp. 23. n.º 2. cum pluribus ab eis relatis."

4. Verum [illegible] nostri [illegible] decisio difficiles [illegible] dubitandi rationes et [illegible]
bia ad difficilem reddit ex eo quod nulla videtur esse differentia inter filium puberem et
impub. quoad hoc ut pater pro filio contrahere possit sponsalia ut constat ex de
cisione [illegible] in cap. unico §. porro hoc eodem lib. 6. ubi cauetur quod ex sponsalibus
contractis per parentes non obligantur filij siue puberes siue impuberes sint nisi
ipsi consentiant tacite vel expresse et sint presentes et non contradicant quam in decisione
[illegible] nulla constituitur differentia inter puberes et impuberes filios [illegible] directe non [illegible]
nulla [illegible] docet multum interesse inter sponsalia contracta á patre pro filio impubere
[illegible] et sponsalia [illegible] pubere, ut in altero casu consensus filij necessarius
sit in altero vero non [illegible]."

5. 2.º aduersus [illegible] nostra conclusionem [illegible] quando cemur
teneri filium impuberem adimplere sponsalia a patre suo contracta obstat quod
sponsalia sine consensu et [illegible] ipsorum contrahentium nullius sint momenti
ut constat ex d. l. sponsalia 11. ff. de sponsal. at sic est quod impuberis cuius
nullum iudicium est nullus potest esse consensus ergo ab impubere nullatenus poterit
sponsalia contrahi. Nec difficultatem tollit quod dixerit pater pro filio impubere
consensum prestare, nam ut ex nostro textu constat pater non potest pro filio adulto prestare consensum
ideo sic est quod pater non habet maiorem po[testatem] [illegible] obligare ad[illegible] [illegible]
[illegible] in impubere quam in adulto [illegible] utroque [illegible] poterea quia [illegible]
[illegible] non potest maiorem potestatem habere ad agendum pro filio quam ipse filius pro se ipso habet
ergo filius impubes nullam contrahendi potestatem habet ex defectu [illegible] nec
pater pro eo poterit contrahere."

6. 3.º [illegible] obstabit dicere nullatenus posse
cogi filium impuberem cum pubes factus fuerit adimplere sponsalia á
patre contracta, siquidem etiam impubes qui post septennium contraxit tenetur omnino sponsalia adimplere, [illegible] potest si voluerit resilire ut constat ex decisione [illegible] de his
[illegible] hoc [illegible] ergo multo magis poterit resilire á sponsalibus á patre contractis.
Au

augetur difficultas ex eo q.a est si filius ratione patrie [Dign.] reverentie spon
salia a patre p.acta p.a sua voluntate adimpleat ad hoc cogatur argumento textus in
d. c. [insuper] Virum de regularibus attento in eis quo assensus requiritur non sufficit
paterna reverentia ad assentiendum nam in iuris regula velle non creditur qui obsequitur
imperio Patris et domini l. velle ff. de r. i. igitur si filius noluerit sponsalia a p[at]re
p.acta adimplere non debet ad hoc ex imperio patris teneri immo nec spon
salia contracta censentur at suprasequitur non recte Pontifex immo textus adstat quod postquam
filius pervenerit ad legitimam etatem non debet adimplere quod pater fecit. " 7.

4.o adversus 2.am et 3.am conclusionem facit quatenus docet solum assensum filij adulti
spectari ad p.agenda sponsalia obstat quod tum civilis tum naturalis ratio suadet
ut filius familias sine assensu patris, matrimonium aut sponsalia p.agere possit §
1. instit. de patria potest. cum traditis et qui magis est iure ipso gentium naturali
ratione dictante inducto et apud omnes gentes perpetuo observato introductum est
parentum munus est quaerere nuptias filijs et maxime filiabus quod et sacra testatur
pagina Sapientiae cap. 7. da filiam tuam viro prudenti et Pauli ad Corinth. c. 7
dictatum et ex alijs sacrae scripturae locis quos adducit Bellarm. tom. 1. de matrimonio
cap. 19. propterea igitur si parentum munus est quaerere nuptias filijs dum vir eorum
assensum non est filiorum expectandus est. " 8.

5.o p.dicta difficultas augetur ex eo quoniam ipsa pater et filius una eademque
persona censentur l. ult. C. de impuberum et alijs substitutionibus unde unus di
citur alter dicere vir. § eius instit. de inutilibus et ubi unus est alter est l. cum
suma § fin. C. de agricolis et censitis lib. 11. atque ita quoad omnes iuris effectus re
putantur ut in l. litis nulla ff. de iudijs l. nec cum filio famil. ff. de furtis
igitur si pater una eademque persona cum filio censetur dum vir quod sive impuberes sive adul
tus filius non recte potest pater pro eo sponsalia p.agere = 2.us quoque dubitandi ratio
quoniam iure Pontificio quod ipsum statutum est vir x.a textus in cap. aliter 30. q. 5. ubi Evaristus Papa
statuit ut p nuptias non habeatur puella quam pater non desponsavit et similiter Leo Pontifex
in cap. quis eadem causa et q. 2. igitur si tam iure gentium quam civili et Pontificio patrem pro
filio nuptias p.agere oportet et recte immo textu docemur non posse patrem pro fi
lio sollicite sponsalia p.agere. " 9.

Ex his et alijs dubitandi rationibus non obsta
tibus defendenda est mihi decisio quorum ex ornatione p.mittendum est sponsalia nihil
aliud esse quam futurarum nuptiarum mentionem et repromissionem ex eo sic dicta quod veteres p.sti
pulabantur futuras sibi vxores spondere ut docet Vlpian. in l. 1. et 2. ff. de sponsal.
l. sponsis ff. de v. s. et Nicolaus Papa in c. nostrates 30. q. 5. unde sponsalia in
propria significatione earum dicuntur quae de futuro sunt recepta non est ut etiam sponsalia dicantur
propria significatione ea dicuntur quae de futuro et receptum non est ut etiam sponsalia dicantur
mutuus conjugalis assensus per quem matrimonium fit exprimitur quod ideo sponsalia de p.nti appel
lantur ut immo iure Gell. in c. sinceros c. q. desponsatam 27 q. 2. c. 9.o loco de p.sumptionibus
c. 2. cum fin. de sponsa duorum quod ideo sponsalia appellantur non tamen ex eo quoniam fu
tura traditio corporis p.mittatur ut tenet Abbas in cap. penult. de sponsal. Ad quam

mriu et stipulam etiam 3ª ratiōe d. c. penult. de sponsal. sicet in sacris lrīs habetur
ut obstat Mathęi c. 1. et c. cum esset de sponsa d. Mat. semel etc. itaq post mrium ratum
sponsa de psenti dr̃, ante mrium aut sponsa de futuro. post mrium vero cumatum
seu post nuptialem benedictionem non sponsa sed vxor siue coniux dr̃. c. ex publico de conuers.
coniugatorum. Et aliquo etiam sponsus et sponsa de psenti qui nondum mrium consumarunt vir et
vxor seu coniuges appellantr. c. ces. c. cum initiatr. c. coniuges c. coniugiu. c. instituta. 27. q. 2.
et sicet in sacris habetr lrīs Mathęi c. 1. et b. Jacob genuit Joseph virum Marię
et b. et b. noli timere accipere Mariam coniugem tuam ergo magis est aliquo etiam sponsa
de futuro appelatr vxor. c. iubemus de sponsalib. et. q. ipsa coniux ipsius fuisse dr̃
ut gl. verbo coniux idest sponsa interpretatr et sic etiam in sacris literis aliquo vsurpatr
genesis c. 29. ut Jacob dixit ad Laban da mihi vxorem meam quae tn̄ tm̄ erat
sibi pmissa docet Sanc. lib. 1. de sponsal. disp. 1. n. 2. Et regulariter loquendo
quoties de sponsis in iure fit mentio intelligendum est de sponsis de futuro nisi
aliud suadet dicti vis loquendi aut mens legislatoris ut notat Couar. de
sponsal. 2ª pte. c. 1. in fine. ..

Praeterea sciendum est in sponsalibus mutuum sigr̃u
10. mutuum q promissionum desiderari ut valida sint l. sponsalia ff. de sponsal. quod ex
eo constat quia sponsalia ut inqt Jul. in d. l. 1. ff. de sponsal. si futurarum nup-
tiarum repromissio idest reciproca pmissio cuius ratio est quia cum sponsalia sit pmissa mriu
in quo vtriusq agentis vinculum desideratr ita silr̃ in sponsalibus vtriusq est
vinculum et repromissionum contractum exigitr. vnde est quod si expresse vnius adsit pmissio ex parte
vero alterius non repromissio sed acceptatio tm̄ sponsalia contracta non intelligantr ideoq
si viro vg dicente per verba de futuro, accipiam te in vxorem, mulier responde-
at placet minime sponsalia censentr quia non datr repromissio quod desiderata in
sponsalibus requiritr cuius eadem doctrina causa potius ratio quia in re dubia
non est inducenda obligatio cum que sit contra libertatem possidentis liberam voluntatem
et sic est q acceptans promissionem potest illa acceptare mrium est in suo fauore non vero in
et sic est que acceptans promissionem potest illa acceptare mrium est in suo fauore non vero in
quod ut ipse obligatus maneat alteri ideo quoties non datr signum aliquod re-
missionis minime dicendum est ex sola acceptatione repromissionem fieri. Confirmatur ratio ex eo
quia qui tacet consentire vr in quibus est in suo fauore non vero in suo preiudicium ut constat
ex iuris regula. de qua in c. qui tacet de reg. iur. lib. 6. quae quidem regula in
proposito verificatr ut notat gl. b. et alij communiter scribentes Couarr. in prae-
ticis c. 15. n. 5. Quae silr̃ qui promissionem acceptat solum censetr acceptare in sui
fauorem non vero in sui preiudicium. Nec obstat quod si in mriis contrahendo per dicta verba est
sentit placet adijciantr et silr̃ respondeatr placet contra etiam intelligatr mrium ut
docet Couarr. in 4. 2 pte c. 4. § 1. n. 2. et plures relati a Sanc. lib. 1. de spon-
salib. disp. 18. n. 10. nam illud ideo procedit quia mrium nullatenus est claudicans potest
nec alia ratione acceptari nisi quatenus mrium quod ex natura sua contrahentes est vltro ci-
troq obligatorium at vero si sponsalia per dicta mo contrahantr et sic ut sponsalia
vim habeant, valebit tn̄ pmissio illa ad eum effectum ut qui pmisit saltem mane-
11. at obligatus acceptanti docet Sanc. d. lib. 1. disp. 5. n. 4 cum seqq. ..

Rursus pmittendum est ad sponsalia contrahenda non ita matu-

rum

ra ac perfectam requiri etatem ut admonitione cum satis sit sponsos ipsos intelligere quid agant ut inquit Iurisconsultus in d. l. in sponsalibus ff. de sponsal. itaque regulariter septenium expletum in sponsalibus contrahendis requiritur ut constat ex text. in c. tras. cum accessit. c. ad dissoluendum quod in nostro tit. d. l. in sponsalibus in fine. l. fin. tit. 2. partit. 4. et ratio est quia ut docet D. Gl. quam omnes sequuntur septenio expleto incipit initium rationis vigor et libertas, quod quidem manifeste probatur ex l. si infanti §. ult. iuncta l. potuit. C. de iure deliberandi nam in d. l. potuit dicitur requiri voluntatem pupilli ut ipsi adquiratur per eas et in d. l. si infanti. §. ult. dicitur maiorem septenio posse hereditatem adquirere ex quo manifeste supponit ex illa etate capacem esse voluntatem habere = Neque obstat quod in d. l. in sponsalibus in principio dicitur quod in sponsalibus contrahendis etas contrahentium definita non est sicut in matrimonio nam ex dicta lit.a regulariter requiritur septenium ob id quod ex illa etate vigor rationis incipit non tamen semper et absolute septenium requiritur nam si maior septenio adhuc vigor rationis non sit consequenter sponsalia contrahere nequit et e contrario si minor septenio rationis vigore sit capax sponsalia contrahere poterit quia malitia supplet etatem ideo autem iuris septenium prescribit quia in ea etate vigor rationis presumitur nisi contrarium appareat unde sponsalia contracta ante septenium non valebunt nisi probetur contrahentes doli capaces esse, septenio tamen expleto sponsalia valebunt nisi probetur non esse doli capaces docet Sanch. d. lib. 1. disp. 16. n.o 8. cum sequentibus atque ideo in d. l. in sponsalibus Iurisconsultus in principio affirmat in sponsalibus non esse definitam etatem et in fine in quantum impuberes posse contrahere si non sint minores quam septem annorum explicat 12
Sanch. d. disp. 16. n.o 2. et 3.

Ex quo deducitur quod cum ad sponsalia necessario requiratur consensus eorum qui obligantur et expressus vel saltem facto aliquo significatus cumque talem consensum minores septennio habere non intelligantur, si sponsalia contracta sint ab infantibus id est a minoribus septenio vel a parentibus pro eis nullius momenti erunt nisi maiores facti, verbo vel facto in eadem voluntate durare demonstraverint, tunc non sponsalia que ab initio nulla fuerunt ex supervenienti consensu convalescunt ut constat ex decisione text. in c. tras. 4. c. accessit. §. quod in nostro tit. d. c. un. in princ. quod eodem tit. lib. 6. = itaque sponsalia contracta a patre pro filio adulto non consentiente et contracta similiter a patre pro infante in eo conveniunt quod utraque non valent ex defectu consensus utriusque contrahentis, nam alter non consensit et alter consentire nequit differunt autem in eo quod contracta pro filio infante convalescere possunt si filius maior septenio non reclamaverit et postea verbo vel facto cohabitando vel cum sponsa aut accipiendo et dando munera factum patris approbaverit quo in casu non ex facto patris sed ex suomet consensu obligatus manet, licet ratione patriae potestatis intrinsecus contracta si infans maior factus tradicio patri approbaverit, sponsalia vero pro adulto filio a patre contracta nunquam convalescunt quia cum consentire et dissentire posset non debet invitus a patre suo obligari. = Sin autem pater pro filio suo pubere sive impubere maiore tamen septennio sponsalia consentiente et non contradicente contraxerit valida erunt ob rationem supra quia ex eo consentientes sunt et non contradicunt consentire videntur c. un. §. porro quod eodem tit. lib. 6. 13.

quasi ex qut a doctrina difficili summe apparet nri tx de eo in illa parte qua doce
mur posse patrem filiis non dum adultis cuius volat discerni non pot, cui voluerit in vxore tra
dere et postquam filius pervenerit ad perfectam etatem dico debere patris factum adimplere
nam si verum est quod diximus sponsalia a Pe ch tamen ne dissensu filii nullius esse mome
nti nec convalescere nisi ex filii approbatione d. c. un. in princ. quod alibi in nro tex. necessari
filio imponitur ut teneatur dico quod Pater fecit adimplere? quam difficultatem glossa in
nro tex. verbo debet quod sequuntur Joannes Andreas, Zabarella, Butrio, Abbas et alii
plures quos refert Barb. in collectaneis ad nrum tex. n.o 8. predicta nri tex. verba quod filio
necessitatem imponunt ad implendum patris factum, intelligunt non de precepti sed de ex
pedienti debito, nam tum patris consensus de honestate requiratur ad matrimonium non tamen requiritur bene
necessitate, quia etiam sine eo contractus conjugalis valet et tenet, ut docet Covar. d. 2. p.
c. 3. § 8. n. 1. cum pluribus aliis relatis a Barb. ubi supra. Verum quod in nro tex. in ter statu
et si filius sit admitti non pot ex eo quia de honestate tum filius adultus quam infans tenetur
patri obedire et eius factum approbare quia si quidem ita esset nulla distinueretur in nro tex.
13 differentia inter filium adultum et infantem quam predicta interpretatio recte reiicitur a D.
Bartholo Legionensi de Sanct. matrimonii lib. 12. c. 9. n. 20. =
14. Quare qui et alii omissis verius dicendum est in nro tex. differentias
fieri inter filium adultum hoc est maiorem septennio consentire pot et inter infantem
hoc est minorem septennio cuius voluntas discerni non pot ut ibi in primo casu paterni
si dissentiente filio sponsalia peragere nequeat quod ex patris promissione filius
alibi suo consensu non obligatur ut supra diximus et probat tex. in c. ubi 30. q. 2. in 2.o vero
casu pater potuit sponsalia contrahere pro filio infante ob id nempe quia et in tali
sponsalia ab initio non valent convalescere tamen possunt et sic quodammodo valet
sponsalia tacite illum consentire habent si filius maior factus patris factum ratum habu
erit notat Panormit. in presenti n.o 8. ideoque Pontificis in nro tex. ea quae grata spon
salia a patre pro filio infante contracta valere debent si filius vivus rationis ve
quoque non reclamaverit, quo in casu tenetur nro ea adimplere quemadmodum
ditenentur ceteri impuberes maiores septennio qui sponsalia intra pu
pillarem etatem contraxerunt recipiscere nequeunt cum post decimum quartum annum
quo quo tempore reclamare potuerunt si matrimonium contrahere noluerunt ex. de
cioe tex. in c. de illis 7 c. de nobis 8. eodem titulo =
15. Ex quibus quaeque deducitur decidendi ratio ad nrum tex. quia cum ad
sponsalia necessario requiratur consensus contrahentium, quoties filii in ea sint
etate in qua possunt consensum praestare parentes pro illis sine eorum consensu s
sponsalia contrahere nequeunt, cum vero filius in ea sit etate ut voluntas
eius adhuc discerni non possit, tunc pater ad quem pertinet filiorum cura pro
ut in ea etate qua ipse se gubernare non possit potuit pro eo sponsalia
contrahere pendente tamen in filii ratificatione ut notat Panor. tit. in fi.
n.o 3. et ideo si sponsalia sic a patre contracta ratificatione filii convales
cant ut supra diximus ex quo decidit Pontifex filium debere hoc adimplere
ut sic ita teneatur adimplere quo sponsalia a patre contracta quemadmodum
ipse teneretur adimplere sponsalia contracta a se metipso notat Barbosa
in

in c. lect. ad nrũ Az nº pencult. et ult. 16

Quibus ni expositis cū nō obstat dubitandi ratio s.ª adducta
n.º 1.º desumpta ex decisione Az in d. c. un. §. porrò nã ut ex s.ª dictis cōstat
verum ē sponsalia a p.re cōtracta p filio sive pubere sive impubere nō valere
nisi consensus filij tacitus vel expressus accedat nec nrũ Az contrarium docet cōtra intr
pretationem adeò s.ª traditam. nec etiā obstat 2.ª dubitandi rō nã ut diximus
certum ē sponsalia fieri nō posse nisi ex cōsensu contrahentium quapp impuberes
minores septennio sponsalia cōtrahere negt ut in d. l. in sponsalibus, nec si
pater pro cōtrahat sponsalia valent absolute cū tm subsistat cōdicione si impuberes
maior septennio factus ea rata vellit habere quo in casu ut s.ª diximus
nō ex patris cōsensu sed ex ipsius met filij consensu cōvalescunt. nec similiter obstat 3.ª
nã verum ē filium cogi nō posse adimplere sponsalia a p.re cōtracta casu quo
volens eis postea nō accessit, sin.º volens filius postea accessit vel expressè
cōsentiendo vel tacitè nō reclamando cōtracta facta patris tunc sponsalia cōfir
mata p ipsius consensus ad implere tenetur filius quemadmodum tenentur
cæteri impuberes q postquam ipsi cōtraxerunt obligati remanent ad imple 17
mentum cōtracta ut cōtra Az in d. ... de illis et d. c. a nobis post nrũ tx.º ::

Nõ obstat etiā 4.ª dubitandi rō nã etsi verum sit consensus parentum
in sponsalibus ac matrim.º filiorum desiderari quo ad honestatē requiritr
istud cōtractus sine consensu filij tacito vel expresso minimè pcedit. d. c. un. §.
fin. pmo solus consensus filij matrim.º cōtractum pfectum facit. d. c. veniens de spon
sal. d. c. sufficiat 27. q. 2. et rō ē qa filius quoad cōtrahendum matrim.m ē ita
liber et sui iuris ut nō teneatur parenti illud precipienti obedire sub
aliqua lethali culpa ut notat Barb. in pñti n.º 5. unde p dicta autem
vitaes sacra scriptura cōes q leges ... officio qua consensus parentum
in nuptijs filiorum exigunt ad honestatē referuntur docet Cobbar. d. 2. p.te
c. 3. §. 8. n. 1. unde nec etiā obstat ulta dubitandi rō qua p.r. Pater
et filius p una eadem q psona heri, nã id pcedit quoad actionem et alios iuris
effectus nō uero quoad matrim.m in quo cōtrahendo filius sui iuris est ut s.ª
diximus cumque finitur hic iste postdiem S. Xavier 4.º nonas decem
bris anno de 1647 ::

Interpretatio ad Az in c. a nobis 2 de

Sandelina de sponsaõe a D.D.

Carneiro in capta. 5 idus decembres

:: Anno 1649 ::

Hic nr Az cuius interpretationem aggredimur desumptus fuit ex Alexandri 3.i 1
epistola epp.o Belvasensi rescripta quæ integra refertur ab Ant.º August.

º in

in 1.a colect. decret. tit. 4. §. 3. c. 3. ex qua Alexandri epistola duae decre
tales quae in quinque libris habentur desumptae fuerunt. altera quae extat in
c. qui filii. q. q. filii sint legitimi et alia quae refertur in [illegible] in. 1. P. ff. cons
ultus fuisset a predicto Epo super matrimonijs clandestinis [illegible] quoties matrimonium clandestinum fu
isset contractum aliqua dispensatione postea indigerit, cuius consultationi respondet Pont.
dicens non videmus quod dispensatio super his sit adhibenda. nam si matrimonium ita occul
te contractum fuerit quod exinde legitimi testes non appareant [illegible] si alter postea
neget non [illegible] aliquatenus ab ecclesia compellendi, ea certe ratione quia non deficit ius
probatio. si vero matrimonio ita contracto ipsi postea consentire [illegible] illud publicare
voluerint, tunc ab ecclesia recipiendum erit et [illegible] dubio quod gestum est nisi rationa
bilis aliqua iusta causa impediat ecclesia approbatura est ac si ab initio in
conspectu ecclesiae fuisset contractum quae [illegible]. postea vero in d. epistola
cavetur quod filii ex tali matrimonio sic ab ecclesia comprobato [illegible] inter legitimos censeri
debent quae [illegible] in d. c. qui nobis q. q. fil. sint leg. quae cum nostra [illegible] de
cretali coniungi opportet. disputatio autem nostra [illegible] decisionem versabitur
[illegible] cuius exornatione talis decretis disputanda [illegible].

2. Ecclesia non iudicat de clandestinis matrimonijs. sed si contrahentes volunt in ecclesia
publicari sunt recipienda et approbanda. quod [illegible] in c. cum inhibitio [illegible]
[illegible] c. 2. c. nullus. c. nostrates. c. [illegible] c. nullus. 30. q. 5. regia lex fin. tit. 3. parti. 4.
[illegible] ordinarios [illegible] in 4. [illegible] dist. 28. a. 3. Soto d. dist. 28. q.
1. Caieta. tom. 1. opusculorum titu. 12 de matrimonio q. 2. Decius [illegible] 231. n. 6. Covar. de
matrimonio 2 p. c. 6. n. 8. Sanc. de matrimonio lib. 3. disp. 3. Petrus de Ledesma de matrimonio dub. 45
cum alijs relatis á Barb. in collectaneis ad [illegible]

3. Verum ad dicta [illegible] ex nostra decisione desumpta difficiles [illegible] dubitandi
rationes et 1.o adversus illam [illegible] qua docemur quod quoties nulla est probatio matrimonij contrahentes
[illegible] obstabit dicere quod quoties super matrimonio [illegible]
[illegible] ab ecclesia quae de occultis non iudicat [illegible] exigi debet ut ex iuris iu
[illegible] ambientis probatio deficit iuramentum á reo exigi debet ut ex iuris iu
randi religione veritas demonstretur ut constat ex decisione [illegible] in c. [illegible] et in
[illegible] attestationes de desponsa impub. igitur [illegible] in nostra [illegible] decisione docemur
probatione iuramentum á reo exigi debeat ac consequenter non recte in nostra decisione docemur
quod deficiente matrimonij probatione contrahentes ab ecclesia compelli non debent.

4. 2.o adversus alteram [illegible] qua docemur quod si matrimonium clandestinum publicatum
fuerit debet ab ecclesia recipi et approbari; obstat quod matrimonia clandestina non solum
post Tridentinum verum á tempore Evaristi papae nulla et irrita fuisse [illegible]
ut constat ex ipsius decreto quod refertur in c. 1. 30 q. 5. ubi asserit matrimonia clandestina
non legitima connubia esse sed adulterina et contubernia igitur si clandestina
matrimonia [illegible] ante nostram decisionem nulla et irrita [illegible] non recte in nostra conclusione
docemur quod si publicata fuerit debet ab ecclesia recipi et approbari.

5. 3.o contra eandem [illegible] obstat decisio [illegible] in c. [illegible] 35 q. 6 ubi Celesti
nus Papa sic inquit: vir nobis quod contra quem [illegible] ecclesiae duxit non sit uxor
nam quae contra ordinem ecclesiae facta est ratum non habent [illegible] dicunt [illegible]
[illegible] autoritas ex quo [illegible] manifeste deducitur matrimonium contra [illegible] ecclesiae
[illegible] contractum ratum non esse, [illegible] si ea quae matrimonia clandestina [illegible] fuerint ab ecclesia
in

quis dicta igitur semper nulla ac irrita censeri debuerunt.

Denique est absit dicere quod [illegible] dicta matrimonia clandestina tanquam ab 6
ecclesia interdicta nulla sunt non debent unquam convalescere ob id quod postea publica
tur nam secundum iuris regulam quod ab initio vitiosum est tractu temporis non convalescit l. qui ini
tio 29. ff. de reg. iuris ex quibus decidit [illegible] in c. dudum el 2° de electione c. siquis
de censibus igitur similia clandestina irrita erunt tanquam ab ecclesia interdicta
non recte [illegible] docemur convalescere posse si postea in conspectu ecclesiae
publicentur.

Sed quis et alijs dubitandi rationibus non obstantibus que 7
veritas est nostri [illegible] decisio et solutio ex ea desumpta pro [illegible] non nulla pro
tandas sit et 1° sciendum est matrimonia clandestina ante Concilium Tridentinum re
formationem valida fuisse ut constat ex c. nec illud 30. q. 5. c. 1. et 2. qui [illegible]
et tanquam de fide definitum sic extat in Trid. sess. 24. c. 1. de matrimonio [illegible]
cuius rei ratio est nam cum in matrimonijs semper requisita fuisset iuris solemnitas, [illegible]
ties concurrit essentia [illegible] validum est etiam si iuris deficiat solemnitas, [illegible]
in matrimonio clandestino tota essentia matrimonij concurrat solum quod deficiat extrinseca
publicitatis solemnitas que non est de essentia matrimonij [illegible] non est [illegible]
valeat ut docet D. Th. in 4. dist. 28. q. 1. [illegible] semper fuerunt huius-
modi clandestina matrimonia [illegible] damna et lites que frequenter ex illis oriebantur [illegible]
doctrinae respondit Concilium Tridentinum de matrimonio. c. incipiens de ritibus et c.
[illegible] et D. Lex regia [illegible] 3. parti. 4. ex qua [illegible] descendit ut morte
sit peccatum matrimonium clandestinum [illegible] nisi adsit aliqua iusta causa et [illegible] 8
licitum posse apparere ut docet Cobb. [illegible] 6. n. 20. 22.

Plures autem clandestini matrimonij species ab
interpretibus recenseri solet verior tamen et receptior opinio est ut duae tamen sint altera
quod sine testibus et altera quod sine denuntiationibus celebratur, in alijs non [illegible]
[illegible] alie solemnitates [illegible] non recte dici clandestinum matrimonium, ideo non dici clan-
destinum quod [illegible] fit ac [illegible] illud tamen sic dicetur in quo illa deficiunt que
ad effectum eius publicationis ab ecclesia desiderantur, matrimonium nanque in quo alia solem
nitates requisite defuerint non clandestinum sed minus solemne appellabitur
ita pluribus adductis docet Sanc. D. Th. 3. dp. 1. n. 3. = Post alias autem solan
olitates que in matrimonijs [illegible] ab ecclesia fuerunt requisite ob evitanda clandes
tina matrimonia Innocentius 3. in [illegible] generali Lateranensi decrevit ut antequam matrimonium
[illegible] fieret coram [illegible] apprio parrocho in ecclesia denuntiationes fieret c. cum inhibitio [illegible]
nro. 4. atque ita matrimonium sine [illegible] denuntiationibus celebratum clandestinum [illegible]
quod si postea irritum fuisse ab initio constaret [illegible] aliquo impedimento [illegible] consanguinitatis
vel affinitatis etiam si bona fides utriusque coniugis adfuisset quod impedimentum illud [illegible]
nora [illegible] filij ex tali matrimonio procreati illegitimi reputantur ut docet exposite [illegible]
in d. c. 3. § 1. qui [illegible]. [illegible] verum sit quod quoties matrimonium bona fide [illegible] si pos-
tea irritum appareat ob aliquod impedimentum proles legitima esset etiam si unius tamen
coniugis bona fides adsit ut docet [illegible] in c. ex tenore qui filij sint legitimi. Cobb.

D. 2.

9 d. 2. p.te c. 6. n. 15. vers. Hoc tamen omnia aliaque mala que ex matrimonijs clandestinis oriebantur ut vitarentur Sancta et generalis Tridentina Synodus ipsa matrimonia irritauit precipiens ut non aliter matrimonium contrahi valeat quam presente parrocho et duobus aut tribus testibus ut constat ex d. sess. 24. c. 1. de reform. et similiter Lateranensis Concilij vestigijs inherendo precepit ut tertio a proprio parrocho denuntiationes fierent que tamen omitti quandoque potest si id ordinario expedire visum fuerit = Dubia aut et controuersa fuit quaestio an potuisset ecclesia matrimonia clandestina irritare quam late disputat Sanchez d. lib. 3. disp. 4. in qua vere tenendum est potuisse ecclesiam hoc facere inhabilitando personas contrahentium ut constat ex illis verbis eos ad sic contrahendum inhabiles reddit et similiter annullando contractus ipsos ut constat ex illis verbis eiusmodi contractus irritos ac nullos esse decernit sicut etiam ecclesia irritauit matrimonium inter consanguineos, cognatos, et affines inhabilitando personas ut constat ex toto tit. de consang. et affinit. et etiam in alijs casibus quos refert Sanchez d. disp. 4. n.

10 4. =   Quibus ita ter expositis ipsa deducitur decidendi ratio ad materiam hanc quod etiam matrimonia clandestina ante Concilij Trid. reformationem valida fuerint quoad Deum ecclesia tamen que de occultis non iudicat c. erubescant 32. dist. iusta de causa non poterat contrahentes ad cohabitandum compellere imo potius eos separare tenebatur, sin autem ipsi voluissent matrimonium clam contractum publicare tunc iustissime percipiebatur tale matrimonium ab ecclesia recipi et approbari

8 quia quoad Deum validum fuerat et sic ecclesia illud approbabat declarando scilicet id ex tunc ab initio validum fuisse, nisi forte contractum fuisset cum aliquo consanguinitatis et affinitatis impedimento nam tunc tanquam nulliter contractum ab ecclesia recipi aut approbari non debuerat ac ideo recte Rota in materia decisione decreuit matrimonium clandestinum ab ecclesia non admitti nisi post publicationem docentis iudicis ordinarij et precipue similibus in rationali ad materiam hanc.

11   Quare exposita decidendi ratione ipsa non obstat ratio dubitandi prima adducta n. 1. quia verum tenendum est quod ubi omnis probatio matrimonij deficit non debet exigi iuramentum a reo non obstante materia in contrarium adducta quia procedunt alijs in casibus in quibus saltem aliqualis suspicio matrimonij subest, secus procedit in matrimonio clandestino ubi pro eo nulla vtique suspicio apparet notat Vacaronius mitanus in prefati n. 2. = Nec etiam obstat 2a dubitandi ratio desumpta ex d. Euaristi decreto ubi matrimonia clandestina non legitima connubia esse sed adulteria et contubernia cauetur, nam tot adulteria et stupra appellantur quoad forum ecclesie externum non vero negatur in foro interno vera fuisse matrimonia et ideo in fine dicti textus subiunguntur illa verba stupra potius quam legitima coniugia esse non dubitatur nisi volar propria suffragauerit et vota succurrerint legitima quod quidem postrema verba textus materie huius decisionem intelligenda sunt ut contrahentes matrimonia clandestina irrita habeant nisi personae contrahentes illa publicare voluerint docet Sanchez d. lib. 3. disp. 3. n. 4. 11.

13   Nec etiam obstat 3a dubitandi ratio

Se

desumpta ex decisione textus in d. c. vir 35. q. 6. ut per primum matrimonium contractum sive ecclesie contractum irritum est; non obstante est decisio illius textus procedere casu quo post contracta sponsalia et subsequutam copulam sequuta matrimonium contracta sive cum alia non tamen in casu irritum dicitur contractum matrimonium non tamen quia ecclesia prohibuit sicut dictum est quia primo priora sponsalia in matrimonium transiverunt per subsequutam copulam iuxta decisionem textus in c. is qui fidem de sponsal. unde cum in illa specie iam fuisset legitimum matrimonium consumatum nil mirum quod secundum irritum ab ecclesia censeatur docet Sanch. d. 89. 3. n. 4. = denique non obstat ultima dubitandi ratio desumpta ex eo quia non debet matrimonia clandestina convalescere eo quod postea publicentur siquidem quia ab initio vitiorum est tractu temporis non convalescere neque quia in nostro textu dicitur matrimonium clandestinum publicatum convalescere hoc intelligendum est respectu ecclesie quoad forum externum neque quoad deum valida absque dubio matrimonia erant utpote cum quando clandestina matrimonia ante concilij Trid. reformationem valida fuissent ab initio nihilominus quamvis in textu convalescere dicantur per publicationem quia ecclesia illa approbat non quia prius essent valida ut externe quia ab initio valida fuerunt notat glossa in nostro textu et ibi apparet et sic finitur nostri textus 6° idus Januarias anno 1690. utinam in laudem omnipotentis Dei P. F. et S. Deipara Virginis Mariae omniumque sanctorum precipue in D. Marci Evangelistae cuius nomen et scindignus in sacris lim[illegible] fui sortitus. "

Interpretatio ad textum in c. 1. de sponsa duorum a D. D. Joanne Corne[illegible] enucleari incepta 4. idus Januarias anno 1690.

Desumptus est hic noster textus ex auctoritate D. Augustini et si in ipsius operibus que extant non inveniatur ut notat Cuiatius inspiciens ex glossa marginali in nostro textu, stat tamen ex eius inscriptione que ita se habet Augustinus de fide pactionis et sponsi. quemadmodum etiam habetur in 1a collectione decretalium tit. 4. tit. 4. fuitque caput hoc a Gratiano insertum in c. ult. 27. q. 2. sub nomine Palee quo nomine supponi solet antiquioribus canonibus et decretis eo nominari quidam antiquum interprete notat Cuiatius in c. 1. de despons. impub. sciendum est secundum gallicam translationem caput hoc unicum fuisse sub titulo de fide pactionis et sponsi quod erat tit. 4. quia in eadem translatione sequebatur tit. 5. de sponsa duorum et sponso duarum ut legitur in d. 1. collectione decretalium et animadvertit Cuiatius in ipso = Docet autem Augustinus in nostro textu ipse fidem in sponsalibus pacto endo [illegible] faciendum accipi, alia enim fides pactionis alia fides

des ssensus quidem est acsi diceret alia esse sponsalia de futuro, alia vero de presenti quorum priora mere sunt sponsalia, altera vero matrimonium efficiunt unde inquit Augustinus qui sua fide pactionis alicui mulieri fecit non debet postea aliam ducere; sed si de facto duxerit matrimonium tenebit, penitentia tamen ei imponi debet quia fidem mentitus, sicut qui fidem verius fecerit non est ei aliam ducere, si aliam duxerit dimittet ipsam et adherebit priori quod quidem est nostri hipotesis ex qua talis de facto disputanda solutio ,,

2. Conclusio Gens successive per verba de presenti cum duabus tenetur adhere're id sicut primo contraxit per verba de futuro 2° per verba de presenti adherebit 2de. quam conclusionem comprobant hic in c. ult. 27 q. 2 et c. 3. c. fin. ... Henrico ... c. sicut 22 cum ... mtr. 82. de sponsal. ex ornatis ... ordinarios in presenti ... in summa ... c. 24. ... Luz. de matrimonio c. 27 n. 1 cum sequentibus. Menoch. de arbitrariis casu 449 n. 9. ... Lessius de iust. et iure lib. 2 c. 40 n. 74. Bonac. de matrimonio q. 2 puncto 7 n. 3. Sanch. lib. 1 q. 48 ... Cobb. 2. p. c. 7 § 8 n. 5. Basilius Legionen. de matrimonio lib. 12 c. 23. Valerius Reginaldus in praxi fori penitentialis lib. 3 n. 260 cum aliis relatis a Barb. in collectaneis ad matrimonium hic ,,

3. Sed contra nostri hic solutio et si verissima sit, difficiles ... partis dubitandi rationes et primo adversus illam partem qua docemus quod Gens cum duabus successive per verba de presenti teneri 2am dimittere et adherere primae obstabit dicere quod fides servanda quod sum nostri hic decisio in sponsalibus de presenti ... venit servari debet ex ... naturali ... grave ... fidem fallere ... ff. de pactis l. 1. ff. de constituta pecunia at sic est quod ... iure naturale ... plures sunt habere uxores ... magistri in 4. di. ... Augustinus ... habere uxores ... ex more ... fuit sanctis viris et Patriarchis plures sunt habere uxores. c. coniuncti 32 q. 4. ergo si non est contra ius naturale plures sunt habere uxores et ... fidem fallere ... videbatur eum qui successive cum duabus contraxit utramque retinere debere, ne uni saltem fidem falleret ac consequens non recte in nostra solutione docemur teneri adherere primae et dimittere 2am ,,

4. Contra adversus illam partem qua docemur sponsalia de futuro per sponsalia de presenti solvi obstat decisio hic in c. licet ... et in c. ... de sponsal. ... iuribus cavetur quod si quis postea quam fidem alicui dedit cum alia per verba de presenti contraxit tenetur priora sponsalia adimplere necnon 2a remanere cogitur ac consequens non est verum dicere sponsalia de futuro per sponsalia de presenti solvi. = Sed huic difficultati ex eo fit satis quia ... iuribus post sponsalia de futuro copula subsequuta fuit ex qua matrimonium presumitur ut expresse dicitur in d. c. ... nullo non est maior ... sponsalia ... se immisceat ... sponsos ... maritalem ... gravi ... peccati et cum ... humanae leges iubeant dubia in meliorem ... c. ... misericordes ... de reg. i. lib. 6. l. quoties ff. de rebus dubiis ideo ... Ecclesia iudicat copulam subsequutam fuisse ... ad implendum ... atque ideo ex tanto

consensu de presenti matrimonium presumitur in d. iuribus. Verum adhuc non obstante predicta interpretatione difficultas remanet ex regulis, primo quia actus mali et prohibiti non presumitur nisi probantur ut constat ex textu in l. 2. C. de nuptiis et ex c. 1. de presumptionibus atque accedere ad sponsam malum et prohibitum quoniam et si animo maritali fiat adhuc tamen peccatum incurritur ob id quod matrimonium clandestinum contrahitur, 2° accedit prohibitio de qua in superiori textu de clandestina desponsatione et propterea incurritur peccatum scandali, 3° accedit adeo quod adhuc sua est ratione dicitur quod tali in casu ex ea non potest matrimonium presumere ad evitandum delictum presumptionis. Preterea obstat Decius cons. in c. ult. de sponsal. maius presertim conatus ad copulam non facit ut ex sponsalibus matrimonium iudicetur et nihilominus eo in casu eadem ratio excludendi delictum invenitur, pro non recte respondetur in d. iuribus pro ratione dubitandi adductis per subsequentem copulam matrimonium presumitur. 6

Sed his non obstantibus verissima est nostra cons. decisio cuius decidendi ratio quoad 1am illius partem ex eo descendit quod matrimonium sufficienter contrahitur per verba consensum exprimentia de presenti textus in l. 1. cum aliis de sponsal. quia est intervenire fides consensus in nostro textu vero cum pro illa fides igitur sit contractum matrimonium sequitur quod qui primam fidem fecit si postea cum alia de facto contraxerit nihil agat nam textus Apostolum
7 1. ad Corinth. c. 7. mulier alligata est legi quanto tempore vir eius vivit et iterum vir ita ut mulier potestatem sui corporis non habeat sed vir et econverso quare viventem
uxore vir non potest contrahere cum alia sed si de facto contraxerit separari debet ne 8
persistat in adulterio et tenetur adherere 1° que est vera et legitima uxor l. d. c. sicut et d. c. si inter de sponsal. Ratio autem 2e partis in eo consistit quod per fidem pactionis idem per verba de futuro matrimonium non contrahitur sed tamen sponsalia quasi futurarum nuptiarum repromissio l. 1. ff. de sponsal. et cum in matrimonialibus fortius vinculum superveniens preiudicet priori d. c. sicut et d. c. veniens el. 2. de sponsal. ideo si post sponsalia de futuro sponsalia de presenti cum alia contrahantur cum matrimonium fortius vinculum sit nihil mirum quod per illud priora dissolvuntur sponsalia ac ideo recte in 2a nostra decisionis parte docemur sic contrahentem adherere debere 2e cum qua matrimonium contraxit tenebitur tamen penitentiam pati pro fide mentita cum 1a ut in nostro textu ubi notant omnes scribentes et alii quos refert Barb. in collectaneis ad illum n. 2.

Dubia autem et controversia est illa que est in predicto casu ita dissolvuntur sponsalia per subsequens matrimonium ut nulla maneat illorum obligatio ita ut nec soluto matrimonio per fede religionis aut morte coniugis sponsor teneatur ea adimplere in qua questione parte affirmativa quod scilicet duret obligatio facit sequens consideratio nam votum simplex religionis per matrimonium consumatum non omnino extinguitur sed suspenditur ita ut dissoluto matrimonio votum adhuc eadem obligatione qua antea tenebatur obstrictus sit ad votum adimplendum ut cum aliis docet Sanch. lib. 9. disp. 33. n. 16. igitur si per matrimonium religionis non extinguitur per eadem impossibilitatem matrimonii ita similiter dicendum erit.

impediende matrimonij ut non solvatur per traditionem impossibilem alterius matrimonij Sanc. ostiog tuentes Adrianus in 4. q. 2. de matrimonio ad 2um. Petrus de ledesma de matrimonio q. 43. ar. 3. dub. 2. ad 2um et q. 46. ar. 1. dub. 1. qui tamen quandam adhibent limitationem si scilicet sponsor ex matrimonio tot genuisset liberos ut alio inito matrimonio eos educare non posset et ita se non exigeret ut matrimonio aget quod sit = Verceg. nostri tamen e contra sic quamquam sententiis plures relati a Sanc. d. lib. 1. disp. 48. n. 3. verum Barb. in collectaneis ad num. 7 n. 2. quorum quidem sententiae est ratio quia per matrimonium extinguuntur sponsalia prius contracta ut constat ex modo dictis et ex c. si inter eum aliquis sa vero confirmatur delusoris adducti atque obligatio sel extincta quæ non revivescit ex num. 7 in l. 9 res § ?aree ff. de solutionibus c. quaeris de obligation dist. a sponsalium obligatione sponsaliorum quae per matrimonium extincta fuit amplius revivescere negatur. Nec obstat fundamentum contrariae sententiae sed adductum quia votum et sponsalia sunt obligationes distinctae radicis per votum non obligatur quis Deo per sponsalia homini unde obligatio Deo facta per aliam obligationem distinctae rationis non extinguitur sed suspenditur at vero obligatio sponsaliorum homini facta per aliam obligationem eiusdem radicis ideo extinguitur quod adeo verum est ut etiamsi sponsalia iurata fuerint per subsequens matrimonium extinguantur et licet agens mortaliter peccet amplius tamen non remanet obligatus ut docet D. Bonau.
8. 3 p. lib. disp. 39. a. 3. q. 2. in fine.

Qua adhibita de eadem ratione non obstant rationes dubitandi sed adductae non 1a desumpta ex eo quod olim licuisset plures sub here uxores ut num. 7 in d. c. obiicitur 32. q. 4. cuius difficultatis solutio pendet ex illius difficilioris quaestionis resolutione an scilicet polligamia sit contra ius naturale nec non quaeritur grauissima sit per utraque parte fundamenta et quod contra ius naturale non sit preterea in argumento adductae videtur facere verum D. Augustini auctoritas quod lib. 16. de civitate Dei c. 38. scribit eo tempore nullis sibi fuisse plures uxores accipere multiplicandae posteritatis causa, et Josephus lib. 17 antiquitatum c. 1. affirmat Iudaeis more maiorum licuisse plures sub here uxores et D. Thomas in 4. sent. dist. 33. q. 1. ad 1um consuetum inquit potuisse inducere ut licet plures sub habere uxores cum hoc permissio non sit contra prima iuris naturalis principia et denique facit Coloniense concilium lib. de matrimonio c. incipit caeterum neonaturae ubi hoc ?? occulta lege naturae comparatum est ut quo principantes singularitatem amant quod autem subditus non servus omnino subdunt. Unus enim servus pluribus dominis commode servire non potest at plures servi non sine decore uni domino subduntur, itaque cum in nuptijs vir principatum mulier vero subditi vices gerat contra naturam nuptiarum non est unum virum plures ducere sed unam pluribus viris nubere planes contra naturalem rationem esse quis non videt

Det. ex qq et aliis adductis a Tiraquello tit. 7. legum connubialium n. 25. contrarium polligamiam esse contra iuris naturale. 9

Contrario aut quod contra ius naturale sit probari videtur ex regulis et ex eiusdem D. Thomae auctoritate ubi supra relata quod postquam dixit convenienter potuisse licere plures uxores sub habere in eadem q. 1. ar. 2. vi. 80 dicitur sequitur explicat dicens neque l. humana nec consuetudine pluralitatem uxorum permitti posse neque umquam licere aut licuisse neque etiam l. naturali permittit habere plures uxores non refragante contra eam iure naturali in qua solus Deus dispensare potest = praeterea quia polligamia ipsius fini matrimonii repugnat nam ab ipso Deo meis institutione una costa in unam feminam fuit conversa et ore ipsius festo Adami dictum fuit propter hanc relinquet homo patrem et matrem et adhaerebit uxori suae et erunt duo in carne una, non dixit tres seu plures sed duo nec dixit adhaerebit uxoribus sed uxori ut ratiocinatur Innocentius 3. in c. gaudemus de divortiis atque ita verius pluralitatem uxorum legi quoque naturali ac matrimonii institutioni repugnare = Nec obstat quod olim polligamia Sanctis patribus permissa fuisset nam id tamen licuit illis quia fuit divina revelatione concessum ut testatur idem Innocentius in d. c. gaudemus mos quippe ille fiat divinitus inspiratus ut notat gloss. ibi verbo divina quem etiam confirmat Colonigus consiliis explicans dispensatum a summo Deo concessum fuisse ad praenuntiandum unionem Christi ipso plures uxores synagogam scilicet et gentium multitudinem veluti membra corpus esse iungendas, quae completa quae per figuratam coniunctionem in Christo terminatur in l. gradu ordo invenitur prohibitum plures sub habere uxores d. c. gaudemus = ex quo deducitur non esse contra prima principia iuris naturalis ut inquit D. Thomas ubi supra, nec contra ius naturale primum ut inquit Magister sententiarum in margine relatus plures sub habere uxores, sicuti esset unam feminam pluribus nubere ut in d. consilii Colonigus secreto quod etiam aliud erat in quo nihil quod etiam proles omnino incerta esset, sed utrumque iuri quasi naturali ac matrimonii institutioni et legi evangelicae repugnat atque hoc facto opponi possit sed quod in eo ac quod dissentire videtur ex sic etiam solvitur dubitandi ratio. facto 10

Nec etiam obstant quae pro firmatione contrariae dubitandi adduximus, nam prima difficultas desumpta ex eo quod actus mali seu prohibiti in malum propter interpretandum sic dicit in l. 1. C. de sicariis et in c. 1. de sponsionibus nam dicendum est copulam inter sponsos posse considerari aut per se aut per leges, aut per accidens ex aliqua circumstantia seu humana prohibitione priori modo considerata culpabilis non est vinculum per se talis actus malus non sit non impedit quod per leges aut ex circumstantiis sit malus, nam actus per se considerantur et iudicantur a lege non vero ex circumstantiis aut ex accidentibus nisi lex id declaret unde recte in praedictis iuribus dicitur matrimonium quia copula quae in tali casu ex se mala non est in meliorem partem interpretatur ratio est mariti illi tacita atque ideo quod fatemur dari mea facta a lege aut ratione scandali aut ratione humanae prohibitionis nihilominus tamen quoniam in meliorem partem actus interpretamur praesertim quia etiam copula praecessisset sponsalia recte existimatur

tur eã non per iniuriã, sed ab eo ad implendum promissum intervenisse explicat late Barb. in collect. ad text. in d. c. ii ... n. 9. — nec etiam obstat alia dificultas desumpta ex decisione textus in d. c. fin. de sponsal. Cui dicendum est diversam esse rationem illius decisionis cum diversus sit casus ... subsequuta copula ... matrimonium praesumatur, non itaque ... praesumptio ... ex regulis repugnet non debet extendi ad casum ... notat Panormit. in d. c. ult. n. 3. ... ex copula matrimonium indicet ... probatio ... et ... excludit ... positive credit, ... non indicat matrimonium nec bonum positive credit, nec exinde sequitur ... malum indicet ... fortassis in ... peccatum non fuit ... maritali ... potuit notat August. Barb. in collectaneis ad d. c. ult. text. n. 6. »

Sed adhuc obstare videtur decisio textus in c. iuvenis 3. de sponsal. ex qua ... manifeste constat ... operari conatum ad copulam quoad effectum expressionis consensus ... copulam ... in d. ... ex solo conatu ad copulam per sponsalibus iudicatur ... videbatur in d. c. fin. ... ex conatu ad copulam ... matrimonio iudicari debebat. — Cuius tamen dificultatis ... praesumptio de qua in d. c. iuvenis ex diverso oriri respectu ... sponsa non ... septennis fuisset ... sit minorem septennio sponsalia contrahere non posse l. in sponsalibus ff. de sponsal. ideo ... ex talibus sponsalibus non oriebatur publicae honestatis impedimentum, ... iuvenis ... fuit sponsa ... septennis cognoscere praesumit ... fuisse doli capacem et cum in sponsalibus malitia suppleat ... ut docet Sanc. d. lib. 1. disp. 16. n. 8. cum sequentibus ideo ex ... doli capax sponsa inveniatur ... praesumitur sponsalia contracta fuisse ... sponsi consenserunt mutua cohabitatione cum nixu ad copulam atque ideo publicae honestatis impedimentum ex illis sponsalibus ortum fuisse resolvit Pontifex notant glossa et DD. in d. c. iuvenis et post omnes Basilius de impedimentis matrimonii c. 18. § 2. ... sequitur ... finitur ... 12. Kalendas Februarias anno 1690. »

Interpretatio ad textum in c. fin. de conditionibus appositis a D. D. Cornejo

9. Kalendas Februarias anno 1690.

Celebris est ... textus decisio cuius interpretationem aggredimur et apud utriusque scholae interpretes magnopere elaborata ... Greg. 9. ... decretalium compilatorem ... continet ... matrimonio contra ... naturam ... in re singulariter decidit Pontifex conditiones appositas in matrimonio contra ... substantiam illud vitiare, turpes vero et impossibiles pro non scriptis habendas. — Illa autem dicuntur conditiones contra substantiam matrimonii quae adversus illius bona tendunt, triplicia namque ... bona matrimonii ... fides et ... ad quae tandem ... contra ... respicit, ex matrimonio namque consurgit ius et potestas in corpus ...

pro

gis de liberorum procreatione ad quam matrimonium fit. l. liberorum. ff. de V. S. unde vulgaris
illa foemina testatio volo esse mater et filios procreare de qua in c. requisisti
33. q. 2. item obligatio fidei inter coniuges servandae ac denique obligatio indissolubilitatis
nam ut ex dispositione constat matrimonium individuam vitae consuetudinem continet. §. 1. instit. de patria
potest. Unde si in matrimonio conditio apponendo alter dicat alteri contraho tecum si generationem prolis
evites, vel donec inveniam aliam honore vel facultatibus ditiorem, aut si pro quaestu te
adulterandam tradas matrimonialis contractus quamcumque sit favorabili caret
effectu; quod quidem conditiones in matrimonio appositae non ideo illud vitiant quia turpes sed quia
contra substantiam contractus sunt. Alias non conditiones quae bona matrimonii non impediunt etsi turpes
sint matrimonii contractum non vitiant imo pro eius favore pro non scriptis habentur. quae est tota
materia textus [illegible] difficilis sane et ab interpretibus non indifficulter exposita quam
ut solito more interpretemur conclusionem deducimus quae sic se habet.

Conclusio. Conditiones appositae in matrimonio contra eius substantiam illud
vitiant, turpes vero vel impossibiles pro non adiectis habentur. quae conclusio duas continet partes
quarum unaquaeque maioris claritatis et doctrinae gratia sigillatim erit examinanda.
1a. prima pars qua docemur conditiones contra substantiam matrimonii illud vitiare in nostro textu probatur.
ex textu in c. solet, c. aliquando 32. q. 2. et de iure civili ex textu in l. certi condic-
tio. 9. §. fin. ff. de rebus creditis. l. cum manu sata 80. §. fin. de conditione indebiti
et de iure regio ex l. penult. et fin. tit. 3. partit. 4. ex quorum iure pertractant ordina-
rios in presenti Coll. in 4. 2a parte. c. 3. §. 2. Lessius de iust. et iure tit. 2. c. 18.
dubitatione 19. n. 120. Sanchez de matrimonio tit. 5. disp. 9. Aegidius de Sanctis tomo 2
disp. 29. dub. 3. Gutierrez de matrimonio c. 82. Navarrus in manuali c. 23. n. 61. et se-
quenti Petrus de Ledesma de matrimonio q. 47. ar. 5. dub. 4. Bonac. de matrimonio q. 2. punct. 10.
n. 8. Basilius Pontius de matrimonio lib. 3. c. 9. et alijs relatis a Barb. in collect. ad
nostrum textum n. 11. Verum haec 1a nostrae conclusionis pars difficiles sumere partes
dubitandi rationes ex iure adversus eam obstat; generaliter in omnibus contractibus conditiones ad-
iectae contra substantiam ipsorum contractuum illos non vitiant sed ipsae potius reijciuntur ac si appo-
sitae non essent, quod 1o probatur in precario cuius contra contractum ea est ut quocumque possit revoca-
ri. l. 2. §. 1. ff. de precario. c. fin. de precarijs et nihilominus precarium constitutum in tempus
certum tamen valet et tenet. l. cum precario 12. ff. de precario. nec conditio illa quae
ipsius contractus substantiae apposita illum vitiat = sic etiam de substantia donationis causa
mortis est ut possit revocari. l. 1. l. si alienam 13. §. Marcellus. l. ubi mortis
causa 16. ff. de donationibus causa mor. et nihilominus si donatio fiat sub conditione quod
revocari non possit valet donatio ut constat ex textu in l. ut ita donatur. ff. de don.
causa mort. Similiter de natura depositi est ut dominium rei depositae in deposita-
rium non transferatur. l. certi conditio. 9. §. fin. ff. de rebus cred. et tamen depositum
celebratum sub conditione transferendi dominium valet et tenet. l. lucius 24. l.
die sponsaliorum 25. §. quod pecunia. l. Publia Maevia §. lucius titius ff. depositi.
Praeterea de natura pignoris est ut liceat creditori pignus distrahere. l. si conve-
nerit. 4. ff. de pignor. actione, et nihilominus si contra substantiam huius contractus
pignoris conditio ne liceat creditori pignus distrahere servari debet a
deo

abeo ut si vendit⁹ ut pign⁹ emptio nulla sit. l. si creditor. 7. §. qui vitis ff. de distractioe pignoru. Denique de nã vsus fructus ẽ ut usu fructuario n̄ tm̄ frui sed uti liceat. l. 1. ff. de usu fructu principio instit. eius quod tit. et tn̄ vsus fructus sine vsu cõstitui pot. l. qui stipulaõi. § §. 1. vers. ff. usus fructuarius quẽadmodum caueat, igit̃ n̄ mrij dicti oibus cõtrahibus cõdiõ cõtra substãtiã apposita eos n̄ vitiat multo magis hoc in mrijo q̃ fauorabilius ẽ cẽteris cõtrahib⁹ dm̄ vr̃ ac pr̃sequẽs n̄ recte inuta cõclusioe docemur cõdiões appositas cõtra substãtiã mrij illud vitiare. "

2º obstat q̃ et s. m. canonicum institutum seu dispositioe cõditioes appositas cõtra substãtiã alt⁹ seu ã et eos n̄ vitiat ut cõstat 1º ex eo q̃ ẽ sit cõtra substãtiã relligiosi status pp̃riũ habere in relligioe patrimoniũ ut cõstat ex c. cũ ad monasteriũ in fine de statu monachorum in illis vbis q̃ã abdicatio pp̃rietatis sicut et custodia castitatis adeo ẽ annexa regulae monachali ut cõtra eã nec S. Pp. possit licentiã indulgere, et nihilominus pfessio relligiosi ea cõdiõe emissa ut sibi pp̃riũ retinere liceat valet et tenet ut cõstat ex c. in singulis. 7. q. clerici t vouẽtes. = Deinde cõtra substãtiã sacri ordinis ẽ ut ordinat⁹ mrĩũ cõtrahat. c. un. de voto. c. ex tuarũ q. clerici t vouẽtes et nihilominus diaconat⁹ ordo sub ea cõdiõe suscept⁹ ut liceat mrĩũ cõtrahere valet p. ã h. in c. diaconi. 8. 28. dist. Pr̃terea de substãtiã cõsecraõis ecctiae ẽ ut cõsecraõ ecctia in eppi potestate cõsistat. c. 1. c. decret⁹. 3. cũ alijs 10. q. 2. c. oẽs basilicae 16. q. 7. et tn̄ cõsecraõ sub ea cõdiõe facta ut ecctia bona ad eppũ ordinariũ n̄ ptineãt valet. c. 2. 10. q. 2. igit̃ si p̃dictis oibus cõdiõ cõtra substãtiã alt⁹ illũ n̄ vitiat quõ m̃ iuẽ ẽ cõtrariũ in mrijo cõstituitr. "

3º obstat q̃ si ob aliquã raõe hoc spealitr inductũ ẽẽt in mrijo cõtrahẽ ob eã maxĩmẽ q̃ã ex talis cõdiõis appositioe p̃sumeretr defect⁹ debiti cõsensus at sic ẽ q̃ eadẽ raõ militat in appositioe cõdiõis turpis t impossibilis iũs naturae et cõsensũ q̃ã gentiũ attẽndatr, tũ debet p̃sumi nullũ cõsensũ eius q nititr cõdiõe impossibili t turpi q̃ qui nititr ea cõdiõe quae ẽ cõtra substãtiã mrij quae silicet impossibilis de iure iudicatr q̃ nulla ẽrãõ ob quã hoc specialitr in mrijo inductũ sit = Pr̃terea q̃ si fauore mrij cõdiõ turpis t impossibilis rejicitr ac pr̃ scripta habetr ut mrĩũ teneat, q̃re n̄ fauore et mrij cõditioes cõtra substãtiã eius quae de iuẽ impossibiles sũ et p̃cipue illae de q̃q inmotiũ quae sunt turpes sũ ex sui nãã, rejici debet. igit̃ t 1ã t 2ã mrã decisiõis pars rãõe oio destituta manet. "

4º denique obstabit dicere q̃ si p̃dtõ cõdiões de q̃q fit mẽtio in mrio sũ repugnãrẽt oio cõtrahi mrij sequaretr q̃ nec poẽst licite a cõiugibus post cõtractũ mrĩũ apponi nec apposite seruari deberent sed sic ẽ q̃ post cõtractũ matrĩũ licite apponi poss. et seruari debent igit̃ q̃ã n̄ repugnat. pbr. minor pp̃õ ex eo q̃ post cõtractũ mrĩũ licite poss. cõtrahentes castitatẽ vouere

mrĩũ apponi

et si voueat ad illius observantiam teneatur c. 9. Dec. 2. 33. q. 5. c. 2. de delex. sing. et
toto 4º se quens. sing. at sic est quia licet votum est de substantia matrimonij sed impedit
liberorum procreationem quae est unum ex tribus illius bonis quae simililiter non impediretur si substantiali
consideratione seu spe celebraretur = Augetur quia facultas exceptione quaestionis stante matrimonium
votum a coniugibus emissum sit nihilominus matrimonium tenet ut fuit inter beatissimam virginem
et Josephum. et tamen interea fuit verum matrimonium et si quae conditiones contra videantur
non est verum dicere conditiones appositas contra substantiam matrimonij illud vitiare. ss.

Hic tamen difficultatibus non obstantibus defendendum est mihi praedecessor, quum
V.ª decidit ratio, siendum est substantiam matrimonij consistere in mutuo consensu gentium sine quo
solo matrimonium perficitur, c. sufficiat 27. q. 2. quibus consensus si in nuptijs solus forte de
fuerit, cetera omnia etiam cum ipso coitu celebrata frustrantur ut si Vbaldus in d. c.
sufficiat, qui autem consensus quia simpliciter necessarius est in matrimonio ad ipsius matrimonij bona di
rigitur, et ad liberorum procreationem, ad fidem mutuo servandum, et ad indissolubilem
vitae consuetudinem quae tria bona matrimonij significata per illa verba relata per leges
vitae consuetudinem quae tria bona matrimonij significata quia illa verba relata per leges
fides et sacramentum de quibus in c. de 27. q. 2. quae quidem matrimonij bona quamvis non sint de ipsius essentia
quoad exercitium sunt tamen de essentia quoad obligationem quae non est de substantia matrimonij procreatio
liberorum est tamen de eius substantia obligatio non impediendi generationem; sicut non est de substantia
actualis vitae conversatio est tamen de substantia obligatio non dissolvendi vinculum ma
trimoniale, et similiter non est de substantia ut alio coniuge est tamen de substantia obligatio ad
servandam mutuam fidem. Licet non intendunt matrimonium contrahentes ut se obligent ad perpetuam
vitae consuetudinem et ad fidem mutuo servandam et quod non impediendam quae sine eius tribus
bonis ipsa substantia matrimonij consistit ipsum consistere nequit nec sine substantia nihil
potest subsistere c. de trans. 2 q. 2 c. tua nos de sponsal. sicut quia ipso iure ait ff. de
transactionibus ubi eius consensus qui ad matrimonium requiritur ad praedicta tria bona dirigatur
sequitur quod si talis consensus alicui ex tribus bonis repugnet non sit sufficiens ad matrimonium
contrahendum. ss. Quo supposito manifeste deducitur quod si matrimonium celebretur
sub ea conditione quae sit contra consensum ac consequenter substantiae matrimonij nullum sit matrimonium ob id
nempe quia defuit consensus qui requiritur ad illud contrahendum, unde non ex aliqua
humana constitutione sed ex ipsa rei natura descendit quod conditio contra substantiam matrimonij appo
sita illud vitiet et sic Gregorius quod in in ea glossa nullum ius nobis statuit sed tamen de
clarare videtur quod exigat coniugium actus natura quippe quia in omnibus etiam alijs contractibus quod generale
est ut conditio apposita contra substantiam contractus illum vitiet quia alias sequerentur duo contradictoria
quasi si mulier non posset nec signis velit vendere sub ea conditione quod dominium rei
dictae in emptorem non transferatur cum hoc de substantia emptionis sit et quod sit manifeste
appareret, conditio illius irritum emptionem facere, ita similiter quod matrimonium contrahitur. Vult se
obligare ad servandam fidem generandam prolem et custodiendum suum socium
dissolubilitatem vinculi matrimonialis. Ille eo quod sub eo pacto seu conditione quod est contra
substantiam matrimonij contrahit, ut se velle obligari ad eius appositum, implicat aut haec
duas contrarias obligationes sunt nasci ait idem matrimonium et alteram contrariam subsistere nequit. Et
nec potest dici quod saltem oriatur obligatio prima contraria et quod deficiat contra obligatio conditionis
nam cum ut diximus consensus qui requiritur ad matrimonium contrahendum deficiat, deficere

ne

necessarium et obligationem quae ex tali consensu non resultat ex quo iam constat vitium quod affert conditio contra substantiam matrimonii non ex in[illegible] positivo ut non nulli minus recte existimarunt sed ex ipso intrinsece nasci, et [illegible] descendere docet Basilius d. lib. 3. c. 9. n. 8. [illegible]

Ex quibus vera deducitur decidendi ratio ad 3 num. 4 [illegible] [illegible] rectius decidit conjugium effectu carere si in contrahendo in eo ponitur conditio contra substantiam conjugii ut puta si alter dicat alteri contraho tecum si generationem prolis evites, vel donec inveniam aliam honore et facultatibus ditiorem, aut si [illegible] quaestu adulterandam te tradas, quae deinde conditiones sunt contra matrimonii substantiam quae constaria conjugalium bonis, 1um non conditio est contra bonum prolis in qua venit conjugalis dirigitur, 2um contra vinculum indissolubile matrimonii quasi a Deo institutum, [illegible] illud Marci c. 10 quod Deus conjunxit homo non separet et 3um contra bonum fidei quam mutuo inter conjuges servari debet, neque enim ex natura conjugii contrahentes matrimonii sit obligare se contrahentes ad societatem conjugalem quae in dictis tribus bonis consistit recte in [illegible] [illegible] contrahendo conditiones apponit [illegible] dictis bonis contrarias non habet consensum illum qui requiritur ad matrimonium contrahendum, et sic ex defectu consensus matrimonium tale contractum recte dicitur effectu carere notat Cobb. [illegible] n. 2. Sanger. d. [illegible] 9. n. 3. Basilius legionensis d. c. 9. n. 7. [illegible]

Ex quibus in 4. decidendi ratio [illegible] matrimonium si alter virginitatem apposita conditione contra conjugii substantiam etiam si honesta sit, et si contrarium teneat Paludanus in 4. dist. 30. q. 2. concludens quod affectat non tamen matrimonium ex adiectione conditionis honestae etiam si sit contra bona matrimonii, veluti si quis contrahat cum pacto ex ipsa conditione seu pactione si secum vivat in perpetua castitate et stringat [illegible] si consummato matrimonio religionem profiteatur, cujus Paludanus sententia quoad [illegible] conditiones eo nititur fundamento quod inter beatissimam Virginem et Joseph perfectum fuit conjugium c. [illegible] 27. q. 2. et si sub eo pacto factum fuisset ut in perpetua virginitate manerent et tali honesta conditione non impedit matrimonium quamvis sit contra bonum prolis, et quoad 2am conditionem [illegible] [illegible] sententia ex decisione [illegible] in c. commissum de sponsalibus ubi cavetur non solum [illegible] [illegible] matrimonium [illegible] postea migrandi ad religionem, verum etiam [illegible] contrahere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] postea ad frugem melioris vitae transire desiderat ex quibus [illegible] dicendum videretur sub praedictis honestis conditionibus celebratum validum esse. [illegible]

Ad secundam admitti non potest praedictae decisiones neque enim praedictae conditiones quia honeste repugnant tamen matrimonii substantiae quae consistit in consensu saltem tacito ad carnalem copulam ac in explicito consensu ad cohabitationem conjugalem, [illegible] tali conditioni adiectio [illegible] [illegible] consensui a contrahendum matrimonium necessario repugnat et ideo illud nullum reddit [illegible] notat Abbas in d. c. commissum de sponsalibus. Boar. in 4. dist. 28. q. fin. in fine Cobb. ubi supra n. 5. Nec obstat obiectio ex matrimonio Virginis, namque beatissima Virgo tempore conjugii non deduxit in conventionem castitatem esse servandam sed matrimonium simpliciter contraxit committens virginitatem suam divinae dispositioni, ita quod matrimonium contrahendo consensit in carnalem copulam nullo appetendo sed divinae inspirationi obediendo ut testatur D. Augustinus cujus refert auctoritatem in c. Beata Maria 27. q. 2. [illegible] [illegible] ante matrimonium Beata Maria proposuisset se servaturam votum virginitatis in corde ipsius [illegible] non expressit ore [illegible] [illegible] se divinae dispositioni supposuit se servaturam virginitatem nisi Deus aliter ei revelaret d. c. beata Maria, consensit itaque Beatissima Virgo in conjugalem cohabitationem et in [illegible]

plicite in ora quae ad matrimonium expectat, ex quo aut non sequitur consensisse expresse in
carnalem copulam implicite vero consensit, non mactum copulae conditionatae q. q. consensus suffi
ciens fuit dominum p. fecerit Gendum d. c. beata Maria vi[illegible] docet D. Bonaventura in 4.
dist. 30. q. 2. a. 2. Colle. ubi supra n. 6. = Nec etiam obstat secundo quia in d. c. sinimus de
sponsal. nec enim non coniunctum poete [illegible] matrimonium sub pacto seu conditione transeundi post
tea ad religionem quia ibi [illegible] tantum probat conditionem ei quae iuravit aliquam ducturum et
postea volebat ad religionem transire q. q. dubium erat an matrimonium [illegible] haberet
non quam decenter [illegible] ferebat [illegible] dubio [illegible] respondit tutius
ei esse iuramentum prius servare adimplendo fidem datam et postea si elegerit ad re
ligionem transire ex qua decisione non sequitur posse [illegible] matrimonium sub tali conditione notat Bar
bosa in collectaneis ad illum textum n. 2. = Praeterea quia matrimonium [illegible] sub eo pacto
ut liceat ante consummationem religionem ingredi, tale pactum seu conditio, [illegible]
quod speciale est in hoc casu, quia [illegible] tali conditio[ne] docet Sanc. d. lib. 5. disp. 10. n.
6. [illegible] Contra insistit ad advertendum esse q. matrimonium [illegible] sub conditione [illegible]
substantiae nullum ac irritum est, ut nec in vim sponsalium valeat quod etsi post
tea subsequatur copula non efficitur matrimonium, praesumptum in [illegible]
Adrianus in 4. de matrimonio q. 5. quae tamen [illegible] facilius redditur ex eo quia quoties
matrimonium conditionaliter [illegible] si subsequatur copula recessum videtur a conditione et illud
a [illegible] conditionale effici purum ut [illegible] iura in c. de illis c. per tuas c. super eo
Hocnodo [illegible] praesumi debeat [illegible] conditione [illegible] subsequatur [illegible]
subsequutam copulam recessum videtur a conditione = Cum tamen difficultas [illegible] maxime [illegible]
[illegible] matrimonium [illegible] quo matrimonium sub ea conditione [illegible] sponsalium
[illegible] sub ea conditione quae nullum reddit [illegible] conditionali [illegible] sponsaliorum
obtinet ac ideo si subsequatur copula [illegible] recessum [illegible] conditione [illegible] purum manet [illegible]
sponsalia in matrimonium transeunt c. [illegible] fidei cum aliis de sponsal. at vero in 2. casu cum conditio
repugnet matrimonii substantiae nec conditionaliter valet [illegible] nullum ac manere matrimonium redditur
[illegible] ideo cum nec in vim sponsaliorum valeat recte sequitur quod nec [illegible] subsequente copu
la matrimonium [illegible] iudicari, est tamen advertendum [illegible] conditione suspensio
[illegible] tunc purum manet [illegible] defectum conditionis fuit copula subsequuta quia [illegible]
recessum videtur a conditione [illegible] si post defectum conditionis copula subsequatur notat
Colle. d. 6. 1. n. 18. [illegible] Ex qua doctrina venit interpretandus difficilis alias textus
in c. 1. [illegible] cum haec verba quicumque sub conditione aliquam desponsaverit et eam
relinquere voluerit dicimus quod frangatur conditio et desponsatio irrefragabiliter tene
atur. Ex quo verbis [illegible] videtur quod matrimonium sub quacumque conditione celebratum irrefragabiliter
tenet, cum tamen certum sit consensum conditionalem matrimonium non efficere nisi adimpleta conditione
[illegible] c. de illis d. c. per tuas d. c. super eo [illegible] = [illegible] duplicem [illegible]
[illegible] intelligitur alii non a [illegible] intelligendum esse casu quo [illegible]
impossibili conditione fuit matrimonium [illegible] quia tunc reiecta conditione [illegible] purum [illegible] de
[illegible] ita glo. in d. c. 1. [illegible] frangatur. Alii vero dicunt intelligendum
esse casu quo sub conditione resoluente fuit matrimonium [illegible] sic similiter [illegible]
ve

veris ex n donaveris volote relinquere ita post ordinarios Navarr in manua li. c. 22. n. 62 vi. tertio = Ad hoc omissis vere dicendum est [illegible] ex dicta doctrina in telligendum esse procedit ita g. illi g. decano casu quo matrimonium conditionaliter contractum ante defectum conditionis copula intervenit ex quo a conditione recessum videtur, et contractus manet purus quare irrefragabiliter debet observari quod intra pactum de [illegible] ex illis [illegible] relinquere voluerit quo [illegible] supponunt copulam et carnalem copulam argumento [illegible] in c. ad dissoluendum de despons. impub. Unde cum ut supra diximus matrimonium conditionaliter celebratum sub ea conditione quae erit [illegible] substantia [illegible] subsequuta copula purum maneat recte [illegible] mandato. [illegible] affirmat matrimonium irrefragabiliter debere observari docet Cobb. d. § 2. n. 28. quem sequitur Barbosa in collectaneis ad d. c. [illegible] n. 2. [illegible]

Sed huic doctrinae obstare videtur decisio [illegible] in c. [illegible] hoc nostro [illegible] ex quo [illegible] constat copulam intervenisse post defectum conditionis ex [illegible] matrimonium [illegible] [illegible] iudicatum [illegible] ut ibi [illegible] probatum [illegible] fuisset copulam intervenisse ante defectum conditionis, [illegible] sive ante sive post defectum conditionis copula intervenerit [illegible] quam difficultatem aliis omissis [illegible] [illegible] relatis a glossa et Doctoribus ibi scribentibus verum dicendum est quod cum in illa specie evidenter constaret copulam intervenisse post contracta sponsalia quod mulier asserebat et [illegible] indistincte confessus fuerat [illegible] et [illegible] ante [illegible] post conditionis defectum intervenisset recte decidit [illegible] in [illegible] dubio [illegible] praesumendum esse atque ita praesumi ante conditionis defectum intervenisse [illegible] ut [illegible] intervenisse nisi post conditionis defectum necessarium erat quod hoc evidenter probatum constaret, cum quoniam illud minime probatum fuisset [illegible] praesumi copulam intervenisse ante conditionis defectum ac ideo recte in illa specie [illegible] iudicatum fuit docet Cobb. d. § 2. n. 28. [illegible]

3° infertur matrimonium sitis vitiari [illegible] conditio [illegible] substantiae ex [illegible] [illegible] consensu intrinsecam sit, adeo ut nec [illegible] sponsaliorum valeat [illegible] ea est ratio quod diversitas in consensu [illegible] vitiat ut constat ex l. 1. § si [illegible] ff. de v. o. et patet manifeste ex eo quod ad hoc [illegible] oriatur necessarium est [illegible] ex qua unione contractus fit [illegible] ubi non datur consensus [illegible] diversitas nulla [illegible] poterit dari contractus [illegible] quod cum alterius consensus libere tradatur [illegible] [illegible] substantiae matrimonii quo [illegible] concludit recte sequitur [illegible] de [illegible] nullo modo matrimonium [illegible] Sanchez [illegible] tenent Adrianus [illegible] et Aratius relati a Cobb. ubi supra n. 25. [illegible] ipse Cobb. [illegible] censet, ibidem n. 26. Sanch. [illegible] [illegible] q. [illegible] n. 3. [illegible] = Sed contraria opinio favere videtur [illegible] in c. aliquando 32. q. 2. ubi D. Augustinus agens de illis qui venena sterilitatis procurant [illegible] [illegible] conditione procurare sterilitatem [illegible] [illegible] [illegible] dicens [illegible] [illegible] sterilitatis ille erit adulter uxoris, illa autem si femina consensit mariti meretrix. Ex quo [illegible] inferre videtur quod [illegible] conditione [illegible] matrimonii [illegible] viri et uxoris nomine notantur. = Huic difficultati aliis omissis dicendum est in specie illius [illegible] intervenisse ab initio pactum seu conditionem [illegible]

[illegible]

disterilitate adingt Augustus qui q post nuptias contracta talia quurat iungens n. sit idem iura iurijs n observat ut recte interpretatur gl. a te. Verbo iunges et ideo distinctio ad fibelt inter eos q ab initio contrat hoc pacta fuerit de quibus dixi n. in dubium de stuber nium contraxisse, et eos q ex post facto hoc crimen committunt de quibus n. dubitatur iunges et et hoc iis loquens prosequitur dicens qui sine salte sit q hoc pacta fuerit, iiuur erit adulter uxoris idem dignus pena adulterii; et si mulier fuerit erit maritime retrix idem digna pena meretricis ut recte notat gla ibidem itaque ex inde non sequitur quod quo uno tamen animo consensit matrimonium valeat docet Sanch. d. q. 13. n. 6.

Praeterea ex nostri dicitur decidendi ratione, interpretari solet plurima iurisconsultorum responsa, quorum tamen interpretatione consulto omittimus, selectiora quae insinuare sufficiat. solet itaque interpretari dicitur, in l. turpia legata 57. ff. de legat. 1. turpia legata quae denotandi magis legatarii gratia scribuntur pro scriptis habentur, cuius ratio est q reppugnat substantia dispositionis legatorum, quae honorandi potius gratia relinqui debent, gratia legati honor dici in l. 3. § haec norandi potius gratia relinqui debent ... aut ff. de legatis praestandis, videndus Cuiatius ad dictam de legat. 1. in d. l. turpia legata Acosta lib. 2. select. c. 3. n. 2. = interpretatur etiam dicitur in l. quoties. § si quis nomen. ff. de legat. 1. ubi institutio n. valet ob id q heres n. proprio nomine sed alio signo contumelioso scriptus fuit, contumeliosa n. verba maxime institutioni ac legatis adversantur, verum legatum liberto relictum ademptum videri ob id quod postrema scriptura testator adiecit pessimum libertum l. divi 13. ff. de adim. legat. et quamvis institutio contumeliosa n. valeat, tamen ex hereditatio cum iudicio facta tenet l. 3. in princ. ff. de liber et posth. q contumelia ex hereditationi n. repugnat, secus institutioni. = Sed his obijcitur Decio dicitur in l. his verbis 48. § 1. ff. de hered. instit. ubi illa institutio valet filius meus impijssimus male de me meritus heres esto, et ut inquit consultus de huiusmodi institutiones quae cum maledicta receperit 78. ii, de qua antinomia Iulius Pacius cent. 5. q. 8. de heredibus instit. sed eo omisso, differentiae ratio est q hic agitur de institutione a patre facta cuius verba et si contumeliosa, potius correctoria et monitoria iudicantur, sub nomine namque filii nulla est contumelia recte Cuiatius in d. l. turpia legata = interpretatur etiam dicitur in l. 1. ff. de his quae poenae nomine ubi legatum poenae causa relictum n. valet, ea nimirum ratione quia reppugnat natura legati quod ob meritum legatarii relinqui solet. l. neque adiecit. § ff. ... Cuiatius in paratitl. ad dictum tit. Acosta d. lib. 2. select. c. 22. = et etiam interpretatur dicitur in § fin. instit. de legat. ubi Iustinianus, postquam correxit decisionem dicta l. 1a, excepit q legatum poenae nomine relictum n. valeat si sub conditione impossibili vel legibus interdicta vel alias probrosa relinquatur de quo late Picardus et alii ibidem scribentes. ..

quibus sic expositis restat nunc ut dubitandi rationibus satis adducti satisfaciamus et solutione adiiciendum est illud certum et generale esse in dubiis contractibus ... substantia illius vitiet sicque ex ... substantia negligat subsistere d. c. tuanos de sponsa d. c. de trage 1. q. 2. hoc aut tunc accidit quando conditio substantiae re

[right margin:] denotandi

[right margin:] + libertum esse l.

resistit initio actus q^a repugnat conditio illi qualitati sine qua actus initium capere
nequit ut est conditio consensus contraria quod in matrimonio apposita repugnat qualitati contra actus
q^i sine consensu initium capere n̄ pot. argumento l. 4 in l. obligationum substantia ff. de
oblig. et actionibus quemadmodum si quis dixisset instituo heredem Titium ad n̄ instituendi
talis namque institutio nullius momenti erit q^a id quod adijcitur institutioni contrarium est in-
nitio ipsius institutionis. aliquando autem id quod adijcitur contrarium et si non sit contra consensum quo-
sitis est tamen contra quandam illius actus qualitatem quae ita ingreditur actui ut contraria sit
eius nomini et effectibus quo in casu et si contractus n̄ valeat ut aliis valere
solet valet tamen eo modo quo pot. saepe n̄ contingit in alijs contractibus intermatrium
conditio apposita contra substantiam efficiat ut contractus qui sub tali conditione celebra-
subsistere — tus subsistere nequit transeat in aliam speciem contractus cuius qualitati conditio n̄ repugnat
net namque cum contractus omnes sint in humano inventi una adiecta et detracta
conditione quod sit contra ipsorum naturam efficitur ut contractus qui servari tali conditione sub-
sistere nequit in alium contractum transeat, si tamen alius sit contractus in quem possit fieri
translatio cuius rei ratio est q^a cum in tali casu consensus saltem ad contrahendum n̄ defici-
at q^i n̄ tollitur per conditionis adiectionem sequitur ut contractus valeat eo modo quo de iure vale-
re pot. notant omnes iuris scribentes in d. l. ubi ita donatur ff. de donationibus causa mor-
tis. ~~ Ex qua doctrina lucem accipiunt plura iurisconsultorum responsa quae
probavimus precarium, donationem causa mortis, et caeteros contractus n̄ vitiari per appositionem pac-
ti seu conditionis contra substantiam actus quod (?) constat ex d. l. ubi ita donatur ubi consul-
tus expressim affirmat donationem causa mortis sub ea conditione factam ne liceat re-
vocari valere tanquam donationem inter vivos. Sic etiam precarium cuius natura est ut liberé
quocumque possit revocari. d. l. 2. §. 1. ff. de precario, si ad certum tempus fiat ut in d.
l. cum precario 12. in aliam speciem contractus, scilicet commodatum transire affirmat Bartolus
et Valla (?) in d. l. ubi ita donatur, verum haec Bartoli sententia omissa verius dominus est in
d. l. cum precario precarium per temporis adiectionem n̄ transire in commodatum sed in eadem
precarii specie manere, nec posse id (?) adversatur, namque verum est et si precarium ad tempus
constituatur illa temporis adiectio n̄ impedit quominus possit quocumque a natura sua re-
vocari, namque ut ibidem consultus affirmat nullae vires huius conventionis ut rem alienam
invito domino possidere liceat, nec illa temporis adiectio omnino superflua est illud n̄ e-
ficit ut si precarium ante tempus n̄ fuerit revocatum finito illo tempore revocatum cen-
seatur itaque illa temporis adiectio in favorem concedentis apposita censetur n̄ vero in fa-
vorem rogantis ut concedentem obliget ad hoc ut antea n̄ possit revocare notat Dua-
renus ad tit. de precario c. 3. Antonius Faber de erroribus decade 77 errore
3. sic etiam n̄ obstat quod de deposito diximus ex dictis iuribus in quo depositum celebratum
sub conditione transferendi dominii valet namque conditio illa ex natura sua contra doctrinam efficit
ut in aliam speciem transferatur et sic de deposito mutuum fit ut notat Accursius in d. l.
25. §. 1. verbo eadem namque d. 9. ff. depositi = Nec etiam obstat quod de pignore diximus
namque et si contra naturam illius contractus sit pactum illud ne liceat creditori pignus distrahere
d. l.

d. l. creditor. et § quaerit de distrahe pignoris hoc aut pactum in pignore appositum non impedit quominus res distrahi possit. sed tamen efficit, ne distrahi valeat nisi ter prius fuerit denuntiatum debitori, nam alias furti creditor tenebitur ut ait text. in l. si convenerit 4 in fine ff. de pignorat. act. et qua quod interpretandum est difficilius alias text. in l. si is qui pignori 63. ff. de furtis notat Accursius in d. l. 4 verbo obligatum. Denique non obstat quod de usufructu diximus ex d. l. huius legati in 5 § 1 ff. usufructuarius quemadmodum caveat ubi dicitur usumfructum sine usu constitui posse quod praeterit dominum meum Decium adversatur in eo quod usus denegatur usui fructus sit propinat etiam cum ratione text. in l. servitus § denique ff. de usu et habitatione, ut cavetur in vide de legatis si fructus legetur sine usu pro quorum iuris concordia dicendum est quod regulariter fructus esse non potest sine usu, interdum tamen accidit ut sit sine usu hoc est sine servitute usus, qui usus fortius solet appellari ut in ipso dicto § servitus § ult. ubi si usus uni prius legetur et postea alteri fructus non potest uti servitute usus, quo legatario ad quem prius legata fuerat et ita ille legatarius non poterit in fundo habitare neque poterit a primo illo liberi illo venire nisi fructuum colligendorum causa, hoc non ipso iuris ratio expostulat, ac ideo nulla datur in supradictis iuribus contrarietas ut docet Cuiacius lib. 8. observationum c. 9. in fine, semper tamen fructuarius habebit naturalem illum usum quem causalem doctrinae gratia solent appellare doctores. atque ita absolute dici non potest usumfructum esse sine aliquo usu, itaque tale legatum fructus valet eo modo quo de iure valere potest, ac ideo non vitiatur per talem conditionem quae dicta sunt praedictis contractibus ut non obstantibus pactis seu conditionibus in eis appositis valeant et teneant eo modo quo de iure valere possunt, maxime ubi sub conditione contra ipsius substantiam contractus cum necesse sit aliquis contractus ei similis in quem possit transire et etiam ex conditionis appositione impediatur consensus ex quo initium capere talis contractus nequit ex inde fit ut apposita conditio contra ipsius matrimonii substantiam ipsum inutile ac inane reddatur ut ait text. in c. fin. de condit. apposit. Decius dicit Cobb. in l. ubi sa. d. § 1 n. 24 cum sequentibus. Sanchez d. disp. 9 n. 14. Basilius d. lib. 3 c. 20 n. 6 cum sequentibus. Nec etiam obstat 2a dubitandi ratio deducta ex iuribus in ea adductis quae probant in canonica dispositione non vitiari actum per conditionem appositam contra ipsius actus substantiam et ideo non obstat Decius text. in d. c. insinuatione quod clerici vel vovientes, nam ibi dicitur sit nulla irrita quod esset professio religiosi sub ea conditione facta ut liceat proprium in religione habere ut docet Cobb. d. § 1 n. 29. Sanch. d. disp. 9 n. 14. Basilius d. c. 20 n. 20. aut in ipso text. in d. c. insinuatione professio a muliere de qua ibi facta non fuit absolute emissa sub conditione retinendae proprietatis bonorum sed potius sub conditione ut de licentia praelati ei liceret in propria domo habitare et bonis suis temporalibus uti ad usum necessarium, itaque non proprietas sed potius tamen bonorum ei conceditur quod non repugnat religiosi statui ut docent Cobb. Thomas Sanchez et Basilius ubi proxime cum pluribus ab eis relatis. Nec etiam obstat Decius text. in d. c. diaconi 28. dist. quia ibi susceptio sacrorum ordinum sub ea conditione habita ut liceat matrimonium contrahere valet et tenet reiecta illa conditione nec per illam vitiatur quia talis conditio non est contra substantiam ordinis sed contra praeceptum ecclesiae prohibentis ne liceat sacris ministris uxores ducere cum qua conditio illa non sit contra substantiam actus sed potius contra ipsum ius ideo tamquam de iure impossibili reiicitur ac pro non scripta habetur ut ait text. in d. Decius

in 2a

in 2ª eiq ylle docet Cobb ubi sª n. 29. Sanc. d. n. 14 in fine. = sic sicut n obstat decis

3x in d. c. 2. 10. q. 2. nq cdio illa in cōsecrađe apposita ne eccliæ facultaes sub eppi

administratiõe sint n repugnat substãe cōsecrađis sdm canonici iuris poñoibus

id pcipientibus que cu talis cdio n sit cª substaq actus illum n vitiat sd ea reiecta

tanquam impossibili de iur actus manet purus ita Cobb. ubi sª nº 30. Sanc. d. n. 14.

Nec etiam obstat 3ª dubitandi rao ex eo desumpta quia nulla videtur posse assigna

ri discriminis rao, cur magis in sp̃e nri 3x mrij cª actus vitiatur apposita cdioe cª subs

taq actus, quam apposita turpi vel impossibili cdioe. nq dñe maxa di frag stitui

inter utrumque casum, nq cdio cª substaq ideo vitiat mrium quia ut sª diximus denad c

tractu implicat qui grad apposita se obliget quo obra cōsensus necessarius ad sªbendus

deficit et sic ex illius defectu mrium manet redditur, at uo turpes vel impossibiles cdi

tioes mrijo adiectæ illud n vitiat quia hoc favore mrij inductum est secus ac in cæteris

cªctibus accidit in quo cdio impossibilis eos vitiat. l. n solum ff. de oblig. et actionibus

§. si impossibilis instit. de inutilibus, itaque hoc specialiter statutum est in mrijo ipsius favo

re ut inquit Greg. q in nrō 3x. cuius ḡez decisis ea est potius rao quia cum apposita

cdioe impossibili in mrijo dubitari posset vel serio q iocose talis cdio apposita

fuisset, ideo in casu dubio mrij favor ppi valere debet notat Cobb. d. c. 3. q. 2.

nº 1. et latius dicemus ad 2 3 nri 3x partem.

Denique n obstat 4ª et ultª dubitandi rao ex eo desumpta quia post

cªctum mrium licite possint coniuges pactum facere cª substaq mrij que est voti casti

tatis, nq dñe quia cªcto mrijo multa accidere possit que illud n vitiat et tamen si

ab initio in vim pacti apposita fuisset irritum cªctum faceret ac ideo etiam si mrium

cªhi nequeat sub ea cdioe seu pacto ut coniuges in ppetua castitatē vivant

tamen post cªctum mrium iure est tale pactum apponere ut sª diximus et notat Cobb.

d. § 1. nº 6. et 7. et sic n obstat argumentum de mrijo Sanctissimæ Virginis cui

iam satis fecimus sª nº 10.

,, Ad 2 3 nri 3x partem. ,,

In 2ª nri 3x lle decidit Gregorius quod cdioes turpes vel impossibiles in mrijo adiectas fa

vore ipsius mrij pro n scriptis habendas, que quidem decisio singularis est in nrō iure ideoque

nullo alio iuris loco pbari valet, iure tamen regio cpbr est in l. 6. tit. 4. partit. 4. et

quā laté exornant pleri ordinarios insequenti Cobb. d. 2ª plle c. 3. § 2. Sanc. d. lib. 5.

disp. 8. cum seqq. Petrus de Ledesma de mrijo q. 47. art. 5. Durandus in 4. dist. 28. q. 2.

7. Adrianus q. 3. de mrijo. dubio 1. cum seqq. Bonac. tomo 1. q. 2. de mad. ppriecta

tibus mrij puncto 10. n. 16. cum seqq. Laima de mrijo tit. 10. pte 2. c. 7. n. 11. Bar

bus legio hegis de mrijo lib. 8. c. 3. et alij relati a Barb. in collectaneis ad nrum 3x.,,

Sed pdta nri 3x decio difficiles patitur dubitandi raões et 1º obstat

quia appositio impossibilis cdiois indubitanter signum est dissensus ut testatur Iulius in l. n

solum 30. ff. de oblig. et actionibus b quorum p cul dubio talis cogitao est ut nisi illa gi exiti

meret apposita ea cdioe quam sciat esse impossibilem, at sic est quod mrium sine cōsensu cªhi

nequit igitur si cªhentes sub impossibili cdioe cōsentire n videntur mrium sub impossi

bili cdioe celebratum ex defectu cōsensus nullum erit = et 2º fr. dubitandi rao quia cª

quia tam ratio contra dicta, quod sub impossibili conditione initi nullius momenti sunt l. impossi
bilis 7. ff. de Verborum § si impossibilis inst. de inutilibus stipulationibus l. non solum 30. adversus
contractus et c. 7. de sponsal. c. gaudemus de divort. ergo maiori libertas consensus desi
derat quam caeteri contractus ergo a fortiori contractus matrimonii non valebit adiecta turpi seu impossi
bili conditione. 2° obstat quia conditio impossibilis non solum in contractibus verum etiam multa
voluntate dissensum denotat in eo qui tales conditiones apponit et non tantum ea conditio impossibilis
de natura verum etiam cum de facto impossibilis est ut constat ex l. cum heres § 51 ff. de statu
liberis ubi ex eo quia ita difficilis aut pene impossibilis conditio libertati adiiciatur infert consul
libertatis nec animus dandae libertatis est, quia si difficultas conditionis aut impossibilitas non ab
solutam praesumptionem dissensus inducit potius inducebat talis praesumptio ex conditione ab
soluta impossibili in matrimonio apposita ac consequenter matrimonium sub impossibili conditione cele
bratum ex defectu consensus nullum erit.

3° obstabit dicere quod praesens innatura decisio matrimonium sub impossibili
conditione contractum aut declarat legitimum esse aut efficit quod sit legitimum, sed neutrum potest
fieri, non primum quia alias dicendum esset matrimonium sub impossibili conditione etiam antequam decisio va
luisse quod omnino absurdum est cum constet quod per innatura decisione cautum esse; non etiam 2um quia idem matrimonium
non est ex defectu consensus [illegible] facere nequit quia matrimonium siquidem quod solus consensus
contrahentium facit quod nullatenus decisio in dicta substineri valet. = augetur difficultas ex
eo quod innatura [illegible] dicta decisio favore matrimonii, quoniam favor matrimonii potius postulat ut ser
vetur ut legitime contractum ergo non introducatur ubi consensus deest [illegible] hoc potius dicitur
quam favorem matrimonii respicere videretur [illegible] in c. tua nos de sponsal. quia non recte
innatura decisio cavetur conditiones impossibiles favore matrimonii pro non scriptis haberi.

Denique obstat quia ad matrimonium non sufficit consensus internus sed necessario requiritur
expressio consensus [illegible] signis facta at sic est quod in matrimonio sub impossibili conditione celebrato
quamvis contrahentes interius consentiant talis consensus non exprimitur immo potius per appositionem conditionis
impossibilis dissensus indicatur [illegible] matrimonium sub impossibili conditione contractum nullatenus sustineri
valet ac consequenter non recte innatura decisio cavetur conditiones impossibiles favore matrimonii pro
non scriptis haberi. Sed his et aliis dubitandi rationibus minime refra
gantibus defendenda est nostra decisio pro cuius exornatione non nulla pro notanda sunt et primo sci
endum est conditiones impossibiles intelligi esse duplicis, aliae non sunt impossibiles de natura aliae
de facto, et aliae [illegible] conditio impossibilis de natura dicitur illa cui natura impedimento est quo
minus existat veluti si digito caelum tetigeris, si mare ebiberis, l. [illegible] in 2. [illegible] ff.
de [illegible] de facto dicitur conditio impossibilis quando obeunt difficultatem impossibilis
est veluti si servus millies dederit, [illegible] l. cum § 51 ff. de statu liberis, demum impossibiles
conditiones dicuntur quas ius vel honestas boni mores resistunt quominus adimpleri valeant
quam de facto possibiles sint veluti si hominem occideris, si sacrilegium commiseris et sic l.
conditiones [illegible] l. filius 15. ff. de conditionibus institutionum l. facta 63. § si sub conditione ff. ad Trebe
llianum l. continuus 137 § cum quis ff. de verborum obligationibus de quibus disputat late D. [illegible] de A
maya lib. 2. observationum c. 22. 2° sciendum est quod iure naturali attento quaelibet conditio impossi
bilis sive in contractibus sive in ultimis voluntatibus adiecta contractum quam ultimas volun
tates vitiat, cuius rei ratio est quoniam contrahentium dispositio et quilibet contractus dependet a libera
voluntate disponentis contrahentis, at sic est quod quis sit in ultima voluntate disponit
sub

sub condicione quae sit et impossibilis non valet quia alia dispositio seu contractus cum habeat principium dependentis ab existentia talis conditionis, quo stante intelligi minus ut inanis illa dispositio quae contractus sub impossibili conditione celebratus nullius momenti erit. Doceratur relatus Barbosa Legionensis d. lib. 3. c. 3. n. 2. eo enim quod ius naturale suadebat a iure civili tamquam absque interprete immutatum est et favore ultimarum voluntatum introductum ut conditio impossibilis in haereditatibus, legatis, fideicommissis ac libertatibus pro non scripta habeatur l. 1. ff. de conditionibus institutionum l. 3. ff. de conditionibus et demonstrationibus l. cum 2o 16. ff. de iniusto rupto. l. mevia 45. l. servum 50. si mihi faciendo ff. de haeredibus instituendis. l. ab omnibus 104. § in testamento ff. de legatis 1. l. facta 63. § si sub conditione ff. ad Trebellianum § impossibilis instit. de haeredibus instituendis quod non sine controversia ita cautum apparet ex d. l. 3. ff. de conditionibus et demonstrationibus ubi obtinuit conditiones impossibiles testamento adscriptas pro non scriptis habendas ubi verbo obtinuit manifeste denotat istud praevaluisse re disputata inter multos. In contractibus autem in quibus favor nullus attenditur nihil est a iure civili cautum et ideo conditio impossibilis eos vitiat tamquam naturaliter quam civiliter arg. d. l. non solum 30. ff. de obligationibus et actionibus d. l. 1. ff. de verborum obligationibus § si impossibilis instit. de inutilibus stipulationibus.

Diversitatis autem ratio cur magis in ultimis voluntatibus quam in contractibus conditio impossibilis a iure civili pro non scripta habeatur varie ab interpretibus adducitur illud autem unum apud omnes constat, id effectum fuisse favore ultimarum voluntatum quae semper interpretanda sunt ut magis valeant quam pereant argumento textus in l. cogi in principio 16. ff. ad Trebellianum verum non male Donellus etsi non receptum a patre Barboso ubi supra lib. 6. comment. c. 18. inquit quod cum in dispositione sub impossibili conditione relicta duo indicant pariter structura voluntatis altera volentis conditionem expectare, altera vero desiderantis haereditatem vel legatum deberi in procedendo testamento iudicare oportet favore ultimae voluntatis textus in l. quoties

iii duo 10. § fin. l. cum in testamento 75. ff. de rebus dubiis, cui quidem interpretationi congruit et alia quam adducit Duarenus ad titulum de conditionibus institutionum c. 4. dicens quod in contractibus imputari potest contrahentibus siquidem ambiguum in contractu sit, in testamento autem nulla potest imputari culpa haeredibus aut legatariis qui non curaverint testatoris mentem apertius declarari quare recte consultum ad tollendas lites quoniam testatore mortuo nullus remanet ipsius voluntatis interpres favore ultimarum voluntatum statuerunt conditiones impossibiles pro non scriptis habendas, quam Duareni interpretationem tenet Pater Barbosa d. lib. 3. c. 3. n. 6. 21

3o sciendum est conditiones omnes impossibiles de natura in ultima voluntate pro non scriptis haberi quod apud omnes indubitatum est nam de illis expresse loquuntur consulti et imperator Iustinianus locis citatis. Controversum autem est an conditiones impossibiles de facto vitient ultimam voluntatem quo habeantur pro non scriptis, nam glossa in d. § impossibilis instit. de haeredibus instituendis verbo impossibilis Bartolus et Sola quos refert et sequitur Cobo d. c. 3. § 2. n. 9. Molina de primogeniis lib. 2. c. 12. n. 37. affirmarunt conditiones impossibiles de facto vitiare ultimas voluntates et non

rz

veniet ex eo quod conditiones de facto impossibiles non dicuntur proprie impossibiles sed difficiles
l. continuus 137 § 1 illud ff. de V. O. difficultas autem praestandi non impedit obligationem ut
in d. § illud quod conditio de facto impossibili non debet rejici = quam autem sic tenent Acosta
lib. 1 selectarum c. 8 n. 9. Molina tomo 1° de iustitia et iure tract. 2 disp. 206. Gregorius Lo
pez in l. 3 verbo portal tit. 4 partit. 6. et alij quos refert et sequitur Sanchez de Matrim.
disp. 4 n° 23. in qua doctorum controversia ipse Sanchez ubi supra n° 24. et Greg. Lopez in l.
6. verbo monte de oro tit. 4 partit. 4 distinctione utuntur dicentes quod aut conditio est impo
ssibilis de facto ratione rei intelligi [illegible] ad singula veluti si quod pauperi
apponatur conditio dandi millies ut in exemplis appositis in d. l. 4 § 1 ff. de statu libe
quo in casu impossibilitas illa difficultas dicitur. aut conditio est impossibilis de facto
etiam ratione aliorum hominum ut si dederis montem aureum quod exemplum apponitur in d. l. 6 tit.
4 partit. 4 et in l. 4 tit. 4 partit. 6. ubi Alfonsus rex conditionem hanc si montem
aureum dederis impossibilem de facto appellat nam quamvis non sit impossibile de natura
montem aureum artificialem construi multis aureis congregatis, attamen hoc impossibile
de facto dicitur etiam ratione omnium hominum unde in casu dicunt praedicti auctores conditionem in
ultima voluntate appositam non rejici sed viciare dispositionem in 2° vero praescripta ha
bendam = Verum hac distinctio displicet Patri Sanchio in d. c. 8 n. 24 cum sequentibus
ea nimirum ratione quia alias ut ipse inquit nulla erit conditio impossibilis de facto
cum quaevis multis hominibus congregatis fieri possit quamvis difficulter ac ideo affirmat
conditiones omnes de facto impossibiles institutionem viciare easque tamen rejici quod non ad im
pedimentum est quoniam exstat et ceteraque alia fundamenta movetur ex d. l. 4 tit.
4 partit. 6 ubi dicitur conditionem hanc si montem aureum dederis institutionem viciare.
nec ei obest fundamentum quo moti fuere Sanchez et Greg. Lopez ex d. l. 6 tit.
4 partit. 4 ubi inter conditiones quae rejiciuntur a [illegible] ponitur haec conditio si dederis mon
tem aureum nam Rex in d. l. 6 intelligit de monte aureo naturali quod de natura impossi
bile est, Rex vero in d. l. 4 de monte aureo artificiali quod de facto impossibile est
ut bene dicit [illegible]. Sed in hac doctorum controversia et controversiae existima
rem fundamentum non tam contraria quam diversa docuisse sicque posse eorum opiniones facile conciliari
supponendum itaque est quod proprie loquendo illae tantum dicuntur conditiones impossibiles quae a natura
impossibilitatem trahunt ut notant glossa, Biglia et alij communiter scribentes in d.
§ impossibilis instit. de haeredibus instit. Donellus lib. 8 commentariorum c. 32 § impossi
bilis conditio Cuiatius in d. l. continuus 137 ff. de V. Amaya d. c. 21 n° 21. Sed minus
proprie loquendo conditiones impossibiles etiam appellantur quae ob eventus difficultatem pene im
possibiles sunt ut notat Biglia ubi supra n° 7 et quae dicuntur de facto impossibiles qua
rum duplex est natura alia earum quae impleri nequeunt et quae impossibiles sunt, al
tera vero quae impleri aliquo modo possunt sed difficillime ex quibus aliquae conditiones ipsis et a
liquae inter [illegible] connumerari solet inter impossibiles de natura, nam quemadmodum
illa non afficit institutionem, ita neque haec ut constat ex duplici jurisconsultorum responso al
tero quod exstat in l. si quis ita 6 ff. de conditionibus institutionum ubi haec conditio si monumentum
post triduum mortis meae aedificaveris cum monumentum intra triduum perfici non possit
rejicitur quia impossibilis, alterum responsum exstat in l. continui 12 § 1 ff.

ff de legat. 1o ubi cum ij quos servos quos habebat Romae morique heredem suum damnavit post triduum mortis suae ibique tradere conditio quasi impossibilis rejicitur, itaque huiusmodi conditiones vere impossibiles non sunt sed quasi impossibiles et ideo quandoque annumerantur impossibilibus de natura et aliquando impossibilibus de facto. 2a vero species est conditionum difficilium quas nonnulli etiam proprie appellant impossibiles de facto non habentes illa quae adimpleri est cum magna difficultate possunt, de qua loquitur Tex. in d. l. 4 § 1 ff de statuliberis quae quidem conditiones non rejiciuntur ab ultima voluntate sed potius vitiant et ratio est quia nec sunt impossibiles nec quasi impossibiles sed difficiles, inter difficile autem et impossibile multum interest, nam impossibile est quod nunquam fieri potest nec cum magno labore, difficile vero quod magno labore et prolixo tempore fieri valet ut ex Aristotele observat Cuiacius in d. l. continuus ff de V. O.

Ex quadam tamen manifeste constat praedictos doctores autores convenire in hoc quod conditio quae in effectu est impossibilis, sive sit de facto, sive de natura in ultima voluntate rejicitur ac pro non scripta habetur, ergo difficilis conditio ipsa vitiat institutionem, in eo tamen dissentire videntur quod conditiones quae a multis dicuntur quasi impossibiles ut in d. l. si qui sita 6 et in d. l. si mihi et tibi § 1 alij ex authoribus eas innumerant inter conditiones impossibiles de natura, alij vero inter impossibiles de facto = illam autem conditionem si montem aureum dederis impossibilem de natura esse dicunt si de monte naturali intelligatur, impossibilem vero de facto si de monte artificiali quam distinctionem tenuere Angelus et Imola et eos sequutus Pater Barbosa ubi supra nº 16. Verum hanc distinctionem inter montem naturalem et artificialem recte impugnat a Viglio. d. n. 7. ex eo quod mons naturae opus sit et ut ipse inquit absurdum est somniare auri tantum vim in unum conferri ut mons coacervetur quem sequuntur Amaya et alij ab eo relati d. c. 22 nº 8 et 12. Unde praedictae leges partitae quarum altera intelligit Bartolus de monte naturali altera vero de artificiali, intelligendae sunt utraque de monte naturali nec tamen ex inde sequitur quod tali conditio impossibilis sit de natura quod videtur dici in d. l. 4 tit. 4 partit. 6 ubi appellatur impossibilis de facto non quod de aureis montibus loquuntur intelligunt de ijs qui venas auri habent ut notat Viglius ubi supra. quare huiusmodi conditio etiam si non sit impossibilis de natura recte etiam rejicitur in ultima voluntate seu matrimonio apposita ut in d. l. 6. tit. 4. partit. 4 quia est quasi impossibilis ... et in d. l. si qui sita 6 et in d. l. si mihi et tibi § 1. 22.

Restat nunc et alia species conditionum quae dicuntur impossibiles de jure quae quidem conditiones similiter in ultima voluntate appositae rejiciuntur quia etsi de facto possibiles sint attamen quia contra jus seu contra bonos mores sunt impossibiles judicantur ut in l. si filius 15 ff de conditionibus institutionum quia ea quae nec possumus ... possumus. l. nepos proculo ff de V. S. in quo quidem omnes conveniunt. Illud tamen controversum est etiam cum conditio haec non tamen vitiet cum de futuro apponitur, quod vero etiam cum de praesenti aut praeterito, in quo aliquando tamen vitiari cum de futuro apponitur, secus autem non quia non movetur ad aliquid turpe faciendum sed tamen factum esse supponit ut cum d. Roma et alijs pluribus tenet Sanchez. d. lib. 5 d. 19 nº 5 = haec tamen distinctio inter conditiones de futuro et conditiones de praesenti aut praeterito locum non habet in reliquis conditionibus impossibilibus, nam etsi verum sit

q̄ p̄prie loquendo cōdicōes de preterito aut p̄senti cōdicōes n̄ s̄t q̄a n̄ suspendunt, in qua impo-
ssibiles n̄ reijci debent siue sint de p̄senti aut p̄terito siue de futuro ut constat ex
l. Meuia §. ff. de heredib. instit. ut ibi cōditio hae si filia testatoris viuit cum testa-
tor filiā nunquā habuisset, reijcitur in testamento q̄a ē impossibilis, secūdum ē inter
ipsas cōdicōes q̄a hae n̄ reijciuntur q̄a impossibiles sunt q̄a mutant ad delinquendum
ac ideo cum de p̄senti aut de p̄terito appositae n̄ inuergunt nulla ē rao ob quā reijci de-
beant docet Sanch. de mat. l. 5. disp. 4. n° 3. …

His sic expositis ut ad nri. casus decidendi raonē p̄ueniamus aduertendum
ē Greg. 9um in mrio. tñ in fauore mrij decreuisse cōdicōes turpes et impossibiles pro
scriptis habendas iurisconsultorum cōmitatum q̄ fauore vltimarum voluntatum id ijs
sic statuerunt d. l. obtinuit §. de cōdicionib. et demonstrationib. cum p. relatis, eam ipsa
decidendi raoē qua moti fuere cōsulti ut id statuerent, quae ut s.a diximus fuit q̄a
in ancipiti dubia q testatoris mente, an voluisset dispositionem suam valere necne
fauore vltimarum voluntatum instituti fuere cōsulti ut magis valeat quam pereat
vltima voluntas sic q decreuere cōdicōes impossibiles p̄ scriptis haberi et a simili-
ter cum in mrijo dubium sit an tales cōdicōes serio, et animo n̄ aliter cōtrahendi ad
iectae fuerint an potius ioco solum et n̄ aio vitiandi in eo dubio p̄sumit ecclia ioco ad
iectas fuisse et n̄ aio suspendendi, atq ita iudicat matrimonium validum ēē q̄a
cum sit cōtractus fauorabilis sit in dubio debet cōseruari x a Btz in c. fin. de
sent. et re iudicata = Ex quo infertur q cum Gregorius 9us in mrio. tñ in fauorem mrij id ipsum
statuisset q cōsulti fauore vltimarum voluntatum cōdicoes oes quae in vltima voluntate re
ijciuntur, in mrio reijci debent et quae n̄ vitiant vltimam voluntatem nec mrium vitiare de-
bent atq ita cōditiones de futuro quae in vltima voluntate n̄ reijciuntur s.a diximus
nec in mrijo reijci debent = Notandum tñ ē q cum hoc ab ecclesia in casu dubio sit
statutum, si ex alijs coniecturis de p̄hendatur cōtrahentes aium n̄ habuisse nec aliter
cōtraxisse quam sub ea cōditione tunc cum iā res dubia n̄ sit mrium nullum iudicabitur in
vtroq foro ut notat Cobb. d. 2. p.te c. 3. §. 2. n° 5. Sanchez d. disp. 19 n° 6. …

Supponendum etiā ē p vera nri casus intelligentiae illius de quo locum habere q̄n
cōtrahentes sciebant cōdicōem ēē impossibilem secus si ignorabant q̄a credebant possibilem quem-
admodum etiā in testamentis cōdicio impossibilis quam testator possibilem existimabat n̄ reij-
citur sed vitiat institutionem x a Btz in l. seruo manumisso ff. de cōdicōe indebiti ubi glo.
verbo ex testamento Bartolus in l. 1. ff. eodem tit. n. 5. cuius rei rao ē q̄a ut s.a dixi-
mus quoties ex aliquibus coniecturis constat sensum singularē defecisse mrium nullum ē sed potis-
sima coniectura ē cōtrahentes noluisse mrium cōtrahere nisi sub ea cōdicione quam existimabant
possibilem q̄a in tali casu cōdicio reijci n̄ debet sed potius vitiabit mrium docet Cobb. d.
c. 3. § 2. n° 5. et plures alij relati a Sanch. d. lib. 5. disp. 3. n° 8 = Deinde suppo-
nendum ē q adhoc ut cōdicio impossibilis in mrijo apposita habeatur p̄ adiecta nece-
ssarium ē ut cōtrahentes vltra cognitionem impossibilitatis cōscij sint cōstitutionis nri de-
nam cum mrium sub impossibili cōdicōe cōtractum nullum fuisset ante decisionem nri casus necessarium
ē ut cōtrahentes n̄ ignorent illius cōstitutionem adeo ut mrium valeat q̄a cōstitutio n̄
obligat ignorantes x a Btz in c. 2. de constitutionib. docent Cobb. et alij relati a
Sanch. ubi proxime n° 22. = Ex quo vltra deducitur decidendi rao nri casus nam

cum

21.

cuz fideles oēs diz sacramta recipiūt ea recipere cēsent xª mōg ecctia ita diz mriz ɔªhunt sub ɔdiōe impoibili scientes impoibile ēē & scientes simul talez ɔdioz ab ecctia reijci ac pro adiecta haberi ɔd potiz p̄sumere ɔsensz purz & absolutz fuisse recte videtr velle pure ɔªhere xª mōg ecclesiæ & ut ipsa ecctia p̄sumit & indicat tale mriz nō aliter explicat suz siz docent Coll. d. §. 2. n. 1. Sancz. ubi sª nº 18. cuz pluribz ab eo relatis.

Quibz sic expositis & suppositis nō obstant dubitandi raōes sª adducte nº 1ª nqetsi verz sit qd ɔdiō impoibili in mrō actu apposita potiz videatr dissenz quz ɔsensz inducere xª L. fz m. d. l. nō solz de obligaoibz & aoibz attri in mrijo supposita ecctiæ ɔstitōe ez reijciente & indicante ɔsensz potiz quz dissenz in ɔªhentibz manifeste indicandz ē ɔsensz intr ɔªhentes ad fuisse cuz aliter animuz suz nō declaraverint nq videntr xª ecctia imōg ɔªhere ut in decisiz di raōe diximus = Nec etz obstat 2ª ex decisōe fz m. d. l. 4. § 1. ff. de statu liberis nq ut sª diximus ibidz tm agitr de ɔdoibz di fictibz que quidz in ultima voluntaē nō reijciuntr ut recte intr p̄tatr fz illuz D. Franc. de Amaya d. lib. 2. observacz. c. 11. nº 29. cuz sequentibz & sic etz tales ɔdiōes p nri fz decioz nō reijciuntr. = Nec etz obstat 3ª nq etsi verz sit ecctiā nō poēe facere verz & legitimuz mriz qd nō fuit tale pot tm ecctia variare decreta & sancte ɔstituoz nri fz mriz sub impoibili ɔdiōe ɔªctz nullz haberetr attri postquz ecctia ɔriz statuit p nri fz decioz mriaa oia post illa ɔtracta valida erunt nō ex eo qd ecctia ɔsensz suppleat quod nō minime facere pot sed qª in dubio qz ɔsensz ad fuisset necne cuz semp pro mrio indubijs p̄sumendz sit xª sª adicta potuit recte ɔsensz p̄sumere & ex illo mriz indicare nq ex quo statuit ez ɔdioz reijciendz ēē cuz variata sit naa ɔªctz eo qd stante ea contra ɔstituōe iq ɔsensz indicat, efficitr ut deinceps mriaa sub ɔdiōe impoibili & turpi ɔªcta firma sint. = Sic etz nō obstat ultª dubitandi raō nq supposita nri fz ɔstituōe & ei notitia in ɔªhentibz sufficiēs ē expressio ɔsensz absoluti diz sub impoibili ɔdiōe ɔªhitr ita p̄dicta omnia intr p̄tatr & docet Sancz. d. lib. 5. dis. 3. nº 24. a quo cetera que in p̄senti deerunt petenda sit qq finitr fz iste. 7. Kalendas aprilis anno. 1690.

[illegible]

LIBER PRIMUS DECRETALIUM.

Textus in Cap. Cœterum. 3. de Rescriptis pugnat cum Cap. Sane. 2. de Officio Delegati.

Ut ea iura ut componas adverte, quod si in secundo rescripto per adversarium impetrato non fiat mentio de primo rescripto, valere primum, et non secundum rescriptum, ut constat ex Cap. Coeterum 3. de rescriptis desumpto ex Concilio Lateranensi sub Alexandro 3. parte 7. tit. de potestate iudicum delegatorum Cap. 8. et 9. volum. 3. Conciliorum. et ex prima Collectione Decretalium tit. 3. de rescriptis, et tit. de off. delegati Cap. 7. ut observat Antonius Augustinus ad primam Decretalium Collectionem ad Cap. 3. huius tit. et in Cap. Si autem 9. et Cap. Coeterum §. 23. eodem tit. de rescriptis.

Huius decisionis ratio est, quia omne tacitum, quod non exprimeretur, redderet Pontificem difficiliorem ad concedendum, et reddit etiam rescriptum nullum tex. in cap. Super litteris 20. cap. postulasti 23. de rescriptis. [illegible] praescriptione l. etsi legibus. Cod. si contra ius, vel utilitatem. l. fin. C. de precibus imperatori offerendis. l. 33. partita 3. tit. 8.

Unde cum tacitum sit de primo rescripto in rescripto secundo, quod plane redderet difficiliorem Pontificem ad concedendum, ne prioris rescripti [illegible] iudicibus fieret iniuria contra tex. in l. Litigatores [illegible] [illegible] ordinis longior fieret contra tex. in l. finem litibus. de dolo, et contumacia, merito primum rescriptum valet, secundo rescripto non obstante.

Praesertim cum in Concessione secundi rescripti deficiat Pontificis voluntas et intentio, sine qua concessio non valet, iuxta tex. in cap. fin. de dilationibus. ibi: Cum meae intentionis non fuerit primum mandatum praecludere, et revocare: Maxime cum revocatio litterarum odiosa sit, ut docent tx. varij, et ex Innocentio resultat communis opinio in cap. ex litteris de officio delegati. et ideo non praesumitur in l. eum qui. ff. de probationibus. Unde iure nostro improbata est, ut constat ex Clementina unica de renuntiationibus.

Nec obstat tex. in cap. Sane de officio delegati ubi si duo rescripta fuerint impetrata, etiam si constet de prioritate litterarum non tamen [illegible] valet

-emitti, sed supersedendum est, donec Summus Pontifex consulatur.

Horum tamen iurium difficultas adeo grauissima est, ut multi eos conicant: soluat Apollo. ut refert Barbatias in cap. 2. Omissis tamen varijs interpretationibus scriptis ab omnibus interpretibus Antiquis, verissime respondendum est textum in dicto Cap. Ceterum, procedere quando de priori impetratione constat: tex. vero in dicto Cap. 2. diversa rescripta sub eadem datae, et contraria forma impetrantur. Quo casu cum de prioritate non possit constare constare, et incertitudo succedat, reddatque dubiam Pontificis voluntatem, merito utriusque executioni supersedendum esse, donec consulatur ipse Pontifex. Et addit rationem non improprium Alexander 3. scilicet ne propter incertitudinem finis litis impediatur, et partes sumptibus, et laboribus vexentur. iuxta tex in dicto Cap. finem litibus. de dolo et contumacia. quam interpretationem tradit Glossa magistra in Cap. Extenore. verbo: negotio. de rescriptis. Secuntur Cardinalis in dicto Cap. 2. ubi Abbas n°. 2. et Barbacias, et Immola, Beroyus in Cap. Cum venisset n° 12. de iudicijs. Rebuffus. 2. tomo ad leges Gallicas in profatione. n° 10. Gambara de potestate legati. lib. 2. n° 227.

Nec adversus hanc interpretationem obstare debent verba in dicto Cap. sane ibi: non facta primum litterarum mentione: Ex quibus sane videtur de priori data mentio nasci, et plane constare; nam licet in hoc grauis illius textus difficultas consistat, reiecta ibi interpretatione Abbatis qui dicit illa verba non referri ad impetrationem priorem, sed ad iudicialem presentationem, ut constat ex verbo. Opponuntur, illius textus. quae littera receptior est ut confirmat Antonius Augustinus in notis ad eundem textum et in 1.ª Collectione lib. 1. tit°. 21 Cap. 3.

Nec iterum urget adversus hanc solutionem, rescriptum prius presentatum alteri proferendum esse, et ideo necessarium non esse Pontificem consuli iuxta tex. in Cap. Capitulum Sanctae Crucis 3°. de rescriptis: Cap. duobus eodem tit°. lib. 6. Cap. Si a sede Apostolica. de probendis eodem libro Cap. ut debitus honor de appellationibus. Nam responde verius esse ex prae-sentatione non proferri rescriptum tempore dicti Capituli. 2. sed postea

novi

novo iure constitutum fuisse per Honorium in dicto Cap. Capitulum Sanctae Crucis, et per Bonifacium 8. in dicto Cap. Si a sede Apostolica; et in dicto Cap. duobus, et etiam per Innocentium in dicto Cap. Ut debitus honor. ita Glossa in dicto Cap. Sane verbo Primum. et in dicto Cap. Ex tenore. verbo. negotio. et in dicto Cap. duobus 1.° praesentatio, et communis sententia secundum Probum ibi:

Textus in Cap. Super litteris. 20. de Rescriptis. pugna cum Cap. Dicenti. §. Praescriptione. 25. quaest. 2.

Quo iura ut componas adverte rescripti subreptionem in totum vitiari simplicem authoritatem, quatenus fuit concessionis causa, ut constat ex dicto Cap. Super litteris. Cap. ad aures 8. Cap. sedes. 15. Cap. ex tenore. ibi: de rescriptis. l. finali. C. quia non Domino. l. fin. C. de diversis rescriptis. l. 36. tit.° 13. part.ª 3. Idem constitutum est in eum, qui impetravit; nam nemo ex dolo suo commodum reportare debet. l. iuris gentium. §. Rhetora. §. dolo. ff. de pactis. l. Si remunerandi. 6. §. Marius. ff. mandati. l. itaque in principio. ff. de furtis. l. non fraudandi. versic. nemo. ff. de regulis iuris. l. ita demum. 36. ff. de arbitris. Prosequuntur late Menochius de arbitrariis. casu. 201. n.° 3. Mascardus de probat. conclusione. 551. th. 1. Paulus Emilius decisione Rotae 254. parte 2. Mandosius consilio 40. et 94. Rantius de nullitate ex defectu iurisdictionis delegatae n.° 63. Nec obstat textus in Cap. Dicenti. §. praescriptione, deductus ex l. praescriptione. C. si contra ius vel utilitatem publicam. ubi contrarium ex diametro praecipitur, nempe rescriptum dolosum non vitiari in totum.

Omissis variis interpretationibus respondendum est textum illum interpretandum esse iuxta regulam traditam in secunda parte dicti Capitis Super litteris; nempe quando mendacium ex simplicitate, vel ignorantia fuit causa concedendi formam aliquam, qua ablata poterit iudex in causa principali pronuntiare. Quam interpretationem ad tollendas inter iuris interpretes prolixas disensiones ex Baldo, Saliceto in dicta l. Praescriptione, Imnola, et Abbate. Felinus. et Decius n.° 4. Beroyus n.° 29. Mantua n.° 9. et 10. Omnes inquam in dicto Cap. Super litteris docent, et tenent.

Nec obstare debent verba dicti §. praescriptione ibi: tacenda fraudis; nam fraus ad dolum pertinet, et simplicitati contraria est. l. fraudis 79. ff. de regulis iuris. Nam respondeo fraudem, et dolum sua natura differre l. iuris gentium. §. dolo malo. iuncto §. sed et si fraudandi ff. de pactis. §. infra. institut. quibus manumittere non licet. et l. si. ibi: posse et sine dolo malo aliud agi, aliud simulari. ff. de dolo. In fraude enim potest semper esse dolus, sed semper non est dolus, et ita accipitur fraus pro eventu, vel effectu: quare fraudari potest aliquis sine animo, et dolo fraudantis. l. ait Praetor. §. itadem[?] ff. qui in fraudem Creditorum. tex. in dicto §. sed si fraudandi, et in dicta l. fraudis. Unde illa verba: tacendi fraude. in dicto §. praescriptione, non probant fraudem nec dolum impetranti, sed tantum concedenti fraudatur ex mendacio. Unde non viciatur, nisi quatenus fuit contraria causa, ideo quia in illa specie non fuit causa, ut constat aperte, dicta l. 1. ff. quibus manumittere non licet. l. praescriptione. C. si causa ius, etc. merito potest iudex de causa cognoscere, et ita tenendum est.

Textus in Cap. Significavit.[36] de Rescriptis. pugnat cum Cap. Quia. II. de Iudicijs.

Quae iura ut componas, adverte virtute primi rescripti ad lites impetrati contra violentum spoliatorem posse conveniri eius successorem ut constat ex dicto Cap. Quia. II. et ex argumento Cap. proposuit ibi: a quo quolibet detentore. de concessione praebendae. tex. in cap. saepe de restitutione spoliatorum. Cap. dilecti, de foro competenti. Cap. 1. de alienatione iudicij. l. 1. C. eodem titulo. l. vicia. C. de acquirenda possessione. §. fur tum institut. de actis. l. 46. tit. 10. part. 3.

Nec obstat tex. in cap. Significavit, ubi Gregorius 9. contrarium respondet, nam omissis varijs interpretationibus respondendum est non potuisse conveniri Comitissam ex rescripto impetrato cum clausula Et quosdam alios. Contra Comitem eius fratrem, cui ipsa successit in maioratu, quia debitum propter quod erat conveniendus Comes, fuit contractum intuitu personae, et non intuitu dignitatis. Quod evidenter probat tex. in illis verbis ibi: Quia ve. nam si fuisset contractum ratione

dignitatis

dignitatis sacri conveniri, quia successit in illa dignitate, siquidem dignitas nunquam spirat. Cap. quoniam Abbas de off.o delegati. Cap. gratiose. de rescriptis in 6. Inde nihil mirum si Comitissa virtute illius rescripti conveniri non posset: argumento tex. celebris in dicto Cap. 2. de solutionibus. Cap. ex præsentium. de pignoribus. Cap. 1. §. non vasallus. de consuetudinibus feudorum. qua iure ad maioratuum, et beneficiorum successores vt non teneantur soluere debita à prædecessoribus intuitu personæ contracta, extollit Peralta in l. 3. §. qui fidei commissum n.o 130. de hæredibus instituendis. Gometius in l. 4. Tauri. n.o 72. Padilla in l. unum ex familia. §. si de falcidia. n.o 9. de legatis 2. et alij relati per Molinam de Hispanorum primogenijs. lib. 1. Cap. 2. n.o 15. Nec obstat aduersus hanc interpretationem Comitissam hæredem fratris sui conveniendam esse ex rescripto impetrato contra eum ex vi comprehensiva, vt in dicto Cap. quia, et in Cap. dilecti: quia hæres repræsentat personam defuncti. Authentico de iure iurando. Collat.e 3.

Nam tunc responde: in dicto Cap. Significavit non fuit impetratum rescriptum contra Comitem expresse, quia expresse non fuit nominatus in rescripto, sed erat conveniendus ex clausula, quosdam alios. Vnde cum fuisset mortuus ante quam certificaretur in iudicio percitationem, non potest dici, quod rescriptum esset impetratum contra illum, nam ante expressionem, et certificationem personæ, non fuit radicata iurisdictio delegati contra Comitem. argumento tex. insignis in Cap. pastoralis. §. quoniam. in fine. de rescriptis, et per consequens nec contra Comitissam eius sororem, et hæredem, siquidem rescriptum non extenditur ad personas incognitas, iuxta tex. in Cap. vlt.o de rescriptis; et morte eius, contra quem fuit impetratum expirat citatione non prohabita: argum.to text. in l. Si de cœteris. ff. qui satisdare cogantur. et l. 2. C. quo sententia sine appellatione rescindantur. Hanc interpretationem sequuntur Hostiensis, Innocentius, Abbas. in Cap. Significavit. n.o 4. Immola n.o 7. Angelus in dicta l. Si de cœteris ff. n.o 4. Sason in l. 1. n.o 6. C. quando libellus principi datus. Capella Tolosana decisione 190.

Textus in Cap. vltimo de Rescriptis: pugnat cum l. 2. C. Quę sit longa consuetudo.

Quo iura vt componas adverte Consuetudinem rationabilem, et legitime praescriptam ius positiuum abrogare, vt constat ex dicto Cap. vltimo in fine, et Cap. 2. et Cap. Cum olim, Cap. Cum dilectus eodem titulo. Cap. accedentibus. de excessibus Prelatorum. Cap. Cum contingat de foro competenti. Cap. Cum Ecclesiastica. de causa possessionis et proprietatis. L. venditorem. §. Constat. ff. Communia prediorum. l. si de interpretatione. l. de quibus. ff. de legibus. L. 5. et final. tit. 2. part. 1. l. 6. tit.º 3. part. 3. l. 9. tit.º 7. part. 5. et Concilium Tridentinum sessione 24. Cap. 20. versic. Quod si apellam.

Nec obstat tex. in dicta l. 2. et in cap. Consuetudinis 11. distinctione. nam omissis varijs interpretationibus traditis per Conanum. lib. 1. commentariorum. cap. 1. prope finem. et per Cuiatium in tit.º 1. de feudi cognitione lib. 1. feudorum. et Ludovicum Vitalis lib. 2. variarum. Cap. 15. verissime respondendum est. Constantinum in dicto. Cap. Consuetudinis Consuetudinem non vincere rationem, aut legem asseverare, non velit ab illa posteriori legem non posse abrogare, et vt parem legis, et consuetudinis authoritatem, et vim demonstrare hoc sensu, vt quo a consuetudine fieri valent, et a lege possint, et vice versa. Quam interpretationem agnovit Duarenus lib. 2. disputationum. Cap. 32. et postea fuit sequutus Gregorius Lopez Madera animadversionum iuris Cap. 5. n.º 8.

Illud tamen non est silentio protermittendum graviorem dicti cap. vltimi difficultatem, quam pauci sunt assequuti in eo consistere videlicet Pontificem dum ibi dicit non esse vilem authoritatem Consuetudinis, et postea eius valorem ad tollendum ius positivum expendit ex ratione, et praescriptione legitima videri aperte fateri Consuetudinem irrationabilem, et non praescriptam aliquid vigoris obtinere, quod absurdissimum est, et sibi ipsi Pontifex maximus expresse repugnat. Quare vt hoc brevi calculo iura componas brevissime respondens Gregorium

9. in dict. Cap. ult.º differentiam constituere inter consuetudinem iuri contrariam, et nulli iuri adversam. De illa iudicium habendum est an rationem contineat, sitque legitime praescripta, ut legem iustam, et eius rationem tollat argumento textus in l. Tam naturale. ff. de regulis iuris. iuncto Cap. Erit autem lex. dist.º 4. De alia vero, quae iuri non est adversa non est inquirendum an ratione consistat, quia huiusmodi prose praesumptionem rationis habet, ut ipsa lex, et ideo non de ipsa, sed ipsam iudicantium iudicium reliquit Augustinus in Cap. in his. 11. distinctione. Licet tamen hoc de consuetudine iuri non contraria dicta sint, legislatoris tamen officium erit consuetudinem huiusmodi ad normam iuris redigere, eiusque rationem exquirere. Quo sensu ut non videatur sibi ex diametro contrariari accipiendus est Gregorius in dicto Cap. ult.º Quam interpretationem agnovit Madera n.º 5 et 3. ubi supra, et satis.

Textus in Cap. Cum in iure peritus. de Electione pugnat cum textu in Cap. ultimo. de Institutionibus.

Cum iura ut componas, adverte, eum, qui habet ius praesentandi, se ipsum minime eligere posse, ut constat ex dicto Cap. ultimo de institutionibus. Cap. conquerente, iuncta Glossa verbo, Si voluerit de restitutione spoliatorum. Cap. In scripturis 8. q.º 1. Cap. per vestras de iure patronatus. in L. si mandavero 22. §. si tibi centum ff. mandati. in L. penult.ª de receptis arbitris. L. si quis que. C. de Episcopis et Clericis. L. si contra publicam. C. de re militari lib. 12. L. praeses provintiae. ff. de officio praesidis. L. ult.ª ff. de officio Praetoris. L. 4. de tutoribus. L. 7. tit.º 55. part.ª 1. Glossa 5. in l. 10. tit.º 4. part.ª 3. L. final. tit.º 24. part.ª 4. Glossa finali. Et ratio est quia actio et passio non possunt concurrere in eodem subiecto, quia sunt naturaliter contraria teste Philosopho in praedicamentis Cap. 9. et iuris contextus in L. Stipulatio de stipulatione servorum. Unde inter baptizatum, et baptizantem, inter dantem et accipientem, inter debitorem, et creditorem debere esse differentiam constat ex Cap. debitum de baptismo. et ex dicto Cap. ult.º de institutionibus, et ex L. Graecius ff. de fideiussoribus.

Nec obstat textus in dicto Cap. Cum in iure peritus, vbi contrarium ex diametro probatur; nam omissis varijs interpretationibus verissime respondendum est Celestinum textium ibi. non constituere, nec pro regula tradere posse aliquem se presentare, vel eligere; sed id tantum, videlicet electioni de se facte consentire posse, quod longe diversum est, nam eo casu non dicitur ambiciosus, nec se ingerere neque presentare, sed solum cum fuerit a socijs nominatus consentiendo augere numerum presentantium. Quod idem probat Paulus in l. plane ff. quod cuiusque vniuersitatis nomine, et pro ea ratione fecit elegans textus in l. Si pater 4. §. quovis versic. sed pignora ff. de manumissis vindicta, eamque assignat Gregorius in l. 2. tit.º 15. part.ª 2. Abbas in dicto Cap. per nostras. Decius consilio 5. n.º 31. Rochus de Curte. de iure patronatus verbo honorificum n.º 20. Lambertinus de iure patronatus lib. 2. parte 1. art.º 5. Barbacias consilio 33. volum.º 2. Peralta in l. vnum ex familia §. rogo. n.º 10. delegatis 2. Molina de primogenijs Hispan. Cap. 4. n.º 6.

Illud tamen intelligendum est quando electio fit per viam Scrutinij manifesti. Vt notatur in dicto Cap. cum in iure peritus, secus vero si fiat per viam scrutinij secreti, vt in carne Cap. humana. So. ibi neutram electionem comperimus ad maiorem partem totius Capituli pertinere. iuncta glosa verbo. ad maiorem, de electione. Ratio diversitatis est, quia quando fit scrutinium de secreto non potest quis in se ipsum consentire; quia cum tunc ignoret an alij in eum consenserint, repelliturt iste tanquam ambiciosus, et de ambitu notatur, nisi se ipsum eligeret, cum nemo debeat sibi honorem assumere, sed qui vocatur ad eum tamquam Aaron. iuxta textum in Cap. 17. de electione, et Cap. ad Hebreos, Cap. 5.5. Sed quando Scrutinium fit palam et videt se eligi, et deputari per alios potest bene consentire sue electioni ex ratione supra adducta. Quam declarationem adducunt ex Abbate in dicto Cap. per nostras n.º 5. et in consilio 25. lib. 2. et in Cap. licet n.º 13. et in dicto Cap. Cum in iure peritus n.º 4. et 5. de electione. Franciscus

Marquez

... à ... 1211. n.º 3 et 4. Scotia ... 96. Concio ... Cum in ... et ... in Curia Pisana lib. ... cap. ... n.º 7. ... inferio intellectum ad legem 31. Tauri, quo probat posse ... cum concedere facultatem filio meliorandi unum ex filijs; nam non pote... seipsum meliorare, ... in casu, quo sint ... Commissarij, et ... gat alium ... et ... eligat alium; nam bene electus poterit ... electioni ... facte ... maiorem numerum, et sic ... nem accipiat, vt notat Peralta in dicto §. Rogo n.º 9. ... infero commissarium nominatum ad distribuendum in causas pias, non posse seipsum eligere, etiamsi ... fauor pie causa, vt quia sit pauper. Vt affirmant Baldus, Alexerius, Fulgosius, Saliceti in dict. §. Si tibi ... in dicto Cap. Vltimo n.º 4. et Peralta in dicto §. Rogo. n.º 5. quod intelligendum est, nisi huiusmodi exequutor testamenti fuerit in summa necessitate; nam eo casu poterit sibi applicare huiusmodi distributionem, vt ex Diuo thoma. 2.ª 2.ª q. 33. art.º 7. et 185 art. 7. ad finem. et in Quarto sententiarum distinct.º 15. ... 2. art. 1. Scoto in quarto sententiarum dicta distinct.º 15. defendunt Palacios Rubios in repetitione Rubrica de donationibus inter. §. 65. n.º 42. et Mexia in pragmatica panis conclus.º 1. n.º 48. et sequentibus.

Textus in Cap. Admonet. de Renuntiatione, pugnat Cum Cap. Quod in dubijs. eodem.

Quia iura vt componas aduerte neminem posse suum beneficium resignare nisi in manibus Superioris, a quo illud habuit, et aliter factam renuntiationem non valere, neque renuntiantem beneficio priuari, vt constat ex dicto Cap. Admonet. Cap. nisi cum pridem ... ibi. apud externum. cap. fin. eodem titulo. Cap. cum et plantare. §. in ecclesijs. de priuilegijs. et in Cap. Si ... 9. 1. ... Abbas. 18. q. 2. et in argumentum maxime conducunt ... §. cum placuisset. ... Glosa. verbo. Abdicarent. ff. de ... et in l. legatus generit.º ff. de officio presidis. Quam sententiam defendunt Panormitanus in Cap. ad aures. de his, que vi. n.º 7. idem in cap. quod Dei timorem n.º 7. de ... monachorum. idem etiam in dicto Cap. Admonet.

ubi Baldus nº 1. qui duas assignant rationes. Proseguuntur Cassadorus decisione 2. et 3. de renuntiatione. Navarrus in cap. accepta oppositione 7. nº 25. de restitutione spoliatorum. Christophorus in commentariis de re Pontificia lib. 3. cap. 4. in principio. Covarrubias Cavallos cumens de iure patronatus. Commun. contra communes qº 282. anº 13. = Nec obstat textus in dicto cap. quod in dubijs, ubi resignantem beneficium in manibus laici, eodem beneficio esse spoliandum Innocentius textius scribit. Nam omissis varijs interpretationibus traditis per Glossam in dicto cap. quod Dei timorem, et ibi ubique, cui subscribunt Felinus in cap. Latore 7. nº 14. de re iudicata. Innocentius in dicto cap. quod in dubijs, ubi Abbas nº 8. Baldus nº 2. Imola nº 12. Cardinalis in Clementina Gratiae de rescriptis. Navarrus in dicto cap. accepta oppositione 1. nº 3. et dicta oppositione 7. Corolario 4 nº 25. existimantes renuntiationem valere quo ad praeiudicium renuntiantis, quia ex hoc quod renuntiat videtur tacite facere pactum de non petendo beneficium. Argumento textus in l. Si unus. §. penult. ff. de pactis non autem valere, quo ad praeiudicium superioris, vel Ecclesiae, nam ea interpretatio expresse repugnat iuribus supra adductis, quae probant beneficium etiam quoad renuntiationem non valere. Praeterea etiam novissima alia interpretatione Rebuffi in praxi beneficiorum ... nº 171. quam impugnat Navarrus dicta oppositione 7. nº 35. Verissime respondendum est in textu dicti cap. quod in dubijs non probare valere renuntiationem factam in manibus laici, imo totum contrarium, ut constat ex verbis finalibus illius textus, ibi: Licet resignatio talium facta laico nullam obtineat firmitatem. sed id tantum probe licet resignantem in manibus laici, et a laico denuo suscipientem in poenam suae temeritatis audaciae et stultitiae propter notorium tituli defectum eodem beneficio esse privandum, quod verum est, et ita tenendum.

Illud tamen pro complemento notabis renuntiantem suo beneficio extra manus superioris possessionem, tamen quamvis nulli acquiratur, amittere. argumento textus in l. quod meo 18. §. Si furioso de acquirenda possessione, an statim quod quis non vult possidere, protinus

amittit

[illegible] [illegible] l. 3. §. In amittenda. l. sicuti 71. 17. §. dao. de acquir. [illegible] [illegible] opinionem adducit [illegible] dicta positione 7. n.° 23.

Textus. in Cap. vltimo. de Consuetudine. inprincipio. iuncto Cap. Nullus. de Foro competenti, pugnat cum l. Sidiutino. ff. de Poenis:

[illegible] vt communis. adverto ex diuturnitate peccandi aggrauari peccatum vt constat ex dicto Cap. vlt.° de consuetudine. et Cap. non satis. 8. Cap. Criminis. 9. de Simonia. Cap. Cum haberet, de eo qui duxit in matrimonium. Cap. imitari. 6. q. 1. Cap. Schisma. 24. q. 1. l. 3. ad finem. C. de Episc. [illegible] audientia. l. quicumque. C. de servis fugitivis. Et conducunt [illegible] [illegible] [illegible] sic intelligenda. Lentor fraudat. nisi vindictam Divina procedit ira, sed tarditatem supplicij grauitate compensat. Et ratio est, quia in persistendo videtur quis contempsisse divinum iudicium et executum Ecclesie. Et ex ratione Cap. Omnis de poenitentijs et remissionibus, et Cap. vlt.° de poenis aperte constat. Quam rationem refert [illegible] in dicto Cap. Cum haberet. n.° 4.

Unde merito peccatum veniale ex geminatione offici grauissimum, quia reiteratio arguit magnam firmitatem propositi, per textum in Cap. Unum Orarium. §. Criminis. 25. distinct.° Et Clericum propter fornicationem reiteratam deponi ostendit Glossa in Cap. presbiter 82. distinct.° et Glossa in dicto Cap. imitari. Nec obstat textus in dicta L. Sidiutino, vbi Modestinus in hoc verba scribit: Si diutino tempore aliquis in reatu fuerit aliquatenus pena ei sublevanda erit. In quorum explicatione laborant omnes interpretes, nam ad cuius responsum interpretationem supponendum est hoc verbum reatum multiplicem habere significationem, et hac de causa magnam tribuisse ambigendi occasionem: aliquando enim significat peccatum. Cap. nullus. de foro competenti, interdum obligationem pena. Gregorius in Cap. peccatum 82. de poenitentia distinct.° 5. quandoque statum miserabilem reorum, vt carceres, tormenta, et penas in qua significatione verbum reatus novum, et incognitum fuit Marci Tulij Ciceronis etati, et a Messala sub Augusto Cesare vsurpatum, vt

Quintilianus lib. 8. Author est institut. Cap. 3. dicet ex Martiali ibi:

Sidet iniqua tibi tristem fortuna reatum

Squalidus haerebo, pallidior que reo.

Vt tradit Budaeus in commentarijs ad L. Vestem ff. de iniurijs, et Ambrosius Calepinus in verbo Reatus. Quo supposito interpretatur dictam L. Si diutino. ibi: Si diutino tempore aliquis in reatu, idest in statu miserabili reorum poena eius sublevanda est. Quam declarationem amplectuntur post Budaeum Alciatus in lib. 2. parergon Cap. 20. Fernandus lib. 1. explicationum. Cap. 29. Covarruvias lib. 2. miscellanearum, Dueñas lib. 1. disputationum. Cap. 29. Cujacius lib. 6. observationum. Cap. 3.

Verum ego hanc interpretationem probare nunquam potui, non levi ductus fundamento, videlicet iure civili Carcerem ad reorum custodiam non ad poenam fuisse deputatum. L. incredibile. 6. C. de poenis. L. aut damnum. 8. §. Solent. ff. de poenis. et L. 1. C. de custodia reorum. explicant Balduinus ad leges duodecim tabularum Cap. 16. Menochius de arbitrarijs. casu. 305. Suarez de fideiussore in criminali causa. n.º 6.

Quapropter tu vere responde dictam legem. Si diutino, non agere de delicto multo tempore continuato, sed de delicto momentaneo pridem facto. Exemplum est qui occidit hominem abhinc decem annos quo casu propter temporis lapsum, cum memoria et scandalum peccati sit quasi sepultum in omni minorem poenam exteriori foro iure consultus respondit. Qua ratione explicandus est textus in L. adulterij. 33. C. de adulterijs. L. quoniam. 12. C. de falsis. L. si non convitij. C. de iniurijs. L. qui in provincia 57. §. fin. ff. de ritu nuptiarum. L. peculatus 7. ff. ad legem Iuliam peculatus.

Quibus propter antiqua delicta ob diuturnitatem temporis aliquando impunita relinqui in foro exteriori, quod nulla ex parte contra conclusionem dicti Cap. ult.º repugnat, quod fiat per continuationem augeri delictum, ita docet Navarrus in Cap. Consideret à n.º 101. usque ad 127. de poenitentia dist.º 5. et in manuali praeludio 7. n.º 21.

Textus in

Textus in Cap. Inter corporalia, et Cap. Quanto de Translatione Episcopi: iuncto Cap. Gaudemus de Divortijs pugnat cum Cap. Uxor a viro. 32. q. 7.

Cum iure et comprobat adversus matrimonium esse indissolubile Divini ornatu praecepto, ut constat Marci Cap. 19. in his verbis: Quos Deus coniunxit homo non separet. Quae referuntur in Cap. inter corporalia, et in Cap. Quos Deus. 33. q. 2. et probat auctoritas Divi Pauli 1.a ad Corinthios. Cap. 7. ibi: his, qui matrimonio coniuncti sunt praecipio non ego, sed Dominus, uxorem a viro non discedere. Idque maxime consentaneum iuri naturali ostendit Soto in 4. distinct. 33. q. 2. art. 2. et vivente prima uxore maritum non posse aliam ducere, quamvis propter adulterium uxoris matrimonium fuerit separatum. Constat ex dicto Cap. Gaudemus de divortijs Cap. 10. Divi Marci. Luc. Cap. 16. Matthaei. Cap. 19. et Pauli 1.a ad Corinthios Cap. 7. ex Canone 48 Apostolorum. ex Divo Hieronymo in Cap. Dixit Dominus 32. q. 1. Divo Augustino in Cap. Interveniente. Cap. Apostolus. Cap. quemadmodum 32. q. 7. in Cap. Ex parte de sponsalibus: Cap. ex litteris. de divortijs. Cap. ex litteris. de eo qui duxit in matrimonium. Cap. litteris. de praesumptionibus. Cap. Venerabilem, qui filij sint legitimi. et definitum extat in Concilio Florentino sub Eugenio 4. in fine. et in Concilio Milevitano. Cap. Placuit 32. q. 7. Concilio Tiburiensi. Cap. 46. et in Concilio Tridentino sess. 24. de reformatione matrimonij Canone 7. et in l. 7. tit. 2. et in l. 2. ad finem. tit. 10 part. 4. Disputant praeter ordinarios interpretes in praedictis locis, Abulensis Collegij Divi Bartholomaei faustissima proles super Matthaeum dicto Cap. 19. q. 76. Magister sententiarum. Divus Thomas, Soto et disput. 35. q. 1. art. 9. Bartholomaeus Ledesma de matrimonio difficultate. 69. Silva nuptialis parte 1. n.o 107. Covarrubias in 4 parte 2. Cap. 7. § 6. n.o 13.

Nec obstat textus in dicto Cap. Uxor a viro, ubi Divus Ambrosius probat divortium factum propter adulterium uxoris posse virum aliam ducere uxorem, cuius opinionem asseruerunt Lactantius Firmianus Lib. 6. divinarum institutionum, Cap. 23. Tertullianus Lib. 4 adversus Marchi

chronim. Epiphanius contra hæreses. lib. 2. hæresi 59. contra catharum. et Theodoretus. lib. de curandis Græcorum affectibus lib. 9. de legibus. Quod quidem temerarium est, et ea ratione Parisijs damnatus fuit Erasmus. vt testatur Bartholomæus Ledesma vbi supra: nam varijs tam supradictorum, quam aliorum omissis interpretationibus, præcipue quam tradit Gratianus in cap. Quod proposuisti. §. sed illud 32 q. 7. et sequuntur Thomas, et alij relati per Ledesmam dicta difficultate 69. videlicet. textum illum deprobatum esse ab hæreticis, et falsatoribus, nam substineri non potest, quia in commentarijs Diui Ambrosij supra 1.am Corinthiorum cap. 7. inveniuntur verba, et sententia illius textus.

Tu quam verissime responde cum Glossa in dicto Cap. Vxor a viro, et cum Gratiano in dicto Cap. Sed illud circa finem, Divum Ambrosium non negare veritatem supra adductam, quem ipse varijs in locis fuit secutus, præcipue in Cap. nemo 32. q.e 4. et in cap. an quod 37. q.e 2. Sed intelligendum esse de viro mortua vxore, qui poterit carnalia contrahere, et ideo cum verbis dicti Cap. quia viro, licet ducere etiam, supplenda sunt alia verba, videlicet mortua vxore adultera, secundum quem intellectum probat adulterium a fœmina commissum producere impedimentum, quod impedit matrimonium contrahendum, etiam post mortem viri, sed commissum a viro non producere dictum impedimentum. Pro qua facere videtur textus in dicto Cap. litteris in fine. de præsumptionibus, et textus in cap. tu vero 32. q.e 7.

Qua ratione ego interpretor textum in cap. si qua mulier 31 q.e 1. dum marito licet divertere ab vxore, quæ machinata est mortem ipsius, et si voluerit, inquit, aliam ducere, possit, mortua nempe insidiatrice, illa autem etiam marito mortuo absque spe coniugij manet.

Textus in Cap. Significasti, et in Cap. In litteris. de Officio Delegati. pugnat cum l. A Divo Pio. ff. de re iudicata, et de effectu sententiarum.

Quæritur vt componas adverte iudicem delegatum non solum Principis, verum etiam inferioris cuius libet posse suam sententiam executioni

mandare

mandare, ut constat de iure Canonico in Cap. Significasti, Cap. ex literis 29. de officio Delegati. Cap. Si delegatus, eodem titulo in 6. Cap. Cum Ber. toldus de re iudicata. Cap. Cum venissent, de eo qui mittitur in possessio nem. De iure Civili ex textu in l. fin. iuncta Glossa Verbo mancipantem C. de iudiciis: authentico de exhibendis reis. §. si vero. Versic. igitur ne latenter. Collatione 5. et ex l. si Reus paratus 73. iuncta Glossa Verbo ordi les. ff. de procuratoribus. l. Solutionem 30. ff. de solutionibus. et l. de usuris. maxime etiam conducit; nam causa simpliciter commissa in De legatum transfertur potestas plenaria a superioribus, quae ad eam expectant iuxta textum in l. 2. de iurisdictione omnium iudicum. et in Cap. Praeterea. de officio Delegati. Quam sententiam defendunt Glossa 1. in Cap. quisquis 29. q. 6. Glossa ultima in Cap. si quis contra Clericum. de foro competenti. Ubi Panormitanus n.° 8. et Felinus n.° finali. Alexan der in Rubrica. ff. de officio eius cui mandata est iurisdictio n.° 9. et in dicta l. 2. n.° 10. Longoballus in repetitione legis Imperium n.° 17 a. ff. de iurisdi ctione omnium iudicum. Bernardus Diaz regula 178; et ita iudican dum est quicquid contrarium defendant Plures relati a Menochio lib. 2. de arbitrariis q. 74. n.° 4. 6. et. 36. facientes differentiam, et discrimen inter ius Civile, et Canonicum, quod attinet ad delegatum ab inferiore. Nec pro oppinione Menochii quidquam facit textus in Cap. quisquis. 2 q. 6. nam ibi non ex defectu potestatis, iudex delegatus desiit suam sententiam exequi, sed ut melius scandalo consuleret, et potentes maio ri comprimeret imperio Episcopum adivit.

Nec etiam obstat textus in Cap. si quis contra. de foro competenti. quoniam illa propositio inferioris delegatum iure Pontificio habere potes tatem exequendi intelligitur, quando sponte delegat, videtur in eius po testatem committere omne, quod potuit, non tamen quando invitus, et compulsus: nam tunc videtur duntaxat committere, quod negare non potuit, nec ipse retinere, proximiter delegare duntaxat causae cog nitionem, et diffinitionem, quod facere potest iuxta textum celebrem in Cap. super questionem. §. quod si delegatus. de officio delegati.

Tandem non obstat dicta l. a Divo Pio: nam variis interpretationibus

omiuis, oratione quam tradit Menochius ubi supra, tamen vere respon de textum illum non loqui delegato, cui mandata est iurisdictio, sed de iudice dato a Praetore, qui cum nullam habeat iurisdictionem, sed solum notionem, et verbalem iudicandi facultatem, iuxta textum in l. a Praetore ff. de re iudicata, et in l. ult.ª C. ubi et apud quem. et neque lis tum unquam a causa sibi commissa discedere possit. ff. fideicommissum. ff. de confessis; merito suam sententiam exequi non potest, sed eius executionem ad Praetorem, seu Magistratum, qui ei iurisditionem, in quem qui eum iudicem dedit referre tenetur. Qua ratione intelligendus est textus in l. qui iurisdictione. ff. de iurisditione omnium iudicum. et in l. non privatis ff. de iudicijs. De quarum legum intellectu disputat Duarenus lib. 1. disputationum Cap. 51. Conarius. lib. 4. miscellanearum Cap. 9. et Cuiacius in tract. 3. ad Africanum in principio et nos late egimus in declaratione illius antinomiae.

Textus in Cap. Relatum. de Officio delegati. pugnat ex diametro cum Cap. Gratum. eiusdem tituli.

Cui iure ut componas adverte mortuo re integra eo qui mandavit iurisdictionem extingui, et potestatem iudicis delegati, ut constat ex dicto Cap. relatum, Cap. licet undique 30. de officio delegati. et Cap. si delegatus eodem titulo lib. 6. L.ª quia 6. ff. de iurisditione omnium iudicum §. et ex §. recte. institut. Mandati. et ex l. 21. tit.º 4. et l. 35 tit.º 18. part.ª 3. et ex ratione: nam tota iurisdictio delegati re integra pendet a voluntate delegantis. dicto §. recte. et voluntas per mortem finitur. L. 4. ff. Locati. l. solutionibus. ult.ª ff. de solutionibus. Quod non est verum quando non est res integra, nam tunc cum iurisdictione uti coepit delegatus, quamvis morte delegantis cesset voluntas, non tamen expirat iurisditio, quo veluti radicem gerit in personam delegati, et ibi finem accipere debet, et in l. ibi coeptum ff. de iudicijs, et tradunt Bartolus in l. more n.º 17. ff. de iurisditione, et ibi Ioannes Baptista n.º 3. et Purpuratus n.º 10. Decius in dicto Cap. relatum n.º 32. et in consilio 208. Quo fit ut si delegatio fiat nomine Sedis Apostolicae, quae non moritur, quia tunc voluntas non expirat, non deficit iurisdictio, ut

Constat

constat argumento textus in cap. quoniam Abbas de officio delegati, et in cap. si gratiose de rescriptis in 6. explicant Felinus in cap. ex litteris n.° 9. de constitutionibus, Decius in d. l. more n.° 17. Oldradum n.° 20. Covarruvias lib. 3. variarum cap. 18. n.° 2. Antonius Gabriel lib. 2. communium de procuratoribus conclusione 2. et 3. Dicitur res integra quando lis nondum contestata fuit, et ideo ex sola contestatione litis perpetuari iurisdictionem probat [illegible] textus in cap. relatum, et ex l. ante litem 16. ff. de procuratoribus cum l. sequenti, et facit textus in cap. [illegible] ibi: dum discutitur iudicium. de verborum significatione. et in l. is qui obtulit 25. ff. de rei vindicatione. l. amplius [illegible] ff. [illegible] l. 1. C. de litis contestatione.

Quibus probatur non dici coeptum ante litis contestationem. Et in ea sententia maxime conduxit optima Rebardi consideratio ad interpretationem dicto l. 7. ubi in libro singularium coeptum in tribunali dicentis iudicium datum. Romanorum adire non posse antequam coram Praetore, qui [illegible] iudicias dabat lis contestaretur, quasi ex litis contestatione iudicii dati iurisdictio perpetuatur. et eandem confirmat de [illegible] [illegible] nostra Regio l. 2. tit. 3. [illegible] [illegible] [illegible] indicta et quia, et in l. ad litem, plures relati per Iasonem [illegible] l. more n.° 57. et per Didacum Perez in rubrica tit.° 1. lib. 1. ordinamenti. Quamvis contrariam opinionem hodierna die praxi esse servandam referant Paz in praxi annotatione 1. n.° 85. et Antonius Gabriel lib. 2. commun. tit.° de citatione. conclusione 2.

Neque obstat textus in dicto cap. gratum, ubi iudicium dicitur coeptum per solam citationem, et ideo perpetuatur delegati iurisdictio nec morte delegantis expirat, etiam si lis contestata non fuerit contra textum in dicto cap. Relatum, nam omissis valgis interpretationibus traditis per Alciatum, Decium, et Abbatem, Bartolum in dicta l. more n.° 43. Iasonem n.° 57. et Purpuratum n.° 101. [illegible] in dicta l. et quia n.° 26. et Antonium Gabriel ubi proxime. — Tu vere responde ibi non attendere Romanum Pontificem de simplici citatione, sed de peremptoria, iuxta textum in cap. Extune in principio de Clericis non residentibus, ubi Abbas

nº 4. et in l. Et post edictum ff. de iudicijs, et in l. arbitrer colendus ff. de arbitris, et in l. 2 § fin. ff. siquis in ius vocatus non ierit, qui ad effectum perpetuandi iurisditionem aequiparatur liti contestationem l. Consentaneum authentica, qui semel. C. quomodo, et quando iudex. et textus in Cap. quoniam frequenter § porro, ut lite non contestata, pro qua interpretatione ponderanda sunt verba dicti Cap. Gratum, ibi: Citationis edicto ... unde remitta, ubi pro illis verbis; Citationis edicti; Legitur, excommunicationis edicto. ut tradit Antonius Augustinus in prima collectione Decretalium in notis ad dictum textum. Et per dictum Cap. Gratum interpretandus est textus in dicto Cap. Relatum, et textus elegans in Cap. ult. de officio legati, ut non solum sufficiat liti contestatio vera ad perpetuandam iurisdictionem delegati, verum etiam interpretativa, licet trina Citatio per edictum facta. et eadem interpretatione est declarandus textus in dicta l. 35. titº 18. partª 3. qui ex diametro repugnat legi 11. titº 4 eiusdem partitae.

Textus in Cap. Super quaestionem 27. § Si vero de Officio Delegati, pugnat ex diametro, cum Cap. Cum Bertholdus 18. de Sententia et re iudicata.

Cum iura ut componas adverte iudicem delegatum ab inferiori non posse alii vices suas committere, ut constat ex dicto § si vero, Cap. Cum causam 62. de appellationibus. l. more ff. de iurisdictione. l. fin. ff. de offº eius l. iudice C. de iudicijs. l. 19. titº 4. partª 3. Cuius regulae ratio est, nam cum origo, radix quae iurisdictionis in ordinario sit, quam abdicare a se nequit l. penultª ff. de officio Praesidis, et in delegato ius alienae iurisdictionis consistat, et nihil proprium habeat, l. 1. § qui mandatum de officio eius, cui mandata est iurisditio. l. solet 16 ff. de iurisdictione Unde fit ut subdelegari non possit, nam nemo potest dare ius, quod non habet. l. traditio ff. de acquirendo rerum dominio, et Cap. quod autem de iure patronatus. et quemadmodum usuarius ab usuario constitui non potest. l. sed nec 8. ff. de usu, et habitatione. et in fine principij institutionum.

eodem

ordem sic nec delegatus a delegato. Quam rationem assignat Angelus communiter receptus per Jasonem in d. l. iudex n.° 5. Curacium Iunio rem in dicto §. qui mandatum n.° 9 et Decium in dicto Cap. Cum causam columna ult.ª Cui etiam accedit, nam delegatus procuratori equiparatur l. et quia in fine de iurisdictione. Unde quemadmodum procurator non potest alium substituere. l. quod qui 8. C. de procuratoribus l. 19. tit.° 5 part.ª 3. ita et delegatus nisi quod eum fuerit lis contestata, nam eo casu recte poterit subdelegare, ut constat ex dicta l. 19 p.ª 3. Quod praxi tradit Orosius in l. legatus n.° 14 de officio Proconsulis; in dicta l. ult.ª n.° 3. et in dicta l. et quia n.° 16. quamvis in hac ta disputatione an dictam legem Regiam non male posset contraria defendi cum Fulgosio in dicta l. more n.° 13. et Glosa verbo delegates in dicto Cap. Cum causam recepta communiter secundum Covarrubiam lib. 3. variarum Cap. 20 n.° 10.

Sed dicta tamen ratio non militat in delegato a Principe, qui potest subdelegare iuxta l. a Principe. ff. qui pro sua. l. unica. Feder... et alius in d. Cap. super questionem §. porro. Cap. pastoralis 28. Cap. fin. in principio, et in §. ult.° de officio delegati. et ratio est, quia huiusmodi delegatus maior quocumque omnimo est. Cap. Pastoralis §. Preterea. de officio ordinarij. et quia a lege id conceditur tali delegato. Cap. Pastoralis de officio delegati, cuius favore multa specialia in iure concessa sunt. l. bene a Zenone. C. de quadriennij prescriptione, et textus in Cap. 1. de rerum permutatione.

Preterea supradicta ratio non procedit in legatis Proconsulum, qui mandata iurisdictione sibi possunt eam in alios transferre; nam a Diggo populo, vel senatu assignabantur quasi adiudtores proconsuli, ut pro consul mandaret eis iurisdictionem, quam legati iure proprio habebant et probant textus in l. cognitio in fine ff. de officio eius. et notat Cuiacius in parathlis tit. de officio proconsulis, et lib. 7. observationum Cap. 2 sic interpretans textum difficilem in l. legatus 12. ff. de officio Proconsulis

Nec obstat textus in dicto Cap. Cum Bertholdus, ubi Innocentius

probat iudices delegatos ab Inferiore posse alijs vices suas committe re. Nam omissis varijs interpretationibus traditis per Iasonem in dicta l. iudice n.° 2. Alciatum in repetitione Rubrica de officio ordinarij n.° 13. Panormitanum in dicto Cap. Cum Bertholdus n.° 22. Felinum in dicto § si vero n.° 17. Brunellum tractatu de legato conclusione 10. et relatos ab Abbate dicto n.° 10. verissime respondendum est delegationem non valuisse, licet de facto interuenerit, idque a iudicibus illis fuit et appellatum ad Sedem Apostolicam, non agrauamine per iudices illato, circa merita causae, nullum enim ibi interuenit sed ab eo, quod cum iudex non esset, capit in causa procedere. Quam interpretationem insinuat Cardinalis post Glossam in dicto Cap. cum causam, et sequitur Covarrubias vbi supra n.° 11. in fine, et ita meminisse oportebit.

Textus in Cap. finali. § Coeterum. de Officio delegati pugnat cum Cap. vltimo de Officio Ordinarij

Vt haec iura componas aduertendum tibi est delegatum Principis qui regulariter sub delegare potest. L. vnica versic. haec tenearis ff. qui pro sua iurisdictione. L. a Iudice. C. de iudicijs. Cap. super quaestionem. § porro. Cap. Pastoralis 28. de officio delegati. et l. 19. tit. 4. partita 3. quando ei committitur nudum ministerium exequendi vide licet praedicare Cruciem, et excommunicare, absoluere, vel iniungere penitentias, non posse vices suas alteri committere, vt constat ex dicto § Ceterum, et ex § Si autem proxime praecedenti. et Cap. is cui 12. de officio delegati in 6. Et ratio est, quia cum ex magnitudine rei censeatur electa industria personae, vt tradit Baldus ex mente Innocentij in dicto § Ceterum n.° 7. ab ea recedi non potest iuxta textum in Cap. licet 11. de decimis. l. inter artifices 31. ff. de solutionibus. L. vlt. ff. de excusationibus tutorum. l. vnica. § ne autem C. de caducis tollendis et in l. de pollitione 8. ff. de pollicitationibus.

Quam textum pro limitatione huius regulae dicit Rnus. mirabilem

mirabilem singulari 74. et Bartholus in l. Continuus. §. si aliud ff. de verborum significatione. Quam interpretationem ad dictum §. Caeterum assignant Riminaldus nº. 2. et omnes scribentes ibi. Avendaño de exequendis mandatis cap. 1. nº. 26. Navarrus in cap. Placuit. nº. 72. et 73. de poenitentia distinct. 6. Lapitius decisione 151. nº. et 6. et Covarrubias lib. 3. Variarum. Cap. 20. nº. 5. in fine.

Ex quo nota in praxi iudices regios delegatos, quos vulgo Pesquisidores appellamus non posse subdelegare, quia eligitur eorum industria et ita solet scribi in principio suarum commissionum. Confiando de vos que soys tal persona &c. Ut referunt Avendaño ubi supra. Berojus decisione 6. 1 parte. et conducit optime quod disputat Felinus in dicto §. nº. 2. versic. ult. Nota ubi resolvit per hoc verba conscientiam tuam oneramus censeri electam industriam personae, et eum in quem diriguntur non posse subdelegare.

Nec obstat textus in dicto Cap. Ultimo de officio ordinarij; nam ibi potestas absolvendi competit ex officio ratione dignitatis. Quo casu sive illi dignitati hoc tributum sit, vel communi, sive privilegio merito poterit delegari; nec tunc dicitur privilegium egredi. Ratio differentiae est, quia ordinarius habet illam facultatem absolvendi iure proprio, delegatus vero virtute eius qui mandavit iurisdictionem, ut constat ex l. 1. §. qui mandatam. de officio eius. et notat Baldus nº. 7. Felinus nº. 8. versic. Secundo limita in dicto §. Caeterum. et Covarrubias ubi supra nº. 5. versic. primum deducitur.

Illud tamen maiorem continet dubitandi rationem, cur in dicto Cap. ultimo ea, quae iure speciali, et nominatim ordinario iudici lege, vel canone tribuuntur delegari possint iure consulto refragante in l. 1. ff. de officio eius. Cui difficultati tum respondetur textum in dicto Cap. Ult. delegationem permissam fuisse in favorem animae, et eius utilitatem ne periclitaretur excommunicatione locata. Tum etiam quia ius hoc absolvendi excommunicatos propter Clericorum percussionem Episcopis, et alijs Praelatis iure officij Ordinarij

competit iuxta textum in cap. nuper 29. de sententia excommunicationis. Cap. at si clerici de iudicijs. Cap. minor. Cap. contumaciam 50. dist. et in sacro Concilio Tridentino sess. 24. cap. 7. de casuum reservatione et sess. 24. de reformatione Cap. 6. At vero quando Iurisconsultus scribit in dicta l. 1. tunc obtinet cum pro ptex causarum gravitatem specialiter lege senatus consulto, aut decreto Principis negotia Magistratibus committuntur, quæ alioquin non debebant eorum cognitioni. Nec ratio aliena est responso Pontificis in d. cap. ult. quod ex mente Lanceloti decit Columna 2 et Curtij Iunioris n.º 8. in dicta l. 1. elegantissime declarat Covarrubias ubi supra § versic. secundo illius fortassis.

Textus in Cap. 1. de Pactis et in Cap. Qualiter in Sardinia 3. pugnat cum l. Iurisgentium. § Sed cum nulla. versic. Igitur nuda pactio ff. de Pactis.

Hæc iura ut componas adverte ex pacto nudo obligationem non oriri dicto § sed cum nulla versic. igitur. l. legem. l. in bonæ fidei. C. de pactis disputant Orozco regula 1. Andreas Arca de pactis Rubrica 3 parte n.º 237. Connanus lib. 5. commentariorum cap. 7. Doca lib. 3. de pactis cap. 9. quæstione 5. n.º 9. cum pluribus sequentibus. Et ratio est, quia cum actiones ex iure Civili originem habeant idem ius civile non omnes conventionibus actiones dare, ad vitandas innumeras contentiones, iurgia, et lites, quæ orientur, si ex qualibet conventione actio daretur promissore contendere, plerumque ex animi levitate processisse permissionem, quam rationem eleganter observant Duarenus in Rubrica de pactis. Cobarrubias in cap. cum in officijs n.º 10 de testamentis; in cap. quamvis pactum parte 2. § 4. n.º 13.

Nec obstat textus in dicto cap. 1. et in dicto cap. 3. de pactis; nam omissa interpretatione videlicet de iure Canonico ex pacto nudo actionem nasci, argumento textus in cap. iuramenti 22. q. 5. eaque propter inter simplicem loquellam, et iuramentum, ius Canonicum non constituere differentiam, quam sequitur Alciatus in dicta l. bonæ fidei n.º 24. et lib. 5.

paradoxo

paradoxorum Cap. 9. Berengerius in l. pacta conventa Cap. 2 n.° 7. Antonius Gomez tomo cap. 8. et cap. 9. n.° 3. Covarrubias ubi sup.° n.° 12. Didacus Perez l. 3. tit.° 8. lib. 3. ordinamenti Feahurius in d. cap. 1 n.° 6. quia sustineri non potest, siquidem verius est iure canonico quemadmodum ex civili pacto nudo actionem non oriri, quod probatur sequentibus fundamentis.

Primo per regulam textus in Cap. 2. de novi operis nuntiatione et in dicto cap. 1. in ordine eodem tit.° Secundo quia ubi est eadem ratio, idem debet esse ius, ut constat ex l. illud ff. ad legem Aquiliam. sed ea ratio, quae militat iure Civili, militat et iure Canonico. Argumento textus in cap. finem litibus: de dolo et contumatia: et in cap. iniungentium, de sententia, et re iudicata. Ergo.

Tertio, quia ad observantiam pacti nudi proceditur extraordinario remedio denuntiationis Evangelicae. Textus in cap. novit. de iudiciis. Ergo non competit remedium ordinarium actionis. L. in causa l. 2. ff. de minoribus. Quarto, et ultimo, quia non est recedendum a iure Civili, nisi stante expresse decisione ~~in textu~~ in textu: at in iure Canonico nullibi reperitur expressum ex pacto nudo actionem oriri: Ergo. Quam sententiam sequuntur Forcatulus dialogo 69. n.° 5. ~~Connanus~~ Connanus lib. 5 commentariorum Cap. 3. n.° 5. Camillus Placius in tractatu de verborum Cap. 1. et Andreas Ozea in tractatu de pactis n.° 372.

Brevissime respondendum est textum in dicto Cap. 1. non loqui de quocumque pacto nudo, sed de pacto communi dividundo, ut apparet ex eius integra stante in concilio Carthaginensi. Cap. 12. in primo tomo Conciliorum, qui refertur ab Antonio Augustino l. Collectione decretalium lib. 1. tit.° 26. apud Conuium in decretalibus ab eo editis anno 1570 at pactum communi dividundo, quod traditionem in se habet, et reale est producit etiam actionem de iure Civili iuxta textum in l. in traditionibus 48. ff. de pactis, quia simile est permutationi. L. cum Pater 79 §. hereditatem post mortem ff. de legatis 2.° et in l. 2. C. communia utriusque iudicii, quae efficacem actionem producit. L. iurigentium

in principio. Versic. sed et l. 1. ff. de pactis.

5. Deinde non obstat textus in dicto Cap. 3. Ubi ut constat ex integra stante apud D. Gregorium lib. 8. epistolarum, epistola 38. Unde textus sumitur pactum continebat deprecando alterum alteri, quod bonum, æquum et iustum erat, et sic continebat idem quod ius commune, atque ideo vestitur legis auxilio, et iure etiam Civili producit actionem. l. legitima ff. de pactis. l. Stichum, aut Pamphilum §. naturalis. ff. de solutionibus. et textus sic intelligendus in §. de constituta. institut. de actionibus.

Præterea non obstat fundamentum ex dicto Cap. iuramenti quod ex diametro etiam obstat adversus textum in dicto Cap. debitores, et in Cap. Cum contingat de iureiurando. in Cap. significante. de pignoribus. et in Cap. quamvis pactum lib. 6. de pactis. Quibus probatur Ecclesiam semper constituere differentiam inter promissionem simplicem, et promissionem iuratam. Nam hæc vere responde illum textum non probare eandem esse obligationem promissionis cuiuscumque simplicis fidei inter promissores cum obligatione iuramenti in quantitate et qualitate, ita ut eodem vinculo teneatur, qui iuravit, teneatur qui sub fide promisit; sed tantum dicere voluit. Actio motus, quod quemadmodum iuramentum vim habet obligandi, sic etiam habet vim simplex promissio quoad Deum, quia qui simpliciter loquela mentitur, reus in personam divinam est, et facit contra octavum præceptum Decalogi, sicut qui mentitur iurando, et facit contra secundum præceptum; non tamen inde colligitur paris esse rationis iuramentum, et simplicem promissionem, cum in utriusque præstatione inæqualis fuerit obligatio, quæ disparitas eleganter constituitur apud Ovidium in epistola, et Contio ad Adipem in hæc verba:

Promisit pater hanc adiuravit amanti
Illa homines, hanc attestificata Deum
hic metuit.

Quam interpretationem assignat Mendoza in tractatu de pactis lib. 1. Cap. 4. q. 1. n. 15. Cap. 6. q. 6. n. 14. Sed an de iure regio ex huiusmodi

pacto

pacto nudo oriatur actio, videndus est textus in l. 3. tit. 8. lib. 3. ordinamenti, cuius argumento partem affirmativam defendant Menchaca lib. 3. de successionum creatione n° 43. Ioannes Gutierrez de iuramento confirmatorio 1 parte. cap. 28. n°. 5. et Mendoza vbi supra lib. 3. cap. 9 n°. 34.

Textus in Cap. vltimo. Versic. His vero. de Transactionibus pugnat cum l. Placuit. Cod. de Iudicijs.

Cum iura vt componas aduerte iudicem in causis definiendis ex æquo et bono, non ex callido, aut rigore iuris, rem iudicare posse, et debere, vt constat ex l. placuit. Cap. 1. et. 2. Cap. contingit. de dolo et contumacia. Cap. sepe de rebus dubijs [illegible]. Cap. constitutus. de in integrum. Cap. cum habenet de eo, qui duxit. Cap. litteras de iuramento calumniæ. Cap. dilecti de iudicijs. Cap. disciplina 45 dist. Concilio Tridentino sess. 13. cap. 1. de reformatione. Et probat Iuris consulti responsum in l. respiciendum 11. ff. de pœnis. Et laudant Cicero in epist. ibi: ab te peto, inquit, vt quo animo æquum te iudicem dolori meo præbeas. et ad Atticum ibi: prodigia æquitatem animi mei. Idem Tullius lib. 5. de officijs. ibi: [illegible] operam debent, vt iuris et iudiciorum æquitate suum quisque teneat. Seneca lib. 1. de Clementia. Plato in Gorgica ibi mansueti sunt. Diuus Hieronymus sub epistola ad Thimoteum ibi: nihil revera sedium præceptore [illegible], qui debeat esse mansuetus, et ex [illegible] e contra [illegible] vultu prementibus labijs, rugata fronte, et [illegible] super supercilijs [illegible] inter pallorem ruboremque variata clamore [illegible] pitat, quem refert Bobadilla et errantem, non tam a bono retrahit, quam ad malum seruitij præcipitat. Quem refert Bobadilla politica de Corregidores lib. 3. cap. 12. n° 18. Vnde Vlpianus inter iuris consultos sui temporis præstantissimus semper, cum aggreditur explicare Prætorium edita ab eorum æquitate incepit, vt constat ex l. 1. ff. de pactis. l. 1. de constituta pecunia. l. 5. de iustitia et iure cum multis alijs.

Æquitas enim nihil aliud est, quam recta naturæ ratio omnium animis insita de singulis decenter decernens, vt refert Marius Salomonius

de iustitia et iure in l. 1. n.º 29. et taliter diffinitur secundum Beatum Cyprianum, vt constat ex Abbate in dicto cap. vltimo n.º 6. Vt sit iustitia dulcori misericordiae temperata. et ab Aristotele lib. 5. moralium cap. 3. et lib. 1. cap. 13. Vt nihil aliud sit quam humanior interpretatio legis dirigens, ne ad iniqua deflectat. Vnde equitatem esse quod naturalis ratio persuasit tradit Tullius in Topicis, et in eandem videtur Iuris Consultus Vlpianus in dicta l. 1. ibi: huius edicti equitas naturalis est. ff. de pactis. et in l. penult.ª de iustitia et iure. Sicque constat equitatem esse admirabile temperamentum, quod ex perfecta ratione omnia moderatur. iuxta textum in l. Diuus. de in integrum restitut. et in l. si seruo fidei commissaria. de heredibus instituendis. et ideo cum ius strictum appelletur ius perdurum, exactum, et rigoris plenum, vt referunt Terentius in Eunucho ibi: Summum ius saepe summa malitia. Tullius lib. 1. officiorum ibi: Summum ius, summa iniuria est. Et Columella de re rustica lib. 1. cap. 3. qui summum ius summam crucem, et iniquitatem dicebat. ex bono, et equo apparatur vt tradit Cicero in oratione pro Cecina, et constat in l. § item varus ff. de aqua pluuia arcenda. et in l. in his. de conditionibus et demonstrationibus. et l. 1. ff. de iustitia. ibi: equum, et iniquum decernentes merito equitatem, et stricto iuris rigore praeferendam esse exquirunt. l. 1. institutionum Cap. et Aristotele lib. 5. Ethicorum cap. 10. probarunt Imperatores in dicta l. placuit. l. si res tibi [illegible]. 8. C. ad exhibendum. Iuris consultus in dicto § item varus, et in § qui operas ff. ad Tertullianum. l. penult.ª § de illo ff. de conditionibus et demonstrationibus. l. [illegible] 41. § libertatem. de fidei commissarijs libertatibus. l. filio praeterito ff. de iniusto rupto. l. si seruum 4. § sequitur de verborum. l. si debitori 4. § 1. de fideiussoribus. l. Pomponius 86. ff. de acquirenda hereditate. l. bona fides ff. depositi. l. si ita ff. de pactis dotalibus. et in l. si ita scriptum. de liberis et posthumis: Nec obstat textus in dicto cap. penult.º versic. in his vero. Ex quo constat iuris rigorem equitati praeferendum esse. quod idem probat

probat textus in l. 1. Cod. de legibus. et in l. prospexit ff. qui et a quibus.

Nam omissis varijs interpretationibus in hac materia congestis per Covarrubiam in regula possessor. 2 parte. §. 6. a n.° 1. Tiraquellum de retractu lib.° 1. §. 35. glosa 1. Gregorium instrumenta tit.° 7. parte §. Cararium lib. 1. miscellaneorum Cap. 18. Baronium lib. 1. declarationum Cap. 28. Cuiacium ad Africanum tit.° 8. ad legem si servus plurium ff. de legatis. Guevara de iustitia et iure lib. 4. et ad Thopica Ciceronis § 2. et Menochiam de arbitrarijs q.° 12. et Ameliam consilio 43. volumine 2. et omissa etiam interpretatione Cagnoli, et Decij in l. in omnibus. de regulis iuris, Silva Naphtalis lib. 5. n.° 68. et Ferrandi lib. 2 declarationum Cap. 2. dicentium textum in dicta l. placuit cum similibus intelligendum esse de equitate scripta, quod defendi non potest, nam postquam scripta est, equitatis nomen amittit, et ius appellatur ut optime testantur Brisardus Carondas et Duarenus ibi; idem Duarenus lib. 1. disputationum Cap. 8. Connanus lib. 1. cap. 11. Fraxinaius in l. 1. de iustitia, et iure n.° 49. Mendoza lib. 1. de pactis cap. 3 n.° in fine. Tu vera reigende remita distinguens. ubi in, quo scripto palam comprehensa sunt, etiamsi dura, et rigoris plena videantur, iudex ab scripto recedere non possit princeps ad cuius sit, qui, si mens legis fuerit ambigua, et incerta, eam interpretetur, vel eius duritiem, sicut rigorem dicte legis praespexit moderatus est. l. in adulterijs. C. de adulterijs. Ita est intelligendus textus in dicto Cap. ult.° et in dicta l. 1. in l. prospexit, cuius rei extat in Hispania elegans exemplum in l. 11. et 12. tit.° 1. lib. 4. recopilationis. quas explicat Pinelas in l. 2. C de rescindenda parte. 3. Cap. 2. n.° 11. et Perez in l. 4 tit.° 3. lib. 3. ordinamenti.

Ceterum in his, quo palam scripto comprehensa non sunt etiam si iuris rigore in duriorem, et minus benignam partem inclinent quam equitas suadeat, iudex expectare debeat equitatem neglecto iure stricto. Ex quo casu intelligenda est imperatoris decissio in dicta l.

glauit cum similibus. Quæ omnia ita ad concordiam ducit Cuiacius in cap. 1. de feudi cognitione lib. 2. tit. 1. in vsibus feudorum, et ita meminisse oportet.

Textus in Cap. 1. de His, quæ vi, pugnat cum Cap. Sicut 17. de Regularibus.

Quæ iura vt componas adverte Votum Religionis, vel quodcumque aliud metu mortis emissum ipso iure nullius esse momenti, vt constat ex dicto Cap. 1. Cap. licet de voto. Cap. non est 15. quæst. 1. Cap. præsens 20. quæst. 3. Cap. iam vero Versic. ex his 27. quæst. 6. Concilio Tridentino sess. 25. cap. 7. de regularibus cum duobus sequentibus. l. 31. tit. 6. part. 1. disputant Covarrubias lib. 1. Variarum Cap. 10 n. 7. Soto lib. 7. de iustitia et iure quæst. 1. art. 2. et in 4. Sententiarum distinct. 29. q. 1. art. 3. et 4. Navarrus in manuali Cap. 12. quæst. 49 Thesaurus Christianæ Religionis lib. 4 n. 7. et Sarmiento lib. 1. selectarum Cap. 11 n. 9.

Ratio est, quia per votum obligatur quis Deo, vt ex eius definitione constat. Est enim promissio saltem interior, de liberate voluntatis facta Deo de aliquo bono meliori á superiore non revocata. Vt tradunt Divus Thomas in 4. distinct. 38. et 2a. 2æ. art. 1. et 2. Navarrus vbi supra n. 24. Deus autem non coactum, sed voluntarium exigit famulitem, non conuictam, sed sincerum, et quæ ex libero corde proveniat. Accepta infert oblationem, vt probat textus in dicto Cap. non est et in dicto §. ex his, et faciunt optime Nicolai verba in dicto Cap. præsens ibi: Quod autem quis non eligit, nec optat, profecto non diligit; quod autem non diligit facile contemnit; nullum ergo bonum, nisi voluntarium.

Qua ratione infertur, iuramentum per metum præstitum ipso iure valere vt probat textus in Cap. si vero, et in Cap. verum de iure iur. Cap. ad aures, de his quæ vi. Cap. authoritate 15. q. 6. quia licet in voto voluntas et obligatio semper tendat ad meritum, et soli Deo acquiratur

quam

quam voluntatem nisi libera sit Deus non recipit; iuramento tamen illud ius observatur, quia ex eo duplex oritur, una Deo, altera parti cui Deo acquisitum non tendit ad meritum, sed vt proximi ex parte Dei fieri, veluti Deo interdum et proximo acceptum, nec alter quid iuravit per Deum, etiam Deo mentitur; Cuius ratione obligatio talis ex iuramento meticuloso remissa non videtur, imo obligare debet, cum ex parte Dei nec versetur, nec versari possit turpitudo, vt eleganter ostendunt D. Thomas. 2a. 2ae q. 89. in responsione ad secundum. Covarrubias in 4. parte 2. cap. 3. §. 5 nº. 2. et Fontanus de clausula finali relatione 22.

Nec obstat textus in dicto cap. Sicut. 17. de regularibus, ex quo constat votum metu mortis emissum valere. Nam hic vere respondetur textum illum procedere in voto facto ab eo, qui erat positus in infirmitate, qui quidem metus intrinsecus appellatur, et non viciat votum, quia quando infertur, quis libere eligit medium vovendi vt liberetur a periculo infirmitatis, vel naufragij. At vero textum in dicto cap. 2. procedere quando metus infertur ab extrinseco ad finem aliquid eliciendi, veluti si vi, gladio, compellatur quis votum emittere, nam tunc coacte eligit medium, et sic votum erit nullum ipso iure. Qua distinctione declarandus est etiam textus in cap. porrectum de regularibus. Cap. ex parte. 9. de conversione coniugatorum. Cap. inter opera 29. de sponsalibus. Cap. 17 q. 2. L. nam et servius. 21. ff de negotijs gestis. L. si mulier. ff. quod metus causa. L. non idcirco. C. de venditione. et erudite resolvunt in cap. post Abbatem in cap. 2. de ijs, quae vi. Antonius in cap. sacris eodem titulo. columna 2 Paulus de Castro in L. nº. 4. C. de rescindenda. Covarrubias dicta 2 parte cap. 3 § 4. nº. 16. Navarrus dicto nº 51. Soto dicta q. 3. Sbenigu de voto q. 1. nº. 15. Ad eam distinctionem sunt reducenda, quae late tradunt idem Soto de iustitia, et iure lib. 7. q. 1. art. 1. ad secundum. Covarrubias vbi supra. nº. 12. Hipolytus singulari 306. Tiraquellus

in l. si unquam verbo revertatur n.o 81. C. de revocandis donationibus.

Textus in Cap. 2. de Iis, quæ vi, graviter pugnat cum Clementina 2. § Sane de Pœnis.

Cui ceria, ut cap. mag. adversa metum amissionis patrimonij iustum esse, et qui cadere potest in constantem virum, sicut metus mortis, et cruciatus, ut constat ex dicto cap. Verum 15. de iure iurando. et fundatur optima ratione, nam patrimonium hominis vita estimatur. ut tradunt Baldus in l. 2. C. de constituta pecunia. Hipolitus in l. 1. §. praetorea n.o 42. de quaestionibus. Cota in memorabilibus dicta pecunia. Ludovicus Celius antiquarum lectionum lib. 14. cap. 20. Covarrubias in 4. parte 2. cap. 7. § 4. n.o ult.o Pro quibus facit textus in l. illicitas §. ne potentiores. ff. de officio Praesidis. ubi consultus [illegible] ne tenuis vitae homines [illegible] ex illo verbo vitae facultates, atque patrimonium significare videtur, et Glosa ibidem verbo vitam in l. [illegible] iuncto textu ibi. C. de advocatis diversorum iudicum. Gregorio Pontifice in cap. petitio 31. de iureiurando ibi: [illegible] machinatione per quam [illegible] principes deberet lectionem personae, idest sui amissionem [illegible] principatus. Cuius textus argumento notant ibi Baldus, et Iason in l. vita n.o 9. de verborum significatione amittere vitam, et patrimonium. Illud Esiodi carmen, pecunia est anima miseris mortalibus. Horatij sententia libro 1. Epistolarum. ibi. Uxorem cum dote fidemque et amicos et genus et formam regina pecunia donat. o Cives, Cives. Alciatus emblemate [illegible]

Dextra tenet lapidem manus altera sustinet alas,
Ut me pluma levat, sic grave mergit onus.
Ingenio poteram superas volitare per auras,
Me nisi paupertas invida deprimeret.

Cui [illegible] adaptantur Proverbiorum verba cap. 10. ibi. Substantia divitis [illegible] Labor pauperum, et egestas eorum. Cap. 14. ibi. Corona sapientium divitiae eorum sunt. et Cap. 18. ibi: Substantia divitis est

Urbs

urbs nervis eius, et quasi murus validus circumdant eam: Philosophi sententia lib. 8. Ethicorum ad Nicomachum ibi: Vita et opibus maxime studiose homines, etiam amicitia maxime valde indigent. et quod ait Pontifex in cap. ult. de solutionibus. Iurisconsultus in l. Cum de indebito ff. de probationibus. l. Stichum ad finem ff. de statuliberis ibi: Argentarius cadat cum penes totam substantiam in nominibus haberet. et Imperator in l. ult. C. qui bonis cedere possint. dum bonorum cessionem miserabile remedium vocat, et in l. 2. C. quando et a quibus quarta pars debetur. et in l. ult. C. de revocandis donationibus et in cap. ult. infra de donationibus. ubi ob grave damnum in bonis donatori illatum iuste donatarius ut ingratus donatione privatur. Qua de re glossa notatu digna Gregorius in l. 44. tit. 5. part. 5. glossa 6. Divus Augustinus de Civitate Dei lib. 4. cap. 21. et 24. et Tiraquellus in l. si unquam. verbo bona à n. 1.

Unde cum iste metus amissionis bonorum sit iustus, et cadens in constantem virum, renuntiationem beneficii eodem modo factam, licet à principio valeat, actione tamen, quod metus causa rescindendam esse merito Alexander 3. respondet in dict. cap. Abbas. Quod idem confirmat textus in dicto cap. ad aures eodem titulo. Cap. ult. § 1 in fine de iure iurando. 6. [illegible] de renuntiatione. iuncta glossa. verbo resignationes, et procedit ex regula generali, et universali, qua cavetur omnia metu gesta valere a principio, licet ex post facto rescindantur. deducta ex l. 1. ff. de in integrum restitutione. l. 1. et per totum ff. de eo quod metus causa. exornata per Covarrubiam in 2. parte 2. cap. 4. § 1. n. [illegible] et part. 2. cap. 3. § 4. n. 2. Menochius de arbitrariis. lib. 2. centuria 2. casu 135. et de recuperanda remedio 1. n. 102. et remedio 5. n. 35. cum sequentibus. et in nostro proposito late discurrunt, et validissimis fundamentis probant renuntiationem metu factam non iure valere. Navarrus in cap. [illegible] opinionis 5. n. 7. de restitutione spoliatorum. Parisius consilio 66. Unde Decius consilio 205. n. 5. Calderinus consilio 1. n. 1. et alii relati per Menesium in l. interpositas. n. 10. C. de transactionibus.

Tamen

Nec obstat textus in dicta Clementina 2. §. sane, ex quo constat renuntiationem beneficij per vim factam ipso iure nullius esse momenti; nam omissa interpretatione Fachinej de Ultimo fine illatione 11. n.° 392. et 400. tu vere responde in dicto §. sane ius singulare [illegible] propter extremam Laicorum, et detentionem Clerici, ingens libertas Ecclesiastica summa offenditur. Quo casu nihil mirum si renuntiatio nulla fuerit, ut post Abbatem in dicto Cap. Abbas n.° 19. resoluunt Nauarrus ubi supra n.° 8. et 9. Padilla ibidem n.° 12. et decisio Rotae §. de renuntiatione.

Nec obstat textus in dicto Cap. Abbas et in dicto Cap. ad audientiam eodem titulo, ubi probatur renuntiationem factam fuisse ad terrorem laicorum et tamen mero iure valet, nam textus in dicto §. sane loquitur de omni renuntiatione metu potestatis facta, sed de ea, quae per detentionem potestatis saecularis, et in carcerem privatum, vel publicum iniectionem facta fuit; nam eo casu maior audacia et libertatis Ecclesiasticae offensio est, ut eleganter Nauarrus ubi supra.

Illud tamen pro complemento meminisse iuvabit supradictam regulam deductam ex supradicto Cap. Abbas limitandam esse, quando renuntiatio fuit iurata, nam tunc non solum valet a principio verum etiam nec rescindi ex post facto per actionem quod metus causa; quia hoc remedium tollit religio iuramenti, ut constat ex textu in dicto Cap. ad aures, dicto Cap. si vero, et in Cap. verum de iureiurando, et docent Covarruvias in 4. parte 2. §. 3. cap. 3. n.° 4. [illegible] in l. [illegible], quae ubi n.° 10. de acquirenda possessione, et Menochius de recuperanda remedio 1. n.° 287.

Nec obstat textus in dicto Cap. ad audientiam de his quae vi, ubi renuntiationem iuratam rescindi posse Pontifex probat, nam tu dicere, qui simpliciter iuravit renuntiare id facere tenetur, quamvis postea possit repetere, quia id praeter iuramentum est, iuxta textum sic intelligendum in dicto Cap. ad audientiam argumento textus celebris in l. ultima §. idem quaerit de conditione indebiti: at vero, qui iuravit renuntiare, et non repetere a repetere excludendus est propter iuramenti religionem, ut in dicto Cap. ad aures cum similibus.

Remedium

Remedium tamen est absolutionem petere a superiori, quae conceditur iuxta textum in dicto Cap. si vero. adeo ut si renuntiauit huic absolutioni et iuramentum fecit de non petendo eam, hoc iuramentum non teneat, quia derogat auctoritati superiori, ut probat textus in cap. veniens de iureiurando, et praxi obtinuit, ut saltem absolutio in hoc casu ad agendum petatur, et postea ex contractu de validitate et de rescissione tractatur. Ut docet Covarrubias in Cap. Quamvis pactum, parte 1. §. 6. nº. 6. et Navarrus ubi supra. oppositione 6. nº. 9.

Textus in Cap. Ad aures. de ijs, quae vi. pugnat cum Cap. Ad audientiam. eodem titulo.

Hoc iura ut componas vide, quae diximus in fine praecedentis anthinomiae.

Textus in Cap. Sacris. de ijs quae vi. pugnat cum Cap. Inter alia 31. de Sententia excommunicat.

Quo iura ut componas, adverte participantem cum excommunicato in malam excommunicatione sententiam minoris excommunicationis incurrere regulariter, ut constat ex Cap. Sacris. cap. 2. de exceptionibus. Cap. 1. eodem titº. in. 6. Cap. ultº. de Clerico excommunicato. Cap. cum desideres. Cap. nuper. de sententia excommunicationis. Cap. statuimus. Cap. constitutionem. eodem titº. in 6. Et ratio est, nam cum communicatio prohibita sit ex diversis iuribus, ut Cap. Sicut Apostoli. Cap. excommunicatos 11. qº. 3. contra praeceptum communicare, peccatum est inobedientiae, quae poena excommunicationis punitur iuxta textum in cap. nemo contemnat. 11. qº. 3. Cap. certum est. Cap. corripiantur. 24. qº. 3. Unde cum necessitas imminens amovcat, et excludat omnem maliciam, et inobedientiam argumento tex. in cap. Sicut hi. ubi glossa verbo communne. 47. distinctº. Cap. si quis propter desperatis: quae iura optime declarat Covarrubias in regula peccatum. parte. 2. §. 1. nº. 4. et textu in Cap. 2. de observatione ieiuniorum. Cap. exposuit 47. ubi glossa verbo: periculorum. de appellationibus, participantem cum excommunicato, ut fami, et necessitati consulat non incurrere excommunicationis sententiam probat Innocentius. 8. in dicto Cap. inter alia et in cap. Si vere 34. eodem titº. et in cap. quod pro dilectione 11. qº. 6. quia lex nunquam cum periculo vitae praecipit obligare, ut docet.

Ledesma in ... Paludanus in 4. distinct.e 24. q.e 2. column. 5. Couarrubias, et alij infra referendi.

Nec obstat textus in dicto Cap. Sacris in 2 parte, vbi qui metu coactus cum excommunicato participat excommunicatione ligari Pontifex pro bat, et tamen constat vitae periculum, et mortis metum grauiorem caeteris alijs reputari. Nam omissis varijs solutionibus traditis per Sylvestrum verbo Excommunicatio 5. et 8. Caietano 2.a 2.ae q.e 96 art.o 4. et Soto de iustitia et iure lib. 1. quaest.e 6 art.o 4.

Tertio respondeo legem, quae communionem prohibet non ita stricte, et rigurose obligare vt obliget cum periculo vitae, et ideo siquis metu mortis, vel alicuius imminentis necessitatis communicauerit cum excommunicato nec culpam, nec poenam patietur. argumento dicti Cap. inter alia, et in specie defendunt Sylvester vbi supra dubio 4. Maior in 4.o distinct.e 18. q.e 4. Nauarrus in cap. inter verba praeludio 8. n.o 3. textus in dicto Cap. Sacris minime aduersatur; nam necessario intelli gendus est, quando quis in contemptu Clauium, et Ecclesiae iurisdictionis et in vilipendium fidei comminatur est mortem alicui, nisi cum eo in di uinis communicet; tunc enim potius mortem pati debet, quam cum eo communicare, quia cum illa compulsio non tam tendat ad frangendam legem, quam ad eius vilipendium, et vt fidelis neget, et contemnat fi dem, succedit aliud praeceptum superius, quod fidem quis omni casu confiteri, et potius mortem pati, quam negare teneatur. docet Diuus Thomas 2.a 2.ae q.e 3. art.o 2. et constat ex textu in cap. vlt.o 24. q.e 1. et ex Cap. constat. 101. 1. q.e 1. Et in hunc sensum est intelligendus locus in libro 2. cap. 7. Machabeorum. vbi probatur Iudaeos metu coa ctos noluisse carnes porcinas comedere, quas tamen comederunt fame coacti, et declarant eruditi Couarruuias in Cap. Alma mater 1. parte. § 3. n.o 9. Nauarrus in dicto Cap. inter verba praeludio 7. et cap. 27. n.o 36. et in principio de poenit.a distinct.e 5. n.o 5. Soto in 4. distinct.e 22. q.e 1. art.o 4. columna penult.a et distinct.e 29. q.e art.o 2. ad finem et lib. 1. de iustitia et iure q.e 6. art.o 4. versic. legis illa. Ledesma in 2. quarti q.e 25. art. 4. ad finem.

Nec aduersus hanc interpretationem obstat textus in dicto Cap.

Sacris

-lorum q.ta 1. Ubi in eadem specie resignat Pontifex excommunicationem incurrere eum, qui per vim cum excommunicato participare compellitur, nam loquitur ibi de vi praecisa, absoluta, et maiori, quam appellat Philosophus lib. 3. Ethicorum Cap. 1. violentum simpliciter, quae cum auferat omnem consensum ab eo, cui infertur, magis q.m incapaci, quam agere qui videatur, et non cadat in actibus interioribus voluntatis et consensus, qui sunt essentialiter liberi, ut explicat Divus Thomas in 4. Sententiarum distinct.e 29. q.e 1 art.o 1. et 1.a 2.ae q.e 6 art.o 6. liberat participantem ut non incurrat excommunicationem. Qua ratione intelligendus est textus in cap. maiores in fine de baptismo. dicto cap. Cultat. dicto cap. ult.o 24. q. 1. l. si vxor. § si quis plane. l. vim passa ff. de adulterijs. l. foedissimam. C. eodem tit.o et l. 1. § ult.o de authoritate tutorum.

At vero in secunda parte loquitur de vi coactiva, siue conditionata, quam appellat Philosophus ubi supra violentum mixtum, habens aliquid voluntatis, quae recte cadit in actibus tam interioribus, quam corporalibus, ut tradunt Nissenus lib. 5. de homine Cap. 1. et Damascenus lib. 2. orthodoxae fidei Cap. 24. Et licet quodam modo contineat culpam, tamen prorsus non excludit, atque ideo ut poena succedat ratio postulat quia voluntas coacta voluntas est. l. vitate ... in l. si mulier. § ult.o de eo, quod metus causa. et in cap. merito 15. q.e 1. et quae resolvunt Covarrubias in 4. parte 2. Cap. 3. § 4 n.o 2. Divus Thomas, et Soto dist.e 29. q.e 1. art.o 2.

LIBER SECVNDVS DECRETALIVM.

Textus in Cap. 1. de Iudicijs. pugnat ex diametro cum l. Si convenerit de Iuris dictione omnium iudicũ.

Quo iuxta ut compmas advertē pactum de prorogandâ iurisdictione iudicis alieni quod statim dum lite inivere. l. 1. et 2. ff. de iudicijs. l. 1. et l. privatorum C. de iurisdictione omnium iudicium. cap. significasti de foro competenti. posse per pœnitentiam ante litis contestationem revocari. ut constat ex dicta l. si convenerit. Cuius assertioni ratio est, quia licet huius modi prorogatio obliget cum effectu, si iudex aditus sit, vel stipulatio intervenerit ex dictis iuribus, et post obligationem contractam licitum contrahentibus non sit resilire iuxta textum in l. sicut ab initio. 5. C. de actionibus, et obligationibus. Cuius regulam optime declarant Socinus Consilio 282. et regula 435. Covarrubias lib. 4. Variarum cap. 19. Diversum tamen constituitur ut in prorogatione facta per nudam conventionem, quæ nullam parit obligationem iuxta textum in l. iuris gentium. §. sed cum nulla. Versic. igitur nuda. de pactis.

Nec obstat textus in dicto cap. 1. Nam omissis varijs interpretationibus traditis per Covarrubiam in cap. quamvis pactum de pactis § 4. nº 7. Alciatum lib. 12. paradoxorum. cap. 17. Cujacium lib. 4. miscellanearum cap. 5. Gutierrez de iuramento confirmatorio parte 2. cap. 2. Gratianum regula 277. nº 1. Gozadinum in l. si quis in conscribendo et 3. C. de pactis. Afflictum Collatione 574.

Tu vero responde textum in dicto cap. 1. procedere non in pacto de prorogandâ iurisdictione, sed in promissione de respondendo apud iudicem proprium, sive de non declinando à iurisdictione iudicis competentis et proprij, licet contra eum aliqua legitima exceptio competere potuisset. quam conventionem nemo ambigit revocari non posse, quia licet non pariat actionem, certum tamen est iure prætorio exceptionem producere. dicto §. igitur nuda, et l. si unus. §. pactum ff. de pactis. quæ sufficiant ad reijciendas declinatorias exceptiones, quas reus poterat proprio iudici afferre iuxta textum sic intelligendum in dicta l. si quis in conscribendo. Constat enim Concilium Affricanum provinciale

de quo

legunt in dicto Cap. 1. fuisse proprium et legitimum Episcopo [illegible] iudicem argumento textus in Cap. propter 2. 18 distinct. Cap. [illegible] 86. 6. Cap. [illegible] 6. q. 3. [illegible] huiusmodi conventionem [illegible] [illegible] ipso concilio licet [illegible] potest Episcopus [illegible] [illegible], qui iudicium reddit in [illegible]. L. inter stipulantem. ff. de verborum. [illegible] in illis textus [illegible] ad officium, ne post quam responderet ex aliqua causa Concilij iurisdictionem declinaret, aut illum tanquam suspectum recusari potest; quod alias ei [illegible] [illegible] regulam textus in l. [illegible] C. de iudicijs. in Cap. [illegible] 26. Cap. [illegible] 41. Cap. [illegible] 61. de appellationibus, quibus [illegible] textus in l. 3. tit. 16. lib. 4. recopilationis, quam declarationem post Abbatem n. 15. et 17. Decium n. 19. Immolam n. 26 [illegible] 47. [illegible] 20. [illegible] n. 420 et 138. in dicto cap. 1. prosequuntur Cuiacius. tit. 7. ad [illegible] q. 1. Covarruvias lib. 2. de iurisdictione et ad dictam legem ut convenient.

Textus in Cap. Qvia de Iudicijs. pugnat cum Cap. Ad sedem 15. et Cap. Sæpe. de restitutione Spoliatorum.

Quæ iura ut componas aduerte. Interdictum Vnde vi solum competere adversus spoliantem, spoliare mandantem, vel ratam spoliationem habentem, ut constat ex dicto cap. cum ad sedem. ex l. 1. §. vi possidere. l. cum [illegible] [illegible], et vi armata. Et ratio est, quia interdicta sunt personalia L. 1. §. interdicta. ff. de interdictis. Quem textum optime declarat Cuiacius lib. 5. observationum Cap. 17. et Abbas in cap. [illegible] §. in alijs. Vt lite non contestata. Actio vero personalis [illegible] non [illegible] [illegible] tertium possessorem, iuxta textum in l. vlt. §. vlt. de contrahenda emptione. et L. 1. §. [illegible] ff. ad Trebellianum, et ea, quæ tradit [illegible] [illegible] de servitutibus Cap. 2. n. 6. Quæ regula limitata est in specie in Cap. Sæpe de restitutione Spoliatorum, et in cap. redintegranda 3. q. 1. quibus noviter statutum est accipientem rem invasam ab invasore [illegible] [illegible] eam teneri spoliato etiam dominium non probanti restituere. Cuius constitutionis ratio, nam cum contra tertium possessorem [illegible] esset

remedium facilius homines ad committendas spoliationes inducebantur ac malum translata; ac paratiores ad complendas eas, et arcendos animos spoliantium Innocentius in dicto 4. Saepe, remedium providit peccato im- solere intendere et resistere, quod muneri Pontificis proprissimum est iuxta textum in Cap. novit. de iudiciis. Cap. Ult.o de praescriptionibus. Cap. Ult.o de concessione praebendae. Cap. litteras de restitutione spoliatorum Quadezza videndus est Menochius remedio 10. de recuperanda. § 2. et remedio 16. in principio.

Nec obstat textus in dicto Cap. quia 15. nam omnis interpretationis dicentium Rodericum in casu illius textus non conveniri per interdictum recuperandae, sed per conditionem dicti Cap. Saepe; quem intellectum tenet Glossa in Cap. 2. verbo. Contra de ordine cognitionum. et sequuntur Ancharanus, Abbas, et Decius n.o 2 et 3. Alciatus n.o 1. in dicto Cap. quia, idem Abbas et Ripa dicto Cap. Saepe n.o 9. Menochius de recuperanda remedio 16. n.o 4. et remedio 17. n.o 62. Corrasius in § nihil commune l. naturaliter n.o 66. ff. de acquirenda: nam falsissima est, et aperte convincitur ex inscriptione dicti Cap. quia 15. quae illam decissionem tribuit Celestino 3. qui praefuit Ecclesiae ante Innocentium 3. authorem dicti Cap. Saepe. ut colligitur ex Platina et historia Pontificali, et Panvino in epitome Romanorum Pontificum. Tu vero responde in dicto Cap. quia Rodericum potuisse conveniri interdicto de acquirenda, quia fundi salvus eius productum non potuit conveniri, et interesse ad aestimationem rei, quia causa erat beneficialis, et spiritualis, et quia respicit respicere aestimationem iuxta textum in cap. Cum Bertoldus. iuncta interpretatione glossae finalis. de re iudicata. Cap. quia clerici, et in cap. de iure. de iure patronatus. Qua de causa interdictum competere potest contra singularem personam, ut tradit glossa celebris verbo interdictum in dicto Cap. cum ad sedem. et verbo possessionem dicta l. cum aute recepta per Covarruviam in dicto § nihil commune n.o 4. Rippa in dicto cap. Saepe n.o 8. Menochium de recuperanda remedio 1. n.o 54. Conducat ex l. itaque fur. 12. sic intelligenda ff. de furtis. l. 1. § ult.o et l. 3. ff. de vi, et vi armata. et ita tenendum est.

Textus

Textus in Cap. 1. de Ordine cognitionum pugnat cum Cap. Ex conquestione 10. de Restitutione spoliator.

Dicitur ut quoties adducto contra mulierem vindicamento aliquem in maritum admittitur consanguinitatis exceptionem, et de ea prius disceptandum est, quam super matrimonio pronuntietur, ut constat ex dicto cap. 1. Cap. tuam eodem tit.º l. 1. C. de ordine iudiciorum. l. 1. 2. et 3. C. de ordine cognitionum. l. Cum iam Alexander C. de adulteriis. l. Praeses Provinciae C. de plagiariis. lib. 5. tit.º 3. part.ª 3. Cuius decisionis ratio est, quia huiusmodi exceptio est exclusiva intentionis ipsius actionis l. 2. de exceptionibus. Cap. a nobis eodem tit.º et causa [illegible] [illegible] suum [illegible] iuxta textum in cap. ad audientiam de Ecclesiis aedificandis. praesertim cum in iudicio superfluus circuitus sit vitandus, ut finem litibus imponat, et litigantes expensis, et laboribus non sint vexandi iuxta textum in cap. 2. de probationibus. Cap. 2. de causa possessionis. Cap. finem litibus de dolo et contumacia, et l. properandum C. de iudiciis. Quae omnia violarentur, si proposita exceptione consanguinitatis confestim de ea non cognosceretur, sed de quaestione principali, nam necesse esset maritum ad cohabitandum cum uxore condemnari, dictam [illegible] sententiam [illegible] in iudicio consanguinitatis, ut eleganter, licet omissa [illegible] agnovit Bolognin. in dicto Cap. 1. n.º 7 et 8.

Sed obstat textus in cap. Conquestione de restitutione spoliatorum. ubi exceptio consanguinitatis similiter peremptoria et praeiudicialis fuit proposita, et cap. determinat prius de quaestione principali tractatum quam de ea cognoscatur. Sed huic dicendum est, aliud esse agere de peremptorio iudicio, aliud vero de interdicto possessionis recuperandae, nam primo casu si mulieri petenti aliquem in virum ei obiiciatur peremptoria consanguinitatis exceptio, de ea prius cognoscendum est, quam ad principale negotium procedatur, et ita obtinet textus in dicto Cap. 1. de ordine cognitionum, quae interpretatio deducitur ex verbis illius textus: ibi: petere quemdam in virum: nam sub illo verbo petitionis rei vindicatio continetur l. actio in personam ff. de actionibus

et vero textus in dicto Cap. ex conquestione loquitur de possessorio inter-
dicto recuperandae. probat textus in Cap. litteras 18. §. nos autem ibi:
quam praescriptioni suis papa mandatum ad possessionem Clementis
vero ad petitorium referatur. de restitutione spoliatorum. Conten-
dens se a mariti possessione iniquè fuisse spoliatam; et non obstante
illa praeiudiciali exceptione postulat maritum ante omnia ei res-
tituendum. Quare illa exceptione non obstante restituitur, siquidem
spoliatus privilegio fruitur, quod non antea teneatur, nisi prius
fuerit restitutus. Cap. finali de ordine cognitionum. Cap. in litteris
cum alijs de restitutione spoliatorum. Quae interpretatio deducitur
ex verbis illius textus: ibi: virum sibi restitui petijsset. notat Fa-
gnanus lib. 8. controversiarum iuris Cap. 10. Cuiacius in posthum.
dicto Cap. 1. de ordine Cognitionum. Thomas Sanchez de matrimonio
lib. 10. disp.° 12. n° 14. Solutioni obstat, quod non est verisimile
accedentem mulierem in dicto Cap. 1. egisse de proprietate iudicio, cum
sibi commodius esset interdictum possessorium intentare. L. qui res
[illegible] de rei vindicatione. §. recuperandae. Institutionum de inter-
dictis. Quare omissa Cuiacij interpretatione in posthumis dicto Cap.
1. non est novum ut ei, cui [illegible] duo remedia petitorium
et possessorium maneat si velit possessorium renuntiare, et de propri-
etate contendere, iuxta textum in Cap. 1. de restitutione spoliatorum.

Solutioni obstat textus in Cap. litteras 18. de restitutione
spoliatorum. Ubi similis exceptio consanguinitatis, et per simplicem
fuit proposita, et similiter de iudicio recuperandae possessionis agi-
tur, ut dicto Cap. ex conquestione, et nihilominus denegatur restitu-
tio. Quo dicto dicendum est, quod ibi denegatur, quia mulier pa-
raverat exceptionem consanguinitatis incontinenti probare
et periculum incestus imminebat, et ut evitaretur restitutio de-
negatur. Quae interpretatio deducitur ex verbis illius textus ibi:
et probationes efficacius incontinenti paratas. notat Covarruvias
lib. 1. miscellanearum. Cap. 2 n° 7.

Textus in dicto Cap. 1. ibi petiret quendam in virum obtinere videtur

mulierem

mulierem non posse maritum vindicare, quia ad vindicationem domi-
nium ex parte agentis et possessio ex parte rei conventi desideratur, [illegible]
l. in [illegible] de rei vindicatione, et libera persona neque possideri, nec vin
dicari potest l. cum heres § [illegible] ff. de acquirenda possessione l. liber ho
mo de verborum obligationibus. Sed huic dicto dicendum est illa iura
procedere in directa rei vindicatione, quae non cadit in libero homine,
at vero textus in dicto cap. 1. verbo peteret procedit in utili rei vindica
tione, quae competit uxori adversus maritum ex illa utili in maritum
potestate, nam vir non habet sui corporis potestatem, sed mulier, ut ait
Paulus ad Corinthios 7. et in cap. 3. de conversione coniugatorum.
Solutioni obstat textus in l. 1. § per hanc ff. de rei vindicatione
ubi libera persona directa rei vindicatione vindicari potest. Solutio.
textus ille loquitur in patria potestate, nam pater filium vindicare
potest, adiecta illa clausula ex iure Quiritium, quia nulli alij sunt
homines, qui talem in liberos habeant potestatem, ut Romanis permi
ttitur, siquidem et potestas vitae necisque in filios concedebatur l. in
suis de liberis, et posthumis. videat Donellus lib. 22 commentariorum
cap. 4.
Sed melius dicendum, quod illa clausula iure Quiritium proponitur
ad temperandam directam rei vindicationem. videat Hilligerus ad
Donellum dicto cap. 4. littera F. et G. Antonius Faber in iurisprudentia
Papinianea titulo 8. principio 6 illatione 7.

Textus in Cap. Solicitae. 2. de restitutione spoliatorum pugnat cum C. Accepta 3. eodem titulo.

Cuius iura ut componas adverte renuntiationem beneficij spontaneam, li
beram, et omni vitio [illegible] (cap. [illegible]) [illegible]
cum alijs [illegible] [illegible] lib. 1. variarum. cap.
5. n.° 6. Flaminius de renuntiatione cap. [illegible] parte 1. et cap. 5. parte 2.
quare petenti beneficij restitutionem ex interdicto unde vi non obstabit
exceptio renuntiationis, quominus restitui possit, etsi renuntiatio sit

-iurata, quia id pertinet ad plenam proprietatis cognitionem, et spoliatus privilegio fungitur, quod non tenetur conventus respondere, nisi fuerit restitutus, dicto Cap. Solicitae. Cap. in litteris eiusdem tit.[i] de restitutione spol. l. Cum a recipientibus §§. ff. de vi, et vi armata l. 1. l. super vim vel alio modo Cap. oportet Cap. primo 3. q. 2. l. ult. tit. 11 part. 7 l. 1. 2 et 3 tit. 13 lib. 4 compilationis Donellus lib. 15 commentariorum Cap. 32. Alli... generis litt. D. Cuiacius lib. 5 observationum Cap. 22 et 27

Sed obstat textus in Cap. accepta eiusdem tit., ubi petenti restitutionem beneficij ex intercidito unde vi admittitur exceptio renuntiationis iuratae, et restitutio denegatur. Quid contra Glossa interpretatione in dicto Cap. Solicitae verbo verisimile. Verissime dicendum est quod ideo in dicto Cap. Solicitae restitutionem denegatur, et exceptio renuntiationis iuratae non admittitur, quia fuerit facta post spoliationem merito cum ibi de restitutione possessione tractetur, quae nihil cum proprietate commune habet l. naturaliter § nihil commune ff. de acquirenda possessione, et tempore quo iuravit iam esset spoliatus, nullius momenti est iuramentum, cum non esset super quo cedere posset, cum possessionem iam non haberet, et sic non obstante restitutio, at vero in dicto Cap. accepta eiusdem tit. constat renuntiationem beneficij sponte et quiete ante spoliationem fuisse factam et iuratam. Merito mirum non est, quod exceptio admittatur, et restitutio denegetur, siquidem beneficiarius sponte beneficium renuntiaverat et probare non poterat se esse spoliatum, et ita observandum est in Glossa in dicto Cap. Solicitae verbo cum spoliatum in fine.

Textus in Cap. Contingit 9. de Dolo et contumacia pugnat cum l. Fulcimus § finali ff. Quibus ex causis in possessionem eatur.

Quae iura ut componantur adnotandum est contumaciam grave crimen esse l. omne delictum §. contumacia de re militari, merito

vixij

varijs penis a usu expensis contumax conpingitur ad iudicium venire, nam interdum absentis bona propter contumaciam sequestrantur. Cap. 2. de dolo et contumacia. Cap. 1. et 2. de eo qui mittitur in possessionem et fructuum aliquando Ecclesiastica censura ligantur. Cap. 1. de iudicijs et frequenter actor mittitur in possessionem rei petitae, ut sic rei vi dens rem suam ab alio occupari facilius ad iudicium trahatur. L. si fi nita. §. Iulianus de damno infecto. Cap. 1. et 2. de dolo et contumacia Cap. 1. et per totum. de eo qui mittitur in possessionem. L. 2. et 6. tit.º 8. part.º 3. plures alias poenas refert Donellus lib. 28. commentarior. cap. 18. Ratio est, quia reipublicae interest finem litibus imponere. Cap. finem litibus de dolo et contumacia, quia alias quilibet reus con venthus subterfugerit, et actores ius suum consequi non possent, et rei va rijs artibus, et dilationibus, ne cnim in due ... vterentur. et a iudicio discederent. notat Cuiacius lib. 10. observationum cap. 31. Donellus lib. 28. commentarior. cap. 12. Aligenses ibi littera F. Anto nius Faber de errore 1 parte. decade 10. errore 6.

Hinc provenit et receptum est missum in possessionem ex primo decreto non effici verum possessorem, sed rei custodiam tantum retine re. dicto Cap. Contingit. de dolo, et contumacia. ibi: Adiudicatur causa rei servandae possessio. Cap. quoniam frequenter. §. in alijs, ut lite non contestata. notat Richardus plures referens in §. summa autem instit. de interdictis. art. 112. concinnat textus in L. 2. tit.º 8. part. 3. ibi late Gregorius.

Sed obstat textus in L. Falcimus §. finali. ff. quibus ex causis in possessionem eatur. ubi actor mittitur in possessionem rerum hereditariarum ex eo, quod heres suae hereditatis copiam non exhibebat, et fructus suos facit, quod fieri non potest, nisi verus possessor est. L. bonae fidei emptor 48. ff. de acquirendo rerum dominio. §. si quis a non domino de rerum divisione. Quo casu dicendum est, quod in dicta L. Falcimus §. finali. missus in possessionem ex primo decreto verus efficitur pos sessor, et fructus suos facit, quia ibi nimia rei contumacia intercessit.

et rescriptum Imperatoris Divi Pij sicut necessarium; alias vero communi missus in possessionem ex primo decreto fructus percipere non poterit. Cui interpretatio deducitur ex verbis illius textus, ibi pœnam contumaciæ, et ibi Divus Pius rescripsit. Videat Pichardus in § summa autem. Instit. de interdictis cap. 3. n.° 129

Textus in Cap. I. de eo, qui mittitur in possessionem pugnat cum Cap. unico eodem titulo in 6.

Cui iura ut compareat adnotandum est missionem in possessionem ex primo decreto in causis beneficialibus locum non habere, ut ante textum in dicto Cap. unico, de eo, qui mittitur in possessionem lib. 6. Ratio est, ne in beneficijs detur vitiosus ingressus, cum beneficium Ecclesiasticum, sine institutione Canonica subtineri non possit, regula 1. de regulis iuris: et in causis in quibus possessio annexa est cum proprietate non proceditur ad missionem ex primo decreto, nisi prius de titulo proprietatis appareat saltem summarie. l. 2. § quedam. ff. de itinere, actuque privato.

Sed obstat textus in dicto Cap. 1. de eo, qui mittitur in possessionem in antiquis, ubi missio in possessionem ex primo decreto in causis beneficialibus fieri potest. ad cuius solutionem distinctio est adhibenda: aut enim actio in beneficio intentatur super proprietate beneficij, aut beneficium petebatur non quoad proprietatem, sed quoad titulum beneficij. Primo casu cum agitur super proprietate beneficij locum habet missio in possessionem ex primo decreto, et ita obtinet textus in dicto Cap. 1. in antiquis. at vero si agitur super titulo beneficij, missio fieri non potest, et ita obtinet textus in dicto Cap. unico lib. 6. Ratio differentiæ est, quia quando agitur de proprietate beneficij, præsumitur titulus, et non datur similiter vitiosus ingressus. at vero cum agitur super titulo beneficij, datur vitiosus ingressus, nisi a iure titulo missio ex eo decreto daretur; cum beneficij possessio subtineri non possit sine Canonica institutione, cum beneficij titulus perpetuus dicitur, et temporalis esset, si missio admitteretur. Cum si reus intra annum compareret

pareret beneficium recuperet iuxta textum in dicto Cap. Contingit. Quam interpretationem tenet Glosa in dicto Cap. unico libro 6. verbo victorius. et in dicto Cap. 1. verbo servanda. Abbas in dicto Cap. Contingit a n.° 11.

Textus in Cap. Licet causam. de probationibus. pugnat cum. Cap. Sicut nobis. de testibus.

Qua iura vt componantur adnotandum est testes pecunia corruptos a ferendo testimonio repellendos esse iuxta textum in dicto Cap. Sicut de testibus. Cap. 1. eodem titulo. Cap. Si testes. versic. Lege iulia. 4. q. 3. Ratio est, quia testes infamia, suspicione, et manifesta macula non debent notari. Cap. 1. de exceptionibus. Cap. testimonium. de testibus. l. 8. in fine. tit.° 16. part.ª 3.

Sed obstat textus in Cap. Licet causam. de probationibus, vbi probatur testes fuisse pecunia corruptos, et nonobstante a ferendi testimonio non repellebantur. Vbi ... Vbi non repellebantur ... Tindius Faventinorum ... probare, ... corruptos esse, et falsum dixisse, et cum aliquis se offert duo probare, quorum alterum per se sufficeret, tunc vtrumque tenetur probare, et sibi imputet, quia ad vtrumque adstrictus est; notat Glosa in dicto Cap. Licet causam, verbo se adstrinxit. Cui interpretatio deducitur ex verbis illius textus ibi: obijecit in testes praedictos, quod corrupti falsa dixissent, et constat ex Antonio Augustino in tertia Decretalium collectione. tit.° de probationibus.

Textus in Cap. 1. de praesumptionibus. pugnat cum l. 1. §. Haec autem verba ff. quod quisque iuris.

Qua iura vt componantur adnotandum est quod si delicti voluntas ad exteriorem actum pervenerit, etsi effectus non fuerit sequutus, eadem severitate puniri debet, ac si res sequuta fuerit. dicto Cap. 1. de praesumptionibus. Cap. finali de sponsalibus. Cap. neque. de bigamis. l. item apud Labeonem §. 1. de iniurijs. l. siquis non dicam rapere. C. de Episcopis et Clericis. l. quisquis. C. ad legem Iuliam maiestatis. l. 2. tit.° 31. part.ª 7. l. 2. et 12. tit.° 8. eadem partita. Ratio est, quia in delictis, seu maleficijs voluntas

expectatur. dummodo per exteriores actus intentio agentis cognosci possit. l. qui in. ff. de furtis. Cap. Cum voluntate. de sententia excommunicationis.

Sed obstat textus in l. 1. §. hoc autem verbo [illegible] ff. quod quisque juris [illegible] non nocere, nisi sequatur effectus. Solutio. textus ille non solum non loquitur in delicto non consumato, sed nec in delicto opere declarato, in quo dumtaxat animi intentio, et cogitatio fuit. Ex qua cogitatione si ad exteriores actus non perveniatur, nemo puniri potest. l. Cogitationes 18. ff. de poenis. Cap. Cogitationes 14. de poenitentia distinct. 1. Quae interpretatio aperte deducitur, siquidem textus in dicta l. 1. §. hoc autem est desumptus ex Vlpiano lib. 8. ad edictum. Cuius originis est etiam textus in dicta l. Cogitationes 18. ff. de poenis. Notat Cuiacius lib. 8. observationum. Cap. 32.

Textus in Cap. Si vero. 8. de iure iurando pugnat cum Cap. Cum contingat 28. eiusdem tituli.

Quo iura, ut ad concordiam reducantur, notandum est iuramentum metu extortum mero iure valere, si absque interitu salutis aeternae, et tertij praejudicio observari potest, ratio est, ne periurij via aperiatur, et Dei nomen facile contemnatur. Dicto Cap. Si vero. Cap. verum de iure iurando. Cap. ad aures, Cap. abbas [illegible] de his, quae vi. Cap. authoritatem. 15. q. 6.

Sed obstat textus in Cap. Cum contingat. de iure iurando. Cap. quamvis pactum. de pactis. lib. 6. authentica sacramenta puberum. C. Si adversus venditionem. [illegible] iuramentum metu extortum non valere. quo dubio est dicendum quod textus in Cap. Si vero procedit cum defectus iuramenti consistit solum in metu vel coactione. at vero textus in dicto Cap. Cum contingat, et similia iura procedunt, quod duplex est vitium, unum in ~~alterum, alter~~ iuramentum; alterum in materia iuramenti, quia iuramentum est interpositum in actu a lege prohibito, ut est iuramentum meticulosum alienationis rerum Ecclesiae. Cap. 2. de iure iurando. quia alienatio

prohi

prohibita est l. 1. et toto tit.° de fundo dotali. l. 1. ff. soluto matrimonio, et quod tempore [illegible] est [illegible] l. [illegible] constitutione [illegible] legitimo [illegible] prohibita est. l. [illegible] de fundo dotali ff. [illegible] hic [illegible] iuramentum [illegible] est nullum, cum duplex sit vinculum, et duo [illegible] in una eademque re concurrere non possint l. 1. C. de dotis promissione, videat Covarrubias lib. 1. variarum Cap. 4 n.° 7. et in cap. quamvis pactum 2 parte §. 4. n.° 4.

Solutioni contra textus in dicta authentica Sacramenta ibi, per vim, vel iustum metum extorta etiam a maioribus. Ex quibus verbis probatur contractum gestum a maioribus etiam per metum non valere etsi nimium sit vicium in contractu a maiori metu facto. Respondetur textum illum ibi loqui quando iuramentum metu extortum est a maioribus in contractu a lege etiam prohibito. Siquidem iuramentum est interpositum de non defendo ad iudicem querimoniam maleficiorum quod est turpe, et contra ius, nam reipublicae interest ne delicta maneant impunita, l. ita vulneratus. Ad legem aquiliam ideo mirum non est quod servari non possit etiam si a maioribus via sit interpositum. Quae interpretatio deducitur ex illo versic. maxime ne querimonia maleficiorum.

Textus in Cap. 1 de præscriptionibus, pugnat cum Cap. Placuit el segundo 16 q.e 4

Contraria est, communiter admittendum est Episcopum locum a novum conversum etiamsi in aliena diocesi positum sit praescribere posse si per triennium possideat. dicto Cap. 1. de praescriptionibus. Hoc in fidei favorem est constitutum, quod etiam cum mala fide locus praescribi possit. contra regulam textus in cap. fin. eiusdem tituli. et in odium Episcoporum negligentium conversionem haereticorum ad fidem Catholicam.

Sed obstat textus in cap. Placuit el segundo 16 q.e 4. Ubi ab Innocentio 3. est statutum Episcopum posse locum haereticorum de novo ad fidem Catholicam conversum, si Episcopus ad quem locus pertinebat fuerit ne

gligens intra sex menses praescribere. Atque istarum iurium conciliatione omissa interpretatione tradita a Covarrubias in regula possessor 2 par. 2 § 11 n. 8. verior tamen est nostra, quam novissime refert Anasthasius Germonius lib. 2 animadversionum cap. 16. dum asserit triennalem praescriptionem requirere absque monitione adhibita, et ita obtinet textus in dicto cap. 1. de praescriptionibus. Quae interpretatio deducitur ex verbis illius ibi: Si cum per triennium nemine repetente &c. at vero semestre tempus sufficit citatione, vel monitione intercedente, et ita obtinet textus in dicto cap. placuit 16. q. 4. Quae interpretatio deducitur ex verbis illius textus ibi: quod si intra sex menses a die conventionis. Ut erudite notat Anasthasius Germonius supra. Ex hac etiam anthinomia conciliatur textus in dicto Cap. 1. de praescriptionibus cum Cap. finali eiusdem tituli, quia in dicto cap. 1. datur praescriptio etiam cum mala fide ob fidei favorem.

Textus in Cap. Sicut in fine. de sententia et reiudicata. pugnat cum Cap. Quoniam contra. de probat.

Quae iura ut componantur animadvertendum est sententiam a iudice prolatam, etsi in ipsa non sit causa expressa, adeo praesumitur solemniter et legitime factam, quod si ab ea non sit provocatum transeat in rem iudicatam dicto Cap. Sicut. de sententia et reiudicata. Ratio est, quia non est praesumendum iudicem sententiam sine iusta causae cognitione proferre. Cap. veniens 23. de electione. Cap. Abbate. de verborum significatione. Deinde quia res iudicata pro veritate habetur. l. ingenuum 25. ff. de statu hominum.

Sed obstat textus in dicto Cap. Quoniam contra falsam. de probationibus ubi non praesumitur pro iudice, nisi probatum fuerit. Quo dubio est dicendum, quod textus in dicto Cap. Quoniam contra procedit quando agitur de his, quae acta sunt in processu, quae non sunt iuris, sed facti, et facta non praesumuntur, nisi probantur, ut est partium citatio, testium publicatio et similia, iuxta textum in Cap. tenor. de reiudicata. Quam interpretationem refert Glossa in dicto Cap. Quoniam contra falsam verbo praesumitur.

Bergius

Textus in Cap. 1. de Ordine cognitionum pugnat cum Cap. Ex conquæstione 10. de Restitutione spoliator.

[illegible] ut compones [illegible] contra mulierem vindicantem aliquem in maritum admittit consanguinitatis exceptionem, et de ea prius discutiendum est, quam super matrimonio pronuntietur, ut constat ex dicto cap. 1. Cap. tuam eodem tit.º l. 1. C. de ordine iudiciorum. l. 1. 2. et 3. C. de ordine cognitionum. l. Cum iam Alexander C. de adulterijs l. [illegible] [illegible] C. de plagiarijs l. 5. tit.º 3. part.ª 3. Cuius decisionis ratio est quia huiusmodi exceptio est exclusiva intentionis ipsius actionis l. [illegible] de exceptionibus Cap. cum nobis eodem tit.º et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] iuxta textum [illegible] ad audientiam de [illegible] [illegible] præsertim cum in iudicio superfluus circuitus sit vitandus, ut finem litibus imponat, et litigantes expensis, et laboribus non sint vexandi iuxta textum in cap. 2. de probationibus Cap. 2. de causa possessionis Cap. finem litibus de dolo et contumacia, et [illegible] [illegible] C. de iudicijs. Quæ omnia vitarentur, si proposita exceptione consanguinitatis confestim de ea non cognosceretur, sed de negotio principali, cum necesse esset maritum ad cohabitandum cum uxore condemnari, [illegible] [illegible] [illegible] in iudicio consanguinitatis, vel ligaminis, licet non ita [illegible] [illegible] Belarmini in dicto Cap. 1. n.º 7. et 8.

Sed obstat textus in cap. Conquestione de restitutione spoliatorum. ubi exceptio consanguinitatis similiter peremptoria et [illegible] fuit proposita, et ea [illegible] prius de negotio principali tractatur quam de ea cognoscatur. Sed huic dicendum est, aliud esse agere de peremptoria in iudicio, aliud vero de interdicto [illegible] [illegible], nam primo casu si mulieri petenti aliquem in virum ei obijciatur peremptoria consanguinitatis exceptio, de ea prius cognoscendum est, quam ad principale negotium procedatur, et ita obtinet textus in dicto Cap. 1. de ordine cognitionum. Quæ interpretatio deducitur ex verbis illius textus: ibi: petere quemdam in virum: nam sub illo verbo petitionis rei vindicatio continetur l. actio in personam. ff. de actionibus

status appellantis conservatur illesus. dicta l. unica ibi: integratus eis videtur [illegible] interpositi. Deinde quia per appellationem iurisdictio iudicis a quo suspenditur, atque eius manus claudicantur, quia reus eximitur ab eius iurisdictione. Cap. Romanam. de appellationibus. lib. 6. Rursus quia iudex qui causam semel diiudicat desinit esse iudex. l. iudex posteaquam. de sententia et re iudicata.

Sed obstat textus in dicto Cap. Cum teneamur. ubi probatur, quod si interposita est appellatio super proprietate, et appellans interim a possessione proprietatis turbetur, iudex a quo potest absque metu attentatorum turbatam possessionem reformare. In cuius textus difficultate omissis ubique plurimis interpretationibus verissime dicendum esse existimo quaestionem, de qua agitur in dicto Cap. Cum teneamur longe diversam, ac separatam esse a communi interpretum existimatione. Nam quaesitum est, an pendente appellatione super proprietate, si interim appellans a possessione fuerit turbatus [illegible] de possessione turbata coram iudice a quo agere possit. Ratio dubitandi erat, nam cum possessio et proprietas sub uno eodemque iudice terminari debeat. Cap. 1. de causa possessionis et proprietatis. et sicut proprietatis causa per appellationem ad iudicem superiorem pertinebat, sic et possessionis causa pertinere debebat. Quo dubio Alexander 3. respondet tibi permissum esse ab appellatione super proprietate [illegible], et [illegible] de possessione coram iudice a quo, [illegible] reddens rationem, nam sicuti permissum est a iudicio petitorio recedere etiam si prius fuerit [illegible], et [illegible] de possessorio [illegible] in appellationibus [illegible] est. [illegible] in Cap. Pastoralis [illegible] de causa possessionis et proprietatis. Cuius textus vera interpretatio est menti tenenda, quia [illegible] est animadversa.

Obstat etiam textus in Cap. Pastoralis 29. de iure patronatus. In cuius textus specie Clericus a Patrono laico fuit praesentatus, non tamen

ab

ab Episcopo admissus, quia Clericus ad superiorem provocavit, appellatione pendente patronus alium Clericum praesentavit, quem Episcopus admisit, et tamen illa praesentatio appellatione pendente facta a superiore non revocatur. Pro eius vera interpretatione animadvertendum est, quod inter caetera discrimina, quae versantur inter patronos laicos, et saeculares praecipuum est patroni Ecclesiastici si semel praesentaverint variare non possunt, quod Ecclesiastici patroni si semel praesentaverint nullo modo eis permittitur variare, laicis autem permissum est. Cap. quod autem 5. et 24. de iure patronatus. Quo supposito dicendum est, quod ideo Episcopus in dicto Cap. Cum teneamur potuit secundum Clericum a Patrono Laico electum admittere, etiam appellatione a primo interposita absque metu attentatorum, quia Clericus ille fuerat praesentatus a patrono laico ut constat ex iuribus supra adductis; notat etiam Lancelottus de attentatis Cap. 4. n.º 588.

Solutioni obstat textus in l. Creditor 60. ff. mandati. Ubi appellatione interposita a mandatore, ea non obstante debitor a Creditore conveniri potest. Solue sic: non obstat appellatio a mandatore interposita, quia Creditori concedebatur unum, quem magis vellet agere, an mandatorem, an reum principalem. notat Richardus in §. Si plures. instit. de fideiussoribus. Videndus Cuiatius. lib. 1. responsorum Scevolae in dicta. l. Si Creditor.

Textus in Cap. Secundo requiris. de appellationibus pugnat cum Cap. Inquisitioni 71. eiusdem tit.

Ut haec iura ad concordiam reducantur adnotandum est, quod clausula generalis appellatione remota, in qua cumque rescriptione apposita referri debet ad omnia rescripti capita, tam praecedentia, quam subsequentia. Dicto Cap. Secundo requiris. l. 3. §. filius. ff. de liberis, et posthumis. l. 9. tit.º 7. part.ª 7. Ratio est, quia intentionem agentis potius quam verba attendere debemus. l. Labeo. de suppellectili legata.

Sed obstat textus in dicto Cap. Inquisitioni 71. de appellationibus

Ubi clausula appellatione remota in rescripto apposita non ad prae cedentia, sed ad subsequentia negotia referenda est. Quod dictio di cendum est, quod textus in dicto Cap. Secundo requiris loquitur quan do unum est negotium plures articulos continens, quo in casu clau sula appellatione remota post primum posita ad omnes extenditur liber. At vero textus in dicto Cap. Inquisitioni loquitur quando omnino diversa, et separata sunt negotia minime in se continentia ut constat ex verbis illius textus, ibi: sicuti plura negotia: nam tunc clausula illa in uno negotio apposita non debet ad aliud refe ri. Cum quibus conciliata manent omnia iura, quae meo iudicio in secundo Decretalium libro oppugnantur.

Liber 3'

LIBER TERTIVS DECRETALIVm.

Textus in Cap. Siquis praesbiterorum 6. de rebus Ecclesiae pugnat cum Cap. Adnostram 11. eiusdē

Quae iura, ut componantur adnotandum est Ecclesiae rerum alienationem prohibitam esse, quod si facta fuerit, nulla est ipso iure, et Ecclesia restituitur simul cum fructibus ex re perceptis. dicto Cap. Siquis presbiterorum 6. Cap. non liceat Papae 12. q. 1. ratio est quia restitutio nihil aliud est quam in pristinum statum plena positio, ubi omnia ablata, fructus et lesiones comprehenduntur contra textum in l. quod si minor. §. restitutio ff. de minoribus. Cap. conquerente Cap. grauis. de restitutione spoliatorum. notat Covarruvias lib. 1. variarum Cap. 9. n.o 1. Menochius de recuperand. possessione remedio n.o 266. plures refert Richardus in §. extraneis 6. de heredum qualitate et differentia n.o 18.

Nec obstat textus in dicto Cap. adnostram, ubi Ecclesia restituitur et fructus in restitutionem non veniunt. quia in dicto Cap. ibi alienationem villae fuisse solemniter cum Capituli consensu factam, et sic Ecclesia non restituitur ex iniusta alienatione, sed quia enormiter fuerat in contractu laesa; cum feudatarius in primo anno ex fructibus villae plus quam debeat percepit; merito restitutio competit. Cap. 2. de in integrum restitutione minorum. L. 2. C. de rescindenda venditione. attamen etsi restitutio concedatur, fructus feudatario remanent, et in restitutionem non veniunt, quia feudatarius summa cura, et diligentia suis sumptibus villam feudatam conservaverat, et a debitis exoneraverat, merito propter remunerationem laboris fructus feudatario remittuntur. argumento textus in l. quod si minor §. Scaevola in fine ff. de minoribus. Cuius interpretatio aperte deducitur ex verbis illius textus ibi: cum sibi fructus percepti sufficere debeant pro labore.

Textus in Cap. Precarium. fin. de precario, pugnat cum l. locatio. 4. ff. locati.

Pro quorum iurium conciliatione adnotandum est, quod precarium precibus petentis utendum conceditur, et tandiu durat, quandiu a Domino

non revocatur, et finitur morte eius, cui concessum est, non tamen morte concedentis: dicto cap. fin. de precario, imo ad heredes transit. l. quaesitum 8. §. a Titio. l. cum precario 9. fin. ff. de precario. Ratio est, quia precarium postquam semel concessum est, eius est naturae ut valeat, et duret donec dominum poeniteat, et nunquam poenitere dicitur, nisi res precario concessa fuerit vendita, vel expresse sit revocatum. et sic non solum pendet a voluntate, sed a contraria voluntate, hoc est a revocatione, quae in mortuo esse non potest: nam etsi mors voluntatem solvat, contrariam vero non solvit, quae non praesumitur, nisi expresse constet. notat Covarrubias lib. 3. variarum cap. 15 nº 1. Menochius de arbitrarijs lib. 1. qº 69. late Cuiacius lib. 4. observationum cap. 7. Donellus lib. 5. comment. cap. 1.

Sed obstat textus in l. locatio 4. ff. locati. ubi quemadmodum locatio morte finitur, sic et precarium. quo dubio. differunt interesse precarium simpliciter concessum, vel cum clausula illa quoad vellem. primo casu morte concedentis non finitur, sed ad heredes transit. dicto cap. fin. de locato, et ea adiecta precario est concessum clausula illa usque ad meam voluntatem, vel quoad vellem, nam tunc precarium egreditur suos terminos, et pendet sola voluntate, non a contraria voluntate, et cum voluntas morte concedentis expiret, cum non sit persona, nec subiectum, ubi consistat, merito precarium morte finitur, et ita loquitur textus in dicta l. 4. ff. locati. cap. gratiae. de rescriptis. notat glossa: verbo. solvitur. in dicto cap. 4. de precario.

Ex quibus deducitur, quod precarium in re propria esse non potest. l. 4. §. item. sicut ff. de precario. l. nec pignus 41. ff. de regulis iuris. Sed obstat textus in l. si debitor 11. ff. de precarijs, ubi si debitor creditori pignus precario rogaverit valet precarium, et tamen creditor est dominus pignoris. l. 8. C. de pigneratitia actione. Solutio. Aliud est rem precario concedere, aliud pignoris possessionem. primo. res propria domino precario concedi non potest, quia dominus rei pignoratae est ipse debitor, at vero possessio concedi potest, quae est creditoris, et ita loquitur textus in dicta l. si debitor 11. Glossa in dicto cap. fin. verbo precarium. Iulius

Clarus

Pacius centuria 4. quest. 50

Textus in Cap. Potuit. 4. de Locato. pugnat cum l. Magnam. 12. C. de contrahenda et committenda stipulatione

Pro quorum iurium Conciliatione adnotandum est moram emendari non posse etiam ante litis contestationem, ubi dies, et poena adiecta est dicta l. magna 12. l. Celsus 23. ff. de receptis arbitris. l. 9. et fin. ff. de lege commissoria, et ratio est, quia [illegible] dies, et poena, die lapso [illegible] est nisi actoris consensu moram purgari non posse; nam etsi mora purgatio ex aequitate concedat, cessat aequitas, quae in damnum tertii [illegible] non potest, quia hic [illegible] creditoris [illegible] poenam amittendo, quae sibi iam quaesita est: merito cessat mora purgatio. l. emptori 67. ff. de evictionibus. Cum nihil tam conveniens sit, quam pacta servare. l. 1. ff. de pactis. tenent Duarenus, Cuiacius, Donellus, et fere omnes in l. [illegible] de verborum obligationibus, [illegible] Richardus, in dis[illegible] de mora n. 7. Covarrubias lib. 2. variarum Cap. 17. n. 4.

Nec obstat textus in dicto Cap. potuit, ubi poena et dies est adiecta et mora purgatur, veluti si emphyteuta in solutione canonis per biennium cessaverit, expelli [illegible] non potest biennio transacto, quia tamen [illegible] pro interpellatione accipitur, si tam celeriter satisfecerit, mora purgatio admittitur. Quo dubio dicendum est, quod aut poena expressa conventionalis est, aut poena tacita et legalis [illegible] mora purgatio non admittitur, et ita loquitur textus in l. magnam 12. C. de contrahenda, et committenda stipulatione, et [illegible] adducta. Secundo vero casu, si poena tacita, et legalis est, mora purgatio admittitur, si celeriter facta fuerit, et ita loquitur textus in [illegible] Cap. potuit. 4. Consonat textus in l. 28. tit. 8. part. 5. tenet Covarrubias ubi supra.

Solutioni obstat textus in l. Si post [illegible] ff. si quis cautionibus, ubi mora purgatur etiam in conventionali et expressa poena. Quo dubio dicendum est, quod ideo ibi morae emendatio admittitur, quia illa erat

stipulatio in iudicio sistendi, quae praetoria est, in qua mitius proceditur quam Idalgis? notat Bartholus in l. si Interdum de verborum obligationibus. a n° 20

Textus in Cap. 1. de Fideiussoribus pugnat cum Cap. 2. eiusdem tituli.

Quibus ita ut componantur adnotandum est Clericum ad fideiussionem non admitti: dicto Cap. 1. de fideiussoribus. Cap. te quidem 11 q. 1. L. 45. tit. 6. part. 1. L. 2. tit. 12. part. 5. L. 6. tit. 18. lib. 8. fori. Ratio est, ne saecularibus negotiis se immisceat, et ita per illecus ab oratione, et officiis divinis desistat. Cap. 1. et per totum, ne Clerici, vel Monachi. Cap. ult. de vita, et honestate Clericorum. Concilio Tridentino sess. 22. de reformatione Cap. 1. notat Gutierrez de iuramento confirmatorio 1 p. Cap. 72. n° 2. Sylvester in summa verbo fideiussor. Sed obstat textus in Cap. eiusdem tit., ubi si clericus fideiusserit valet fideiussio, et tenetur clericum indemnem servare, ne exinde cum praemium ex fideiussione mereatur, poenam patiatur. Solutio. Ius prohibet fideiussionem in persona Ecclesiastica, sed si facta fuerit tenet, nam multa fieri prohibentur, quae facta tenent. L. ult. ff. unde liberi. docet textus in dicta L. 45. ibi: Pero si ellos entraren en algunas fiadurias destas, quales son defendidas valdra la fiadura. notat Gutierrez ubi supra. et poena imposita in dicto Cap. loquitur in frequentia fideiussionum. ut constat ex illo verbo in serviantes, quod frequentiam denotat iuxta Glossam. verbo inserviens.

Textus in Cap. Filius noster de testamentis pugnat cum §. Non solum Instituta de Legatis.

Quibus ita ut componantur adnotandum licet rem alienam legari non posse, et heres cogitur rem emere, et legatario tradere, vel si dominus vendere noluerit, pretium praestare. §. non solum. L. apud Iulianum §. Constat. de legatis 1. L. unum ex familia 67. §. si rem. de legatis 2. L. 10. tit. 9. part. 6. Ratio est quia illos quos oneramur, et gravare possumus. L. 9. C. de fideicommissis. quia rei publicae interest suprema hominum iudicia exitum habere. L. negare. ff. quemadmodum testa-

menta

menta agerantur: notat Donellus lib. 8. commentariorum. cap. 11. Cuiacius lib. 5. observationum Cap. 26. Antonius Faber lib. 4 coniecturarum. Cap. 12. late Pichardus in dicto §. non solum.

Sed obstat textus in dicto Cap. Filius noster de testamentis, ubi legatum rei alienae, neque ad aestimationem valet. Sed minus placimo verius est dicendum illius textus decisionem procedere quando res alicuius Ecclesiae legatur, quae sacra est, et aestimationem non recipit hic est calix electrino non puri quidem Ecclesiae dicatus; in quibus sim dandus commentatur. l. inter stipulantem. § sacram de verborum obligationibus. Nec obstant verba illius textus ibi: sed quia lege Dei, non lege saeculi vivimus. Ex quibus probare videtur contrarium decisum Pontificio observari, quia in illis verbis noluit Gregorius discrimen constituere inter ius Pontificium, et Caesareum, sed illa verba proponuntur ad tollendam illam ineptam partis allegationem notat Pichardus in dicto § non solum a n. 38. cum sequentibus.

Solutioni obstat textus in l. Miles 4 ff. de inofficioso testamento. Ubi rei alienae legatum etiam per vindicationem relictum valet. Solutio. Ideo valet, quia filius miles decessit ab intestato: cum non fuisset usus suo privilegio, merito fingit ius patrem dominum esse tempore legati cum non iure haereditario, sed iure peculii succedit: nam vivente filio quodam modo Dominus est pater in re peculiari, si filius ab intestato decedat. l. proponebatur. ff. de castrensi peculio. notat Cuiacius in dicta l. servum filii.

Textus in Cap. Cum tibi. de testamentis pugnat cum l. illa. institutio § 12. ff. de haereditarijs institutionibus.

Pro quorum iurium conciliatione annotandum est ultimam testatoris dispositionem in alterius voluntatem conferri non posse. dicta l. illa institutio § 12. eiusdem tituli. l. neque eam ff. de conditionibus et demonstrationibus. l. 12. tit. 3. Lib. 29. tit. 9 part. 6. notat Covarrubias in dicto Cap. cum tibi. de testamentis. Donellus lib. 8. commentariorum. Cap. 15. Duarenus in tit. de haereditarijs institutionibus Cap. 3. Ratio constat ex propria testamenti definitione: quia testamentum est voluntatis nostrae iusta sententia

lico, quod quis post mortem suam facere vult. l. 1. ff. de testamentis. Constat etiam ex lege duodecim tabularum. ibi: Uti quisque legasset, ita ius esto. l. verbis legis. 120. de verborum significatione. l. 1. ff. ad legem Falcidiam.

Non obstat textus in dicto cap. Cum tibi. de testamentis, ubi intestatus non decedit is qui extremam testamenti voluntatem in alterius dispositionem relinquit. Pro cuius textus interpretatione est notandum quod Pontifex privilegium concessit Abricensi Episcopo ut posset disponere de bonis Clericorum ab intestato decedentium, et consuluit Episcopus Pontificem an Clericorum appellatione etiam Canonici, quoad privilegium comprehendantur, et comprehensos esse respondit Pontifex, ut constat ex textu in cap. Cum tibi 18. de verborum significatione. Deinde quaesivit an Clericus intestatus decedat, qui bonorum dispositionem ad alterius voluntatem collocaverit. Cui dubio etiam respondit intestatum non videri decessisse saltem quoad Episcopi privilegium at vero quoad validitatem testamenti intestatus decessit, quum in altero arbitrio eius voluntas sit relicta, ut constat ex dicto cap. Cum tibi. ibi: secunda quaestione. et [illegible] integra cap. relata ab Antonio Augustino in 3. decretalium collectione lib. 5. tit. 23. cap. 2. Faquineus lib. 5 controversiarum cap. 58.

Obstat etiam textus in l. 1. ff. de legatis 2. Cuius haec sunt verba in arbitrium alterius conferri legatum veluti conditio potest. Ubi legatum in extranea voluntate relinqui potest. Cui distinctio est adhibenda, ut experientia voluntas testatoris sit, nempe cum hac clausula si Titius voluerit, aut talis: si Mevius in Capitolium ascenderit. Primo casu non valet, secundo vero, si talis sit voluntas valet et ita loquitur textus in dicta l. 1. de legatis 2. notat Cuiacius lib. 2. observationum. Cap. 2. Solutioni obstant verba sequentia in dicta l. 1. de legatis 2. ibi: quod non interest si Titius in Capitolium ascenderit vel mihi legatum, an si voluerit. Quo dubio licendum est verba illa legenda esse; hoc est multum non interest, an si Titius in Capitolium [illegible] argumento textus in l. Mevius ff. de conditionibus et demonstrationibus

notat

notat Donellus lib. 8. Commentariorum Cap. 15.

Textus in Cap. Ad audientiam 12. pugnat cum Cap. Exparte 27. de Decimis.

Cap. [illegible] ut componantur ad notandum est privilegium a Pontifice concessum, quod quis non teneatur decimas suorum prediorum solvere novalia predia non comprehenduntur, sed ex illis decimas solvere tenetur, ei, cui de iure competunt. Cap. Ad audientiam 12. Cap. Cum contingat 29. de decimis. Cap. 2. § 1. eiusdem tit. in 6. l. 22. tit.º 20 part.ª 2. Ratio est, quia privilegium non extenditur, nisi in illis rebus, in quibus expressum est. Cap. ex multiplici de decimis. Et quo minus ledere potest est arripiendum. Cap. veniens 19. de prescriptionibus notat Covarrubias lib. 1. variarum Cap. 17. nº 13. Deinde notandum est, quod in primitiva Ecclesia etiam religiosi tamquam laici tenebantur solvere decimas ex fructibus perceptis parocho competenti. Cap. alia causa Cap. generaliter 16 q.ª 1. Sed postea privilegium ab Adriano Pontifice fuit concessum, quod omnes monachi non solverent decimas de fructibus manibus, ac cultura receptis, de novalibus autem decimas solverent, nisi essent Monachi Cistercienses, Templarii, et Hospitalarii, qui nec de novis predijs decimas solvere tenentur. Cap. Exparte 10. dicto Cap. ad audientiam 12 de decimis.

Quo supposito non obstat textus in dicto Cap. exparte 27. ubi privilegium de percipiendis decimis alteri concessum novalia predia comprehendit quia textus ille non loquitur de non solvendis decimis extraneo parocho, sed de percipiendis decimis tam ex antiquo, quam ex novo [illegible] a semetipso quas ante iuris prescriptionis perceperat per privilegium autem illud magis prescriptio confirmatur, et quod illud privilegium sit in propria parochia concessum. probatur ex verbis illius textus ibi: de laboribus terre parochiarum suarum: meritoque favorabilem causam teneat nihil mirum, quod large accipiatur, et novalia predia comprehendat. notat Covarrubias lib. 1. variarum Cap. 17. nº 15.

Textus in Cap. Cum simus 14. de regularibus pugnat cum Autentica, Si qua mulier C. de Sacrosanctis Ecclesiis

Cap. I

Sed ut hoc iure ad amussim [illegible] aduertis, filium ratione naturali ad imaginem patris eius successorem esse. l. nam et si parentibus ff. de inofficioso testamento. l. cum ratione ff. de bonis damnatorum. l. quam in prioribus C. de inofficioso testamento. hoc etiam locum habet post mortem patris, nam eo viuente legitima filij nullo iure debetur. l. 1. §. si impuberi ff. de collatione bonorum. hoc adeo verum est, ut etiam si pater bona dissipet legitimam filius petere non potest. l. sed et si lege. §. consuluit ff. de petitione hereditatis. tenent Menochius lib. 1. controuersiarum illustrium cap. 87. à n.º 1. Diana regula 356.

Hinc prouenit, quod etiam si pater ingrediatur religionem et si professio sit facta, eo viuente filius non poterit à monasterio legitimam exigere, iuxta textum in dicta authentica si qua mulier C. de sacrosanctis Ecclesiis, ubi patri monacho liberum est bona sua quandiu vixerit inter liberos distribuere. Ergo nec illico post monachatum compellitur legitimam filijs consignare, nec filij ante mortem naturalem competere posit. Constat etiam ex iure Pontificio in Cap. Si qua mulier 16 q. 3. Notandum etiam est, quod interim alendus est ex bonis paternis argumento textus in l. si quis a liberis ff. de liberis agnoscendis. Pro quo facit etiam textus in l. fideicommissum 11. §. si [illegible] ff. de legatis 3. ubi si fideicommissum filio sit relictum si morte patris sui iuris sit factus non admittitur ad fideicommissum ante mortem naturalem. hanc sententiam tenet Abbas in cap. Raynutius de testamentis circa finem. Felinus in cap. in praesentia de probationibus n.º 56. Decius ibi n.º 57. Salicetus, Iason, et fere omnes in dicta authentica si qua mulier.

Nec obstat textus in dicto cap. Cum simus 14. de regularibus. in cuius difficultate nonnulli oppressi, contrariam doctrinam defendunt, notat Couarrubias de testamentis cap. 2. n.º 7. quia his, et alijs omissis verissime dicendum est illius textus decisionem locum habere quando filius petit legitimam mortuo patre in religione. Qua interpretatio aperte

deducitur

deducitur ex verbis illius textus ibi, quae ipsi ex successione proveniunt [illegible], atque ideo iure optimo potest filius patris bona perdere?

Textus in Cap. Licet universis. 6. de Voto pugnat cum Autenthica. Hoc amplius. C. de fideicommissis.

Qui iura vt ad concordiam redigantur, advertendum est, quod si haeres [illegible] fuerit negligens in exequendi extrema defuncti voluntate, admittit omne lucrum, quod ex haereditate, vel testamento sibi competit. At hac autem sententia excipitur filius, qui non amittit legitimam portionem, vt constat ex dicta authentica hoc amplius, illeius verbis. Excluditur pro [illegible] debitum naturale porrexerit. Ratio est quia legitima portio non est lucrum testamentarium, sed debitum patrimoniale, non ciuile, sed naturale. Cap. Si haeres de testamentis. L. nam etsi parentibus ff. de inofficioso testamento. L. quoniam in prioribus C. eodem tit. L. fin. tit. 10. part. 6. notat Gomecius in l. 41. Tauri. n°. 71. Molina de Hispaniorum primogenijs cap. 9. n°. 2.

Sed ijs omnibus obstat difficillimum illud Innocentij tertij decretum in dicto Cap. licet vniuersis de Voto, vbi Andreae Regis filio, cui regnum Vngariae non defertur iure hereditario, sed iure sanguinis, nec a patre primo genitus, sed a vetustissima successione, si inea a patre sit impositum est illud adimplere renunciaverit a regni successione, et hereditatis emolumento privatur cum ex omni a iure addicta. Augetur que difficultas ex eo, quia iuris est regula, quod is, qui nihil a testatore recepit ab eo, grauari non possit. L. a beo. C. de fideicommissis. L. 1. in fine. C. communia de legatis. Caeterum omissa Covarrubiae interpretatione in cap. si haeres de testamentis à n°. 9. Molinae de Hispanorum primogenijs lib. 1. cap. 11. verissime est dicendum Andream duem [illegible] delicta commisisse quare Innocentius 3. epistolam sibi misit, ingratitudinem redarguens, et [illegible] poena punitur: prima fuit non adimplere testatoris voluntatem merito poena privationis haereditatis simul cum alijs delictis [illegible] habet. Dicta Authentica hoc amplius C. de fideicommissis. Secundo fuit

non adimplere votum crucis signaculo premissum de visitanda terra
Hierosolymitanam provinciam, cui negavit de excommunicationis
genas sententiam, fecit [illegible] in tanta [illegible] ut [illegible] potentem Regem
maiorem nobilitate [illegible] reduxerit, quod dignum privationis non
solum actualiter rerum, quae actualiter possidentur, sed etiam cuiuscum
que futurae successionis. L. quisquis C. ad legem Iuliam maiestatis. L. 2. Reo
ut part.º 16. merito propter illud crimen, et propter nimiam contumaciam
et sordescentiam in excommunicatione iustissime Pontifex poenam pri
vationis legitime, et successionis regni imposuit, cum iusta de causa possit
Pontifex Regem a regno, et imperio privare. Cap. 2. de re iudicata.
lib. 2. Quae omnia etiam referuntur in dicto Cap. licet universis ex
presse tamen apparet in eius integra, et originali relata ab Antonio
Augustino in 8. decretalium collectione tit.º 26. de voto. cap. 2.

Textus in Cap. Querimoniam. 9. de iure patronatus. pugnat cum Clementina Siplures. eodem titulo.

Pro quorum iurium conciliatione advertendum est Patronos inter se
posse convenire, ut quilibet alternatim possit presentare. dicta Clemen
tina Siplures 2.ª parte de iure patronatus. Quod ex magna antiquitatum
dispositione est admissum ac ratione, ne exinde si patroni discordes essent
Ecclesia diu sine pastore maneat, merito ut facilius provideatur, hoc
remedium in dicta Clementina est constitutum: siquidem diuturna
Vaccatio Ecclesiae perniciosa est. Cap. pro defectu 41. de electione in 6.
tenet Tiraquellus de iure patronatus q.e 17. oppositione 5. Pro qua sen
tentia facit textus in l. cum pater 77. §. dulcissimis. ff. de legatis 2. ibi cum
dies contijs, progressum sedendi facit etiam textus in l. quibus. ff. de
usufructu, et apud Athenienses observatum fuit, quod si duo Consules
essent, alternis diebus imperarent, notat Aulus Gelius lib. 2. noctium
Acticarum. cap. 15.

Sed ijs omnibus obstat textus in dicto Cap. Querimoniam de iure patro
natus

patronatus, ubi mentio de praesentando alternis vicibus est prohibita absque superioris auctoritate. In cuius textus difficultate omissis plurimis interpretationibus. Verissime dicendum est, quod in dicta Clementina si plures consensu permittuntur, ut unus una vice, et alter altera posit praesentare, quod permissum est ad sedandas inter patronos seditiones. At vero in dicto Cap. Querimoniam, consensus ut unus sit patronus uno anno, et alter altero prohibita est. Ratio differentiae in eo consistit, quia in primo casu nullum est damnum. Secundo vero magna captandae mortis occasio praestatur: argumento textus in cap. ne captandae. de praebendis lib. 6.

Sed iis omnibus obstat textus in l. [illegible] ff. de iure patronatus, ubi ius patronatus libertorum inter patronos dividi non potest. Solutio: hoc speciale est in iure patronatus libertorum, quod fortius est, quam ius patronatus Ecclesiasticum, nam ius patronatus libertorum alienari non potest, Ecclesiasticum licet potest simul cum universitate. Cap. [illegible] de iure patronatus notat Glossa in dicta Clementina plures. de iure Patronatus verbo libere in fine.

Textus in Cap. Quoniam 3. in fine de iure patronatus pugnat cum Cap. E ante F. 22. eodem titulo.

Ad quorum tamen conciliationem advertendum est, quod si patroni et discordia [illegible] inter patronos, [illegible] tempus ad concordiam non reducantur, electio praesentandi competit ordinario, dicto Cap. Quoniam. Cap. [illegible] 12. Cap. cum propter 27. Cap. licet. de supplenda negligentia Praelatorum. Lu. tit. 15. partita 5. Ratio est, quia privilegium amittere meretur, qui eo abutitur. Cap. privilegium 11 q. 3. et cuius patronatus competit patronis ex privilegio Ecclesiae ut in ea omnes ad [illegible] Ecclesias instituantur. Cap. 1 et 2. [illegible] hoc tit. Ergo [illegible] quod nolentes illo privilegio uti illud amittunt, et ad Episcopum ordinarium, quod antiquitus competebat revertatur, saltem pro illa vice, ne Ecclesia [illegible] laedatur. Cap. ab exordio 31 distinct. Deinde quia

alias sinon reverteretur ius eligendi Episcopo diu Ecclesia vacaret in magnum animarum detrimentum. Cap. quam sit de electione.

Sed obstat textus in dicto Cap. Cum autem ibi. Si laici inter patronos fuerit certa non quadrimestre, sed semestre tempus concedibus, ut possint praesentare; alias ius praesentandi ad superiorem devolvitur. Ergo per parem abbreviatur tempus, hoc est quadrimestre in dicto cap. quoniam 3. hoc titulo. Sed huic dubio occurrit pluribus interpretationibus veruni[?] que est dicendum discrimen esse inter patronos Ecclesiasticos, et saeculares. Nam patroni Ecclesiastici semestre tempus conceditur, ut possint praesentare, et ut ad concordiam reducantur, alias ius praesentandi pro illa vice ordinario devolvitur, et ita obtinet decisio textus in dicto Cap. Cum te. 22. de iure patronatus. At vero laicis quadrimestre tempus solummodo conceditur. Ratio differentiae est, quia Ecclesiastici patroni semel praesentando variare non possunt. Clementina Quamvis[?] de renuntiatione, cum ius praesumat eos litteratos esse, et facile posse cognoscere praesentatum idoneum esse. At vero laici minus tempus conceditur, quia semel et iterum variare possunt, cum facile a praesentato decipi possunt. et ita obtinet decisio in dicto Cap. Quoniam 3. in fine cum similibus hoc tit.o Et sic quod in uno opprimuntur Ecclesiastici, quia variare non possunt, in tempore autem semestre relevantur. Id etiam in laicis observatur, nam etsi minus tempus illis conceditur, attamen in alio relevantur ut possint variare. et sic hoc unanimi sunt contraria, cum in eis de diversis patronis decipiuntur. Hanc interpretationem tenet Gregorius Lopez in dicta l. 11. partita plura referendo.

Sic etiam interpretandus est textus in Cap. pastoralis 29. hoc tit.o ubi Clericus pridem fuit a patrono praesentatus, non tamen ab Episcopo admissus a cuius gravamine ad superiorem provocavit, et pendente appellatione patronus alium Clericum praesentavit, quem Episcopus elegit, et approbavit, et verissimum est, appellatione pendente nihil esse innovandum Cap. 1. de appellationibus. Cap. non solum eodem tit.o in 6. Quo dubio dicen

dum est

dum est, quod ideo ibi valuit praesentatio appellatione pendente facta, quia Clericus fuit praesentatus a patrono laico, et saeculari, qui in praesentatione poterat ex omnibus supra adductis, et sic appellatio illa a primo Clerico praesentato interposita nullum praeiudicium poterat generare patrono laico, ut latius scribit Lancellotus de attentatis cap. 2. n.° 584.

Textus in Cap. Omnis anima de Censibus pugnat cum Cap. Solitae de maioritate, et obedientia.

Praesuppositum istarum conciliatione considerandum est exemptionem Ecclesiasticam Principibus saecularibus, tanquam subditam. Dicto Cap. Solitae de maioritate et obedientia. Ratio est, quia exemptio provenit a iure divino. Docet Sanctissimus Propheta David. Psalm. 104. ibi: Nolite tangere Christos meos. Quo loci probatur Deum voluisse eximere sacerdotes a Principum imperio. Et in Concilio Tridentino sess.e 25. cap. 20. hortatur Sancta Synodus principibus saecularibus, ne patiantur Magistratus suos violare Clericorum immunitatem divino, et humano iure inventam. Facit etiam textus in Cap. Continua 11. q.e 1. ubi ab imperatoribus recognoscitur hanc exemptionem a iure divino provenire. Docet etiam textus in cap. quamquam de censibus lib. 6.o Hinc provenit illa magna differentia, quae versatur inter regiam maiestatem, et Pontificiam authoritatem, ut refert Innocentius 3. in dicto cap. solitae. his verbis: fecit Deus duo magna luminaria, idest instituit duas dignitates, quae sunt Pontificalis authoritas, et regalis maiestas; sed illa quae praeest diebus, idest spiritualibus, maior est, quae vero carnalibus minor, ut quanta est inter solem, et lunam; tanta Pontificis, et Regis cognoscatur. Tum etiam Politica, et morali ratione comprobatur; quia Imperator suum imperium et potestatem a populo accepit, quia populus ei, et in eum omne imperium suum et potestatem transtulit. l. 1. ff. de constitutionibus Principum § sed quod principi placuit. institut. de iure naturali. at vero Pontificalis authoritas voce Domini prolata est, ut constat ex Ioanne cap. 20. ibi: Pasce oves meas; Matthei Cap. 16. ibi: Quia tu es Petrus, et super hanc petram &c. Cap. in novo testamento 21. distinct.e Molina de iustitia [illegible] dictione [illegible] Cap. 12.

Paris in prax. tomo 2. in praeludio. aliique refert Covarrubias in practic. cap. 31.

Sed q3 omnibus obstat textus in cap. omnis anima de censibus cap. magnum 10. q. 1. ubi Apostolorum Petri et Pauli traditione Ecclesiasticas personas principibus saecularibus subditas esse cavetur. Sed huic dubio integrae solutioni verissime dicendum est, quod Petri et Pauli authoritas relata in dicto cap. omnis anima non docet clericos principibus saecularibus reverentiam praestare debere ratione jurisdictionis; sed solum hortatur quod clerici et omnis anima teneatur praestare reverentiam principibus propter humilitatem, non vero propter jurisdictionem. Nam Divus Petrus Apostolorum princeps non simpliciter dixit: Subditi estote omni humanae creaturae, sed addit propter Deum, sive regi tanquam praecellenti, sive ducibus tanquam ab eo missis ad vindictam malefactorum, ad laudem vero bonorum, et sic ad humilitatis munus provocarentur, ut videtur in dicto cap. Subditi. Ita est interpretandus textus in cap. tributum 23. q. 8. cap. si tributum 11. q. 1. notant Bohemus, Turrecremata, et Praepositus in dicto cap. magnum.

Sed his omnibus obstat textus in cap. nos. 2. q. 7. ubi summus Ecclesiae Praesul, cum quadam die subditi calumniarentur se male Pontificale officium administrare, Imperatoris Ludovici iudicio se submisit. Augeturque difficultas, quia summus Pontifex se ipsum iudicare potest, cum superiorem non habeat, et cuncta iudicabit, et a nemine iudicandus cap. Si Papa 40 distinctione.

Sed huic dubio verissime dicendum est summum Ecclesiae Praesulem Imperatoriae maiestati subjici nunquam ita ut vere subditus maneat. Nec obstat textus in dicto cap. nos 2. q. 7. ubi summus Pontifex Imperatoriae maiestati se submittit de facto, non de iure; nam ibi agitur de iudicio coactivo [illegible], ubi iuris ordo non servatur, quia arbitri seu amicabiles [illegible] non exercent, sed privatam causae cognitionem administrant. l. privatorum de iurisdictione omnium iudicum.

Solutioni obstat Divi Pauli factum Actuum cap. 25. his verbis: Ad tribunalem

nale Caesaris sto, ubi oportet me iudicari. Ex quibus verbis colligitur cardinem iudiciarie in primitiva Ecclesia Apostolo a principibus posse iudicari. Sed huic dubio verissime dicendum est, quod ex illa Divi Pauli authoritate non colligitur Praesidem ubi causa Pauli agitabatur esse competentem iudicem, nec imperatorem, ad quem provocavit; quia extra eo quod Paulus esset persona Ecclesiastica, causa erat religiosa; nec damnatur Pauli factum, qui ad Imperatorem provocavit; nam cum causa rea fuisset superiori iudici proposita non iure, sed tyrannice; et cum non esset in eius potestate coram legitimo iudice litigare, merito ad effugiendum maius malum, et propter evitandas accusatorum insidias necessitate coactus ad Caesarem provocavit, et sic accipi debet illud Divi Pauli testimonium, ut ipse fatetur Cap. 28. ibi: Coactus sum ad Caesarem appellare. notat Suarez lib. 4. adversus Regem Angliae Cap. 10. n°. 3.

Rursus obstat difficilis textus in cap. Menam. versic. purgationem. 2. q. 5. Ubi Reverendissimi Menae Episcopi purgatio in iudicio regni Francorum fuit agitata. Augetur illius textus difficultas ex eo, quia Episcopus ille coram Pontifice fuerat accusatus, et cum nulla adversus eum reperiretur culpa adhibito iuramento supra Corpus Divi Petri Pontifex eum absolvit. ut constat ex principio illius textus; et sic versa ratione alienum. quod Episcopus per purgationem absolutus iterum coram Regina Francorum diiudicaretur. et praecipue cum nihil quaerendum sit post rem iudicatam. ff. de re iudicata. In cuius textus difficultate nonnulli affirmant id procedere per delegationem; nam etiam Episcoporum causae per delegationem feminae a summo Pontifici committi possunt. Cap. ex parte de arbitris. notat Covarrubias in cap. alma mater 2 parte. §. 11. n°. 3. Noster Garcia de nobilitate glossa 9. a n°. 18. fateor tamen Pontificem posse causas Clericorum Laicis delegare, sed non admitto in dicto Cap. Menam, causam illius Episcopi fuisse concessam iudicio Reginae Francorum, quod non legitur in Epistola B. Gregorij: nam quis sibi persuadere poterit Reverendissimum Episcopum innocentem arbitrio, et fragilitati feminarum Pontificem commisisse?

Quare ut haec omnia dubia dissoluantur verissime est dicendum in specie illius textus esse gravissimum errorem; siquidem versiculus ille praeceptionem consuenido communiter legitur, quasi eadem causa agitetur, quae in prima textus parte proponitur, cum diversa esset causa, et sic legendum est post ultima illius cap. verba; siquidem versiculus ille separatum authorem habet, hoc est Alexandri Secundi Epistolam ad Cumanum, et in prima parte authore Gregorio lib. 10. epistolarum epistola 8. ad Bruniquidam Reginam.

LIBER QVARTVS DECRETALIVM

Textus in Cap. Ex litteris 1. pugnat cum Cap. 2. Cap. Requisivit. de Sponsalibus.

Pro horum itaque conciliatione adnotandum est, quod is qui simpliciter vel iuramento adhibito promisit aliquam in uxorem accipere compellendus est per censuram Ecclesiasticam matrimonii vinculum celebrare, iuxta textum in dicto Cap. Ex literis 10. de sponsalibus. Cap. ex litteris 22. q. 6. Cap. 1 de sponsalibus lib. 6. L. 7. tit. 2 part. 4. Ratio est, quia nihil tam naturale est, quam ea, quae inter eos placuerunt servare. l. 1. ff. de pactis Cap. 1 et 3. eodem tit. Deinde quia grave est fidem fallere. ff. de constituta pecunia. nec interest an sit adhibitum iuramentum, et simplicem loquellam nullam constituit differentiam. Cap. iuramenti 22. q. 5. notat D. Augustinus de civitate Dei lib. 1. cap. 15. et 24. idem Augustinus ad Bonifacium epist. 205. relata in cap. noli existimare 23. q. 1. Andreas de pactis n. 285. Mendoza de pactis lib. 1. cap. 6.

Nec obstat textus in dicto Cap. requisivit 17. ubi probatur quod simpliciter promisit cum aliquo matrimonium contrahere per censuram Ecclesiasticam compelli non debet, sed moneri tantum sponsalia adimpleat. Quia ex plurimis interpretationibus verissime dicendum est, quod regula Alexandri 3. in dicto Cap. Ex litteris a Lucio 3. declarata textus in dicto Cap. requisivit videlicet hoc vinculo excommunicationis compellendos esse, nisi aliqua iusta causa adimplere qui iuraverit, velati coniugio illo infelices exitus timeantur, ut saepe experientia docet, tunc tamen potius est monendus, quam cogendus promissor, et ita obtinet decisio textus in dicto Cap. ex litteris ibi: nisi rationabilis causa extiterit. Est autem rationabilis causa ad excusationem quaelibet illa ob quam sponsalia dissolvi possunt, et inter eas praecipua reputatur quando inter contrahentes inest maximum odium, vel magna inaequalitas, et alter eorum ita obstinatus est, ut infelices exitus timeantur, notat Covarrubias in 4. parte 1. cap. 4. in principio. Navarrus in manuali cap. 10.

Nec solutioni obstat ratio tradita in dicto Cap. requisivit, videlicet matrimo

nia liberè et libere, et si nullus est contractum per metum a iudice illatum. Quia verissime est dicendum id obtinere solummodo in coactione militari extraiudicium; at vero quando iudice est metus illatus a iudice recte offitium ministrante, non sufficit ad rescisionem contractus iuxta textum in leg. Si mulier. ff. de eo quod metus causa. Sicque licet excommunicatio sit metus iustus. Cap. sententia pastoris. 11 q. 3. nihilominus etiam iure optimo remedio illo uti poterit donec sponsalia adimpleantur, nisi iusta sit causa ex supra traditis, quia excommunicatio cum non auferat ei libertatem, sed potius auget, cum dirigat ad bonum finem, ut ex malo bonum eligere. notat Divus Augustinus epistola ad Armentarium his verbis: *Augetur certe libertas cum magis in bonum formatur hominis voluntas* &c. Ut refert Soto de iustitia. q. 2. art. 2. columna 3. Hinc provenit quod si interim sponsalia de presenti coram parocho et testibus contraxerit, quamvis graviter peccet matrimonium tenet. Tridentinum ses. 24. de reformatione cap. 1. de sponsatione duorum. notat Covarrubias ubi supra. Gutierrez de iuramento confirmatorio Cap. 8. n. 6. novissime Anathasius Germonius lib. 2. animadversionum Cap. 15.

Textus in Cap. Iuvenis. de Sponsalibus, pugnat cum Cap. Litteras. Cap. Accessit de sponsatione impuberū.

Pro eorum iuridicam conciliatione adnotandum est quod iure Romanorum in sponsalibus contrahendis nunquam fuerit certa etas definita iuxta textum in L. sponsalibus. ff. de sponsalibus; sed postea iure Pontificio constituta est, hoc est quod non sit minus septennio, nec sufficit septimum annum impletum, nisi completus sit. Caeterum si sponsalia ante septennium contrahuntur et nulla sunt et nullum impedimentum publice honestatis contrahitur, et sic impugne cum consanguinea sponsa copulari possit. Hec etas in sponsalibus sufficiens est, quia voluntas, que in naturali consensu quiescit, facie cadit in impuberem, nam etsi plenum consensum non habeat, saltem cognoscit quid agat quod in sponsalibus satis est. Dicta L. sponsalibus. ff. de sponsalibus. notat Glosa in dicto Cap. litteras de sponsatione impuberum Covarruvias in 4. 2 parte. cap. 2 ad fin. Anathasius Germonius lib. 2. animadversionum

sionem Cap. 6. oritur etiam illud publicae honestatis impedimentum ex eo quia per sponsalia quasi coniunguntur Sponsi, non perfecte sicuti per matrimonium, merito conveniens est, quod sicut per matrimonium affinitas contrahitur, ita per sponsalia quasi coniunctione publicum honestatis impedimentum oriatur: dicto cap. litteras. cap. iuvenis de sponsalibus impuberum. notat Thomas Sanchez lib. 7. disput. 68.

Nec obstat textus in dicto cap. iuvenis de sponsalibus, ubi si maior septennio cum minore septennio sponsalia contraxerit publicae honestatis impedimentum, ita quod si cum consobrina prioris puellae contraxerit statim separetur, quare omissa interpretatione quam refert Covarruvias in 4. 2 part. cap. 2. dum asserit, quod ideo in dicto cap. iuvenis contrahitur publicae honestatis impedimentum, et sponsalia valent, quia etsi puella septennium minime esset egressa erat tamen doli capax ex eo quod ea attrectavit, et dolus, vel malitia supplet aetatem, quemadmodum in aetate matrimonij; nam etsi in matrimonijs contrahendis in foemina requiratur duodecim anni, in masculis vero quatuordecim, si vero doli capax fuerit matrimonium ante illam aetatem contractum valet, cum praematura potentia ad coitum aetatis defectum suppleat iuxta textum in dicto cap. de illis 9. de desponsatione impuberum tenet etiam Bernardus Decretalium Glossographus in dicto cap. iuvenis. Sed haec interpretatio licet communiter sit recepta dubia redditur ex eo siquidem ante septennium aetas illa ita admodum brevis est, quod nullo modo malitia esse possit, ut sic aetatem suppleat. Quare verisimile est dicendum decisionem textus in dicto cap. iuvenis locum obtinere quando in sponsalibus cum minore septennio duo illa concurrerint habitatio, et carnis contrectatio ex humana fragilitate, quamvis impleri non potuit, quo casu mirum non sit, quod publicae honestatis impedimentum sit, cum inhonestum et incivile est, ut is puellam tentavit, et attrectavit, ac longo eius spatio uxorem habuit cum eius consanguinea contrahat, et sic secundum matrimonium contractum nullum fuit; nam cum ibi dubitetur an copula intervenisset, necne, etiam affinitas ex copula perfecta dicitur, minimum est, quod

publicae honestatis impedimentum ex illo colitu oriatur, ut nouissime an
notauit Anasthasius Germonius lib. 2. animaduersionum Cap. 6.

Tertius in Cap. Cum locum 14. de sponsalibus pugnat cum
Cap. Inter Caetera 22 quaestione 4.

Contractus ut componantur advertendum est metu gesta mero iure valere
licet postea edicto pretoris actione quod metus causa rescindantur. Iuxta
textum in L. 1. l. si mulier 21 §. si metu. ff. quod metus causa. Cap. Si Abbas
eiusdem tituli Cap. Sacro 8. Cap. verum 15. de iureiurando Cap. maiores §
item qui dicunt de baptismo. L. 15 titulo 2 partida 4. L. 56. titulo 5 partida 5. notat Ja
vellus lib. 15 commentariorum cap. 39. Illegemibi plures refert. Hoc
etiam in matrimonijs locum non habet; nam matrimonia iusto metu contra
cta nulla sunt ipso iure, nec remedio recisionis indigent. dicto cap. Cum
locum. Cap. mulieres 6. Cap. veniens 13. cap. ad id 29. cum alijs hoc
titulo de sponsalibus. Concilio Tridentino sessione 24. de reformatione matrimonij
cap. 5. 6. et 9. Ratio est, quia in matrimonijs liber, et spontaneus requi
ritur consensus, et sic metus pugnat nuptiarum fini, qui duplex est, pri
mum comprehendit illa tria bona, fides, proles, et sacramentum. Cap. fin.
de conditionibus appositis, nam matrimonium est sacramentum, et signi
ficat unionem Christi cum Ecclesia. Cap. debitum de bigamis. Et Catholi
cum est Christum humanam naturam suscepisse. Alter finis est evi
tandam fornicationem vitare, et non vitatur nuptijs coactis, quia ex illis facile ad
adulterium et fornicationem invitantur, notat Covarrubias in epitome
ad 4. 2 parte Cap. 3 §. 5. Thomas Sanchez de Matrimonio lib. 4. disputatione 8.

Nec his obstat textus in dicto Cap. Inter caetera 22 quaestione 4. Ubi Di
vus Augustinus probare videtur matrimonium metu contractum firmum
esse. Quia omissis pluribus interpretationibus verius est dicendum, quod
in specie illius textus matrimonium valuit ideo, quod postea cessante
causa metus sponte fuerat contractum, et sic in specie illius textus apud
Augustinum fuit solummodo dubitatum an ne vir ille, qui simul sacra
mento metu extorto promisit concubinam uxorem recipere, et matrem

et fratres

et patris a domo expellere, et ei alimonia non praestare, quod illicitum erat, et servari non poterat. Sic similiter cum concubina uxore remanere non potest. Quo dubio D. Augustinus respondet Matrimonium valere, quia sponte fuerat contractum postea, iuramentum nullius momenti esse, quia absque periculis et homicidii poena observari non poterat. Cap. cum quidam §. ultimo. de iureiurando, et ex duobus unum per alterum non vitiari; quia utile per inutile non vitiatur. Cap. utile. de regulis iuris lib. 6. Tenet Covarruvias in 4. 2a parte cap. 3. §. 5. n° 3. et in cap. quamvis pactum 2a parte n° 4.

Nec solutioni obstat textus in cap. ad id. 21. hoc titulo de sponsalibus ubi matrimonium metu celebratum valet; quia textus ille loquitur quando matrimonium a principio metu fuerat celebratum, eidemque post facto ex illa diuturna cohabitatione praesumitur verus consensus, et ratificatur. Quod etiam hodie per Concilium Tridentinum observari posse defendit Thomas Sanchez ubi supra n° 6.

Nec solutioni obstat textus in l. si patre cogente 22. ff. de ritu nuptiarum ubi matrimonium per filium contractum metu a patre illato valet. Quia textus ille loquitur non de metu iusto cadente in constantem virum, sed de metu reverentiali patris vel matris, qui sufficiens non est, nisi minae intercedant, iuxta textum in cap. ex litteris de desponsatione impuberum. nota Farinacius lib. 1. controversiarum cap. 97. Covarruvias in 4. 2a parte cap. 3. §. 6. n° 8

Nec etiam obstat textus in cap. 2. de adulteriis, ubi probatur de flagrantem virginem ad matrimonium contrahendum cogi posse, nec rescindi ex eo, quod metu sit illatus; quia textus ille loquitur de metu iusto a iudice illato iusta causa interveniente iuxta textum in l. 3. §. sed vim. ff. quod metus causa. dict. cap. ex litteris de sponsalibus, ubi latte probatur.

Textus in Cap. finali de conditionibus appositis pugnat cum Cap. Beata Maria 22 quaestione 2

Pro quorum iterum conciliatione advertendum est conditionem contra substantiam matrimonii appositam matrimonium vitiare, et si matrimonium favorabile sit. Ratio est, quia sine substantia rei nihil subsistere potest. l. cum precario ff. de precario l. 3. §. si proton. ff. de acquis.

Cap. sufficiat. 27. q. 2. l. 3. tit. 4. part. 6. et cum de substantia matrimonij sit fides, proles, et sacramentum, cap. omne itaque 27. q. 2. merito si illa conditio ut generationem prolis evites, quae est contra bonum prolis; illa si adulterandam traditideris, quae est adversus fidem coniugalem; illa, do [illegible] dignitatem, vel facultatibus ditiorem inveneris, quae est contra bonum sacramenti, quod vinculum indivisibile est, apponatur, matrimonium nullum reddit. notat Glossa in dicto cap. fin. Covarrubias in 4. 2ᵃᵉ cap. 3. in principio. Thomas Sanchez lib. 5 de matrimonio disp. 8 usque ad 9am.

Sed obstat textus in dicto cap. Beata Maria 27 q. 2. ubi probatur matrimonium validum fuisse inter Virginem Mariam et Josephum, licet nullus fuisset consensus in copula; cum Virgo Maria votum castitatis emiserit, quod est contra bonum prolis. Sed huic dubio verissime dicendum est inter Virginem Mariam, et Josephum verum matrimonium fuisse, quia Beata Maria a principio consensit in eis, et potestate coniugali, licet haberet propositum castitatis sub conditione si Deo placeret, et sic nihil contra bonum prolis, cum non consenserit in potentia copulae, licet non in actu, notat Covarrubias dicto cap. 8. §. 1. n. 3. Sanchez de matrimonio lib. 2 disp. 28 n. 9.

Nec obstat textus in cap. finali, qui clerici, vel voventes, ubi conditio illa [illegible] adiecta tempore professionis ut proprium habere possit, et [illegible] remaneat et conditio contra votum paupertatis, iuxta textum in cap. cum ad monasterium de statu monachorum. et illa conditio religionem non vitiat; ergo nec matrimonium, cum valeat argumentum de matrimonio carnali ad spirituale, cap. de translatione Episcopi. Quia huic dubio verissime est dicendum, quod textus ille non loquitur de conditione, sed de modo, ex illis verbis: ubi in dorso &c. nam ibi modus positus fuit non ad nudam [illegible] proprietatem, nam tunc vitiaretur professio, sed ad usumfructum bonorum, de licentia sui superioris, merito, mirum non est quod ex illo modo in specie illius textus professio non vitiaretur, iuxta textum in cap. insinuante eiusdem tituli, notat Covarrubias lib. 2. variarum cap. 14.

Sed magis

Sed magis obstat textus in l. Cum precario ff. de precario. ubi pactum appositum, quod non peteret quandocumque precario rem revocari est contra substantiam precarij l. [illegible] ff. de precario. Cap. fin. eodem tit. et huiusmodi pacto precarium non vitiatur: ergo [illegible] contra substantiam contractus, id solum fuit conventum, ut ille qui precarium rogabat possideret usque ad Kalendas Iulias: quo precarij constitutio non impedit revocationem precarij cum illud pactum non fuisset appositum ut ante illud tempus non liceret concedenti revocare. notat Cuiatius in dicta l. Cum precario.

Textus in Cap. Porro de divortijs pugnat cum Cap. Significasti eiusdem tituli &c.

Quo iura ut componantur advertendum libet. quod si maritum propter notorium consanguinitatis impedimentum uxorem a domo eiecerit absque iudicio Ecclesiae uxor viro ante omnia restitui debeat; iuxta textum in dicto Cap. Porro de divortijs. Ratio est, quia spoliatus ante omnia est restituendus iuxta textum in cap. [illegible] Cap. [illegible] de restitutione spoliatorum. L. 1. et toto tit. ff. de vi, et vi armata. Deinde quia maritus etiam si notorium sit impedimentum non potest consanguineam uxorem absque iudicio Ecclesiae a domo eijcere, iuxta textum in cap. [illegible] 75. q. 6. Notant Covarrubias et Thomas Sanchez de matrimonio lib. 10 disp. 12. n. 30 cum sequentibus.

Sed obstat textus in cap. Significasti eiusdem tit. ubi uxor a marito sine iudicio Ecclesiae fuit dimissa propter publicum adulterium, et nihilominus non restituitur. In cuius textus difficultate, omissis [illegible] plurimis interpretationibus, verissime est dicendum, quod in dicto Cap. Significasti non probatur maritum potuisse propria authoritate uxorem a domo eijcere, sed tantummodo probatur, quod si de facto eam spoliavit, si restitutio petatur denegari debet, quia sibi obstabit notorium adulterij impedimentum, cum uxor illa in iudicio fuit confessa adulterium commisisse. et post confessionem restitutionem postulabat, merito deneganda est, cum divina et humana lege sit prohibitum adulteram uxorem in domo retinere. Mathei Cap. 19 ibi: quicumque dimisserit uxorem nisi ob fornicationem, et aliam

dispexit mahatur, iuxta textum in cap. gaudemus de divortijs, humana lege L. miles 11. § fin. ad legem Iuliam de adulterijs. notat Faquineus lib. 6. contro versiarum iuris cap. 10. Covarruvias lib. 1. miscellanearum iuris cap. 9. per totum.

Textus in Cap. Lator. Qui filij sint legitimi. pugnat cum l. Quoties. C. de iudicijs.

Pro quorum iurium conciliatione est notandum est, quod si quaestio haereditaria in Laicali iudicio fuerit proposita, si tamen exceptio praeiudicialis nativitatis sit obiecta causa principalis successionis cessare debet, donec illa exceptio nativitatis, quae matrimonialis et spiritualis iudicio Ecclesiastico disceptetur. iuxta textum in dicto Cap. Lator. qui filij sint legitimi. Cap. tua. de ordine cognitionum. Ratio est, quia alioquin si eodem tempore causa successionis coram rege Francorum tractaretur, et nativitatis coram Romano Pontifice, ordo iudiciorum perturbaretur, et evenire posset iudicem Ecclesiasticum pronuntiare successorem illegitimum esse ad iudicem saecularem comitatum successori pertinere, merito propter evitandam hanc perplexitatem iudex saecularis proposita exceptione praeiudiciali supersedere debet, donec in iudicio Ecclesiastico disceptetur. quia iudex Laicus nec principaliter, nec incidenter de causis Ecclesiasticis cognoscere potest. quia ius spirituale non cadit in laicis personis. Cap. Massana. de electione. Cap. decernimus de iudicijs. ubi plures refert Sahagun à n.º 36.

Sed ex contrario obstat textus in dicta l. quoties C. de iudicijs. ubi aperte probatur, quod si iudex in causa aliqua principaliter agere ubi incompetens; si tamen causa illa incidenter occurrat competens efficitur. Ergo quamvis Laicus iudex in dicto Cap. Lator. in causa matrimoniali principaliter agens sit incompetens, si tamen causa illa incidenter occurrat, de illa iudicare potest.

Sed hoc dubio non obstante non est a communi sententia supra relata recedendum. Nec obstat textus in dicta l. quoties, quia est magnopere pernotandum discrimen versari inter iudices incompetentes, et inter iudices incapaces, nam iudex

iudex incompetens est qui iurisdictionem in habitu, et potentia habet, licet non actu, et exercicio: incapax est, qui nec in actu, nec in habitu iurisdictio nem habet, nec habere potest: hoc supposito secundum iudicem incompetentem de incidentia competens efficit. nam iurisdictionem, quam habet in habitu, facile ad actum reducere potest. vt est iudex Ecclesiasticus in causis profanis, et ita est interpretandus textus in l. quotiens, C. de iudiciis. at vero textus in cap. lator, loquitur de iudice incapaci, vt est laicus de rebus Ecclesiasticis. Couarruuias lib. 1. variarum cap. 8. Molina de Hispanorum primogenijs lib. 3. cap. 19. nº 23.

Solutioni magis obstat textus in cap. causam quae 7. qui filij sint legitimi. Vbi iudex Ecclesiasticus, qui cognouit de natalium causa Ecclesiastica inter Rodericum, et Ferdinandum, si causa restitutionis, et spoliationis bonorum sit opposita, de illa cognoscere non potest, sed iudicio laicali regis Anglorum remittere debet. ergo nec iudex Ecclesiasticus de causa profana, quae inciden ter occurrit cognoscere potest. Causa profana iudicio Regis Francorum a Pontifice fuit remissa, vt bene animaduertit Cuiatius in paratitulis ad Decretales, iudicio cap. causam quae 7. qui filij sint legitimi.

Textus in Cap. Prudentia. 8. de donationibus inter, pugnat cum Cap. Ex literis. 5. de pignoribus.

Pro quorum textuum conciliatione exponendis eorum concordia standum est. quod quamuis iudex Ecclesiasticus de causis profanis principaliter cognoscere non possit, ex incidentia tamen potest. quia in illis non incapax sed incompetens est, merito de causa dotali etsi profana sit, si incidenter occurrat cognoscere potest. iuxta textum in cap. de prudentia. de donationibus inter.

Sed huic sententiae non leuiter obstat textus in cap. ex literis. 5. de pignoribus. vbi exponere probatum dotis causam non incidenter, sed principaliter ad iudicem Ecclesiasticum pertinere. Cuius dubio verissime est dicendum iudicem Ecclesiasticum in specie illius textus potuisse de restitutione dotis principaliter cognoscere, quia mulier illa asserebat esse oppressam, cum a propria dote propter mariti debitum esset spoliata, et sic tanquam vidua, et

opinia posse frui de immunitate Ecclesiastica, iuxta textum in cap. Ex parte de foro competenti = Nec solutioni obstabit dicere mulierem illam non esse viduam, cum adhuc vivum virum haberet, et sic remedium subsidiarium in dicto cap. ex parte de foro competenti locum non habere, quia est verissime dicendum, quod in specie illius textus maritus ille propter delictum absens, et fugitivus erat, merito quamvis non vere vidua esset ficte pro vidua reputabatur, quia idem est maritum non habere, et inutilem maritum habere, iuxta textum in cap. ~~[illegible]~~ corporalia verbo inutilem de translatione Episcopi, notat Barbosa in l. 1. ff. de soluto matrimonio a n.° 15.

Textus in Cap. 2. de donationibus inter, cum Cap. Plerumque 4. eiusdem tituli.

Quae iura ut componantur adnotandum est, quod soluto matrimonio dos uxori restitui debet, et bona constante matrimonio quaesita sunt dividenda, iuxta textum in cap. 2 de donationibus inter. Cap. 1 et fin. eiusdem tit. l. 2. ff. soluto matrimonio l. 7. 23. et 31. tit.° 11 part. 4. l. 1. cum sequentibus tit.° 9 libro 5. recopilationis notat Covarrubias in cap. 4. 2.a parte cap. 7. n.° 6. late Duarenus in dicta l. 2 cum alijs ff. soluto matrimonio. Ratio enim est, nam cum dos detur marito propter onera matrimonij supportanda l. pro oneribus ff. soluto matrimonio, ratio postulat, quod eo separato uxori restituatur, ut sic melius nubere possit, et mariti ad eas inducendas invitentur, cum reipublicae intersit dotatas esse feminas ad sobolem procreandam, iuxta textum in l. 1. ff. soluto matrimonio, similiter etiam bona constante matrimonio acquisita, eo soluto dividuntur. quia inter coniuges videtur contracta in bonis acquirendis societas universalis, ut commoda, et incommoda dividantur, iuxta textum in cap. cum societas 27. q.e 2.

Nec obstat textus in dicto cap. plerumque 4 hoc tit.° ubi separato matrimonio dos uxori non restituitur, quia verissime est dicendum, quod textus ille loquitur quando matrimonium separatum est ex illicita causa, quo in casu

propter

propter adulterium ab uxore commissum mulier loco pænæ dotem amittere non potest ante sententiam. quo dubio est verissime tenendum, pœnam ante sententiam non deberi. Nec obstat textus in dicto Cap. Repudientia, quia quo tenendum est in sententiam fabricare supplicium termino habili argumento textus in l. qui testamento ff. de testamentis; Nec obstat textus in l. si cum dotem 23. § quintus 30. § post dotem 41. ff. soluto matrimonio, in quibus iuribus aperte probatur, quod soluto matrimonio dos uxori non restituitur. quia iura illa loquuntur quando dos ab extraneo est data, et stipulatus est dotem, soluto matrimonio non uxori, sed sibi restitui debere, nam tunc non mulieri, sed extraneo dotanti dos restitui debet. aliasque plures exceptiones referunt Doctores in dicta l. 2. ff. soluto matrimonio.

Rursus adversus quod dictum est bona quæsita constante matrimonio eo soluto esse dividenda, obstare videtur textus in l. Quintus Mutius ff. soluto matrimonio. l. 6. C. eodem in quibus iuribus probatur ea omnia, quæ constante matrimonio obtinere ex bonis mariti quæsita præsumi, atque proinde non dividenda, sed ad maritum pertinere. Sed dubio est dicendum, quod in specie illius textus non probatur non esse dividenda, sed tantum quod si dubium est a quo bona fuerint acquisita præsumptio semper est ex bonis mariti provenire, ut turpis quæstus evitetur. Hodie autem iure regio bona matrimonio constante acquisita, sive ab uxore, sive a marito, sive ex pecunia unius, sive ex pecunia alterius, sive ex contractu communi, sive omnino tantum soluto ex legitima causa matrimonio communia sunt iuxta textum in l. 1. tit. 3. lib. 3. fori l. 6. et 7. tit. 9 lib. 5 recopillationis

Textus in Cap. finali de donationibus inter pugnat cum l. Si vir uxori 3. ff. pro donato

Ex generali iurium constitutione donationem inter virum et uxorem, ex qua alter locupletior, alter pauperior efficitur, nullius momenti, nec morte viri confirmatur, ut constat ex dicto Cap. fin. ex integro tit. de donationibus inter. Digesti, et Codice. l. 4. eius tit. 4 part. 4. Ratio est, ne mutuo amore, et profusa erga se liberalitate coniuges expoliarentur iuxta Ulpiani sententiam in dicta l. 1 ff. eodem. notat Anto

nius Faber in iurisprudentia Papiniana tit. 9. principio illatione 24. Duarenus in praefatione ad titulum de donationibus inter Donellus lib. 14 commentariorum cap. 4. ubi plura Alciatus inveniet.

Sed obstare videtur difficillimus textus in l. si vir uxori §. fin. ff. de donat. ubi donatio inter virum et uxorem valet, siquidem rem donatam uxor usucapere potest tit. pro donato. Augeturque difficultas, siquidem si uxor cognoverit rem a marito donatam esse alienam, sive ignoraverit semper inest mala fides, nam si scivit rem esse mariti semper inest in mala fide, cum donatio inter virum et uxorem sit prohibita; si tamen sciverit a non domino accepisse etiam est mala fidei possessor. Ita eiusque textus difficultate omissa nonnullorum sententia asserentium ibi ex ibi uxorem posse rem donatam usucapere, quia error iuris cum errore facti concurrens inducit prudentem ad bonam fidem. Quia verissime dicendum est, ideo rem donatam uxorem posse usucapere, quia mulier illa non errabit in iure contractus, sed in genere contractus existimans omnes donationes esse prohibitas inter coniuges: in re tamen donata minime erravit, cum res donata non erat mariti, sed aliena, marito cum maritus dando aliena pauperior non efficiatur, donatio valet. Cum regula: ut plus valet, quod in veritate est, quam quod in existimatione est, bene animadvertit Faber lib. 7. Conjecturarum cap. 13. Schifordegerus lib. 2. tractatu 26. q. 4.

Nec solutioni obstat textus in l. fructus ff. de usuris, ubi donatio fructuum inter coniuges facta valet, quia omissa Donelli interpretatione lib. 4 coniecturarum cap. 27. est verissime dicendum, quod ideo ibi valet donatio fructuum, quia textus ille loquitur in fructibus industrialibus, non vero in naturalibus. Ratio est, quia in illis maritus non efficitur pauperior, cum opera, et industria secundum nos condemnari, secus esset de fructibus naturalibus in quibus maritus pauperior efficitur iuxta Alciati sententiam lib. 4 commentariorum cap. 25. littera H.

Solutioni obstat etiam textus in l. de fructibus 17. de donationibus inter, ubi valet donatio inter coniuges in fructibus usurarum, et tamen

usurarum

usurarum fructus non sunt industriales, cum opera hominis non proveni-
ant. Sed huic dubio est verius dicendum ideo ibi usurarum do-
nationes inter coniuges valere, quia usurae illae opera, et industria prove-
niunt, si tamen per stipulationem provenirent, quae lucrativae dicuntur,
donatio non valeret cum donans pauperior efficeretur. notat Faber lib.
4. coniecturarum.

In quinto Decretalium libro. Textus in Cap. Inquisitionis 21. de accusationibus pugnat cum Cap. Dilectus 30. de Simonia.

Sed pro ratione de nostra disputationis, ad notandum est, quod in primo decre-
talium libro; dictum est de personis, et eorum officijs. In secundo de iudicijs,
et quomodo iudicia ordinentur. In tertio de rebus, et contractibus in quarto
de Sponsalibus, et matrimonijs. In hoc autem quinto de delictis disputatur.
Tribus autem modis delicta in iudicium deducuntur, vel per accusationem,
vel per inquisitionem, vel per denuntiationem iuxta textum in cap. qualiter
24. versic. contraquos. de accusationibus. notat Pax in praxi tomo 4.
parte cap. 1. cum sequentibus. Hinc provenit, quod licet convictus de crimine
per viam inquisitionis iuxta nostro Pontificio mitius puniatur, quam convic-
tus per accusationem; si tamen crimen est depositionis dignum, itaque quod impe-
diat beneficij retentionem, et ordinis executionem, eadem poenam minuere
non potest; sed perinde punitur ac si per accusationem crimen fuerit pro-
batum. veluti in homicida, qui non potest ministrare quamvis delictum
fuerit occultum, et poenituerit. et in eis qui simoniace ordines receperint
nam licet Caractherem imprimant sacerdotalem, tamen officium admini-
strare non poterunt, iuxta textum indicto cap. Inquisitionis 21. de accusatio-
nibus, l. 6. tit. 5. part. 5. l. 22. tit. 17. part. 4.

Sed obstat ex diametro textus in cap. dilectus de simonia. ubi si quis
per accusationem, vel inquisitionem fuerit de crimine Simoniae convictus,
cuius delicti poena sit ordinis depositio, diversis poenis punitur; nam si per
accusationem fuerit convictus deponitur: si vero per inquisitionem minus

Texio decedi tur. Cui dubio est dicendum verissimum esse, quod quando cri
men per inquisitionem est probatum quod depositionis poenam meretur iudex
ab illa recedere non potest, iuxta textum indicto cap. Inquisitionis. Nec obs
tat textus indicto Cap. dilectus, ubi non deponitur, sed monasterio reducitur
quia textus ille loquitur in Clericis Regularibus, qui habitum Simoniace
susceperunt; at vero textus indicto Cap. Inquisitionis, loquitur in Clericis
Saecularibus; nam Clerici regulares ex illa perpetua poenitentia quasi privan
tur de illo iure vicio se quesito; quae ratio non militat in Clericis saeculari
bus, merito deponitur, ut benedixit. Glossa verbo accusationibus
indicto Cap. Inquisitionis quam sequuntur Socinus ibi n° 8. Abbas.

Textus in Cap. Mathaeus 23. de Simonia, pugnat cum Cap. Dilectus 28. eiusdem tituli.

Quae iura ut componantur adnotandum est cuique licite mera sine prejudicio
aut authoritate absque Simoniae labe redimere vexationem super beneficio
iam obtento dicto Cap. dilectus 28. de simonia. Cap. quaesitum 1. q. 3. l. 8. tit.
17. part. 1. l. 23. in fine tit. 20. eadem part. Ratio est, quia molestiam
qui habet redimere potest, cum defensio sit iuris naturalis. l. ut vim de
iustitia et iure. l. 1. cum aliis ff. de vi, et vi armata. Cap. 1. de homicidio. Meno
chius de arbitrariis lib. 10. q. 7. n° 3. Faber in rationalibus ad Pandectas
indicta l. ut vim de iustitia, et iure.

Refragatur ex diametro textus indicto Cap. Mathaeus, ubi probatur quod
si electus ad regimen alicuius Ecclesiae, si contradicentibus pecunias dederit
et a contradictione recedunt, et si postea fuerit confirmatus Simoniacus est,
et a beneficio privatur. Quo dubio omissis ubique plurimis interpreta
tionibus verissime est dicendum huius textus decisionem intelligendam
esse, quando quis habet ius ad rem, non vero ius in re, cum adhuc eius electionem
esset confirmata. Quo in casu vexationis redemptio admitti non potest, quia
tunc non tantum vexatio, sed electionis confirmatio consequitur, et simonia
contrahitur at vero textus indicto cap. dilectus loquitur quando quis habet

ius

ius plene quaesitum in beneficio. Quo in casu potuit pecuniis vexationem redimere, nam tunc reputatur naturalis defensio, cuius intentio non est aliquid pro spirituali dare, sed ius suum per electionem, et confirmationem quaesitum defendere. Quae interpretatio aperte deducitur ex dicto Cap. Matthaeus. ubi electus fuit dumtaxat, non confirmatus, at vero in dicto Cap. dilectus electus et confirmatus fuit. notat Glossa ibi. verbo illicite. Rebuffus in praxi de Simonia n°. 17.

Solutioni obstat textus in cap. 17. 16 q. 7. Ubi Episcopus non potest decimas a populo redimere, quamvis decimarum proprietas Episcopo competeret. Cui dubio est dicendum, quod inter alia, quae cumulative ad redimendam vexationem requiruntur, praecipuum est, quod redimens non solum proprietatem, verum etiam possessionem retineat. Cum possessio decimarum sine delicto Simoniae redimi nunquam possit, cum rei spirituali [illegible] iuxta textum in Clementina unica, de causa possessionis, et proprietatis. [illegible] in cap. Decimas Episcopus non potest decimas a populo redimere, quia gratis eis [illegible], ut bene advertit Glossa magna in dicto Cap. dilectus.

Sed magis digladiatur textus in Cap. Constitutus. de religiosis domibus. In cuius textus specie aperte probatur Episcopum posse annuam possessionem octo denariorum recipere pro concessione Episcopalis iuris, ut sic monasterium Episcopo subiectum possit ius Episcopale exercere, Clericos ordinare, altaria consecrare, et tertiam partem mortuorum lucri facere. Cui dubio est verissime dicendum, quod illa annua pensio fundatur ratione subiectionis, cum monasterium illud esset subditum Episcopo, quae pactio iuris spiritualis valet, cum authoritate summi Pontificis fuit approbata, et cum pensio illa detur in signum antiquae subiectionis Simonia non dicitur. notat Abbas. ibi n°. 8.

Textus in Cap. Cum in Ecclesia de Simonia pugnat cum Cap. Ad Apostolicam 42 eiusdem tituli.

Pro quarum verum conciliatione animadvertendum est non valere consuetudinem, per quam introductum est, ut aliquid temporale pro exequiis mortuorum, pro benedictione villae, vel carnis, pro sepultura, pro administra

tione sacramentorum, detur, ita ut simonia non committatur, iuxta textum in dicto Cap. Cum Ecclesia 9. Cap. Veniens 19. cum aliis de Simonia, lib. 16. tit.° 17. part.° 1. ratio est, quia Simonia est a iure divino, et naturali prohibita. Matthaei Cap. 10. Joannes Cap. 20. merito nulla consuetudine ius divinum tolli potest. Cap. Sunt quidam dicentes 22. q. 1. §. Sed naturalia instituta de iure naturali. notat D. Thomas 2.a 2.ae q.e 100. art.° 2. Victoria in relectione de Simonia n.° 10.

Nec obstat textus in dicto Cap.° Ad Apostolicam, ubi consuetudo illa, quod aliquid temporale pro spirituali detur laudabilis est, et observari praecipitur. In cuius textus difficultate omissa Glossae interpretatione in dicto Cap. Ad Apostolicam, et in dicto Cap. Cum in Ecclesia verbo consuetudinem, dum asserit esse discrimen constituendum an ne consuetudo dandi temporale pro spirituali sit introducta ex necessitate, an vero ex mera fidelium liberalitate? Si ex necessitate minime valere iuxta textum in dicto Cap. Cum in Ecclesia. Si vero ex liberalitate admittenda esse, et compellendi sunt fideles consuetudinem servare, quia haec interpretatio aperte convincitur esse, quam qui ratione consuetudinis temporale pro spirituali praestat, non praestat ex liberalitate, sed ex necessitate ratione consuetudinis et sic Simoniacus erit notat Duarenus lib. 6. de sacris Ecclesiae ministeriis Cap. 6.

Quare verissime dicendum est, quod in specie illius textus non fuit consuetudo ut temporale pro spirituali daretur, sed introductum fuit ex mera fidelium devotione, ut Ecclesia simpliciter sine respectu spiritualitatis temporale a parochianis praestetur pro necessitatibus ipsius Ecclesiae, ut sunt decimae, et oblationes, non autem pro administratione sacramentorum, quia illud simoniacum esset, cum gratis et libere sint administranda, ut bene Covarrubias lib. 1. variarum Cap. 17. n.° 1.

Textus in Cap. finali de Simonia pugnat cum Cap. Consului 10. de usuris.

Cui iure ut compensantur adnotandum est, quod simoniacus mentalis nec excommunicationis poena adstrictus est, nec praebenda resignare, nec restituere tenetur, iuxta textum in dicto Cap. fin. de Simonia. Cuius reddendi

rationem

rationem infra proponemus.

Sed obstat ex diametro textus in dicto Cap. consuluit 10. de usuris. ubi mu tuum in mente, ut ultra sortem receptum aliquid reddatur, id quod recipit in foro conscientiae restituere tenetur. Augeturq. difficultas ex eo, quod Usura, et simonia eandem rationem, et dispositionem habent, quia usura omni iure damnatur. Cap. quia in omnibus cum sequentibus de usuris. Deu theronomio Cap. 23. Levitici Cap. 25. Mathei 19. Lucae 6. [illegible] et simo nia Cap. 1. et tot. tit. de simonia. In cuius textus [illegible] pluri mis interpretationibus, quas refert Covarruvias [illegible]. [illegible] in principio [illegible] in dicto Cap. finali. a n.o 6. [illegible] parte. § 3. [illegible] est dicendum usurarium [illegible] restitutio [illegible] teneri, Simoniaci vero minime. Differentia ratio [illegible], etsi non nulli confugiant ad textum in l. [illegible] ff. de legibus. quia usura cum principium est [illegible] Lucae, et Mathei [illegible], quia violatur Dei et proximi dilectio, et omnia praecepta decalogi. Siquis enim ultra sortem contra leges Dei ex corrupta animi intentione recep tum [illegible] tenetur, quia qui ultra sortem solvit, in[illegible] solvit, et recipiens restituere tenetur, cum conscientiam laesam habeat, et cognoscat non gratuito, et libero animo solutum esse, ut ait Caietanus in Codlibeto de usura. Cap. 9. Simonia vero principium est, gratis accepistis, gratis date, dicto Cap. 1. et tot. tit. de simonia. Ex quo principio deducitur, quod tantum modo est prohibitus actus simoniae exterior, non interior, sicq. cum non reperiet simoniae mentali ex ea acquisitum, cum dilectio dumtaxat Dei violetur, restitutio non est necessaria, sed poenitentia imponitur ob pra vam intentionem, iuxta textum in dicto Cap. fin. de simonia. quod est ob servandum.

Textus in Cap. 1. de usuris pugnat cum Cap. Salubriter eodem tit.

Pro quorum iurium Conciliatione, advertendum est, quod creditor ne usurarius dicatur, tenetur fructus ex pignore perceptos restituere, vel in sortem prin cipalem reputare, iuxta textum in dicto Cap. 1. de usuris. Cap. cum contra

de pignoribus. L. 1. et 2. C. de pigneratitia actione. Ratio est, quia omne lucrum extra sortem proveniens, quamvis non sit in pecunia, sed in quacumque re quae pecuniis aestimari potest, usura est, notat D. Thomas 2a 2ae q. 78. art. 1.

Sed obstat textus in dicto Cap. Salubriter ubi Innocentius textus maritum posse pignoris fructus percipere non solum sine fraude, nec in sortem computare compellendum esse. Concordat textus in l. 3. tit. 11. part. 5. In cuius textus [illegible] omissis ubique pluribus interpretationibus [illegible] quod ideo in specie illius textus maritus fructus rei pigneratae [illegible] percipere potest, nec in sortem computare debet propter onera matrimonii sublevanda, et propter damnum emergens, quod maritus patitur [illegible] et familiae sustentandae [illegible] l. pro oneribus [illegible] quia aliter si fructus rei pigneratae in sortem computarentur [illegible] socer genero dotem solueret, et sic indotata uxor remaneret, quod reipublicae utilitati contrarium est l. 1. ff. soluto matrimonio, quam interpretationem sequuntur Covarruvias lib. 3. Variarum cap. 1. n° 8.

Sed magnam difficultatem facit textus in cap. ad nostram de rebus Ecclesiae alienandis [illegible] in cuius textus specie restitutio rei pigneratae [illegible] fuit facta cum fructibus ex ea perceptis, nec creditor eos in sortem principalem computare tenetur, sed eos perdit. Sine dubio verissime est dicendum quod ideo in specie illius textus fructus in sortem non computantur, nec cum re restituuntur, sed eos retinet propter impensas, et meliorationes in fundo factas, et cum fructus deductis expensis appellentur iuxta textum in l. fructus ff. soluto matrimonio, et sic expensae soluerentur fructus non remanerent, ideo creditor [illegible] fructus percipere potest, ut notat Glossa magna, in dicto cap. ad nostram de rebus Ecclesiae. Covarruvias ubi supra.

Textus in Cap. Navigandi. de usuris. pugnat cum l. Periculi pretium. ff. de nautico foenore

Pro cuius [illegible] ut concordantur adnotandum est nauticum foenus permissum esse absque ullo usurarum pena. Veluti cum quis mutuat mille aureos extra

mare

mare vehenda, et aliquid ultra sortem accipiat. hoc usura omnino iure permissa est iuxta textum in l. periculi pretium ff. de nautico foenore l. 2. C. de usuris. Ratio est, quia id quod in hoc contractu ultra sortem recipitur, non recipitur ratione huius mutui, sed loco pretij propter curam illius periculi, cum creditor periculum mutui in se suscipiat contra mutui substantiam. l. 1. ff. de nautico foenore. argumento textus in cap. in civitate tua 6. hoc tit. de usuris. Hinc infertur, quod fideiussor mercedem recipere potest propter periculum, quod fideiubendo recepit. notat Covarrubias lib. 3 Variarum Cap. 2. et 3.

Sed obstat textus in dicto cap. naviganti, ubi Gregorius 9 nauticum foenus improbat eius, quod usura continetur. Anxius textus difficultate omissis plurimis interpretationibus, verius mihi est dicendum, quod Gregorius in dicto cap. fin. loquitur quando creditor antiquus, et consuetus usurarius erat, et aliter pecuniam non mutuaret, nisi usura permitteretur, qui sate ut usura valerent multoties per fictionem asserebat in mutuo periculum esse, vel non esse. quapropter ut illa illicita fictio, et usura vitaretur Pontifex statuit illius usuram foeneraticiam esse prohibitam cum aliter ultra sortem recipitur inter illas personas; alias autem si fictio periculi non est, licitum est aliquid ultra sortem recipere; notat Covarruvias ubi supra. Mola in emporio iuris lib. 8 q. 25. n. 21.

Obstat etiam textus in Extravaganti 1. et 2. de emptione, et venditione ubi censualis contractus legitimus est, et aliquid ultra sortem recipitur. Sed huic dubio est verius mihi dicendum, quod in censu non committitur usura quia magis proprie est contractus emptionis, quam mutui, et adhoc quod usura admittatur necesse est quod mutuum sit, non emptio et venditio notavit Covarrubias, et Mola ubi supra.

Textus in Cap. Ad falsariorum. 7 de crimine falsi. pugnat cum Cap. Cum non ab homine de iudicijs.

Pro quorum iuxtam conciliatione adnotandum est, quod Clericus falsarius litterarum sedis Apostolicae officio, et beneficio est privandus, degradandus, et iurisdictioni saeculari tradendus, iuxta textum in cap. ad falsariorum.

Cap. ad audientiam 8. Cap. licet 5. eiusdem tit.[i] consonat textus in l. 6. tit.º 6. par tita 1. Sed obstat textus in cap. Cum non ab homine de iudicijs, vbi clericus in quocunq.[e] delicto comprehensus, vel legitime conuictus ab Ecclesiastico iudice declarandus est, non tamen curiæ sæculari traditur, nisi incorrigibilis fuerit, et contempserit censuram Ecclesiasticam. Pro cuius vera interpretatione advertendum est quod omnia delicta ad tres species redducuntur, vel levia sunt, vel grauia, vel atrocia. Levia sunt iniuria, incontinentia, quorum pœna hodie est pœnitentia corporalis, vel eleemosyna, et crescente contumacia vsque ad depositionem proveniendum est, iuxta textum in cap. At si clerici. §. si vero de iudicijs. Grauia delicta suspensione puniuntur, iuxta textum in cap. ... et crescente contumacia depositionis pœna plectuntur iuxta textum in cap. inquisitionis de accusationibus. Cap. tuo. de pœnis. Atrocia, seu grauissima delicta plectuntur cum depositionis et degradationis pœna, quæ autem delicta atrocia appellentur arbitrio iudicis relictum est; notat Glosa in cap. Cum illorum. Verbo mutilationem. de sententia excommunicationis. Cap. ad abolendam de hæreticis.

Quibus suppositis dicendum est, quod textus in dicto cap. cum non ab homine, loquitur in delictis maximis, in quibus clericus deponitur si contumax fuerit, non vero curiætur a iudice ne censuras Ecclesiasticas contempserit; at vero textus in dicto cap. ad falsariorum loquitur in tertia delictorum specie, vt est crimen falsarij litterarum sedis Apostolicæ, merito curiæ sæculari redditur: notat Iulius Clarus lib. 5. sententiarum nº 81. Gregorius Lopez in l. 8. tit.º 9. part.º 2.

Sed magis obstat textus in cap. Si quis Sacerdotum 11 q.[e] 1. in cuius textus specie clericus, non crimen grauissimum, sed graue commisit, et nihilominus deponitur, et curiæ traditur. Sed huic dubio est verissime dicendum, quod verbum illud curiæ, non est intelligendum de curia sæculari, sed de traditione curiæ clericorum, vbi clericus deservire debet, et pœnitentiam agere; siquidem antiquitus clerici simul in communitate vivebant. Cap. quoniam de vita, et honestate clericorum. Quare clerici inobedientes Episcopis ab officio depositi curiæ Ecclesiasticæ deponebantur. dicto

Cap.

cap. si quis sacerdotum. Itaque etiam est interpretandus textus in cap. nullus Cap. statuimus. 11. q. 1. Cap. Clericus 2. q. 4. notat Alexander ab Alexandro lib. 2 dierum genialium, cap. 6. Duarenus de sacris Ecclesiae ministeriis lib. 1. cap. 12.

Textus in Cap. fin. de sortilegiis, pugnat cum Cap. Cleros 21 distinct.

Pro quarum utriusque conciliatione advertendum est, quod electio dignitatum Ecclesiasticarum per sortem fieri non debet, iuxta textum in Cap. fin. de sortilegiis. Ratio est, quia dignitas Ecclesiastica est res spiritualis, et via spirituali, et canonice Spiritus Sancti [illegible], iuxta textum in cap. [illegible] 41. de electione. Ratio quia facile contingere posset, ut [illegible] [illegible] omnino idonei, et opprimantur boni.

notat Divus Thomas 2a 2ae q. 95 art. 8.

Sed obstat textus in cap. Cleros 21. distinct. in principio, ubi Divus Mathias per sortem ad Apostolatum est electus, quia verissime est dicendum Mathaeum ibi fuisse electum sorte inspiratione Domini, et sic ad consequentiam non debet trahi, iuxta textum in dicto Cap. dixit 14 q. 5. melior textus in cap. non exemplo Mathiae 26 q. 2. — Huius solutioni obstat textus in l. cum in testo 14. ff. de iudiciis. l. si duabus. C. communia de legatis. l. si qui sunt. ff. familiae erciscundae. Quibus in locis probatur quod contra veritas sorte dirimi potest. Hac etiam difficultas exurgit, quod hodie in collegiis receptum est Rectorem sorte eligi. Sed hanc dubio veriissime est dicendum, quod electionum sors per se mala non est, sed est prohibita, ne fideles ad antiquos idolatriae cultus reddantur. Cap. sors 26. q. 1. et tamen in re litis uero permittitur [illegible] per illos sortes expectetur a fortuna, et causa dubia est, ut aliter non possit dissolvi possit. dicta l. cum [illegible] de iudiciis. Sed obstare videtur, quod ratio quae militat in dignitate Ecclesiastica, militat etiam in temporali, siquidem etiam in ipsa temporali dignitate deberet eligi magis dignum et sic violatur iustitia commutativa, distributiva, et legalis. Cui dubio dicendum est, quod quando officium temporale per sortem conferatur, prius designatur magis idonei; merito si postea iudicio sortis ex illis fuerit electus, nullum est peccatum iustitiae, et sic valebit electio seu in dignitate

Ecclesiastica, vbi taliter electio fieri non potest; nisi consensu maioris partis capituli. dicto cap. quia propter. de electione. et in quibus casibus sancte veniam misit, vide D. Thomam vbi supra. Peralta in leg. si quis servum §. ita duo. n.° 12. de legatis 1.° Tiraquellus de iure primogeniorum q.e 15. opinione 1. per totam.

Textus in Cap. Suam de poenis pugnat cum l. 4. §. Cato. ff. de verborum obligationibus.

Qua iura vt componentur, animadvertendum est, quod si quis stipulatus est certam pecuniae quantitatem intra certum tempus solvere; et si non solverit loco poenae centum promisserit, si partem debiti solverit non liberatur a poena, sed tota committitur stipulatio, seu poena, iuxta textum in dicta l. 4. §. Cato. l. si stipendium. 5. §. si sortem. l. in exequutione 85. §. item eius dem tit.° l. si quis 85. 3. de rebus dubijs. Ratio est, quia poena reducitur ad actum conditionalem, et conditio est individua, quae pro parte dividi, et adimpleri non potest. l. qui heredi 44. 54. et 55. ff. de conditionibus et demonstrationibus.

Sed obstat textus in cap. suam de poenis. In quo textus, ex quo probatur quod si quis fuerit obligatus quadraginta libras auri sexta die solvere, et si non solverit loco poenae triginta stipulatus fuerit; si partem debiti intra tempus assignatum solverit, non tenetur integram poenam solvere, sed pro rata quantitatis non solutae. In quo dubio omissa Glossae interpretatione in dicto cap. suam de poenis verbo solutioni in principio omissa etiam interpretatione, quam refert Gutierrez de iuramento confirmatorio 3 parte cap. 4 n.° 6. Duarenus libro 2. de sacris Ecclesiae ministerijs. cap. 4. verius mihi dicendum est, quod textus in dicto cap. suam de poenis non loquitur in poena conventionali, vt loquitur textus in l. 4. §. Cato. cum similibus, sed tantum loquitur in poena a iudice arbitrio imposita, si quantitas intra certum tempus non fuerit soluta. Quo in casu etsi stricto iuris rigore integra poena deberetur ex dictis iuribus, attamen ex aequitate non in totum, sed pro parte non soluta committitur stipulatio. Itaque residuum reliquarum quadraginta poena committitur

cum

cum nisi repetere damni. Quae interpretatio agente industria extenditur illius textus, quod cum tibi essent in quadraginta libras per quoddam arbitrium condemnati &c. notat Padilla in l. si quis maior C. de transactionibus a n° 18.

Resolutioni obstat textus in Cap. Constitutus 7. hoc tit° de poenis. Cap. dilecti 4. de arbitris. In quibus iuribus probatur quod, sive ex commissione, sive ex compromisso poena sit promissa, semper debetur. Ergo etiam poena integra secundum leges Canonicas peti poterat in dicto Cap. suam. Sed huic dubio verissime est dicendum, quod textus in dicto Cap. Constitutus, et in dicto Cap. dilecti procedunt quando nihil ex debito solutum est; modo mirum non est, quod tota poena debeatur, secus quando nihil fere debetur, ut in dicto Cap. suam. De genis, cum ex quadraginta, triginta tres solutae sunt. notat Abbas in dicto Cap. dilecti a n° 6.

Textus in Cap. Postulasti. 2. de Clerico excommunicato. pugnat cum Cap. si celebrat. eiusdem tituli.

Pro quorum iurium conciliatione adnotandum est, quod Clericus maiori vel minori excommunicatione ligatus eligi non potest ad beneficium, et si electus fuerit, eius electio nulla est ipso iure, ut est textum in dicto Cap. Postulasti 2. de Clerico excommunicato. Ratio est, quia clericus maiori vel minori excommunicatione ligatus celebrare non potest, ut est textum in Cap. Clerici. Cap. illud. Cap. fraternitatis eiusdem tit. et cum beneficium propter officium detur. Cap. cum secundum Apostolum, de praebendis et dignitatibus, et excommunicatus sacerdotale officium exercere non potest, mirum non est, quod beneficiorum collatio sit nulla ipso iure cum per inde ad celebrationem sacramentorum prohibeatur, et regula iuris sit, cum quid prohibetur prohiberi omne id [illegible]. argumento textus in l. [illegible] de sponsalibus.

Sed obstat textus in dicto Cap. Si celebrat. in illa verbis, eius electio est irritanda. Ponderatio est: Ergo a principio valuit, nam irritari, quia privatio praesupponit habitum. Sed huic dubio verissime est dicendum quod verba illa debentur intelligi, id est nullam fuisse ipso iure electionem, notat Panormitanus ibi n° 7. Covarrubias in Cap. alma mater

1 parte § 8 n° 7.

Primus ad solutionem obstat verba textus in dicto Cap. si celebrat. ibi si tamen scienter electus fuerit, ex tunc electio cassanda. Quae ratio est contrario sensu: si electus ignoraverit Clericum esse excommunicatum valebit electio siquidem contrarius sensus est ... et disciplina. Sed hoc dubio non obstante est verissime dicendum quod tamen si ignoranter Clericus excommunicatus fuerit electus, eius electio nulla est ipso iure. Ratio est, quia ignorantia eligentis non potest electum inhabilem habilem reddere, nam obstant verba illa, si tamen scienter, quia supplendum est verbum maxime, quasi sensus sit quod si ignoranter electio facta est nulla, et magis nulla si scienter. Notat Glossa ibi verbo scienter, Abbas et Covarrubias ubi supra.

Textus in Cap. Nobis. 21. de sententia excommunicationis pugnat cum Cap. Romana § Caveant, eiusdem tituli

Pro quorum iurium conciliatione notandum est quod excommunicatio pro futuris culpis proferri non potest, veluti si delictum commiseris, si furtum feceris, vel alio quovis modo. Ratio est, nam ad hoc quod excommunicatio iusta dicatur, requiritur trina monitio Cap. Statuimus de sententia excommunicationis lib. 6. et cum excommunicatio pro futuris culpis proferatur absque monitione, erit nulla, notat Covarrubias plures referens in Cap. Alma mater 1 parte § 9 n° 4.

Sed obstat textus in Cap. a nobis de sententia excommunicationis eodem tit. lib. 6. ubi probatur quod excommunicationis sententia generaliter pro futuris culpis proferri potest. In quorum iurium difficultate communis interpretatio Doctorum asserentium discrimen esse constituendum inter excommunicationem ab homine prolatam, vel a iure constitutam ita quod textus in dicto Cap. a nobis procedat in excommunicatione iuris, et textus noster in dicto § Caveant in excommunicatione hominis. Discriminis ratio est, quia ad excommunicationem hominis requiritur citatio, in iuris vero excommunicatione non est necessaria citatio, quia satis statutum publice subditos monet ne faciant L. Adriani C. de haereticis. Cap. Si quis suadente Diabolo 17. q. 4. Sed haec interpretatio aperte

convincitur

convincitur error, quia textus in dicto Cap. a nobis non loquitur de excommuni catione a iure, sed de excommunicatione ab homine, ut constat ex verbis illius textus ibi: Siquis ita pronuntiaverit. Quare est verissime dicendum, quod excommunicatio pro futuris culpis ab homine proferri non potest iuxta textum subsistente causa potest, ut expresse indicant verba textus in dicto Cap. Romana; et ita adaptandus, et interpretandus est textus in dicto Cap. a nobis 2l. de sententia excommunicationis; si quidem iura iuribus concordari debent. Cap. Cum. de electione in 6. notat Covarrubias in dicto Cap. alma mater 1a parte. §. 9. nº 4. &c.

205